# אגדת

# עין יעקב

מאת הגאון החכם הכולל הרב ר' יעקב ב"ר שלמה ן' חביב זצ"ל

מתורגם לאנגלית על ידי

## הרב שמואל צבי גליק

### חלק שני

ניו יאָרק, התרע"ט

---

# EN JACOB

## AGADA OF THE BABYLONIAN TALMUD

BY RABBI JACOB IBN CHABIB

REVISED AND TRANSLATED INTO ENGLISH
BY

## RABBI S. H. GLICK

VOLUME II

NEW YORK 5679

---

## TABLE OF ABBREVIATIONS :

| | |
|---|---|
| Chr. | Chronicles |
| Dan. | Daniel |
| Deu. | Deuteronomy |
| Ecc. | Ecclesiastes |
| Est. | Esther |
| Ex. | Exodus |
| Eze. | Ezekiel |
| Gen. | Genesis |
| Hab. | Habakkuk |
| Hag. | Haggai |
| Hos. | Hosea |
| Is. | Isaiah |
| Jer. | Jeremiah |
| Josh. | Joshua |
| Judg. | Judges |
| Lam. | Lamentations |
| Lev. | Leviticus |
| Mal. | Malachi |
| Neh. | Nehemiah |
| Num. | Numbers |
| Ob. | Obadia |
| Pr. | Proverbs |
| Ps. | Psalms |
| Sam. | Samuel |
| Zeph. | Zephaniah |
| Zech. | Zecharia |
| R. | Rabbi or Rab |
| b. | ben or bar |
| Ib. | Ibid |
| Fol. (referring to the page of the Talmud) | Folio |

# PESACHIM[1] פסחים

## CHAPTER ONE

(Fol. 3) R. Joshua b. Levi said: "A man should never bring forth from his mouth an unfit word, for the Scripture uses a circumlocution of eight [extra] letters in order to avoid an ugly word; for it is said (Gen. 4, 2) *Of the clean beasts and of the beasts that are not clean.*"[2] R. Papa said: "A circumlocution of nine letters is found in the Scripture; for it is said (Deu. 23, 11) *If there be among thee, any man that is not clean.*"[3] Rabina said: "Ten letters [is the circumlocution]; for in the same text there is also an extra letter, *Vav.*" R. Acha b. Jacob said: "Sixteen extra letters are used [in order to avoid an unfit word], as it is said (I Sam. 20, 26) *For he thought something hath befallen him, he is not clean, because he has not yet purified himself* [in order to avoid the word *impure*]."

At the academy of R. Ishmael, it was taught that a man should always speak in clean language, since the seat of a male zab[4] the passage calls (Lev. 15, 9) *saddle,* and the seat of a female zab the passage calls (Ib.) *sitting place.* This principle is also supported by the following passage (Job 15, 5) *So that thou choosest the language of the prudent.* Also by another passage (Ib. 33, 3) *And my lips utter knowledge clearly.* Why does he cite all these passages [is not the first one sufficient]? You will perhaps say that this applies only to Biblical matters, but for Rabbinical matters any language might be used. Come, listen; it is said, *So that thou choosest a language of the prudent.* And if you will say that this applies only to Rabbinical matters, but for secular affairs any language might be used. Come, Listen to this passage: *And my lips utter knowledge clearly.*

(Ib. b.) There were two disciples sitting before Hillel, of whom one was R. Jochanan b. Zakai. According to others, these disciples were sitting before Rabbi, and one of

## אור לארבעה עשר
## פרק ראשון

(דף ג) אמר רבי יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עיקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר (בראשית ו) מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה. רב פפא אמר תשעה שנאמר (דברים כג) כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה. רבינא אמר עשרה וא"ו דטהור. רב אחא בר יעקב אמר שש עשרה שנאמר (שמואל א, כ) כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהור. תנא דבי רבי ישמעאל לעולם יספר אדם בלשון נקיה שהרי בזב קראו מרכב ובאשה קראו מושב. ואומר (איוב טו) ותבחר לשון ערומים ואומר (שם לג) ודעת שפתי ברור מללו. מאי ואומר. וכי תימא הני מילי בדאורייתא אבל בדרבנן לא, ת"ש, ותבחר לשון ערומים. וכי תימא הני מילי בדרבנן אבל במילי דעלמא לא, ת"ש, ודעת שפתי ברור מללו.

(ע"ב) הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דהלל וחד מנייהו רבן יוחנן בן זכאי. ואמרי לה קמיה דרבי וחד מינייהו רבי יוחנן. חד

1) Pesachim treats of all the Passover Laws.
2) By using Tame, eight letters might have been saved.
3) Here the difference in the text would be one of nine letters if Tame (defiled) were used.
4) One who is afflicted with gonorrhea.

אמר מפני מה בוצרין בטהרה ומוסקין בטומאה וחד אמר מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה. אמר מובטח אני בזה שמורה הוראות בישראל. אמרו לא היו ימים מועטים עד שהורה הוראות בישראל. הנהו תלתא כהני חד אמר הגיעני כפול וחד אמר הגיעני כזית וחד אמר הגיעני כזנב הלטאה בדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול. והתנן אין בודקין מן המזבח ולמעלה. לא תימא שמץ פסול אלא אימא שחץ פסול. ואבע"א שאני התם דאיהו הוא דארע אנפשיה:

ההוא עובד כוכבים דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים אתא לקמיה דרבי יהודה בן בתירא א"ל כתיב (שמות יב) כל בן נכר לא יאכל בו וכתיב (שם) כל ערל לא יאכל בו ואנא הא קא אכילנא משופרי שופרי. א"ל רבי יהודה בן בתירא מאליה מי קא ספו לך. א"ל לא. א"ל כד סלקת התם אימא להו ספו לי מאליה. כי סליק להתם א"ל מאליה ספו לי. אמרו ליה מאי קא אמרת אליה לגבוה סלקא.

them was R. Jochanan. One said [while studying a Mishnah]: "Why must the grapes be cut according to the rules of levital cleanliness, while olives may be gathered even according to the rules of levitical defilement?" The other pupil said: "Why must the grapes be cut under the rules of levitical cleanliness, while the gathering of olives need not be made under the rules of levitical cleanliness?" "I am sure," remarked their teacher, "that this one [who used becoming words] will become a judge in Israel." It is said that before many days had elapsed he became a judge in Israel. There were three priests [discussing the portions of their priestly gifts]; one said: "Mine was as large as a bean." To this the other responded: "Mine, was as large as an olive." The third one said: "Mine was as large as the tail of a lizard." In consequence of that unfit expression, the last was examined as to his fitness to serve upon the altar, and they found in him a blemish of descent. Have we not been taught [in a Mishnah]: "No family records are searched beyond the altar"?[6] [for he was certainly examined before he began serving upon it; hence how was this examination possible?] Do not say a "blemish of descent," but say [they found in him] "obscenity which made him unworthy of the priesthood." And if you please, you may say this instance differs, because he harmed himself [by causing the investigation].

There was a certain heathen who [under the guise of an Israelite] would come to Jerusalem every Passover and partake of the paschal lamb. Once he came before R. Juda b. Bathyra and said to him: "It is written in your Torah (Ex. 12, 43) *No stranger shall eat thereof,* and again (Ib. ib. 48) *But no uncircumcised person shall eat thereof;* nevertheless, I get to eat of the very best." "Have they given thee a piece of the fat of the tail?" remarked R. Juda b. Bathyra. "Nay," answered the heathen. So R. Juda said to him: "The next time you go, ask of them to give thee a piece of the fat of the tail." The following year then, when he came to Jerusalem, he said to them: "Give me a piece of the fat of the tail." "What!" exclaimed they, "is not the fat of the tail sacrificed on the altar? Did anyone advise thee to ask for this?" they questioned him. And the heathen

6) Referring to one who wants to marry into an aristocratic family.

answered: "R. Juda b. Bathyra has advised me thus." "What does this mean?" said they to themselves. Thereupon they made an investigation and, discovering that the man was a gentile, punished him. They then sent a message to R. Juda b. Bathyra, saying: "Peace unto thee, R. Juda b. Bathyra, who sitteth in Netzibin, yet whose net is cast in Jerusalem."

When R. Cahana became ill, the Rabbis sent R. Joshua, the son of R. Ide, with instructions to visit him and find out what his condition was. When he came, he found R. Cahana dead. He tore his clothes,[6] then turned them towards his back,[7] and returned weeping. "Is he dead?" they asked him. "You say it, I do not say it," was his reply, adding also (Pr. 10, 18) *And he that spreadeth abroad an evil report is a fool.* (Fol. 4) When Rab, the son of R. Chiya's brother and sister,[8] came to Palestine, Rab was asked by R. Chiya: "Is father alive?" "Is mother alive?" was his reply. Then R. Chiya asked him: "Is mother alive?" Rab answered again: "Is father alive?"

(Ib. b) R. Elazar said: "Those who go on a religious mission, will not meet with evil either going to, or from, their duty." R. Elazar was in accord with the opinion of the Tanna, Issi b. Juda, who taught: "Since the Torah says (Ex. 34, 24) *Yet shall no man desire thy land,* it is to be implied that the cow shall feed in the pasture and no beast shall harm it, the chicken shall dig in the rubbish and no weasel shall harm it." Now, can this not be inferred *a fortiori?* If, regarding the things which are exposed to injury, it is promised that no harm will occur, how much the more so regarding things that are usually not exposed to injury? This conclusion I could only arrive at with reference to protection while on the way to perform [a meritorious act]. Whence, however, do we infer that even on the return, no harm will occur? It is said (Deu. 16, 7) *And thou shalt turn in the morning and go unto thy tents.* From this passage we may learn that *Thou wilt go and find thy tents in peace.* Since even on the return [he will meet no evil], wherefore is it necessary to mention [the

אמרו ליה מאן אמר לך הכי. אמר להו ר׳ יהודה בן בתירא אמר לי. אמרי מאי דקמן. בדקו אחריו ואשכחוה דעובד כוכבים הוא וקטלוהו. שלחו ליה לרבי יהודה בן בתירא שלם לך רבי יהודה בן בתירא דאת בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים:

רב כהנא חלש שדרוה רבנן לרבי יהושע בריה דרב אידי אמרי ליה זיל בדק מאי דיניה. אתא אשכחיה דנח נפשיה קרעיה ללבושיה ואהדריה לקרעיה לאחוריה ובכי ואתי. אמרו ליה נח נפשיה. אמר להו אתון קאמריתו אנא לא קאמינא (משלי י) מוציא דבה הוא כסיל:

(דף ד) רב בר אחוה דר׳ חייא ובר אחתיה כי סליק להתם א״ל אייבו קיים. א״ל אימא קיימת. א״ל אימא קיימת. א״ל אייבו קיים.

(שם ע״ב) אמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינם ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן. רבי אלעזר דאמר כי האי תנא דתניא איסי בן יהודה אומר כלפי שאמרה תורה (שמות לד) לא יחמד איש את ארצך מלמד שתהא פרתך רועה באפר ואין חיה מזיקתה תרנגולתך מנקרת באשפה ואין חולדה מזיקתה. והלא דברים ק״ו ומה אלו שדרכן ליזוק אין ניזוקין מי שאין דרכן ליזוק עאכ״ו. אין לי אלא בהליכה. בחזרה מנין ת״ל (דברים טז) ופנית בבקר והלכת לאהליך מלמד שתלך ותמצא אהליך בשלום. וכי מאחר דאפילו בחזרה בהליכה למה לי. אלא מיבעי ליה לכדרבי אמי

6) According to law, if a great man dies, everybody near him must tear his clothes. This act is called Keriah.

7) His colleagues should not notice it immediately upon his return.

8) Rab's father was a brother of R. Chiya on the father's side. Rab's father married R. Chiya's sister, who was his sister, however, only on the mother's side.

protection] on the way going to perform the religious duty? We must therefore say this statement is necessary for the reference to what R. Ami said: "Every man who has land is in duty bound to visit Jerusalem during the festivals, but a man who has no land need not visit Jerusalem during the festivals." R. Abin b. R. Adda said in the name of R. Isaac: "Why was there not Gennesar-fruit in the land of Israel? Lest those who visit Jerusalem during the festivals should say, 'Had we come here merely to enjoy of the Gennesar-fruit,[9] it would have been sufficient.' Hence their visit would become not as a matter of duty." The same said R. Dastoe b. Janai: "Why are not the hot springs of Tiberias located in Jerusalem? For the simple reason that those who visit Jerusalem during the festivals, should not say, 'Were it for nothing else than to bathe ourselves in the hot springs of Tiberias that we visited Jerusalem, it would have been sufficient.' Thus their visiting Jerusalem would turn out to be not as a matter of duty."

## CHAPTER TWO

(Fol. 22b) We are taught that Simon of Amsuni,—and others say, Nehemiah of Amsuni,—was accustomed to interpret every word *Eth*.[1] When he reached the *Eth* of (Deu. 10, 20) *Thou shalt fear the Lord, thy God,* he refrained (did not interpret it). "Why, Rabbi," said his disciples to him, "what will become of those "*Eth's* thou didst interpret?" Whereupon he answered: "Just as well as I will be rewarded for making those interpretations, so will I be rewarded for refraining in this case." But when R. Akiba came, he interpreted: "The *Eth* [of *Thou shalt fear the Lord, thy God*] includes the scholars."

(Fol. 25) R. Jacob said in the name of R. Jochanan: "By every means, one may cure himself except by means of the tree devoted to idolatry." To what case does he refer? If we assume that he refers to a case where there is fear of danger, then why not cure by means of the tree devoted to idolatry? But if he refers to a case in

דא"ר אמי כל אדם שיש לו קרקע עולה לרגל שאין לו קרקע אינו עולה לרגל. אמר רבין בר אבא א"ר יצחק מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים שלא יהו עולי רגלים אומרים אלמלי לא עלינו אלא לאכול פירות גינוסר דיינו ונמצאת עלייה שלא לשמה. כיוצא בו אמר רבי דוסתאי ברבי ינאי מפני מה אין חמי טבריא בירושלים כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים אלמלי לא עלינו אלא לרחוץ בחמי טבריא דיינו ונמצא עלייה שלא לשמה:

## כל שעה פרק שני

(דף כב ע"ב) תניא שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש. אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהן. אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה עד שבא ר' עקיבא ודרש את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח:

(דף כה) אמר רבי יעקב אמר ר' יוחנן בכל מתרפאין חוץ מעצי אשירה. היכי דמי אי נימא דאיכא סכנה אפילו עצי אשירה נמי. ואי דליכא סכנה אפילו כל איסורין שבתורה

9) A district in the land of Israel where the best fruits were raised.

1) The word Eth generally is used as a particle accompanying the objective case, and signifying "with."

נמי לא. לעולם דאיכא סכנה ואפילו הכי עצי אשירה לא דתניא רבי אליעזר אומר אם נאמר (דברים ו) בכל נפשך למה נאמר בכל מאודך ואם נאמר בכל מאודך למה נאמר בכל נפשך. אלא לומר לך אם יש לך אדם שגופו חביב עליו ממםונו לכך נאמר בכל נפשך. ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאודך. כי אתא רבין א"ר יוחנן בכל מתרפאין חוץ מעכו"ם וג"ע (ע"ב) וש"ד. עכו"ם הא דאמרן. ג"ע וש"ד דתניא ר' אומר (דברים כב) כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה. וכי מה ענין רוצח אצל נערה מאורסה. ה"ז בא ללמד ונמצא למד מקיש נערה מאורסה לרוצח ורוצח לנערה המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו. ומה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה תהרג ואל תעבור. ורוצח גופיה מנ"ל. סברא הוא כי ההוא דאתא לקמיה דרבא א"ל מארי דוראי אמר לי זיל קטליה לפלניא ואי לא קטלינא לך אמר ליה ליקטלך ולא תקטליניה דמאי חזית

which there is no fear of danger, then one is prohibited to be cured by means of any prohibited articles. Indeed, he does refer to a case where there is fear of danger, nevertheless it is forbidden [to be cured] by means of a tree devoted to idolatry. As we are taught in a Baraitha, R. Eliezer says: "Since it is said (Deu. 6, 5) [*Thou shalt love thy God*] *with all thy soul,* wherefore is added, *With all thy wealth?* And since it is said, *With all thy wealth,* wherefore is also added, *With all thy soul?* This is to teach us that in case there is a man who loves himself more than his wealth, for him it is said, *With all thy soul.* And if there is a man who loves his wealth more than himself, for him it is said, *With all thy wealth.* When Rabbi came [from the land of Israel] he said, quoting R. Jochanan: "One may cure himself by every means except by means of idolatry, adultery or murder." Regarding idolatry we have spoken above, and as to adultery and murder, as we are taught in the following Baraitha, Rabbi says: (Deu. 22, 26) *For as when a man riseth against his neighbor, and striketh him dead, even so is the matter* [*of the damsel*]. What relation has the incident of a murderer to that of the betrothed damsel? Behold, this case comes [as a teacher and turns out a learner].[2] We compare the bethrothed damsel unto a murderer, and the murderer unto a bethrothed damsel; i. e., just as a betrothed damsel is given permission to kill [her assailant] in self-defense, so also is permission given to kill a murderer in self-defense; and as concerning murder it is said, that if a man be told to transgress the law or be killed, [slay another or else you will be slain], he must accept to be killed and not transgress, so it is also concerning a betrothed damsel;—she should rather permit herself to be slain than be ravished by a man. And whence do we learn thus concerning murder? This is common sense, as is shown by the incident of the man who appeared before Raba, and said to him: "The governor of my city has told me, 'Go and slay that man, otherwise I shall kill thee!'" Whereupon Raba said to him: "Let them kill thee, but thou must not kill others; for who tells thee that thy

2) It is intended to throw light on the case of a murder, but is, at the same time, receiving light from the case of a violated bride.

דדמא דידך סומק טפי דלמא דההוא גברא סומק טפי:

## אלו עוברין פרק שלישי

(דף מט) תניא ר"ש אומר כל סעודה שאינה של מצוה אין ת"ח רשאי ליהנות ממנה. כגון מאי. אמר רבי יוחנן כגון בת כהן לישראל ובת ת"ח לעם הארץ. דאמר רבי יוחנן בת כהן לישראל אין זיווגן עולה יפה. מאי היא. אמר רב חסדא או אלמנה או גרושה או זרע אין לה. במתניתא תנא או קוברה או קוברתו או מביאתו לידי עניות. איני והאמר ר' יוחנן הרוצה שיתעשר ידבק בזרעו של אהרן. כל שכן שתורה וכהונה מעשרתו. לא קשיא הא בתלמיד חכם הא בעם הארץ. רבי יהושע נסיב כהנתא חלש. אמר לא ניחא ליה לאהרן ראידבק בזרעיה דהוי ליה חתנא כי אנא. רב אידי בר אבין נסיב כהנתא והוי ליה תרי בני סמיכי רב ששת בריה דרב אידי ורב יהושע בריה דרב אידי. אמר רב פפא אי לא דנסיבא כהנתא לא איעתרי. אמר רב כהנא אי לא דנסיבנא כהנתא לא גלאי. אמרו ליה והא למקום תורה גלית. לא גלאי כדגלו אינשי:

א"ר יצחק כל הנהנה מסעודת הרשות לסוף

blood is more red than his, perhaps his blood is more red than thine."

## CHAPTER THREE

(Fol. 49) We are taught that R. Simon said: "A scholar is not permitted to partake of any feast that is not served in consequence of some religious duty." What kind of a feast does this refer to? R. Jochanan said: "It refers to a meal given at the wedding of a priest's daughter who is married unto an Israelite, or the daughter of a scholar who is married unto an ignorant man," for R. Jochanan said: "The alliance of a priest's daughter with an Israelite will not prosper." In what respect will it not prosper? R. Chisda said: "The wife will become either a widow, a divorced woman, or she will be childless." In a Baraitha, it was taught that either she or her husband will die [before the usual time], or it will cause him to be afflicted with poverty. Is this so? Has not R. Jochanan said: "He who desires to become rich, shall ally himself with the descendants of Aaron, so much the more will the union of the Torah and the priesthood make him rich"? This is not difficult to explain. The latter case deals with a scholar who allies himself with a priest, while the former deals with an ignorant man [who is not fit company for a priest]. R. Joshua married a priestess and became ill. He said: "Is that Aaronite not content with having secured me as a son-in-law and that I should be connected with his descendants?" R. Ide b. Abin wedded a daughter of a priest and there came forth from them two sons who were ordained as Rabbis. They were R. Shesheth, the son of R. Ide, and R. Joshua, the son of R. Ide. R. Papa said: "Had I not wedded a priestess, I would n[illegible] But R. Cahana said: "Had I not married a priestess, I should never have gone into exile." "Wert thou not exiled to a place of the Torah?" he was asked. Whereupon he answered: "But I was not exiled voluntarily, as all scholars go into exile."[1] R. Isaac said: "Whoever partakes of a feast which is not

1) See Vol. 3. Baba Metziah Fol. 117.

served for any religious purpose will, at the end, incur upon himself [the punishment of] exile; for it is said (Amos 6, 4) . . . *and eat lambs out of the flock, and calves out of the midst of the stall,* and immediately following, *Therefore now shall they go into exile at the head of the exiles.* Our Rabbis taught: "A scholar who indulges in too many feasts at every place, will, in the end, cause the destruction of his home, make his wife like unto a widow, and his children like unto orphans; he will forget his learning, become involved in various strifes, his words will be disregarded, he will defame the name of the Lord, as well as the name of his father and the name of his teacher, and he will cause an evil reputation unto himself and to his children and grand-children unto endless generations." What reputation may be implied? Abaye said: "People will call his child, 'the son of the stove-heater.'" R. Huna said: "The son of one who lays his cloak under and lies down at any place."

Our Rabbis were taught: "A man shall always sell all that he possesses to marry the daughter of a scholar. For even if he dies, or is exiled, he may rest assured that his sons will also be learned men; but he shall not take in wedlock a daughter of an *Am Ha'aretz;*[2] for if he die or be exiled, his children will also be *Amai Ha'aretz.*" Our Rabbis were taught: "A man shall always sell all that he possesses to marry the daughter of a scholar; and he shall also try to marry his daughter to a learned man. The latter act is likened unto clusters of grapes combined with berries of a thorn, which combination is improper (Ib. b) and unbecoming." Our Rabbis were taught: "A man shall always sell all that he possesses to marry the daughter of a learned man. If he cannot find the daughter of a learned man, let him marry the daughter of one of the prominent men of his day. If he cannot find the daughter of a prominent man of his day, let him marry the daughter of one of the chiefs of the congregation. If he cannot find the daughter of one of the chiefs of the congregation, let him marry the daughter of a manager of a charity organization. If he cannot find the daughter of a manager of a

2) Illiterate.

גולה שנאמר (עמוס ו) ואוכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק וכתיב בתריה (שם) לכן עתה יגלו בראש גולים: תנו רבנן כל ת"ח המרבה סעודתו בכל מקום לסוף מחריב את ביתו ומאלמן את אשתו ומייתם את גוזליו ותלמודו משתכח ממנו ומחלוקות רבות באות עליו ודבריו אינן נשמעים ומחלל שם שמים ושם אביו ושם רבו וגורם שם רע לו ולבנו ולבן בנו עד סוף כל הדורות. מאי היא אמר אביי קרי ליה בר מיחם תנורי. רבא אמר בר מרקד בי כובי. רב פפא אמר בר מלחך פינכי. רב הונא אמר בר מך רבע:

תנו רבנן לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם שאם מת או גולה מובטח לו שבניו תלמידי חכמים ולא ישא בת עם הארץ שאם מת או גולה בניו עמי הארץ. תנו רבנן לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת ת"ח וישיא בתו לתלמיד חכם. משל לענבי הגפן בענבי הגפן. דבר נאה ומתקבל. ולא לעם הארץ. משל לענבי הגפן בענבי הסנה. דבר מכוער (ע"ב) ואינו מתקבל. תנו רבנן לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת ת"ח. לא מצא בת ת"ח ישא בת גדולי הדור. לא מצא בת גדולי הדור ישא בת ראשי כנסיות. לא מצא בת ראשי כנסיות ישא בת גבאי צדקה. לא מצא בת

charity organization, then let him marry the daughter of a school master (teacher); but he shall not marry the daughter of an *Am Ha'aretz,* for they are abominable and their wives, creeping things. Concerning their daughters, the passage says (Deu. 27, 21) *Cursed be he that lieth with any manner of beast.*

Our Rabbis were taught: "Six things are said respecting the *Am Ha'aretz*: No testimony is to be intrusted to him; no testimony is to be accepted from him; no secret is to be disclosed to him; he is not to be appointed administrator over the *Kuppah;*[3] and he shall not be used as an escort on a journey. Some say also that no public notice is to be given of his lost property." But the former Rabbi contends that he may happen to have good children, to whom the passage would apply (Job 26, 17) *He may prepare, but the righteous will clothe himself* [*therewith*].

(Fol. 50) *And it shall come to pass in that day, that there shall not be light, but heavy clouds and thick darkness.* (Zech. 14,6) What is meant by *heavy clouds and thick darkness?* R. Elazar said: "This means that light, which is weighty (rare) in this world, shall be lightly esteemed in the world to come." R. Jochanan says: "This refers to the part of *Negaim* and *Ahaloth*[4] which are difficult [to be understood and taught] in this world, but shall be very easy to comprehend in the world to come." R. Joshua b. Levi said: "This refers to those men who are weighty [important merely on account of their wealth] in this world, but shall be lightly esteemed in the world to come," as happened with R. Joseph, the son of R. Joshua b. Levi, who once became sick and fell in a trance, and upon awakening, was asked by his father what he had seen [while in his apparently lifeless state]: and he answered "I saw a world reversed; the uppermost, below, and those below, uppermost." "My son," said his father, "thou hast seen a rightly-conducted world! But how do we scholars appear there?" "Just as we are esteemed here, so are we esteemed there," was R. Joshua's answer. "And I heard also that it was there said, 'Happy is the man who

גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות. ולא ישא בת ע"ה מפני שהם שקץ ונשותיהם שקץ ועל בנותיהם הוא אומר (דברים כז) ארור שוכב עם כל בהמה. תנו רבנן ששה דברים נאמרו בעם הארץ אין מוסרין לו עדות. ואין מקבלין עדות ממנו. ואין מגלין לו סוד. ואין ממנין אותו אפוטרופוס על קופה של צדקה. ואין מתלוין עמו בדרך. וי"א אף אין מכריזין על אבידתו. ות"ק זמנין דנפיק זרעה מעליא מיניה ואכיל ליה ומיקיים ביה מה שנאמר (איוב כו) יכין וצדיק ילבש:

(דף נ) והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון (זכריה יד). מאי אור יקרות וקפאון. א"ר אלעזר זה אור שיקר בעולם הזה וקפוי הוא לעולם הבא. ר' יוחנן אומר אלו נגעים ואהלות שיקרות הן בעולם הזה וקפויות הן לעוה"ב. רבי יהושע בן לוי אמר אלו בני אדם שהם יקרים בעולם הזה וקפויין הם לעולם הבא. כי הא דרב יוסף בריה דר' יהושע בן לוי איחלש ואיתנגיד א"ל אבוה מאי חזית. אמר ליה עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה. א"ל בני עולם ברור ראית. ואנן היכי חזיתינן תמן. אמר ליה כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התן. ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.

3) A communal fund for dispensing sustenance to the poor every Friday.
4) Names of two treatises of the Mishnah. The laws concerning plagues, and concerniug the standing under the roof where there is a leper.

ושמעתי שהיו אומרים אשרי הרוגי מלכות שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן. מאן נינהו אילימא רבי עקיבא וחביריו משום דהרוגי מלכות ותו לא. אלא הרוגי לוד:

(זכריה יד) והיה ה׳ למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה׳ אחד. אטו האידנא לאו אחד הוא. אמר ר׳ אחא בר חנינא לא כהעולם הזה העולם הבא. העה״ז על שמועות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל שמועות רעות אומר ברוך דיין אמת. אבל לעה״ב כולו הטוב והמטיב. ושמו אחד. מאי שמו אחד. אטו האידנא לאו שמו אחד הוא. אמר רב נחמן בר יצחק לא כהעה״ז העה״ב. העה״ז נכתב ביו״ד ה״א ונקרא באל״ף דל״ת. אבל העה״ב כולו אחד נכתב ביו״ד ה״א ונקרא ביו״ד ה״א. סבר רבי למדרשי׳ בפירקא. אמר ליה ההוא סבא לעלם כתיב. רבי אבינא רמי כתיב (שמות ג) זה שמי לעלם וכתיב וזה זכרי לדר דר. אמר הקב״ה לא כשאני נכתב אני נקרא. נכתב אני ביו״ד ה״א ונקרא אני באל״ף דל״ת:

## מקום שנהגו פרק רביעי

(ע״ב) העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה

hath brought his learning with him,' and further, I heard said, 'Happy are those martyrs who have been killed by the [Roman] government; no creature can enter their abode.'" Who are they [the martyrs]? Shall I say R. Akiba and his associates? Were they then accorded that place merely because they were martyrs and for no other merits? Nay, we must say this refers to the martyrs of Lud.[5]

(Zech. 14, 9) *And the Lord will be king over all the earth; on that day shall the Lord be (acknowledged) One, and His name be One.* Is He then not One to-day? R. Acha b. Chaninah said: "This world is not like the world to come; in this world, when good tidings are received, a man says: *Blessed be He who is good and beneficent* and upon the information of bad tidings, he says: *Blessed be He, the true Judge.* But in the world to come, only the first benediction will be pronounced [for there shall be no more bad tidings]." *His name shall be One.* What means this passage? Is then His name not One even today? R. Nachman b. Isaac said: "Not as this world is the world to come; in this world His name is written *Yud, Hay,* and pronounced *Alef, Daleth,*[6] while in the world to come it will be pronounced as it is written, with *Yud, Hay.*"[7] Raba wanted to lecture [concerning the explanation of God's name] from the pulpit; so a senior scholar warned him against it, saying: "It is written (Ex. 3, 14) [*This is my name*] Le'olam[8] [hence you must not openly discuss it]." R. Abina raised the following contradiction: "It is written, *This is my name, Le'olam* (to de concealed), and then it is written, *This is my memorial unto all generations* [showing that it should be read without concealing it];" i. e., "Thus said the Holy One, blessed be He! Not as My name is written shall it be pronounced: it is written *Yud, Hay,* but is pronounced *Alef, Daleth.*"

## CHAPTER FOUR

(Ib. b) "Whoever performs work after the time set for *Mincha* prayer on the day preceding the Sabbath, or a festival, or be-

5) See Taanith, end of Chapter Two.
6) Letters of the alphabet, so are also Yud, Hay.
7) The Tetragrammaton is written in one way and pronounced in another.
8) The word Le'olam (forever), is spelled that it may be read Le'alam (concealed).

fore the night following the Sabbath, or festival, or the Day of Atonement, or at any time when there can be the faintest suggestion of a transgression, including even a public fast-day, shall never see a sign of blessing (will labor without success)."

Raba pointed out the following contradictory passages: "It is written (Ps. 108, 5) *For great above the Heavens is Thy kindness,* and it is written (Ib. 57, 11) *For great unto the Heavens is Thy kindness.* How can both statements be possible? The former refers to those who perform [their religious duty] for its own sake, but the latter refers to those who do [their duty] not for its own sake, as R. Juda, in the name of Rab, said; for R. Juda, in the name of Rab, said: "By all means let a man engage himself in the study of the Torah and in meritorious deeds, even if not for its own sake; because through the work of a selfish purpose, he will eventually arrive [at observing it] for its own sake."

Our Rabbis were taught: "Whoever depends upon the earnings of his wife or upon the proceeds of a hand-mill, will never perceive the sign of blessing." The earnings of his wife, refers to a case when she goes around with a pair of scales to hire out its use, and regarding the hand-mill, it is only meant if he hires it to others; but if he is engaged in the use of the hand-mill himself, or if his wife is actually engaged in business, he may even be proud of her; for it is said (Prov. 31, 24) *Fine tunics she maketh and selleth them.* Our Rabbis were taught: "Whoever is engaged in the proceeds of reeds or [earthen] pitchers, will never perceive a sign of blessing because such business occupies much space [yielding small profits]." Our Rabbis were taught: "Market-stand traders and those who raise small stocks of cattle and those who cut off fruitful trees [for wood]; also those who [when dividing something with others] seek for the best share, will never perceive a sign of blessing, because people look at them with ill-will." Our Rabbis were taught: "Four kinds of money never enjoy a sign of blessing: The wages of scribes; the wages of *Methurgemanin*[1]; money of orphans [invested at half profits between executor and

ובמוצאי שבתות ובמוצאי ימים טובים ובמוצאי יום הכפורים ובכל מקום שיש שם נדנוד עבירה לאתויי תענית צבור אינו רואה סימן ברכה לעולם:

רבא רמי כתיב (תהלים קח) כי גדול מעל שמים חסדך וכתיב (שם נז) כי גדול עד שמים חסדך הא כיצד. כאן בעושין לשמה כאן בעושין שלא לשמה. כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה:

תנו רבנן המצפה לשכר אשתו ורחיים אינו רואה סימן ברכה לעולם. שכר אשתו מתקולתא. ורחיים אגרתא. אבל עבדה ומזבנא צשתבוחי משתבח בה קרא שנאמר (משלי לא) סדין עשתה ותמכור. תנו רבנן המשתכר בקנים ובקנקנים אינו רואה סימן ברכה לעולם מאי טעמא כיון דנפיש אפחזייהו שלטא ביה עינא בישא. ת"ר תגרי סימטא ומגדלי בהמה דקה וקוצצי אילנות טובות וגותנין עיניהם בחלק יפה אינם רואים סימן ברכה לעולם. מאי טעמא דתהי בהו אינשי. תנו רבנן ארבע פרוטות אין בהם סימן ברכה לעולם. שכר כותבין. שכר מתורגמנין. מעות יתומים. מעות הבאות ממדינת הים. בשלמא שכר מתורגמנין משום דמיחזי כשכר שבת. מעות

1) At the pulpit they used to have translators (called Methurgeman) who explained the Rabbi's lecture.

יתומים נמי דלאו בני מחילה נינהו. מעות הבאות ממדינת הים משום דלאו כל יומא מתרחיש ניסא. אלא שכר כותבין מאי טעמא. אמר רבי יהושע בן לוי כ"ד תעניות ישבו אנשי כנסת הגדולה על כותבי ספרים תפילין ומזוזות שלא יתעשרו שאלמלי מתעשרין אין כותבין. ת"ר כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקים במלאכת שמים לאתויי מוכרי תכלת אינם רואים סימן ברכה לעולם ואם עוסקין לשמן רואים:

בני בישן נהוג דלא הוו אזלי מצור לצידון במעלי שבתא אתו בנייהו לקמיה דר' יוחנן אמרו ליה אבהתנא אפשר להו אנן דלא אפשר לן מאי. אמר להו כבר קבלו עליהם אבותיכם שנאמר (משלי א) שמע בני מוסר אביך:

(דף נג) תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר סימן להרים מילין וסימן לעמקים דקלים סימן לנחלים קנים סימן לשפלה שקמה. ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (מ"א י) ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים ואת

orphans], and the proceeds from trans-oceanic traffic." It is quite understood in the case of the earnings of a *Methurgeman,* because it looks like taking wages for Sabbath work;[2] it is also clear regarding money made from orphans, because they are not able to forgive if anybody wrongs them;[3] and also in the case of proceeds from trans-oceanic traffic, because miracles do not happen every day [to cross the sea safely]. But as to the wages of scribes, what is the reason? R. Joshua b. Levi said: "Twenty-four fasts were observed by the men of the Great Synagogue in order that scribes of the scrolls, *Tephillin* and *Mezuzoth,*[4] might not get rich, lest, if they should become rich, they might be tempted not to write any more." Our Rabbis were taught: "The scribes who write scrolls, *Tephillin* and *Mezuzoth,* whether those that deal in them or those that sell them to the people, and those who occupy themselves with religious work, including those who deal with *T'cheleth,*[5] will never enjoy a sign of blessing from their profits. If, however, they occupy themselves with such work for its own sake [and not merely for pecuniary profits] they will indeed enjoy a sign of blessing."

The inhabitants of Baishan as a rule did not travel from Tyre to Sidon on the eve of the Sabbath.[6] Their descendants came to R. Jochanan and said: "Our fathers could afford to avoid the markets and were able to exist without them, but we cannot. Shall we go then on the Sabbath eve?" "Your ancestors," replied R. Jochanan, "had long taken upon themselves not to do this. Ye cannot do differently, for it is said (Pr. 1, 8) *Hear, my son, the instruction of thy father.*"

(Fol. 53) We are taught that Rabban Simon b. Gamaliel says: "The presence of gall-nut trees indicates hilly land; the presence of palm trees indicates valleys; the presence of reeds indicates rivers, and the presence of sycamore trees indicates lowland," and although there is no direct [Biblical] proof for this theory, there is a suggested allusion to it, for it is said (I Kings 10, 27) *And the king rendered the silver in Jerusalem like stones, and the*

2) Lectures are generally delivered on the Sabbath.
3) Therefore one who deals with them must always give more to them even in the case of doubt.
4) Phylacteries and the doorpost inscriptions.
5) A purple-blue dye for the Tallith and Tzitzith.
6) To a market or a fair,—because they wanted to spend all day in preparing for the Sabbath.

הארזים נתן כשקמה אשר בשפלה לרוב. סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים נ"מ לביכורים דתנן אין מביאין ביכורים אלא משבעת המינין ולא מדקלין שבהרים ולא מפירות שבעמקים. סימן לנחלים קנים נ"מ לנחל איתן. סימן לשפלה שקמה נפקא מיניה למקח וממכר. השתא דאתית להכי כולהו נמי למקח וממכר:

א"ר יוסי תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדיים מקולסים בלילי פסחים שלחו לו אלמלא תודוס איש רומי אתה גזרנו עליך נדוי שאתה מאכיל את ישראל קדשים בחוץ. קדשים ס"ד. אלא אימא (שם ע"ב) קרוב להאכיל את ישראל קדשים בחוץ. איבעיא להו תודוס איש רומי גברא רבה הוה אי בעל אגרופין הוה. ת"ש עוד זו דרש תודוס איש רומי מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם לתוך כבשן האש. נשאו קל וחומר בעצמם מצפרדעים ומה צפרדעים שאינן מצווין על קדושת השם כתיב בהו (שמות ז) ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך ובתנוריך ובמשארותיך אימתי משארות

*cedars he rendered like sycamore trees that abound in the lowlands."* The presence of gall-nut trees, indicates hilly land, and palm trees indicate valleys. Practically, the distinction relates to the bringing of *Bikurim,*[7] for we are taught [in a Mishnah] that *Bikurim* should be brought only of the seven kinds of crop or fruit, but not of the palm trees that grow on the hilly land nor of the fruit that grows in the valleys. The presence of reeds indicates rivers. This distinction may have a bearing on the *Nachal Eithan.*[8] The presence of sycamores indicates lowlands. This distinction may have a practical bearing on business transactions.[9] Since we have found the last reason, we may as well say that all of the above indications will have a distinctive bearing on business transactions.

(Ib. b) R. Jose said: "Tudus of Rome instituted the custom among the Roman [Jewish] inhabitants of eating a *G'di M'-Kullas*[10] on Passover night. So the sages sent him the following message: 'Wert thou not Tudus, thou wouldst have been put under a ban because thou makest Israel eat consecrated meat outside Jerusalem.'" How can they say consecrated meat? Rather say, "similar to consecrated meat." The following question was submitted by the members of the academy: "Was Tudus of Rome really a great man or was he merely a man of influence [and for that reason the sages were afraid to put him under a ban]?" Come, listen! We are taught: And again, Tudus the Roman expounded: "What justified Chananyah, Misha'el and Azar'yah[11] in suffering themselves to be thrown into the fiery kiln? [Since it is written in the Torah, *And he shall live by it, (the Torah), and not die by it.*] They drew their justification," said he, "through *a fortiori.*" If concerning the frogs, who were in no way obliged in like manner to sanctify the name of God, it is written (Ex. 7, 28) *And they shall go up and come into thy house, and into thy sleeping chamber, and upon thy bed, and into the house of thy*

7) First ripe fruits. See Deu. 26, 1-16.
8) See Deu. 21. 1-9.
9) If one sells lowland, it must consist of sycamore trees and nothing else.
10) Entire kid roasted, with head, legs and entrails. See Ex. 12, 9, that this was the way of roasting the Paschal lamb which, like all other sacrifices, is forbidden outside of Jerusalem.
11) See Daniel 3.

*servant, and among thy people, and into thy ovens, and in thy kneading dough;* (When is the kneading dough found in the ovens? Surely when it is hot!) and since the frogs did not take heed for their lives but went into hot ovens, how much more shall we (Chananyah, Misha'el and Azar'yah) who are in duty bound and are commanded to sanctify God's name, do such a thing!" [Hence we infer that Tudus of Rome was really a great man.] R. Jose said: "The reason the sages respected Tudus was that he threw the profits of merchandise into the purse of scholars [in order that they might be able to make a living for themselves]; for R. Jochanan said: 'Whoever is accustomed to throw the profits of merchandise into the purse of a scholar [thus enabling the scholar to support himself], will be awarded the privilege of sitting in the Heavenly academy, as it is said (Ecc. 7, 12) *For under the shadow of wisdom is he who is under the shadow of money.*'"

Ulla was riding on a donkey and was accompanied by R. Abba walking on his right and Rabba b. b. Chana on his left. Said R. Abba to Ulla: "Is it verily true that you said in the name of R. Jochanan, that 'No benediction shall be pronounced on fire at any time save only on the evening following the Sabbath, for the reason that fire was then first created?'" Ulla turned around and looked at Rabba b. b. Chana with displeasure. The latter said to R. Abba: "I did not tell it in connection with the above, but in connection with the following: A disciple taught in the presence of R. Jochanan that R. Simon b. Elazar says: 'When the Day of Atonement falls on the Sabbath [they say the benediction] even in those places where they do not, as a rule, light any candles on *Yom Kippur;* but when this festival falls on the Sabbath they admit that the candles should be lit, for the sake of the honor of the Sabbath,' and R. Jochanan responded to this, 'And the Rabbis prohibit it (the benediction).'" "I admit that this is the interpretation," said Ulla. Thereupon R. Joseph applied the following passage (Pr. 20, 5) (Fol. 54) *Like deep water is counsel in the heart of a man; but the man of understanding will draw it out;* i. e., *"like deep water is counsel in the heart of man,* refers to Ulla [who although knowing that

מצויות אצל התנור בשעה שהתנור חם. אנו שמצווין על קדושת השם על אחת כמה וכמה. ר' יוסי בר אבין אמר מטיל מלאי לכים של ת"ח הוה דא"ר יוחנן כל המטיל מלאי לכים של ת"ח זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר (קהלת ז) כי בצל החכמה בצל הכסף:

עולא הוה רכיב חמרא ואזיל והוו אזלי ר' אבא מימיניה ורבה בר בר חנה משמאליה אמר ליה רבי אבא לעולא ודאי דאמריתו משמיה דרבי יוחנן אין מברכין על האור אלא במ"ש הואיל ותחלת ברייתו הוא. הדר עולא חזא ביה ברבה בר בר חנא בבישות. אמר ליה אנא לאו אהא אמרי אלא אהא אמרי דתני תנא קמי דרבי יוחנן ר"ש בן אלעזר אומר יום הכפורים שחל להיות בשבת אף במקום שאמרו שלא להדליק מדליקין מפני כבוד השבת ועני רבי יוחנן בתריה וחכמים אוסרים אמר ליה עדא תהא. קרי עליה רב יוסף (משלי כ) מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה. מים עמוקים עצה בלב איש

זה עולא. ואיש תבונה ידלנה זה רבה בר בר חנה: ואינהו כמאן סברוה, כי הא דאמר ר׳ בנימין בר יפת אמר ר׳ יוחנן מברכין על האור בין במוצאי שבת, בין במוצאי יום הכפורים, וכן עמא דבר:

(דף נד) אור במוצאי שבת איברי והתניא עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות אלו הן באר מן וקשת כתב ומכתב ולוחות וקברו של משה ומערה שעמד בה משה ואליהו ופתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים. רבי נחמיה אומר משום אביו אף האור והפרד. רבי יאשיה אומר משום אביו אף האיל ושמיר. רבי יהודה אומר אף הצבת. הוא היה אומר צבתא בצבתא מתעבדא. וצבתא קמייתא מאן עבדא. הא לאי בריה בידי שמים היא. אמרו לו אפשר יעשנה בדפוס ויקבענה כיון. הא לאי בריה בידי אדם היא. קתני מיהא רבי נחמיה אומר אף האור. לא קשיא הא באור דידן הא באור דגיהנם אור דידן במוצאי שבת אור דגיהנם בע"ש:

it was wrong yet said nothing, but merely glared at Rabba b. b. Chana]; *but the man of understanding will draw it out,* refers to Rabba b. b. Chana [who immediately understood the glare of Ulla and corrected the tradition]. But Ulla and Rabba, who seem to disagree with R. Abahu [concerning the benediction pronounced on fire], agree with R. Benjamin, who stated in the name of R. Jochanan, that the benediction over the fire should be recited at the close of both the Sabbath and of the Day of Atonement; and this is the prevailing custom.

Was light, then, created during the night following the Sabbath? Have we not been taught?: Ten things were created at twilight on the first Sabbath eve. They are: The well [that accompanied Israel in the wilderness[12]], the manna, the rainbow, the letters of the alphabet, the stylus, the Tables [of the Law], the grave of Moses, the cave in which Moses and Elijah stood,[13] the opening of the mouth of Balaam's ass, the opening of the earth that swallowed the wicked.[14] R. Nehemia says on his father's authority, "Also fire and the [Balaam's] mule [were then created]." R. Yashia, on his father's authority, says: "Also the ram which Abraham offered up in Isaac's stead, and the *Shamier*[15] [were then created]." R. Juda says: "Also a pair of tongs [were then created]." The same said: "Tongs were made with the help of other tongs. But who made the first pair? Was it not a divine creation?" Whereupon the sages said to him: "It is possible to form one pair of tongs in a mold without the help of another. Hence it might have been made by man." It is, however, mentioned here that R. Nehemia says that "fire also" [was among those things which were created before the first Sabbath; hence, it contradicts the Mishnah which says that it was created only on the night following the Sabbath]. This is not difficult to explain: One treats of ordinary fire while the other treats of the fire of Gehenna. Ordinary fire was indeed created only on the night following the Sabbath, but the fire of Gehenna was created during the twilight of Sabbath eve.

---

12) See Vol. 1, fol. 140.
13) See Ex. 33, 21. Also I Kings 19, 8-9.
14) See Num. 16, 28-35; also Ib. 22, 28.
15) See Gittin (Vol. 3), Fol. 68.

Then was the fire of Gehenna really created on Sabbath eve? Have we not been taught in a Baraitha: "Seven things preceded the creation of the world; they are: the Torah, Repentance, Paradise, Gehenna, the Throne of the Divine Majesty, the Temple, the name of Messiah. That the Torah [was created before creation] [we infer] from the following passage: (Pr. 8, 22) The Lord made me *the beginning of His way.* As for Repentance, it is written (Ps. 90, 2) *Before yet the mountains were brought forth,* etc., and after it is written *"Thou turnest man to contrition, and sayest 'Return ye children of men.'* As for Paradise, it is written (Gen. 2, 8) *And the Lord God planted a garden in Eden (Mikedem)*[16] *to the eastward.* As for Gehenna, it is written (Is. 30, 33) *For already of old is Tapeth made ready.* As for the Throne of the Divine Majesty and the Temple, it is written (Jer. 17, 12) *A Throne of glory, exalted from the beginning of time, is the place of our Sanctuary.* And as for the name of Messiah, it is written (Pr. 72, 17) *In the presence of the sun, his name shall flourish."* [Hence we see from the foregoing that Gehenna was created before creation. This contradicts the opinion of our first Baraitha that it was created on the Sabbath eve]. I will tell thee: There is no contradiction. The formation of its interior was created before the creation of the world, but its fire was created on the Sabbath eve.

Then again [let us ask], was then its fire created on the Sabbath eve? Behold, we are taught that R. Jose says: "The fire which the Holy One, praised be He! created on the second day of creation will never be quenched, for it is said (Is. 66, 24) *And they shall go forth, and look upon the carcasses of the men that have transgressed against me; for their worm shall not die nor shall their fire be quenched.* And R. Bana'ah, the son of R. Ulla, said: "Why was it not said *Ki tob* (that it was good) for the second day of creation?[17] Because on the second day of creation the fire of Gehenna was created to which the term 'good' cannot be applied;" and R. El'azar said: "Although *'Ki tob'* was not

ואור דגיהנם בערב שבת איברי והא תניא שבעה דברים נבראו קודש שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח. תורה דכתיב (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו. תשובה דכתיב (תהלים צ) בטרם הרים יולדו וגו' וכתיב בתריה תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם. ג"ע דכתיב (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם. גיהנם דכתיב (ישעיה ל) כי ערוך מאתמול תפתה. כסא כבוד ובית המקדש דכתיב (ירמיה יז) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו. שמו של משיח דכתיב (תהלים עב) לפני שמש ינון שמו. אמרי חללה הוא דנברא קודם שנברא העולם ואור דידיה בערב שבת:

ואור דידיה בע"ש איברי והא תניא א"ר יוסי אור שברא הקב"ה בשני בשבת אין לו כביה לעולם שנאמר (ישעיה סו) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה. ואמר רבי בנאה בריה דרבי עולא מפני מה לא נאמר כי טוב בשני בשבת מפני שנברא בו אור של גיהנם. ואמר רבי אלעזר אף על פי שלא נאמר בו כי טוב

16) Mikedem (to the eastward) is used also in Ps. 90, 2, with the meaning of "before."
17) See Gen. 1. At the conclusion of each day's creation the word Ki tob is used.
18) See Num. 17, 23.

חזר וכללו בששי בשבת שנאמר (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. אלא חללה קודם שנברא העולם ואור דידה בשני בשבת ואור דידן עלה במחשבה ליבראות בע"ש ולא נברא עד מוצאי שבת דתניא רבי יוסי אומר שני דברים עלה במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נבראו עד מוצאי שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה דעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה והביא שתי אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור והביא שתי בהמות והרכיבם זו על זו ויצא מהן פרד:

תנו רבנן עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן באר ומן וקשת כתב ומכתב ולוחות וקברו של משה ומערה שעמד בה משה ואליהו ופתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים. וי"א אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה. וי"א אף המזיקין. וי"א אף (ע"ב) בגדיו של אדם הראשון:

תנו רבנן ז' דברים מכוסין מבני אדם יום המיתה ויום הנחמה ועומק הדין ואין אדם יודע במה משתכר ואינו יודע מה בלבו של

said on the second day of creation, yet God included it in the sixth day of creation; for it is said (Gen. 1, 31) *And God saw everything that He had made, and behold it was very good.* [Hence we see that the fire of Gehenna was created on the second day and not on the Sabbath eve, as said before.] We must therefore say thus: The formation of its interior was created before the creation of the world, but its fire was created on the second day of creation; ordinary fire was first thought of by God [as a necessity for the world] on the Sabbath eve, but was not created until the night following the Sabbath. As we have been taught in a Baraitha, R. Jose says: "There were two things which God first thought of creating on the eve of the Sabbath, but which were not created until the night following the Sabbath, when the Holy One, praised be He! inspired Adam, the first man, with wisdom that resembled Him above, and he [Adam] brought two stones and struck them against each other, thus bringing forth fire; and the second thing [He thought of creating] was the mule."

Our Rabbis were taught: Ten things were created during the twilight of the [first] Sabbath eve. And they were: The well [that followed Israel in the wilderness], the manna, the rainbow, the letters of the alphabet, the stylus, the tables of the covenant, the grave of Moses, the cave in which Moses and Elijah stood, the opening of the mouth of [Balaam's] ass, the opening of the earth to swallow the wicked (Korah and his clique). Some say also the rod of Aaron with its buds and blossomings.[18] And, according to others, also demons; still others add (Ib. b), the garments of Adam.[19]

Our Rabbis were taught: Seven things are hidden from men: The day of death;[20] the day of consolation;[21] the profundity of Divine judgment;[22] [a man should not know] of what occupation one may make a living and what is in the heart of his fellow-man; when the kingdom of David will

19) Tradition says that the garments of Adam were bequeathed to Nimrod, then to Esau. When Rebekah sent Jacob to receive the blessings of Isaac (Gen. 27, 6), it is stated (verse 15), And Rebekah took the choicest garments of Esau, referring to the garments here mentioned. See Rashi's conjecture that Esau did not intrust them to his wives.

20) See Aboth 2, 15, that R. Eliezer says: Repent one day before thy death,—hence a man should repent of his sin every day lest he die on the morrow.

21) When Israel shall return to his land and the words (of Isaiah) will be fulfilled. "For the earth shall be full of the knowledge of the Lord as the waters that cover the sea." Note here that the Talmud distinguished this return from that of the kingdom of David as two separate things.

22) Or future reward and punishment.

be restored to its place; and when the kingdom of Persia will fall.

Our Rabbis were taught: Three things which God first thought of creating were bound to come later, even had He not thought of them at first: The dead should give forth a stench;[23] the dead should be forgotten;[24] and products should decay.[25] Others say also the coin as a means of currency.

(Fol. 56) Our Rabbis were taught: Hezekiah, the king, did six things; upon three the sages were agreed with him, and upon the other three the sages were not. He dragged the bones of his father (Ahaz) on a litter of ropes,[26] and the sages were agreed with him. He crushed the brazen serpent,[27] and the sages were agreed with him. He hid the book of medicine,[28] and the sages were agreed with him. He stripped the doors of the Temple and sent the gold thereof to the King of Assyria,[29] and the sages were not agreed with him. He stopped up the upper outlet of the River Gichon,[30] and the sages were not agreed with him. He intercalated the month *Nisan,* [making a mistake in explaining its law] and the sages were not agreed with him.

Our Rabbis were taught: How did the people of Jericho recite the *Sh'm'a?* They recited, *Hear, O Israel, the Lord thy God is one God* (Deu. 6, 4) but did not pause (at the end of the verse).[31] This is the opinion of R. Meier. R. Juda says: "They did pause [between the two verses], but they did not insert [between *Sh'm'a* (*Hear, O Israel*) and the next verse] the benediction, *Blessed be His name, whose glorious kingdom is forever and ever.*" And why do we add this to the *Sh'm'a?*[32] As R. Simon b. Lakish explained it, for R. Simon b. Lakish said: "It is written (Gen. 49, 1) *And Jacob called unto his sons and said,* etc.; i. e., Jacob wanted to disclose all that would happen to them in the latter days, but the Shechina departed from him and he began

חברו ומלכות בית דוד מתי תחזור למקומה ומלכות פרס מתי תפול:

תנו רבנן שלשה דברים עלו במחשבה לבראות ואם לא עלו דין הוא שיעלו על המת שיסריח ועל המת שישתכח מן הלב ועל התבואה שתרקב. וי"א אף על המטבע שיצא:

(דף נו) תנו רבנן ששה דברים עשה חזקיה המלך על ג' הודו לו ועל ג' לא הודו לו. גירר עצמות אביו במטה של חבלים והודו לו. כתת נחש הנחשת והודו לו. גנז ספר רפואות והודו לו. קצץ דלתות ההיכל ושגרם למלך אשור ולא הודו לו. סתם את מוצא מי גיחון העליון ולא הודו לו. עיבר ניסן בניסן ולא הודו לו:

תנו רבנן כיצד היו כורכין את שמע. אומרים (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין דברי ר"מ. רבי יהודה אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ואנן מ"ט אמרינן לה. כדדריש ר"ש בן לקיש דאמר רבי שמעון בן לקיש (בראשית מט) ויקרא יעקב אל בניו וגו'. בקש יעקב לגלות קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה. אמר שמא ח"ו יש פסול במטתי

23) So that the family should not be able to keep it unburied and have the sorrow constantly before them.
24) So that the effect of grief should not last long.
25) To prevent speculation in foods.
26) To show that he disrespected him because he was wicked.
27) (Made by Moses) (Num. 21, 9), because people worshipped it. See II Kings 18, 4.
28) People should not rely merely on medicine and forget the help of God.
29) Indicating that he did not rely upon God. See II Kings 19.
30) See II Chr. 32.
31) The word **Echad**, the last word of **Hear, O Israel**, should be lengthened in utterance and special stress should be put on the last letter, **Daleth**, hence a pause is required before starting the next word.
32) Since Moses did not use it. See Deu. 6, 4.

כאברהם אבי אבא שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק אבי שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד. אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד. מיד פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אמרו רבנן היכי נעביד נימריה לא אמריה משה רבינו. לא נימריה הא אמריה יעקב. התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי. אמר רבי אבהו התקינו שיהו אומרים אותו בקול רם מפני תרעומות המינים. ובנהרדעא דליכא מינים עדיין אומרין אותו בחשאי:

(דף נז) תנא אבא שאול אומר קורות של שקמה היו ביריחו והיו בעלי זרועות נוטלין אותן בזרוע עמדו בעלי׳ והקדישום לשמים. עליהם ועל כיוצא בהם אמר אבא שאול בן בטנית משום אבא יוסף בן חנין אוי לי מבית בייתוס אוי לי מאלתן אוי לי מבית חנין אוי לי מלחישתן אוי לי מבית קתרוס אוי לי מקולמוסן אוי לי מבית ישמעאל בן פאבי אוי לי מאגרופן שהם כהנים גדולים ובניהם גזברים וחתניהם אמרכלין ועבדיהן חובטין את העם במקלות:

תנו רבנן ד׳ צוחות צוחה עזרה. ראשונה צאו מכאן בני עלי שטמאו היכל ה׳. ועוד צוחה עזרה צא מכאן יששכר איש כפר ברקאי שמכבד עצמו ומחלל קדשי שמים. מאי הוה עביד דהוה כריך ידיה בשיראי ועבד עבודת שמים. ועוד צוחה עזרה שאו שערים ראשיכם

to fear, saying: 'Perhaps, God forbid, my children have a defect as was the case with my grandfather, Abraham, of whom Ishmael came forth, and like Isaac, my father, of whom Esau came forth.' Thereupon his children said to him, *Hear, O Israel, the Lord our God is one God,* i. e., 'Father, just as in thy heart there is but one God, so in our hearts, there is but one God.' Then Jacob, our father, uttered forth, *Blessed be His name, whose glorious kingdom is forever and ever.*" So the Rabbis argued, what should be the form nowadays? To say the second verse, would make us at variance with Moses, our teacher, who did not say it; not to say it would be to disregard Jacob, who did say the verse. They therefore ordained that we say it as did Jacob, but inaudibly [out of respect to Moses]. R. Abahu said: "In Usha it was ordained that the above verse should be said in a loud voice in order that the Sadducees should not complain that we say a separate prayer; but in Nehardea, where there were no Sadducees, even unto this day the above verse is said inaudibly."

(Fol. 57) It is taught that Abba Saul says: "There were sycamore trees in Jericho which the priests forcibly appropriated for their own use, in consequence whereof the owners consecrated them to the use of the Temple." It is concerning such priests that Abba Saul b. Batnith, in the name of Abba Joseph b. Khanin, said: "(Alas, for the house of Baythus! Alas, for their clubs! Alas, for the house of Khanin! Alas, for their whispers! Alas, for the house of Kathrus! Alas, for their pens! Alas, for the house of Ishmael b. Phiabi! Alas, for their fiists! For they were all High-priests, their sons were the treasurers, their sons-in-law were the chamberlains, and their servants would beat the people with canes."

Our Rabbis were taught: Four [depressive] cries did the Temple court utter: First, "Go forth from here ye sons of Eli who have defiled the Temple of God." The second cry the Temple court uttered, "Go forth from here Issachar, the man of the village Barkai, who honors himself but desecrated the holiness of God." What did he do? He used to wrap silk around his hands and perform the divine service. Again the Temple court cried: "Raise your heads, O

ye gates and let Ishmael b. Piachi, disciple of Phineas, enter and serve as High-priest." Another cry the Temple court uttered: "Raise your heads, O ye gates, and let Jochanan, the son of Narbai, the disciple of Phinkai, enter and let him fill his stomach with the sacerdotal food of God." It is related of Jochanan, the son of Narbai, that he would consume three hundred calves in his meal, drink three hundred jars of wine, and devour *forty Se'ahs* of young pigeons as a dessert for his meal.[33] It was related that never during the life of Jochanan, the son of Narbai, was any part [of the sacerdotal] meat left over. What was the end of Issachar, he of the village of Barkai? It is related that at one time the king and the queen had a dispute as to which meat was better; the king said that the meat of a kid is better and the queen said the meat of a sheep. So it was suggested that a decision should be given by the High-priest, who ought to know because of the sacrifices [of every kind] made every day. Thereupon he appeared before them. "If a kid were the best," said he, waving his hand, "it would be used for the daily sacrifices, [and not lambs which are to be used]." So the king said: "Because he showed no respect for the throne [in waving his hand so freely] his right hand shall be cut off." Isaachar, having bribed the executioner, had his left hand taken off, instead. When the king became aware of this, he ordered that the right hand be cut off also [thus Issachar lost both hands]. "Blessed be the Lord," remarked R. Joseph, "who caused Issachar, the man of the village Barkai, to receive his due recompense in this world." R. Ashi said: "Issachar, he of the village Barkai, never learned our Mishnah, for we are taught that R. Simon says: 'Lamb sacrifices are always preferable to other sacrifices of kids.' One might say so because lamb meat is better; therefore, after the kid offering is mentioned it is added (Lev. 4, 33) *And if a lamb*, etc. From this we infer that they are equal in taste." Rabina said: "He did not even read the Scripture, where it is written (Ib. 3, 2) *If a sheep or a kid is his offering*, i. e., if he wants to bring a lamb, he may do so; and if he wants to bring a kid he may do so."

ויכנס ישמעאל בן פיאכי תלמידו של פנחס וישמש בכהונה גדולה. ועוד צוחה עזרה שאו שערים ראשיכם ויכנס יוחנן בן נרבאי תלמידו של פנקאי וימלא כרסו מקדשי שמים. אמרו עליו על יוחנן בן נרבאי שהיה אוכל בסעודתו שלש מאות עגלים והיה שותה ג׳ מאות גרבי יין ואוכל ארבעים סאה גוזלות בקנוח סעודה. אמרו כל ימיו של יוחנן בן נרבאי לא נמצא נותר במקדש. מאי סלקא בי׳ בישכר איש כפר ברקאי. אמרי מלכא ומלכתא הוו יתבי מלכא אמר גדיא יאי. מלכתא אמרה אימרא יאי. אמרי מאן מוכח. כהן גדול דקא מסיק קרבנות כל יומא ויומא. אתא איהו (ע"ב) אחוי בידיה אי גדיא יאי ניסקי לתמידא. אמר מלכא הואיל ולא הוה ליה אימתא דמלכותא ניפסקוה לימיניה. יהב שוחדא ופסקוה לשמאליה. שמע מלכא ופסקוה לימיניה. א"ר יוסף בריך רחמנא דשקליה לישכר איש כפר ברקאי למטרפסיה מיניה בהאי עלמא. אמר רב אשי ישכר איש כפר ברקאי לא תנא מתניתין דתנן רבי שמעון אומר כבשים קודמין לעזים בכל מקום. יכול מפני שמובחרים במינם תלמוד לומר (ויקרא ד) ואם כבש מלמד ששניהם שקולים כאחד. רבינא אמר אף מקרא נמי לא קרא דכתיב (ויקרא ג) אם כבש וכתיב ואם עז קרבנו אי בעי כבש לייתי ואי בעי עז לייתי:

33) Rashi says that this was because he trained many young priests and they ate in his house.

## CHAPTER FIVE

(Fol. 62 b) R. Simlai came before R. Jochanan, and said to him: "Teach me the Book of Records (Chronicles)." "Whence art thou?" asked R. Jochanan. "From Lydia," he answered. "And where dost thou reside? "I reside in Nechardea." Whereupon R. Jochanan said to him: "It is prohibited to teach to inhabitants of either Lydia or Nehardea the contents of the Book of Chronicles, and so much the more to thee who art both a native of Lydia and resideth at Nehardea." R. Simlai, however, compelled R. Jochanan to give him the instruction. "I wish that the master would teach me all the contents within three months," said R. Simlai. Whereupon R. Jochanan replied: "Behold! If Beruria, the wife of R. Meier, the daughter of R. Chanan b. Teradion, who could learn three hundred traditions [of law] in one winter day from three hundred great men, was unable to master the contents of the Book of Chronicles after she had studied it for three years, how couldst thou ask me to teach it all to thee in three months? " R. Jochanan then took a clod of earth and threw it at him. While R. Simlai was running away, he said: "Rabbi, can you explain to me what the difference is between him who slays the paschal lamb for its actual purpose, and him who slays it not for its actual purpose [upon which the Mishnah declares the latter act to be invalid]; and that between one who slays the paschal lamb for those who will partake of it, and him who slays it for those who may not partake of it [both of which the Mishnah declares are valid]?" "So! Then thou art a young scholar," remarked R. Jochanan. "Come, and I shall teach thee."

Rami b. Abin, in the name of Rab, said: "From the day when the Book of Genealogy was forgotten, the power of the sages diminished and the light of their eyes became dim; for the master said between the passages (I Chr. 8, 38) *From one Azel unto the other Azel,* the sages had four hundred camel-loads of critical researches."[1]

(Fol. 64) Mishnah: The Passover sacrifice was slaughtered for three successive divisions of men, as it is said (Ex. 12,

## תמיד נשחט פרק חמישי

(דף סב ע"ב) רבי שמלאי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה ניתני לי מר ספר יוחסין. אמר ליה מהיכא את אמר ליה מלוד. והיכא מותבך. בנהרדעא. אמר ליה אין שונין לא ללודים ולא לנהרדעים. וכל שכן דאת מלוד ומותבך מנהרדעא. אכפייה וארצי. אמר ליה ליתני לי מר בתלתא ירחי. אמר ליה ומה ברוריה דביתהו דר"מ ברתיה דרבי חנינא בן תרדיון דהות גמרה תלת מאה שמעתתא ביומא דסיתוא מתלת מאה רבוותא ואפ"ה בשלש שנים לא יצתה ידי חובתה ואת אמרת ליתני לי מר בתלתא ירחי. שקל קלא פתק ביה. בהדי דקא רהיט ואזיל אמר ליה רבי מה בין לשמו ושלא לשמו כו' א"ל הואיל וצורבא מרבנן את תא ואימא לך וכו'. אמר רמי בר אבין אמר רב מיום שנגנז ספר יוחסין תשש כחן של חכמים וכהה מאור עיניהם. דאמר מר זוטרא בין אצל לאצל טעינו ארבע מאה גמלי דדרשה:

(דף סד) משנה. הפסח נשחט בשלשה כתות שנאמר (שמות יב) ושחטו אותו כל קהל

1) See Introduction to the first volume by Abraham, the son of Marmonides, paragraph 10, concerning this number.

6) *And then the whole assembly of the congregation of Israel shall slaughter it toward evening.* Assembly, Congregation and Israel, [each stands for a division]. The first division entered and filled the Temple court, the doors [of the Temple court] were closed, and [the *Shofar* blasts] *Tekiah, Teruah* and *Tekiah* were sounded.[2] The priests then arrayed themselves in line, each priest holding in his hand either a silver bowl [in which to receive the blood of the sacrifice] or a golden bowl. The line which held silver bowls had only silver and the line which held golden bowls had only gold; they were not permitted to mingle. These bowls had no stands at the bottom, lest they [the priests] place them down [while full of blood] and the blood become congealed. An Israelite performed the slaughter, the priest received the blood and gave it to his colleague [the priest] who in turn passed it to his colleague, each one receiving the full bowl and returning the empty one [the contents of which had already been sprinkled]. The priest nearest the altar made one continuous sprinkling [opposite the base of the altar]. The first division then left and the second one entered; when the second division went out, the third one entered; in the same manner as the first division, so did the second and the third. The Hallel[3] was recited [while the sacrifices were performed]; if they had finished [the Hallel before the ceremony was completed] they commenced reciting it over again. They might even say it a third time. However, it never happened [that the work should last] for the duration of three recitations. R. Juda said: "It never happened that the third division read as far as the chapter beginning, *I love the Lord, because He hath heard my voice* (Ps. 116), because the third section had few in number [and they performed it quietly]."

(Ib. b) Our Rabbis were taught: It never happened that a man should be crushed in the Temple court, except on one Passover, in the days of Hillel, when an old man was crushed to death. The people called it *Pesach Me'ucha* (the Passover of the Crushers).

עדת ישראל בין הערבים קהל ועדה וישראל. נכנסה כת אחת נתמלאה העזרה וננעלו דלתות העזרה תקעו והריעו ותקעו והכהנים עומדים שורות שורות ובידם בזיכי כסף ובזיכי זהב שורה שכולה כסף כסף ושכולה זהב זהב לא היו מעורבים. ולא היו לבזיכין שולים שמא יניחום ויקרש הדם שחט ישראל וקבל הכהן נותנו לחברו וחברו לחברו ומקבל את המלא ומחזיר את הריקן כהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד. יצאה כת ראשונה נכנסה כת שניה. יצאה כת שניה נכנסה כת שלישית. כמעשה הראשונה כך מעשה שניה ושלישית. קראו את ההלל. אם גמרו שנו. ואם שנו שלשו. אע"פ שלא שלשו מימיהם. א"ר יהודה מימיהם של כת שלישית לא הגיעו לאהבתי כי ישמע ה' מפני שעמה מועטין:

(ע"ב) תנו רבנן מעולם לא נתמעך אדם בעזרה חוץ מפסח אחד שהיה בימי הלל שבו נתמעך זקן אחד והיו קורין אותו פסח מעוכין.

2) Terms for the various sounds of the horn as are usually made on the New Year festival. The first is a long drawn straight blast; the second is a rapid succession of three notes.

3) The poem of praise, Ps. 113-118.

Our Rabbis were taught: Once King Agrippa, being anxious to ascertain the number of the male population of Israel, instructed the High-priest to set a watchful eye on the paschal lambs and take accurate note. So he took one kidney of each and every one, and it was found that there were sixty myriad couples [which indicated] double the number of those that came forth out of Egypt, not counting those that were levitically unclean[4] and those that were out travelling; and there was not a single paschal lamb on which less than ten were counted [so that the number represented over six hundred myriads of men]. And it was called by the people *Pesach Me-'ubin* (the crowded Passover) because of its big population.[5]

תנו רבנן פעם אחת בקש אגריפס המלך ליתן עיניו באוכלוסי ישראל א"ל לכהן גדול תן עיניך בפסחים. נטל כוליתא מכל אחד ואחד ונמצאו ס' רבוא זוגות כליות כפלים כיוצאי מצרים חוץ מטמא ושהיה בדרך רחוקה. ואין לך כל פסח ופסח שלא נמנו עליו יותר מעשרה בני אדם והיו קורין אותו פסח מעובין:

## CHAPTER SIX

## אלו דברים פרק ששי

(Fol. 66) Our Rabbis were taught: The following Halacha (law) escaped the memory of the sons of Bathyra. It once happened that the fourteenth [of *Nisan*] fell on the Sabbath day and they did not know whether the Passover sacrifice supersedes the Sabbath or not. They appealed to the sages, saying: "Is there a man who knows [the law], whether the Passover sacrifice supersedes the Sabbath or not?" And they were told that there was a man who had recently come from Babylon whose name was Hillel, the Babylonian, who had served [in the academy of] the two greatest men of that generation, namely, Shemaya and Abitalyon, and who ought to know whether the Passover sacrifice supersedes the Sabbath or not. So they sent for him and asked him: "Have you any knowledge whether the Passover offering supersedes the Sabbath or not?" He replied: "Have we then only one Passover sacrifice during the year that supersedes the Sabbath? Behold, there are more than two hundred Passover sacrifices that supersede the Sabbath!"[1] So they asked him: "Whence do you infer this?" Whereupon he said to them: "It is said (Num. 9, 3) *B'mo'ado* (at its appointed season) at the Passover

(דף סו) תנו רבנן הלכה זו נתעלמה מבני בתירא. שפעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת ושכחו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת אם לאו. אמרו כלום יש אדם יודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו. אמרו להם אדם אחד יש שעלה מבבל והלל הבבלי שמו ששימש שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון ויודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו. שלחו וקראו לו ואמרו לו כלום אתה יודע אם פסח דוחה את השבת ואם לאו. אמר להם וכי פסח אחד יש לנו בשנה שדוחה את השבת והלא הרבה יותר ממאתים פסחים יש לנו בשנה שדוחים את השבת. אמרו לו מנין לך. אמר להם נאמר (במדבר ט) במועדו בפסח ונאמר

4) Who are religiously forbidden to take part in the paschal-lamb service. See Num. 9, 9-15.
5) Some of the later Rabbis explained the reason for this counting, that it was because King Agrippa desired to find out the exact strength of Israel for military purposes. Fearing to arouse the suspicions of the Roman Government he did it by means of the paschal sacrifice.
1) Referring to the continual morning and evening offering which are also any holy-day offered, if it be on the Sabbath.

offering, and it is said (Ib. 28, 2) *B'mo'ado* at the perpetual daily offering; i. e., just as the *B'mo'ado* which is said at the perpetual daily offering is intended to mean that it supersedes the Sabbath, so also the *B'mo'ado* of the Passover offering is intended to mean that it supersedes the Sabbath. Aside from this, that decision can also be derived by the rule of *a fortiori;* if the perpetual daily offering, for the neglect of which there is no *Karath* punishment,[2] supersedes the Sabbath, how much the more then shall the Passover sacrifice, for the neglect of which there is the *Karath* punishment,[3] supersede the Sabbath?" They immediately appointed him as their head (chief), whereupon he sat down and lectured the whole day upon the *Halachas* concerning Passover. Subsequently he began to reproach them (the sons of Bathyra) with words, saying to them: "What reason have you to make me, who come from Babylon, your Nasi (prince)? Only your idleness in not taking advantage to serve the two great men of your generation, Sh'maya and Abitalyon." They then asked him another question, viz., "What is the law if a man had forgotten to bring the slaughtering knife on Friday,[1] may he bring it on the Sabbath?" Hillel said to them: "This *Halacha* I have heard, but I have forgotten it. Leave this, however, to the Israelites themselves, for although they are not prophets, they are descendants of prophets [and evidently will know what to do]." On the morrow, whoever brought his sheep for the Passover offering had the knife thrust in the wool, and he who had a kid as his Passover offering thrust the knife between the horns. As soon as Hillel noticed this, he recollected the *Halacha* and said: "Such is the tradition I have from the mouth of Sh'maya and Abitalyon."

(Ib. b) R. Juda said, in the name of Rab: "Whoever is arrogant, if he be a sage, his wisdom will depart from him; and if he be a prophet, his prophecy will depart from him. That his wisdom will depart from him, if he be a sage, can be inferred from the case of Hillel, for the master said [above], 'he began to reproach them,' and immediately after, when they asked him a law, he said, 'I heard, but I have forgotten

(שם כח) במועדו בתמיד מה מועדו האמור בתמיד דוחה את השבת אף מועדו האמור בפסח דוחה את השבת. ועוד ק"ו הוא ומה תמיד שאין ענוש כרת דוחה את השבת פסח שענוש כרת אינו דין שדוחה את השבת. מיד הושיבוהו בראש ומינוהו נשיא עליהם. והיה יושב ודורש בהלכות פסח כל היום כולו. התחיל מקנטרן בדברים. אמר להם מי גרם לכם שאעלה מבבל ואהיה נשיא עליכם. עצלות שהיתה בכם. שלא שמשתם שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון. אמרו לו רבי שכח ולא הביא סכין מערב שבת מהו. אמר להם הלכה זו שמעתי ושכחתי. אלא הניחו להם לישראל אם אין נביאים הם בני נביאים הם. למחר מי שפסחו טלה תחב לו בצמרו. מי שפסחו גדי תחב לו בין קרניו. ראה מעשה ונזכר הלכה ואמר כך מקובלני מפי שמעיה ואבטליון:

(ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב כל המתייהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו. אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו. מהלל. דאמר מר התחיל מקנטרן בדברים וקאמר להו הלכה זו שמעתי ושכחתי. ואם נביא הוא נבואתו

2) Divine punishment through premature death.
3) See Num. 9, 13.

it.' If he be a prophet, his prophecy will depart from him; this may be gathered from the case of Deborah [the prophetess]; for it is written (Jud. 5, 7) *Desolate were the open towns in Israel; they were desolate, until that I arose, Deborah, thus I arose a mother in Israel;* and it is written (Ib. ib. 12) *Awake, awake, Deborah, awake, awake, utter a song,* [which signifies that the prophecy left her and she had to awaken herself]." R. Simon b. Lakish said: "A man who becomes excited, if he be a sage, will have his wisdom depart from him; and if he be a prophet, will have his prophecy depart from him. That his wisdom will depart from him, if he be a sage, we infer from Moses, concerning whom it is written (Num. 31, 41) *And Moses was excited against the officers of the host;* and [after this] it is written, *And Elazar the Priest said,* etc. From this it may be inferred that the law escaped Moses' memory and therefore Elazar had to say it. That his prophecy will depart from him, if he be a prophet, we infer from Elisha, concerning whom it is written (II Kings 3, 14) *Were it not that I regard the presence of Jehoshaphat, the King of Judah, I would not look toward thee, nor see thee;* and [after this] it is written, *But now bring me a musician; and it came to pass, when the musician played, and the inspiration of the Lord came upon him,* [which shows that he had to seek the inspiration]."

R. Mani b. Patish said: "A man who becomes excited will be removed from greatness even if it had been predestined for him by Heaven. Whence do we deduce this? From Eli'ab concerning whom it is written (I Sam. 17, 28) *And Eli'ab's anger was incited against David, and he said,* etc.; and when Samuel went to anoint a king, from among the sons of Jesse, concerning all others [who were rejected] it is written (Ib. 17, 8-10) *This one hath the Lord not chosen* [in the past tense]. But concerning Eli'ab, it is written (Ib. ib., 7) *But the Lord said unto Samuel, 'Regard not his appearance, nor the height of his stature, because I have rejected him,'* [in the present tense]. From which it may be inferred that I rejected him now although I had intended to choose him."

(Fol. 68) What is the meaning of the passage (Is. 5, 17) *Then shall the sheep*

מסתלקת ממנו, מדבורה, דכתיב (שופטים ה) חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל וכתיב (שם) עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר. ארשב"ל כל אדם שכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו. אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, ממשה, דכתיב (במדבר לא) ויקצוף משה על פקודי החיל וכתיב (שם) ויאמר אלעזר הכהן גו' מכלל דמשה איעלם מיניה. אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו, מאלישע, דכתיב (מלכים ב׳ ג) כי לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך וכתיב (שם) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'. א"ר מני בן פטיש כל אדם שכועס אפילו פוסקין לו גדולה מן השמים מורידין אותו. מנא לן מאליאב, דכתיב (ש"א יז) ויחר אף אליאב בדוד ויאמר וגו', וכי אזל שמואל לממשחינהו בכלהו כתיב בהו (שם טז) בזה לא בחר ה', ובאליאב כתיב (שם) ויאמר ה' אל שמואל אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו מכלל דמעיקרא הוה חזי:

(דף סח) מאי דכתיב (ישעיה ה) ורעו כבשים

*feed according to their wont, and the ruins of the fat ones shall sojourners eat?* R. Menasha b. Jeremiah, in the name of Rab, said *Kedabram* (according to their wont), means *Kimdubar Bam* (as they were spoken of).[4] What was spoken concerning them? Abaye said: "It refers to the end of the verse, *And the ruins of the fat ones shall sojourners eat,* which was explained by R. Joseph, 'The wealth of the wicked will be inherited by the just.' Raba then said to him: "This interpretation would have been correct had it been written *Kharboth* [in a coordinate way], but now that it is written *V'charboth* [as a compound], it must be different in meaning. Raba therefore said the passage is intended to mean what R. Chananel, in the name of Rab, said, for R. Chananel, in the name of Rab, said: "In the future,[5] the righteous will have the power to revive the dead; for it is written here, *Then shall the sheep feed according to their wont,* and it is written there (Micha 7, 14) *Let them feed in Bashan and Giggal, as in the days of old;* i. e., Bashan refers to Elisha, the man of Bashan, as it is written (I Chr. 5, 12) *Yanai and Shaphat in Bashan,* and it is also written (II Kings 3, 11) *Elisha, the son of Shaphat, who poured water on the hands of Elijah;* Gilead refers to Elijah, as it is said (I Kings 17, 1) *And Elisha, the Tishbite, who was of the inhabitants of Gilead, said.*"

R. Samuel b. Nachmeni, in the name of R. Jonathan, said: "In the future, the righteous will have the power to revive the dead, for it is written (Zech. 8, 4) *Thus hath said the Lord of Hosts, Again shall there sit old men and women in the streets of Jerusalem, and every one with his staff in his hand because of their multitude of years.* And it is written (II Kings 4, 29) *Lay my staff upon the face of the lad.* [Just as in the latter place the staff revived a dead child, so also in the former case the staff will be for reviving the dead]."

R. Chisda raised the following contradictory question: "It is written (Ib. 24, 23) *And the moon shall be put to the blush, and the sun be made ashamed;* and it is written (Ib. 30, 26) *And the light of the moon shall be as the light of the sun, and the light of the sun shall be sevenfold, as*

כדברם. א"ר מנשיא בר ירמיה אמר רב כמדובר בם. מאי כמדובר בם. אמר אביי (שם) וחרבות מחים גרים יאכלו ומתרגם רב יוסף נכסי רשיעיא צדיקי יחסנון. א"ל רבא בשלמא אי כתיב חרבות כדקאמרת. השתא דכתיב וחרבות מלתא אחריתא היא. אלא אמר רבא כדרב חננאל אמר רב דאמר רב חננאל אמר רב עתידין צדיקים שיחיו את המתים כתיב הכא ורעו כבשים כדברם וכתיב התם (מיכה ז) ירעו בשן וגלעד כימי עולם. בשן זה אלישע הבא מן הבשן דכתיב(ד"ה א' ה) וְיַעְנִי ושפט בבשן וכתיב (מ"ב ג) פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו. גלעד זה אליהו שנאמר (שם א' יז) ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד:

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן עתידין צדיקים שיחיו מתים דכתיב (זכריה ח) כה אמר ה' עד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו וכתיב (מ"ב ד) ושמת משענתי על פני הנער:

רב חסדא רמי כתיב (שם כד) וחפרה הלבנה ובושה החמה וכתיב (שם ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור

4) K'dah-ram may be like B'dabram, Gen. 50, 17, where it means, "When they spoke," the "k" or khoff stands for "as," hence the interpretation is very clear.

*the light of the seven days* [hence it will not be diminished]." This is not difficult to explain; the former speaks of the world to come and the latter of the Messianic period. But, according to Samuel, there will be no difference between this world and the world to come, except in the freedom from the yoke of government. What say you to this? Both passages refer to the world to come, nevertheless it is not difficult to explain them. One speaks of the Camp of Shechinah and the other of the Camp of the Righteous.

Raba raised the following contradiction: "It is written (Deu. 32, 29) *I alone kill, and I make alive;* and it is further written, *I wound and I heal.* Since he is able to make alive, how much the more is he able to heal? But thus said the Holy One, praised be He! 'Just as when I wound, I heal, so when I kill, I will make alive.'" Our Rabbis were taught [that, from the passage] *I alone kill, and I make alive,* we might think that He killeth one and maketh alive another. It therefore states, *I wound and I heal;* i. e., as wounding and healing is performed in one man, so does death and life apply to one man. On this can be based the answer to those who claim that resurrection of the dead is not intimated in the Torah (Bible). In another way the above passages can be explained: First I shall make alive what I killed and then I shall heal what I wounded.[6]

(Ib. b) We are taught: R. Eliezer says: "A man shall do nothing else on a holyday, but either eat and drink or sit and study." R. Joshua says: "A man must divide the holy day, one-half to be spent in eating and drinking, and the other half [in learning] at the house of study." "Both," said R. Jochanan, "make their deductions from the same passages. One passage says (Deu. 16, 8) *A solemn assembly to the Lord, thy God,* and another passage says (Num. 29, 35) *'Have ye' a solemn assembly.* [How can both of these passages be reconciled? If it is to be solemn to 'the Lord,' then why say 'have ye'?] R. Eliezer, therefore, is of the opinion that this intends to suggest a celebration either for God or for yourself;" but R. Joshua is of the opinion that it means to divide the day, one-half for God

שבעת הימים וגו'. לא קושיא כאן לעולם הבא כאן לימות המשיח. ולשמואל דאמר אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד מאי איכא למימר. אידי ואידי לעולם הבא ולא קשיא כאן במחנה שכינה כאן במחנה צדיקים. רבא רמי כתיב (דברים לב) אני אמית ואחיה וכתיב מחצתי ואני ארפא השתא אחויי מחיי אסויי לא כ"ש. אלא אמר הקב"ה כשם שמחצתי אני ארפא כך כשאני ממית אני מחיה. ת"ר אני אמית ואחיה יכול מיתה באחד וחיים באחד כדרך שהעולם נוהג. ת"ל מחצתי ואני ארפא מה מכה ורפואה באחד אף מיתה וחיים באחד. מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה. דבר אחר בתחלה מה שאני ממית אני מחיה והדר מה שמחצתי ואני ארפא:

(ע"ב) תניא ר' אליעזר אומר אין לו לאדם ביו"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה. רבי יהושע אומר חלקהו חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש. אמר ר' יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו. כתוב אחד אומר (דברים ו) עצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר (במדבר כט) עצרת תהיה לכם ר' אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם. ור' יהושע סבר חלקהו חציו

5) Future refers to the Messianic days.
6) Blind or deaf will survive in the exact condition as they died, afterwards God will heal them.

and one-half for yourself." R. Eliezer said: "All agree that on the *Shebouth* festival, a certain part should also be devoted *for yourself,* because it is the day on which the Torah was given [hence we ought to rejoice on that occasion]." Rabba said: "All agree that the Sabbath should also be devoted *for yourself.* The reason of it is (Is. 58, 13) *And thou shalt call the Sabbath rejoicing.*" R. Joseph said: "All agree that *Purim* should also be devoted *for yourself;* explanation is found in (Esther 9, 22) *days of feasts and rejoicing.*"

Mar, the son of Rabina, used to fast the whole year round except on *Shebuoth* (Feast of Weeks), *Purim* (Feast of Esther) and the day preceding *Yom Kippur* (Day of Atonement); on *Shebuoth,* being the day Israel received the Torah; *Purim,* concerning which it is written (Est. 9, 22) . . . *days of feast and rejoicing;* the day preceding *Yom Kippur,* because R. Chiya b. Rab, of Difthi, recited: (Lev. 23, 32) *And ye shall afflict yourselves on the ninth day of the month.* Do we fast on the ninth day? Behold it is only on the tenth that we fast! But this means to teach us that whoever eats and drinks on the ninth, Scripture accounts to his credit, as though he had fasted on both the ninth and tenth days.

לה׳ וחציו לכם. אמר ר׳ אלעזר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא. אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם מאי טעמא (ישעיה נח) וקראת לשבת עונג. אמר רב יוסף הכל מודים בפורים דבעינן נמי לכם מ״ט (אסתר ט) ימי משתה ושמחה כתיב ביה. מר בריה דרבינא כוליה שתא הוה יתיב בתעניתא לבר מעצרתא ופורייא ומעלי יומא דכפורי. עצרת יום שניתנה בו תורה. פוריא ימי משתה ושמחה כתיב. מעלי יומא דכיפורי דתני חייא בר רב מדפתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש. וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין. אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשעה בו מעלה עליו הכתוב כאלו מתענה תשיעי ועשירי:

## CHAPTER SEVEN

## כיצד צולין פרק שביעי

(Fol. 77) We are taught: The [High-priest's] golden plate, whether he wears it on his brow or not, effects pardon[1] (makes the sacrifice acceptable). This is according to the opinion of R. Simon, but R. Juda says: "When it is yet on his brow it effects pardon, but when it is no longer on his brow, it does not effect pardon." R. Simon said to him: "The High-priest's serving on the Day of Atonement will support my opinion, for then he has not the plate on his brow and still it effects pardon." Whereupon R. Juda answered him: "Consider not the [rules of] the Day of Atonement [which involve the entire community]; for the law concerning levitical impurity is inoperative when applied to an entire community."

(דף עז) תניא ציץ בין שישנו על מצחו ובין שאינו על מצחו מרצה דברי ר׳ שמעון. ר׳ יהודה אומר עודנו על מצחו מרצה אין עודנו על מצחו אינו מרצה. א״ל ר״ש כ״ג בי״ה יוכיח שאינו על מצחו ומרצה. א״ל הנח לי״ה שטומאה הותרה בצבור:

(Fol. 86b) R. Huna, the son of R. Nathan, once happened to visit the house

(דף פו ע״ב) רב הונא בריה דרב נתן איקלע

1) It makes the sacrifice acceptable although it was not offered in accordance with the law of levitical purity.

of R. Nachman b. Isaac. "What is your name?" the vistor was asked. "Rab Huna," he replied. "Let the master be seated on the couch," they said to him. He sat down. They offered him a cup of wine, which he at once accepted [without being asked a second time], and drained it at two draughts without turning his face aside [to avoid the look of others when he drank]. "Why did you call yourself 'Rab Huna'? (using the title), they asked him. "Because," said he, "I was accustomed to it from my youth." "When we requested you to be seated on the couch, why did you accept it immediately?" "Because," replied he, "such is the rule. Whatever the host says, the guest should comply with." "When we offered you a cup, why did you accept it at the first invitation?" "Because," said he, "it is proper to decline an invitation when made by an inferior person but not when made by a superior person, but not when made by a superior perdraughts?" "Because," said he, "we have been taught: He who drinks off his cup at one draught is a glutton; in two draughts is the proper way; in three, he is considered as among the presumptuous." "Why did you not turn aside your face while you drank?" "Because," said he, "only a bride should turn aside her face, is the law we are taught in the Mishnah."[2] R. Ishmael, the son of R. Jose, once happened to visit the house of R. Simon, the son of R. Jose b. Lekunia. He was offered a cup of wine, which he at once [without being asked a second time] accepted, and drained at one draught. They said to him: "Does not the master know that he who drinks off a cup at one draught is a glutton?" "Oh," said he to them, "this was not said for thy small cup, and thy sweet wine, and for my capacious stomach."

לבי ר"נ בר יצחק אמרו ליה מה שמך. אמר להו רב הונא. א"ל ליתיב מר אפוריא. יתיב. יהבו ליה כסא קבלה בחד זימנא ושתיה בתרי זימני ולא אהדר אפיה. א"ל מ"ט קרית לך רב הונא. א"ל בעל השם אני. מ"ט כי יהבי לך כסא קבלת בחד זימנא. א"ל מסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול. מ"ט שתיתיה בב' זימני. א"ל דתניא השותה כוסו בבת אחת ה"ז גרגרן ב' דרך ארץ ג' ה"ז מגסי הרוח. מ"ט לא אהדרת אפך. א"ל כלה הופכת פניה תנן. רבי ישמעאל בר' יוסי איקלע לבי ר"ש ברבי יוסי בן לקוניא יהבו ליה כסא קבליה בחד זימנא ושתיה בחד זימנא. א"ל לא סבר לה מר השותה כוסו בבת אחת ה"ז גרגרן. א"ל לא אמרו בכוסך קטן ויינך מתוק וכרסי רחבה:

## CHAPTER EIGHT

## האשה פרק שמיני

(Fol. 87) *Then was I in His eyes as one that found praise* (Songs 8, 10). R. Jochanan said: "Like a bride who finds everything perfect in the house of her father-in-law and is anxious to go and inform her parents of that fact." (Hash.

(דף פז) אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום (שה"ש ח) א"ר יוחנן ככלה שנמצאת שלמה בבית חמיה והיא רדופה לילך להגיד שבחה

2) Concerning the paschal lamb, the Mishnah says that although every one must eat it with his face towards the table, because it has to be eaten in one place and not in two, a bride, nevertheless, is permitted to turn aside.

בבית אביה (הושע ב) והיה ביום ההוא נאם ה׳ תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי אמר רבי יוחנן ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה. (שה״ש ח) אחות לנו קטנה ושדים אין לה א״ר יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד. אני חומה ושדי כמגדלות א״ר יוחנן אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו ת״ח ורבא אמר אני חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות:

אמר רב זוטרא אמר רב מ״ד (תהלים קמד) אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא בנותינו כזויות מחוטבות אלו בנות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהן וכן הוא אומר (זכריה ט) ומלאו כמזרק כזויות מזבח. ואבע״א מהכא (תהלים קמד) מזוינו מלאים מפיקים מזן אל זן צאננו מאליפות מרובבות בחוצותינו. מחוטבות תבנית היכל. אלו ואלו מעלה עליהן הכתוב כאלו נבנה היכל בימיהן:

(שם ע״ב) אמר ר׳ יוחנן אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה שאין לך כל נביא ונביא שלא קפח ארבעה מלכים בימיו (ע׳ בח״ה) שנאמר (ישעיה א) חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים בימי עוזיהו יותם אחז יחזקיהו מלכי יהודה:

אמר רבי יוחנן מפני מה זכה ירבעם בן

2, 8) *And it shall be on that day, saith the Lord, that thou shalt call Me Ishi* (*my husband*) *and shalt no more call Me Ba'ali* (*my Lord*). R. Jochanan said: "These passages signify [that in the future Israel shall be] like a bride in the house of her father-in-law [continually with her husband], but not like a bride in the house of her parents [sometimes with her husband and sometimes without him]."[1] (Songs) *We have a little sister, and she has yet no breasts.* R. Jochanan said: "This refers to the province of Elam,[2] which was destined to study but not to teach others."[3] (Ib. 9) *I am a wall, and my breasts are like towers.* R. Jochanan said: *"I am a wall,* refers to the Torah; *and my breasts are like towers,* refers to the scholars." But Raba said: *"I am a wall,* refers to the Congregation of Israel; *and my breasts are like towers,* refers to the synagogues and houses of study."

R. Zutra said in the name of Rab: "What is the meaning of the passage (Ps. 144, 12), *So that our sons may be like plants, grown up in their youth.* This refers to the youth of Israel who never has experienced the taste of sin; (Ib. ib.) *Our daughters, like corner pillars,* refers to the virgins of Israel who forbid intimacy with their betrothed [according to strict religious ordinances][4] and the same is meant by the passage (Zech. 9, 15) *And they shall be filled like the basins, like the corners of the altar.* And if you please, you may say this is inferred from (Ps. 144, 13) *May our garners be full, furnishing all manner of store; our sheep bringing forth thousands and tens of thousands in our open pastures.* (Ib. ib., 12) *Sculptured on the model of a Hechal* (*Temple*); i. e., both these and those (the youth and the virgin) are worthy that the Temple should be built in their days."

(Ib. b.) R. Jochanan said: "Woe to (royal) authority, for it buries its possessors, as there is not one prophet who did not outlive four kings; as it is said (Is. 1, 1) *The vision of Isaiah, the son of Amoz, which he saw concerning Judah and Jerusalem in the days of Uzziyahu, Jotham, Achaz and Hezekiah, the kings of Judah."*

R. Jochanan said: "By what merit was

1) Refers to Israel, who has been with God occasionally only.
2) Susiana, South of Assyria.
3) Refers to Daniel, who was great but did not extend his greatness to the people.
4) See Vol. I, fol. 102, note 30; also fol. 111, note 14.

Jerobo'am, the son of Jo'ash, king of Israel, counted among the kings of Judah? Because he would not listen to slander directed against Amos the prophet." Where do we find that he was counted among the kings of Judah? It is written (Hos. 1, 1) *The word of the Lord that came unto Hosea, the son of Be'eri, in the days of Uzziyahu, Jotham, Achaz and Hezekiah, kings of Judah, and in the days of Jerobo'am, the son of Jo'ash, the king of Israel.* And whence do we infer that he would not listen to any slander? It is written (Amos 7, 10) *Then sent Amazyah, the priest of Beth-El, to Jerobo'am, the king of Israel, saying 'Amos has conspired against thee in the midst of the house of Israel, the land is not able to hear all his words. For thus hath Amos said, By the sword shall Jerobo'am die, and Israel shall surely be led away into exile out of their own land.'* Whereupon Jerobo'am answered: "God forbid that that righteous man should have said it; but if he did say it, what can I do, he surely was instructed by the *Shechinah!*"

R. Elazar said: "Even when the Holy One, praised be He! is angry at Israel, He is imbued with mercy, as it is said (Hos. 1, 6) *For I will not further have mercy upon the house of Israel* [even in a misfortune He mentions the attribute of mercy]." R. Jose b. Chanina said: "This we infer from the end of the passage, *For I will give them their full recompense.*" R. Elazar said further: "The Holy One, praised be He! exiled Israel among the heathens only for the purpose of acquiring more proselytes, as it is said (Ib. 2, 25) *And I will sow her for me in the land;* i. e., for what purpose does a man sow a *Seah*[5] [grain]? Is it not to get back at harvest many *Kurim?*"[5] But R. Jochanan said: "We infer the above from the other part of the passage, *And I will have mercy upon Lo Ruchama* (she upon whom mercy had not been bestowed)."

R. Jochanan, in the name of R. Simon b. Jochai, said: "What is the meaning of the passage (Pr. 30, 19) *Do not calumniate a servant unto his master, lest he curse thee, and incur guilt.* And [immediately after] is written, *There is a generation that curseth its father, and does not bless its mother.* Is it because it curseth its father and does

5) A measure.

יואש מלך ישראל לימנות עם מלכי יהודה מפני שלא קבל לשון הרע על עמוס. מנא לן דאימני דכתיב (הושע א) דבר ה׳ אשר היה אל הושע בן בארי בימי עוזיהו יותם אחז יחזקיהו מלכי יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל. ומנא לן דלא קביל לשון הרע דכתיב (עמוס ז) וישלח אמציה כהן בית אל אל ירבעם מלך ישראל לאמר קשר עליך עמוס בקרב בית ישראל לא תוכל הארץ להכיל את כל דבריו כי כה אמר עמוס בחרב ימות ירבעם וישראל גלה יגלה מעל אדמתו אמר חס ושלום לא אמר אותו צדיק כך ואם אמר מה אעשה לו שכינה אמרה לו:

אמר רבי אלעזר אפילו בשת כעסו של הקב"ה זוכר את הרחמים שנאמר (הושע א) כי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל. ר׳ יוסי בר חנינא אמר מהכא כי נשא אשא להם. וא״ר אלעזר לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין העכו"ם אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנאמר (הושע ב) וזרעתיה לי בארץ כלום אדם זורע סאה אלא להכנים ממנה כמה כורין ור׳ יוחנן אמר מהכא ורחמתי את לא רוחמה:

א"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב (משלי ל) אל תלשן עבד אל אדוניו פן יקללך ואשמת וכתיב (שם) דור אביו יקלל ואת אמו לא יברך משום דאביו קלל ואת אמו לא יברך

not bless its mother that you must not calumniate? We must therefore explain it as follows: Even in a generation that curseth its father and does not bless its mother, a man should not calumniate a servant unto his master. Whence do we learn this? From Hosea.[6]

R. Chiya was taught: "What is the meaning of the passage (Job 28, 23) *God alone understandeth her way, and He knoweth her place;* i. e., the Holy One, praised be He! knoweth that Israel could not bear the tyrannical behest of the Syrians and Ishmaelites, and for that reason He exiled them into Babylon." R. Elazar said: "The Holy One, praised be He! would not have exiled Israel into Babylon but for the reason that Babylon is as low as the grave; as it is said (Hosh. 13, 14) *From the power of the grave would I ransom them, from death would I redeem them.*" R. Chaninah said: "[They were exiled into Babylon] because the language there is similar to that of the Torah." R. Jochanan said: "Because He sent them into their native country."[7] This may be likened unto a man who became angry at his wife. Where does he send her? to her mother's home; and this is intended to mean, as R. Alexander said, that three things returned unto their origin, viz., Israel, the Egyptians' wealth, and the Script of the Tablets. 'Israel,' as was stated above; concerning 'the Egyptians' wealth, as it is written (I Kings 14, 25) *And it came to pass in the fifth year of King Rehoboam, that Shishak, the king of Egypt, came up against Jerusalem, and he took away the treasures of the house of the Lord and the treasures of the king's house,* etc.; concerning the Tablets, as it is written (Deu. 9, 17) *And I broke them before your eyes.* It was taught: The Tablets were broken and the letters inscribed therein flew off.

Ulla said: "[The reason why Israel was exiled into Babylon is] that they might be able to eat (Fol. 88) dates [cheaply bought] and thus easily study the Torah." Ulla once happened to come into Pumpaditha, and they brought him a basket full of dates. "How many such baskets could be bought for one *Zuz?*[8] "Three," they

אל תלשן אלא אפילו דור שאביו יקלל וא... אמו לא יברך אל תלשן עבד אל אדוניו מנא לו מהושע:

תני רבי חייא מ"ד (איוב כח) אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה יודע הקב"ה בישראל שאין יכולין לקבל גזרות של יון ושל ישמעאל לפיכך הגלה אותם לבבל א"ר אלעזר לא הגלה הקב"ה לישראל לבבל אלא מפני שהיה עמוקה כשאול שנאמר (הושע יג) מיד שאול אפדם ממות אגאלם ר' חנינא אמר מפני שקרוב לשונם ללשון תורה רבי יוחנן אמר מפני ששגרן לבית אמם. משל לאדם שכעס על אשתו להיכן משגרה לבית אמה והיינו דאמר רבי אלכסנדרי' ג' חזרו למטעתן אלו הן ישראל כסף מצרים וכתב לוחות. ישראל הא דאמרן. כסף מצרים דכתיב (מלכים א' יד) ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שישק מלך מצרים על ירושלים ויקח את אוצרות בית ה' ואת אוצרות בית המלך ואת הכל לקח וגו'. כתב לוחות דכתיב (דברים ט) ואשברם לעיניכם תנא לוחות נשתברו ואותיות פורחות. עולא אמר כדי שיאכלו (דף פח) תמרים ויעסקו בתורה. עולא איקלע לפומבדיתא קריבו ליה טרינא דתמרי אמר להו כמה כי הני בזוזא אמרו ליה תלת אמר מלא צנא דדובשא בזוזא

6) He spoke in a reproachful manner of Israel, because they were in sinful condition; nevertheless he was reprimanded by God. See text of Pesachim in the Talmud.
7) Abraham came from Ur Kashdim, which was part of Babylon.
8) A silver coin equal in value to twenty-five cents.

answered him. Whereupon Ulla said: "A big basket of honey for one *Zuz*, and still the Babylonians do not study the Torah [sufficiently]" At night, [after he had eaten too many dates], it proved injurious to him. Thereupon he said: "A whole basket full of poison for one *Zuz*, and still the Babylonians study the Torah!"

R. Elazar said: "What is the meaning of the passage (Micha 4, 2) *And many nations shall come, and say, Come ye, and let us go up to the mountain of the Lord and to the house of the God of Jacob.* The *God of Abraham and Isaac,* is not stated here, but that *of Jacob;* i. e., neither like that of Abraham, who described it as a *mountain,* as it is said (Ex. 22, 14) *On the mount of the Lord it shall be seen;* nor like that of Isaac, who described it as *a field,* as it is said (Ib. 24, 63) *And Isaac was gone out to mediate in the field;* but like that of Jacob, who described it as a *house,* as it is said (Ib. 35, 7) *And he called the name of that place Beth-El* (*the house of God*)." R. Jochanan said: "The day on which the reunion of the exiled will occur, will be as great as the day on which heaven and earth were created; for it is said (Hos. 2, 2) *Then shall the children of Judah and the children of Israel be gathered together, and they will appoint for themselves one head, and they shall go up out of the land; for great shall be the* (*Yom*) *day of Yisre-el.* Behold, it is written (Gen. 1, 5) *And it was morning and it was evening one* (*Yom*) *day.*"

## CHAPTER NINE

(Fol. 93b) From dawn to the sun's appearance it takes as long as it ought to take a man to walk five miles. Whence do we derive this? From Lot; for it is written (Gen. 19, 15) *And as dawn arose, the angels urged Lot,* etc. And it is further written, *The sun rose over the earth when Lot entered into Zoar.* And R. Chanina said: "I myself have seen that place and the distance is five miles."

(Fol. 94) Raba said: "Six thousand miles is the length of the world and the thickness of the heavens is a thousand miles." One of these two is known to him by tradition and the other by logical conclusion. An objection was raised from the following *To-*

בבבל ובבלאי לא עסקי באורייתא בליליא צעריה אמר מלא צנא דסמא ומותא בזוזא בבבל ועסקי בבלאי באורייתא:

א"ר אלעזר מ"ד (מיכה ד) והלכו גוים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב. אלהי אברהם אלהי יצחק לא נאמר אלא אלהי יעקב לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר (בראשית כב) בהר ה' יראה ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר (שם כד) ויצא יצחק לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית שנאמר (שם כח) ויקרא את שם המקום ההוא בית אל. א"ר יוחנן גדול יום קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר (הושע ב) ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל וכתיב (בראשית א) ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד:

## מי שהיה טמא פרק תשיעי

(דף צג ע"ב) מעלות השחר ועד הנץ החמה חמשה מילין מנ"ל מלוט דכתיב (בראשית יט) וכמו השחר עלה ויאיצו וגו' וכתיב (שם) השמש יצא על הארץ ולוט וגו' וא"ר חנינא לדידי חזי לי ההוא אתרא והוי ה' מילין. (דף צד) אמר רבא שית אלפי פרסי הוה עלמא וסומכא דרקיעא אלפי פרסי חדא גמרא וחדא סברא

וכו׳. ת״ש מצרים ת׳ פרסה על ת׳ פרסה מצרים אחד מס׳ בכוש וכוש א׳ מס׳ בעולם ועולם א׳ מס׳ בגן וגן א׳ מס׳ בעדן ועדן א׳ מס׳ בגיהנם. נמצא כל העולם כולו ככסוי קדרה לגיהנם תיובתא:

(דף צד) תא שמע דתנא דבי אליהו רבי נתן אומר כל היישוב כולו תחת כוכב אחד הוא עומד תדע שהרי אדם נותן עינו בכוכב א׳ הולך למזרח עומד כנגדו לד׳ רוחות העולם עומד כנגדו מכלל דכל היישוב כולו תחת כוכב א׳ עומד תיובתא. ת״ש עגלה בצפון ועקרב בדרום וכל היישוב כולו אינו יושב אלא בין עגלה לעקרב. וכל היישוב כולו אינו אלא שעה אחת ביום. שאין חמה נכנס ליישוב אלא שעה אחת ביום תדע שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב חצי שש וחצי שבע חמה עומדת בראש כל אדם תיובתא:

ת״ר חכמי ישראל אומרים גלגל קבוע ומזלות חוזרים וחכמי האומות אומרים גלגל חוזר ומזלות קבועים א״ר תשובה לדבריהם מעולם לא מצינו עגלה בדרום ועקרב בצפון. מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא כבוצינא

*sephta*: "The size of Egypt is four hundred square miles; Egypt is a sixtieth of Ethiopia; Ethiopia is a sixtieth of the world; the world is a sixtieth part of the garden of Eden, and the garden itself is but a sixtieth of Eden itself; and Eden is but a sixtieth of Gehenna; hence the world in proportion to Gehenna is but as the cover to a pot." [Thus the world is much larger.] The objection is finally sustained.

Come, listen! At the school of Elijah it was taught that R. Nathan says: "The whole earth is situated under one star, and proof thereof could be given that if a man should look at a star, no matter whether he goes towards the East or towards any other part of the world, the star would always appear in front of him. This is evidence that the entire world is situated under the space of one star [hence the sky must necessarily be more than one thousand miles]." This refutation is finally sustained. Come, listen to the following: The [constellation] Taurus is in the North; and Scorpion, in the South; and the entire world habitation is situated between Taurus and Scorpion; and the entire world habitation [has no more space] than it takes the sun, in one hour's travel, to travel her daily course. The following can be given as proof of this: that in the fifth hour [of the day] the sun is towards the East and in the seventh hour it is towards the West. For one-half hour after the sixth, and a half hour before the seventh, the sun stands erect over every man's head. [Hence the habitation of the world covers more than six thousand miles.] The refutation is [once more] sustained.

(Ib. b) Our Rabbis were taught: The sages of Israel contend that the circle (wheel) of the Zodiac is stationary, and the planets make the circuit; but the other sages say that the circle (wheel) is constantly turning and the planets are stationary. So Rabbi said: "The following fact is an argument against the contention of those other sages. We have never found Taurus in the South nor Scorpion in the North [hence the position of the constellations does not change because the circle is stationary and does not move]." R. Acha b. Jacob raised the following question: "Perhaps the wheel is situated like the hole (socket) in the lower millstone [which the iron merely turns round], or like the door

in its socket [which swings around its axis, so also does the Zodiac move but not the circle itself]."

The sages of Israel said: "During the day the sun moves underneath the sky and at night it recedes beyond the sky," while the other sages said: "During the day the sun moves beyond the sky and at night it recedes beneath the sky." "The assertion of the other sages," said Rabbi, "seems to be more reasonable, for during the day springs are all cold, while at night they are all warm."

We are taught that R. Nathan says: "In the summer time, the sun is in the zenith of the sky, and therefore the entire earth is warm and the springs are cool; but in the Winter, the sun moves in the bottom of the skies, and therefore the entire earth is cold and the springs are warm."

Our Rabbis were taught: "The sun travels in four pathways. During [the months of] *Nisan, Iyar* and *Sivan* (Spring), her circuit is among the mountains, in order to dissolve the snow; during [the months of] *Tamuz, Ab* and *Ellul* (Summer), her circuit is over the inhabited parts of the earth, in order to ripen the fruits ; during [the months of] *Tishrei, Cheshvan* and *Kislev* (Autumn), her circuit is over the seas, to make the waters evaporate; during [the months of] *Tebeth, Shebat* and *Adar* (Winter), her circuit is over the deserts, in order to protect the sown seed from being scorched."

## CHAPTER TEN

(Fol. 104a) R. Jochanan said: "The son of holy descent said that only one subject [should be mentioned in the *Habdalah*],[1] but the people are accustomed to mention three."[2] Who is this "son of holy descent"? It is R. Menachem b. Simai. And why was he called "the son of holy descent"? Because he never saw a coin's looks.

(Fol. 109) Our Rabbis were taught: It is the duty of every man to cause his household and his children to rejoice on a festival; as it is said (Deu. 17, 14) *And thou shalt rejoice on thy feast.* Wherewith should a

דרחייא א"נ כצינורא דדשא.

חכמי ישראל אומרים ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע ובלילה למעלה מן הרקיע וחכמי עכו"ם אומרים ביום חמה מהלכת למעלה מן הרקיע ובלילה למטה מן הרקיע. אמר רבי ונראין דבריהן מדברינו שביום מעיינות צוננין ובלילה רותחין. תניא רבי נתן אומר בימות החמה חמה מהלכת בגובה של רקיע לפיכך כל העולם כולו רותח ומעיינות צוננין בימות הגשמים חמה מהלכת בשפולי רקיע לפיכך כל העולם כולו צונן ומעיינות רותחין:

ת"ר בארבעה שבילין חמה מהלכת ניסן אייר סיון מהלכת בהרים כדי לפשר את השלגים. תמוז אב ואלול מהלכת ביישוב כדי לבשל את הפירות. תשרי חשון וכסליו מהלכת בימים כדי לייבש את הנהרות. טבת שבט ואדר מהלכת במדבר שלא לייבש את הזרעים:

## ערבי פסחים פרק עשירי

(דף קד) אמר רבי יוחנן בנן של קדושים אומר אחת ונהגו העם לומר שלש. מאן נינהו בנן של קדושים רבי מנחם בר סימאי ואמאי קרו ליה בנן של קדושים דלא איסתכל בצורתא דזוזא:

(דף קט) ת"ר חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל שנאמר (דברים יז) ושמחת בחגך

1) The benediction recited over a cup of wine on the night following the Sabbath or any other festival.

2) To make a distinction between holy and profane, between light and darkness, between Israel and other nations.

במה משמחן ביין ר"י אומר אנשים בראוי להן ונשים בראוי להן אנשים בראוי להן ביין ונשים בראוי להן במאי. תני רב יוסף בבבל בבגדי צבעונין בא"י בבגדי פשתן מגוהצין. תניא ר"י בן בתירה אומר בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר (שם כז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך ועכשיו שאין ב"ה קיים אין שמחה אלא ביין שנאמר (תהלים קד) ויין ישמח לבב אנוש:

(דף קיב) ת"ר שבעה דברים צוה ר' עקיבא את ר' יהושע בנו אל תשב בגובהה של עיר ותשנה ואל תדור בעיר שראשיה תלמידי חכמים ואל תכנס לביתך פתאום כ"ש לבית חברך ואל תמנע מנעלים מרגליך השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצנה ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות והוי משתדל עם מי שהשעה משחקת לו. אמר רב פפא לא למזבן מיניה ולא לזבוני ליה אלא לאשתתופי בהדיה. והשתא דאמר רב שמואל בר יצחק מ"ד (איוב א) מעשה ידיו ברכת כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך אפילו למיזבן מיניה ולזבוני ליה שפיר דמי:

(ע"ב) ארבעה דברים צוה רבינו הקדוש את בניו אל תדור בשכנציב משום דאינשי ליצני נינהו ומשכי לך בליצנותא. ואל תשב על מטת ארמית. א"ד לא תיגני בלא קריאת שמע. וא"ד ארמית ממש ומשום מעשה

man [cause his household to] rejoice? With wine. R. Juda said: "The male folks according to their manner and the female folks according to their manner." For male folks, the proper thing, of course, is wine; but what is the best that woman likes to rejoice with? R. Joseph was taught: "In Babylon, dyed (expensive) dresses and in Judea, pressed linen garments."

It was taught: R. Juda b. Bathyra said: "When the Temple was in existence, there was no better thing with which to rejoice than meat, as it is said (Ib. 27, 7) *And thou shalt slay peace-offerings, and eat them there, and thou shalt rejoice before the Lord, thy God;* but now, when there is no Temple, wine is the only thing to rejoice with, as it is said (Ps. 104, 15) *And wine shall make joyful the heart of man.*"

(Fol. 112) Our Rabbis were taught: The following seven precepts did R. Akiba command his son R. Joshua to observe: "Do not, while you study, take a seat in the most populated part of the city.[3] Dwell not in a city where its leaders are scholars.[4] Do not enter suddenly even into thine own house, all the less so into thy neighbor's. Do not withhold shoes from thy feet. Rise early in the summer time and eat before the heat comes, and in the winter before the cold reaches thee. Make thy Sabbath [meals] as plain as on a week-day, lest thou come to depend for support on others. Try to get into touch with the man on whom fortune smiles [because you may also become fortunate]." R. Papa said: "This does not refer to buying from, or selling to, him (the fortunate man); but to enter into partnership with him." But the explanation R. Samuel b. Isaac makes is: "The passage (Job 1, 10) *The work of his hands hast thou blessed,* i. e., whoever took a *Pruta* (small coin) of Job was blessed," refers even to selling and buying.

(Ib. b) Four precepts did Rabbi, the Holy, urge upon his children to observe. Do not live in Shechantzib, because the people there are scoffers and might influence you to become scoffers. Do not sit down upon the bed of a Syrian female. Some say he meant by this not to go to bed without reciting the *Sh'ma.*[5] Others say he meant not to wed a proselyte, and others again say he meant just what he said, on account

3) Because of pedestrians.
4) Because they will always study the Torah and will neglect to protect the town.
5) A prayer which is recited before going to bed, containing the Sh'ma and several Psalms.

of what happened to R. Papa.[6] Do not shirk the payments of excise or tariff, because if you be found out, all your property will be confiscated. Do not face an ox when it comes up from the pool, because Satan sports betwixt his horns. Samuel remarked that this refers only to a black ox, and in the month of *Nisan*.

Three precepts did R. Ishmael, the son of R. Jose, prescribe Rabbi; viz., Do not make a blemish on yourself. What does he mean by this? He means that he should never bring a law suit against three in one action, for they will make one, the plaintiff, and the other two, witnesses. Do not examine a purchase when you have no money with which to buy. Live a strict family life.

(Fol. 113) R. Joshua b. Levi transmitted three sayings in the name of the people of Jerusalem: Do not get accustomed to do your work upon the roof, because of an incident that happened once in that way; when your daughter reaches the age of puberty, [even] liberate your slave and give him to her [as a husband]; be careful with thy wife in regard to your first son-in-law. What is the reason? R. Chisda said: Because of a too-near relationship." And R. Cahana said: "Because she spends all her husband's wealth on him." And both these things actually occur.

R. Jochanan said: "Three persons will inherit the world to come. They are: He who dwells in the land of Israel; he who brings up his sons in the study of the Torah, and he who recites the *Habdalah*[7] over a cup of wine on the evening following the Sabbath." What does he mean by the last one? He refers to one who is economical with his wine the entire Sabbath in order to have it for *Habdalah*.

R. Jochanan said: "There are three persons for whose sake the Holy One, praised be He! sends out the crier every day [to announce their praise]; a bachelor who lives in a large city and does not sin; a poor man who restores to its owner a lost article that he has found; and a rich man who gives the tithes of his crop secretly." R. Saphra was a bachelor and he dwelt in a large city. (Ib. b) A disciple once taught regarding the merits of such a man in the

6) See Vol. I, Fol. 34.
7) See Note 1.

דרב פפא. וא״ד לא תנסוב גיורתא. ואל
תבריח את עצמך מן המכס דילמא משכחי לך
ושקלי כל ממונך ואל תעמוד בפני השור בשעה
שעולה מן האגם מפני שהשטן מרקד לו בין
קרניו אמר שמואל בשור שחור וביומי ניסן:

א״ר יוחנן שלשה מן נוחלי העולם הבא
אלו הן הדר בארץ ישראל והמגדל בניו לתלמוד
תורה והמבדיל על היין במוצאי שבתות מאי
היא דמשייר מקידושא לאבדלתא. א״ר יוחנן
ג׳ הקב״ה מכריז עליהם בעצמו בכל יום. על
רווק הדר בכרך ואינו חוטא ועל עני המחזיר
אבדה לבעליו ועל עשיר המעשר פירותיו
בצנעא. רב ספרא רווק הדר בכרך הוה (ע״ב)
תני תנא להא קמיה דרבא ורב ספרא צהבו

presence of Raba and R. Saphra, whereupon the face of R. Saphra brightened up with joy. So Raba said to him: "This does not refer to such a bachelor as the master is, but to such as R. Chanina and R. Oshia. They were single men, who occupied the trade of shoemaker and dwelt in Palestine in a street mostly occupied by harlots, for whom they made shoes; but when they fitted them on, they never raised their eyes to look at their faces. They were so esteemed that when the harlots swore, they swore by the life of the holy Rabbis of the land of Israel." The following three the Holy One, praised be He! liketh: He who is never excited; he who is never drunk; and he who does not insist on retaliation.

Our Rabbis were taught: Three classes of men does the Holy One, praised be He! hate, and they are: He who speaks one way with his mouth, but thinks otherwise in his heart; he who knows testimony [in favor of his neighbor] but does not testify; and he who, having seen his neighbor act indecently, appears as the only witness against him. Like the incident that happened to a certain Tubia, who had sinned, and Zigud appeared as the only witness and testified against him before R. Papa. R. Papa [ordered that] stripes be given Zigud. "What," exclaimed he, "Tubia has sinned, and Zigud should be lashed?" "Yea," replied R. Papa, "since you appear as the only witness against him, it is merely with the intention of creating a bad reputation for him; for it is written (Deu. 19, 15) *One witness shall not rise up against a man.*" R. Nachman b. Isaac said: "It is, however, meritorious to hate such a man, as it is said (Pr. 8, 13) *The fear of the Lord is to hate evil.*"

Our Rabbis were taught: There are three persons whose lives are no lives: The sympathetic, the quick-tempered, and the delicate. "And all could be found in me," remarked R. Joseph.

Our Rabbis were taught: Three love their fellows, and they are: Proselytes, slaves and ravens. Three kinds of creatures hate one another: Dogs, cocks and sorcerers. Some say also harlots, and some add also, the Babylonian scholars.

There are four things which the mind [of man] cannot endure, and they are: A poor man who is proud; a rich man who

פניו דרב ספרא א"ל רבא לא כגון מר אלא כגון רב חנינא ורב אושעיא דהוו אושכפי בארעא דישראל ויתבו בשוקא דזונות ועבדי להו מסאני לזונות ועיילי להו אינהי מסתכלי בהו ואינהו לא מדלי עינייהו לאסתכולי בהו ומומתייהו הכי בחייהון דרבנן קדישי דבארעא דישראל. ג' הקב"ה אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו מעמיד על מדותיו:

ת"ר ג' הקב"ה שונאן המדבר אחד בפה ואחד בלב והיודע עדות לחברו ואינו מעיד לו והרואה דבר ערוה בחברו ומעיד בו יחידי כי הא דטובי' חטא ואתא זיגוד לחודיה ואסהיד ביה קמיה דרב פפא נגדיה רב פפא א"ל טובי' חטא וזיגוד מינגד. א"ל אין את לחודך קמסהדת ביה שם רע בעלמא קא מפקת עליה דכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש. רב נחמן בר יצחק אמר מצוה לשנאתו שנאמר (משלי ח) יראת ה' שנאת רע. ת"ר שלשה חייהם אינם חיים אלו הם הרחמנים והרתחנין ואניני הדעת אמר רב יוסף כולהו איתנהו בי. ת"ר שלשה אוהבים זה את זה אלו הם הגרים והעבדים והעורבים. ג' שונאים זה את זה הכלבים והתרנגולים והחברין וי"א אף הזונות וי"א אף ת"ח שבבבל:

ארבעה אין הדעת סובלתן אלו הן דל גאה

flatters; a lewd old man; and a leader who lords over the community to no purpose. Some add also he who divorced his wife once and twice and married her again.

Seven are considered as if they were excommunicated by Heaven, and they are: A Jew who has no wife; one who has no children and refuses to divorce his wife; he that has sons but does not raise them up to study the Torah; he who does not every day wear *Tephilin* on his forehead and upon his arm and *Tzitzis* upon his garment, and has no *Mezuzah* on his doorpost; and he who does not wear shoes. Some say also he who refuses to dine at a religious feast [such as a wedding or a *Brith Milah*].

(Fol. 117) R. Juda, in the name of Samuel, said: "The Bible song (Ex. 15) was uttered by Moses and Israel when they ascended from the Red Sea. But who recited the *Hallel?*[8] The prophets among them ordained that Israel shall say it on every momentous occasion; and whenever trouble overtakes them and they are delivered [by God] from it, they should say it [as praise] for their deliverance." We are taught that R. Meier has said: "All the songs and praises which are uttered in the Book of Psalms were uttered by David, as it is said (Ps. 72, 20) *Here are ended the prayers of David, the son of Jesse.* Do not read *Kalu* (here ended) but read it *Kal elu* (all these are). And who said *Hallel?* R. Jose says: "My son, Elazar, holds that Moses and Israel uttered them when they were ascending the Red Sea. But his associates differ from him and say that David uttered them. And to me it seems that my son's opinion is more correct than that of his associates; for how is it possible that Israel could slay the Passover offering and take the palm branches (on *Succoth*) and utter no praise to God?"

Our Rabbis were taught that R. Eliezer says: "All the songs and praises which were uttered by David in the Book of Psalms had reference to himself." But R. Joshua says: "David uttered them in reference to the community at large," while the sages maintain that there are some which he uttered in reference to himself and others which he uttered in reference to the community at large; viz., those which he uttered in the singular number are in refer-

עשיר מכחש זקן מנאף ופרנס המתגאה על הצבור בחנם וי"א אף המגרש את אשתו פעם ראשונה ושניה ומחזירה:

שבעה מנודין לשמים אלו הן: יהודי שאין לו אשה, ושיש לו אשה ואין לו בנים ואינו מגרשה, ומי שיש לו בנים ואינו מגדלן לתלמוד תורה, ומי שאין לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו, והמונע מנעלים מעל רגליו. ויש אומרים אף מי שאין מיסב בחבורה של מצוה:

(דף קיז) אמר רב יהודה אמר שמואל שירה שבתורה משה וישראל אמרוהו בשעה שעלו מן הים. והלל זה מי אמרו נביאים שביניהם תקנו להם לישראל שיהו אומרין אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהם ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתם. תניא ר' מאיר היה אומר כל שירות ותשבחות האמורות בספר תהלים כולן דוד אמרן שנאמר (תהלים עג) כלו תפלות דוד בן ישי אל תקרי כלו אלא כל אלו. והלל זה מי אמרו ר' יוסי אומר אלעזר בני אומר משה וישראל אמרוהו בשעה שעלו מן הים וחולקין עליו חבריו לומר שדוד אמרו ונראין דבריו מדבריהם אפשר שחטו ישראל את פסחיהן ונטלו את לולביהן ולא אמרו שירה:

ת"ר ר' אליעזר אומר כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים כנגד עצמו אמרן, רבי יהושע אומר כנגד ציבור אמרן, וחכמים אומרים יש מהם כנגד עצמו ויש מהן כנגד ציבור. האמורות בלשון יחיד כנגד עצמו,

8) Ps. 113-119. They are recited on the new moon and on all festive days.

ence to himself and those which were uttered in the plural number were in reference to the commuity at large. The Psalms containing the term *Nitzuach* or *Nigun*[9] were intended for the future world. The term *Maskil* means to indicate that it was said through a *Methurgeman* (interpreter). *Unto David a song,* signifies that the Shechina preceded the song and it caused him to sing. *A song unto David,* signifies that the song preceded the Shechina and caused it to rest upon David. This is to teach you that the Shechina does not rest on a person in a mood of idleness, nor in a mood of grief, nor in a mood of laughter, nor in a mood of levity, nor in a mood of jesting, nor in a mood of idle talk, but in a mood of rejoicing caused by performing a meritorious deed, as it is said (II Kings 3, 15) *But now bring me a musician, and it came to pass, when the musician played, that the inspiration of the Lord came upon him.* R. Juda, in the name of Rab, said: "The same should be applicd to a good dream." Is it so? Has not R. Gidel said in the name of Rab: "Any student who sits before his teacher without dropping bitterness from his lips on account of respect will be burnt, for it is said (Songs 5, 13) *His lips like lilies, dropping with fluid of myrrh.* Do not read *Shoshanim* (lilies), but read it *Sheshonim* (who study); and do not read *Mor Ober* (with fluid myrrh), but *Mar Ober* (bitterness).[10] [Hence we see that for *Halacha* a man must possess bitterness]. This is not difficult to understand. The former refers to the teacher and the latter refers to the scholar. And if you please, you may say both refer to the teacher, and still there is no difficulty in explaining it; the former applies to the time before the lecture begins, and the latter applies to the time when the lecture has already begun. Just as Rabba, before he started his lecture, would preface his remarks with something humorous, causing the scholars to feel good, and then proceed with sacredness in his course on *Halacha.*

Our Rabbis were taught: Who is the originator of *Hallel* (the paean of praise)? R. Eliezer says: "Moses and Israel said it

והאמורות בלשון רבים כנגד ציבור. ניצוח ונגון לעתיד לבא משכיל על ידי תורגמן. לדוד מזמור מלמד ששרתה עליו שכינה ואח"כ אמר שירה. מזמור לדוד מלמד שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו שכינה ללמדך שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר (מלכים ב׳ ג) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה׳. אמר רב יהודה אמר רב וכן לדבר הלכה. אמר רב נחמן וכן לחלום טוב. איני והא אמר רב גידל אמר רב כל ת"ח היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה שנאמר (שיר השירים ה) שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר אל תקרי שושנים אלא ששונים ואל תקרי מור עובר אלא מר עבר. לא קשיא הא ברבה הא בתלמידא. ואיבעית אימא הא והא ברבה ולא קושיא הא מקמי דנפתח הא בתר דנפתח כי הא דרבה כי הוה בעי למפתח בשמעתא אמר ברישא מילי דבדיחותא וקא בדחי רבנן והדר יתבי באימתא ופתח בשמעתא:

תנו רבנן הלל זה מי אמרו רבי אילעזר אומר משה וישראל אמרוהו בשעה שעמדו על הים

7) Frequent term used in Psalms, which means the chief of the musician called Neginoth. See Ps. 6.

10) Mar has two different meanings: myrrh and bitter. See also Vol. I, Fol. 121, Note 9.

when standing by the sea. They (Israel) said (Ps. 115) *Not for our sake, O Lord, not for our sake, but unto thy name give glory,* and the Holy Spirit replied (Ish. 48, 11) *For my own sake, for my own sake, will I do it,"* etc. R. Juda says: "Joshua and Israel said it while they gave battle to the kings of the Canaanites. Israel said, *Not for our sake,* etc., and the Holy Spirit said, *For my own sake,"* etc. R. Eliezer, of Modai, says: "Deborah and Barak said it when Sissera waged war upon them. They said, *Not for our sake,* and the Holy Spirit replied, *For my own sake,"* etc. R. Elazar b. Azariah says: "King Hezekiah and his colleagues said it when Sennacherib waged war upon them. They said, *Not for our sake,* etc., and the Holy Spirit replied, *For my sake,"* etc. R. Akiba says: "Chananiah, Mishael and Azariah said it when Nebuchadnezzar was about to throw them into the fiery furnace. They said, *Not for our sake,* etc., and the Holy Spirit replied, *For my sake,"* etc. R. Jose, the Galilean, says: "Mordecai and Esther said it when Haman the wicked rose up against them. They said, *Not for our sake,* etc., and the Holy Spirit replied, *For my sake,"* etc. The sages, however, say: "The prophets of Israel arranged that they should recite it on every momentous occasion, and whenever trouble overtakes them and they are delivered [by God] from it, they should say it [as praise] for their deliverance." How much of the *Hallel* is to be recited? The college of Shammai said: *Till* (Ps. 113, 9) *The joyful mothers of children,* etc., but the school of Hillel said: *Till* (Ib. 114, 5) *The rock into a pool of water.*

(Ib. b) *And I have made thee a great name, like the name of the great,* etc. (II Sam. 7, 9). R. Joseph was taught: "This refers to what we say [in concluding a part of the *Haftorah,*[11] 'The shield of David.'" (Gen. 12, 2) *And I will make thee a great nation.* Resh Lakish said: "This refers to the term 'God of Abraham' [used in the first section of the Eighteen Benedictions]." (Ib.) *And I will bless thee,* refers to the term, 'The God of Isaac,' *And I will make thy name great,* refers to the term, 'The God of Jacob.' I might assume that the conclusion [of the section above] should be

הם אמרו(תהלים קטו)לא לנו ה׳ וגו׳ ורוח הקודש משיבה ואמרה להם (ישעיה מח) למעני למעני אעשה כי איך יחל וגו׳. רבי יהודה אומר יהושע וישראל אמרוהו בשעה שעמדו עליהם מלכי כנען הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו׳. רבי אליעזר המודעי אומר דבורה וברק אמרוהו בשעה שעמדו עליהם סיסרא הם אמרו לא לנו ה׳ לא לנו ורוח הקודש משיבה ואמרה להם למעני למעני אעשה. רבי אלעזר בן עזריה אומר חזקיה וסיעתו אמרוהו בשעה שעמד עליהם סנחריב הרשע הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו׳. רבי עקיבא אומר חנניה מישאל ועזריה אמרוהו בשעה שעמד עליהם נבוכדנאצר הרשע. הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו׳. רבי יוסי הגלילי אומר מרדכי ואסתר אמרוהו בשעה שעמד עליהם המן הרשע הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו׳. וחכמים אומרים נביאים שביניהם תקנו להם לישראל שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהם וכשנגאלין אומרים אותו על הגאולה. עד היכן הוא אומר בית שמאי אומרים עד (תהלים קיג) אם הבנים שמחה ובית הלל אומרים עד (שם קיד) חלמיש למעינו מים:

ע״ב (ש״ב ז) ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ. תני רב יוסף זה שאומרים מגן דוד. (בראשית יב) ואעשך לגוי גדול. אמר ריש לקיש זה שאומרים אלהי אברהם. (שם) ואברכך זה שאומרים אלהי יצחק. (שם) ואגדלה שמך זה שאומרים אלהי יעקב. יכול

11) Prophetic portion read in the Synagogue every Sabbath and holiday after the reading from the Pentateuch.

יהו חותמין בכולם ת"ל (שם) והיה ברכה בך חותמין ולא בכולם:

(דף קיח) תנו רבנן רביעי גומר עליו את ההלל ואומר עליו הלל הגדול, דברי רבי טרפון וי"א (תהלים כג) ה' רועי לא אחסר. מהיכן הלל הגדול אמר רב יהודה (שם קלו) מהודו עד (שם) על נהרות בבל. ר' יוחנן אמר (שם קלד) משיר המעלות עד על נהרות בבל. רב אחא בר יעקב אמר (שם קלה) מכי יעקב בחר לו יה עד על נהרות בבל. ולמה נקרא שמו הלל הגדול א"ר יוחנן מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה. אמר רבי יהושע בן לוי הני עשרים וששה כל"ח כנגד מי כנגד עשרים וששה דורות שברא הקב"ה בעולמו ולא נתן להם תורה וזן אותם בחסדו. ואמר רבי יהושע בן לוי מ"ד (שם) הודו לה' כי טוב הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו עשיר בשורו עני בשיו יתום בביצתו אלמנה בתרנגולתה:

א"ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם כפלים כיולדה דאלו ביולדה כתיב (בראשית ג) בעצב תלדי בנים ואלו במזונות כתיב (שם) בעצבון תאכלנה. א"ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה דאלו בגאולה כתיב (בראשית מח) המלאך הגואל אותי מכל רע מלאך בעלמא ואלו במזונות כתיב (שם) האלהים הרועה אותי:

made to embrace all three terms. Therefore it says (Ib.) *And thou shalt be a blessing;* i. e., with thee should form the conclusion of the section, but not with them.

(Fol. 118) Our Rabbis were taught: Before drinking the fourth cup [on Passover night] the *Hallel* should be finished and the great *Hallel* should also be recited thereafter. This is according to the opinion of R. Tarphon. Others, however, say: The Psalm (23) *The Lord is my Shepherd,* etc., should then be said. Whence does the great *Hallel* commence? R. Juda said: "From (Ib. 136) *Give thanks,* etc., until (Ib. 137), *By the rivers of Babylon.*" And why is this called great *Hallel?* R. Jochanan said: "Because [therein is mentioned that] the Holy One, praised be He! sits in the uppermost heights of the world and thence deals out food for all of His creatures." R. Joshua b. Levi said: "To whom do the twenty-six times, *For his loving kindness endureth forever* [mentioned in the great *Hallel*] refer? It refers to the twenty-six generations existing before the Torah was given[12] and which were maintained by His own grace." Again R. Joshua b. Levi said: "What is the meaning of the passage (Ib. 136) *O give thanks unto the Lord, for He is good;* i. e., Praise to God, who collects the debt of man out of the good bestowed upon him. The rich man is punished with the loss of his ox, a poor man with the loss of his sheep, an orphan with the loss of his egg, and a widow with the loss of her hen."

R. Jochanan said: "Providential support of man is twice as difficult (wonderful) as the wonders of travail, for while concerning travail it is written (Gen. 3, 16) *In pain* (singular) *shalt thou bring forth children,* concerning support it is written (Ib. ib., 17) *In pain* (plural) *shalt thou eat.*" R. Jochanan said again: "Providential support of man is much more difficult than the redemption; for at the redemption, it is written (Gen. 48, 16) *The angel who redeemed me from all evil, bless the lads,* etc., i. e., only an angel is mentioned here, but concerning providential support of man, it is said (Ib.) *The God before whom my fathers Abraham and Isaac did walk, the God who fed me from my first being unto this day.*"

12) The Torah was given unto Israel (2,448 years after creation.

R. Joshua b. Levi said: "At the time the Holy One, praised be He! said to Adam (Gen. 3, 18), *And thorns and thistles shall it* (*the earth*) *bring forth to the,* tears flowed from his eyes. He said: 'Sovereign of the Universe!' shall I and my ass eat of the same crib?' But as soon as he heard that God said (Ib. ib., 19) *By the sweat of thy brow shalt thou eat bread,* he immediately felt relieved." "We are lucky," remarked Resh Lakish, "that we did not suffer our original doom." Abaye said: "Nevertheless, we have not yet escaped from the first [doom], for there are a number of herbs that we still eat [raw, just as animals eat them]." R. Shizbi, in the name of R. Elazar b. Azaria, said: "Providential support of man is as difficult as the splitting of the Red Sea, for it is said (Is. 51, 14) *The exiled will be speedily set free; and he shall not die in the dungeon, and his bread shall not fail;* and nearby is written, *For I am the Lord, thy God, who stirreth up the sea that its waves roar.*"

R. Shesheth, in the name of R. Elazar b. Azaria, said: "He who disregards the festivals [treating them as week-days] is as if he were serving idolatry; for it is said (Ex. 34, 17) *Thou shalt not make unto thyself any molten gods,* and immediately following this is written, *The feast of Matzoth shalt thou keep.*" R. Shesheth, in the name of R. Elazar b. Azaria, said further: "Whoever utters slander or accepts slander, and whoever testifies false witness against his associate, deserves to be thrown before dogs; for it is said (Ex. 22, 30) *Unto the dog shalt thou cast it,* and immediately following this it is written, *Thou shalt not receive a false report.*"

And since the great *Hallel,* [which is the more important] is recited, why must we [on happy occasions] recite also the [ordinary] *Hallel?* Because it contains the following five things: The exodus from Egypt, the splitting of the Red Sea, the giving of the Torah to Israel, the resurrection of the dead, and the sufferings of the Messianic period. It contains the exodus from Egypt, as it is written (Ps. 114, 1) *When Israel went forth out of Egypt;* the splitting of the Red Sea, as it is written (Ib. ib., 3) *The sea beheld it, and fled;* the giving of the Torah, as it is written (Ib. ib.,

18) See Vol. I, Fol. 29, Note 52

אריב"ל בשעה שאמר הקב"ה לאדם הראשון (שם) וקוץ ודרדר תצמיח לך זלגו עיניו דמעות אמר לפניו רבש"ע אני וחמור נאכל באבוס אחד כיון שאמר לו (שם) בזעת אפיך תאכל לחם מיד נתקררה דעתו. אמר ר"ל אשרינו שלא עמדנו בראשונה. אמר אביי ועדיין לא פלטינן מינה דקא אכלינן עשבא דדברא. אמר רב שיזבי משום רבי אלעזר בן עזריה קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף שנאמר (ישעיה נא) מהר צועה להפתח וגו' ולא יחסר לחמו וכתיב בתריה ואנכי ה' אלהיך רוגע הים ויהמו גליו:

אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה כל המבזה את המועדות כאלו עובד כו"ם שנאמר (שמות לד) אלהי מסכה לא תעשה לך וכתיב בתריה את חג המצות תשמור. ואמר רב ששת משום ר"א בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המעיד עדות שקר לחברו ראוי להשליכו לכלבים שנאמר (שם כב) לכלב תשליכון אותו וכתיב בתריה לא תשא שמע שוא:

וכי מאחר דאיכא הלל הגדול אנן מ"ט אמרינן האי. מפני שיש בו ה' דברים ואלו הן יציאת מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה ותחית המתים וחבלו של משיח. יציאת מצרים דכתיב (תהלים קיד) בצאת ישראל ממצרים. קריעת ים סוף דכתיב הים ראה וינוס. מתן תורה דכתיב (שם) ההרים

6) *Ye mountains, that ye skip like wethers, Ye hills like lambs;* the resurrection of the dead, as it is written (Ib. 116, 9) *I will walk before the Lord in the land of life;* and the suffering during the Messianic period, as it is written (Ib. 115, 1) *Not for our sake, O Lord, not for our sake,* etc. Upon which R. Jochanan said: "This refers to the subjugation in exile," and, according to others, R. Jochanan said that this refers to the time of the war of *Gog and Magog.*[13] R. Nachman b. Isaac said: "Because it contains the saving of the righteous souls from Gehenna [it is recited on a holiday], as it is said (Ib. 116, 4) *I beseech thee, O Lord, release my soul [from Gehenna].*" Hezekiah said: "Because in it is mentioned that the righteous (Chananiah, Mishael and Azariah) were thrown into the fiery furnace and came out alive.[14] *Not for our sake, O Lord,* was said by Chananiah; *But unto Thy name give glory,* was said by Mishael; and *For the sake of Thy kindness, for the sake of Thy truth,* was said by Azariah; but they all said the next passage, *Wherefore should the nations say, where now is their God.* And when they came out from the furnace, Chananiah said (Ib. 117) *Praise God, all ye nations;* Mishael said, *Praise Him, all ye peoples;* and Azariah said, *For His mercy is great towards us. And the truth of the Lord endureth forever,* was said by all three. And according to some, Gabriel said the passage, *And the truth of the Lord,* etc.; for at the time when Nimrod, the wicked, had cast Abraham, our patriarch, into the fiery furnace, Gabriel said unto the Holy One, praised be He! "Sovereign of the Universe, let me, I pray thee, go down, and cool the furnace, and deliver that righteous one from that fiery furnace." Then the Holy One, praised be He! said unto him: "I am One in my world, and he is one in his. It behooves that He who is one should deliver him who is one." But as the Holy One, praised be He! doth not deprive any creature of reward, He said to Gabriel: "For this, thy good intention, thou wilt be privileged to rescue three of his grand-children"; as R. Simon, of Shiloh, expounded: "At the time when Nebuchadnezzar, the wicked, cast Chenaniah, Mishael and Azariah into the fiery furnace

רקדו כאילים גבעות כבני צאן. תחית המתים דכתיב (תהלים קטז) אתהלך לפני ה' בארצות החיים. חבלו של משיח דכתיב (שם קטו) לא לנו ה' לא לנו וגו' וא"ר יוחנן זו שעבוד מלכיות איכא דאמרי אמר ר' יוחנן לא לנו ה' לא לנו זה מלחמת גוג ומגוג. רב נחמן בר יצחק אמר מפני שיש בו מילוט נפשות של צדיקים מגיהנם שנאמר (שם קטז) אנה ה' מלטה נפשי. חזקיה אמר מפני שיש בו ירידתן של צדיקים לכבשן האש ועלייתן מכבשן האש. ירידתן לא לנו ה' לא לנו אמר חנניה כי לשמך תן כבוד אמר מישאל על חסדך ואל אמתך אמר עזריה למה יאמרו הגוים אמרו כולם. בעלייתן. (שם קיז) הללו את ה' כל גוים אמר חנניה שבחוהו כל האומים אמר מישאל כי גבר עלינו חסדו אמר עזריה ואמת ה' לעולם הללויה אמרו כולם. וי"א ואמת ה' לעולם הללויה גבריאל אמרו. שבשעה שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו בכבשן האש אמר גבריאל לפני הקב"ה רבש"ע ארד ואצנן ואציל את הצדיק מכבשן האש. אמר לו הקב"ה אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו נאה ליחיד להציל את היחיד. ולפי שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה א"ל תזכה ותציל שלשה מבני בניו. כדדרש ר"ש השלוני בשעה שהפיל נבוכדנאצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לתוך כבשן האש אמר יורקמי שר הברד לפני

13) See Daniel 3.

Yurkami,[15] the chief of the hail, said unto the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the Universe, let me, I pray thee, go down and cool off the fiery furnace, and rescue these righteous men.' Whereupon Gabriel interposed and said: 'The greatness of the Holy One, praised be He! will not be demonstrated in such a way, for thou art the chief of hail, and everybody knows that water quencheth fire; but I, the chief of fire, will go down and cool the flames within (Ib. b) and intensify it without [so as to consume the executioners], and thus will I perform a miracle within a miracle.' Then the Holy One, praised be He! said to him: 'Go down.' Upon which Gabriel said, '*Verily, the truth of the Lord endureth forever.*'" R. Nathan said: The verse, *Verily the truth of the Lord endureth forever,* was said by the fish in the sea, as R. Huna said: "The Israelites of that generation [that went out of Egypt] were wanting in faith [of God] and as Raba, the son of Mari, expounded: "What is the meaning of the passage (Ps. 106, 7) *But they rebelled at the sea, even at the Red Sea; nevertheless he helped them for His name's sake.* It is intended to teach us that [at the time when God divided the Red Sea and Israel passed through and the Egyptians were drowned] the Israelites rebelled and said: 'Just as we ascend from this side so do the Egyptians ascend from another side.' Whereupon the Holy One, praised be He! said to the angel of the sea: 'Spit them out upon the dry land.' 'Sovereign of the Universe,' the angel of the sea pleaded before Him, 'can there be found a servant to whom his master gave a present and who should later take it back from him?' 'Instead of this I shall give you one and a half,' the Lord said to him. The angel of the sea continued: 'Sovereign of the Universe! is it possible for a servant to summon his master before a court of justice?' 'The river Kishon shall guarantee for it,' was the Lord's reply. Immediately all of them were spit out and thrown upon the dry land. When Israel came to the place they saw them all dead and thus the passage becomes clear (Ex. 14, 30) *And Israel saw the Egyptians dead upon the shore of the sea.* And how was it that the sea got one and a half in return? In connection with the incident of Pharaoh it is written

15) Name of an angel.

הקב"ה רבש"ע ארד ואצנן את הכבשן ואציל את הצדיקים הללו אמר לו גבריאל אין גדולתו של הקב"ה בכך שאתה שר של ברד והכל יודעין שהמים מכבין את האש אלא אני שר של אש אלך ואקרר מבפנים (שם ע"ב) ואקדיח מבחוץ ואעשה נס בתוך נס. אמר הקב"ה רד באותה שעה פתח גבריאל ואמר ואמת ה' לעולם הללויה. רבי נתן אומר ואמת ה' לעולם דגים שבמים אמרוהו. כדרב הונא. דאמר רב הונא ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו וכדדרש רבה בר מרי מ"ד (תהלים קו) וימרו על ים בים סוף ויושיעם למען שמו מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו כשם שאנו עולים מצד אחד כך מצרים עולים מצד אחר. א"ל הקב"ה לשר של ים פלוט אותם ליבשה. אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר ונוטל אותה ממנו. אמר ליה אני נותן לך אחד ומחצה שבהם. אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שתובע את רבו לדין. אמר לו נחל קישון יהיה ערב. מיד פלטם והשליכם ליבשה ובאו ישראל וראו אותם והיינו דכתיב (שמות יד) וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. ומאי אחד ומחצה שבהם דאלו בפרעה כתיב (שם) שש מאות

(Gen. 14, 6) *Six hundred chosen chariots*, with that of Sissera, it is written (Jud. 40) *Nine hundred iron chariots*. And when Sissera came upon the Israelites with iron chariots, the Holy One, praised be He! sent forth upon them the stars in their paths, as it is written (Ib. 5) *From heaven have fought the stars in their paths*, etc. As soon as the stars descended upon them, the iron chariots became hot and they went to the river Kishon to cool themselves [where they were consequently drowned]. Then said the Holy One, praised be He! to the river Kishon, 'Go and pay off thy guarantee which thou hast secured to the sea.' Instantly they were swept out by the river Kishon and thrown into the sea, as it is said (Jud. 5, 21) *The stream of Kishon swept them away, that ancient stream*. What is meant by *That ancient stream?* The stream that became a surety from olden times. In that moment the fish broke forth and said *'Verily the truth of the Lord endureth forever.'* "

(Ib. b) Raba expounded: "What is the meaning of the passage (Ps. 116, 1) *It is lovely to me that the Lord heareth my voice, my supplication.* The congregation of Israel said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the Universe! when do I feel that I am beloved by Thee?' *At the time Thou heareth my voice, my supplication;* (Ib. ib., 5) *I was in misery, and He helped me;* i. e., the congregation of Israel said before the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the Universe! although I am poor of religious and meritorious deeds, still I am for Thee and I am worthy of being helped.' "

R. Cahana said: "When R. Ishmael, the son of R. Jose, became ill, Rabbi sent to him the following request: 'Tell us the two or three things which you spoke of in the name of your father.' Whereupon R. Ishmael sent back word to him: 'Thus said my father: What is the meaning of the passage (Ps. 117, 1) *Praise the Lord, all ye nations*. How do heathens come to praise God? This is intended to mean: All the nations shall praise him for the power and the miracles He has done to them; how much more should we, Israel, praise Him, *Since mighty is His kindness unto us.*' R. Ishmael sent also the following to him: 'In the future, Egypt will send presents unto Messiah, who will hesitate whether to ac-

רכב בחור ואלו בסיסרא כתיב (שופטים ד) תשע מאות רכב ברזל. וכי אתא סיסרא אתא עלייהו בדקרי דפרזלא. הוציא הקב"ה עליהם כוכבים ממסלותם דכתיב (שם ה) מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם וגו׳ כיון דנחיתו כוכבים עלייהו אקדירו הנך דקרי דפרזלא נהיתו לאקירו נפשייהו בנחל קישון. אמר ליה הקב"ה לנחל קישון לך והשלם ערבונך לים מיד גרפם נחל קישון והשליכם לים שנאמר (שם) נחל קישון גרפם נחל קדומים מאי נחל קדומים שנעשה ערב מקדם באותה שעה פתחו דגים של ים ואמרו ואמת ה׳ לעולם הללויה:

דרש רבא מ"ד (שם קטז) אהבתי כי ישמע ה׳ אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אימתי אני אהובה לפניך בזמן שאתה שומע קול תחנוני. דלותי ולי יהושיע אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אע"פ שדלה אני מן המצות לך אני ולי נאה להושיע:

אמר רב כהנא כשחלה רבי ישמעאל ברבי יוסי שלח לו רבי אמור לנו שנים או שלשה דברים שאמרת לנו משום אביך. שלח לו כך אמר אבא מ"ד (שם יז) הללו את ה׳ כל גוים עכו"ם מאי עבידתייהו. ה"ק הללו את ה׳ כל גוים אגבורות ונפלאות דקא עביד להו כ"ש אנן כי גבר עלינו חסדו. ועוד שלח לו עתידה מצרים שתביא דורון למשיח כסבור שאינו

cept them or not.' But the Holy One, praised be He! will say to Messiah, 'Accept it from them because Egypt was a place of hospitality for my children.' (Ps. 68, 32) *Soon nobles will come out of Egypt.* Then Ethiopia will conclude *a fortiori,* saying: 'If they (the Egyptians) who treated them as slaves, fare thus, I (Ethiopia) who did not enslave them, will surely [be permitted to offer a gift to Messiah].' Whereupon the Holy One, praised be He! will say unto Messiah, 'Accept also of them,' and soon (Ib.) *Ethiopia will eagerly stretch forth his hands unto God.* Then the Aramites will conclude *a fortiori,* saying: 'If [acceptance of gifts was permitted] of these (Ethiopians) who had no family relations with Israel, how much more should a gift be acceptable of us, who are their brothers!' Whereupon the Holy One, praised be He! will say unto Gabriel (Ib.) *Rebuke the wild beasts hiding among the reeds;* i. e., rebuke the heathens and create a community for thyself."[16] The above passage can be explained in another way, [reject with] rebuke the wild beast that lives among the reeds, as it is written (Ib. 80, 14) *The bear out of the forest doth gnaw at it, and what moveth on the field feedeth on it.* R. Chiya b. Abba said in the name of R. Jochanan: "The above passage means as follows, [reject with] "rebuke the beast (Rome), whose acts are recorded with the same pen [of tyranny]. (Ib. 68, 31) *The multitude of bulls, with the calves of the peoples,* refers to [the nations] who have slain the best [of Israel] like fat bulls; *everyone submitted himself with pieces of silver;* i. e., they stretch forth their hands to accept the silver [as bribes], and then refuse to do the givers' desire; *He scattereth nations that are eager to become near;* i. e., Why was Israel scattered among the nations? Because of his eagerness to become [near] very friendly with the nations." He also sent Rabbi the following: "There is a big city in the Roman Empire which contains three hundred and sixty-five streets, and in each street there are three hundred and sixty-five castles, and around each castle there are three hundred and sixty-five steps, and on each step there was sufficient wealth to feed the entire world."[17] Whereupon R. Simon, the son of Rabbi, said

מקבל מהם. אומר לו הקב"ה למשיח קבל מהם אכסניא עשו לבני במצרים מיד (שם סח) יאתיו חשמנים מני מצרים נשאה כוש ק"ו בעצמה ומה הללו שנשתעבדו בהן כך אנו שלא נשתעבדנו בהן עאכ"ו אמר לו הקב"ה קבל מהם מיד כוש תריץ ידיו לאלהים נשאה מלכות ארם ק"ו בעצמה אמרה ומה הללו שאינן אחיהם כך אנו שאחיהם עאכ"ו. א"ל הקב"ה לגבריאל (תהלים סח) גער חית קנה געור חיה וקנה לך עדה דבר אחר גער חית קנה שדרה בין הקנים דכתיב (שם פ) יכרסמנה חזיר מיער וזיז שדי ירענה. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן א"ל געור בחיה שכל מעשיה נכתבין בקולמוס אחד. עדת אבירים בעגלי עמים ששחטו אבירים כעגלים שאין להם בעלים. מתרפס ברצי כסף שפושטים ידיהם לקבל ממון ואינן עושין רצון בעלים. (תהלים סח) בזר עמים קרבות יחפצו מי גרם להם לישראל שיתפזרו בין עובדי כוכבים קרבות שהיו חפצין בהם. עוד שלח לו שלש מאות וששים וחמשה שווקים יש בכרך גדול שברומי וכל אחד ואחד יש בו שס"ה בירניות וכל אחד ואחד יש בו שס"ה מעלות וכל מעלה ומעלה יש בה כדי לזון את כל העולם כולו. אמר ליה רבי שמעון ברבי

16) The spelling of K'nei (reads) is the same as that of Kanah (creates).
17) See Introduction to the first volume regarding hyperbolical stories.

to him, and according to others, it was R. Ishmael, the son of R. Jose, who said to Rabbi: "To whom will all this belong?" "To thee and thy associates and to thy associates' friends," was the answer, as it is said (Is. 23, 18) *And her gain and her hire shall be holy to the Lord; it shall not be treasured nor laid up, but for those that dwell before the Lord shall her gain be.*"

What is the meaning of *It shall not be treasured nor laid up?* R. Joseph explained that *It shall not be treasured,* refers to his store-house [for grain]; *Nor laid up,* refers to the treasury house [for gold]." *But for those that dwell before the Lord shall her gain be, to eat to fullness, and to wear stately clothing.* What is the meaning of *But for those that dwell before the Lord?* R. Elazar said: "This refers to one who recognizes his colleague's place in the house of study [because of the former's frequenting it].[18] According to others (Fol. 119), it refers to one who greets his colleague in the house of study. What is meant by *Stately clothing?* This refers to one who covers (conceals) things which those of ancient days desired to be unrevealed; this is *Sisrei Torah.*[19] According to others, this refers to one who discovers what was concealed by those of ancient days, and what is it? The reasons [of various laws] of the Torah.

R. Cahana, in the name of R. Ishmael, the son of R. Jose, said: "What is the meaning of the passage (Ps. 19, 1) *To the chief musician, a Psalm of David;* i. e., the word *Lamnatze'ach* means: Sing unto Him whosoever is happy even when victorious over Him. Come and see how the nature of the Holy One, praised be He! differs from the nature of frail man. The nature of frail man is to grieve if anyone gets defeated, but if the Holy One, praised be He! is defeated, He is happy and rejoiceth, as it is said (Ib. 106, 23) *He therefore spoke of destroying them, had not Moses His elect,* etc. [Hence he called Moses *His elect,* although he appeased the Lord's anger]." R. Cahana also said, in the name of R. Ishmael, the son of R. Jose, and, according to the Rabbis, he said it in the name of R. Simon b. Lakish, who quoted R. Juda, the

ואמרי לה רבי ישמעאל בר׳ יוסי לרבי הני למאן. א״ל לך ולחברך ולחברי חברך. שנאמר (ישעיה כג) והיה סחרה ואתננה קודש לה׳ לא יאצר ולא יחסן כי ליושבים לפני ה׳ יהיה וגו׳. מאי לא יאצר. תני רב יוסף לא יאצר זה בית אוצרותיו ולא יחסן זה בית גנזיו כי ליושבים לפני ה׳ יהיה סחרה לאכול לשבעה ולמכסה עתיק. מאי ליושבים לפני ה׳ א״ר אלעזר (דף קיט) זה המכיר מקום חבירו בישיבה. איכא דאמרי א״ר אלעזר זה המקבל פני חבירו בישיבה. מאי ולמכסה עתיק זה המכסה דברים שכסה עתיק יומיא ומאי נינהו סתרי תורה איכא דאמרי זה המגלה דברים שכסה עתיק יומיא ומאי נינהו טעמי תורה:

אמר רב כהנא משום רבי ישמעאל ברבי יוסי מ״ד (תהלים יט) למנצח מזמור לדוד. זמרו למי שנוצחין אותו ושמח. בוא וראה שלא כמדת הקב״ה מדת בשר ודם מדת ב״ו נוצחין אותו ועצב אבל הקב״ה נוצחין אותו ושמח שנאמר (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו וגו׳. ואמר רב כהנא משום רבי ישמעאל ברבי יוסי ורבנן אמרי משום רבי שמעון בן

18) It might also be explained to mean he who acknowledges his colleague's superiority in the academy.

19) The secrets of the law.

*Nasi*: "What is the meaning of the passage (Ez. 1, 8) *And hands of man [were visible] from beneath their wings.* It is written *Yado* (his hand, in the singular). This alludes to the hand of the Holy One, praised be He! which is spread out beneath the wings of the *Chayoth* to accept those who repent and are rejected by the Divine attribute of justice."[20]

R. Juda, in the name of Samuel, said: "All the silver and gold of the world Joseph accumulated and brought to Egypt, as it is said (Gen. 47, 17) *And Joseph gathered up all the silver that was found in the land of Egypt.* From this we infer that he accumulated only that of the land of Egypt; whence do we infer that he gathered up the silver and gold of Canaan and all other countries as well? It is therefore said (Ib. 57, 41) *And all the countries came into Egypt.* And when Israel went forth from Egypt they took along all this wealth, as it is said (Ex. 12, 36) *And they emptied out Egypt.*" R. Simon b. Lakish said they left her like a net without grain. All this wealth was in Israel's possession until the days of Rehoboam, the son of Solomon, when Shishak, king of Egypt, invaded Jerusalem and took them away from Rehoboam, as it is said (I Kings 14, 25) *And it came to pass in the fiftieth year of King Rehoboam that Shishak, the king of Egypt, came up against Jerusalem. And he took away the treasures of the house of the Lord, and the treasures of the king's house, yea, everything did he take away. And he took away all the shields of gold which Solomon had made.* Then Zarah, the king of Ethiopia, invaded Egypt and took it away from Shishak, king of Egypt; later Assa, king of Israel, took it away from Zarah, king of Ethiopia, and sent it unto Hadrimon b. Tabrimon; and when the Ammonites invaded Syria they took it away from Hadrimon b. Tabrimon. Again Joshaphat came and took it from the Ammonites, where it remained until the days of king Achaz, when Sancherib came and took it away from Achaz. When Ezekiah fought Sennacherib, he took it away from him, and it remained with the former until the days of Zedekiah, when the Chaldeans invaded Judea and took it away from Zedekiah. The

לקיש משום רבי יהודה נשיאה מ"ד (יחזקאל א) וידי אדם מתחת כנפיהם ידו כתיב זה ידו של הקב"ה שהיא פרושת תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מפני מדת הדין:

אמר רב יהודה אמר שמואל כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים שנאמר (בראשית מז) וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים. אין לי אלא שבארץ מצרים. שבארץ כנען ובשאר ארצות מנין ת"ל (שם מא) וכל הארץ באו מצרימה. וכשעלו ישראל ממצרים העלוהו עמהם. שנאמר (שמות יב) וינצלו את מצרים. אמר רשב"ל עשאוה כמצולה זו שאין בה דגים. רב אסי אמר כמצודה שאין בה דגן והיה מונח עד רחבעם בן שלמה. בא שישק מלך מצרים על ירושלים ונטלו מרחבעם שנאמר (מלכים א, יד) ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שישק מלך מצרים על ירושלים ויקח את אוצרות בית ה' ואת אוצרות בית המלך ואת הכל לקח ויקח את כל מגיני הזהב אשר עשה שלמה. בא זרח מלך כוש ונטלו משישק מלך מצרים. בא אסא ונטלו מזרח מלך כוש ושיגרו להדרימון בן טברימון באו בני עמון ונטלוהו מהדרימון בן טברימון. בא יהושפט ונטלו מבני עמון והיה מונח עד אחז. בא סנחרב ונטלו מאחז. בא חזקיהו ונטלו מסנחרב והיה מונח עד צדקיהו. באו כשדיים ונטלוהו מצדקיהו. באו פרסיים

20) See Introduction to the first volume by Abraham, son of Mamonides concerning the personification of God.

ונטלוהו מכשדיים. באו יונים ונטלוהו מפרסיים באו רומיים ונטלוהו מיונים ועדיין מונח ברומי:

אמר רב חמא בר חנינא שלש מטמוניות הטמין יוסף במצרים. אחת נתגלה לקרח. ואחת לאנטונינוס בן אסוירוס. ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבא. (קהלת ה) עושר שמור לבעליו לרעתו אמר ריש לקיש זה עשרו של קרח. (דברים יא) ואת כל היקום אשר ברגליהם אמר רבי אלעזר זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. אמר רבי לוי משאוי שלש מאות פרדות לבנות היו מפתחות בית גנזיו של קרח וכולהו אקלירי וקליפא דגלדא:

אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן (סי' דיא"ש אדי"ש כשד"ך כלן מאודך ולמטה) (תהלים קיח) אודך כי עניתני ותהי לי לישועה אמר דוד. אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה אמר ישי. מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו אמרו אחיו. זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו אמר שמואל. אנא ה' הושיעה נא אמרו אחיו. אנא ה' הצליחה נא אמר דוד. ברוך הבא בשם ה' אמר ישי. ברכנוכם מבית ה' אמר שמואל. אל ה' ויאר לנו אמרו כולן. אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח אמר שמואל. אלי אתה ואודך אלהי ארוממך אמר דוד. ואמרו כלם הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו:

דרש רב עוירא זימנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזימנין אמר לה משמיה דרבי אסי מ"ד (בראשית כא) ויגדל הילד ויגמל עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום

Persians later took it away from the Chaldeans, and Greece took it away from Persia. Finally the Romans came and took it away from Greece, and it is still hidden in Rome."

R. Chama, the son of R. Chanina, said: "Joseph hid three treasures in Egypt. One was revealed to Korah, and one to Antinones, the son of Asurius, and the third one is to be preserved for the righteous in the future [when Messiah will come]." Resh Lakish said: (Ecc. 5, 12) *"Riches reserved for their owner to his own harm,* refers to the riches of Korah." (Deu. 11, 6) *And all the existence that followed them.* R. Elazar said: "This refers to the wealth of a man that puts man on his feet." R. Levi said: "Three hundred white mules were required to carry the keys of Korah's treasury, and all the keys and locks were made of white leather [so as to be of light weight]."

R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jonathan, said: (Ps. 118, 21) *I will thank Thee, for Thou hast answered me,* was said by David. The next passage, *The stone which the builders rejected has become the chief corner-stone,* was said by Jesse [when David became king]. The passage, *From the Lord this is come to pass,* was said by David's brothers, and the next passage, *This is the day which the Lord hath made,* was said by Samuel. (Ib.) *We beseech Thee, O Lord! Save us now,* was said by the brothers of David. (Ib.) *We beseech Thee, O Lord! Send us now prosperity,* was said by David himself. (Ib.) *Blessed be he that cometh in the name of the Lord,* was said by Jesse, and (Ib.) *We bless you out of the house of the Lord,* was said by Samuel. (Ib.) *God is the Lord and He giveth us light,* was said by all. (Ib.) *Bind the festive sacrifices with cords,* was said by Samuel. (Ib.) *Thou art my God and I will thank Thee,* was said by David, to which they all said, (Ib.) *O Give thanks unto the Lord, for He is good, for unto eternity endureth His kindness."*

(Ib. b) R. Avira expounded sometimes in the name of R. Ami, and at other times, in the name of R. Assi: "What is the meaning of the passage (Gen. 21, 8) *And the child grew and was weaned;* i. e., in the future, the Holy One, praised be He! will make a banquet for the righteous on the

day He will show kindness unto the children of Isaac. After they will have eaten and partaken of drink, a cup of wine will be given to Abraham on which to recite the Grace, and they will say to him: 'Say the Grace.' Abraham's reply will be, 'I shall not recite the Grace, because Ishmael went forth from me.' They will give it [the honor of reciting grace] to Isaac, and he will say, 'I am not fit to recite the Grace, because Esau went forth from me.' They will then give it to Jacob, who will refuse, saying, 'I am not fit to recite the Grace, because I married two sisters at one time, and this the Torah was destined to prohibit.' They will then apply to Moses, saying, 'You take it and recite the Grace,' but Moses will say, 'I shall not recite the Grace because I did not merit to enter the land of Israel neither alive nor dead.' They will then say to Joshua, 'You take it and recite the Grace,' but he also will refuse, saying to them, 'I shall not recite the Grace, because I did not merit to have a son,' as it is written (I Chr. 7, 27) *Nun, his son, and Joshua, his son.*[21] So they will turn unto David and say to him, 'You take it and recite the Grace.' Whereupon he will say, 'Yea, I shall recite the Grace and it befits me so to do,' as it is said (Ps. 11, 13) *The cup of salvation will I lift up and on the name of the Lord will I call.*'"

END OF PESACHIM

שיגמול חסד עם זרעו של יצחק. לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו כוס של ברכה לאברהם לברך אומרים לו ברך אומר להם אני לא אברך לפי שכבר יצא ממני ישמעאל. נותנין לו ליצחק אומר להם איני ראוי לברך לפי שכבר יצא ממני עשו. נותנין לו ליעקב אומר להם אני לא אברך לפי שכבר נשאתי שתי אחיות בחייהן שעתידה תורה לאוסרן עלי. אומרין לו למשה טול אתה וברך אומר להם אני לא אברך לפי שלא זכיתי ליכנס לארץ ישראל לא בחיי ולא במותי. אומרין לו ליהושע טול אתה וברך אומר להם אני לא אברך שלא זכיתי לבן דכתיב (דה"א ז) נון בנו יהושע בנו. אומרים לו לדוד טול אתה וברך אומר להם אני אברך ולי נאה לברך שנאמר (תהלים קטז) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא:

סליק מסכת פסחים.

21) But no mention is made of any son of Joshua.

# YOMA[1] יומא

## CHAPTER ONE

(Fol. 2) Mishnah: Seven days before the Day of Atonement, the High-priest was removed from his house to the Palhedrin (counsellors') chamber, and another High-priest was appointed to substitute him in case he should meet with such an accident [as would incapacitate him for the service of that day]. R. Juda says: "Another wife was also appointed for him lest his own wife should meanwhile die, whereas it is said (Lev. 17, 11) *And he shall make atonement for himself and for his house; his house,* alludes to his wife." "If this be so," the sages remarked, "then there will be no end to the matter [the other wife may also die]."

(Fol. 3b) We are taught in a Baraitha: "*Take thee,* means 'from thine own'; *make thee,* from thine own. (Ex. 27, 20) *That they bring unto thee pure olive oil,* means from the congregation." This is the opinion of R. Jashe. R. Jonathan, however, says: "Both, *Take thee,* and *That they bring unto thee,* refers to the Congregation. Why, then, does the Torah say *Take thee?* The Lord expressed the desire that He would welcome the offering from Moses himself more than that from the entire Congregation." Abba Khanan said in the name of R. Elazar: "One verse reads (Deu. 10, 1) *And make thyself* (*Moses*) *an ark of wood,* and another reads (Ex. 25, 10) *And they* (*thy Congregation*) *shall make an ark of shittim wood.* How can both passages be reconciled? The latter refers to the time when Israel performs the will of God; the former, to the time when Israel does not perform the will of God."

(Fol. 4) We are taught (in a Baraitha): Moses ascended in the cloud, was covered by the cloud, and was sanctified in the cloud, in order that he should receive the Torah for Israel in a state of sanctification, as it is said (Ex. 24, 16) *And the glory of*

## שבעת ימים פרק ראשון

שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כ"ג מביתו ללשכת פרהדרין ומתקינין לו כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול. רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו. שנא׳ (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו. א"ל א"כ אין לדבר סוף:

(דף ג ע"ב) תניא קח לך משלך עשה לך משלך (שמות כז) ויקחו אליך שמן זית זך משל צבור. דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר בין קח לך בין ויקחו אליך משל צבור. אם כן מה ת"ל קח לך. כביכול משלך אני רוצה יותר משלהם. אבא חנן אומר משום רבי אלעזר כתוב אחד אומר (דברים י) ועשית לך ארון עץ וכתוב אחד אומר (שמות כה) ועשו ארון עצי שטים הא כיצד כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום:

(דף ד) תניא משה עלה בענן ונתכסה ונתקדש בענן לקבל תורה לישראל בקדושה שנאמר (שמות כד) וישכון כבוד ה׳ על הר סיני

1) The Day, treats of all the laws concerning the Day of Atonement.

*the Lord abode upon Mount Sinai.* This occurred on the day after the ten commandments were given, which was the first of the following forty days. This is the opinion of R. Jose, the Galilean. R. Akiba, however, says: *And the glory of the Lord abode upon Mount Sinai,* occurred on the first day (Ib. b) of the month [*Sivan*]; *The cloud covered the mountain* [not Moses]; *And He called unto Moses,* occurred on the seventh day [of *Sivan*]: And although Moses and all Israel were standing there, it intends to do honor to Moses [by mentioning specifically his name]." R. Nathan says: "The provisions and precautions [in the] entire verse above were made that he might be cleansed of all the food and drink in his bowels, so that he be pure as the ministering angels." R. Mathiah b. Kheresh, however, says: "The [precautions in the] entire verse [regarding his seclusion] were made for the purpose of impressing him with the feeling that the Torah should be received with awe, fear, shivering, trembling and agitation, as it is said (Ps. 2, 11), *Serve the Lord with fear, and rejoice with trembling.*" What is meant by *Rejoice with trembling?* R. Adda b. Mathna said in the name of Rab: "Where there is rejoicing, there should be trembling." In what respect do R. Jose, the Galilean, and R. Achiba differ? They differ exactly as do the Tanaim of the following Baraitha, where we are taught: "On the sixth day of *Sivan* the Torah was given to Israel"; R. Jose, however, says: "On the seventh." According to him who says that the Torah was given on the sixth day, [it appears that] the Torah was given on the sixth and Moses ascended on the seventh; as it is written (Ex. 24, 16) *And he called unto Moses on the seventh day;* but according to him who says on the *seventh,* [it appears that] the Torah was given on the seventh day and Moses ascended on the seventh. R. Jose, the Galilean, agrees with the Tana, who maintains that the Torah was given unto Israel on the sixth of the month; and therefore, he says, *The glory of the Lord abode upon Mount Sinai,* came after the day on which the commandments had been given. The clouds covered Moses six days, and on the seventh he called him from amidst the clouds to receive the entire Torah. But R. Akiba agrees with the opin-

זה היה מעשה אחר עשרת הדברות שהוא תחלה למ׳ יום דברי ר׳ יוסי הגלילי ר׳ עקיבא אומר וישכון כבוד ה׳ על הר סיני מר"ח (שם ע"ב) ויכסהו הענן להר ויקרא אל משה ביום הז׳ ומשה וכל ישראל עומדים ולא בא הכתוב אלא לחלוק כבוד למשה רבי נתן אומר לא בא הכתוב אלא למרק אכילה ושתיה שבמעיו כדי לשומו כמלאכי השרת ר׳ מתיא בן חרש אומר לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה נתונה באימה ביראה ברעד ברתת ובזיע שנאמר (תהלים ב) עבדו את ה׳ ביראה וגילו ברעדה. מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה במאי קא מפלגי ר׳ יוסי הגלילי ור"ע בפלוגתא דהני תנאי קא מפלגי דתניא בו׳ לחדש נתנה תורה לישראל ר׳ יוסי אומר בז׳ בו. מ"ד בששי. בששי נתנה בשביעי עלה. דכתיב (שמות כד) ויקרא אל משה ביום השביעי ומ"ד בשבעה. בז׳ נתנה ובז׳ עלה. ר׳ יוסי הגלילי סבר לה כת"ק דאמר בו׳ לחדש נתנה תורה לישראל הילכך זה היה מעשה אחר עשרת הדברות. (שם) וישכון כבוד ה׳ על הר סיני. ויכסהו הענן ששת ימים למשה. ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן לקבולי תורה כולה. ור׳ עקיבא סבר לה כרבי יוסי דאמר ביום השביעי

ion of R. Jose, that the Torah was given unto Israel on the seventh day of the month. According to R. Akiba, the tradition is clearly comprehended that the tablets were broken on the seventeenth day of *Tammuz;* as there remain twenty-four days of *Sivan* and sixteen of *Tammuz,* to make a total of forty days during which Moses remained on the mount. He descended the seventeenth of *Tammuz* when he broke the tablets. But as to R. Jose, the Galilean, who claims that the six days were spent in seclusion, add to them the forty days which Moses spent on the mount, and it will appear that the tablets were not broken until the twenty-third of *Tammuz!* R. Jose, the Galilean, would explain that the six days of seclusion were included in the forty days spent by Moses on the mount.

(Lev. 1, 1) *And the Lord called unto Moses, and spoke unto him.* Why was it necessary to call first, and then to speak? The Torah teaches proper conduct; that one should not impart anything to another before telling him that he wishes to speak to him. This is in support of R. Chanina, for R. Chanina said that one should not impart anything to another before telling him that he wishes to speak to him. (Ib.) *Saying;* R. Menasseh, the great, said: "Whence do we infer that when one person imparts information to another, the person informed has no right to disclose it to any one without permission? From the text (Ib.) *And He spoke unto him from the tabernacle of the congregation* (*Lomar*), *saying.*"[2]

(Fol. 8) Rabba b. b. Chana, in the name of R. Jochanan, said: "What is the meaning of the passage (Pr. 10, 27) *The fear of the Lord increases man's days, but the years of the wicked will be shortened? The fear of the Lord increases the days,* alludes to the first Temple, during whose existence of four hundred and ten years there were only eighteen High-priests. *And the years of the wicked will be shortened,* alludes to the second Temple, which existed four hundred and twenty years, but more than three hundred High-priests succeeded each other during that period. Deduct the forty years during which Simeon the Righteous ministered, and eighty years of Jochanan, the High-priest's, ministry, and ten years of Ish-

2) Lomer, when divided in two, means not to speak.

לחדש נתנה תורה לישראל. בשלמא לרב עקיבא היינו דמשכחת לה בי״ז בתמוז נשתברו הלוחות. ד׳ ועשרים דסיון ושיתסר דתמוז מלו להו מ׳ יום דהוה בהר. ובשבסר בתמוז נחית אתא ותברינהו ללוחות. אלא רבי יוסי הגלילי דאמר ששה דפרישה ומ׳ דהר עד עשרין ותלת בתמוז לא אתבור לוחות. אמר לך ר״י הגלילי מ׳ דהר בהדי ששה דפרישה:

(ויקרא א) ויקרא אל משה וידבר למה הקדים קריאה לדבור למדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחברו אלא א״כ קוראו מסייע ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא לא יאמר אדם לחברו דבר אלא אם כן קוראו. לאמר אמר רבי מנסיא בר בריה דרבי מנסיא משמיה דרבי מנסיא רבה מנין לאומר דבר לחברו שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמור תלמוד לומר וידבר ה׳ אליו מאהל מועד לאמר:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (משלי י) יראת ה׳ תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה. יראת ה׳ תוסיף ימים זה מקדש ראשון שעמד ת״י שנים ולא שמשו בו אלא י״ח כהנים ושנות רשעים תקצרנה זה מקדש שני שעמד ת״כ שנה ושמשו בו יותר משלש מאות כהנים צא מהם מ׳ שנה ששמש שמעון הצדיק ופ׳ שנה ששמש יוחנן כהן גדול

mael b. Favi, and according to others, also the eleven years of R. Eliezer b. Charsum, and computing, you will see that subsequently not even one High priest completed his year. R. Jochanan b. Turtha said: "Why did all of this happen? Because they were appointed to the priesthood through bribery [and not because of their merits], for R. Assi said: 'A *Tarkabful* of denarim did Martha b. Boethus bring to king Jannai, until she succeeded in making him appoint Joshua b. Gamla [her husband], as the High-priest.'" R. Jochanan b. Turtha said further: "Why was Shiloh destroyed? Because two sins were committed there: adultery and the disgraceful treatment of sacrifices; as it is written (I Sam. 2, 32) *Now Eli was very old, and heard that his sons were in the habit of doing unto all Israel,* etc.; and although Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jochanan, said: "Whoever says that the children of Eli sinned, errs, because (Ib. b) they only prolonged the confinement bird sacrizces ;nevertheless since Scripture censures them in this way [by charging them with sin], we understand that adultery prevailed. Mistreatment of sacrifices, as it is written (Ib. ib., 15) *before the fat was . . . And if the man said unto him: 'Let the fat . . . for the men despised the offering of the Lord."*

Why was the first Temple destroyed? Because there were three [evil] conditions: Idolatry, adultery and bloodshed. Idolatry, as it is written (Is. 28, 20) *For the bed shall be too short for a man to stretch himself out on it; and the covering too narrow to wrap himself in.* What is meant by *The bed shall be too short to stretch himself out on it?* R. Samuel b. Nachmeini, in the name of R. Jonathan, said: "This couch is too narrow for two lovers [God and the idol] to stretch themselves on."[3] *And the covering too narrow to wrap himself in,* R. Samuel said in the name of R. Jonathan When R. Jochanan came to this verse, he would cry, saying: "The One, concerning whom it is written (Ps. 33, 7) *He gathereth together like heaps the waters of the sea,* yet should have too little space [because of an idol]!" [The Temple was destroyed because of] adultery, as it is writ-

וי׳ שׁ שמש ישמעאל בן פאבי ואמרי לה י״א ששמש רבי אלעזר בן חרסום מכאן ואילך צא וחשוב כ״א לא הוציא שנתו. אמר רבי יוחנן בן תורתא וכ״כ למה לפי שהיו לוקחים אותה בדמים. דאמר רבי אסי תרקבא דדינרי עיילה ליה מרתא בת ביתוס לינאי מלכא עד דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהנא רברבא א״ר יוחנן בן תורתא מפני מה חרבה שילה מפני שהיו שם ב׳ דברים גלוי עריות ובזוי קדשים. גלוי עריות דכתיב (שמואל א ב) ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד. ואע״ג דא״ר שמואל בר נחמני א״ר יוחנן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה מתוך (שם ע״ב) ששהו את קיניהם מיהא מעלה עליהם הכתוב כאלו שכבום. בזוי קדשים דכתיב (ש״א ב) גם בטרם יקטירון את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזובח וגו׳ ויאמר אליו האיש קטר יקטירון כיום החלב וגו׳ עד כי נאצו האנשים את מנחת ה׳:

מקדש ראשון מפני מה חרב מפני שהיו בו שלשה דברים עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים. עבודת כוכבים דכתיב (ישעיה כח) כי קצר המצע מהשתרע והמסכה צרה כהתכנס. מאי כי קצר המצע מהשתרע א״ר שמואל בר נחמני א״ר יונתן קצר מצע זה מהשתרר עליו שני רעים כאחד. והמסכה צרה כהתכנס א״ר שמואל אמר רבי יונתן כי מטא רבי יוחנן להאי פסוקא בכי אמר מאן דכתיב ביה (תהלים לג) כונס כנד מי הים תעשה לו

3) The word Histarea (to stretch out) is divided in three and used in acrostic method—Hista—(to stretch out) re, Rea (lover or friend) a, Akhar (another).

מסכה צרה. ג"ע דכתיב (ישעיה ג) ויאמר ה׳ יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים וכו. ש"ד דכתיב (מ"ב כא) וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה וכו׳. רשעים הם אלא שתלו בטחונם בהקב"ה. אתאן למקדש ראשון דכתיב (מיכה ג) ראשיה בשוחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה׳ ישענו וגו׳ לפיכך הביא הקב"ה ג׳ פורעניות כנגד ג׳ עבירות שבידם שנאמר (שם) לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער:

ובמקדש ראשון לא היה שנאת חנם והכתיב (יחזקאל כא) מגורי אל חרב היו את עמי לכן ספוק אל ירך ואמר רבי אלעזר אלו בני אדם שאוכלים ושותין זה עם זה ודוקרים זה את זה בחרבות שבלשונם ההוא בנשיאי ישראל הוא דהואי שנאמר (שם) זעק והילל בן אדם כי היתה בעמי וגומר ותניא זעק והילל יכול לכל ת"ל (שם) היא בכל נשיאי ישראל מגורי אל חרב היו את עמי לכן ספוק אל ירך. ר׳ יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קיצם אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קיצם:

אמר רבי יוחנן טובה צפרנן של ראשונים

ten (Is. 3, 16) *For as much as the daughters of Zion are fraudulent and walk with stretched forth necks casting about their eyes, walking and mincing as they go, and making a tinkling with their feet,* etc. [The Temple was destroyed because of] bloodshed, as it is written (II Kings 21, 16) *Moreover Menasseh shed very much innocent blood, till he had filled Jerusalem from one end to another,* etc. "Although they are all wicked, yet because they put their trust in the Holy One, praised be He!" refers to the people of the first Temple, as it is written (Mican 3, 11) *Her chiefs judge for bribes, her priests teach for reward, and her prophets divine for money, and yet they will lean upon the Lord, and say, Is not the Lord among us? Evil cannot come over us.* For this, the Holy One, praised be He! brought on them three retributions, for the three sins of which they are guilty, as it is said (Ib. ib., 14) *Therefore for your sake shall Zion be ploughed up as a field, and Jerusalem shall become ruinous heaps, and the mount of the house, forest-covered high places.*

And in the first Temple, you say there was no gratuitous hatred? Behold! It is written (Ez. 21, 17) . . . *brought together for the sword are they with my people; therefore strike [your hand] upon thy thigh.* And R. Elazar said: "This alludes to those people who ate and drank together, but who would pierce one another with the swords of their tongues." [Hence gratuitous hatred prevailed also in the first Temple.] This [hatred] refers only to the princes of Israel, as it is said (Ib.) *Cry aloud and wail, O son of man, for it cometh against my people,* etc. And we were taught about this one might think, *Cry aloud and wail,* refers to the entire nation, therefore it is said, *It comes against all princes of Israel, brought together for the sword are they with my people; therefore strike [your hand] upon thy thigh.* R. Jochanan and R. Elazar both said: "The sins of the prophet of the first Temple were public (they did not hide them), therefore the end [of their captivity] has likewise been revealed [through prophecy]; but the sins of the people of the second Temple were not public, therefore the end [of their captivity], was also not revealed."

R. Jochanan said again: "The nail of

those who lived during the time of the first Temple was preferable to the belly (entire body) of those who lived during the time of the second Temple." "On the contrary," remarked Resh Lakish to him, "the latter were better off, for although they were subject to a foreign government, nevertheless they studied and observed the Law." "The proof is in the Temple itself," rejoined R. Jochanan, "the first of which was restored, while the second one was not." R. Elazar was asked: "Who were greater, the people of the first Temple or those of the second?" He replied: "Take the Temple for proof." According to others, he said to them: "Your evidence indicates the [second] Temple [which was rebuilt]."

Resh Lakish was bathing himself in the Jordan, when Rabba b. b. Chana came to him and shook hands with him. "God detests you Babylonians," said Resh Lakish to him, for it is written (Song. 8, 9) *If she be a wall, we will build upon her a palace of silver; and if she be a door, we will enclose her with boards of cedar.* This means: If you were all strong as a wall, and went with Ezra, you would have been like silver, which can never rot; but since you did not, you were like an *Erez* (a cedar) which is subject to decay. What kind of cedar is it over which decay has power? Ulla said: *Sasmagur* [a sawing worm to which a cedar is subject to decay]. And why do we liken the period of the second Temple nto a *Sasmagur?* R. Abba said, this refers to a Bath Kol,[4] as we are taught in the following Baraitha: With the death of the last prophets, Hagi, Zecharia and Malachi, the prophetic spirit was withdrawn from Israel, but they partook of [acted under] the holy inspiration (Bath Kol). (Is it possible that Resh Lakish spoke with Rabba b. b. Chana? If Resh Lakish would not speak with R. Elazar, who was the principal man in Palestine, because it was a rule that to whomsoever Resh Lakish spoke in the street, any business could be entrusted without witnesses, should Resh Lakish, then, have spoken with Rabba b. b. Chana [an inferior man]? R. Papa said: "Substitute another person. Either it was Resh Lakish and Ze'ri, or Rabba b. b. Chana and R. Elazar.") When

מכריסן של אחרונים אמר ליה ר"ל לר' יוחנן אדרבה אחרונים עדיפי דאע"ג דאיכא שעבוד מלכיות קא עסקי בתורה. אמר ליה בירה תוכיח שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים. שאלו את ר' אלעזר ראשונים גדולים או אחרונים אמר להם תנו עיניכם בבירה. א"ד אמר להם עדיכם בירה:

רשב"ל הוה קא סחי במיא דירדן אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא א"ל אלהא סנינא לכו דכתיב (שה"ש ח) אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף וגו' אם חומה אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כלכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין הרקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו מאי ארז אמר עולא ססמגור מאי ססמגור אמר רבי אבא בת קול כדתניא משמתו נביאים אחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ועדיין משתמשין בב"ק רשב"ל מי משתעי בהדי רבה בר בר חנה השתא ומה ר' אלעזר דמרא דארעא דישראל הוה לא הוה משתעי רשב"ל בהדיא דכל מאן דהוה משתעי בהדיה רשב"ל בשוק יהבין ליה עסקא בלא סהדי בהדי רבה בר בר חנה משתעי אמר רב פפא שדא גברא בינייהו אי ריש לקיש וזעירי אי רבה בר בר חנה ורבי אלעזר. כי אתא לקמיה

4) Just as very little of the cedar remains after the sawing worm gnaws it, so also did very little of the Bath Kol remain for the second Temple.

Resh Lakish came to R. Jochanan and related to him how he had explained the passage, R. Jochanan said to him: "This is not the reason [explanation]. If all had come with Ezra, even then the Shechina would not have abided in the second Temple, since it is written (Gen. 9, 27) *May God enlarge the boundaries of Japheth, and may He dwell in the tents of Shem* (Fol. 10); signifying, that although God enlarges the boundaries of Japheth, his Shechina can only dwell in the tents of Shem.[5] And how is it known that the Persians are descendants of Japheth? Because it is written (Gen. 10, 2) *The sons of Japheth: Gomer and Magog and Madai and Jaban and Tubal and Meshekh and Thirass;* and R. Joseph has been taught that Thirass is Persia.

R. Joshua b. Levi, in the name of Rabbi, said: "A time will come, when those who have destroyed the second Temple will fall into the hands of the Persians, as it is said (Jer. 49, 20) *Therefore hear the counsel of the Lord, that He hath resolved against Edom; and his purposes, that He hath devised against the inhabitants of Theman. Surely the least of the flocks shall drag them away; surely He will devastate their habitation."* Raba b. Ulla, however, raised the following objection: "How do we know that the least of the flocks refers to Persia? Shall we assume that it is based upon the passage (Dan. 8, 20) *The ram that thou hast seen, him with the two horns, signifies the kings of Media and Persia?* Why not say that it refers to Greece, concerning whom it is written (Ib. lb., 21) *And the rough he-goat is the king of Greece."* When R. Abba came to Palestine, he told the objection of Raba b. Ulla to one of the Rabbis there, whereupon the latter remarked: "Only one who cannot explain the meaning of the verses could dare bring forth such an objection in opposition to Rabbi." What is meant by *The least of the flock?* The youngest of the brothers (that is, Thirass); as R. Joseph has said, Thirass is Persia. But, as for the second Temple, of which we are sure that they did study the Torah, adhered to religious duties, and loving kindness,—why was it destroyed? Because gratuitous hatred prevailed among them. From this we can infer that gratuitous hatred is

דרבי יוחנן א"ל לאו היינו טעמא דאי נמי סליקו כולהו בימי עזרא לא שריא שכינה במקדש שני דכתיב (בראשית ט) יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם ויהי כנען עבד למו. (דף י) אע"ג דיפת אלהים ליפת אין השכינה שורה אלא באהלי שם. ופרסאי מנא לן דמיפת אתו. דכתיב (שם י) בני יפת גומר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס. ותני רב יוסף תירס זו פרס:

אמר ר"י בן לוי א"ר עתידה מחריבי בית שני שתפול ביד פרס. שנא' (ירמיה מ"ט) לכן שמעו עצת ה' אשר יעץ על אדום ומחשבותיו אשר חשב אל יושבי תימן אם לא יסחבום צעירי הצאן וגו'. מתקיף לה רבא בר עולא וממאי דהאי צעירי הצאן פרס הוא דכתיב (דניאל ח) האיל אשר ראית בעל הקרנים מלכי מדי ופרס ואימא יון דכתיב (שם) והצפיר השעיר מלך יון כי סליק ר' אבא אמרה קמיה דההוא מרבנן א"ל מאן דלא ידע פרושא דקראי מותיב תיובתא לרבי מאי צעירי הצאן זוטרא דאחיו דתני רב יוסף תירס זו פרס:

אבל מקדש שני שאנו בקיאים בו שהיו עוסקים בתורה ובמצות ובגמ"ח מפני מה חרב מפני שנאת חנם שהיה ביניהם ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד ג' עבירות עבודת כוכבים וג"ע וש"ד:

[5]) During the period of the second Temple, Israel was under the jurisdiction of Persia, descendant of Japheth.

equivalent to all the three sins together: Idolatry, adultery and bloodshed.

Rabba b. b. Chana, in the name of R. Jochanan, quoting R. Juda b. Ilai, said: "A time will come when the Romans will fall into the hands of Persia. We can infer this through the rule of *a fortiori;* if the Chaldeans fell into the hands of the Persians, because they destroyed the first Temple, which was built only by the children of Shem, how much more should it apply to the second Temple, built by the Persians themselves, that the destroyers should fall into the hands of the Persians!" Rab, however, said: "On the contrary, a time will come when Persia will fall into the hands of the Romans." Whereupon R. Cahana and R. Assi said (in surprise) to Rab: "The builders [of the Temple] should fall under the dominion of those who have destroyed it?"[6] "Yea," answered he, "such is the decree of the king." Others say that he replied: "The Persians are also guilty of having destroyed a place of worship." We have also a Baraitha to the same effect: A time will come when Persia will fall into the hands of the Romans, first because the former destroyed a place of worship, and secondly, because such is the decree of the king: that the builders [of the Temple] should fall under the dominion of those who have destroyed it, for R. Juda, in the name of Rab, said: "Messiah, the son of David, will not arrive until Rome shall have had dominion over the entire world nine months, as it is said (Micah 5, 2) *Therefore He will give them up until the time that she who travaileth hath brought forth; then shall the remnant of his brethren return with the children of Israel.*"

(Fol. 11) R. Juda said: "It once happened that an inquisitor caught one Artibun in the act of examining Mezuzath in the upper market of Sepphoris and fined him a thousand *Zuzim.*" Has not R. Elazar said: "Those going on a religious mission will not meet with evil?" In cases where danger is certain, it is different, as it is written (I Sam. 16, 2) *And Samuel said: How shall I go? If Saul should hear it, he would kill me; and the Lord said,*" etc.

(Fol. 18) MISHNAH: Senior members of the *Beth Din* were assigned to read

6) See Vol. 3.

אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משום רבי יהודה בר' אלעאי עתידה רומי שתפול ביד פרס ק"ו ממקדש ראשון ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדים נפלו כשדים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומאים אינו דין שיפלו ביד פרסיים. אמר רב עתידה פרס שתפול ביד רומי א"ל רב כהנא ורב אסי לרב בנאי ביד סתוראי א"ל אין גזירת מלך הוא איכא דאמרי אמר להו אינהו נמי קא סתרי בי כנשתא תניא נמי הכי עתידה פרס שתפול ביד רומי חדא דסתרי בי כנשתא ועוד גזירת מלך היא שיפלו בונים ביד סותרים דאמר רב יהודה אמר רב אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי ט' חדשים בכל העולם כלו שנא' (מיכה ה) לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל וגו':

(דף יא) אמר רבי יהודה מעשה באחד בארטבין שהיה בודק מזוזות בשוק העליון של צפורי ומצאו קסדור אחד ונטל הימנו אלף זוז והא אמר ר"א (פסחים פ"א קדושין פ"א וע"ש מהרש"א) שלוחי מצוה אינן נזוקין היכא דשכיחא היזיקא שאני דכתיב (ש"א טז) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני וגו':

(דף יח) משנה. מסרו לו זקנים מזקני ב"ד

before him [the High-priest] concerning the ceremonials of the Day [of Atonement].[7] and they would say to him, My lord, High-priest, say it aloud, perhaps thou hast forgotten, or hast not studied this. On the morning preceding the Day of Atonement, he was placed at the eastern gate, where bulls, rams and sheep passed before him so that he should be able to distinguish them and become experienced for the service. During all the seven days he was free to eat and to drink, but on the eve of the Day of Atonement, at dusk, he was not permitted to eat much, because much eating induces drowsiness.

GEMARA: It is quite right that they should say to him, "Perhaps thou hast forgotten." But that they should say to him: "Perhaps thou hast not studied," how can an ignorant man be made a High-priest? Have we not learned in a Baraitha: (Lev. 21, 10) *And the priest that is highest of his brethren;* i. e., he must be highest among his brethren in personal beauty, in physical strength, in wealth and in wisdom. Others say: "Whence do we know that if he is not rich, his brethren, the priests, must make him rich? Read the text, *That is highest of his brethren;* i. e., his brethren must contribute to make him highest." [Hence he ought to be a great scholar?] "This is not difficult to explain," replied R. Joseph, "for the latter case refers to the time of the first Temple, and the former case refers to the time of the second Temple"; as R. Assis said: "A *Tarkabful* of dinarim did Martha, the daughter of *Baituth,* give to king Jannai, until she succeeded in obtaining the appointment of Joshua b. Gamla [her husband] as High-priest."

"And bulls, rams and sheep passed before him." We are taught in a Baraitha: The he-goats were also passed before him. But why does not our Tana mention it? Because [according to the Mishnah], the he-goats were only for the atonement of sin; [they were therefore not passed before him lest] he feel discouraged. If so, then why were the bullocks passed since they also were for [the atonement of] sins and he might feel discouraged? Because the bulls

וקורין לפניו בסדר היום ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה בפיך שמא שכחת או שמא לא למדת ערב י"ה בשחרית מעמידין אותו בשערי המזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה. כל שבעת הימים לא היו מונעים ממנו מאכל ומשתה ערב י"ה עם חשכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה מפני שהמאכל מביא שינה:

גמ' בשלמא שמא שכח לחיי אלא שמא לא למד מי מוקמינן כי האי גוונא והתניא (ויקרא כא) והכהן הגדול מאחיו שיהא גדול מאחיו בנוי בכח בעושר בחכמה אחרים אומרים מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו ת"ל והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו אמר רב יוסף לא קשיא הא במקדש ראשון הא במקדש שני דא"ר יוסי תרקבא דדינרי עיילה ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא עד דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהנא רברבא:

פיסקא ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים תנא אף השעירים ותנא דידן מ"ט לא תני שעירים כיון דעל חטא הוא דאתי יחלשה דעתיה. א"ה פרים נמי על חטא הוא דאתי חלשא דעתיה פר כיון דעילויה ועל אחיו

7) Entire chapter 16 of Leviticus.

הכהנים הוא דאתי באחיו הכהנים אי איכא איניש דאית ביה מילתא מידע ידע ביה ומהדר ליה בתשובה בכלהו ישראל לא ידע. אמר רבינא היינו דאמרי אינשי אי בר אחתיך דיילא ניהו חזי בשוקא קמיה לא תחליף:

were to atone for his sins, as well as for the sins of his brethren, the priests. He would not feel discouraged since, had they sinned, he would have been told of it, and he would have induced them to repent. But the he-goats were to atone for the sins of all Israel, so he could not know who had sinned. "This," said Rabina, "is what people say, 'If thy sister's son has been appointed a constable, look out that thou pass not before him in the street,' [for he knows thy affairs well and may blackmail thee]."

(ע"ב) משנה. מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונת והעלוהו לעליית בית אבטינס והשביעוהו ונפטרו והלכו להם וא"ל אישי כ"ג אנו שלוחי ב"ד ואתה שלוחנו ושליח בית דין משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך הוא פורש ובוכה והם פורשין ובוכין. אם הוא היה חכם דורש ואם לאו תלמידי חכמים דורשים לפניו. ואם רגיל לקרות קורא ואם לאו קורין לפניו. ובמה קורין לפניו. באיוב ובעזרא ובדברי הימים. זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל:

(Ib. b) MISHNAH: The senior members of the *Beth Din* left him attended by the senior members of the priesthood, who took him up to the house of Abtinas, where he was made to swear; then he took farewell, and went away. They said to him: "My lord, High-priest, we are delegates of *the Beth Din* (court), and thou art both our delegate and the delegate of the *Beth Din;* that thou shalt not alter one thing about which we have spoken to thee." He took farewell weeping, and they parted, weeping.

If he was a scholar himself, he lectured; otherwise, the scholars read to him. If he was practised in reading, he read; if not, they read to him. From which book did they read to him? From Job, Ezra and Chronicles. Zechariah b. Kabutal said: "Many times did I read to him from Daniel."

גמ'. (דף יט ע"ב) הוא פורש ובוכה שחשדוהו בצדוקי והן פורשין ובוכין דאמר ריש לקיש כל החושד בכשרים לוקה בגופו וכל כך למה שלא יתקן מבחוץ ויכנים מבפנים כדרך שהצדוקין עושין. תנו רבנן מעשה בצדוקי אחד שתקן מבחוץ והכנים לפנים ביציאתו היה שמח שמחה גדולה פגע בו אביו א"ל בני אף על פי שצדוקין אנו מתיראין אנו מן הפרושים. אמר לו כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה (ויקרא טז) כי בענן אראה על הכפורת אמרתי אימתי יבא לידי ואקיימנו

(Fol. 19b) He wept, and they wept. He wept because he was suspected of being a Sadducee, and they wept because Resh Lakish said: "He who suspects an innocent man will receive odily punishment." And why did they go to such an extent? Because it was feared lest he prepare the incense on the censer outside of the Holy of Holies, and then enter with the censer, as did the Sadducees. Our Rabbis were taught: That it happened with one Sadducee, who prepared [the incense] outside, and entered the Holy of Holies with it, that when he came out, he was rejoicing greatly. When his father met him, he said to him: "My son, though we are Sadducees, yet we must fear the Pharisees." Whereupon he replied: "All my years I was anxious to fulfill the verse (Lev. 16, 2) *For in the cloud will I appear upon the Kaporeth,* and I said to myself, 'When will the day come in which I might do it?' And to-day, when I have

had the opportunity, should I not have done it?" It was said that it did not take long before he died, and lay amidst rubbish, and worms crept out of his nostrils. And according to others, he was smitten right there, while leaving the Temple.

MISHNAH: If he began to slumber, the junior priests snapped with their fingers *Tz'reda,* addressing him: "My Lord, High-priest, rise and cool thyself once on the [marble] floor." And they entertained him [to keep him awake] until the proper time for slaughtering the daily offering.

We are taught in a Baraitha: "They did not entertain him with music of a violin or harp, but with their mouths, and they read to him from Ps. 127, 1, *Unless the Lord do build the house, in vain labor they that build it.* The respectable men of Jerusalem forbore to sleep the whole night, so that the High-priest might hear their echoing noise and would not fall asleep." We are taught in a Baraitha: Abba Saul said: "Also in the border towns [of Jerusalem] they did it [forbore to sleep] in reminiscence of Temple usages, but it turned out to be a cause of sin." Abaye, and according to others, R. Nachman b. Isaac, said: "The remarks of Abba Saul refer to the Nehardeans." Elijah [once] said to R. Juda, the brother of R. Sala, the pious: "You ask why Messiah does not come? To-day, although it is the Day of Atonement, nevertheless many adulterous acts have been committed in the city of Nehardea." "And what," asked R. Juda, "doth the Holy One, praised be He! say to that?" "He saith (Gen. 8, 7) *Sin lieth at the door.*" Fol. 20) "And what says Satan to this?" inquired R. Juda again. "On the Day of Atonement he has no right to accuse." Whence do we know this? As Rami b. Chama said: "Hasatan by Gimatria[8] is three hundred and sixty-four, therefore only on that number of days has he permission to accuse; but on the Day of Atonement (i. e., on the three hundred and sixty-fifth), he may not accuse."

(Ib. b) We are taught in a Baraitha, in accordance with the opinion of Rab: "What was the message of Gabini, the herald? 'Rise, priest, to your service; Levites, to your chanting;

עכשיו שבא לידי לא אקיימנו. אמרו לא היו ימים מועטים עד שמת והוטל באשפה והיו תולעים יוצאות מחוטמו. ויש אומרים ביציאתו ניגף:

משנה. בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדה וכו׳ ומעסקין אותו עד שמגיע זמן השחיטה:

תנא אין מעסיקין אותו לא בנבל ולא בכנור אלא בפה והיו אומרים (תהלים קכז) אם ה׳ לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. מיקירי ירושלים לא היו ישנים כל הלילה כדי שישמע כ״ג קול הברה ולא תהא שינה חוטפתו:

תניא אבא שאול אומר אף בגבולין עושין כך זכר למקדש אלא שחוטאין. אמר אביי ואיתימא רב נחמן בר יצחק תרגומא אנהרדעא. א״ל אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא אמריתו אמאי לא אתי משיחא והאידנא יומא דכפורי הוא ואיבעול כמה בתולות בנהדרעא א״ל הקב״ה מאי אמר א״ל (בראשית ד) (ד׳ כ׳) לפתח חטאת רובץ א״ל ושטן מאי אמר א״ל שטן ביומא דכפורי לית ליה רשותא לאיסטוני ממאי דאמר רמי בר חמא השטן בגמטריא שלש מאות וששים וארבעה הוי בהני אית ליה רשותא לאיסטוני ביומא דכפורי לית ליה רשותא:

(ע״ב) תניא כוותיה דרב גביני כרוז מהו אומר עמדו כהנים לעבודתכם ולוים לדוכנכם

8) Arithmetical calculation based on the numerical value of letters. The entire story may refer to those who, during the entire year, transgress every law and on the Day of Atonement repent; whereupon the Lord says: Sin lieth at the door—without atonement.

and Israel, to your standing.' And his voice was heard at a distance of three *parsaoth.*[9] It once happened that King Agrippa, being on the road, heard Gabini's voice at the distance of three *parsaoth.* When he returned home, he sent him many gifts." Nevertheless, the voice of the High-priest surpassed in strength that of Gabini, the herald. Because, the master said, once it happened that the High-priest said, I pray Thee, O Lord, and his voice was heard at Jericho; and Rabba b. b. Chana, in the name of R. Jochanan, said that between Jericho and Jerusalem the distance is ten *parsaoth,* and this, despite the fact that on the Day of Atonement, the High-priest was weak from fasting, and that it was during the daytime [that he recited the prayers], whereas the herald used to make announcements only at night [when a voice is more audible]. For R. Levi said: "Why is not a human being's voice audible by day as well as by night?" Because the spherical sun sweeps through the sky as a carpenter saws cedars, and the sun motes are called *La.*[10] In reference to this, Nebuchadnezzar said (Dan. 4, 32) *And all the inhabitants* of the earth are regulated as naught (*K'la*)." Our Rabbis were taught: "Were it not for the noise caused by the globular sun, the voice of the multitude of Rome would have been heard; and were it not for the voice of the multitude of Rome, the noise caused by the globular sun would have been heard." Our Rabbis were taught: "Three voices can be heard from one end of the world to the other: The sound emitted from the spherical sun; the hum and din of the city of Rome, and the voice of anguish uttered by the soul when it quits the body (Fol. 21)." Others add, the voice of a woman in confinement; still others, the voice of the Angel Ridia.[11] The Rabbis prayed that the voice of the soul when departing from the body should be spared [of this torture], and they succeeded in having it suspended.[12]

R. Juda, in the name of Samuel, said: "When Israel went up to Jerusalem to attend the festivals, they had to stand in the Temple closely crowded together; yet when they were prostrated, there was a wide space

וישראל למעמדכם והיה קולו נשמע בשלשה פרסאות. מעשה באגריפס המלך שהיה מהלך בלילה ושמע קולו בשלשה פרסאות וכשבא לביתו שגר לו מתנות הרבה ואעפ"כ של כ"ג משובח ממנו דאמר מר וכבר אמר אנא השם חטאתי ונשמע קולו ביריחו ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מירושלים ליריחו עשר פרסאות הוו ואע"ג דהכא איכא חולשא והכא ליכא חולשא והכא יממא והכא ליליא דא"ר לוי מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום כדרך שנשמע בלילה מפני גלגל חמה המנסר ברקיע כחרש שמנסר בארזים. והאי חירגא דיומא לא שמיה והיינו דקאמר נבוכדנצר (דניאל ד) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין. תנו רבנן אלמלא קול גלגל חמה נשמע קול המונה של רומי ואלמלא קול המונה של רומי נשמע קול גלגל חמה. תנו רבנן שלשה קולן הולך מסוף העולם ועד סופו ואלו הן קול גלגל חמה וקול המונה של רומי וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף וי"א אף לידה (דף כא) וי"א אף רידיא ובעו רבנן רחמי אנשמה בשעה שיוצאה מן הגוף ובטלוה:

אמר רב יהודה אמר שמואל כשהיו ישראל עולין לרגל עומדים צפופים ומשתחוים רווחים ונמשכים אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת

9) A Parsa is approximately equal to two thousand feet.
10) This description as well as that of the following paragraph may refer to the conditions in Israel immediately following the destruction of the Temple. The sun appeared beclouded for them. The triumphant voice of the Romans was heard by the entire world.
11) Name of the Angel of Rain.
12) See note 10.

between each of them. They extended, prostrated, eleven cubits behind the *Kapareth.*" We have also a Baraitha to the same effect; when Israel went, etc., and this was one of the ten miracles that occurred in the Temple, for we are taught in a Mishnah: Ten miracles were wrought in the Temple: No premature birth was ever caused by the odor of the holy flesh; the holy flesh never became putrid; no fly was ever seen in the slaughter-houses; no accident causing uncleanliness ever befell the High-priest on the Day of Atonement; no defect was ever found in either the *Omer,*[13] or the two wave-loaves,[14] or in the show bread; though the people stood closely pressed together, they found ample space to prostrate themselves; no serpent or scorpion ever injured a person in Jerusalem; nor did any man ever say to his fellow, The place is too straight for me to lodge over night in Jerusalem. How is it that the Mishnah began with the account of the Temple and finished with things that happened in Jerusalem? There are two other miracles which happened in the Temple, as we are taught in a Baraitha: The rain never quenched the fire of the wood-pile on the altar, and the column of smoke [that arose therefrom] could not be diverted from its course even by the strongest winds of the world.

(Ib. b) R. Oshia said: "At the time when Solomon built the Temple, he planted there all kinds of golden fruit trees, and they bore fruit at proper times; and whenever the wind blew on them, they fell down ripe, as it is said (Ps. 72, 16) *Its fruits shall shake like the trees of Lebanon.* And when the heathens had entered the Temple, the fruit-trees became withered, as it is said (Nahum 1, 4) *The flowers of Lebanon wither.* In the future the Holy One, praised be He! will restore them, as it is said (Is. 35, 2) *It shall blossom abundantly and rejoice; yea, with joy and singing, the glory of Lebanon shall be given unto it.*[15]

The Master said above: "The smoke arose from the wood-pile on the altar." Was then any smoke on the altar? Behold we have been taught in a Baraitha: "Five things have been said concerning the fire on the altar: It had the form of a lion, it was clear as the sun, it was palpable, it

תניא נמי הכי כשהיו וכו׳ וזה א׳ מעשרה נסים שהיו במקדש דתנן עשרה נסים נעשו בב״ה לא הפילה אשה מריח בשר הקדש ולא הסריח בשר הקודש מעולם ולא נראה זבוב בבית המטבחיים ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים עומדים צפופים ומשתחוים רווחים ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים. פתח במקדש וסיים בירושלים. איכא תרתי אחרניתא במקדש דתניא מעולם לא כבו גשמים אש המערכה ועשן מערכה אפי׳ כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו:

(ע״ב) אמר רב אושעיא בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאין פירותיהם בזמנן וכשהרוח מנשבת בהן נושרים שנאמר (תהלים עב) ירעש כלבנון פריו וכשנכנסו האויבים להיכל יבש שנאמר (נחום א) ופרח לבנון אומלל ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן שנאמר (ישעיה לה) פרוח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה:

אמר מר עשן המערכה ומי הוה עשן מערכה והתניא ה׳ דברים נאמרו באש של מערכה רבוצה כארי וברה כחמה ויש בה ממש ואוכלת

---

13) New barley offered on the second day of Passover.
14) The first fruit of the wheat harvest, offered on Pentecost.
15) According to the interpretation of some late Rabbis, fruit is used here metaphorically and refers to the spiritual inspiration Israel would get when visiting the Temple at the proper seasons.

consumed moist things as it did dry ones and never emitted any smoke." The smoke was that of fire kindled by men, as we are taught in a Baraitha: (Lev. 1, 7) *And the sons of Aaron the priest shall put fire upon the altar,* i. e., although the fire descended from heaven, it was meritorious to bring fire from outside the sanctuary also. "It had the form of a lion." Behold, we are taught in a Baraitha, R. Chanina, the Segan (Chief) of the priests, said: "I have seen it, and it had the form of a dog." No difficulty is presented; during the time of the first Temple it was like a lion, during the second, like a dog. Was there then any fire in the second Temple? Has not R. Samuel b. Inia said in the name of R. Acha: "What is the meaning of the passage (Hag. 1, 8) *Go up to the mountain, and bring wood, and build the house; that I may take pleasure in it, and be glorified;* it is written *V'ekabed* (and I shall be glorified) although we read it *V'ekabdah.* Why is the letter *Hay* missing? This is to suggest that five [the numerical value of *Hay*] things were missing in the second Temple. They are: The ark, the Kaporeth, the Cherubim, the divine fire, the Shechina, the Holy Spirit, and the *Urim* and *Tumim.* [Hence we see there was no heavenly fire in the second Temple at all.] I will tell thee: It was there, only it did not assist in consuming.

Our Rabbis were taught: "There are six kinds of fire: Fire that eats but does not drink; that drinks but does not eat; that eats and drinks; that burns up moist things as well as dry; fire that counteracts other fire; fire that supersedes fire; to wit, that eats but does not drink, refers to a common fire; that drinks but does not eat, refers to a fever; that eats and drinks, refers to that of Elijah; as it is written (I Kings 18, 38) *And licked up the water that was in the trench;* that burns up moist things as well as dry, refers to fire on the altar; fire that counteracts other fire, refers to Gabriel;[16] fire that supersedes fire, refers unto the Shechina, for the Mastetr said God stretched out His finger among the angels and consumed them."

And the column of smoke that arose on the altar could not be diverted from its course even by the strongest winds of the

לחין כיבשין ואינה מעלה עשן. כי קא אמרינן בדהדיוט דתניא (ויקרא א) ונתנו בני אהרן הכהן אש אע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט רבוצה כארי והתניא א"ר חנינא סגן הכהנים אני ראיתיה רבוצה ככלב ל"ק הא במקדש ראשון הא במקדש שני ובמקדש שני מי הוי והא אמר רב שמואל בר אוניא אמר רב אחא מאי דכתיב (חגי א) עלו ההר והבאתם עץ ובנו הבית וארצה בו ואכבד אמר ה' וקרינן ואכבדה מאי שנא דמחוסר ה"א אלו ה' דברים שיש בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון כפורת וכרובים אש ושכינה ורוח הקודש אורים ותומים אמרי מהוה הוי סיועי הוא דלא מסייעא:

(שם) תנו רבנן שש אשות הן יש אש אוכלת ואינה שותה. ויש שותה ואינה אוכלת. ויש אוכלת ושותה. ויש אוכלת לחין כיבשין. ויש אש דוחה אש. ויש אש אוכלת אש. יש אוכלת ואינה שותה הא דידן. שותה ואינה אוכלת דחולין. אוכלת ושותה דאליהו דכתיב (מ"א יח) ותפול אש ה' ותאכל את העולה ואת העצים ואת האבנים ואת העפר ואת המים אשר בתעלה לחכה. אוכלת לחין כיבשין דמערכה. אש דוחה אש דגבריאל. אש אוכלת אש דשכינה דאמר מר הושיט אצבעו ביניהם ושרפן:

ועשן המערכה אפילו כל הרוחות שבעולם

16) See above.

world. Is that true? Did not R. Isaac b. Abdimi say: "At the expiration of the Feast of the Tabernacles all looked on the smoke rising from the burning mass in the Temple; when it was inclined to the north, the poor rejoiced, and the wealthy felt down-hearted, for it showed there would be too much rain, and the fruit would rot [thus avoiding speculation]; but when it was inclined to the south, the poor felt down-hearted, while the rich rejoiced, for this was a sign there would be little rain, and the fruit would remain well-preserved [to speculate with]. When it was bent eastward, all rejoiced, and westward, all felt down-hearted [hence we see that the smoke was swayed by the wind]. It was bent in a straight line, but it did not scatter.

The master said above that when it was bent eastward, all felt happy; but [when bent] westward, all felt sorry. And I raised a contradiction from the following Baraitha: "The easterly wind [blowing towards the west], is always good; the westerly, [blowing towards the east] is always harmful; the northern wind is good for wheat, after a third of the crop had already grown up; but it is harmful for olives when they are still in their blossom; the southern wind is good for olives, but harmful for wheat;' and R. Joseph,—according to others, Mar Zutra,—said: "You may make these identifications by the following: the table [in the Temple, which signifies richness], was in the north; and the candelabra [signifying wisdom] was in the south.' Both the north and the south winds are good for something; one is good for one plantation, the other is good for a different plantation." [Hence the nature of the winds is different from the above statement]. This is not difficult to explain; the latter refers to Babylon [which is low-land, and hence the eastern wind dries it]; but the former refers to Palestine [which is hilly land, and therefore it needs a western wind].

## CHAPTER TWO

(Fol. 22b) R. Isaac said: "Israel must not be counted, even for religious purposes, for it is said (I Sam. 11, 8) *And he numbered them in Bezek.*"

R. Ashi raised the following objection: "Perhaps Bezek is merely the name of a town where they were counted, as it is writ-

באות ונשובות בו אין מזיזין אותו ממקומו. והא אמר רב יצחק מר אבדימי מוצאי יום טוב אחרון של חג הכל צופין בעשן בתים עצבים מפני שגשמי שנה מרובין ופירותיה מרקיבין נוטה כלפי דרום עניים עצבים ועשירים שמחים מפני שגשמי שנה מועטין ופירותיה משתמרין נוטה כלפי מזרח הכל שמחים נוטה כלפי מערב הכל עצבים. דכייף ופשיט כדיקלא ואיבדורי לא הוות מיבדר:

אמר מר כלפי מזרח הכל שמחים כלפי מערב הכל עצבים ורמינהו מזרחית לעולם יפה מערבית לעולם קשה רוח צפונית יפה לחטים בשעה שהביאו שליש וקשה לזיתים בשעה שהן חונטין רוח דרומית יפה לזיתים וקשה לחטים ואמר רב יוסף ואיתימא מר זוטרא וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום הא מרבי דידיה והא מרבי דידיה. לא קשיא הא לן והא להו:

## בראשונה פרק שני

(דף כב ע"ב) אמר רב יצחק אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה שנאמר (ש"א יא) ויפקדם בבזק מתקיף לה רב אשי ממאי דהאי ביק לישנא דביזקא הוא דלמא שמא דמתא הוא כדכתיב (שופטים א) וימצאו את אדוני בזק בבזק

ten (Jud. 1, 5) *and they found Adoni-bezek in Bezek.* We must therefore say that the interference is from here:

(I Sam. 15, 4) *And Saul ordered the the people to assemble, and he numbered them by means of lambs."* R. Elazar said: "Whoever numbers Israel, violates a prohibitory law, which is said (Hos. 2, 1) *Yet shall the number of the children of Israel be like the sand of the sea, which may not be numbered."* R. Nachman said: "He violates two prohibitory laws, for it is said (Ib.) *Which cannot be measured nor numbered."* R. Samuel b. Nachmani said that R. Jonachan raised the following contradiction: "It is written, *yet shall the number of the children of Israel be like the sand of the sea* [a definite number], and then it is written, *which cannot be measured nor numbered.* This is not difficult to explain; for the latter passage deals with Israel when not doing the will of God; but the former refers to a time when they do God's will." R. Assi says: "There is no contradiction in it. Men can surely not count the sand, but in Heaven they can count it." R. Chanina b. Ide, in the name of Samuel, said: "As soon as a man is appointed chief of a community, he becomes rich, for at first [when Saul counted Israel] it is written he counted them with fragments of pottery and afterward it is written he did it with sheep." But perhaps with the sheep of Israel? If so, then what is remarkable about it [that the passage should inform us of the change]?

(I Sam. 15, 5) *And he (Saul) quarreled in the valley,* etc. R. Mani explained this to mean that he (Saul) had a quarrel concerning the valley; i. e., when the Holy One, praised be He! said unto Saul (Ib. ib., 3) *Go and smite Amalek,* Saul [began to argue and] said: "If for the sake of one soul [that is murdered] the Torah ordered a heifer to be brought in to a wild valley where its neck should be broken [as atonement for the murder], how much more shall I have to suffer for so many souls [should I murder them]? And again, if man sinned, why are the beasts to blame [that I should destroy them also]? And again, if adults sinned, why are the little ones to blame [that I should destroy them also]?" Immediately thereupon, a Bath-Kol went forth and said unto him (Ecc. 7, 16) *Be not righteous over much.* Later, when Saul

אלא מהכא (ש"א טו) וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים. אמר רבי אלעזר כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר (הושע ב) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד רב נחמן אמר עובר בשני לאוין שנאמר (שם) אשר לא ימד ולא יספר. א"ר שמואל בר נחמני ר' יונתן רמי כתיב והיה מספר בני ישראל כחול הים וכתיב אשר לא ימד ולא יספר. ל"ק כאן בזמן שעושין ישראל רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. רבי אסי אומר לא קשיא כאן בידי אדם כאן בידי שמים. אמר רבי חנינא בר אידי אמר שמואל כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מיד מתעשר מעיקרא כתיב בבזק ולבסוף כתיב בטלאים. ודלמא טלאים דידהו א"כ מאי רבותא דמלתא :

(ש"א טו) וירב בנחל וגו' א"ר מני על עסקי נחל בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לשאול (פ' במה בחמה) (שם) לך והכית את עמלק אמר ומה אם בשביל נפש אחת אמרה תורה הביאו עגלה ערופה בנחל כל הנשמות הנפשות הללו על אחת כמה וכמה אם אדם חטא בהמה מה חטאה אם גדולים חטאו קטנים מה חטאו מיד יצאת בת קול ואמרה לו (קהלת ז) אל תהי צדיק הרבה. ובשעה שאמר לו שאול

gave Doeg the order (I Sam. 22, 18), *Turn thou round, and fall upon the priest and kill both men and women;* another Bath-Kol went forth and said unto him (Ecc. 7, 17) *"Be not wicked over much."* R. Huna said: "How little does he whom the Lord supports, need to grieve or trouble himself. Saul committed only one sin and was discharged from royalty. David committed two sins, and yet retained it." "Saul committed only one sin." What was it? That of Agag. But did he not commit another sin when he massacred the priests of Nob? Nevertheless only at the incident of Agag it is written (I Sam. 15, 11) *I regret that I have set up Saul as a king.* "David committed two sins." What are they? That of Uriah and his numbering of Israel.[1] But there is a third one? That of Bath Sheba? For Bath Sheba he was punished, as it is written (II Sam. 12, 6) *For the ewe he shall pay fourfold.* What were the four punishments? The death of Bath-Sheba's first child, the death of Amnon, the misfortune of Tamar, and of Absalom. If so, then, was he punished also for numbering Israel? As it is written (II Sam. 24, 15) *And the Lord sent a pestilence in Israel from the morning even to the time appointed.* In that case he himself was not punished, but in the instances we mentioned, he was personally punished, as R. Juda said in the name of Rab: "For six months David became leprous, and the Sanhedrin separated themselves from him, and the Shechina departed from him, as it is said (Ps. 119, 79) *Let those that fear Thee return unto me, and those that knew Thy testimonies,* and it is written again (Ib. 51, 14) *Restore unto me the gladness of Thy salvation.*"[2] But has not Rab said that David listened to slander? [Hence he committed more sins?] The former statement is in accordance with the opinion of Samuel who holds that David did not listen to slander. And Rab who holds that David did listen, explains that David had also been punished for it; for R. Juda said in the name of Rab: "At the time when David said unto Mephibosheth (II Sam. 19, 30), *Thou and Ziba shall divide the field,* a Bath-Kol went

לדואג (ש"א כב) סוב אתה ופגע בכהנים והמתח מאיש ועד אשה יצאה בת קול ואמרה לו (קהלת ז) אל תרשע הרבה :

אמר רב הונא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה שאול באחת ועלתה לו. דוד בשתים ולא עלתה לו. שאול באחת מאי ניהו מעשה דאגג. והא איכא נמי מעשה דנוב עיר הכהנים במעשה דאגג כתיב (ש"א טו) נחמתי כי המלכתי את שאול. דוד בשתים מאי נינהו מעשה דאוריה ודהסתה. והא איכא נמי מעשה דבת שבע הא איפרעו מיניה דכתיב (שם ב יב) ואת הכבשה ישלם ארבעתים. ילד אמנון תמר ואבשלום. א"ה הסתה נמי איפרעו מיניה דכתיב (שם כד) ויתן ה' דבר ישראל מהבוקר ועד עת מועד התם לא איפרעו מגופיה דאמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ופירשו ממנו סנהדרין ונסתלקה ממנו שכינה שנאמר (תהלים קיט) ישובו לי יראיך ויודעי עדותיך וכתיב (שם נא) השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני. והא אמר רב קבל דוד לשון הרע. כדשמואל דאמר לא קבל. ולרב דאמר קבל הא איפרעו מיניה דאמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו דוד למפיבושת (ש"ב יט) אתה וציבא תחלקו את

1) II Sam. 11, 15; also Ib. 24.
2) The first refers to the Sandhedrin, and the Shechina.

forth and said, 'Rechabam and Jeroboam will divide thy Kingdom.' "[3]

(I Sam. 12, 1) *One year old was Saul in his reign.* R. Huna said: "Like a child of one year, so was he innocent of sin." R. Juda, in the name of Samuel, said: "Why did not Saul's dynasty last long? Because there was no stain on his whole family; for R. Jochanan in the name of R. Simon b. Yehozada, said: 'The chief of a congregation should not be appointed unless a heap of reptiles hang on his back [to whose ancestry some blemish is attached] so that, when he becomes overbearing, we can say to him, 'Turn behind thee.'" R. Juda, in the name of Rab, said: "Why was Saul punished? Because he permitted himself to forego honors due him, as it is said (Ib. 10, 27) *But the worthless men said, in what can this one help us? And they despised him, and brought him no presents,* etc. And soon after this is written, *Then came up Nachash, the Ammonite,* etc."

R. Jochanan, in the name of R. Simon b. Jochai, said: "A scholar who taketh no revenge or bears no grudge (Fol. 23) like a serpent, cannot be called Talmid Hacham (a scholar)." Behold, it is written (Lev. 19, 18) *Thou shalt not avenge nor bear any grudge.* This is written in regard to monetary matters, as we are taught in the following Baraitha: What is called revenge, and what is called bearing a grudge? Revenge: When one comes to the other, saying, "Lend me thy spade," and he says, "Nay." On the morrow, the second comes to the first, and asks of him to borrow his axe . He answers, "I do not wish to lend to you, as you have not lent to me." This is called revenge. What is bearing a grudge? When one comes to another, saying, "Lend me thy sickle," and he says, "Nay." On the morrow the second comes to the first, and wants to borrow his spade. He answers, "I lend it to you, because I am not like you, who did not want to lend me yesterday." This is called bearing a grudge. And in cases of bodily pain, has not the Torah forbidden vengeance? Have we not been taught in the following Baraitha: Those who are insulted, and do not insult others; hear themselves reviled, and do not reply; perform their duties out of

השדה יצאה בת קול ואמרה לו ירבעם ורחבעם יחלקו במלכותך :

(שם) בן שנה שאול במלכו אמר רב הונא כבן שנה שלא טעם טעם חטא. אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בה שום דופי דא״ר יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק אין מעבירין פרנס על הצבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו חזור לאחוריך א״ר יהודה אמר רב מ״מ נענש שאול מפני שמחל על כבודו שנאמר (שם י) ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבזוהו ולא הביאו לו מנחה וגו׳ וכתיב ויעל נחש הקדמוני וגו׳ :

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי כל ת״ח (דף כג) שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת״ח והא כתיב (ויקרא יט) לא תקום ולא תטור ההוא בממון הוא דכתיב דתניא איזו היא נקימה ואיזו היא נטירה נקימה א״ל השאילני קרדומך אומר לו לאו למחר אומר לו השאילני קרדומך אומר לו איני רוצה להשאילך כדרך שלא השאלתני זו היא נקימה ואי זו היא נטירה א״ל השאילני מגלך א״ל לאו למחר אומר לו השאילני קרודומך וא״ל הילך ואיני עושה כמותך שלא השאלתני זו היא נטירה וצערא דגופא לא והא תניא הנעלבים ואינן עולבין שומעין חרפתם ואינם משיבין עושין מאהבה

3) Retaliation. David divided the share of Mephbosheth, so his own share (the Kingdom) was divided.

ושמחים ביסורין עליהם הכתוב אומר (שופטים ה) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. לעולם דנקיט ליה בליביה. והא אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו. דמפייסי ליה ומפיים:

(דף כו) מתניתין הפיים השלישי חדשים לקטורת באו והפיסו והרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה איברים מן הכבש למזבח:

גמרא. תניא מעולם לא שנה אדם בה מאי טעמא אמר רבי חנינא מפני שמעשרת א"ל רב פפא לאביי מאי טעמא אילימא משום דכתיב (דברים לג) ישימו קטורה באפך וכתיב בתריה ברך ה' חילו אי הכי עולה נמי דכתיב וכליל על מזבחך א"ל הא שכיחא והא לא שכיחא:

אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורה אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר. לוי דכתיב (דברים לג) יורו משפטיך ליעקב. יששכר דכתיב (ד"ה א יב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל. ואימא נמי יהודה דכתיב (תהלים ס) יהודה מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא קאמרינן:

## אמר להם הממונה פרק שלישי

אמר רב חמא בר חנינא מימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם היו במצרים ישיבה עמהם שנאמר (שמות ג) לך ואספת את זקני ישראל. היו במדבר ישיבה עמהם שנאמר (במדבר יא) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה

love, and accept with joy, afflictions, concerning them Scripture says (Jud. 5, 31) *Those that love him are as the rising sun in his might.* By the above is meant that one may bear a grudge in his heart. But has not Raba said: "He who passes over his retaliations (who forbears to retaliate), all his transgressions will be pardoned." The latter refers to a case when the offender asks to be pardoned and he complies with the offender's request.

(Fol. 26) We are taught in a Baraitha: "It never happened that a man has repeatedly offered incense." What is the reason? R. Chanina said: "Because the offering of the incense enriches." "Whence do we deduce this?" asked R. Papa of Abaye. "Shall we assume this, because it is written (Deu. 33, 10) *They shall put incense before Thee,* and immediately after this, *Bless, O Lord, his substance?* Then it is not due to incense alone, since it is also written, *and who burnt sacrifi upon Thy altar.*" He answered him: "A burnt-offering is frequent, but incense is not frequent."

Raba said: "You will not find a young scholar who decides questions in Law, yet is not of the tribe of Levi or Isaachar." Levi, concerning whom it is written (Ib.) *They (the tribe of Levi) shall teach thy ordinances unto Jacob;* and Issachar, concerning whom it is written (I Chr. 12, 32) *And of the children of Issachar, those who had understanding of the times.* But why not the tribe of Juda also, concerning whom it is written (Ps. 60, 9) *Juda is my lawgiver?* We refer to a scholar whose final decision should agree with the adopted practice [this belongs only to the descendants of Levi and Issachar].

## CHAPTER THREE

(Fol. 28b) R. Chama b. Chanina said: "Since the early days of our ancestors, they never ceased to attend the house of study. When in Egypt, they had houses of study, as it is said (Ex. 3, 16) *Go and assemble the elders*[1] *of Israel.* When they were in the wilderness they had with them houses of study, as it is said (Num. 11, 16) *Gather unto me seventy men of the elders of Israel.* Abraham our father was a scholar and at-

1) Zaken (old), which is used in every passage, refers to a scholar.

הוה שנאמר (בראשית כד) ואברהם זקן בא בימים יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה שנאמר (שם כז) ויהי כי זקן יצחק יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה הוה שנאמר (שם מח) ועיני ישראל כבדו מזוקן. אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה הוה שנאמר (שם כד) ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו. א"ר אלעזר המושל בתורת רבו הוא דמשק אליעזר שדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים אמר רב קיים אברהם אָבינו את כל התורה כלה שנאמר (שם כו) עקב אשר שמע אברהם בקולי א"ל רב שימי בר חייא לרב ואימא ז' מצות ותו לא הא הואי נמי מילה ואימא שבע מצות ומילה א"ל אם כן מצותי ותורותי למה לי אמר רבא ואיתימא רב אסי קיים א"א אפילו עירובי תבשילין שנאמר ותורותי אחד דברי תורה ואחד דברי סופרים :

אמר רפרם זיהרא דשמשא קשה משמשא וסימניך דנא דחלא. שברירי דשמשא קשין משמשא וסימניך דילפא. (דף כט) הרהורי עבירה קשין מעבירה וסימניך ריחא דבשרא.

tended the house of study, as it is said (Gen. 24, 1) *And Abraham was old.* Our father, Isaac, was a scholar and attended the house of learning, as it is said (Ib. 27, 1) *And it came to pass when Isaac became old.* Our father, Jacob, was a scholar and attended the house of study, as it is said (Ib. 48, 10) *Now, the eyes of Israel were dim through age.* Eliezer, the servant of Abraham, was a scholar and attended the house of learning, as it is said (Ib. 24, 2) *And Abraham said unto his servant, the eldest of his house who was master over all that he had,* upon which R. Elazar said: 'This means that he mastered his teacher's learning.' (Ib. 26, 5) *Eliezer of Damascus was,* i. e., He drew and gave others to drink[2] of his master's teachings." Rab said: "Abraham, our father, observed the entire Torah, as it is said (Ib. 26, 5) *Because that Abraham obeyed my voice.*" R. Shimi b. Chiya said to Rab: "Perhaps this refers only to the seven laws[3] and no more?" And what about circumcision? Perhaps this then refers to circumcision and the seven laws?" Whereupon Rab answered: "If so, then, what is the meaning of *my commandments* and my laws?" Raba, and according to others, R. Assi, said: "Abraham, our father, observed even the regulations of *Erub Tabshilin,*[4] for it is said, *My learnings* [in plural], i. e., the Rabbinical as well as the Biblical laws."

Rafram said: "The glittering heat during a clouded day is worse than the solar heat itself. An example may be taken of a jar of vinegar [which emits a stronger smell through a slight opening than when wholly opened]. The dazzlingz sun-light coming through cracks or breaks in the clouds is worse than the uncovered sun. An example may be taken of the following: It is more difficult to stand under a shower than to enter entirely into water. (Fol. 29) Sinful (obscene) imaginations are more injurious to the health than the sin itself. A similar case: The smell of wasted meat is more irritating than seeing the meat itself. The heat of the end of summer is worse than that of the summer itself (because it is

2) The word **Dameshek** is used in the acrostic method **Dole** (drew), **umashke** gave to drink.

3) The Noahides have been commanded seven laws, namely: To do justice; not to practice idolatry, blasphemy, adultery, murder, robbery, also not to cut off and eat part of a living animal. See Sanhedrin, fol. 56a.

4) To prepare meals for the Sabbath on a Holy Day which occurs on a Friday; one must prepare a dish on Thursday and let it lie over unto the end of the Sabbath, by which action all the cooking for the Sabbath which he does on the Holy Day (Friday) is merely a continuation of the preparation begun on Thursday. This is called **Erub Tabshilin.**

שלהי דקיטא קשה מקיטא וסימניך תנורא שגירא. אשתא דסיתוא קשה מדקיטא וסימניך תנורא קרירא. מגמר בעתיקה קשה מחדתא וסימניך טינא ובר טינא :

א"ר אסי למה נמשלה אסתר לשחר לומר לך מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים כלם והא איכא חנוכה ניתנה ליכתב קא אמינא הא ניחא למ"ד מגלת אסתר ניתנה ליכתב אלא למ"ד לא ניתנה ליכתב מאי איכא למימר מוקי לה כרבי בנימין בר יפת אמר ר"א דא"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר למה נמשלה תפלתן של צדיקים לאילה לומר לך מה אילה זו כל זמן שמגדלת קרניה מפוצהות אף צדיקים כל זמן שמרבים בתפלתן תפלתן נשמעת :

(דף לג) אביי הוה מסדר סדר המערכה משמא דגמרא ואליבא דאבא שאול מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת. ומערכה שניה של קטורת קודמת לסדור שני גזרי עצים וסדור שני גזרי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות והטבת חמש נרות קודמת לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות והטבת שתי נרות קודמת לקטורת וקטורת קודמת לאברים ואברים קודמין למנחה

easier to catch cold). A similar case is a heated oven [in which it is easy to kindle a fresh fire]. Fever is much worse in the winter than in the summer. A like case is: In a cold oven much wood is necessary to heat it [hence if one has a high temperature in the winter, the fever must be great]. To study old subjects is much more difficult than a wholly new subject. A like case: Cement made of cement [is harder to be made than of sand]."

R. Assi said, "Why is Esther likened unto the dawn? To inform you that just as dawn is at the close of night, so also was Esther at the end of all miracles." But there is Hanukah (Feast of Mecabees) which occurred later? We speak of miracles as are chronicled in a special Megilla. The one who holds the opinion that the scrolls of Esther (the Megilla), are permitted to be written is quite right. But how will he who holds the opinion that it is not permitted to be written explain this passage? He will explain the passage like R. Benjamin b. Jafeth, in the name of R. Elazar; for R. Benjiman b. Jaffeth in the name of R. Elazar, said: "Why are the prayers of the righteous comdpared unto a hind? Just as the horns of the hind diverges as long as they grow, so also are the prayers of the righteous; the more they offer it, the more they are listened to.

(Fol. 33) Abaye arranged the order of the daily service in the Temple, according to tradition, in agreement with the opinion of Abba Saul. The [first] great arrangements of [wood] preceded the second arrangement of the incense; and the second order of incense preceded the ranging of the two pieces of wood [upon the altar]; and the ranging of the two pieces of wood preceded the removal of the ashes from the inner altar; and the removal of the ashes from the inner altar preceded the dressing of the five lamps [of the candlestick]; and the dressing of the five lamps, preceded the sprinkling of the blood of the regular [morning] offering; and the sprinkling of the blood of the regular [morning] offering preceded the dressing of the two lamps; and the dressing of two lamps preceded the burning of the incense; and the incense preceded the off.ering of the members (portions) of the sacrifices; and the offering of the members (portions) preceded the meal-offering; and the meal-offering preceded the

baked-meal offering; and the baked-meal offering preceded the drink offerings; and the drink offerings preceded the additional offerings (*Musaff*); and the additional offerings preceded the [two] spoons of frank incense; and the spoons of frank incense preceded the regular evening offering; as it is said (Lev. 6, 5) *And he shall lay the burnt offering in order upon it, and he shall burn thereon the fat of the peace-offering* (*Hashlamim*)[5] he shall therewith finish all the offerings of the day.

(Fol. 35b) Our Rabbis were taught: When the poor, the rich or the wicked man shall appear before the Divine Judgment, the poor man will be asked: "Why hast thou not studied the Law?" If he answers: "He was poor and had to earn his maintenance [and therefore had no time to study], he will be answered, "Wast thou then poorer than Hillel the Elder?" Concerning Hillel the Elder it was said that every day he went to work and earned a Tarpeik,[6] of which one-half he gave away to the porter of the college [for admission], and by the other half he and his family lived. Once it happened that he did not earn anything, and the porter would not admit him. He ascended the roof and swung himself over to an opening where he sat down so that he might listen to the words of the living God, from the mouth of Shemaia and Abtalian. It was added that this happened on a Friday, during the season of *Tebeth* (winter) and he was besnowed. When it dawned, Shemaia said to Abtalian: "Brother, why is it that every day light is visible in the academy at this time, and now it is yet dark? Is it such a cloudy day?" They raised their eyes, and saw the figure of a man above the window. When they went up, they found on him a layer of snow three cubits thick. After removing the snow, they took him down, washed him, dressed him with oil, placed him before a fire, remarking: "Such a man deserves that even the Sabbath should be violated for his sake." When the rich man is asked: "Why hast thou not studied the Law?" if he answers: "Because he was a rich man with many estates and had no time to study," they will answer him: "Wert thou then richer than R. Elazar b. Charsum?" Of R. Elazar b.

ומנחה קודמת לחביתין וחביתין קודמין לנסכים ונסכים קודמין למוספין ומוספין קודמין לבזיכין ובזיכין קודמין לתמיד של בין הערבים שנאמר (ויקרא ו) , וערך עליה העולה והקטיר עליה חלבי השלמים עליה השלם כל הקרבנות כולם:

(דף לה ע"ב) **ת"ר** עני ועשיר ורשע באו לדין לעני אומרים לו מפני מה מה לא עסקת בתורה אם אמר עני היה וטרוד במזונותיו היה אומרים לו כלום אתה עני יותר מהלל אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק חציו נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ופרנסת אנשי ביתו פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש ליכנס עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון אמרו אותו היום ערב שבת היה ותקופת טבת היה וירד עליו שלג מן השמים וכסהו כיון שעלה עמוד השחר אמר ליה שמעיה לאבטליון אחי בכל יום הבית מאיר והיום אפל שמא יום מעונן הוא הציצו עיניהם וראו דמות אדם בארובה עלו ומצאו עליו רום ג' אמות שלג פרקוהו והרחיצוהו וסכוהו והושיבוהו כנגד המדורה אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת. לעשיר אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אמר עשיר היה וטרוד בממון היה אומרים לו כלום היה עשיר יותר מר"א בן חרסום אמרו עליו על ר"א

5) Sh'lamim means "peace-offering," also "the finish."
6) A coin equal to four Denarim.

Charsum it was said that his father had bequeathed to him a thousand towns of land, and a thousand ships on the sea, and he himself used to put a bundle [containing his necessities] on his shoulder, and travel from town to town and from land to land to study the Law. Once his own servants found him, and put him to hard labor. He said to them: "I pray you, let me go to study the Torah." They replied: "We swear, by R. Elazar b. Charsum's life that we will not let you go before you work." He went and paid them a big sum of money in order that they should let him study, for he never saw his servants, but studied the Torah by day and by night. When the wicked man is asked: "Why hast thou not studied the Law?" if he replies that he was handsome, and was troubled by his inclinations, they will answer him and ask whether he was more troubled by his inclinations than Joseph the Righteous? It was said of Joseph, the Righteous, that every day Potiphar's wife used to try to seduce him by her talk. The clothes she used to put on in the morning [to attract his attention] she did not put on in the evening, and vice versa. "Listen to me; do what I ask of you," she pleaded with him, to which he answered, "No!" "I will imprison thee," she threatened him, and he replied (Ps. 146, 7), *"The Lord looseneth the prisoners."* "I will bend your loftiness," she warned him, his reply was (Ib.) *"The Lord raiseth up those who are bowed down."* She said to him: "I will blind you." He answered (Ib. 8) *"The Lord causeth the blind to see."* She gave him a thousand talents of silver, but he was averse to her. Consequently Hillel will cause the conviction of the poor; R. Eliezer b. Charsum, the conviction of the rich, and Joseph, the conviction of the wicked man.

(Fol. 36b) Our Rabbis were taught: How did the High-priest confess? "I have committed iniquities, transgressed, and sinned;" and so says Scripture regarding the scapegoat (Lev. 16, 21) *And confess over him all the iniquities of the children of Israel, and all their transgressions, and all their sins.* And this arrangement is also used by Moses (Ex. 34, 7) *Forgiving iniquity and transgression and sin;* so says R. Meir. The sages, however, say, Iniquities (*Avonoth*) refers to intentional transgressions; and so says Scripture (Num. 15, 31) *That person*

בן חרסום שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה וכנגדן אלף ספינות בים בכל יום ויום היה נוטל משאוי ומהלך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא אמר להם בבקשה מכם הניחוני שאלך ואלמוד תורה אמרו לו חיי רבי אלעזר בן חרסום שאין אנו מניחים לך הלך נתן להם ממון הרבה כדי שיניחו אותו ומימיו לא ראה אותם אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה. רשע אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר נאה וטרוד ביצרו היה אומרים לו כלום היה טרוד ביצרו יותר מיוסף הצדיק. אמרו עליו על יוסף הצדיק בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים. בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה ערבית לא לבשה שחרית אמרה לו השמע לי אמר לה לא אמרה לו הריני חובשך בבית האסורין אמר לה (תהלים קמו) ה' מתיר אסורים א"ל הריני כופף את קומתך ה' זוקף כפופים הריני מסמא עיניך ה' פוקח עורים נתנה לו אלף ככר כסף ולא בא אליה לשכב אצלה היינו דכתיב (בראשית לט) ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. נמצא הלל מחייב את העניים. ר"א בן חרסום מחייב את העשירים. יוסף הצדיק מחייב את הרשעים:

(דף לו ע"ב) תנו רבנן כיצד מתודה אומר עויתי פשעתי חטאתי וכן בשעיר המשתלח הוא אומר (ויקרא טז) והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם וכן במשה הוא אומר (שמות לד) נושא עון ופשע וחטאה ונקה דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים עונות אלו זדונות וכן הוא אומר (במדבר

טו) הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה. פשעיהם אלו המרדים וכן הוא אומר (מ"ב ג) מלך מואב פשע בי ואומר (שם ח) אז תפשע לבנה בעת ההיא. לכל חטאתם אלו שגגות וכן הוא אומר (ויקרא ד) נפש כי תחטא בשגגה. ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות אלא אומר חטאתי עויתי פשעתי וכן בדוד הוא אומר (תהלים קו) חטאנו עם אבותינו העוינו הרשענו וכן בשלמה הוא אומר (מ"א ח ודה"ב ו) חטאנו והעוינו רשענו וכן בדניאל הוא אומר (דניאל לד) חטאנו ועוינו והרשענו ומרדנו אלא מהו שאמר משה (שמות לד) נושא עון ופשע וחטאה ונקה אמר משה לפני המקום רבונו של עולם בשעה שחוטאין ישראל ועושין תשובה עשה להם זדונות כשגגות:

(דף לז) תניא רבי אומר (דברים לב) כי שם ה׳ אקרא הבו גודל לאלהינו. אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר שמו של הקדוש ברוך הוא אתם הבו גודל לאלהינו. חנניה בן אחי רבי יהושע אומר (משלי י) זכר צדיק לברכה אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר צדיק עולמים אתם תנו ברכה:

משנה. מונבז המלך עשה כל ידות הכלים של יום הכפורים של זהב. הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל אף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה

*shall be cut off, his iniquity* (*Avono*) *is upon him; transgressions* (*P'sha'im*) refers to rebellion, and so says Scripture (II Kings 3, 7) *The King of Moab hath rebelled* (*Pasha*) *against me.* There is also another passage (Ib. 8, 22) *Then did Libnah revolt in that time;* sin (*Chata'oth*) refers to unintentional wrong (done in ignorance), and so says Scripture (Lev. 4, 2) *If any person sin through ignorance* (*Yekheta*). But, according to the sages, how is it possible that after he has confessed the intentional and rebellious sins, he will confess the unintentional? Therefore we must say that he said them in this order: I have sinned, committed iniquities, and transgressed. And so says David (Ps. 106, 6) *We have sinned together with our fathers, we have committed iniquity, we have done wickedly.* And so also says Solomon (I Kings 8, 47; II Chr. 6) *We have sinned, we have committed iniquity, we have acted wickedly.* So also says Daniel (Dan. 9, 5) *We have sinned, we have committed iniquity, we have done wickedly, and we have rebelled.* If so, then, why did Moses say (Ex. 34, 6) *Forgiving iniquity, and transgression, and sin.* Moses said thus to the Holy One, praised be He! "Sovereign of the Universe, when the children of Israel will sin before thee, and then repent, consider their conscious sins as mere inadvertant acts."

(Fol. 37) We are taught in a Baraitha, Rabbi said: (Deu. 32, 3) *When I call on the name of the Lord, ascribe ye greatness unto our God.* Thus said Moses to Israel: "When I mention the name of the Holy One, praised be He! ye shall add greatness to our God." Chananiah, the son of R. Joshua's brother, said: "From the following (Prov. 10, 7), *The memory of the just is blessed.* Moses thus said to Israel, 'When I mention the memory of the righteous [ruler] of the Worlds, give ye blessings.'"

MISHNAH: The king Munbaz made all the handles of the vessels that were used on the Day of Atonement, of Gold. Helen, his mother, made a golden candelabrum over the Temple-gate. She likewise made a golden table, whereon was inscribed the chapter concerning the *Sotah* (Num. 5, 12-31). Miracles happened on the gates which

עליה. נקנור נעשו נסים לדלתותיו ומזכירין אותו לשבח:

(ע"ב) תנא בשעה שהחמה זורחת ניצוצות יוצאות ממנה ויודעים שהגיע זמן קריאת שמע. מיתיבי הקורא קריאת שמע שחרית עם אנשי משמר ואנשי מעמד לא יצא שאנשי משמר משכימין ואנשי מעמד מאחרין אמר אביי לשאר עמא דבירושלים:

(דף לח) תנו רבנן מה נסים נעשו לדלתותיו אמרו כשהלך נקנור להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים בחזרתו עמד עליו נחשול שבים לטבעו ונטלו אחת מהן והטילוה לים ועדיין לא נח הים מזעפו בקשו להטיל את חברתה עמד הוא וכרכה אמר להם הטילוני עמה מיד נח הים מזעפו היה מצטער על חברתה כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאת מתחת דופני הספינה. וי"א בריה שבים בלעתה והקיאתה ליבשה ועליה אמר שלמה (ש"ה א) קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים אל תקרי ברותים אלא ברית ים לפיכך כל שערים שבמקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי נקנור מפני שנעשו בהם נסים וי"א מפני שנחושתן מוצהבת היתה רבי אלעזר בן יעקב אומר נחושת קלוניתא היתה והיתה מאירה כשל זהב:

משנה ואלו לגנאי בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים בית אבטינס לא רצו

Nicanor brought. They are all mentioned in token of praise.

(Ib. b) We are taught in a Baraitha: When the sun rose, sparkling rays proceeded from it (the golden table) and all knew that it was time to read the *Sh'ma.* The following objection was raised: "Whoever reads the morning *Sh'ma* together with the divisions of priests, or with the division of Israelites, [assisting the priests on duty],[6] has not done his duty, for the former read the *Sh'ma* too early, and the latter read it too late, [hence the sign is not necessary for either one]. "The sign was necessary," said Abaye, "for all other people of Jerusalem."

(Fol. 38) Our Rabbis have been taught: "What are the miracles that happened to his (Nicanor's) gates? It was said, after Nicanor had gone to Alexandria, in Egypt, to bring the gates,—on his way home, a gale arose against him which threatened to drown him; they took one of the gates and cast it into the sea [to lighten the ship]. The stormy sea did not, however, become restive. They desired to cast the second gate overboard also, when Nicanor arose, embraced the gate, and said to them: "Fling me together with it." Immediately thereupon the sea became quiet. He grieved for the other gate [that had been thrown into the sea]. When he came to the harbor of Acco,[7] the gate appeared from under the ship.[8] According to others, some beast of the sea had swallowed the gate, and afterward spit it out, and concerning this miracle Solomon said (Son. 1, 17) *The beams of our house are clear, and our wainscoting of cypress trees.* Do not read it *Brothim* (cypress trees), but read it *Brith Yam* (the covenant of the sea). Therefore, all gates of the Temple were gilt, except Nicanor's, because miracles had happened to them, and they were therefore left as they were. Others say, because their bronze was brilliant [like gold]. R. Eliezer b. Jacob said: "It was of Corinthian bronze, which glittered like gold."

MISHNAH: And the following were mentioned to their disgrace; those of the house of Garmu, who were unwilling to teach the art of making the show-bread; those of the house of Abtinas, who did not

6) See page regarding the Kohanite division and the Israelite division.
7) A harbor on the Phoenician shores.
8) The foregoing story as explained at length by many late Rabbis refers to the spiritual life of Israel while living among the nations.

want to teach the art of preparing the incense; Hugras b. Levi, who knew a chapter in music which he was unwuilling to instruct others in; Ben Kamtzar did not want to teach the art of writing. Of the first [who gave excusses] it is said (Prov. 10, 10, 7) *The memory of the just is blessed;* but of the rest it is said (Ib.) *But the name of the wicked shall rot.*

GEMARA: Our Rabbis were taught: The house of Garmu was skilled in making the show-bread, but did not want to teach it to others. The sages sent for professional bakers from Alexandria, who could bake as well, but could not remove it from the oven [unbroken]. They heated the oven from outside ,and baked it outside, while the house of Garmu heated it inside and baked it inside; the show-bread of the former bakers became mouldy, while that of the latter never became mouldy. When the sages heard this, they said: "All that the Lord hath created, He created only for His glory, as it is said (Is. 43, 7) *Everyone that is called by my name, I have created for my glory.* So the house of Garmu had to be invited again to resume their post. The sages sent for them, but they did not come; so the sages doubled their wages whereupon they came. Prior to their return their wages amounted to twelve hundred dinarim a day, and henceforth they received twenty-four hundred dinarim; this statement is according to R. Meir. R. Juda, however, says: "Their previous salary was twenty-four hundred dinarim, and thenceforth, forty-eight hundred dinarim." The sages then inquired of them: "Why are you unwilling to instruct others?" They replied: "Our family knows by tradition that this Temple is destined to be destroyed and perhaps an unworthy person will learn it [to make the show-bread] and go and serve idols thereby." For the following their memory was praised; their children were never seen to use pure flour, lest they be suspected of taking it from the show-bread. They did it to fulfil the passage (Num. 32, 22) *And ye be thus guiltless before the Lord, and before Israel.*[9]

Our Rabbis have been taught: The house of Abtinas were skilled in preparing incense, but were unwilling to teach it. The

ללמד על מעשה הקטרת הוגרס בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב על הראשונים נאמר (משלי י) זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר ושם רשעים ירקב :

גמרא. תנו רבנן בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים לא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לרדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין מבפנים ואופין מבפנים הללו פתן מתעפשת והללו אין פתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לכבודו בראו שנאמר (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי וגו׳ וחזרו בית גרמו למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו שכרם ובאו. בכל יום היו נוטלין י״ב מנה והיום כ״ד דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בכל יום כ״ד והיום מ״ח. אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעים היו בית אבא שבית המקדש עתיד ליחרב ושמא ילמד אדם שאינו הגון וילך ויעבוד ע״א בכך ועל דבר זה מזכירין אותם לשבח שמעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו מלחם הפנים הם נהנים לקיים מה שנאמר (במדבר לב) והייתם נקים מה׳ ומישראל :

ת״ר. בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו

---

9) Note how impartial the sages were by giving due credit to a man whom they censured so much!

sages sent for professional men from Alexandria of Egypt. These could mix the incense, but could not make it so that the smoke should not bend, while the smoke of the incense prepared by the former rose straight, like a rod; the smoke of the incense prepared by the latter was divided and bent hither and thither. When the sages heard of this, they said: 'All that the Holy One, praised be He! hath created, He hath created only for his glory, as it is said (Pr. 16, 4) *Everything hath the Lord wrought for its destined end.*' Hence the house of Abtinas had to be invited to resume their post. The sages sent for them, but they did not come; so the sages doubled their salary whereupon they came. Prior to their return, their wages amounted to twelve hundred dinarim a day, thenceforth they received twenty-four hundred dinarim; this is according to R. Meir. R. Juda, however, says that their previous salary was twenty-four hundred dinarim and thenceforth, forty-eight hundred dinarim.' The sages then inquired of them: 'Why are you unwilling to instruct others?' Whereupon they replied: 'Our family knows by tradition that this Temple is destined to be destroyed, and perhaps an unworthy person will learn it and go and serve idols thereby.' For the following they received praiseworthy mention: Never did a bride walk out of their house perfumed, and even when one of their house married a woman of another family, it was on the condition that she would not be perfumed, lest people say that they used the incense wherewith to perfume themselves. [This stand they took] to fulfil the passage (Num. 32, 22) *And ye be thus guiltless before the Lord, and before Israel.*"

We are taught in a Baraitha: R. Ishmael said: "I once met one of their grandchildren. I said to him: 'Your ancestors wished to increase their own glory and diminish that of the Lord; now the Lord's glory persists, but instead, He diminished their glory.'" R. Akiba said: "The following anecdote was related to me by R. Ishmael b. Luga: 'Once I and one of their grandchildren went out into the field to gather grass. I observed that he wept and rejoiced. I inquired of him: 'Why weepest thou?' He replied: 'I recalled the honor which my ancestors once enjoyed, and

אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעים לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר ועולה כמקל ושל הללו מפצע לכאן ולכאן. וכששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקדוש ברוך הוא למענהו ברא שנאמר (משלי טז) כל פעל ה׳ למענהו וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרם ובאו. בכל יום היו נוטלין י״ב מנה והיום כ״ד דברי רבי מאיר ר׳ יהודה אומר בכל יום כ״ד והיום מ״ח אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעים היו בית אבא שבית המקדש עתיד ליחרב ושמא ילמוד אדם שאינו הגון וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך. ועל דבר זה מזכירים אותם לשבח שמעולם לא יצאתה כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאין נשים ממקום אחר מתנין עמהן שלא תתבשם שמא יאמרו ממעשה הקטורת הם מתבשמין לקיים מה שנא׳ והייתם נקיים מה׳ ומישראל:

תניא אמר רבי ישמעאל פעם אחת מצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות כבודם ורצו למעט כבוד המקום עכשיו כבוד מקום במקומו והמקום מיעט כבודם. א״ר עקיבא סח לי רבי ישמעאל בן לוגה פעם אחת יצאתי אני ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים ראיתיו שבכה ושחק אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי כבוד אבותי נזכרתי ומפני

therefore wept.' 'And why didst thou rejoice?' 'Because I feel sure that the Holy One, praised be He! will restore it to us.' I asked him: 'Why hast thou been reminded of it just at present?' Because,' said he, 'I see before me the grass called *Ma'ale Ashan,* which we used to mix [with the incense] to make the smoke straight.' I asked him to point it out to me. He replied: 'We are under oath not to show it to anyone.'" R. Jochanan b. Nuri said: "I once met an old man, who had a scroll on which was a list of the spices composing the incense. I asked him: 'Whence art thou?' He replied: 'I am a descendant of the house of Abtinas.' 'And what do you hold in your hand?' 'The scrolls [containing list] of the spices,' answered he. 'Show it to me,' I pleaded with him. He said: 'As long as our family was among the living, they have not shown it to any man. But now [when they have all died, and the Temple itself no longer exists], I can give it to thee, but be cautious with it.' When I came and related all this to R. Akiba, he said: 'Henceforth one need not blame them any longer.'" "We learn from this," said Ben Azai, "that by thy own name thou shalt be called and that people will finally seat thee in the place which thou deservest, (Ib. b) and thine thou wilt always receive; for it is a rule that one man cannot touch that which is designated for another, and one term of office does not touch upon its successor even by a hair's breadth."

"We are taught in a Baraitha: When he [Hugras b. Levi] had to render his voice melodious, he placed his thumb in his mouth, and the index finger on the division line between the two parts of his mustache. When all his fellow-priests heard his voice, they bowed to the ground [for ecstasy]."

Our Rabbis have been taught: Ben Kamtzar did not want to teach the art of writing. It was said of him that he would take four quills between his (five) fingers, and when he had to write a word of four letters, he wrote it at once.[10] When they inquired of him: "Why dost thou not teach it to others?" although all the preceding gave an excuse, he found no excuse whatsoever. Therefore of the former it is said: *The memory of the just is blessed;* but of Ben Kamtzar and his associates, it is said:

10) Jehovah's name is of four letters.

מה שחקת אמר לי שעתיד הקדוש ברוך להחזירו לנו ומה ראית אמר לי מעלה עשן כנגדי. הראהו לי. א"ל שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם. א"ר יוחנן בן נורי פעם אחת מצאתי זקן אחד מגילת סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין. הראהו לי אמר לי כל זמן שבית אבא היו (צנועין) [קיימין] לא היו מוסרין אותה לכל אדם עכשיו הרי היא לך והזהר בה וכשהבאתי וסחתי דברים לפני רבי עקיבא אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו. מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך (שם ע"ב) ומשלך יתנו לך ואין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא:

הגרום בן לוי וכו': תניא כשהוא נותן קולו בנעימה מכנים גודלו לתוך פיו ומניח אצבעו בין הנימין עד שהיו אחיו הכהנים נזקרים בבת ראש לאחוריהם:

ת"ר בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב אמרו עליו שהיה נוטל ארבעה קולמוסין בין חמש אצבעותיו ואם היתה תיבה של ארבע אותיות היה כותבה בבת אחת אמרו לו מה ראית שלא ללמד. כולם מצאו תשובה לדבריהם בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו על הראשונים אומרים (משלי י) זכר צדיק לברכה ועל בן קמצר וחבריו נאמר ושם רשעים ירקב מאי

ושם רשעים ירקב אמר ר׳ אלעזר רקביבות תעלה בשמותיהם דלא מסקינן בשמייהו :

אמר רבי אלעזר צדיק מעצמו ורשע מחבריו. צדיק מעצמו דכתיב (שם) זכר צדיק לברכה. רשע מחבריו דכתיב (שם) ושם רשעים ירקב. א״ל רב המנונא להחוא מרבנן דהוה מסדר אגדתא קמיה מנא הא מלתא דאמור רבנן זכר צדיק לברכה א״ל הא כתיב זכר צדיק לברכה מדאורייתא מנא לן דכתיב (בראשית יח) וה׳ אמר המכסה אני מאברהם וגו׳ וכתיב ואברהם היו יהיה וגו׳. מנא הא מלתא דאמור רבנן ושם רשעים ירקב א״ל הא כתיב ושם רשעים ירקב מדאורייתא מנ״ל דכתיב (שם יג) ויאהל עד סדום וכתיב (שם) ואנשי סדום רעים וחטאים וגו׳. ואמר רבי אלעזר מברכתן של צדיקים אתה למד קללה של רשעים מקללתן של רשעים אתה למד ברכה של צדיקים וכו׳ דכתיב (שם יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו׳ ויאמר ה׳ זעקת סדום ועמורה וגו׳ ומקללתן של רשעים אתה למד ברכה של צדיקים דכתיב (שם יג) ואנשי סדום רעים וחטאים וגו׳ וה׳ אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו׳ :

אמר ר׳ אלעזר צדיק דר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם רשע דר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם. צדיק דר וכו׳ עובדיה. רשע דר וכו׳ עשו :

The name of the wicked shall rot. What is meant by the name of wicked shall rot [how can a name rot?]? R. Elazar said: "Rottenness shall enter their name, for none will name their children after them."

R. Elazar said: "The righteous is blessed through his own deeds, as it is written (Pr. 10, 7) *The memory of the just is to be blessed, but the name of the wicked is cursed;* even through his associates, as it is written (Ib.) *And the name of the wicked shall rot.*"[11] R. Hamnuna said to one of the scholars who arranged the Agada for him: "Whence do we learn the saying of the Rabbis: 'The name of the just is blessed?'" He replied: "Why this is the passage (Pr. 10, 7) *The memory of the just is blessed.*" "Whence do we learn the same from the Pentateuch? (Gen. 18, 17) *And the Lord said, Shall I hide from Abraham what I am about to do?* And the next verse reads: *Abraham shall surely become a great nation.*" "And where is the passage in the Pentateuch whence we learn that the name of the wicked shall rot?" "It is written," said he, "(Ib. 13, 12) *And [Lot] pitched his tents close to Sodom.* And immediately after this is written, *The men of Sodom were wicked and sinners.*" R. Elazar said further: "From the blessings awarded to the righteous, one can infer what curses are bestowed on the wicked; and from the curses given to the wicked, one can infer thy blessings reserved for the righteous. From the blessings awarded to the righteous, one can infer what curses are bestowed on the wicked; as it is written (Ib. 18, 19) *For I know him, that he will command,* etc. *And the Lord said, Because the cry against Sodom and Gamorrah is great.* And from the curses given to the wicked the blessings reserved for the righteous can be inferred, as it is written (Ib. 13, 13) *The men of Sodom were wicked and sinners,* etc. *And the Lord said unto Abram, after that Lot was separated from him,* etc."

R. Elazar said: The righteous one even though he lives with two wicked persons, do not acquire their bad manners; but the wicked one, even when living with two righteous persons does not acquire from their deeds. "The righteous one, living," refers to Obadiah, "and the wicked one,

11) The Righteous is mentioned in singular, while the wicked, in plural.

living," etc., refers to Essau.

R. Elazar said again: "Even for the sake of one righteous man the whole world was created, as it is written (Gen. 1, 4) *And God saw the light, that it was good.* And good refers only to a just man, since it is said (Is. 3, 10) *Say to the just, that he is good.*" R. Elazar said again: "Whoever forgets some of his studies, causes exile to his children, as it is said (Hos. 4, 6) *As thou hast forgotten the law of thy God, so will I myself also forget thy children.*" R. Abahu said: "He will be removed from his high station, as it is said (Ib.) *Because thou hast rejected knowledge, so will I also reject thee from officiating before me.*"

R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan, said: "A righteous man does not depart from the world, till another righteous man like him has been born, as it is said (Ecc. 1, 5) *The sun rises, the sun goes down;* i. e., before the sum of Eli had been extinguished, the sun of Samuel of Ramah already shone." Again said R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan: "The Holy One, praised be He! perceived that the righteous men were few, so He planted them in every generation, as it is said (I Sam. 2, 8) *For the Lord's are the pillars of the earth, on which He hath set the world.*" Again said R. Chiya b. Abba, in the name of R. Jochanan: "Even through the merits of one righteous man, the world can exist, as it is said (Prov. 10, 25) *The righteous is the foundation of the world.*" R. Chiya b. Abba said on his own authority: "We infer it from the following passage (I Sam. 2, 9) *He ever guardeth the feet of His pious one.*" But the *Khasidav* (pious ones) are spoken of in the plural?" R. Nachman remarked: "It is nevertheless spelled in the singular." R. Chiya b. Abba said further, in the name of R. Jochanan: "When a man has lived the greater part of his life without having sinned, he will sin no more, for it is said (Ib.) *He ever guardeth the feet* [*the end*] *of His pious ones.*" At the school of R. Shila it was said: "When a man has had occasion to commit a sin once and twice, and he escapes committing it, he will be guarded thereafter from sinning, as it is said (Ib.) *He ever guardeth the feet of His*

וא"ר אלעזר אפילו בשביל צדיק אחד עולם נברא דכתיב (בראשת א) וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב וא"ר אלעזר כל המשכח דבר (אחד) מתלמודו גורם גלות לבניו שנאמר (הושע ד) ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני רבי אבהו אמר מורידין אותו מגדולתו שנאמר (שם) (נדמו עמי מבלי הדעת) כי אתה הדעת מאסתה ואמאסך מכהן לו:

א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנא' (קהלת א) וזרח השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי. וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור שנאמר (שמואל א' ב) כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל. וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אפי' בשביל צדיק אחד עולם מתקיים שנאמר (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ר' חייא בר אבא דידיה אמר מהכא (ש"א ב) רגלי [12] חסידיו ישמור חסידיו תרתי משמע אמר ר"נ בר יצחק חסידו כתיב. וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור. דבי רבי שילא אמרי כיון שבא לאדם דבר עבירה לידו פעם ראשונה ושניה ולא חטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור:

12) The word Regal (foot) is interpreted here to mean time, as is in Num. 22, 28; twice is infered because of its being in the plural.

*pious ones.*"[12]

Resh Lakish said: "What is the meaning of the passage (Prov. 3, 34) *If [it concerns] the mockers He will mock, but to the modest He will give grace;* i. e., if one wishes to defile himself [with sin] the door is merely opened to him; but if one comes to purify himself, he is assisted." In the house of learning of R. Ishmael it was taught: "This statement may be compared to the story of a merchant who sells both naphtha and perfumes (Fol. 39); when one arrives to buy naphtha, he saith to him: 'Measure yourself the quantity you need'; but if one arrives to buy perfumes, he says, 'Wait, we will both measure it, so that I may also inhale the odor.'" The same disciples taught: "Sin dulls the heart of a man, as it is said (Lev. 11, 43) *And ye shall not make yourselves unclean with them, that ye should be defiled thereby.* Read not *V'nitmethem* (you will be defiled), but *Untamatam* (you will become dull-hearted)."

Our Rabbis were taught: The passage, *And ye shall not make yourselves unclean with them, that ye should be defiled,* implies that, when a man defiles himself, a little, he will become defiled much; [when one defiles himself] here below he will be defiled from above; and when [he defiles himself] in this world, he will be defiled in the world to come.

Our Rabbis have been taught: *Ye shall sanctify yourselves; and be holy.* When a man sanctifies himself a little here below, he will be sanstified much above; and when he sanctifies himself in this world, he will be sanctified in the world to come.

## CHAPTER FOUR

Our Rabbis have been taught: The forty years during which Simeon the Just was High-priest the lot [for the Lord][1] always came into the High-priest's right hand, but thereafter it sometimes came into his right and sometimes into his left hand; the crimson colored wool [during the time of Simeon the Just] always became white, but thereafter it sometimes became white and sometimes it remained red; the westernmost light [of the candlestick in the Temple] burned always, but thereafter, it some-

אמר ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב (משלי ג) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא ליטמא פותחין לו בא ליטהר מסייעין אותו תני דבי רבי ישמעאל משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון (דף לט) בא למכור נפט אומר לו מדוד אתה לייצמך בא למכור אפרסמון אומר לו המתן עד שאמדוד לך אנא כדי שאתבשם גם אני ואתה. תני דבי רבי ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם שנאמר (ויקרא א) ולא תטמאו בהם ונטמתם בם אל תקרי ונטמתם אלא ונטמטם. ת"ר ולא תטמאו בהם ונטמתם בם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעה"ז מטמאין אותו לעוה"ב. ת"ר והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעוה"ז מקדשין אותו לעולם הבא :

## טרף בקלפי פרק רביעי

ת"ר ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל (ר"ל דאותו של שם עולה בימין כ"ג ושל עזאזל לשמאל כ"ג). והיה לשון של זהורית מלבין. מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין. והיה נר מערבי

1) See Lev. 16 8, that Aaron cast two lots upon the two goats, one of them was for the Lord.

times burned and sometimes went out; the fire of the altar [during the time of Simeon the Just] grew in strength, so that the priests never needed any extra wood on the altar besides the two pieces, which were there only to fulfil the command to have wood (with the sacrifice), but thereafter. the fire became weak so that it sometimes grew stronger and sometimes it did not, and the priests did not refrain from adding wood the entire day. During his lifetime a blessing was sent into the *Omar*,[2] into the two loaves of bread,[2] and into the show-bread,[2] and a priest who obtained a share even as small as an olive, sometimes became satisfied, and sometimes it even happened that some was left over; but since then a curse was sent into the *Omar*, into the two loaves of bread and into the show-bread, so that every priest got only the size of a bean, from which the conscientious priests withdrew altogether; but the gluttonous accepted and ate it. It once happened that a priest took his own share and his fellow's; he was nicknamed Ben Khamtzan (grasper) (Ib. b) till his death. Rabba b. R. Shila said: Which is the passage that proves this (that a Chamtzam is a disgraceful man?) It is said (Ps. 71, 4) *O! my God release me out of the hand of the wicked, out of the grasp of the unrighteous and violent* (*Chametz*) *one.* Raba said from here (Is. 1, 17) *Learn to do well; seek for justice, relieve the oppressed.* Our Rabbis were taught: The year in which Simon the Just died, he told [his fellow priests] that he was to die that year. They asked him: "How dost thou know it?" He answered: "On the Day of Atonement I met an old man, dressed in white and covered in white, with whom I entered and left [the Holy of Holies]; but this year I met an old man attired in black and in a black turban, and he entered with me but did not go out with me."[3] After the festival, he became sick for seven days and died. Thenceforth priests ceased to bless Israel with the Tetragrammaton, but used it in the simplified form.

Our Rabbis have been taught: Forty years before the destruction of the Temple, the lot never appeared in the right hand, the tongue of crimson wool did not become

דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה. והיתה אש של מערכה מתגברת ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך תשש כחה של מערכה פעמים מתגברת פעמים אינה מתגברת ולא היו כהנים נמנעים להביא עצים למערכה כל היום כולו. ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים. וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכל ושבע יש שבע ומותיר. מכאן ואילך נשתלחה מארה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כפול מצרי הצנועין מושכין את ידיהם והגרגרנין נוטלין ואוכלין. ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חברו והיו קוראין אותו בן (שם ע"ב) חמצן עד יום מותו. אמר רבה בר רב שילא מאי קרא (תהלים עא) אלהי פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ רבא אמר מהכא (ישעיה א) למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ. ת"ר אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק אמר להם בשנה זו הוא מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם בכל יוה"כ היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויוצא עמי שנה זו נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים נכנס עמי ולא יצא עמי. אחר הרגל חלה שבעת ימים ומת ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם:

תנו רבנן ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין ולא היה לשון זהורית

2) See above , note 13 and 14, in reference to these words.
3) See Introduction to the first volume paragraph fourteen.

white, the westernmost light [of the candlestick in the Temple] did not burn, and the gates of the Temple opened by themselves, till R. Jochanan b. Zakkai uttered a rebuke, saying: "Temple! Temple! Why wilt thou be the alarm giver thyself [predicting thy own destruction]? We know that thou art destined to be destroyed, for, regarding thee Zechariah b. Ide hath prophesied (Zech. 11, 1) *Open thy doors, O Lebanon, and the fire shall eat thy cedars.*" R. Isaac b. Tubia said in the name of Rab: "Why is the Temple called Lebanon? Because it cleanses the sin of Israel."[4] R. Zutra said: "Why is the Temple called *Ya'ar* (forest), as it is written (I Kings 10, 17) . . . *and the King put the in the house of the forest of Lebanon?* Just as the forest produces sprouts, so does the Temple produce sprouts; for R. Oshiya said (Ib. b.): 'At the time when Solomon built the Temple, he planted there all kinds of golden fruit-trees, and they bore fruit at proper times; and whenever the wind blew on them, they fell down ripe, as it is said (Ps. 72, 16) *Its fruits shall shake like the trees of Lebanon.* And this served as a support for the priests, but when the heathens had entered the Temple, the fruit-trees became withered, as it is said (Nahum 1, 4) *The flowers of Lebanon wither.* In the future the Holy One, praised be He! will restore them, as it is said (Is. 35, 2) *It shall blossom abundantly and rejoice; yea, with joy and singing, the glory of Lebanon shall be given unto it.*'"

## CHAPTER FIVE

(Fol. 47) Our Rabbis have been taught: Seven sons had Kamchith, and all officiated as High-priests. When the sages asked her: "What hast thou observed to merit such distinction." She replied, "The walls of my house never saw my hair." Whereupon the sages remarked, "Many women did so, and did not succeed [to any distinction]."

(Fol. 51b) MISHNAH: He walked through the hall till he reached the place between the two curtains which separated the sanctuary from the Holy of Holies by the width of one cubit. R. Jose said: "There was but one curtain, as it is said (Ex. 27, 33) *And the curtain shall divide,*"

4) Laban means white, also clean.

מלבין ולא היה נר מערבי דולק והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן עד שגער בהן רבי יוחנן בן זכאי ואמר היכל היכל מפני מה אתה מבעית את עצמך יודע אני בך שסופך ליחרב וכבר נתנבא עליך זכרי׳ בן עדו (זכרי׳ יא) פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך. א״ר יצחק בר טבלאי למה נקרא שמו לבנון שמלבין עונותיהם של ישראל :

א״ר יצחק בר טוביה א״ר למה נקרא שמו יער כדכתיב (מלכים א׳ י) בית יער הלבנון לומר לך מה יער מלבלב אף בית המקדש מלבלב דא״ר אושעיא בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאים פירותיהן בזמניהן וכיון שרוח מנשבת בהן משירים את פירותיהם שנאמר (תהלים עב) ירעש כלבנון פריו ומהם היתה פרנסה לכהונה וכיון שנכנסו עכו״ם להיכל יבש שנאמר (נחום א) ופרח לבנון אומלל ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו לנו שנאמר (ישעיה לה) פרוח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה :

## הוציאו לו פרק חמישי

(דף מז) תנו רבנן שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך. אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. אמרו לה הרבה נשים עשו כן ולא הועילו :

(דף נא ע״ב) משנה. היה מהלך בהיכל עד שהוא מגיע לבין שתי פרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהם אמה. ר׳ יוסי אומר לא היתה אלא פרוכת בלבד שנאמר (שמות כז) והבדילה הפרוכת וגו׳ (נ״ב ע״ב)

etc. (Fol. 52b) The outer one was folded towards the southern [wall] and the inner one towards the northern. He walked between them, till he reached the northern [wall]; having arrived thither, he turned his face towards the south; he walked back with his left hand to the curtain until he reached the ark; reaching the ark, he placed the censor between the two staves and heaped the incense on the top of the coals, so that the whole house was filled with smoke. He departed in the same manner as he had come [facing the Holy of Holies and walking backward], and offering a short prayer in the outer sanctuary; but he did not remain long in prayer in order not to alarm Israel [by a long delay].

GEMARA: Of which Temple is it spoken? Shall we assume of the first Temple? then there was onoly a partition [before the ark, and not a curtain]. And if we assume it refers to the seconod Temple then, again, there was no ark in it. For we were taught: When the Holy Ark was removed, there disappeared with it, the bottle of manna;[1] the bottle of anointing oil; Aaron's staff with its decorations of almonds and buds,[2] and the box the Philistines had sent as a gift to the God of Israel together with the golden vessels; as it is said (I Sam. 6, 8) *And take the ark of the Lord, and place it into the wagon; and the articles of gold, which ye return him as a trespass-offering, ye must put in a casket alongside of it,* etc. And who removed them? Joshia, king of Juda. What was his reason for doing it? He found a passage (Deut. 28, 36) *The Lord will drive thee and thy king whom thou wilt set over thee;* so he went and removed it, as it is said (II Chron. 35, 3) *And he said unto the Levites that instructed all Israel, who were holy men unto the Lord: Set the holy ark in the house which Solomon, the son of David, the King of Israel, built; ye have not to carry it any more upon your shoulders. Now serve the Lord your God, and His people Israel.* And R. Eliezer said: "We infer by rule of analogy of the three similar words *Shama* (there), *Doroth* (generations) and *Mishmereth* (preservations)[3] [to prove that the ark was hidden then." Hence there was no ark in the second Tem-

החיצונה פרופה מן הדרום והפנימיות מן הצפון מהלך ביניהם עד שמגיע לצפון הופך פניו לדרום מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שהוא מגיע לארון הגיע לארון נתן את המחתה בין ב׳ הבדים צבר את הקטורת ע"ג הגחלים ונתמלא כל הבית עשן ויצא ובא לו דרך בית כניסתו ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון ולא היה מאריך בתפלתו שלא להבעית את ישראל:

(נב ע"ב) גמרא. במאי עסקינן אילימא במקדש ראשון מי הוו פרוכת ואלא במקדש שני מי הוה ארון והתניא משנגנז ארון נגנז עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן בשקדיה ופרחיה וארגז ששלחו פלשתים דורון לה׳ אלהי ישראל שנאמר (שמואל א׳ ו) ולקחתם את ארון ה׳ ונתתם אותו אל העגלה ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך. ומי גנזו יאשיהו מלך יהודה מה ראה שגנזו מצא כתוב בו (דברים כח) יולך ה׳ אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת וגו׳ עמד וגנזו שנאמר (ד"ה ב לה) ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה׳ תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה׳ אלהיכם ואת עמו ישראל וא"ר אלעזר אתיא שמה שמה אתיא דורות דורות

1) See Ex. 16, 33.
2) See Num. 18, 22.
3) Through these three similar words used in all these places.

אתיא משמרת משמרת לעולם במקדש שני ומאי הגיע לארון מקום ארון והא קתני נתן המחתה בין ב׳ הבדים אימא כבין ב׳ הבדים:

(דף נג ע״א) פיסקא יצא ובא לו דרך כניסתו. מנא הני מילי אמר ר׳ שמואל בר נחמני א״ר יונתן אמר קרא (ד״ה כ׳ א) ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים וכי מה ענין גבעון אצל ירושלים אלא מקיש יציאתו מגבעון לירושלים לביאתו מירושלים לגבעון מה ביאתו מירושלים לגבעון פניו כלפי במה אף יציאתו מגבעון לירושלים פניו כלפי במה. וכן כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם כשהם נפטרים לא היו מחזירין פניהם והולכים אלא מצדדין פניהם והולכים. וכן תלמיד הנפטר מרבו לא יחזיר פניו ויצא אלא יצדד פניו ויצא כי הא דר״א כי הוה מיפטר מיניה דר׳ יוחנן כי הוה בעי ר׳ יוחנן לסגויי הוה גחין וקאים רבי אלעזר אדוכתיה עד דהוה מכסי רבי יוחנן מיניה וכי הוה בעי רבי אלעזר לסגויי הוה אזיל לאחוריה עד דהוה מכסי מיניה דרבי יוחנן. רבא כי הוה מיפטר מיניה דרב יוסף הוה אזיל לאחוריה עד דהוו מנגפן כרעיה ומתוסאן אסקופתא דבי רב יוסף דמא. (שם ע״ב) אמרו ליה לרב יוסף הכי קא עביד רבא א״ל יהא רעוא דתרום רישיך אכולא כרכא:

ומתפללין תפלה קצרה בבית החיצון מאי מצלי רבא בר רב אדא ורבין בר רב אדא תרווייהו משמיה דרב אמרי יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שתהא שנה זו גשומה ושחונה. שחונה מעליותא היא אלא אימא אם שחונה

ple]. Surely it [the Mishnah] refers to the second Temple. What is meant by "until he reached the Holy Ark," i. e., the place where the Ark stood during the first Temple. But it is stated that he placed the censor between the two staves. Read it, where there should have been the two staves.'

(Fol. 53) He departed in the same manner as he had come. Whence do we deduce this? R. Samuel b. Nachmeni said, in the name of R. Jonathan: "The passage says (II Chr. 1, 13) *Then came Solomon to the high place that was at Gibeon in Jerusalem.* How comes Gibeon to be in Jerusalem? We must therefore say that the passage means to compare his going out of Gibeon on the way to Jerusalem with his entering Gibeon on the way from Jerusalem. Just as when he entered Gibeon on the way from Jerusalem his face was turned to the *Bamah*,[4] so also when he left it his face was still turned to the *Bamah*. The same applies to the priests after their service, to the Levites after their songs, and to the Israelites, who, after standing on their watch,[5] did not turn their couontenances ot walk away, but they walked sideways. So also a disciple, when leaving his teacher, should not turn his countenance when departing, but should walk sideways; as R. Elazar did, when he used to part from R. Jochanan. When R. Jochanan desired to leave first, he bowed where he stood till R. Jochanan was out of his sight; when R. Elazar was to leave first, he walked backwards till he could see R. Jochanan no longer. Raba, leaving R. Joseph [who was blind], used to walk backwards till his feet struck against R. Joseph's threshold, causing them to bleed. (Ib. b) When this was related to R. Joseph, he said to Raba: "May it be the will of God to raise your head above the entire city."

"Offered a short prayer in the outer sanctuary." What was the prayer? Raba and Rabbin, the sons of R. Adda, both said in the name of Rab: "May it be Thy will, O Lord, our God, that this year shall be a hot one, moistened with dew." Is then a hot year a blessed one? We must therefore say that he prayed thus: If this year, be one in which the earth forms clouds [on account of the heat], then it should also be moistened with

4) High place.
5) See chapter 3, note 6;, also Taanith.

dew. R. Acha b. Raba, in the name of R. Juda, concluded the prayer as follows: "May no ruler cease from the house of Juda, and no ruler cease from the house of Juda, and may Thy people, Israel, not depend for livelihood on each other; and mayest Thou not prevention of rain]." R. Chanina b. Dosa happened to be on the road. When it began to rain, he said: "Sovereign of the Universe! the whole world rejoices [because of the rain], but Chanina is suffering." Thereupon it stopped raining. When he reached home, he said: "Sovereign of the Universe! the whole world is in anxiety [because it stopped raining], only Chanina is contented [having no fields]." Whereupon it began to rain again. R. Joseph remarked: "What availed the prayer of the High-priest against the prayer of R. Chanina b. Dosa?"

Our Rabbis have been taught: It happened with one High-priest that he prolonged his prayer so that the priests decided to enter [the Temple] after him. When they were about to enter the Temple he came out. "Why hast thou prolonged thy prayer so much?" they inquired of him. He said: "Is this task too hard for you, when I prayed to the Lord for your sake that the Temple might not be destroyed?" They said to him: "Do not establish such custom, as we were taught, 'He should not prolong his prayer, lest he alarm Israel.'"

MISHNAH: From the time the Ark disappeared in the days of the first prophets there was a stone in its place called *Shethia* (fountain stone). It was three fingers high above the ground, whereon he [the priest] placed the censor.

GEMARA: The Mishnah says, When the ark was taken away, not when it disappeared. This Mishnah, therefore, agrees with the opinion which contends that the Holy Ark was removed to Babylon; for we were taught that R. Eliezer says: "The Holy Ark was taken in exile into Babylonia, as it is said (II Chr. 36, 10) *And with the expiration of the year did King Nebuchadnezzar send, and had him brought to Babylon, with the precious vessels of the house of the Lord* (precious refers to the ark)." R. Simon b. Jochai says: "We learn from the following passage that the Holy Ark was taken in exile into Babylonia (II Kings, 20, 6) *No thing shall be left, saith the Lord.* This refers to the ten command-

תהא גשומה רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה ולא יהיו עמך ישראל צריכין להתפרנס זה מזה ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים. רבי חנינא בן דוסא הוה קאזיל באורחא שדא מטרא עליה אמר לפניו רבון העולם כל העולם כלו בנחת וחנינא בצער פסק מטרא כי אתא לביתיה אמר רבון העולמים כל העולם בצער וחנינא בנחת אתא מטרא א"ר יוסף מאי אהניא ליה צלותא דכהנא רבא לגבי רבי חנינא בן דוסא:

ת"ר מעשה בכהן גדול אחד שהאריך בתפלתו ונמנו אחיו הכהנים ליכנס אחריו התחילו הן נכנסין והוא יוצא אמרו לו מפני מה הארכת בתפלתך אמר להם קשה בעיניכם שהתפללתי עליכם ועל בית המקדש שלא יחרב א"ל אל תהי רגיל לעשות כן שהרי שנינו לא היה מאריך בתפלתו כדי שלא להבעית את ישראל:

משנה. ומשניטל הארון אבן היתה שם מימות הנביאים הראשונים ושתיה היתה נקראת וגבוהה מן הארץ ג' אצבעות ועליה היה נותן את המחתה:

גמרא משנגנז לא קתני אלא משניטל תנן כמ"ד ארון גלה לבבל דתניא רבי אליעזר אומר ארון גלה לבבל שנאמר (ד"ה ב' לו) ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנצר ויביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה'. ר"ש בן יוחאי אומר ארון גלה לבבל שנאמר (מלכים ב' כ) לא יותר דבר אמר ה' אלו עשרת הדברות שבו ר' יהודה בר

ments." R. Juda b. Ila, however, said: "The Holy Ark disappeared in its place (Temple), as it is said (I Kings 8, 8) *And they had made the staves so long, that the ends of the staves were seen out in the holy place in the front of the Debir, but they were not seen without; and they have remained there until this day.*"[6] And he who says that R. Simon b. Jochai is of the opinion that the ark was taken into exile, differs from Ulla, for Ulla said that R. Mathia b. Cheresh had said to R. Simon b. Jochai in Rome: "Since R. Eliezer infers from two verses that the ark was exiled into Babylonia. (One verse, as quoted above, reads: *Had him brought to Babylon, with the precious vessels of the house of the Lord;* the other is (Lam. 1, 6) *There is gone forth from the daughter of Zion all her splendor* (Fol. 54); and what is the meaning of *Hadara* (her splendor)? Read *Chadara* (the hidden thing); i. e., the Holy Ark. What hast thou to say thereto?" He replied: "I say the ark was concealed on the spot, as it is said, *And they made the staves, . . . and they have remained there until this day.*"

R. Nachman said: "We are taught the sages maintain that the Hooly Ark was concealed in the compartment for the shorotage of wood." R. Nachman b. Isaac said: "We have also learned a Mishnah to the same effect. A priest, who was engaged in the Temple, once happened to notice that one of the paving stones in a certain place appeared different from the rest. He went out to tell others of it; but he had not yet finished speaking, when he died. Thence it was known to a certainty that the ark of the covenant was hidden there." This matter is therefore determined. What was he [the priest then] engaged in? R. Chelbo said: "He was busy sporting with his axe." At the college of R. Ishmael it was taught: "There were two blemished priests who were occupied in picking out the wood which was not mouldy. The axe of one fell in the place beneath which the Holy Ark was concealed; a fire went forth and consumed him."

(Ib. b) "A stone, *Shethia.*" We are taught: It is called *Shethia* (foundation stone) because from it the world has been created. This statement is according to the

[6]) This day means forever, according to some sages.

אילא אומר ארון במקומו נגנז שנא׳ (שם א ח) ויאריכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה ופליגא דעולא שאל ר׳ מתיא בן חרש לר״ש בן יוחאי ברומי וכי מאחר שר״א מלמדנו פעם ראשונה ושניה ארון גלה לבבל ראשונה הא דאמרן ויבאוהו בבלה עם כלי חמדת בית ה׳. שניה מאי היא דכתיב (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה. (דף נד) מאי כל הדרה חדרה. אתה מה אתה אומר אמר לו שאני אומר ארון במקומו הוא נגנז שנאמר ויאריכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה עד היום הזה:

אמר רב נחמן תנא וחכמים אומרים בלשכת דיר העצים הוא נגנז אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא. מעשה בכהן אחד שהיה מסעתק וראה רצפה משונה מחברותיה ובא והודיע את חביריו ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצאה נשמתו וידעו ביחוד משם דארון נגנז שמע מיניה. מאי הוה קא עביד, א״ר חלבו מתעסק בקרדומו היה. תנא דבי רבי ישמעאל שני כהנים בעלי מומין היו שהיו מתליעין בעצים ונשמטה קרדומו של אחד מהן ונפלה שם ונצתה אור ואכלתו:

פיסקא ושתיה היתה נקראת וכו׳ תנא שממנה הושתת העולם תני כמ״ד עולם מציון

one who says that the creation of the world began with Zion, for we are taught in a Baraitha: R. Eliezer says: "The world has been created beginning with the centre, as it is said (Job 38, 38) *When the dust is poured out as molten metal, and the clods are made to cling fast together* [first the center piece was created, then the other parts adhered to it]." R. Joshua said: "The world has been created beginning with the extremities, as it is said (Ib. 37, 6) *For to the snow he saith, Be thou earth. Likewise to the pouring rain, to the pouring rains of his strength.*"[7] R. Isaac said: "The Holy One, praised be He! threw a stone into the sea, in a spot whence the world was created, as it is said (Ib. 38, 6) *Upon what are her foundation pillars placed at rest? Or who threw her corner stone?*" The sages, however, said: "The world was created beginning with Zion, as it is said (Ps. 50, 1-2) *A Psalm of Assaph, the God of Gods, the Lord speaketh, and calleth the earth, from the rising of the sun until its setting. Out of Zion, the perfection of beauty, God dazzleth forth;* i. e., from Zion began to spread beauty to the whole world." We have been taught: R. Eliezer says: "(Gen. 2, 4) *These are the generations of the heavens and the earth when they were created, on the day that the Lord God made earth and heaven;* i. e., the luminous stars, etc., were created from the heavens, and all earthly things from the earth." But the sages say: "These and those [both] were created from Zion, as it is said (Ps. 50, 1) *A Psalm of Assaph, the God of Gods,* etc., and again (Ib.) *Out of Zion the perfection of beauty;* i. e., from it (Zion) was created the beauty of the (entire) world."

נברא (רמז בקרא והאבן אשר שמתי מצבה מהרש"א) דתניא ר' אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר (איוב לח) בצקת עפר למוצק ורגבים ידובקו ר' יהושע אומר מצדדין נברא שנאמר (איוב לז) כי לשלג יאמר הוא ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עוזו. רבי יצחק אמר אבן ירה הקדוש ברוך הוא בים וממנה הושתת העולם שנאמר (שם לח) על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה. וחכמים אומרים מציון נברא שנאמר (תהלים נ) מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו. ואומר (שם) מציון מכלל יופי אלהים הופיע. ממנו מוכלל יופיו של עולם. תניא רבי אליעזר אומר תולדות השמים משמים נבראו הארץ מהארץ נבראו שנאמר (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר (תהלים נ) מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יופיו של עולם:

## CHAPTER SIX

## שני שעירים פרק ששי

(Fol. 66) They delivered it (the scapegoat) to the man who was to conduct it. All were eligible to conduct it, only that the priests established a usage and did not permit that Israelites should do it. R. Jose said: "Once it happened to be conducted by Arsala, who was an Israelite." An elevated walk had been constructed for him (who conducted the scapegoat), on account of the

(דף סו) מסרו למי שהיה מוליכו הכל כשרים להוליכו אלא שעשו הכהנים קבע ולא היו מניחין את ישראל להוליכו. א"ר יוסי מעשה והוליכו ערסלא וישראל היה. וכבש

[7]) The word Geshem (rain), which means also "substance," is repeated here four times; hence four kinds of substances formed the earth.

עשו לו מפני הבבליים שהיו מתלשין בשערו ואומרים לו טול וצא טול וצא:

אמר רב יהודה אמר שמואל שבטו של לוי לא עבד ע"א שנאמר (שמות לב) ויעמוד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי. יתיב רבינא וקאמר לה להא שמעתתא איתיביה בני רב פפא בר אבא לרבינא (דברים לג) האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו אמר להו אביו אבי אמו מישראל אמו אמו מישראל אחיו אחיו מאמו מישראל בניו בני בתו מישראל:

טול וצא. תנא מה שהי צפירא דין וחובי דרא סגיאין:

(דף סז) ת"ר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבחוץ. הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין ומתביישין. התקינו שיהיו קושרין אותו על פתח אולם מבפנים ועדיין היו מציצין ורואין הלבין היו שמחים לא הלבין היו עצבין ומתביישין התקינו שיהיו קושרין אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו של שעיר המשתלח:

(שם ע"ב) תנו רבנן (ויקרא ח) את משפטי תעשו דברים שאלמלא לא נכתבו דין הוא שיכתבו. אלו הן עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים וגזל וברכת השם. (שם) ואת חקותי תשמרו דברים שהשטן ועובדי כוכבים משיבים עליהם ואלו הן. אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח ופרה אדומה ושמא תאמר

Babylonians, who used to pull (the conductor) by the hair, saying: 'Take [our sins] and go, take and go.'

R. Juda, in the name of Samuel, said: "The tribe of Levi did not worship idols [the golden calf], as it is said (Ex. 32, 26) *And Moses stationed himself at the gate of the camp, and said: Whoever is on the Lord's side, let him come unto me. And there assembled themselves unto him, all the sons of Levi.*" Rabina was sitting and repeating this tradition, whereupon the children of R. Papa b. Abba raised the following objection: (Deut. 33, 9) [*The tribe of Levi*] *which said* [*in the golden calf incident*] *of its father and its mother I have not seen him,* [hence some of the tribe of Levi did worship the idol]. Rabina explained: "*Father,* refers to the maternal grandfather, who was of Israel; *brother,* refers to a half-brother of the mother; and *children,* to the daughter's children, whose father was an Israelite." Take it [the scapegoat] and go. We are taught that the people would say: "Why does the scapegoat tarry when the sins of the generation are so many?"

(Fol. 67) Our Rabbis have been taught: Formerly the tongue of crimson wool used to be tied outside the Temple-Hall door. When it became white, all rejoiced; when it failed, all felt grieved and ashamed. Therefore it has been ordained that it should be tied on the inside of the Temple-Hall door. However, they used to take a look at it even then, and when it became white, they would rejoice; when it failed, all felt grieved and ashamed. It was then ordained that half of it should be tied to the rock and the other half to the horns of the scapegoat.

(Ib. b) Our Rabbis were taught: (Lev. 18, 4) *My ordinances shall ye do.* This signifies such ordinances which, even were they not written, ought to be observed as though written; they are, idolatry, adultery, bloodshed, robbery, and blasphemy. (Ib.) *And my statutes shall ye keep,* refers to things that Satan and others argue against; as, for instance, abstaining from pork, from wearing cloth mixed of wool and linen, *Chalitza,*[1] purification of a leper,[2] the despatching of the scapegoat and the *Para Aduma.*[3]

1) The exercise of taking off the Yabam's shoe, Deu. 25, 5-11.
2) See Lev. 14, 1-20.
3) Num. 19, 1-22.

מעשה תוהו הן תלמוד לומר (ויקרא יח) אני ה׳, אני ה׳ חקקתים אין לך רשות להרהר בהם :

Perhaps thou wilt say they are acts of vanity; it is therefore said (Ib.) *I am the Lord, your God;* i. e., I am the Lord who have commanded it; you must not criticize.

## בא לו פרק שביעי

## CHAPTER SEVEN

(דף סט) בגדי כהונה היוצא בהן במדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה ובין שלא בשעת עבודה מותר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם ובמדינה אסור והתניא בכ"ה בטבת יום הר גריזים הוא דלא למספד ביה יום שבקשו כותים את בית אלהינו מאלכסנדרוס מוקדון להחריבו ונתן להם רשות באו והודיעו לשמעון הצדיק מה עשה שמעון הצדיק לבש בגדי כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקירי ירושלים עמו ואבוקות של אור בידיהם והיו מהלכין כל הלילה כולו הללו מהלכין מצד זה והללו מהלכין מצד זה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר אמר להם מי הם הללו אמרו לו הללו יהודים שמרדו בך כיון שהגיע לאנטיפרס זרחה חמה פגעו זה בזה כיון שראה את שמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לו אמרו לו מלך שכמותך משתחוה ליהודי הזה אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי אמר להם למה באתם אמרו לו בית שאנו מתפללין בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעוך כותים הללו להחריבו ותתן להם רשות אמר להם מי הם הללו אמרו לו הללו כותים שעומדים לפניך אמר להם הם מסורין בידכם מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסיהם והיו מגררין אותם על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גריזים כיון שהגיעו להר גריזים חרשוהו וזרעוהו כרשינין

(Fol. 69) The priestly garments are not permitted to be worn in the country at large, but they may be worn in the Temple, whether during service or not, because it is permitted to derive benefit from priestly garments. And in the country at large, you say, their use is prohibited? Behold, we are taught in a Baraitha: The twenty-fifth of *Tebeth* is called the day of Mount Gerizzim, on which no eulogy is allowed, because on that day the Samaritans petitioned Alexander of Macedon to have our Temple destroyed, and he permitted them to do it. What did [the High-priest] Simon the Just do when he was informed of it? He dressed and wrapped himself with the priestly garments and, accompanied by the respectable men of Jerusalem, with torches in their hands, they kept walking, one party towards, and the other away from, Jerusalem, until dawn. At dawn, Alexander of Macedon perceived the Jews. He asked: "Who are these men?" And the Samaritans told him: "They are the Jews, who have rebelled against thee." As they reached the town Antipatris, the sun had risen, and they faced each other. As soon as Alexander saw R. Simon the Just, he descended from his chariot and bowed to Simon the Just. They said to him: "Such a great king as thou art dost bow thyself to that Jew?" "His image," he replied, "I saw aglistening before me, whenever I gained a victory." He asked the Jews: "Why did you come?" They replied: "Is it possible that the Temple wherein we pray for thee and for thy empire not to be destroyed, should, through misleading petitions, be allowed to be destroyed by these idolators?" "Who are those idolators," inquired the king. They replied: "These Samaritans who stand near thee." "I deliver them into your hands," was his reply; "treat them as you please." They were soon dragged as far as Mount Gerizzim, when the latter [mount] was destroyed in the same manner in which

they had intended to destroy our Temple. This day was made a festival. Hence we see that Simeon the Just went outside the sanctuary in his priestly garments. If you wish, I should say, not the real priestly garments were meant, but they were fit to be priestly garments; and if you wish, I should say, this was in a case of urgency, as it is written (Ps. 119, 126) *It is time to act for the Lord; they have violated Thy Law,* i. e., when the time comes to act for the Lord, the Torah may [for the nonce] be violated [for His sake].

(Ib. b) Where was the High-priest during the reading of the scrolls? In the Temple court. But R. Eliezer b. Jacob says on the Temple mount, as it is said (Nech. 8, 3) *And he read therein in the open place, which is before the water-gate, from daylight until mid-day, before the men and the women, and those that could understand; and the ears of all the people were directed unto the book of law.* Whereupon R. Hisda said: "He was then in the women's court [where all could sit]." (Nech. 8, 6) *And Ezra blessed the Lord, the great God, and all the people answered 'Amen, Amen,' with the lifting up of their hands; and they bowed their heads, and fell down before the Lord with their faces to the ground.* What is meant by *Hagadol* (the great)? R. Assi said: "He then magnified Him by uttering the Tetragrammaton." R. Gidel said: "By reciting (I Chron. 16, 36) *Blessed be the Lord, the God of Israel, from everlasting even unto everlasting.*" Abaye said to R. Dimi: "Why not say because He was exalted through the utterance of the Tetragrammaton?" "Because," answered R. Dimi, "the Tetragrammaton must not be pronounced outside the Temple [and was therefore not used]." Is that so? Is it not written (Neh. 8, 4) *Ezra the expounder stood upon an elevated stand of wood?* Whereupon R. Gidel said, [*Elevated* implies that] he then exalted Him by pronouncing the Tetragrammaton. It was only on that special occasion and no more.

(Ib. 9, 4) *There stood upon the stairs of the Levites, Joshua, and Buni, Kadmiel, Shebaniya, Boni and Kanami, and they cried with a loud voice unto the Lord.* What did they say? R. Juda, and according to others R. Jochanan, said they cried: 'Woe, woe, it

כדרך שבקשו לעשות את בית אלהינו ואותו היום עשאוהו יום טוב איבעית אימא ראויין הם לבגדי כהונה קאמר ואיבעית אימא אימא (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך:

(ע"ב) היכן קוראין בו בעזרה. ר"א בן יעקב אומר בהר הבית שנאמר (נחמיה ח) ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים מן האור עד מחצית היום נגד האנשים והנשים והמבינים ואזני כל העם אל ספר התורה ואמר רב חסדא בעזרת הנשים (שם) ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול ויענו כל העם אמן ואמן במועל ידיהם ויקדו וישתחו לה' אפים ארצה. מאי הגדול א"ר אסי שגדלו בשם המפורש. רב גידל אמר (ד"ה א טז) ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. א"ל אביי לרב דימי ודילמא שגדלו בשם המפורש א"ל אין אומרים שם המפורש בגבולין ולא והכתיב (נחמיה ח) ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ואמר רב גידל שגדלו בשם המפורש הוראת שעה היתה (שם ט) ויקם על מעלה הלוים ישוע ובני קדמיאל שבניה בני שרביה בני כנני ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם מאי אמור אמר רב יהודה ואי תימא ר' יוחנן ביא

is this (the evil inclination) that destroyed the Temple, burnt the Hechal, killed all the just men, and exiled Israel from their land, and still dances among us! Why hast thou given it to us? Is it not in order to give us greater reward for overcoming it? We wish neither this nor the great rewards.' Then a tablet fell down from Heaven, whereon *Emeth* (Truth)[4] was written. "We infer from this," said R. Chanina, "that the seal of the Holy One, praised be He! is Truth." They fasted three days and three nights, and then he (the evil inclination) was delivered into their hands. The result was that a flame in the shape of a young lion came out of the Holy of Holies. "Here he is, the evil inclination of idolatry," the prophet called to Israel, as it is said (Zech. 5, 8) *This is the wickedness.* While they were catching him, a hair was torn out of his mane; he issued a cry which was heard for a distance of four hundred parsas. They said: "If he cries so loudly, what can we do to him? Lest he be pitied in Heaven, what shall we do that his voice be not heard?" They were then advised by the Prophet to throw him into a leaden boiler, as lead absorbs (deadens) sound. They put him into a leaden boiler, which they covered with a leaden lid, as it is said (Ib.) *And he said, this is the wickedness.* And he cast it into the midst of the *ephah,* and he cast the weighty lead cover upon the mouth thereof. They then said: "Since it is a moment so favorable (to Heaven), let us pray against sensual desire." So they prayed, and it was delivered to them. The prophet said to them: "Take heed. If ye kill this spirit, the entire world will be destroyed." They kept him imprisoned three days. In all Palestine they sought for a sick person an egg laid on that day, but it could not be found. They said among themselves: "What shall we do? If we kill him, the world will be destroyed. Shall w pray for a part [that sensual desire should exist only in legal cases]? We have a tradition that things are not given by halves from Heaven." So they rendered him blind in both of his eyes, and left him. The good result was, that since then he does not excite desire toward relatives.[5]

In Palestine this is what they learned:

בייא היינו האי דאחריביה לביה מקדשא וקלייה להיכלא וקטלינהו לצדיקיא ואגלינהו לישראל מן ארעהון ועדיין קא מרקד בינגא כלום יהביתיה ניהלן אלא לקבולי ביה אגרא לא איהו בעינן ולא אגרא בעינן נפל להו פיתקא מרקיעא דכתיב בה אמת א"ר חנינא ש"מ חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת יתיבי בתעניתא ג' יומי וג' לילי מסרוה ניהלינהו נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים א"ל נביא (לישראל) היינו הוא יצרא דע"א שנאמר (נחמיה ח) ויאמר זאת הרשעה וגו' בהדי דתפסו ליה אישתמיט ביניתא מן מזיה ורמא קלא אזל קליה ת' פרסי אמרי היכי נעביד ליה דילמא ח"ו מרחמי עליה מן שמיא אמר להו נביא שדיוה בדודא דאברא וחפיוה לפומא באברא דשאיב קלא שנאמר (שם) ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה אמרי הואיל ועת רצון הוא נבעי רחמי על יצרא דעבירה בעו רחמי ואמסר בידייהו אמר להו נביא חזו דאי קטילתון להאוא איחרב כולי עלמא חבשוה גבייהו תלתא יומי איבעי ביעתא בת יומא לחולה בכל ארץ ישראל ולא אישתכח אמרי היכי נעביד ניקטליה איחרב כוליה עלמא ניבעי רחמי לפלגא פלגא מרקיעא לא יהבי כחלינהו לעיניה ושבקוהו ואהני דלא מיגרי ליה לאינש בקרבותא:

במערבא מתנו הכי אמר רב גידל אמר רב

4) See the Introduction of the first volume paragraph eighth.
5) See Ibid paragraph thirteen.

R. Gidel said in the name of Rab: "*Great* implies that he (Ezra) used the Tetragrammaton." R. Mathna said: "It means that he said, *Our God, the great, the mighty, and the terrible*," and R. Mathna's statement is in accord with R. Joshua b. Levi, who said: "Why were they called the men of the Great Assembly? Because they restored the old crown to its original influence. What does this refer to? Moses had said (Deut. 10, 17) *God, the great, the mighty, and the terrible.* Then came Jeremiah and said: 'The idolators are dancing in His Temple. Where is His terribleness?' So he omitted terrible. Then came Daniel, who said: 'The idolators enslaved His children. Where is His might?' So he omitted mighty. Then came the men of the Great Assembly, and said: 'On the contrary, this is His might, and this His terribleness: His might because of his patience toward the wicked; and this His terribleness, for had not men felt His terror, how could such a small people [as Israel] have been kept alive among so many idol-worshipping peoples?'" [Therefore they again introduced the phrase, *the God, the great, the terrible, and the mighty.*] But the Rabbis (Jeremiah and Daniel), how could they rely upon their own authority to abolish what Moses had established? "Because," said R. Elazar, "they knew the Holy One, praised be He! loves Truth. So they did not wish to lie to Him, to tell Him what they did not think."

(Fol. 71) *I will walk before the Lord in the lands of the living* (Ps. 116, 9). R. Juda said: "This refers to the market-places [where food is purchased]."[6] (Prov. 3, 2) *For length of days, and years of life, and peace, will they add for thee.* Are there then years of life, and years not of life? R. Elazar said: "These refer to the years of man when his circumstances change from bad to good." (Ib. 8, 4) *Unto you, O men, I call.* R. Brachiya said: "This refers to scholars, who are weak like women who sit in humbleness and perform feats as men do." R. Brachiya also said: "He who wishes to [be credited as though he would] bring a drink-offering on the altar, should let scholars drink [of his] wine." R. Brachiya said also: "When a man observes that learning ceases from his sons, he should

שגדלו בשם המפורש רב מתנא אמר (נחמיה ט) האל הגדול הגבור והנורא והא דרבי מתנא אתיא כדרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמם אנשי כנסת הגדולה שהחזירו את העטרה ליושנה אתא משה אמר (דברים י) האל הגדול הגבור והנורא אתא ירמיהו אמר עובדי כוכבים מרקדים בהיכלו איה נוראותיו לא אמר נורא. אתא דניאל ואמר עובדי כוכבים משתעבדין בבניו איה גבורותיו לא אמר גבור. אתו אנשי כנסת הגדולה ואמרו אדרבה זו היא גבורתו ואלו נוראותיו. זו היא גבורתו שכובש את כעסו ונותן ארך אפים לרשעים ואלו הם נוראותיו שאלמלא נוראותיו אומה אחת היאך יכולה להתקיים בין שבעים אומות. ורבנן היכי סמכי אדעתייהו ועקרי מה דאמר משה א"ר יצחק ברבי אלעזר מתוך שיודעים בהקדוש ברוך הוא שאמתי הוא הוא לפיכך לא כזבו לו :

(דף עא) (תהלים קטז) אתהלך לפני ה' בארצות החיים אמר רב יהודה זה מקום שווקים. (משלי ג) כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך וכי יש שנים של חיים ויש שנים שאינם של חיים. אמר רבי אלעזר אלו שנותיו של אדם שמתהפכין לו מרעה לטובה. (שם ח) אליכם אישים אקרא וגו' א"ר ברכיה אלו ת"ח שיושבים ודומים כנשים ועושין גבורה כאנשים. וא"ר ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונם של ת"ח יין שנאמר (שם) אליכם אישים אקרא. וא"ר ברכיה אם ראה אדם שתורה פוסקת מזרעו

5, 6) The Talmudists have evidently favored food-markets controlled by none.

marry a scholar's daughter, for it is said (Job 14, 8-9) *If even its root* (Ib. b) *become old in the earth, and its stock die in the dust, yet through the scent of water will it flourish again, and produce boughs as though it were newly planted.*"

He used to make a festival for his friends, etc. Our Rabbis have been taught: It happened to one High-priest, who on leaving the Temple had been accompanied by the entire populace, that the people, perceiving Shemaia and Abtalion, left the High-priest alone and accompanied them (Shemaia and Abtalion). Later, Shemaia and Abtalion came to take leave of him. He answered them: "May the children of the heathens[7] go in peace." They replied: "The children of the heathens may go in peace, because they do what Aaron the High-priest did [love peace]; but the children of Aaron may not have peace, because they do not want to do what Aaron did."

(Fol. 72b) R. Jochanan said: "There were three crowns: that of the altar, that of the table and that of the ark. That of the altar (Priesthood) was merited and received by Aaron; that of the table (Royalty), was merited and received by David; that of the ark (Education), is yet to be bestowed, and whoever wishes to obtain it can do so. One might say this is the cheapest one, therefore it is said (Prov. 8, 15) *Through me do kings reign.*" R. Jochanan raised the following contradiction: "It is written *Zar* (strange), and we read it *Zeir* (crown); i. e., if one is worthy, the Torah will be as a crown to him; if not, she will become estranged from him." R. Jochanan raised the following contradictory passage: "It is written (Deut. 10, 1) *And thou shalt make a wooden ark;* and it is written (Ex. 25, 10) *And they should make an ark of shittim wood.* This is to teach us that a scholar is to be supported by his townspeople." *Within and without shalt thou overlay it* (*the ark*). Raba said: "A scholar whose inside does not harmonize with his outside (who is insincere) is no scholar." Abaye and, according to others, Raba b. Ulla, said: "Not only is he no scholar, but he might even be called corrupt, for it is said (Job 15, 16) *How much more abominable and corrupt is the man who drinketh wrong-doing like water.*"

ילך ,ישא בת ת"ח שנאמר (איוב יד) אם יזקין (שם ע"ב) בארץ שרשו וגו' מריח מים יפריח :

פיסקא וי"ט היה עושה לאוהביו. תנו רבנן מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש הוו קא אזל כ"ע בהדי' כד חזיה לשמעיה ואבטליון דהוו קא אתו שבקוה לדידיה ואזלו בתר שמעיה ואבטליון לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאפטור מיניה דכ"ג אמר להון ייתון בני עממין לשלם. אמרו ליה ייתון בני עממין לשלם דעבדי עובדא דאהרן ולא ליתו בני אהרן לשלם דלא עבדי עובדא דאהרן :

אמר רבי יוחנן ג' זירים הם של מזבח ושל שלחן ושל ארון. של מזבח זכה אהרן לנטלו. של שלחן זכה דוד ונטלו. של ארון עדיין הוא מונח כל הרוצה ליטול יבא ויטול שמא תאמר פחות שבהן הוא ת"ל (משלי ח) בי מלכים ימלוכו וגו'. ר' יוחנן רמי כתיב זר וקרינן זיר זכה נעשה לו זיר לא זכה נעשית לו זרה הימנה. רבי יוחנן רמי כתיב (דברים י) ועשית לך ארון עץ וכתיב (שמות כה) ועשו ארון עצי שטים מכאן לת"ח שבני עירו מצווים לעשות מלאכתו מבית ומחוץ תצפנו אמר רבא כל ת"ח שאין תוכו כברו אינו ת"ח אביי ואי תימא רבא בר עולא אמר אף נקרא תועבה שנאמר (איוב טו) אף כי נתעב ונאלח איש שותה כמים עולה :

7) See Gittin, fol. 55, that they were descendant of King Sancherib.

R. Samuel b. Nachman, in the name of R. Jonathan said: "What is the meaning of the passage (Prov. 17, 16) *Wherefore is the purchase-money in the hand of a fool to acquire wisdom, seeing he hath no heart;* i. e., woe to the scholars who study the Law, and have no fear of Heaven!" R. Janai proclaimed: "Woe to him who has no court, yet makes a gateway for it (who possesseth erudition but no fear of the Lord)." Raba said to his disciples: "I pray you, do not inherit a double Gehenna." R. Joshua b. Levi said: "What is the meaning of the passage (Deut. 4, 44) *This is the law which Moses set;* i. e., if he is worthy, it acts on him as a medicine of life; if not, it acts on him as a deadly drug." And this is the same that Raba has said: "To the deserving it is a medicine of life; to the undeserving it becomes a deadly drug." R. Samuel b. Nachmani said that R. Jonathan, pointed out the following contradictions: "It is written (Ps. 19, 9) *The precepts of the Lord are upright, rejoicing the heart,* and (Ib. 18, 31) *The word of the Lord is tried* (tried and rejoice are not harmonious); i. e., if he is worthy, he is rendered joyous; if not, he is molten to death." Resh Lakish said: "This we may infer from the same passages: If he deserves well, he is steeled for life; if not, he is molten to death." (Ib. 19, 10) *The fear of the Lord is pure, enduring forever.* R. Nechunia said: "This refers to a man who studies the Law in purity." What is meant by purity? When he first marries, and then studies. (Ib. 8) *The testimony of the Lord is sure, making wise the simple.* R. Chiya said: "The Torah itself is a trusted witness to testify on behalf of its students as to who practices what he studies and who does not."

(Ib. b) MISHNAH: The High-priest ministers in an eight-piece costume, an ordinary priest in a four-piece costume: a robe and breeches, a mitre and a girdle. To the High-priest are added the breastplate, the *ephod,* the coat and the *tzizt.*[8] The *Urim* and *Tunim* were inquired of only when he was thus fully attired; even then inquiries were not made for a comman man, but for the king, the chief of the court, or for a person of whom the public is in need.

(Fol. 73) Our Rabbis were taught: How

8) Brest plate. See Ex. 29, 36.

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מ"ד (משלי יז) למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין אוי להם לת"ח שעוסקין בתורה ואין בהם יראת שמים מכריז רבי ינאי חבל על מאן דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד א"ל רבא לרבנן במטותא מינייכו לא תירתו תרתי גיהנם. אמר רבי יהושע בן לוי מ"ד (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה והיינו דאמר רבא מאן דזכי הויא ליה סמא דחיי דלא זכה תהוי סמא דמותא א"ר שמואל בר נחמני רבי יונתן רמי כתיב (תהלים יט) פקודי ה' ישרים משמחי לב וכתיב (שם יח) אמרת ה' צרופה זכה משמחתו לא זכה צורפתו למיתה רשב"ל אמר מגופיה דקרא נפקא זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה (שם יט) יראת ה' טהורה עומדת לעד א"ר (נחוניא) זה הלומד תורה בטהרה מאי היא נושא אשה ואח"כ לומד תורה (שם) עדות ה' נאמנה מחכימת פתי. א"ר חייא נאמנה היא להעיד בלומדיה:

(דף עא ע"ב) משנה. כהן גדול משמש בח' בגדים וההדיוט בד' באלו נשאלין באורים ותומים ואין נשאלין בהם אלא למלך ולאב"ד ולמי שצורך הצבור בו:

(מא ע"ב) ת"ר כיצד שואלין השואל פניו

were the *Urim* and *Tumim* consulted? The inquirer had his face directed to him (the priest) who was consulted, and the one consulted (the priest) directed himself to the Shechina. The inquirer asks [as it is mentioned (I Sam. 30, 8)] *"Shall I pursue this troop? Will I succeed?"* And the priest answers him: *"Pursue! So hath the Lord said. Go and thou wilt succeed."* R. Juda, however, said: "He need not say, 'So hath God said.' He has only to say, 'Go and thou wilt succeed.'" One must not ask in a loud voice, as it is said (Num. 27, 21) *And he shall ask of him* (*alone*). Nor should he keep the question merely in his mind, because it is said, *He shall ask of him before the Lord.* Hence he should ask as Hannah prayed (I Sam. 1, 13) *Now as for Hannah, she spoke in her heart.* Two inquiries at a time should not be made, and if one makes two inquiries at a time, only one is answered; the first one, as it is said (Ib. 23, 11-12) *Will the men of Ke'ilah surrender me into his hand? Will Saul come down?* etc. *And the Lord said: He will came down.* But you have said only the first question is answered? David asked (Ib. b) them not in the proper order, but he was answered in the proper order. Then, when David realized that he had not asked in the proper order, he repeated the second question: *Will the men of Ke'ilah deliver me and my men into the hand of Saul?* And he was answered: .*They will deliver.* When, however, two questions must be asked at once [without delay], then the two questions are both answered, as it is said (Ib. 30, 8) *Shall I pursue after this troop? Shall I overtake them?* And the reply was: *Pursue, for thou wilt surely overtake them, and certainly recover.* And although the decision of a prophet can be revoked, the decision of the *Urim* and *Tummim* cannot be changed, as it is said (Num. 27, 21) *The judgment of the Urim.* And why were they called *Urim* and *Tumim? Urim,* because they illuminate their words; *Tumim,* because they give a complete answer. One might ask: If so, then why did it not give a complete answer to Israel at Gibath Benjamin?[9] Because the people did not think of asking whether they would be victorious or whether they would be defeated. They were answered, *Go,* and they were beaten;

9) See Judges 20, 16.

כלפי השכינה השואל אומר (ש"א ל) ארדוף אחרי הגדוד הזה האשיגנו והנשאל אומר רדוף כה אמר ה' עלה והצלח רבי יהודה אומר לא היה צריך לומר כה אמר ה' אלא עלה והצלח. אין שואלין בקול משום שנאמר (במדבר כז) ושאל לו ואינו מהרהר בלבו משום שנאמר (שם) ושאל לו וגו' אלא כדרך שדברה חנה בתפלתה שנאמר (ש"א א) והנה היא מדברת על לבה. ואין שואלין שני דברים באחד ואם שאל אין מחזירין לו אלא אחד ואין מחזירין לו אלא ראשון שנאמר (שם כג) היסגרוני בעלי קעילה בידו הירד שאול ויאמר ה' ירד. והא אמרת אין מחזירין אלא ראשון אלא דוד שאל (שם ע"ב) שלא כסדר והחזירו לו כסדר כיון שידע ששאל שלא כסדר חזר ושאל כסדר שנאמר (שם) ויאמר דוד היסגירו בעלי קעילה אותי ואת אנשי ביד שאול ויאמר ה' יסגירו ואם הוצרך הדבר לשנים מחזירין לו לשנים שנאמר (שם ל) וישאל דוד בה' לאמר ארדוף אחרי הגדוד הזה האשיגנו ויאמר לו רדוף כי השג תשיג והצל תציל ואף על פי שגזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומים אינה חוזרת שנא' (במדבר כז) במשפט האורים ולמה נקרא שמם אורים ותומים אורים שמאירים את דבריהם. תומים שמשלימין לדבריהם. ואם תאמר בגבעת בנימין מפני מה לא השלימו להם מפני שלא

but later, when they understood how to inquire, they received a complete reply, as it is said (Jud. 20, 28) *And Phineas, the son of El'azar, the son of Aaron, stood before it in those day, saying: Shall I yet continue to go out to battle with the children of Benjamin, my brother, or shall I forbear? And the Lord said: Go up, for to-morrow will I deliver him into thy hand.* How did the priest receive the reply? R. Jochanan said: "The letters [constituting the reply] became protruded." Resh Lakish said: "The letters [composing the words] came near each other." But[10] the letter *Tsade* was not there. R. Samuel, son of R. Isaac, said: "The names of Abraham, Yitzshak and Jacob were also written there."[11] But was not the letter *Teth* missing? The words *Shibtei Jeshurun*[12] (the tribes of Israel) were likewise there.

"Inquiries are not made except for a king," etc. Whence do we deduce this? R. Abahu said: "Scripture says (Num. 27, 21) *Before Elazar, the priest shall he stand, and he shall ask of him after the judgment of the Urim before the Lord . . . he and all the children of Israel with him. He,* refers to the king; *and all Israel with him,* refers to the priest anointed as the chaplain of the army; *and all the congregation,* refers to the Sanhedrin.

ביהנו אם לנצוח אם לינצח ובאחרונה שביהנו הסכימו והשלימו להם שנאמר (שופטים כ) ופנחס בן אלעזר בן אהרן עומד לפניו בימים ההם לאמר האוסיף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל ויאמר ה' עלה כי מחר אתננו בידך. כיצד נעשית רבי יוחנן אמר בולטות רשב"ל אומר מצטרפות. הא לא כתיב צד"י אמר רב שמואל ברבי יצחק אברהם יצחק ויעקב כתיב שם. והא לא כתיב טי"ת אמר רב אחא בר יעקב שבטי ישרון כתיב שם. מיתיבי כל כהן שמדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו שואלים בו שהרי שאל צדוק ועלה לו ושאל אביתר ולא עלה לו שנאמר (ש"ב טו) ויעל אביתר. דמסייע סיועי בהדייהו:

פיסקא ואין נשאלין בהם להדיוט אלא למלך ולאב"ד ולמי שצורך הצבור בו. מנא הני מילי א"ר אבהו אמר קרא (במדבר כז) ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו וגו' הוא זה מלך וכל בני ישראל אתו זה משוח מלחמה וכל העדה זו סנהדרין:

## CHAPTER EIGHT

(Fol. 74b) It is written (Deu. 8, 16) *Who hath fed thee in the wilderness with manna;* and it is also written (Ib. ib. 3) *And He afflicted thee and suffered thee to hunger.* R. Ami and R. Asi both explained [of what such affliction consisted]. One said that you cannot compare a person who has bread in his basket with one who has none (i. e., the craving of him who lacks the opportunity of gratifying his hunger is much more intense then that of him who has the opportunity).[1] The other said that you cannot compare one who sees what he eats with one who does not see what he ats.[2] "This

## יום הכפורים פרק שמיני

(דף עד ע"ב) כתיב (דברים ח) המאכילך מן במדבר וכתיב (שם) ויענך וירעיבך רבי אמי ור' אסי חד אמר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו. וחד אמר אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה

10) The letter Tzade is not found in any of the tribe's names.
11) Yitzchak (Isaac) is spelled with a Tzade.
12) Shibtei is spelled with a Teth.
1) The manna came down only according to need, none was to be left over.
2) The manna had all flavors at will, but not the appearance of all foods.

ואוכל. אמר רב יוסף מכאן רמז לסומין שאוכלין ואינן שבעין. אמר אביי הילכך מאן דאית ליה סעודתא לא ניכלה אלא ביממא. א"ר זירא מאי קראה (קהלת ו) טוב מראה עינים מהלך נפש. (משלי כג) כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים ר' אמי ור' אסי חד אמר כל הנותן עינו בכוסו כל העולם דומה עליו כמישור וחד אמר כל הנותן עיניו בכוסו כל העריות דומות עליו כמישור (שם יב) דאגה בלב איש ישחנה רבי אמי ורבי אסי חד אמר יסיחנה מדעתו וחד אמר ישיחנה לאחרים. (ישעיה סה) ונחש עפר לחמו רבי אמי ורבי אסי חד אמר אפילו אוכל כל מעדני עולם טועם בהם טעם עפר וחד אמר אפילו אוכל כל מעדני עולם אין דעתו מתקררת עד שיאכל עפר: תניא א"ר יוסי בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. בשר ודם מקניט את חבירו יורד עמו עד לחייו אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן קלל את הנחש עולה לגג מזונותיו עמו יורד לקרקע מזונותיו עמו קלל את כנען אוכל מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה קלל את האשה הכל רצין אחריה קלל את האדמה הכל ניזונין הימנה:

תניא ר' יוסי אומר כשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורים ומה שבסדקים כך המן מגיד לישראל מה שבחורים ומה שבסדקים כיצד שנים שבאו לפני משה לדין זה אומר עבדי גנבת וזה אומר אתה מכרתו לי א"ל משה דינו לבקר משפט למחר אם נמצא עומר

suggests," said R. Joseph, "that the blind are never satisfied." "Therefore," said Abaye, "he who must eat, should eat only by day, and not by night." R. Zera said: "Where is the Biblical passage to prove it? (Ecc. 69) *Better is what one seeth with the eyes than the wandering of desire.*" (Pr. 23, 31) *When he glances into the cup, he drinks it down smoothly.* R. Ami and R. Assi both explained this passage. One explained it: (Fol. 75) "Whoever glances into the cup, to him the entire world appears common (he disregards other people's rights)"; and the other said: "Whoever glances into the cup, to him all forbidden connections appear common (to which all have access)." (Ib. 12, 26) *If there is care in the heart of a man, he shall suppress it.* R. Ami and R. Assi both explained this. One said: "This means that he should dismiss it from his mind." The other said: "He should speak it out to others." (Is. 65, 25) *The serpent, dust shall be his food.* R. Ami and A. Assi both explained this. One said this means: "Even if he eats the best things in the world, he tastes the flavor of earth"; and the other said: "Even after eating the best things in the world, he finds no satisfaction until he eats earth." We are taught in a Baraitha: R. Jose said: "Come and see how the custom of the Holy One, praised be He! differs from that of frail man. When one frail man provokes another, the latter tries to embitter his life; but the Holy One, praised be He! is not so. The serpent is cursed by Him, yet it climbs up the roof and finds its food; it then descends to the ground and finds its food there. Canaan was cursed. Nevertheless, he eats what his master eats, drinks what his master drinks. Woman was cursed, yet all run after her. The earth was cursed, yet the world is sustained by it."

We are taught in a Baraitha: R. Jose says: "Just as the prophet disclosed to Israel all that occurred in the very nooks and fissures of their dwellings, so also did the manna disclose all the secrets that were hidden in the very nooks and fissures." In what manner? For instance, when two [litigants] came to Moses, and the plaintiff said: "He has stolen my slave," while the defendant said: "You sold him to me," Moses would say: "In the morning we shall decide it." On the morrow, if the

measure of manna for the slave was found in the house of his first master, it became known that the slave had been stolen; but if the measure of manna was found in the house of the other, it was evident that he had bought him. And so also if one came and impeached his wife for adultery, and she counter-charged him with that crime; then Moses again said: "In the morning we shall decide it." If her measure of manna was found in the house of her husband, it was evident that he had sinned; if the measure of manna was found in the house of her father, it was plain that she had sinned." It is written (Num. 15, 9) *When the dew fell upon the camp in the night the manna fell upon it;* and it is written (Ex. 16, 4) *The people shall go out, and gather;* and again it is written (Num. 11, 8) *The people went about, and gathered it.* How are the three verses to be reconciled? As for the righteous, the manna came down at the door of their tents; the average man had to go out and find it; the wicked had to swarm around and gather it." It is written (Ex. 16, 8) *bread from heaven;* and (Num. 11, 4) . . . *made cakes of it;* and (ib.) *ground it.* How shall these passages be reconciled to each other? For the righteous, it was ready bread; for the average man, it was cakes (unbaked); and the wicked had to grind it in a mill. (Num. 11, 8) *Its taste was as of cakes mixed with oil.* R. Abahu said: "Just as the breast, in which the suckling, every time he touches it, finds a different flavor [according to what his mother had eaten], so also did the manna, as often as the Israelites ate it, contain all flavors."

(Ex. 16, 8) *And Moses said: "When the Lord giveth you in the evening flesh to eat, and bread in the morning to the full."* It was taught in the name of R. Joshua b. Karcha: (Ib. b) Bread [was given] because they had been reasonable in demanding it [only when they were hungry], they got it reasonably [right in the morning]; but as for meat, because they had been unreasonable in demanding it, [having had many flocks], it was also given to them with the same unreasonableness [late at night so that they had not sufficient time to prepare it]. By this, the Torah teaches a lesson in manners; viz,. that meat is to be eaten only by night. But did not Abaye once say:

בבית רבו ראשון בידוע שזה גנבו נמצא עומר בבית רבו שני בידוע שזה מכרו לו וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין הוא אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי א"ל משה דינו לבקר משפט אם נמצא עומרה בבית בעלה בידוע שהוא סרח עליה ואם נמצא בבית אביה בידוע שהיא סרחה עליו. כתיב (במדבר יא) וברדת הטל על המחנה לילה וגו' וכתיב (שמות טז) ויצא העם ולקטו וגו' וכתיב (במדבר יא) שטו העם ולקטו וגו' הא כיצד צדיקים יורד להם על פתח בתיהם בינונים יצא העם ולקטו רשעים שטו העם ולקטו כתיב לחם וכתיב וטחנו הא כיצד צדיקים לחם בינונים עוגות רשעים טחנו בריחים. (במדבר יא) והיה טעמו כטעם לשד השמן א"ר אבהו מה שד זה כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו כמה טעמים אף המן כל זמן שישראל אוכלין אותו מוציאין בו כמה טעמים :

(שמות טז) ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבוקר לשבוע (עיקרים מג פ' י"ט) תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה (שם ע"ב) לחם ששאלו כהוגן ניתן להם כהוגן. בשר ששאלו שלא כהוגן ניתן להם שלא כהוגן מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בערב והא אמר אביי

"He who has to eat a meal, should eat it only by day?" He meant while yet there is light. R. Acha b. Jacob said: "At first Israel were like hens, which constantly pick in the dunghill [so they ate at all times], till Moses came and set regular hours for their meals." It is written [the manna had the taste of] *"bread, oil, honey."* What does this signify? i. e., For the young it had the taste of bread; for the old, the taste of oil, and for the children, the taste of honey.

Our Rabbis have been taught: (Ps. 78, 25) *The bread of Abirim did man eat.* R. Akiba said: "That means, the bread that angels eat." When this was told to R. Ishmael, he said to them: "Go and tell unto R. Akiba: Thou hast been in error. Do then angels eat bread? Behold it is written (Deut. 9, 9) *Bread did I not eat, and water did I not drink?"* But how is the passage, *bread of Abirim,* to be explained? Do not read *Abirim* (angels), but *Ebrim* (members); i. e., it was absorbed by all the two hundred and forty-eight members (no refuse was left).

(Fol. 76) The disciples of R. Simon b. Jochai questioned him: "Wherefore did not the manna descend for Israel all at once for the whole year?" He answered: "I will explain it to you by means of a parable. Unto what may that be likened? Unto a frail king who ordered that his son's rations shall be supplied but once a year; the son, then, came to see his father but once a year. The king got angry and ordered again that the rations should be supplied daily. Could his son do otherwise than to visit his father every day? So it was also with Israel. Whoever had four children or five, worried, and said: 'Perhaps no manna will descend to-morrow, and all my children will starve of hunger.' Consequently all Israel directed their hearts [daily] towards their Heavenly Father." According to others, the purpose was that Israel should have it fresh every day; and still others, that they should not have to carry it on the road.

It was after R. Tarphon and the elders had been occupied for a long time discussing the section concerning the manna that R. Elazar of Modein, who was among them, answered, saying: "The manna which came down to Israel in the desert was sixty cubits high." Thereupon R. Tarphon said to

האי מאן דאית ליה סעודתא לא ניכליה אלא בימםא מאי יממא כעין יממא. אמר רב אחא בר יעקב אמר רב חסדא בתחלה היו ישראל דומין לתרנגולין שמנקרין באשפה עד שבא משה וקבע להם זמן סעודתם:

כתיב לחם וכתיב שמן וכתיב דבש. א"ר יוסי ברבי חנינא הא כיצד לנערים לחם ולזקנים שמן לתינוקות דבש. כתיב שליו וקרינן סליו:

ת"ר (תהלים עח) לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו דברי רבי עקיבא וכשנאמרו הדברים לפני ר' ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לר"ע עקיבא טעית וכי מלאכי השרת אוכלים לחם והלא כבר נאמר (דברים ט) לחם לא אכלתי אלא מה אני מקיים לחם אבירים אל תקרי לחם אבירים אלא לחם איברים. לחם שנבלע ברמ"ח איברים:

(דף עו) שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה לא היה יורד להם לישראל מן פעם אחת בשנה אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה לו בן וקבע עליו פרנסתו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה עמד וקבע לו פרנסתו בכל יום ויום לא ראוי לאותו בן שיקבול פני אביו בכל יום ויום ואף כך ישראל מי שיש לו ד' וה' בנים היה דואג ואומר שמא למחר אין המן יורד ונמצאו בניהם ובנותיהם מתים ברעב ונמצאו כל ישראל מכוונים את לבם לאביהם שבשמים. ד"א (מן) שאוכלין אותו כשהוא חם. ד"א מפני משוי הדרך:

וכבר היה ר' טרפון וזקנים יושבים ועוסקים בפרשת המן והיה רבי אלעזר המודעי יושב ביניהם נענה רבי אלעזר המודעי ואמר מן שירד להם לישראל היה גבוה ס' אמה אמר

him: "Modite! How long wilt thou rake words together and bring them up against us (what authority have you for your assertions)?" "Rabbi," answered he, "I take my theory from the following passages (Gen. 7, 20) *Fifteen cubits upward did the waters prevail, and the mountains were covered.* Does this mean that the water was fifteen cubits above the valley or fifteen cubits above the mountains? Did then the water stand like walls [so that it could be measured]? And besides, how could the ark ascend the mountains? Therefore, [we must explain it as follows], first of all apply the former passage (Ib. 11), . . . *were all the fountains of the great deep broken up,* until they were level with the mountains; and then apply the passage, *fifteen cubits upward did the water prevail,* etc. Let us see which measure is larger, the one of Divine goodness or of evil dispensation? Surely the measure of Divine goodness is larger than that of evil dispensation. Now, concerning the measure of evil dispensation, it is said (Ib. ib. 11) *and the windows of heaven were opened;* and concerning the measure of Divine goodness, it is written (Ps. 78, 23) *And the doors of heaven He opened; and He caused to rain manna unto thee;* and we have been taught as to how many window spaces a door space contains; viz., four windows to each door space. Hence there are eight window spaces,[3] [and since at the evil dispensation when water came from two windows, it comprised fifteen cubits above the earth], therefore the manna [which came from eight windows] must have been sixty cubits high, [four times the amount]." We are taught in a Baraitha: Issi b. Juda says: "The manna which ascended for Israel was increased by itself in height till all the kings of the East and the West saw it, as it is said (Ib. 23, 15) *Thou preparest for me a table in the presence of my assailants.*" "From this we infer," said Abaye, "that the [wine] cup of King David in the future world will hold two hundred and twenty-one quarts, as it is said (Ib. ib. b) *My cup runneth over.* The word cup (*Kossi*) equals in numerical value the above number. But how can Rabbi Elazar the Modite compare both things, since the flood lasted for forty days and the

לו רבי טרפון עד מתי אתה מגבב דברים ומביא עלינו א"ל רבי מקרא אני דורש (בראשית ז) חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים וגו' וכי ט"ו אמה בעמק ט"ו אמה בהרים וכי מיא שורי שורי הוה קיימא ותו תיבותא היכי סגיא אלא מעיקרא כתיב (שם) נבקעו כל מעיינות תהום רבה עד דשוו מיא לטורי ולבסוף כתיב (שם) חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים (וגו') וכי איזו מדה מרובה מדה טובה או מדת פורענות הוי אומר מדה טובה מרובה ממדת פורענות במדת פורענות הוא אומר (שם) וארובות השמים נפתחו ובמדה טובה כתיב (תהלים עח) ודלתי שמים פתח ואומר (שם) וימטר עליהם מן לאכול ותנא כמה ארובות יש בדלת ד' ד' הרי כאן ח' נמצא מן שירד להם לישראל גבוה ס' אמה. תניא איסי בן יהודה אומר מן שירד להם לישראל מתגבר ועולה עד שרואין אותו כל מלכי מזרח ומערב שנאמר (שם כג) תערוך לפני שולחן נגד צוררי וגו' אמר אביי ש"מ כסא דדוד לעלמא דאתי מאתן ועשרים וחד לוגא מחזיק שנאמר (תהלים כג) כוסי רויה. רויה בגימטריא הכי הוי. מי דמי התם מ'

3) Since "doors" is mentioned in the plural it cannot be less than two, thus making a total of eight windows.

manna lasted only a short time; again, the flood did the work for the entire world while the manna was merely for Israel alone. Hence the measure ought to be much more. We must, therefore, say that R. Elazar the Modite makes the inference by analogy of *P'thicha, P'thicha,* mentioned in both places.[4]

(Fol. 77) (Jer. 2, 25) *Prevent thy foot from being unshod, and thy throat from being thirsty;* i. e., prevent thyself from sin, so that thy foot be not unshod, and prevent thy tongue from speaking vanity, so that thy throat be not thirsty.

(Fol. 87b) It happened once that R. Meir, R. Juda and R. Jose were traveling on the road. R. Meir paid attention to the names of his innkeepers, but the other two did not pay any attention to it. When they arrived at an inn, they asked the host: "What is thy name?" "Kidor," he replied. "I infer from his name that he is a wicked man," said R. Meir, "because it is written (Deut. 32, 20) *Ki dor tah-puchoth hema —(for a perverse generation are they* [by a play of words])." R. Juda and R. Jose intrusted him with their purses for safe-keeping over the Sabbath. R. Meir, however, did not, but put his in a pitcher and buried it alongside the head of the innkeeper's father's grave. His father appeared in a dream to the innkeeper, saying: "Go and take away the purse that is over my head." Kidor rose in the morning, and told it to R. Meir. He said to him: "A dream which occurs on the eve of the Sabbath has no significance." Nevertheless, R. Meir kept watch over his money the whole day, and at nightfall he removed it. On the morrow, when R. Juda and R. Jose said to the innkeeper: "Give us our purses." He replied to them: "You have never given them to me." R. Meir then said to them: "Why did you not pay attention to names?" "Why has the Master not told us about it?" replied they. He said: "I only say that such men *ought* to be suspected, but I could not say it with certainty." Noticing that he [Kidor] had lentils on his mustache they took him to a store and intoxicated him with wine. In the meantime they went to his wife, and told her that her husband had instructed her that she should give them their money; and to prove their statement they told her that on this very day they ate len-

יום והכא חדא שעתא התם לכ"ע הכא לישראל לחודיה. אם כן נפישי להו טפי אלא לרבי אלעזר המודעי פתיחה פתיחה גמר:

(דף עז) מאי דכתיב (ירמיה ב) מנעי רגלך מיחף וגרונך מצמאה מנעי עצמך מחטא כדי שלא יבאו רגליך לידי יחוף מנעי לשונך מדברים בטלים כדי שלא יבא גרונך לידי צמאה:

(דף פג ע"ב) רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי הוו קאזלי באורחא רבי מאיר הוה דייק בשמא רבי יהודה ורבי יוסי לא הוו דייקי בשמא כי מטו להההוא דוכתא בעו אושפיזא א"ל מה שמך א"ל כידור אמר להו רבי מאיר שמע מינה אדם רשע הוא דכתיב (דברים לב) כי דור תהפוכות המה. רבי יהודה ורבי יוסי אשלימו ליה כיסייהו רבי מאיר לא אשלים ליה כיסיה אזל רבי מאיר אותביה בכדא וקבריה בקברא דאבוה דההוא גברא ברישיה איתחזי ליה אבוה בחלמא תא שקיל כיסא דמנח ברישיה דההוא גברא למחר אתא לקמיה דרבי מאיר א"ל הכי איתחזי לי בחלמאי א"ל חלמי דבי שמשי בטלין אינון אזל רבי מאיר נטריה כולי יומא לאורתא שקלי לכיסיה ואתא. למחר אמרו ליה הב לן כיסן אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו רבי מאיר אמאי לא תבדקו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימור דאמרי אנא אחששא אחזוקי מי אמרי משכוהו ועיילוהו לחנותא אשקיוהו

til. She returned their purses to them, and they went away. He (Kidor) then went and murdered his wife And this is meant by the statement of the Mishnah: "The failure to wash his hands before the meal caused a man to eat pork [for he was token to be a gentile]; and water, after the meal, caused one to obecome a murderer [refering to Kidor]." Consequently all of them began to pay strict attention to the name [of a person]. Later when they arrived at an inn whose keeper's name was Bala, they refused to stop there. They said this must be a wicked man, for it is written (Ezek. 23, 43) *And Bala is an adulterer.*

Our Rabbis were taught: Five things have been said respecting a mad dog: Its mouth gapes wide, it drops saliva, its ears hang down, its tail is curled between its thighs, and it slinks alongside the road. And others say, it barks spasmodically. What causes a dog to become mad? Rab said: "It is caused by witches sporting with it." Samuel however said: "It is the cause of an evil spirit which rests upon it." Wherein do they differ? To kill it by means of a projectile [in order not to touch it]. (Fol. 84) We are taught in accordance with the opinion of Samuel: It (a mad dog) should be killed by an arrow, or other projectile, for whoever touches it becomes dangerously ill, and whoever is bitten by him dies. What are the remedies? He whose clothes have been touched by the dog should cast them off and run away, as it happened with R. Huna, the son of R. Joshua, who was rubbed against by a mad dog; he stripped himself, and ran away, saying: "I have fulfilled in my own person the verse (Ecc. 7) *Wisdom giveth life to him who possesseth it.*"

(Fol. 85b) MISHNAH: He who says, "I will sin, repent, sin again, and repent again," will have no opportunity to repent. If one says, "I will sin, and the Day of Atonement will atone for my sins," the Day of Atonement will bring no atonement for him. [Only] sins affecting the relation of man to God, the Day of Atonement atones for: but, sins affecting the relation of man to his fellow-man is not atoned for by the Day of Atonement until he appeases his fellow-man. This R. Elazar expounded (Lev. 16, 30) *From all your sins before the Lord*

חמרא חזו טלפחי בדיקניה אזלו ויהבו סימנא לדביתהו ושקלי לכיסייהו אזיל איהו וקטלא לאיתתיה היינו דתנן מים הראשונים האכילו בשר חזיר מים האחרונים הרגו את הנפש לסוף הוו דייקי בשמא כי מטו לביתיה דגברא דשמיה בלה לא עיילי לגבי׳ אמרו ש״מ רשע הוא דכתיב (יחזקאל כג) ואומר לבלה נאופים :

ת״ר ה׳ דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח ורירו נוטף ואזניו סרוחות וזנבו מונחת לו בין ירכותיו ומהלך על צדי רשות הרבים ויש אומרים אף נובח ואין קולו נשמע ממאי הוי רב אמר נשים כשפניות משחקות בו שמואל אמר רוח רעה שורה עליו מאי בינייהו איכא בינייהו (ד׳ פד) למיקטלי׳ בדבר הנזרק. תניא כותיה דשמואל כשהורגין אותו אין הורגין אותו אלא בדבר הנזרק דחייף ביה מסתכן דנכית ליה מאית דחיית ביה מסתכן מאי תקנתיה נשלח מאניה ונשדינהו קמיה ונרהוט כי הא דרב הונא בריה דרב יהושע הוה קאי בשוקא חף ביה שלח מאניה ושדא קמיה ורהט אמר קיימתי בעצמי (קהלת ז) החכמה תחיה בעליה :

(דף פה ע״ב) משנה האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויוה״כ מכפר אין יוה״כ מכפר. עבירות שבין אדם למקום יוה״כ מכפר עבירות שבינו לבין חבירו אין יוה״כ מכפר עד שירצה את חבירו. את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה (ויקרא טז) מכל חטאתיכם לפני ה׳ תטהרו

*shall ye be clean;* i. e. "Sins affecting the relation of man to God, the Day of Atonement atones for; but sins affecting the relation of man to his fellow-man, the Day of Atonment cannot atone for until his fellow-man has been appeased. "Happy are ye, O Israel," remarked R. Akiba: "Before whom do you cleanse yourselves, and who cleanses you? Your Father, who is in Heaven! for it is said (Ez. 36, 25) *There will I sprinkle clean water upon you, and ye shall be clean*; and there is also another passage (Jer. 17, 13) *The hope* (*Mikvah*) *of Israel is the Lord;* i. e., just as a ritual bath of purification (*Mikvah*) purifies the unclean, so also does the Holy One, praised be He! cleanse Israel."

(Fol. 86) R. Mathia b. Cheresh asked R. Elazar b. Azariah of Rome: "Have you heard of the four kinds of atonement, about which R. Ishmael expounded?" "There are only three," replied he, "for penitence, the fourth one, is combined with each of them. When one has transgressed a positive commandment, and repents before he leaves the place [of transgression] he is forgiven, as it is said (Jer. 3, 22) *Return O backsliding children, I will heal your backslidings.* If he has transgressed a prohibitive commandment, and offers repentance, his repentance causes the suspension of sentence, and penitence on the Day of Atonement forgives, as it is said (Lev. 16, 30) *For on that day shall He make atonement for you, to cleanse you from all your sins.* If he has committed sins for which the penalties are *Karoth*, or death by *Beth Din*, then Penitence together with the Day of Atonement suspends [the sentence in Heaven] and afflictions finish the atonement, as it is said (Ps. 89, 33) *Then will I visit with the rod their transgressions, and with plagues their iniquity.* But he who has on his conscience the defamation of the name of the Lord, penitence cannot suspend, nor can the Day of Atonement atone for, nor will affliction end, his punishment; but all three together only suspend sentence, and death completes the atonement; as it is said (Is. 22, 14) *And it was revealed in my ears by the Lord of hosts: Surely this iniquity shall not be forgiven unto you, until ye die.*"

What is called defaming the Lord's name? "For instance," said Rab, "if I take meat from a butcher and do not immedi-

עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו. א"ר עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל לא) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם ואומר (ירמיה יז) מקוה ישראל ה' מה המקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

(דף פו) שאל רבי מתיא בן חרש את רבי אלעזר בן עזריה ברומי שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש א"ל שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד. עבר אדם על מצות עשה ועשה תשובה אינו זז משם עד שמוחלין לו שנאמר (ירמיה ג) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם עבר אדם על מצות לא תעשה ועשה תשובה תשובה תולה ויוה"כ מכפר שנאמר (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם. עבר אדם על כריתות ומיתות ב"ד ועשה תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין ממרקין שנאמר (תהלים פט) ופקדתי בשבט פשעם וגו' אבל מי שיש חלול השם בידו אין כח לא בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר (ישעיה כב) ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון וגו':

היכי דמי חלול השם אמר רב כגון אנא דשקילנא בשרא מבי טבחא ולאלתר לא יהיבנא

ately pay for it." (He might say a great and religious man commits robbery.) Said Abaye: "This applies only where the custom is for the butcher not to come to collect, but not where the butcher comes to collect." Rabina said: "Matha Mechasia is a place where the butchers come around to collect." Whenever Abaye bought meat from a butcher who had a partner, he would pay both, and later would bring them together to straighten out the account. R. Jochanan said: "If I would walk four cubits without *Tephilin,* or without studying Torah, I should profane the Name of the Lord." R. Isaac b. Abdini said: "When a man's companions are ashamed of his reputation [the name is defamed]." In what respect might this [statement] be true? When people say of a man, "O God, pardon him for his deeds." Abaye said: "[The statement] refers to the following Baraitha: (Deut. 6, 5) *Thou shalt love the Lord thy God.* This implies that the Divine name may be beloved through thee; that a man should read and study the *Torah* and wait upon scholars; that he should speak softly to people; that his purchases and presents should be fitting, and that his business transactions be honest. What will people then say of him? Happy is he who studied the *Torah;* happy is his father, who taught him the *Torah;* happy is his teacher, who has instructed him in the *Torah;* and woe to those people who have not studied the *Torah!* Behold, the one who has learned *Torah,* how beautiful are his ways! How perfect are his deeds! Of him the passage reads (Is. 49, 3) *And he said unto me, My servant art thou, O Israel, thou on whom I will be glorified.* But one who has even read the Bible, studied the Mishnah and served the scholars, but speaks not gently to people, or whose purchases and gifts are not fitting, or who deals dishonestly, what do people say about him? Woe to him who has read the Bible and studied the Mishnah; woe to his father, who has taught him the *Torah;* woe to his teacher, who has instructed him in the *Torah!* Happy is he who did not study the *Torah!* See the one who has learned the *Torah!* How evil are his deeds! How evil are his ways! Of him the passage reads (Ezek. 36, 20) *They profane My holy name, because they said of*

דמי. אמר אביי ל"ש אלא באתרא דלא תבעי אבל באתרא דתבעי לית לן בה. אמר רבינא הא מתא מחסיא אתרא דתבעי הוא. אביי כי הוה שקיל בשרא מבי תרי שותפי יהיב זוזא להאי וזוזא להאי וקרבינהו אהדדי ועביד להו חושבנא. רבי יוחנן אמר כגון אנא דאזלינא ד' אמות בלא תפילין ובלא תורה. רב יצחק בר אבדימי אמר כל שחביריו בושין משמועתו. היכי דמי אמר רב נחמן בר יצחק כגון דאמרי אינשי שרא ליה מריה לפלניא אביי אמר כדתניא (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא אדם קורא ושונה ומשמש ת"ח ודבורו בנחת עם הבריות ומקחו ומתנו בשוק נאה ונושא ונותן באמונה מה הבריות אומרים עליו אשרי פלוני שלמד תורה אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להן לבני אדם שלא למדו תורה ראיתם פלוני שלמד תורה כמה יפים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר ובזמן שאדם קורא ושונה ומשמש ת"ח ואין דבורו בנחת עם הבריות ואין מתנו ומקחו נאה בשוק ואינו נושא ונותן באמונה מה הבריות אומרים עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה אשרי בני אדם שלא למדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה מכוערים מעשיו כמה מקולקלים דרכיו עליו הכתוב אומר (יחזקאל לו) באמור להם עם

*them, these are the people of the Lord, and out of His land are they gone forth."*

R. Chama b. Chanina said: "Penitence is great; for it brings healing to the world, as it is said (Hosea 14, 5) *I will heal their backsliding, I will love them freely."* R. Chama b. Chanina raised the following contradiction: It is written (Jer. 3, 14) *Return, O backsliding children;* which seems to apply even to those who had formerly been backsliders; and it is written (Ib.) *I will heal thy backsliding,* which seems to imply merely for the time being. No difficulty is here presented. The former case deals with one who repents out of love for God, but the latter deals with one who repents merely out of fear. R. Ami raised the following contradiction: It is written, *Backsliding children,* and elsewhere (Jer. 3, 14) *For I am become your master and will take you as slaves.* No difficulty is here presented. The former case applies to repentance through love or through fear [they are their children]. But the latter applies only when they do it through suffering [when they are considered merely as slaves].

R. Levi said: "Penitence is great. It reaches the throne of Divine Majesty, as it is said (Hos. 14, 2) *Return, O Israel, even unto the Lord thy God."* R. Jochanan said: "Penitence is so great that it supersedes a negative commandment in the Torah, as it is said (Jer. 3, 3) *One could say, Behold, if a man sends away his wife, and she goes from him, and becomes another man's, can he return unto her again? Would not that land be greatly polluted? and thou hast played the harlot with many companions, and wilt yet return to me, saith the Lord."*

R. Jochan said: "Penitence is great that it will cause to bring the redemption, as it is said, *And a redeemer shall come to Zion and to them that turn from transgression in Jacob;* i. e., why shall a redeemer come to Zion? Because of those that turn from transgression."

(Ib.) Resh Lakish said: "Penitence is great, since it mitigates intentional crimes to the status of inadvertent acts. As it is written (Hos. 14, 2) *For thou hast stumbled in thy iniquity. Iniquity,* is intentional, and yet it is called stumbling." Is this so? Did not Resh Lakish himself say: "Penitence is so great, that intentional sins

ה׳ אלה ומארצו יצאו :

א״ר חמא בר חנינא גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם שנאמר (הושע יד) ארפא משובתם אוהבם נדבה וגו׳. רבי חמא בר חנינא רמי כתיב (ירמיה ג) שובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתיב (שם) ארפא משובותיכם. לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה אמר רב יהודה רב אמי רמי כתיב שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וכתיב (שם) כי אנכי בעלתי בכם גו׳ לא קשיא כאן מאהבה ומיראה כאן על ידי יסורין:

א״ר לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר (הושע יד) שובה ישראל עד ה׳ אלהיך וגו׳ (שם ע״ב) אמר ר״י גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה שנאמר (ירמיה ג) הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר וגו׳ עד ושוב אלי נאם ה׳ :

א״ר יונתן גדולה תשובה שמביאה גאולה שנאמר ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב מאי טעמא ובא לציון גואל משום דשבי פשע ביעקב:

אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות להם כשגגות שנאמר (הושע יד) שובה ישראל עד ה׳ אלהיך כי כשלת בעונך

האי עון מזיד הוא וקרי ליה מכשול איני והא אמר ר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשות להם כזכיות שנאמר (יחזקאל לג) ובשוב רשע מרשעתו וגו' עליהם הוא יחיה לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה :

אמר רבי יונתן גדולה תשובה שמארכת ימיו ושנותיו של אדם שנאמר (שם) . הוא יחיה. אמר רבי יצחק אמרי במערבא משמיה דרבא בר רמי בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מקניט את חבירו ספק מתפיים ממנו ספק אין מתפיים ממנו ואם תמצא לומר מתפיים ממנו ספק מתפיים ממנו בדברים ספק מתפיים ממנו בממון אבל מדת הקדוש ברוך הוא אינו כך אדם עובר עבירה בסתר מתפיים ממנו בדברים שנאמר (הושע יד) קחו עמכם דברים ושובו אל ה' ולא עוד אלא שמחזיק לו טובה שנאמר (שם) וקח טוב ולא עוד אלא שדומה כמי שבנה מזבח והקטיר עליו קרבן שנאמר (שם) ונשלמה פרים שפתינו ושמא תאמר פרי חובות ת"ל אוהבם נדבה :

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב גדולה תשובה שאפילו יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם שנאמר (שם) ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפו ממנו מהם לא נאמר אלא ממנו. היכי דמי בעל תשובה כגון שבא עבירה לידו פעם ראשונה ושניה ופירש הימנה מחוי רב יהודה באותו מקום ובאותה אשה ובאותו פרק אמר רב יהודה רב רמי כתיב (משלי כח) מכסה פשעיו לא יצליח ומודה

are accounted to him [who repents] as though they were merits, as it is said (Ezek. 33, 19) *And when the wicked returneth from his wickedness, and executeth justice and righteousness, he shall surely live for them."* This presents no difficulty. The latter deals with one who repents out of love, and the former with one who repents out of fear. R. Jonathan said "Penitence is so great that it causes man to live long (to prolong the years and days of man), as it is said (Ib. ib.) *He shall surely live."* R. Isaac said that in the land of Israel, they say in the name of Raba b. Mari as follows: "Come and see how the custom of the Holy One, praised be He! differs from the custom of frail man. The custom of frail man is, that when he is provoked by his friend, it is doubtful whether he will or will not accept an apology; and should one even be sure to accept an apology, it is doubtful whether he will be appeased by mere words (without a fine). But the Holy One, praised be He! allows Himself to be appeased even if a man commits a sin in secret, as it is said (Hos. 14, 3) *Take with you the words, and return to the Lord.* And not this alone, but He even gives him credit [for his sins], as it is said (Ib. ib.) *Accept good;* and not this alone, but the passage considers him [the repentant sinner] equal to one who has sacrificed bullocks, as it is said here. *Let us repay the steers with our lips* One might say that they will be regarded as steers of sin-oyering. It is, therefore, said (Ib. 5) *I will heal their backsliding, I will love them voluntarily* [i.e., as a volunteer offering]."

R. Zutra b. Tubia said in the name of Rab: "Repentance is so great, that even when an individual repents the whole world is pardoned together with him, as it is said: *I will heal their backsliding, I will love them freely; for my anger is turned away from us.* It does not say *from them,* but *from us,*—from all of us." What do you call a repentant sinner? When he had an opportunity to do a sin once, and twice, but abstains from committing it. R. Juda, pointing out with his finger, said: "This refers only to when it [the repentance] happened in the same place, with the same person, and at the same time." R. Juda said: "Rab raised the following contradiction: It is written (Pr. 28, 13) *He that con-*

*cealeth his transgressions will not prosper,* and (Ps. 31, 1) *Happy is he whose transgression is forgiven; whose sin is covered.* It presents no difficulty. One refers to a sin publicly known [he ought to confess and repent]; but the other refers to a sin not yet known [he ought to repent before it has become known]." R. Zutra b. Tubia said: "The former deals with sins committed toward a man; and the other deals with sins committed toward God."

We are taught in a Baraitha: R. Jose b. R. Juda said: "When a man sins the first time he is pardoned; the second time, he is pardoned; the third time, he is pardoned, as it is said (Amos 2, 6) *Thus hath* doned, as it is said (Amos 2, 6): *Thus hath said the Lord: 'For three transgressions of Israel, and for four, will I not turn away their punishment.'* And it is said (Job 33, 29) *Lo, all those things doth God two or three times with man."* What need for the second passage? From the first we might think that only a congregation is referred to, but not an individual. Come, listen: *Lo, all these things doth God two or three times with man.*

Our Rabbis were taught: "The sins for which one has confessed on one Day of Atonement, need not be confessed again on the next Day of Atonement. This is the case if he has not repeated the sin; but in case the sin was repeated, he should repeat the confession also. If, however, without having sinned again, he confessed again, then to him applies the verse (Prov. 26, 11) *As a dog returneth to his vomit, so doth a fool repeat his folly."* But R. Elazar b. R. Juda says: "So much the more may he be praised, as it is said (Ps. 51, 5) *For of my transgressions I have full knowledge, and my sin is before me continually.* But, how should the passage, *As a dog returneth to his vomit,* be explained? This refers to that which R. Huna said (for R. Huna said): "When a man commits a sin and repeats it, it is permitted to him." How can you think so? We must say that he meant: It appears to him permissible.

We are taught that R. Juda b. Baba says, "One must specify his sin [when he confesses], as it is said (Ex. 32, 31) *This people hath sinned a great sin, and they have made themselves a god of gold."* R. Akiba, however, says that one need not spe-

ועוזב וגו׳ וכתיב (תהלים לב) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה לא קשיא כאן בחטא מפורסם כאן בחטא שאינו מפורסם רב זוטרא בר טוביה אמר כאן בעבירות שבין אדם למקום כאן בעבירות שבין אדם לחבירו :

תניא אמר רבי יוסי ברבי יהודה עבר אדם עבירה פעם ראשונה מוחלין לו. שניה מוחלין לו. שלישית מוחלין לו. רביעית אין מוחלין לו שנאמר (עמוס ב) כה אמר ה׳ על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו ואומר (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. מאי ואומר וכי תימא הני מילי בצבור אבל ביחיד לא ת״ש הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר :

ת״ר עבירות שהתודה עליהם יום הכפורים זה לא יתודה עליהם יוה״כ אחר ואם שנה בהן צריך שיתודה עליהם ביוה״כ אחר ואם לא שנה בהן והתודה עליהן עליו הכתוב אומר (משלי כו) ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו ר״א ברבי יהודה אומר כל שכן שהוא משובח שנאמר (תהלים נא) כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד אלא מה אני מקיים ככלב שב על קיאו כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר :

תניא רבי יהודה בן בבא אומר צריך אדם לפרט את החטא שנאמר (שמות לב) אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב רבי עקיבא אומר אינו צריך שנאמר

(תהלים לב) **אשרי נשוי פשע כסוי חטאה** אלא מה אני מקיים ויעשו להם אלהי זהב כדרבי ינאי דאמר רבי ינאי אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שבלו שפתותיהם מלומר די גרם להם לעשות אלהי זהב :

שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל ואלו הם משה ודוד. משה אמר יכתב סורחני שנאמר (דברים לב) על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש מדבר צין על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל. דוד אמר לא יכתב סורחני שנאמר (תהלים לב) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה. משל דמשה ודוד למה הדבר דומה לשתי נשים שלוקות בב"ד אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית זו שאכלה פגי שביעית אמרה להם בבקשה מכם הודיעו על מה היא לוקה כדי שלא יאמרו על מה שזו לוקה זו לוקה. מיד הביאו פגי שביעית ותלו לה בצוארה והכריזו עליה על כך היא לוקה :

מפרסמין את החנפים מפני חלול השם שנאמר (יחזקאל ג) ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו הוא ימות. תשובת המוחלטין מעכבת את הפורענות ואפילו לאחר שנחתם גזר דינם של פורענות. שלות רשעים סופה תקלה והרשות מקברת את בעליה ערום נכנס לה וערום יוצא ממנה ולואי שתהא יציאה כביאה :

רב כי הוה נפיק למידן דינא אמר הכי בצבו נפשאי לקטלא נפיק וצבי ביתי לית אנא עביד וריקן לביתי איעול ערום אכנם לה וערום אצא

cify his sin, as it is said (Ps. 32, 1) *Happy is he whose transgression is forgiven, whose sin is covered.* But how shall the passage, *And they have made themselves a god of gold,* be explained? This is explained by R. Janai, for R. Janai said: Moses thus pleaded before the Holy One, praised be He! "Sovereign of the Universe! the silver and the gold which Thou didst pour upon them, until they said enough, were the reason they made the golden calf."

Two good leaders have arisen for Israel, Moses and David. Moses said: "Let my sin be inscribed," as it is said (Deut. 32, 51) *Because ye trespassed against Me in the midst of the children of Israel at the waters of Meribath-Kadesh, in the wilderness of Zin; because ye sanctified me not in the midst of the children of Israel.* And David said: "Let my sins not be inscribed"; as it is said (Ps. 32, 1) *Happy is he whose transgression is forgiven, whose sin is covered.* The illustration of Moses and David may be compared to two women punished in court: one, because she had committed a disgraceful sin; and the other, because she had eaten unripe dates of the Sabbatical year.[5] "I pray thee," pleaded the second, "proclaim the cause of my punishment, so that it should not be said I am punished for the same sin as the other woman." Complying with her request, they took the fruit and suspended it on her neck, and proclaimed, "Be it known that she has been chastised for this."

The evil deeds of hypocrites should be made public, to avoid the profaning of the name of the Lord; as it is said (Ezek. 3, 20) *When a righteous man doth turn from his righteousness and doeth what is wrong, then will I lay a stumbling-block before him so that he shall die.* The repentance of the confirmed sinner causes delay of a calamity, and the dispensation is not executed, even after the decree has been sealed. The prosperity of the wicked ends in a snare (leads them to sin); and the high office buries its occupant (causes premature death). One enters the world naked, and naked he leaves it. O, were he but as clean when he goes out as when he came in!

Whenever Rab went to hold court, he said: "Of his own free will he [refering

5) The eating of unripe fruit is prohibited on the Sabbatical year, because it is not considered food.

ממנה ולואי שתהא ביאה כיציאה. (דף פז) כי הוה חזי אמבוהא דאזיל בתריה אמר הכי (איוב כ) אם יעלה לשמים שיאו וראשו לעב יגיע בגללו לנצח יאבד רואיו יאמרו איו. מר זוטרא חסידא כי הוה מכתפי ליה בשבתא דריגלא אמר (משלי כז) כי לעולם חוסן וגו':

(משלי יח) שאת פני רשע לא טוב לא טוב לרשעים שנושאין להם פנים בעוה"ז לא טוב לו לאחאב בן עמרי שנשא הקדוש ברוך הוא לו פנים בעולם הזה שנאמר (מ"א כא) הראית כי נכנע אחאב מלפני (משלי יח) להטות צדיק במשפט טוב להם לצדיקים שלא נשא להם הקדוש ברוך הוא פנים בעולם הזה אשריהם למשה ואהרן שלא נשא הקדוש ברוך הוא להם פנים בעולם הזה שנאמר (במדבר כ) יען לא האמנתם בי וגו' הא האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנכם ליפטר מן העולם אשריהם לצדיקים לא דיין שזוכין לעצמן אלא שמזכין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות. הרבה בנים היו לו לאהרן שראוין לישרף כנדב ואביהוא שנאמר (ויקרא י) הנותרים אלא שזכות אבותם עמדה להם אוי להם לרשעים לא דיין שמחייבין עצמן אלא שמחייבין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות. הרבה בנים היו לו לכנען שהיו ראוין ליסמך כטבי עבדו

to himself] goes to meet death (divine punishment for wrong judgment), but the desire of his household he does not do (he neglects his own affairs); empty handed he comes to his home again. Naked, I entered the world, and naked I shall leave it. O! Were I but as clean when I leave as when I entered it!" (Fol. 87) When he noticed a crowd escorting him, he would say (Job 20, 6-7) *Though his exaltation should mount up to the heavens, and his head should reach unto the clouds, yet when he but turneth round will be vanished forever; those who have seen him, will say: 'Where is he?'"* When the people on the first Sabbath of the season carried Mar Zutra, the pious, on a chair upon their shoulders, he would say (Pr. 29, 24) *"For strength endureth not forever."*

(Pr. 18, 5) *It is not good to favor the wicked person.* [This passage signifies that] it is not good for the wicked that indulgence is shown them (in this world by the Lord). It was not good for Achab that indulgence was shown him in this world by the Holy One, praised be He! as it is said (I Kings 21, 29) *Hast thou seen how Achab has humbled himself before me?* (Pr. 18, 5) *to wrest [the cause of the] righteous in judgment.* [This passage signifies that] it is well for the just that no indulgence is shown them by the Holy One, praised be He! in this world. Happy are Moses and Aaron, because no indulgence was shown them in this world by the Holy One, praised be He! as it is said (Num. 20, 12) *Because ye have not confided in me,* etc. But if you had confided in me, your time to depart from this world would not yet have arrived. Happy are the righteous; for, not only do they obtain divine grace for themselves, but they also transfer the same to their children and their children's children, until endless generations. More of Aaron's children were destined to be burnt like Nadab and Abihu,[6] as it is said (Lev. 10, 12) *That were left.* But the divine grace of their parents preserved them. Woe unto the wicked; for not only do they attach guilt unto themselves, but they also cause guilt to be attached to their children and their children's children unto endless generations. Many sons belonged to Canaan who were worthy to be relied upon as was Tabi, the servant of Rab-

6) See Lev. 10, 1-10.

של רבן גמליאל אלא שחובת אביהם גרמה להם :

כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה. כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו מ"ט שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן שנאמר (תהלים טז) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידיך לראות שחת. וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם שנאמר (משלי כח) אדם עשוק בדם נפש עד בור ינום אל יתמכו בו :

אחטא ואשוב אחטא ואשוב, תרי זימני למה לי כדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר. אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר לימא מתניתין דלא כרבי דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה בין לא עשה תשובה יום הכיפורים מכפר אפילו תימא רבי אגב שאני. רמי ליה רב יוסף בר חבר לרבי אבהו תנן עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו דכתיב (ויקרא טז) מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו והא כתיב (ש"א ב) אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים. מאן אלהים דיינא אי הכי אימא סיפא ואם לה' יחטא איש מי יתפלל לו אלא הכי קאמר אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים ימחול לו ואם לה' יחטא איש מי יתפלל לו תשובה ומעשים טובים :

(דף פז ע"א) אמר רבי יצחק כל המקניט את חבירו אפילו בדברים צריך לפייסו שנאמר (משלי ו) בני אם ערבת לרעך תקעת לזר

ban Gamaliel; but the guilt of their father prevented them from becoming so.

Whoever causes a community to do good, no sin will come through him; and he who induces the public to sin, no time nor opportunity will be given him to do repentance.

W h o e v e r c a u s e s a c o m m u n i t y t o d o g o o d w i l l n e v e r b e t h e c a u s e o f s i n. Why so? Because he should not be in Gehenna, while his followers will be in Paradise; as it is said (Ps. 16, 10) *For Thou wilt not abandon my soul to the grave, Thou wilt not suffer Thy pious to see corruption;* a n d h e w h o i n s p i r e s t h e p u b l i c t o s i n, n o t i m e n o r o p p o r t u n i t y w i l l b e g i v e n h i m t o d o r e p e n t a n c e,—so that he should not be in Paradise while his followers will be in Gehenna; as it is said (Prov. 28, 17) *A man oppressed by the load of having shed human blood will flee even to the pit: they shall not support him.*

"I will sin, the Day of Atonement will atone for." Shall we assume that our Mishnah is not in accord with Rabbi? For we are taught in a Baraitha that Rabbi said: For all the sins mentioned in the Bible, [whether one has repented or not], the Day of Atonement atones. The Mishnah may agree with the opinion of Rabbi, but if a person sins, relying [on the Day of Atonement to atone for him], it is different. R. Joseph b. Chabu pointed out the following contradiction to R. Abahu: We are taught that the Day of Atonement does not atone for the sins against men until he appeases them, for it is written (Lev. 16, 30) *From all your sins before the Lord shall ye be clean.* Behold it is written (Sam. 2, 25) *If one man sins against another, God will forgive him when he will pray.* The word *Elohim* (God) refers here to the judge. If so, then how will you explain the last part of the passage: *If against the Lord a man should sin, who shall judge him?* [Cannot God himself judge him?] We must therefore say it means this: If one sins against a man, and appeases him, God forgives him; but if he sins against God, who can pray for him? Only repentance and good deeds.

R. Isaac said: "He who has provoked his neighbor, even by words, must appease him as it is said (Prov. 6, 1) *My son,*

כפיך וכתיב (שם) נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיך אם ממון יש לו בידך התר לו פסת יד ואם לאו הרבה עליו רעים. אמר רב חסדא וצריך לפייסו בשלשה שורות של שלשה בני אדם שנאמר (איוב לג) ישור על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי :

אמר רבי יוסי בר חנינא כל המבקש ממו מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג׳ פעמים שנא׳ (בראשית נ) כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם וגו׳ ועתה שא נא וגו׳ ואם מת אמר רב יוסף בר חבו מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו ואומר חטאתי לאלהי ישראל ופלוני זה שחבלתי בו :

רב ירמיה הוה ליה מלתא לר׳ אבא בהדיה אזל ויתיב אדשא דרבי אבא נפקא אמתי׳ ושדיא לה כנושא מיא אקיקלת׳ מטא זרזיפי דמיא ארישיה אמר עשאוני אשפה וקרי אנפשיה (תהלים קיג) מאשפות ירים אביון שבקיה וקאזיל שמע רבי אבא נפק אבתריה אדהכי הדר לו רבי ירמיה אפיה ואתא בתריה א״ל לא צריכא השתא עלי רמי דכתיב (משלי ו) לך התרפס ורהב רעך. רבי זירא כל מאן דהוה ליה מלתא בהדיה הוה ממציא ליה נפשיה חליף ותני קמיה וממציא ליה כי היכי דניתי וניפוק ליה מדעתיה :

רב הוה ליה מלתא בהדי ההוא טבחא אזל תריסר ירחי שתא לא אתא כי מטא מעלי יומא

*if thou hast become surety for thy friend, etc., go hasten to him and urge thy friend;* i. e., if thou hast his money, open thy palm and restore it to him; if not, request some persons to ask him to forgive thee." R. Chisda said: "He must try to appease him three times, and among three circles of persons. *He then should assemble men around, and say,* as in (Job 33, 27) *I have sinned, and perverted that which was right, and it profited me not.*"

R. Jose b. Chanina said: "When one tries to appease another, he need not try more than three times, as it is said (Gen. 1, 17) *Oh, I pray Thee, forgive, I pray thee, the trespass of thy brothers, and their sin, for evil have they done unto Thee, and now we pray Thee, forgive.*" And if the offended person is dead, he should bring ten persons to his grave and say: "I have sinned against God and against him who lies here, for I have wounded his feelings."

R. Jeremiah had not been on quite intimate terms with R. Abba: he went to appease him. He sat down on the threshold. The servant-maid came out to empty dirty water, and bespattered R. Jeremiah. He said: I was made like unto mud, and applied unto himself the passage (Ps. 113, 7) *From the dunghill he lifteth up the needy.* He abandoned hope and began to walk away. When R. Abba heard about this, he came out and followed him. Meanwhile R. Jeremiah, noticing that R. Abba pursued him, returned in the desire to approach and appease R. Abba, when R. Abba said to him: "Now, I have to ask forgiveness of thee, as it is written (Pr. 6, 3) *Go, humble thyself, and urge thy neighbor.*" When R. Zera was on bad terms with any person, he passed him repeatedly, in order that the other might recollect and [try to] appease him.

Rab once had a quarrel with a butcher. When the eve of the Day of Atonement arrived, the butcher did not come to ask his forgiveness. "If he does not come to me," said Rab, "then I shall go to him to ask forgiveness." On the road, R. Huna met him, and inquired of him: "Whither goes the Master?" "I go to appease that man," he said. "Abba (i. e., Rab) is on his way to kill a man," remarked R. Huna. When

7) The passage used here three different verbs in describing the sin.

דכפורי ולא אתא אמר איזיל אנא לפייסיה פגע ביה רב הונא א"ל היכא קאזיל מר א"ל לפיוסי לפלניא אמר אזיל אבא למיקטל גברא. אזיל קרא אבבא א"ל אבא את זיל לית לי בהדך מלתא קא פליג רישא אישתמוט נרגא הוי מחייה ארישיה וקטליה:

רב הוה פסיק סידרא קמיה דרבי (שם ע"ב) אתא רבי חייא הדר לרישא עייל בר קפרא הדר לרישא אתא רבי שמעון בר רבי הדר לרישא אתא רבי חנינא ברבי חמא א"ל כל דאתי נימא הדר לרישא נקט רבי חנינא מלתא בהדיה אזל רב לגביה תריסר מעלי יומא דכפורי ולא אפיים והיכי עביד הכי והאמר רבי יוסי בר חנינא כל המבקש מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים רב שאני ורבי חנינא היכי עביד הכי והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו אלא רבי חנינא חלמא חזא ליה לרב דזקפי ליה בדקלא וגמירי מאן דזקפי ליה בדיקלא רישא הוי אמר אידחייה ולא נדחיין:

סליק מסכת יומא.

Rab came to the door of the butcher, who was cleaving a head of cattle, raising his eyes and perceiving Rab, he [the butcher] said: "Abba, is that thou? Go away, I don't want to have any dealings with thee." When he resumed the cleaving of the head, the axe slipt out of its hilt an dstruck his head, thus causing his death.

Rab read before Rabbi a section from the Prophets (Ib. b). Meanwhile R. Chiya entered. Rab again read from the beginning. Then entered Bar Kapara. He began from the beginning again. Later came R. Simon, the son of Rabbi. He read from the beginning once more. Then came R. Chanina b. Chama. He said: "Shall I again begin from the beginning, after so many times?" and he did not do it. R. Chanina thereupon felt offended. Rab then went to him thirteen times on the eve of the Day of Atonement, and yet that man [R. Chanina] did not permit himself to be appeased. Why did he not do so? Did not R. Jose b. Chanina say: "More than three times one need not try?" Rab is different. Himself he treated more vigorously. Why did R. Chanina act in this wise? R. Chanina saw in a dream that Rab was hung on a tree, and there is a tradition: If one dreams of a man's being hung, he [that man] will become a leader. So he thought to himself: "I shall send him off. If I will not permit myself to be appeased, he will go to Babylon and become a leader there; consequently I will not be pushed aside, [for I might then become the leader here]."

End of Tract Yomah

# SUCCAH[1] סוכה

## CHAPTER ONE

(Fol. 5) We have been taught in a Baraitha: R. Jose says: "Never did the Shechina come down below [on earth], and Moses and Elijah never ascended to heaven; for it is written (Ps. 115, 16) *The heavens are the heavens of the Lord, but the earth hath He given to the children of man."* Then, the Shechina, you contend, never came down below? Behold, it is written (Ex. 19, 20) *And the Lord came down upon Mount Sinai.* This was ten spans above the ground. But it is written (Zech. 14, 4) *And his feet will stand on that day upon the mount of Zeithim* (*Olives*). This was ten spans above the ground. Again, [let me ask], is it indeed a fact that neither Moses nor Elijah ever ascended to heaven? Behold, it is written (Ex. 19, 3) *And Moses went up unto God?* This means below ten spans. But it is written (II Kings 2, 11) *And Elijah went up by a storm wind into heaven.* This also means below ten spans. But it is written (Job 26, 9) *He lays hold of the face of His throne and spreads His cloud over him;* and R. Tanchum said: "This means to teach us that the Almighty spread the brightness of the Shechina and enveloped Moses with encouragement." This also refers to below these ten spans. However, it is written, *he* (*Moses*) *lays hold of the face of His throne* [hence they were both together]. He brought down His throne close to ten spans, where Moses took hold of it.

(Fol. 14) R. Elazar said: "Why is the prayer of the righteous symbolized by a shovel?[2] As the shovel turns the grain from place to place, so the prayer of the righteous turns the dispensation of the Lord from anger to mercy."

## CHAPTER TWO

(Fol. 21b) R. Acha b. Adda, in the name of R. Hamnuna, who quoted Rab, said:

## פרק ראשון

(דף ה) תניא רבי יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה למטה (מעשרה) ולא עלה משה ואליהו למרום שנאמר (תהלים קטו) השמים שמים לה׳ והארץ נתן לבני אדם. ולא ירדה שכינה למטה והכתיב (שמות יט) וירד ה׳ על הר סיני. למעלה מעשרה טפחים. והכתיב (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים. למעלה מעשרה טפחים. ולא עלה משה ואליהו למרום והא כתיב (שמות יט) ומשה עלה אל האלהים. למטה מעשרה. והא כתיב (מ״ב ב) ויעל אליהו בסערה השמימה. למטה מעשרה. והכתיב (איוב כו) מאחז פני כסא פרשז עליו עננו (שבת פ׳ ר״ע וע״ש מהרש״א) ואמר רבי תנחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו למטה מעשרה, מכל מקום מאחז פני כסא כתיב דאשתרבובי אשתרבב ליה כסא עד עשרה ונקיט ביה:

(דף יד) א״ר אלעזר למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום אף תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקדוש ברוך הוא ממדת רגזנות למדת רחמנות:

## הישן פרק שני

(דף כא ע״ב) אמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב מנין שאפילו שיחת תלמידי

1) Succah, treats of the laws concerning the feast of Succoth (Tabernacles).
2) Athar and Athira are both of the same origin. The former means a shovel, the latter, prayer. (See Gen. 25, 21).

"Whence do we learn that even the ordinary talk of scholars must be studied? It is written (Ps. 1, 3) *And the leaf does not wither;* [i. e., even a slight thing as a leaf is not valueless]."

(Fol. 23) Whose opinion does our Mishnah represent? It represents the opinion of R. Akiba, as we have been taught in a Baraitha: A *Succah* made on the top of a ship, Rabban Gamaliel considered invalid; but R. Akiba considered it valid. It once happened that both Rabban Gamaliel and R. Akiba were on a ship, and R. Akiba constructed a *Succah* on top of the ship. On the morrow a wind blew it off, and Rabban Gamaliel remarked to him: "Akiba! Where is thy *Succah?*"

(Fol. 26b) Rab said: "One must not sleep by day longer than a horse sleeps." How long is that? So as to enable sixty respirations.

(Fol. 27b) Our Rabbis were taught: It once happened that R. La'yi went on a festival to Lud to pay his respects to his teacher R. Eliezer. "La'yi, art thou not of those who rest on the festival?" R. Eliezer asked him; for R. Eliezer used to say: "I praise the sluggards, who do not leave their houses on a festival, for it is said (Deut. 16, 14) *And thou shalt rejoice in thy feast,* etc." Is this so? Did not R. Isaac say: "Whence do we learn that a man must pay respects to his teacher on the festival by visiting him? It is written (II Kings 4, 23) *Wherefore art thou going to him to-day? It is neither new moon nor Sabbath?* From this we infer that on a new moon and a Sabbath it is a duty for every one to visit his teacher." This is not difficult to explain: the latter deals with a case where one can go and return the same day [when the teacher lives in the same city]; and the former deals with a case where one cannot return on the same day [one should prefer the reunion with his family].

Our Rabbis were taught: It once happened that R. Eliezer spent his festival in upper Galilee and was sitting in the *Succah* of R. Jochanan b. La'yi in the city of Caesarea, or according to others, in Caesarean. When the sun reached the *Succah,* the host asked R. Eliezer: "Shall I spread a sheet on it to shield you from the sun?" And he answered: "There was not one tribe of Israel which did not produce a

חכמים צריכה למוד שנאמר (תהלים א) ועלהו לא יבול :

(דף כג) מני מתניתין רבי עקיבא היא דתניא העושה סוכתו בראש הספינה ר"ג פוסל ורבי עקיבא מכשיר מעשה ברבן גמליאל ורבי עקיבא שהיו באין בספינה עמד רבי עקיבא ועשה סוכה בראש הספינה למחר נשבה הרוח ועקרתה אמר ליה רבן גמליאל עקיבא היכי סוכתך :

(דף כו ע"ב) אמר רב אסור לאדם לישן ביום יותר משינת הסוס, וכמה שינת הסוס שיתין נשמי :

(דף כז ע"ב) תנו רבנן מעשה ברבי עלאי שהלך להקביל פני ר' אליעזר רבו ברגל בלוד. אמר ליה עלאי אינך משובתי הרגל שהיה רבי אליעזר אומר משבח אני את העצלנים שאינן יוצאין מבתיהם ברגל שנאמר (דברים טז) ושמחת בחגך וגו' איני והאמר רבי יצחק מנין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנאמר (מ"ב ד) מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ושבת מיחייב אדם להקביל פני רבו לא קשיא הא דאזיל ואתי ביומיה והא דאזיל ולא אתי ביומיה :

תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון בסוכתו של רבי יוחנן בן אלעאי בקסרי ואמרי לה בקסרין הגיע חמה לסוכתו א"ל רבי מהו שאפרוש עליה סדין א"ל אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא העמיד ממנו שופט. הגיע חמה לחצי הסוכה א"ל מהו שאפרוש עליה סדין

judge." The sun, meanwhile, reached the middle of the *Succah,* and the host again asked: "How about spreading a sheet on it?" And again he answered: "There was not one tribe of Israel which did not produce prophets, and the tribes of Juda and Benjamin produced kings at the command of the prophets." Finally the sun reached the bottom part of the couch [where R. Eliezer was sitting]. R. Jochanan b. La'yi then took a sheet and spread it over the *Succah;* whereupon R. Eliezer fixed his cloak, threw it over his body, and went off. These [evasive replies of R. Eliezer] were made not because he desired to divert their minds by words, but because he never said anything which he had not heard from his teacher.

(Fol. 28) Our Rabbis were taught: Once when R. Eliezer stayed over the Sabbath in Upper Galilee, he was asked thirty [Halachic] questions regarding the *Succah.* On twelve he answered: "So have I been informed." And on eighteen he answered: "I was not informed of them." R. Jose b. R. Juda says: On the contrary, to eighteen he answered, "I have heard," and to twelve, "I have not heard anything concerning them." "Rabbi," the inquirer said to him, "are all your decisions only from what you have heard?" Whereupon he remarked: "Now, you compel me to tell you one thing which I have not heard from my teachers; viz., never in my life did a man come ahead of me into the house of learning; I never slept in the house of learning—neither a long nor a short sleep; I never left a man in the house of learning when I went away; I never uttered profane talk, and I never decided a thing which I had not heard from my teacher."

It was said of R. Jochanan b. Zakai: Never in his life did he speak in profane language; he never walked four cubits without studying the law and without wearing *Tephilin;* he never slept in the house of learning—neither a long nor a short sleep; he was never preceded by anyone in the house of learning; he did not leave a man in the house of learning when he went away; he never thought of matters of the Torah while passing through unclean alleys; and he was never found to be sitting in silence, but he was always studying the Torah; nobody else, except he, ever opened the door for his disciples to enter; he never said a thing he had

אמר לו אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא יצאו ממנו נביאים ושבט מיהודה ושבט בנימין העמידו מלכים על פי הנביאים. הגיע חמה למרגלותיו של רבי אליעזר נטל רבי יוחנן ברבי אלעאי סדין ופירש עליה. הפשיל רבי אליעזר טליתו לאחוריו ויצא. לא מפני שהפליגו בדברים אלא שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו :

(דף כח) ת"ר מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון ושאלוהו לו שלשים הלכות בהלכות סוכה שתים עשרה אמר להם שמעתי ושמונה עשרה אמר להם לא שמעתי ר' יוסי בר' יהודה אומר חילוף הדברים שמונה עשרה אמר להם שמעתי שתים עשרה א"ל לא שמעתי אמרו לו רבי כל דבריך אינן אלא מפי השמועה אמר להם חזקתוני לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי מימי לא קדמני אדם לבית המדרש ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי לעולם :

אמרו עליו על רבי יוחנן בן זכאי מימיו לא שח שיחת חולין ולא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא קדמהו אדם בבית המדרש ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא ולא הרהר במבואות המטונפות ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה ולא פתח אדם דלת לתלמידיו אלא הוא בעצמו ולא אמר דבר

not heard from his teacher, and he never said it was time to leave the house of learning except on the eves of the Passover and the Day of Atonement. And so did R. Eliezer his disciple conduct himself after him.

Our Rabbis were taught: Eighty disciples did Hillel have; thirty of them were worthy that the Shechina should rest upon them, as it did upon Moses, our teacher; thirty of them were worthy that the sun should be stopped for their sake, as it did before Joshua; and twenty were ordinary. The superior among them was Jonathan b. Uziel, the inferior among them was R. Jochanan b. Zakai. It was related of R. Jochanan b. Zakai that he did not leave [unstudied] the Bible, the Mishnah, the Gemara, the Halachoth (laws), the Agadoth (legends), subtle points in the interpretation of the Biblical laws, the special points in rabbinical enactments, the restrictive and non-restrictive rules, rules of analogy, astronomy, geometry, the whisper of the angels,[1] the whisper of the evil spirits, and the whisper of palm trees, foxes, fables, washers-fables, major affairs and minor affairs. Major affairs [refers to] esoterics and minor affairs the discussions of Abayi and Raba; all this to confirm the passage (Prov 8, 21) *That I may cause those that love Me to inherit a lasting possession, and their treasuries will I fill.* And since the most inferior of all was so great, how much the more was the most superior of all? It was said of Jonathan b. Uziel, that when he studied the Law every bird that flew overhead was instantly consumed.

(Fol. 29) Our Rabbis have taught: An eclipse of the sun occurs for the following four reasons: For not having sufficiently lamented the death of a chief judge; for not having helped a betrothed virgin when she called in town for help [to save her from ill treatment]; for committing adultery, and for killing two brothers on the same day. Because of the following four reasons both the sun and the moon are eclipsed: For committing forgery; for false witness; for raising sheep and goats in the land of Israel, and for cutting down fruitful trees. Because of four things the property of householders deserves to be transferred (confiscated) to the government: For keeping paid

שלא שמע מפי רבו לעולם ולא אמר הגיע עת לעמוד בבית המדרש חוץ מערבי פסחים וערבי יום הכפורים וכן היה רבי אליעזר תלמידו נוהג אחריו :

תנו רבנן שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן ל׳ מהם ראוין שתשרה שכינה עליהם כמשה רבינו ול׳ מהם ראוין שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון וכ׳ מהם בינונים גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל וקטן שבכולן רבי יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבי יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא משנה תלמוד הלכות והגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלות וחמורות וגזירות שוות תקופות וגימטריאות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות כובסים משלות שועלים דבר קטן ודבר גדול. דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן הויות דאביי ורבא לקיים מה שנאמר (משלי ח) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא וכי מאחר שקטן שבכולם כך גדול שבכולם על אחת כמה וכמה. אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל שבשעה שהיה יושב ושונה ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו באויר מיד נשרף :

(דף כט) ת״ר בשביל ד׳ דברים חמה לוקה על אב בית דין שמת ואינו נספד כהלכה ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה ועל משכב זכר ועל שני אחים שנשפך דמם כאחד ובשביל ד׳ דברים מאורות לוקין על כותבי פלסתר ועל מעידי עדות שקר ועל מגדלי בהמה דקה בא״י ועל קוצצי אילנות טובות.

1) See Niddah, showing that ministering angels refers to scholars; hence, the demons and the rest may refer to different classes of people. See also Introduction to the first volume.

notes; for usury; (Ib. b) for not preventing certain evils even when having power to do so; and for charity promised the people, but not given. Rab said: "For four reasons the property of house-holders becomes annihilated: For not paying the wages of laborers in time; for not [sufficiently] paying laborers; for robbing; for casting off obligations from oneself and placing them upon others; and for arrogance. Arrogance is the worst of all, but concerning the modest, it is written (Ps. 37, 11) *But the humble shall inherit the land and shall delight themselves because of the abundance of peace.*"

## CHAPTER THREE

(Fol. 30) R. Jochanan, in the name of R. Simon b. Jochai, said: "What is the meaning of the passage (Is. 19, 8) *For I, the Lord, love justice; I hate robbery with burnt-offering.* Unto what may this be compared? Unto a frail king, who passed the custom-house and said to his servants: 'Pay the duty to the officers;' and the servants said to him: 'O King, our master, why shall we pay duties? Are not all the duties thine!' Whereupon the king said: 'All the travelers shall take a lesson from me, and shall not try to smuggle their duty.' So said also the Holy One, praised be He! I, the Lord, hate robbery with a burnt-offering; i. e., of Me shall my children learn, and avoid robbery." We are also taught that R. Ami said: "A dry *lulab*[1] is invalid because you cannot call it *beautiful* [as prescribed by Law], and a *lulab* acquired by robbery is invalid, because it is a religious object acquired through a wrong deed [which is always illegal]."

(Fol. 41) Whence do we infer that we are supposed to do something to commemorate Temple usages? R. Jochanan said: "From the passage (Jer. 30, 17) *For I will restore health unto thee, and I will heal thee of thy wounds saith the Lord; because they have called thee an Outcast. 'This is Zion. There is none that seeketh after her;* i. e., *There is non that seeketh after her,* infer from this that we are supposed to seek after her."

(Ib. b) It happened to Rabban Gamaliel, R. Joshua, R. Elazar b. Azariah, and R. Akiba, when they were on board a ship,

1) A palm branch. See Lev. 23, 40.

ובשביל ארבע דברים נכסי בעלי בתים נמסרין למלכות על משהי שטרות פרועים ועל מלוי ברבית (ע"ב) ועל שהספיקו בידם למחות ולא מיחו ועל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין : אמר רב בשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים יורדין לטמיון על כובשי שכר שכר ועל עושקי שכר שכיר ועל שפורקין עול מצואריהן ונותנין על חבריהן ועל גסות הרוח וגסות הרוח כנגד כולן. אבל בענוים כתיב (תהלים לז) וענוים ירשו ארץ והתענגו על רוב שלום :

## לולב הגזול פרק שלישי.

(דף ל) אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מאי דכתיב (ישעיה סא) כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה. משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס אמר לעבדיו תנו מכס למוכסים אמרו לו עבדיו אדונינו המלך כל המכס שלך הוא אמר להם ממני ילמדו עוברי דרכים שלא יבריחו עצמן מן המכס ואף הקדוש ברוך הוא כך אמר כי אני ה' אוהב משפט וגו' ממני ילמדו בני ויבריחו עצמן מן הגזל. איתמר נמי אמר רבי אמי יבש פסול מפני שאין לו הדר גזול פסול מפני דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה :

(דף מא) מנא לן דעבדינן זכר למקדש אמר רבי יוחנן דאמר קרא (ירמיה ל) כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה דורש אין לה מכלל דבעי דרישה :

(ע"ב) מעשה ברבי גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהיו באין

that they had but one *Lulab*, belonging to Rabban Gamaliel, who had bought it for a thousand *Zuz*.[2] R. Gamaliel performed the ceremony of taking the *lulab*, and then made a present of it to R. Joshua; R. Joshua did the same, and gave it away to R. Elazar, who did the same, and gave it as a present to R. Akiba; and R. Akiba, after having fulfilled his duty, returned it to Rabban Gamaliel. For what reason do they tell us that R. Akiba returned it unto Rabban Gamaliel? Some things he lets us know incidentally by the way; that a present made [even] with the condition that it must be returned, is [legally] a present. As Raba said: "If one say: 'I present to you this *Ethrog* (citron) to perform the ceremony of "taking" an *Ethrog* on condition that you shall return it to me afterwards.' If the man returns it, he fulfills his duty; but if he fails to return it, he does not perform his duty.'" And for what reason do they tell us that he bought it for a thousand *Zuz*? To inform us how beloved religious duties were to them.

(Fol. 42). "A minor who knows how to shake." Our Rabbis taught: A minor who knows how to shake the *Lulab* is in duty bound to perform this duty. If he knows how to wrap himself in a cloak, he is bound to perform the commandment to wear *Tzitzith*;[3] if he is able to take care of *Tephilin*,[4] [not to go in unclean places], his father may buy *Tephilin* for him. As soon as he can talk, his father shall teach him the Torah and the *S'hma*. What is meant by Torah? R. Hamnuna said: The verse of Deuteronomy (33, 4) *The law which Moses commanded us is the inheritance of the congregation of Jacob*. What is meant by the *S'hma*? The first verse [*Hear, O Israel the Lord, our God, is One God*].

## CHAPTER FOUR

(Fol. 44) It was taught: R. Jochanan and R. Joshua b. Levi differ. One says that the basis for [the combination with] the willow is a tradition from the prophets, and one says that it is only a custom of the prophets. From the following we infer that R. Jochanan is the one who said that the

2) A coin equal to ten cents.
3) Show fringes. See Num. 25, 38.
4) Phylacteries.

בספינה ולא היה לולב אלא לרבי גמליאל בלבד שלקחו באלף זוז נטלו רבי גמליאל ויצא בו וכו׳ והחזירו לרבי גמליאל וכו׳ למה ליה למימר שהחזירו. מלתא אגב אורח קמשמע לן מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה כי הא דאמר רבא הא לך אתרוג זה על מנת שתחזירהו לי, נטלו ויצא בו החזירו יצא לא החזירו לא יצא:

(דף מב) קטן היודע לנענע. ת״ר קטן היודע לנענע חייב בלולב להתעטף חייב בציצית לשמור תפילין אביו לוקח לו תפילין יודע לדבר אביו מלמדו תורה וקריאת שמע תורה מאי היא אמר רב המנונא (דברים לג) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב ק״ש מאי היא פסוק ראשון:

## לולב וערבה פרק רביעי

(דף מד) איתמר רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי חד אמר ערבה יסוד נביאים וחד אמר ערבה מנהג נביאים. תסתיים דרבי יוחנן הוא

basis is a tradition from the prophets, because R. Abahu said in the name of R. Jochanan that the willow is a tradition from the prophets. The inference is sustained.

(Fol. 45b) Hezekiah said, in the name of R. Jeremiah, who quoted R. Simon b. Jochai: "I could exempt the entire world from judgment from the time I was born until now (during my lifetime);[1] and if Eliezer, my son, would be with me, I could do it for all men from the time the world was created till now. And if King Jotham ben Uzziah were with us, we could do it for all men from the time of the creation until the end of the world." Hezekiah said again, in the name of R. Jeremiah, who quoted R. Simon b. Jochai: "I see that the greatest men in the world are very few. If they are a thousand, I and my son are of them; if they are a hundred, I and my son are of them; and if they are only two, they are my son and I." Is this so? Has not the master said that eighteen thousand miles extends the first line of those who come to greet the Holy One, praised be He!, as it is said (Ezek. 45, 35) *All around it shall be eighteen rods.* This is not difficult to explain; the former refers to such who contemplate [Deity] through a lucid speculum, but the latter refers to such who contemplate [Deity] through a dim speculum. Are really those who contemplate [Deity] such a small number? Has not Abaye said: "There are no less than thirty-six upright men in the world who are greeting the Divine Presence every day, as it is said (Is. 30, 18) *Happy are all those that wait for Him;* and Him is expressed by the word *Lo,* whose numerical value is thirty-six. This is not difficult to explain; the latter refers to such that enter only when permitted, but the former refers to such that enter even without permission.

(Fol. 48) R. Zera, and according to others, R. Chanina b. Chalafta, said: "Come, see how the custom of the Holy One, praised be He! differs from the custom of frail man! The custom of frail man is for an empty vessel to be receptive, for one filled not to be receptive [of more]. But the custom of the Holy, One, praised be He! is that a filled vessel is receptive and an empty [vessel] is not receptive, as it is written (Deut. 28, 1) *If thou wilt hearken diligently;*[2] i. e., if you

דאמר יסוד נביאים דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן ערבה יסוד נביאים הוא תסתיים :

(דף מה ע"ב) ואמר רבי חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחאי יכולני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי ועד עכשיו ואלמלי אלעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואלמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם ועד העולם. (מכת יסורין שסבל במערת כדעיתא פ' ב"מ ועוד סבל ר"א יסורין כדאיתא פ' הפועלים כולהו שני כו' ויותם נמי הוי קים להו שסבל יסורין מהרש"א) ואמר ר' חזקיה אמר רבי ירמיה משום רשב"י ראיתי בני עליה והם מועטים אם אלף הם אני ובני מהם אם מאה הם אני ובני מהם אם שנים הם אני ובני הם ומי זוטרי כולי האי והא אמר (מר) תמני סרי אלפי פרסי הוו בדרא קמיה דקודשא בריך הוא שנאמר (יחזקאל מח) סביב שמונה עשר אלף. לא קשיא הא דמסתכלי באספקלריא המאירה הא דמסתכלי באספקלריא שאינה מאירה. ודמסתכלי באספקלריא המאירה מי זוטר כולי האי והאמר אביי לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי פני שכינה כל יומא שנאמר (ישעיה ל) אשרי כל חוכי לו ל"ו בגמיטריא תלתין ושיתא הוו לא קשיא הא דעיילי בבר הא דעיילי בלא בר :

(דף מו) אמר רבי זירא ואי תימא רבי חנינא בר פפא בוא וראה שלא כמדת הקדוש ב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם כלי ריקן (שם ע"ב) מחזיק מלא אינו מחזיק מדת הקב"ה כלי מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנאמר (דברים כח) והיה אם שמוע תשמע וגו' אם

2) The word listen Shomea is mentioned twice in this verse. The Rabbis interpret it to mean "to listen twice."

did not hear it once, you can hear nothing." Another interpretation of this verse is: If you have given your attention to what you have learned before, you can learn new things from it; but if you have turned away your heart from the old teachings, you cannot learn anything new.

(Fol. 48) MISHNAH: How was the libation of water performed? A golden pitcher that held three *Logs*[3] was filled with water from the brook, Siloah. When they came with it to the water-gate of the Temple they sounded a plain note, a tremolo, and again a plain note. The priest then ascended the stair [of the altar], and turned to his left. Two silver basins stood there. R. Juda says: "They were of gypsum, and they become black only from the wine." Each was perforated [at the bottom] (Ib. b) with a small hole, like a nostril, the one [for wine] somewhat wider, the other [for water] narrower in order that both might promptly become empty. The western one [basin] was used for water; the eastern one, for wine. But if the water was poured into the wine basin, or the wine into the water basin, it was considered legal. R. Juda says: "They poured out one *Log* on each of the eight days. And they said to him who offered the libation [of the water]: 'Raise thy hand;' for once it happened that a priest poured out the libation on his feet, and all the people pelted him with their *Ethrogin*."

(Fol. 49) GEMARA: R. Jochanan said: "The *Shittin*[4] have existed since the six days of creation, as it is said (Songs 7, 2) *The roundings of thy thighs are like the links of a chain, the work of the hands of a skilled workman.* [This implies that] *the roundings of thy thighs,* refers to the *Shittin; like the links of a chain which, perforating,* reaches until the depth; *the work of the hands of the artificer;* i. e., which are the skilled workmanship of the Holy One, praised be He!" In the college of R. Ishmael it was taught (Gen. 1, 1) *Breshith* (In the beginning). Do not read *Breshith,* but *Bra-Sith.* (He created the *Sith*)." We are taught that R. Jose says: "The *Shittin* extend way down to the bottom, and upon them did David begin to dig [the pits of the Temple] sixteen thousand cubits in depth, as it is said (Is. 5, 1) *I will*

**שמוע תשמע ואם לאו לא תשמע. דבר אחר אם שמוע בישן תשמע בחדש ואם יפנה לבבך שוב לא תשמע:**

(דף מח) **משנה** ניסוך המים כיצד צלוחית של זהב מחזקת ג׳ לוגין היה ממלא אותה ממי השלוח הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו. עלה בכבש ופנה לשמאלו ושני ספלין של כסף היו שם רבי יהודה אומר של סיד היו אלא שהיו מושחרין פניהם מפני היין ומנוקבין (ע״ב) כמין שני חוטמין דקין אחד מעובה ואחד דק כדי שיהו שניהם כלין כאחד מערבית של מים ומזרחית של יין. עירה של מים וכו׳ ולמנסך אומר לו הגבה את ירך שפעם א׳ ניסך א׳ ע״ג רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן:

(דף מט) **גמרא**: אמר רבי יוחנן שיתין משׁשת ימי בראשית נבראו שנאמר (שה״ש ז) חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן (עיין פירש רש״י בשיר השירים) חמוקי ירכיך אלו השיתין כמו חלאים שמחוללין ויורדין עד התהום מעשה ידי אמן מעשה ידי אומנותו של הקדוש ברוך הוא. תנא דבי רבי ישמעאל בראשית אל תקרי בראשית אלא ברא שית. **תניא** רבי יוסי אומר שיתין מחוללין ויורדין

[3]) A measure equal to the bulk of three eggs.

[4]) See further the meaning of Shittin.

*sing now for my beloved,* etc. *And He fenced it in, and cleared it of stones, and planted it with the choicest vines, and built a tower in its midst, and also a wine press He hewed out therein;* i. e., *He planted it with the choicest of vines,* refers to the Temple; *and built a tower in its midst,* refers to the altar; *and also a wine-press He hewed out therein,* refers to the *Shittin.*"

(Fol. 49b) Raba expounded: "What is the meaning of the passage (Songs 6, 2) *How beautiful are thy steps in sandals.* It means, How beautiful were the steps of Israel, when they made a pilgrimage to celebrate the festival. *The prince's daughter,* daughter of Abraham, our father, who was called a prince; as it is said (Ps. 47, 10) *The princes of the people are gathered together, the people of the God of Abraham.* [Why is] the God of Abraham [mentioned], and not the God of Isaac or Jacob? The God of Abraham [is mentioned, because Abraham] was the first proselyte." R. Aman lectured: (Songs 7, 2) *The rounding of thy thighs are like the links of a chain.* "Why are the words of the Law likened unto thighs? Just as the thighs are in a hidden place, so the words of the Law must also be hidden." This was also interpreted by R. Elazar who said: "What is the meaning of the passage (Micah 6, 8) *He hath told thee, O man, what is good, and what the Lord doth require of thee: nothing but to do justice, and to love kindness, and to walk humbly with thy God;* i. e.. *To do justice,* refers to judgment; *to love kindness,* refers to loving kindness; *and to walk humbly with thy God,* refers to dowering the bride and escorting the dead to the grave." Is this conclusion not proved *a fortiori?* If things usually done publicly are to be done decorously, so much the more should things usually done privately.

R. Elazar said: "Great is charity, even more so than sacrifices; as it is said (Prov. 21, 3) *To exercise righteousness and justice is more acceptable to the Lord than sacrifice.*" R. Elazar said again: "Loving kindness is worth more than alms giving; as it is said (Hos. 10, 12) *Sow then for yourselves righteousness, that you may reap the fruit of kindness.* If a man sows, it is doubtful whether or not he will eat from his sowing; but if a man reaps, he is sure to eat of it." R. Elazar said again: "Charity

עד התהום ועליהם כרה דוד ט"ו אלף אמה שנאמר (ישעיה ה) אשירה נא לידידי וגומר. ויעזקהו ויסלקהו ויטעהו שורק ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו. ויטעהו שורק זה בהמ"ק ויבן מגדל בתוכו זה מזבח וגם יקב חצב בו אלו שיתין :

(ע"ב) דרש רבא מ"ד (שה"ש ז) מה יפו פעמיך בנעלים מה יפו פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב שנאמר (תהלים מז) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם אלהי אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב אלא אלהי אברהם שהיה תחלה לגרים דרש רב ענן (שה"ש ז) חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן למה נמשלו ד"ת לירך לומר לך מה ירך בסתר אף ד"ת בסתר והיינו דאמר רבי אלעזר מ"ד (מיכה ו) הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך. עשות משפט זה דין. ואהבת חסד זו גמילות חסדים. והצנע לכת עם אלהיך זו הכנסת כלה והלוית המת. והלא דברים ק"ו ומה דברים שדרכן לעשות בפרהסיא אמרה תורה הצנע לכת דברים שדרכן לעשות בצנעה על אחת כמה וכמה :

אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות שנאמר (משלי כא) עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח. אמר רבי אלעזר גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שנאמר (הושע י) זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד אם אדם זורע ספק אוכל ספק אינו אוכל אם אדם קוצר ודאי אוכל. ואמר רבי

is rewarded only according to the kindness with which it is done; as it is said *Sow for yourselves righteousness, that you may reap kindness.*"

Our Rabbis were taught: "In three respects is loving kindness greater than charity: Charity is done at the mere sacrifice of money, while loving kindness is performed both with one's money and with one's person; charity is only for the poor, while loving kindness is for both the living and the dead." R. Elazar said: "One who does charity and justice is as if he filled the whole world with kindness; as it is said (Ps. 33, 50) *He loveth righteousness and justice; the earth is full of the kindness of the Lord.* You might then say that every one who desires [to do charity] is given the opportunity [to do real charity]; it is therefore said (Ib. 36, 8) *How precious is Thy kindness O Lord!* One may think that even a man who fears God is [given the opportunity]. It is therefore said (Ib. 103, 17) *But the kindness of the Lord is from everlasting to everlasting over those that fear Him.* Again said R. Elazar: "What is the meaning of the passage (Prov. 31, 26) *She openeth her mouth with wisdom, and the law of kindness is on her tongue?* Are there then two sets of laws, one of kindness, and one of unkindness? But this means that, if one studies law for its own sake, it becomes a law of kindness; but if one studies the law for his own interest, it becomes a law of unkindness." According to others: "If he studies the law to teach others, it becomes a law of kindness; but if he studies it for himself, it becomes a law of unkindness."

(Fol. 50) We nave been taught in a Baraitha: "Even if the water was strained, the law concerning uncovered water still applies to it." R. Nechemiah, however, said: "This applies only when the lower vessel was uncovered; but when the lower vessel was covered, though the upper one was uncovered, the law of uncovered water does not apply to it, because the snake's venom rises, like a sponge, which floats in its place."

## CHAPTER FIVE

(Fol. 51) MISHNAH: He who has not witnessed the rejoicing at the ceremony of the drawing of water, has never seen rejoic-

אלעזר אין הצדקה משתלמת אלא לפי גמילות חסדים שבה שנאמר זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד :

תנו רבנן בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שהצדקה בממונו גמילות חסדים בין בממונו בין בגופו. צדקה לעניים גמילות חסדים בין לעניים ובין לעשירים. צדקה לחיים גמילות חסדים בין לחיים בין למתים. אמר רבי אלעזר כל העושה צדקה ומשפט כאלו מלאו לעולם כולו חסד שנא' (תהלים לג) אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ. שמא תאמר כל הבא לקפוץ קופץ ת"ל (תהלים לו) מה יקר חסדך אלהים יכול אפילו ירא שמים כן תלמוד לומר (שם קג) וחסד ה' מעולם ועד עולם על יריאיו. ואמר רבי אלעזר מאי דכתיב (משלי לא) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד. אלא תורה לשמה זו היא תורה של חסד. תורה שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד. א"ד תורה ללמדה זו היא תורה של חסד. שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד :

(דף נ) תניא מסננת יש בו משום גלוי אמר רבי נחמיה אימתי בזמן שהתחתונה מגולה אבל בזמן שהתחתונה מכוסה אף על פי שהעליונה מגולה אין בה משום גלוי מפני שארס נחש דומה לספוג צף ועומד במקומו :

## החליל פרק חמישי

משנה : מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו. (ע"ב) גמרא תנו

ing in his life. (Ib. b) GEMARA: Our Rabbis were taught: "He who has not seen the joyous procession to and from the well, has not seen a real rejoicing in his life. He who has not seen Jerusalem in its glory, has never in his life seen a great beautiful city; whoever has not seen the Temple in its finished state has not seen a handsome building in his life." To which Temple does this refer? Abaye, and according to others, R. Chisda, said: It refers to the building of Herod (the second Temple). Of what materials was it built? Rabba said: "Of black and white marble;" and, according to others, of various colors. He made one tier of stones projecting outward, and one tier remaining inside. He intended to cover them with gold, but the sages said to him: "Leave it so, because it is more beautiful, having an appearance like the waves of the sea."

We are taught in a Baraitha that R. Juda says: "He who has not seen the Basilica synagogue of Alexandria in Egypt, has not seen the glory of Israel. It is told that it was in the shape of a large basilica (semicircular), a colonnade within a colonnade. It sometimes had an assembly of sixty myriads, as many as those who went out of Egypt [in the Exodus], and according to others, it contained double the amount of those who went out of Egypt. There were seventy-one gilt arm chairs, one for each of the seventy-one sages of the Great Sanhedrin, and each gilt chair was made of no less than twenty-five myriads of talents of gold;[1] and a wooden pulpit was built in the middle of the palace, where the sexton of the congregation stood, with a flag in his hand; and when [in the prayer] the time came for response, *Amen*, he raised the flag, and all the people said *Amen*. And they did not sit promiscuously, but separately; goldsmiths were separate, silversmiths separate, smiths separate. Artistic weavers sat apart from simple common weavers; and when a stranger or a poor man entered, he immediately recognized who his fellow-tradesmen were, and turned unto them, [so that he got work] to support himself and his family." Abaye said: "All these were killed by Alexander the Macedonian." Why were they so punished? Because they had trans gressed the passage (Ex. 14, 13) *Ye shall*

רבנן מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו ומי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מימיו ומי שלא ראה בית המקדש בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם. מאי היא אמר אביי ואיתימא רב חסדא בנין הורדוס. במאי בניה אמר (רבה) באבני שישא ומרמרא א"ד באבני שישא כוחלא ומרמרא אפיק שפא ועייל שפא כי היכי דלקבל סידא סבר למשעייה בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמתחזי כי אדוותא דימא:

תניא רבי יהודה אומר מי שלא ראה דיופלוטין של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל מעולם אמרו כמין בסילקי גדולה היתה סטיו לפנים מסטיו פעמים שהיו שם ס' רבוא כיוצאי מצרים ואמרי לה כפלים כיוצאי מצרים וע"א קתדראות של זהב היו שם כנגד ע"א זקנים וכל אחד ואחד אינה פחותה מכ"ה רבוא דינרי זהב ובימה של עץ בנויה באמצע וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו וכיון שהגיע לענות אמן היה מניף בסודרין והם עונין אחריו אמן ולא היו מעורבבין ויושבין אלא זהבין בפני עצמן וכספים בפני עצמן ונפחים בפני עצמן וטרסיים בפני עצמן וגרדיים בפני עצמן וכשאכסנאי או עני נכנס לשם היה מכיר בני אימנותו ונפנה לשם ומתפרנס משם הוא ואנשי ביתו אמר אביי וכולהו קטלינהו אלכסנדרוס מוקדון. מ"ט איענשו דכתיב (שמות יד) לא תוסיפו לראותם עוד ואינהו

1) Here again our sages spoke hyperbolically. See Introduction to the first volume by Abraham, son of Maimonides.

הדר ואזיל אתא ואשכחינהו אהוו קרו בסיפרא (דברים כח) ישא ה׳ עליך גוי מרחוק אמר מכדי ההוא גברא הוא דבעי למיתי בספינה בי׳ יומין ודלי זיקא ואתי ספינתא בה׳ יומי נפל עלייהו וקטלינהו :

משנה במוצאי י״ט הראשון של חג יורדין לעזרת נשים והיו מתקנים שם תיקון גדול ומנורות של זהב היו שם וד׳ ספלים של זהב בראשיהם וד׳ סולמות על כל מנורה ומנורה וד׳ ילדים מפרחי כהונה ובידיהם כדי שמן של מאה ועשרים לוג והם מטילים לתוך כל ספל וספל מבלאי מכנסי הכהנים ומהמייניהם מהן היו מפקיעין ובהם היו מדליקין ולא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאירה מאור בית השואבה החסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם (ע״ב) באבוקות של אור שבידיהם ואומרים לפניהם דברי שירות ותישבחות והלוים בכנורות ובנבלים ובמצלתים בחצוצרות ובכל כלי שיר בלא מספר על ט״ו מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד ט״ו שיר המעלות שבספר תהלים שעליהם עומדים הלוים בכלי שיר ואומרים שירה :

גמרא : מאי תיקון גדול אמר רבי אלעזר כאותה ששנינו חלקה היתה בראשונה והקיפוה גזוזטרא כדי שיהו נשים רואות מלמעלה ואנשים מלמטה. תנו רבנן בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באין לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים ועדיין היו באין לידי קלות ראש התקינו שיהיו נשים יושבות מלמעלה

*not see them* (*the Egyptians*) *forevermore,* yet they returned, and resided in Egypt. When Alexander came, he found them reading the passage (Deut. 28, 49) *The Lord will bring up against thee a nation from afar,* etc., and he said: I had to go ten days on board ship, and the winds blew and brought me here in five days [certainly I must have been meant by it]. Whereupon he fell upon them and killed them.

MISHNAH: The evening following the first part of the Succoth festival, the populace descended into the women's compartment of the Temple Court, where a great improvement had been introduced. Golden candelabres were placed there, with four golden basins at the top of each; and at each candelabrum four ladders were placed, upon which stood four young priests holding jars of oil containing one hundred and twenty logs, with which they replenished each basin. The out-worn breeches and belts of the priests were torn into shreds for wicks [and put into the oil] by which the candelebras were lighted. There was not a court-yard in Jerusalem that was not illuminated by the lights used at the ceremony of the water libation. The pious and saintly were dancing before the people with burning torches in their hands, and were singing hymns and praises before them; and the Levites accompanied them on harps, psalteries, cymbals, and numberless musical instruments. On the fifteen steps which led from the men's compartment into the women's compartment, corresponding to the fifteen songs of the Degrees,[2] stood the Levites, with their musical instruments, and sang.

GEMARA: What were the great improvements? R. Elazar said that [they were] similar to those which we have learned in the following Baraitha: "The women's compartment was formerly without a balcony, but they surrounded it with a balcony and ordained that the women should sit above and the men below." Our Rabbis were taught: Formerly the women were sitting inside the Temple court and the men outside; but thereupon some levity resulted, and it was ordained that the women should sit outside the Temple Court and the men within; but still levity arose, and it was ordained that the women sit above (upon a balcony) and the men below. How

2) Psalms 120-135.

could they do so? Does not the passage say (I Chr. 28, 19) *All was put in writing from the hand of the Lord, who gave me instruction respecting all the works of the pattern.* R. Joseph said: "They found another passage (Fol. 52) and interpreted it. (Zech. 12, 12) *And the land will mourn, every family apart by itself, the family of the house of David apart, and their wives apart.* And they said: 'Can this not be deduced through *a fortiory,* namely: If in the Messianic future, when Israel will be occupied in mourning, during which time the evil inclination is powerless of indulgence, it is, nevertheless, said that women and men should be separate; how much the more [should they be] in the Temple, where the people are occupied in rejoicing, where the evil inclination possesses the power of indulgence.'"

What is the cause for the above mentioned mourning? R. Dosa and the Rabbis differ: One gives the reason that it [the mourning] is for the Messiah, the son of Joseph, who is to be killed; and the other gives the reason that it is for the evil inclination, which is to be killed. It is quite comprehensible according to the one who holds that it will be for the Messiah, the son of Joseph, as is said (Zech. 12, 10) *And they will look up toward me [for every one] whom they have trust through, and they will lament for him, as one lamenteth for an only son, and weep bitterly for him, as one weepeth bitterly for the first-born;* but ing to the one who holds that it is to be be for the death of the evil inclination, why mourn? On the contrary, it should be cause for rejoicing! This could be interpreted by the lecture of R. Juda b. Layi who said: "In the future the Holy One, praised be He! will bring the evil angel and slaughter him in the presence of both the upright and the wicked. To the former he will appear like a high mountain, and to the latter he will appear like a thin hair. Both, however, will cry. The upright will cry, saying: 'How could we have overpowered such a high mountain?' and the wicked will cry, saying: 'How could we not have subdued such a thin hair?' And the Holy One, praised be He! will also join them in wondering, as it is said (Zech. 8, 6) *Thus hath said the Lord of hosts: If it should be marvel-*

ואנשים מלמטה. והיכי עבדי הכי והא כתיב (דה"א כח) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל אמר רב יוסף קרא אשכחו ודרוש (זכריה יב) (דף נב) וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחות בית דוד לבד ונשיהם לבד וגו' אמרו והלא דברים קל וחומר ומה לעתיד לבא שהם עוסקים בהספד ואין יצר הרע מתגרה בהם אמרה תורה נשים לבד ואנשים לבד עכשיו שעוסקין בשמחה ויצר הרע מתגרה בהן על אחת כמה וכמה:

והאי הספדא מאי עבידתיה פליגי בה רבי דוסא ורבנן חד אמר על משיח בן יוסף שנהרג וחד אמר על יצר הרע שנהרג בשלמא למאן דאמר על משיח בן יוסף שנהרג שנאמר (זכריה יב) והביטו אלי את אשר דקרו וספדו עליו כמספד על היחיד והמר עליו כהמר על הבכור. אלא למאן דאמר על יצר הרע שנהרג הספדא בעו למיעבד שמחה בעו למיעבד אמאי בכו כדדרש רבי יהודה ברבי אלעאי לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים צדיקים נדמה להם כהר גבוה רשעים נדמה להם כחוט השערה הללו בוכין והללו בוכין צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש את ההר הגבוה הזה רשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם שנאמר (שם ח) כי יפלא בעיני שארית העם הזה וגו' גם בעיני יפלא. אמר רבי אסי יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבות העגלה שנאמר

(ישעיה ה) הוי משוכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה:

*lous in the eyes of the remnant of this people in those days, it should also be marvellous in My eyes."*[3] R. Assis said: "In the beginning, the evil inclination appears insignificant and thin as a cobweb, and finally he becomes as thick as a wagon-rope, as it is said (Is. 5, 18) *Woe unto those that draw iniquity with the cords of falsehood, and as with a wagon-rope, sinfulness."*

דרש רב עוירא ואיתימא רבי יהושע בן לוי שבע שמות יש לו ליצר הרע הקדוש ברוך הוא קראו רע שנאמר (בראשית ח) כי יצר לב האדם רע מנעוריו. משה קראו ערלת לב שנאמר (דברים י) ומלתם את ערלת לבבכם. דוד קראו טמא שנאמר (תהלים נא) לב טהור ברא לי אלהים מכלל דאיכא טמא. שלמה קראו שונא שנאמר (משלי כה) אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה׳ ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך. ישעיהו קראו מכשול שנאמר (ישעיה נז) ואמר סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי. יחזקאל קראו אבן שנאמר (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן מבשרכם. יואל קראו צפוני שנא׳ (יואל ב) ואת הצפוני ארחיק מעליכם:

R. Avira, and according to others, R. Joshua b. Levi, expounded: "There are seven names for the evil inclination. The Holy One, praised be He! calls him evil, as it is said (Gen. 8, 21) *The imagination of man's heart is evil from his youth;* Moses calls him *obduracy,* as it is said (Deut. 10, 17) *Remove the obdurancy of your heart;* and when he says a clean heart, it must be an unclean one. Solomon calls him enemy, as it is said (Prov. 25, 21) *If thy enemy be hungry, give him bread to eat, and if he be thirsty, give him water to drink; for though thou gatherest coals of fire upon his head, yet will the Lord repay it unto thee.* Do not read *Yeshalem L'cha* (repay thee), but read it *Yashlimenu L'cha* (he will make him peaceful toward thee). Isaiah calls him *stumbling block,* as it is said (Is. 57, 14) *And he will say, Cast ye up, cast ye up, clear out of the way, lift up every stumbling-block out of the way of my people.* Ezekiel names him *stone,* as it is said (Ex. 36, 26) *I will remove the heart of stone out of your body.* Joel calls him *Z'phoni,* as it is said (Joel 2, 20) *And the host of the* (*Z'phoni*) *north will I remove.*[4]

תנו רבנן ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצר הרע שצפון ועומד בלבו של אדם (יואל ב) והדחתיו אל ארץ ציה ושממה למקום שאין בני אדם מצוין להתגרות בהן. את פניו אל הים הקדמוני שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג ת״ח שבו. וסופו אל הים האחרון שנתן עיניו במקדש שני והחריבו והרג ת״ח

Our Rabbis were taught: *And the host of the north will I remove from you* (Ib.), refers to the evil inclination which is hidden in a man's heart; and *I will drive it into a land barren and desolate* (Ib.); i. e., [to a place] where men do not live, lest it might tempt them; *With its advance towards the eastern sea* (Ib.) [implies that] it set its eyes on the first Temple, and destroyed it, and killed the scholars that were there; *And its rearward toward the western sea* (Ib.), [implies that] it set its eyes on the second Temple, and destroyed it, and killed the scholars that were there. (Ib.) *And its stench shall ascend, and its ill savour shall come up, because he hath done*

3) See Introduction to the first volume by Abraham, son of Maimodes, paragraph 10, in reference to the description of God's actions.
4) Z'phoni, has two meanings, north also hidden one.

שבו. ועלה באשו ותעל צחנתו שמניח עובדי כוכבים ומתגרה בהן בישראל. כי הגדיל לעשות אמר אביי ובת"ח יותר מכולן:

אמר רבי יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ויום שנאמר (בראשית ו) וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום. (ע"ב) אמר רבי שמעון בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר (תהלים לז) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו שנאמר (שם) ה' לא יעזבנו בידו וגו'. תנא דבי רבי ישמעאל בני אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח דכתיב (איוב יד) אבנים שחקו מים ואין מים אלא תורה שנאמר (ישעיה נה) הוי כל צמא לכו למים. אם ברזל הוא מתפוצץ שנאמר (ירמיה כג) הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן יצר הרע מסיתו לאדם בעולם הזה ומעיד בו לעולם הבא שנאמר (משלי כט) מפנק מנוער עבדו ואחריתו יהיה מנון שכן באטב"ח של רבי חייא קורין לסהדה מנון. רב הונא רמי כתיב (הושע ד) כי רוח זנונים התעם וכתיב (שם ה) כי רוח זנונים בקרבם בתחלה התעם ולבסוף בקרבם. אמר רבא יצר הרע בתחלה קראו הלך ולבסוף קראו אורח ולבסוף קראו איש שנאמר (שמואל ב' יב) ויבא הלך לאיש

*great things* [implies that] it leaves out the other nations and comes to tempt only the Israelites. (Ib.) *He hath done great things*, [implies, according to] Abayi, [that] "scholars it tempts more than any one else."

R. Isaac said: "The [evil] inclination renews its fight upon man every day, as it is said (Gen. 6, 5) *And that every imagination of the thought of his heart was only evil all day long.*" (Ib. b) R. Simon b. Lakish said: "The evil inclination of man renews its fight upon man, and desires to slay him, as it is said (Ps. 37, 23) *The wicked looketh out for the righteous, and seeketh to slay him;* and were it not for the help of the Holy One, praised be He! man would not resist it, as it is said further: *The Lord will not leave him in his hand, and will not condemn him when he is judged.*" In the college of R. Ishmael it was taught: "My son, if that ugly (the tempter) meet thee, drag it into the house of learning (overcome it through powder; and if it is iron, it will be split to powder, and if it is iron, it will be split to pieces. If a stone, it will be ground, as it is written (Job 14, 19) *The water weareth out stones;* and by water is meant the Torah, as it is said (Is. 55, 1) *Ho, everyone that thirsteth, come ye for water.* And if iron, it will be split into pieces, as it is said (Jer. 23, 29) *Is not my word like as fire? saith the Lord, and like a hammer that breaketh the rock in pieces?*" R. Samuel b. Nachmeni said, in the name of Jonathan: "The evil inclination tempts man in this world, and bears testimony against him in the world to come, as it is said (Prov. 29, 21) *He that delicately bringeth up his servant from his youth, shall have him become at length (Manun) violent.* And in the *Atbach*[5] of R. Chiya, *Sahada* (witness) finds a substitute in *Manun.*" R. Huna pointed out the following contradiction: "It is written (Hos. 4, 12) *For the spirit of lewdness is in their bosom;* i. e., at first it causes to err, and afterwards it remains in the bosom." Rab said: In the beginning he is called traveler, then guest, and then man, as it is said (II Sam. 12, 4) *And there came a traveler unto a*

5) A formula of combination or interchange of two letters, the numerical sum of which is either ten, or one hundred. Atbach consisting of the first and ninth next letters bach, consisting of the second and eighth letters making a total of ten in both cases. By the same process the entire alphabet is totaled.

*rich man; and he felt compunction to take from his own flocks and from his own heads to dress for the guest that was come to him;* and it is written further: *And he dressed it for the man that was come to him.*

(Micah 5, 4) *And in this [manner] shall there be peace: If Asshur should come into our land; and if he should tread in our places, then will we raise up against him seven shepherds, and eight anointed men.* Who are the seven shepherds? David in the centre; Adam, Sheth, Methushelah at his right; Abraham, Jacob and Moses at his left. And who are the eight anointed men? Jesse, Saul, Samuel, Amos, Zephaniah, Ezekiah, Elijah and Messiah.

(Fol. 53) Our Rabbis have been taught: There were among them [the visitors at the libation ceremony] people who said: "Happy is our youth which does not disgrace our age." They were the pious and the saints. And there were among them people who said: "Happy is our age that has atoned for our youth." They were the repentant sinners. Both used to say: "Happy are those who have not sinned at all; but he who has sinned shall repent, and he will be forgiven."

We are taught in a Baraitha: It was said of Hillel, the senior (the Prince): When he rejoiced at the ceremony of Libation, he used to say: "If I am here, all are here; but if I am not here, who is here?" He was also accustomed to say: "To the places which I am fond of, my feet bring me; and so also says the Holy One, praised be He! 'If thou wilt visit my house, I will visit thy house; but if thou wilt not visit my house, I shall not visit thine'; as it is said (Ex. 20, 21) *In every place where I shall permit My name to be mentioned, I will come unto thee, and I will bless thee.*"[6]

R. Jochanan said: "The feet of the man are security for him; that where he is needed, thither they will bring him." Two Ethiopians named Elihoreph and Achiyah, the sons of Shisha, were in the service of king Solomon as scribes. One day Solomon saw that the Angel of Death was sad, and he asked him for the reason; and he said: "Because the two men are required by me." Solomon took the two men and gave them away to the demons with instructions to carry them off to the city of Luz. When they

**העשיר ויחמול לקחת מצאנו ומבקרו לעשות לאורח וכתיב (שם) ויעשה לאיש הבא אליו:**

**(מיכה ה) והיה זה שלום אשור כי יבא בארצנו וכי ידרוך בארמנותינו והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם מאן נינהו ז׳ רועים דוד באמצע אדם שת ומתושלח מימינו אברהם ויעקב ומשה משמאלו ומאן נינהו ח׳ נסיכי אדם ישי ושאול ושמואל ועמוס צפניה חזקיהו ואליהו ומשיח:**

**(דף נג) ת"ר יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו אלו חסידים ואנשי מעשה ויש מהן אומרים אשרי זקנותנו שכפרה על ילדותנו אלו בעלי תשובה אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו:**

**תניא אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח שמחת בית השואבה היה אומר אם אני כאן הכל כאן ואם אין אני כאן מי כאן למקום שאני אוהב רגלי מוליכות אותי ואף הקדוש ברוך הוא אומר אם אתה תבוא לביתי אבוא לביתך ואם אתה לא תבוא אל ביתי אני לא אבוא אל ביתך שנאמר (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך:**

**אמר רבי יוחנן רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה לאתרא דמתבעי לתמן מובילין יתיה. הנהו תרי כושאי דהוו קיימי קמיה דשלמה (מלכים א׳ ד) אליחורף ואחיה בני שישא סופרים דשלמה הוו יומא חד חזייה למלאך המות דהוה עציב א"ל אמאי עציבת א"ל דקא מתבעי מינאי הני תרי כושאי דיתבי**

6) The foregoing parable as explained by many Rabbis refers to the soul of men, and is therefore so greatly exalted by Hillel.

הכא מסרינהו לשעירים אמר להו אמטונהו למחוזא דלוז כי מטו אבבא שכיבו למחר חזייה למלאך המות דהוה קא בדח א"ל אמאי קא בדיחת א"ל היכא דאיבעו מינאי התם שדרתינהו (מיד) פתח שלמה ואמר (פ' עגלה ערופה גם בירושלמי) רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה לאתרא דמתבעי לתמן מובילין יתיה :

תניא אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל כשהיה שמח שמחת בית השואבה היה נוטל ח' אבוקות של אור בידו אחת וזורקן כלפי מעלה וזורק אחת ומקבל אחת ואין אחת מהן נוגעת בחברתה וכשהוא משתחוה נועץ ב' גדוליו בארץ ושוחה ונושק את הרצפה וזוקף מה שאין כל בריה יכולה לעשות כן וזו היא קידה. לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע. לוי הוה מטייל קמיה דרבי בתמני סכיני. ושמואל קמיה דשבור מלכא בתמניא מזגי חמרא אביי קמיה דרבה בתמניא ביעי ואמרי לה בארבע ביעי :

תניא אמר רבי יהושע בן חנניא כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו כיצד שעה ראשונה לתמיד של שחר ומשם לתפלת השחר ומשם לקרבן מוספים ומשם לתפלת מוספים ומשם לבית המדרש ומשם לאכילה ושתיה ומשם לתפלת המנחה ומשם לתמיד של בין הערבים ומכאן ואילך לשמחת בית השואבה. איני והאמר רבי יוחנן שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו ויישן לאלתר ה"ק מאי לא ראינו שינה בעינינו לא טעמנו טעם שינה קאמר דהוו מנמנמי אכתפי דהדדי :

reached the gates of Luz,[7] the two men died. On the morrow, he saw the Angel of Death very cheerful; and when he asked him the reason, the Angel replied: "To the place where I was commanded to take the lives of these two men thou hast sent them." Then remarked Solomon: "The feet of a man are his security; where he is needed, to that place they bring him."[8]

We are taught in a Baraitha: It was said that Rabban Simon b. Gamaliel, when rejoicing at the ceremony of Libation, would take eight flambeaux in his hands, and throw them into the air, and catch them, and one would not touch another. When he used to prostrate himself, he pressed both of his thumbs against the floor, and bowed, and kissed the pavement, and then raised himself, [a feat] which no creature can do. And this is what is called *Kida* (falling on the face). Levi, in the presence of Rabbi, showed the way [to perform] *Kida*, and became lame. Levi was also sporting in the presence of Rabbi with eight knives. Samuel tried to do so in the presence of king Sha'bur with eight goblets full of wine; and Abaye, in the presence of Rabba, with eight eggs; and according to others with four eggs.

We are taught in a Baraitha: R. Joshua b. *Chanania* said: "When we were engaged in rejoicing at the Libation procession (to and from the well) our eyes saw no sleep. How so? The first hour was devoted to the daily morning sacrifice; afterwards to prayer, and thence to the additional sacrifice; then [was recited] the additional prayer; afterwards we went to the house of learning; from there we went to eat and drink at home, and then [to recite] the *Mincha* prayer; and from the *Mincha* prayer we proceeded to the daily evening sacrifices, and from that time on we rejoiced at the Libation procession (to and from the well) until the morning." Is this possible? Did not R. Jochanan say: "If one says: 'I swear I will not sleep three days,' he shall get stripes for a false oath, and shall go to sleep immediately," [because no man can live without sleep]? We must, therefore, say that he meant, "We did not have a taste of real sleep," for they slumbered on each other's shoulders.

7) See Vol. 3, tract Sota fol. 46, that the Angel of Death was not permitted to enter the city of Luz.
8) This parable may also be explained as refering to the spiritual life. Emphasis is here placed on the fact, that man has absolute control, himself of doing either good or evil, and therefore punishment or reward are the consequences of his own action.

R. Chisda said to one of the Rabbis who arranged the *Agada* (legends) before him: "Have you heard with reference to the fifteen songs of the steps (Ps. 120-135), to what purpose did David compose them?" "Thus, said R. Jochanan," he answered: "When David was digging the foundation for the Temple, the waters of the deep came on top and threatened to overflow the world; there he composed the fifteen songs of degress wherewith he checked it [the overflow]."

"If so, then instead of steps, it should have been called leading down?" R. Chisda then said: "Since you have mentioned it, I reminded myself that it was explained thus: When David was digging the *Shittin* (foundation) of the altar [to reach the watery depth of the earth], the waters of the deep came up and threatened to flood the world; whereupon David asked: 'Is there anyone who knows if it is permitted to inscribe the Holy name upon a piece of broken clay and drop it into the water?' No one responded. He exclaimed: 'Whoever amongst ye knows and abstains from answering, shall be choked.' Then Achithophel concluded *a fortiori* thus: 'If for the sake of bringing peace between husband and wife, the Lord has allowed His name [which is written in all sacredness] to be erased by water, so much the more so when the peace of the entire world is concerned.' Accordingly, he decided that it is permitted; David then (following this decision) dropped into the water a bit of clay upon which the holy name was written and the water went down sixteen thousand cubits. When David noticed that it went down so deep he said: 'The higher the water of the deep rises, the more is vegetation moistened.' He thereupon uttered the fifteen songs of the steps, wherewith he caused the deep to rise fifteen thousand cubits, leaving it one thousand cubits deep." "We infer from this," said Ulla, "that the thickness of the earth [down to the deep] is one thousand cubits." But we see that with very little digging water comes up. R. Mesharshia said: "This comes from the upper part (the source) of the Euphrates."

MISHNAH: At the upper gate which leads down from the court of the Israelites to the court of the women, stood two priests with trumpets in their hands. When the cock

(שם ע"א) א"ל רב חסדא להחוא מרבנן דהוה מסדר אגדתא קמיה מי שמיע לך הני ט"ו שיר המעלות כנגד מי אמרן דוד א"ל הכי אר"י בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא ובעי למשטפיה לעלמא אמר דוד ט"ו מעלות ואחתיה. אי הכי מעלות, יורדות מבעיה ליה. אמר ליה הואיל ואדכרתן מלתא הכי אתמר בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא ובעי למשטפיה לעלמא אמר דוד מי איכא דידע למכתב שם (שם ע"ב) אחספא ונישדי בתהומא ומנח. ליכא דאמר ליה מידי אמר דוד היודע לומר ואינו אומר יחנק בגרונו נשא אחיתופל ק"ו בעצמו ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על מים לעשות שלום בין כל העולם כולו על אחת כמה וכמה. אמר ליה שרי כתב שם אחספא שדי ביה נחית תהומא שיתסר אלפי גרמידי כיון דחזא דנחית טובא אמר כמה דמידלי טפי מירטב עלמא אמר ט"ו מעלות ואסקיה חמיסר אלפי גרמידי ואוקמיה באלפי גרמידי. אמר עולא ש"מ סומכא דארעא אלפא גרמידי והא קחזינן דאי כרו פורתא וקא נבעי מיא אמר רב משרשיא הנהו מסולמי דפרת הוו :

(דף נא ע"ב) משנה עמדו ב' הכהנים בשער העליון היורד מעזרת ישראל לעזרת נשים ושתי חצוצרות בידם קרא הגבר תקעו

first crowed, they blew a straight blast, a long note, and another straight blast. This they repeated when they reached the tenth step, and again [the third time], when they got into the Temple court. They went on, blowing their trumpets as they went, until they reached the eastern Temple gate. When they reached that gate they turned westward, with their faces towards the Temple, and said: "Our ancestors, who were in this place, turned their backs on the Temple of the Lord and their faces towards the east; for they worshiped the sun towards the east; but we lift our eyes to God." R. Juda says: They repeated again and again: "We belong to God, and we raise our eyes to God."

(Fol. 55) We are taught: What songs did the Levites chant on the intermediate days (*Chol Hamoed*)? The songs were as follows: On the first day they said (Ps. 29) *Ascribe unto the Lord, O ye sons of the mighty*; on the second, (Ps. 50); on the third, (Ps. 94); on the fourth, (Ib. 8); on the fifth day, (Ib. 81); on the sixth day they said (Ps. 82) *All the foundations of the earth are moved.* If the Sabbath falls on one of these days, the song, *all the foundations of the earth are moved,* [the last one] should be superseded.

(Ib. b) R. Elazar said: These seventy bullocks, for what purpose were they offered? For the sake of the seventy nations [which existed then]. And for what purpose was offered the one bullock (Num. 29, 36)? For the sake of the single nation [Israel]. This may be likened unto a frail king, who said unto his servants: "Prepare for me a little meal that I should have some benefit from yourself only." "Woe be to the nations," remarked R. Jochanan, "for they have suffered a loss, and do not even know what they have lost! When the Temple was in existence, the altar atoned for their sins [as above], but now who shall atone for their sins?"

(Fol. 56b) Our Rabbis were taught: It once happened that Miriam, the daughter of Bilgah, became an apostate, and was married to an officer of the Greek government. When the Greeks entered the Temple, she took off her shoe and pounded on the altar, saying: "Lucius, Lucus, hungry wolf, how long wilt thou destroy the money of Israel, and wilt not stand by them to help them in

והריעו ותקעו. הגיעו למעלה עשירית תקעו והריע ותקעו. הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו. היו תוקעין והולכים עד שמגיעים לשער היוצא ממזרח. הגיע לשער היוצא ממזרח הפכו פניהם ממזרח למערב ואמרו אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה והמה משתחוים קדמה לשמש ואנו ליה עינינו רבי יהודה אומר היו שונין אותה לומר אנו ליה וליה עינינו :

(דף נה) תניא בחולו של מועד בראשון מהו אומר (תהלים כט) הבו לה' בני אלים. בשני מהו אומר (שם נ) ולרשע אמר אלהים. בג' מהו אומר (שם צד) מי יקום לי עם מרעים. בד' מהו אומר (שם) בינו בוערים בעם. בה' מהו אומר (שם פא) הסירותי מסבל שכמו כפיו וגו'. בו' מהו אומר (שם פב) ימוטו כל מוסדי ארץ ואם חל שבת להיות באחד מהם ימוטו נדחה :

(ע"ב) אמר רבי אלעזר הני ע' פרים כנגד מי כנגד ע' אומות פר יחידי למה כנגד אומה יחידה. משל למלך בשר ודם שאמר לעבדו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך. אמר רבי יוחנן אוי להם לאו"ה שאבדו ואין יודעין מה שאבדו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר עליהם ועכשיו מי מכפר עליהם :

(דף נו ע"ב) תנו רבנן מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יונים כשנכנסו יונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה ע"ג המזבח ואמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק

וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה ויש אומרים משמרתה היתה שוהה לבא. ונכנס ישבב אחיו עמו שמשו תחתיו ואף על פי ששכני רשעים לא נשתכרו שכני בלגה נשתכרו שבלגה לעולם חולקת בדרום וישבב אחיו בצפון. בשלמא למאן דאמר משמרתו שוהה לבא היינו דקנסינן לה לכולה משמרה אלא למאן דאמר מרים בת בלגה שהמירה דתה איהי חטאה ואנן קנסינן לכולה משמרה אמר אביי אין כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה. ומשום אבוה ואימיה קנסינן לכולי משמרה אמר אביי אוי לרשע אוי לשכנו טוב לצדיק טוב לשכנו שנא' (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו:

סליק מסכת סוכה

their trouble?" When the sages heard this, they fastened down their ring [on which they did their service] and blocked up the window; and, according to others, it was because the division of Bilgah was always late to come, and the order of Jeshebab, his brother, substituted Bilgah; and although the neighbors of the wicked are not always benefited, the division consisting of Bilgah's neighbors have benefited, because the Bilgah division always distributed [its shares of the show-bread] in the southern part of the Temple courts, and those of Jeshebab, his brothers were always in the northern part. This is quite right according to those who say that the whole division was late; therefore, the entire division was also punished; but according to those who say that it was because Miriam, Bilgah's daughter, became apostate, why should we punish the entire division on account of the daughter's sin? "Yea," said Abaye, "because people say, what a child speaks in the street it has heard either from its father or its mother." But why should the whole division be punished for the sin of her father and mother? Whereupon Abaye remarked: "Woe be to the wicked and woe to his neighbor; happy be the righteous, and happy his neighbor, as it is said [Is. 3, 10]: *Say ye to the righteous, that he hath done well, for the fruit of their doings shall they eat.*"

End of Tract Succah.

# BETZA ביצה

## CHAPTER ONE

(Fol. 4) The son of R. Papa's landlord, and, according to others, a stranger ,came before R. Papa with eggs which were laid on the Sabbath preceding a festival, and asked R. Papa if they could be eaten on the morrow (festival). R. Papa answered him: "Go away now and come to-morrow," because Rab did not use an interpreter from [after dinner of] the first day of a festival up to the next day, on account of being sober [and unfit to render decisions]. When he [the inquirer] came on the next day, R. Papa said to him (Ib. b): "Had I decided the question forthwith, when I was a little sober, I would have erred, for I would have decided it in accordance with the general rule that wherever Rab and R. Jochanan differ, the Halacha always prevails according to the opinion of R. Jochanan, which however, in this particular case, does not hold, because Raba said, 'In these three cases [of which the above is one], the Halacha [law] is in accord with the opinion of Rab, regardless of whether its effect is lenient or restrictive.'"

## פרק ראשון

(דף ד) אושפיזיכניה דרב פפא ואמרי לה ההוא גברא דאתא לקמיה דרב פפא הוו ליה הנך ביצים משבת ליו"ט אתא לקמיה א"ל מהו למיכלינהו למחר א"ל זיל האידנא ותא למחר דרב לא מוקים אמורא עלויה מיומא טבא לחבריה משום שכרות כי אתא למחר א"ל איכו השתא אישתלאי ואמרי לך רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן [הא] אמר רבא הלכתא כוותיה דרב כהני בהני תלת בין לקולא בין לחומרא:

## CHAPTER TWO

(Fol. 15b) Our Rabbis have been taught: It once happened that R. Eliezer was sitting the entire day on a festival and lecturing about holiday laws. When the first division of his audience arose and went out, R. Eliezer said: "These people are counting their wine by barrels, [and are in a hurry to drink them]." When the second division went out, he said: "These people are counting their wine by jugs." Of the third part he remarked: "These people are counting their wine by pitchers." The fourth, he said: "These people are counting their wine by bottles." When the fifth arose, he said: "These people are counting their wine by goblets." When the sixth began to depart, he said: "These are the poor people

## יום טוב פרק שני

(דף טו ע"ב) תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה אמר הללו בעלי פטסין. כת שניה אמר הללו בעלי חביות. כת שלישית אמר הללו בעלי כדין. יצתה בת רביעית אמר הללו בעלי לגינין. כת חמישית אמר הללו בעלי כוסות. התחילו כת ששית לצאת אמר הללו

1) *Betza* treats of all kinds of work which are prohibited or permitted on a festival. The name *Betzah* (egg) is taken from the first word with which it begins.

who can afford neither social nor spiritual enjoyment." He then turned his attention toward his disciples and noticed that the color of their faces began to change. "My children, I did not mean you," he said to them. "I spoke only about those people who leave eternal life for temporary affairs." When his disciples started to go, he said to them (Nehem. 8, 10), *Go your way, eat fat things, drink sweet drinks, and send portions unto him for whom nothing is prepared; for this day is solely unto our Lord: and do not grieve yourselves; but let the joy of the Lord be your stronghold.*

The Master said above: "They leave eternal life for temporary affairs." Is not enjoying the festival a meritorious duty? This is according to the opinion of R. Eliezer himself, who says that enjoyment on a festival is only optional, for we are taught in a Baraitha: R. Eliezer says: "A man has nothing to do on a festival but either to eat and drink the whole day, or to sit and study;" but R. Joshua says: "He must divide the day one-half for religious purposes, and one-half for eating and drinking." R. Jochanan said: "Both the above sages formed their opinions from the same Biblical passage: One passage says (Deut. 17, 8) *On the seventh day shall be a solemn assembly unto the Lord thy God.* Another passage says (Num. 29, 35) *An assembly shall be unto you.* How can both *unto God* and *unto you* be explained? R. Eliezer explains it thus: "The whole day shall be either for you or for the Lord"; but R. Joshua explains it thus: "Divide the day, one-half for the Lord and one-half for you." Who is meant in the above passage, *Send portions unto him for whom nothing is prepared?* R. Chisda said: It refers to those men who have not provided *Erub Tabshilin.*[1] Others say: This refers only to one who did not have the food with which to provide *Erub Tabshilin,* but not for one who, through neglect, did not provide *Erub Tabshilin.* What is meant by *Let the joy of the Lord be your stronghold?* R. Jochanan said in the name of R. Elazar b. Simon: "The Holy One, praised be He! said to Israel: 'My children, borrow on my account and celebrate the sanctity of the day, and trust to me, I shall pay it.'"

1) See Yoma chapter 3 note 4.

בעלי מארה נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר אלא להללו שיצאו שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה. בשעת פטירתן אמר להם (נחמיה ח) לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדוננו ואל תעצבו כי חדות ה׳ היא מעוזכם:

אמר מר שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת יו"ט מצוה היא. רבי אליעזר לטעמיה דאמר שמחת יום טוב רשות דתניא רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה רבי יהושע אומר חלקוהו חציו לה׳ וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר (דברים טז) עצרת לה׳ אלהיך וכתוב אחד אומר (במדבר כט) עצרת תהיה לכם הא כיצד רבי אליעזר סבר או כולו לה׳ או כולו לכם ורבי יהושע סבר חלקוהו חציו לה׳ וחציו לכם מאי לאין נכון לו אר"ח למי שלא הניח עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח ולא הניח פושע הוא. מאי כי חדות ה׳ היא מעוזכם אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ברבי שמעון אמר להו הקדוש ברוך הוא לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע:

תני רב חלפתא אחוה דרבנאי חוזנאה (דף טז) כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד יום הכפורים חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה שאם פוחת פוחתין לו ואם מוסיף מוסיפין לו. אמר רבי אבהו מאי קראה (תהלים פא) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה וכתיב (שם) כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב מאי משמע דהאי חק לישנא דמזוני הוא דכתיב (בראשית מז) ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה. מר זוטרא אמר מהכא (משלי ל) הטריפני לחם חקי. תניא אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת מצא בהמה נאה אומר זו לשבת מצא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה בו שכל מעשיו היו לשם שמים שנאמר (תהלים סח) ברוך ה' יום יום. תניא נמי הכי בית שמאי אומרים מחד שביך לשבתיך ובית הלל אומרים ברוך ה' יום יום:

אמר רב חמא בר"ח הנותן מתנה לחבירו אין צריך להודיע שנאמר (שמות ל) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו וכו':

מיתבי (שם לא) לדעת כי אני ה' מקדישכם. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה. משה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיע אותם. מכאן אמר רבי שמעון בן גמליאל הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. לא קשיא

R. Tachlipha, brother of Rabanai Huzanah, taught (Fol. 16): "All the necessities of a man are definitely assigned to him by Heaven during the ten days between New Year and the Day of Atonement, except the expenses for the Sabbath, the festivals, and for educating his children; for these purposes, one who spends little is assigned little; but one who spends much gets a big assignment." R. Abahu said: "Where is the passage to prove this? (Ps. 81, 4) *Blow the horn at the new moon while it* (*the moon*) *is hidden on the day of our feast.* What festival is that on which the new moon is hidden (seen only by a few)? This is New Year's. Immediately following the above is the passage, *For this is chok* (*a statute*) *for Israel, an ordinance by the God of Jacob.* How do we know that the word *chok* refers to maintenance? It is written (Gen. 47, 22) *And they ate their* (*chok*) *portion which Pharaoh gave them.* Mar Zutra said: From here we learn it (Pr. 30, 8) *Let me eat the bread Chuki* (*appointed to me*). We are taught in a Baraitha: It is told about Shammai, the senior, that every day of the week he ate in honor of the Sabbath. When he found a good animal, he would say: "This shall be for the Sabbath." And when he found a better one, he ate the former, and left the better one for the Sabbath; but Hillel, the Elder, had another habit: Because all his deeds were for the sake of Heaven, as it is said (Ps. 68, 20) *Blessed be the Lord! day by day.* We are also taught so in the following Baraitha: Beth Shammai say: "Prepare from every day for the Sabbath," but Beth Hillel say: "Praised be the Lord day by day."

R. Chama b. Chanina said: "He who bestows a gift on his friend need not inform him about it, as it is said (Ex. 34, 29) *And Moses did not know that the skin of his face."*

An objection was raised from the following Baraitha (Ib. 31, 13) *That ye may know that I am the Lord who sanctify you;* i. e. The Holy One, praised be He! said unto Moses: "I have a good gift in my treasury; its name is Sabbath; this I wish to bestow on Israel; go, and announce it to them." "From this it may be inferred," said Rabban Simon b. Gamaliel: "That if one gives a piece of bread to a child he ought to make it known to the child's

הא במתנה דעבידא לאגלויי הא במתנה דלא עבידא לאגלויי. שבת נמי מתנה דעבידא לאגלויי. מתן שכרה לא עבידא לאגלויי :

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי כל מצוה שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל נתן להם בפרהסיא חוץ משבת שנתן להם בצנעא שנאמר (שם לא) ביני ובין בני ישראל. אי הכי לא ליענשו עובדי כוכבים עליה. שבת אודעינהו מתן שכרה לא אודעינהו. ואי בעית אימא מתן שכרה נמי אודעינהו נשמה יתירה לא אודעינהו (ועיין ברמב"ן בחומש) דאמר רבי שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר (שמות לא) שבת וינפש כיון ששבת ווי אבדה נפש :

(שם ע"ב) ההוא סמיא דהוה מסדר מתניתא קמיה דמר שמואל חזייה דהוה עציב א"ל אמאי עציבת א"ל דלא אותיבי עירובי תבשילין א"ל סמוך אדידי לשנה חזייה דהוה עציב אמר ליה אמאי עציבת א"ל דלא אותיבי עירובי תבשילין אמר ליה פושע את לכולי עלמא שרי ולדידך אסור :

(דף כא) בעא מיניה רב אויא סבא מרב הונא בהמה חציה של עכו"ם וחציה של ישראל מהו לשחטה ביום טוב א"ל מותר א"ל וכי מה בין זה לנדרים ונדבות א"ל עורבא פרח כי נפק א"ל רבה בריה לאו היינו רב אויא סבא דמשתבח ליה מר בגויה דגברא רבה הוא א"ל

mother." Hence it is a duty to inform about a gift. This is not difficult to explain, the former instance speaks of a present that may become known by itself, but the latter speaks of a present that might not become known of itself. Is not the Sabbath a thing that was to become known, [and yet God asked Moses to inform Israel of it]? Yea, its reward for observing is not to become known.

R. Jochanan, in the name of R. Simon b. Jochai, said: Every commandment which the Holy One, praised be He! gave unto Israel, was given publicly with the exception of the Sabbath, which was given to them in privacy as it is said (Ib. ib., 17) *It is a sign between Me and the children of Israel for ever.* If so, then why should a non-Jew be punished for failing to observe it?[2] The Sabbath itself indeed He made well known, only the additional soul He left unknown, for Resh Lakish said: "An additional soul is given by the Holy One, praised be He! to a man on every Sabbath eve, and on Saturday night He takes it away from him, as it is said (Ib. ib., ib.), *He ceased from work and rested;* i. e., *Vayinafash* (and rested) means *Vy-nefesh* (woe soul)."

(Ib. b) There was a blind man who had classified the Mishnayoth before Mar Samuel; Mar Samuel noticed that he was once downcast. And he asked him: "Why art thou grieved?" "Because I have not provided *Erub Tabshilin,*" was the answer. "You can rely upon mine," Mar Samuel said to him. The next year he saw him sad again, and upon receiving the answer that he forgot to provide *Erub Tabshilin,* Mar Samuel said: "Is that the case? Then you are a transgressor (you did it intentionally); therefore, although every one may rely upon my *Erub Tabshilin,* you may not."

(Fol. 21) R. Iviah, the senior, asked R. Huna: "What is the law in reference to slaughtering on a festival an animal, half of which belongs to a Gentile and half to an Israelite?" "It may be slaughtered," was his answer. "And what is the difference between this and voluntary or vow-offerings [that are prohibited on a festival]?" Whereupon R. Huna said: "A raven flew by." When R. Iviah was gone, Rabba, his son, said to him: "Was this not R. Iviah, the scholar, whom you praised to me as a

2) See aboda Zara, fol. 2b.

great man?" "What could I have done with him?" replied R. Huna. "To-day I am weak, because of my lecture, and need [as Solomon says] (Songs 2, 5) [something to] *strengthen me with flagons of wine, refresh me with apples*; yet he asked me a thing of which the reason must be explained at length."

It once happened to Simon of Teman that he was absent one festival from the house of learning. On the morrow R. Juda. b. Baba asked him: "Why wast thou not yesterday in the house of learning?" Whereupon he answered: "Reconnoitering troops invaded our town yesterday and were ready to seize the entire city; so we slaughtered calves for them, and gave them to eat, and we sent them away in peace." "I wonder," rejoined R. Juda b. Baba, "whether your gain was not outweighed by your loss, for the Torah says: Unto you, mayst thou do work, but not unto strangers."

(Fol. 23) Shall we assume that R. Elazar b. Azariah had but one cow? Behold, Rab, and according to others, R. Juda, in the name of Rab, said: "Thirteen thousand calves were the yearly tithe of R. Elazar b. Azariah's herds?" We are taught that "the cow mentioned in our Mishnah was not his own but that of his neighbor's, and because he [R. Elazar b. Azariah] did not protest against such an act [of desecrating the Sabbath], it was, therefore, credited to him."

## CHAPTER THREE

(Fol. 24b) Rab said: "A man should never absent himself from the house of study, even for one hour, because I and Levi both were in the college when Rabbi declared this Halacha (Law). In the evening, however, he said: 'They[1] are even permitted to be eaten;' while the next morning he said: 'They are permitted only to be received.' I, who was in the college in the morning, and heard his second decision, gave up the first; but Levi, who was not, did not."

(Fol. 25b) We are taught in a Baraitha: "A man shall not commence eating garlic or onions, from the roots, but from the leaves; but if he did so, he is considered voracious. Likewise, a man should not empty his goblet at one draught; but if he do so he is considered a drunkard."

1) Refering to fish caught on a holiday by a non-Jew.

ומה אעביד ליה אני היום (שיר ח) סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים ובעא מינאי מלתא דבעיא טעמא :

מעשה בשמעון התימני שלא בא אמש בשחרית מצאו יהודה בן בבא א"ל מפני מה לא באת אמש לב"ה א"ל בלשת באה לעירנו ובקשה לחטוף את כל העיר ושחטנו להם עגל והאכלנום ופטרנום לשלום א"ל תמה אני אם לא יצא שכרכם בהפסדכם שהרי אמרה תורה לכם ולא לעכו"ם :

(דף כג) למימרא דרבי אליעזר בן עזריה חדא פרה הויא ליה והאמר רב ואמרי לה אמר רבי יהודה אמר רב תליסר אלפי עגלי הוה מעשר רבי אליעזר בן עזריה מעדריה כל שתא ושתא תנא לא שלו היתה אלא שכנתו היתה ומתוך שלא מיחה בה נקראת על שמו :

## אין צדין פרק שלישי

(דף כד ע"ב) אמר רב לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת דאנא ולוי הוינן קמיה דרבי כי אמרה להא שמעתתא באורתא אמר מותרין באכילה בצפרא אמר מותרין לקבל. אנא דהואי בי מדרשא הדרי בי. לוי דלא הוי במדרשא לא הדר ביה :

(דף כה ע"ב) תניא לא יאכל אדם שום ובצל מראשו אלא מעליו ואם אכל הרי זה רעבתן כיוצא בו לא ישתה אדם כוסו בבת אחת ואם שתה הרי זה גרגרן. תנו רבנן השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן שנים דרך ארץ שלשה מגסי הרוח :

It has been taught in the name of R. Meir: "Why was the Law given to Israel? Because they (Israel) are impetuous (difficult to be vanquished), as it is said (Deut. 33, 2) *From His right hand He gave a fiery law unto them;* and in the school of R. Ishmael it was thus explained: *From His right hand He gave a fiery law unto them;* i. e., "The Israelites, because of being impetuous, deserved that a fiery law should be given to them." According to others: "The customs and habits of this people are like fire; if such a law had not been given to them, no creature could withstand them." And this is as R. Simeon b. Lakish said: "The boldest nation of all nations is Israel."

"MISHNAH: One may say to his friend on the festival, "Fill me this vessel with some edibles; but the vessel to measure with must not be appropriated." R. Juda says: "If a measure is used, it must not be quite filled." Abba Saul b. Batnith used to fill his measures on the day preceding the festival, and to deliver them to his customers on the festival. The same Saul said: "One should do so even on the *Chol-hamoed*[2] in order to permit the froth to settle down in the measure." The sages, however, say: "One should do so also on week-days for the sake of [giving] an exact measure, in order to allow the liquids to settle."[3]

GEMARA: We are taught: One should do it even on *Chol-hamoed* in order to prevent interruption in the house of study.

Our Rabbis were taught: "He, Abba Saul, collected almost three hundred *garabs*[4] of wine from the froth of the measures; and his colleague collected the same amount from what remained in the measures after emptying them for the customers. Both of them brought this wine to the treasurers of the sacred property at Jerusalem. The treasurers said to them: "It is not necessary for you to do so, because it is your own." They replied: "But we do not wish to use it." "Since you are so strict towards yourselves," remarked the treasurers to them, "go and dispose of it in a way which should be of benefit to the community at large, for we are taught in a Baraitha: 'If one committed robbery and does not know of whom he robbed, he should go and

תנא משמיה דרבי מאיר מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שעזין הן שנאמר (דברים לג) מימינו אש דת למו ותנא דבי רבי ישמעאל מימינו אש דת למו ראוין הללו ליתן להם דת של אש א"ד דתיהם של אלו אש שאלמלי לא נתנה תורה לישראל אין כל בריה יכולה לעמוד בפניהם היינו דאמר רבי שמעון בן לקיש שלשה עזין הן ישראל באומות. כלב בחיות. תרנגול בעופות. במתניתא תנא אף עז בבהמה דקה וי"ש אף צלף באילנות:

(דף כט) משנה אומר אדם לחנוני מלא לי כלי זה אבל במדה רבי יהודה אומר אם היה (ב)כלי של מדה לא ימלאנו מעשה באבא שאול בן בטנית שהיה ממלא את מדותיו מערב יום טוב ונותנן ללקוחות ביום טוב אבא שאול אומר אף במועד היה עושה כן משום בירורי המדות וחכמים אומרים אף בחול עושין כן מפני המדות: גמרא תנא אף במועד עושה כן מפני בטול המדרש. תנו רבנן הוא כינס ש' גרבי יין מן בירורי המדות וחברו כונס ש' גרבי שמן מן מיצוי המדות והביאום לפני הגזברים בירושלים אמרו להם אין אתם זקוקים לכך אמרו להם אף אנו אין רצוננו בכך אמרו להם הואיל והחמרתם על עצמכם לכו ועשו בהן צרכי רבים דתניא גזל ואינו יודע ממי גזל

2) Intervening days between the first two, and the last two, days of Passover and of Tabernacles.
3) The froth caused through measuring quickly, should settle down and be replaced by real liquid.
4) A measure equal to a keg.

dispose of it in a way which should be of benefit to the community at large.'" What are they [these benefits]? Said R. Chisda: "The construction of drinking wells."

ילך ויעשה מהן צרכי רבים. מאי היא א"ר חסדא בורות שיחין ומערות :

## CHAPTER FOUR

## המביא פרק רביעי.

(Fol. 32b) R. Nathan b. Abba said in the name of Rab: "Whosoever is dependent upon the table of his neighbor, to him the world is dark; as it is said (Job 15, 23) *He wandereth abroad for bread, [saying], Where is it? he knoweth that there is ready at his hand the day of darkness.*" R. Chisda said: "His very life is no life at all. Our Rabbis were taught: There are three men whose lives are not worth while living: "He who depends on his neighbor's table; he whose wife dominates over him; and he who has bodily suffering."

(דף לב ע"א) ואמר רבי נתן בר אבא אמר רב כל המצפה לשלחן חברו עולם חשך בעדו שנאמר (איוב טו) נודד הוא ללחם איה ידע כי נכון בידו יום חשך רב חסדא אמר אף חייו אינן חיים תנו רבנן ג' חייהם אינן חיים אלו הן המצפה לשלחן חברו ומי שאשתו מושלת עליו ומי שיסורין מושלין בגופו :

End of Tract Betzah.

סליק מסכת ביצה.

# ROSH HASHANAH[1] ראש השנה

## CHAPTER ONE

(Fol. 2b) "When Aaron died, Sichon was still living (Fol. 3), as it is written (Num. 21, 1) *And the Canaanite, the king of Arad, heard.* What did he hear? He heard that Aaron had died, and that the "clouds" of glory had departed; and he thought that this was a sign from Heaven that he was permitted to fight Israel. Thus the passage becomes clear. (Ib. 20, 29) *And when all the congregation saw that Aaron was dead.* Concerning this passage R. Abahu remarked: "Do not read it *Vayir'u* (and when all saw), but read it *Vayira'u* (and they became frightened); as Resh Lakish said; for Resh Lakish said: 'The work *Ki* has four meanings: if, perhaps (lest), but, because.' "[2] But how can we make any such comparison, since in the one place it speaks of the Canaanites, and in the other of Sichon? We are taught in a Baraitha that Sichon, Arad and the Canaanites are identical; he was named Sichon because he was untamed, as a foal in the desert; he was named Canaan because of his kingdom; but his real name was Arad. Others, however, say: "He was named Arad because he was like a wild ass in the desert; he was named Canaan because of his kingdom; but his real name was Sichon."

(Fol. 3b) R. Abahu said: "Cyrus was a worthy king, and therefore were his royal years counted in accordance with those of the kings of Israel [beginning with Nissan]." R. Joseph raised the following question: If this be so, the passages would contradict each other, for it is written (Ezra 6, 15) *And this house was finished on the third day of the month Adar, which was in the sixth year of the reign of Darius the king,* etc. This is not difficult to explain; one passage refers to the time prior to his becoming wicked, and the other refers to the time after he had become wicked.

R. Cahana raised the following objection: "How can we assume that Cyrus be-

## ארבעה ראשי שנים פרק ראשון

(דף ב ע"ב) כי נח נפשיה דאהרן אכתי הוה סיחון קיים דכתיב (דף ג) (במדבר כא) וישמע הכנעני מלך ערד מה שמועה שמע. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכסבור נתנה רשות להלחם עם ישראל והיינו דכתיב (שם כ) ויראו כל העדה כי גוע אהרן ואמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו כדריש לקיש דאמר ריש לקיש כי משמע בארבע לשונות אין, דלמא, אלא, דהא. מי דמי התם כנען הכא סיחון. תנא הוא סיחון הוא ערד הוא כנען סיחון שדומה לסייח במדבר כנען על שם מלכותו ומה שמו ערד שמו א"ד ערד שדומה לערוד במדבר כנען על שם מלכותו ומה שמו סיחון שמו :

(ע"ב) אמר רבי אבהו כורש מלך כשר היה לפיכך מנו לו במלכי ישראל מתקיף לה רב יוסף אם כן קשו קראי אהדדי (כוונת הקושיא להוכיח מן הכתוב כי כשעלה עזרא מנו לו מתשרי כמלכי עובדי כוכבים) דכתיב (עזרא ו) ושיציא ביתא דנה עד יום תלתא לירח אדר די היא שנת שית וגו'. לא קשיא כאן קודם שהחמיץ כאן לאחר שהחמיץ. מתקיף לה רב כהנא ומי החמיץ והכתיב (דף ד) (שם) מה חשחן ובני תורין ודכרין ואמרין לעלוון לאלה שמיא חנטין מלח חמר ומשח כמאמר כהניא די בירושלם להוא

1) New Year, treats of the feast of New Year.
2) Hence the passage would be explained: Because the people saw that Aaron was dead, they became frightened.

came wicked? Behold (Fol. 4), it is written (Ib. ib., 9), *And that which they have need of both young bullocks, and rams, and lambs, for burnt-offerings to the God of heaven, wheat, salt, wine and oil, according to the word of the priests that are at Jerusalem, let it be given them day by day without fail."* Whereupon R. Isaac said to him: "Rabbi, I shall borrow from your own argument; [i. e., I will prove the contrary, from the very passage on which you base your inference]. *That they may offer sacrifices of sweet savour unto the God of heaven, and pray for the life of the king, and of his sons,* hence he did it for his own benefit." But do you mean to say that if one acts in this way, it is not considered proper? Behold, we are taught in a Baraitha, that if one says: "This dollar shall go for charity in order that my son shall remain alive, or that I shall merit the reward of the future world," he is considered perfectly righteous. This is not difficult to explain. The latter deals with an Israelite, and the former with an idolator. And if you please, I will say that although there is no difference between an Israelite and a non-Israelite, it can be proved from the following passage that Cyrus became wicked (Ib. ib., 4) *With three rows of great stones, and a row of new timber,* etc. For what purpose did he order it to be constructed in this way; viz., with timber? Was it not for the purpose that he entertained the thought: In case Israel will rebel against me, I shall put the Temple on fire. But has it not so been done also by Solomon? Behold, it is written (I Kings 6, 36) *Of three rows of hewn stone and one row of cedar beams!* Solomon inserted the wood in the upper part, where it could not be affected; but Cyrus set it in the lower part, which could be put on fire; Solomon also inserted it inside, while Cyrus inserted it outside the wall. And if you please, I say that Solomon covered the wood with cement, hence it became harmless; but Cyrus did not cover it with cement.

(Fol. 10b) We have been taught that R. Eliezer says: "In the month of *Tishri* the world was created; in the month of *Tishri* the Patriarchs [Abraham and Jacob], were born, and in *Tishri* they died; Isaac was born on the Passover; on New Year's Day Sarah, Rachel and Hannah were visited

מתיהב להום יום ביום די לא שלו אמר ליה רבי יצחק רבי מטונך די להוון מהקרבין ניחוחין לאלה שמיא ומצלין לחיי מלכא ובנוהי. ומאן דעביד הכי לאו מעליותא היא והתניא האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה לחיי העולם הבא הרי זה צדיק גמור. לא קשיא כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים. ואי בעית אימא מנא לן דאחמיץ דכתיב (שם) נדבבין די אבן גלל תלתא ונדבך די אע חדת וגו׳ למה ליה למיעבד הכי סבר אי מרדו בי יהודאי איקלייה בנורא. אטו שלמה לא עבד הכי והכתיב (מ"א ו) שלשה טורי גזית וטור כרותות ארזים שלמה עבד מלמעלה ואיהו עבד מלמטה שלמה שקעיה בבנינא ואיהו לא שקעיה בבנינא ואי בעית אימא שלמה סדייה בסידא איהו לא סדייה בסידא:

(דף י ע"ב) תניא רבי אליעזר אומר בתשרי נברא העולם. בתשרי נולדו אבות. בתשרי מתו אבות. בפסח נולד יצחק. בראש השנה

[with the blessing of children]; on New Year's Day Joseph was released from prison; (Fol. 11) on New Year's Day the bondage of our fathers in Egypt ceased; in *Nissan,* however, they were redeemed [from Egypt], and in *Tishri* we shall again be redeemed." R. Joshua says: "The world was created in *Nissan;* in the same month the patriarchs were born, and in *Nissan* they died; Isaac was born on the Passover; on New Year's Day Sarah, Rachel and Hannah were visited with children. On New Year's Day Joseph was released from prison, and the bondage of our fathers in Egypt ceased on New Year's Day. In *Nissan* our ancestors were redeemed from Egypt, and in the same month we shall again be redeemed." We are taught in a Baraitha that R. Eliezer says: "Whence do we learn that the world was created in the month of *Tishri?* It is said (Gen. 1, 11) *And God said, Let the earth bring forth grass, herb yielding seed, and the fruit tree,* etc. In what month does the earth bring forth grass, and the trees at the same time are full of fruit? We must say it was in the month of *Tishri;* and [again it appears that] it was at the time of autumn, when the rain descended and the fruits flourished, as it is said (Ib. 2, 6) *But there went up a mist from the earth,"* etc. R. Joshua says: "Whence do we learn that the world was created in the month of *Nissan?* It is said (Ib. 1, 12) *And the earth brought forth grass, and herbs yielding seed, and trees yielding fruit,* etc. In which month does the earth bring forth grass [and, at the same time, in which do] the trees bring forth fruit? We must say it was in the month of *Nissan,* at which time animals, domestic and wild, as well as birds, mate; as it is said (Ps. 65, 14) *The meadows are clothed with flocks,"* etc. But how are the other Rabbis, who make other inferences, going to explain the following passage (Gen. 1, 12) *And herbs yielding seed,* etc. [which refers to *Nissan*]? This is written merely as a blessing for the coming generations. And, how are those that contend that the world was created in *Nisson* to explain the passage (Ib. ib.) *And a tree of fruit* [which proves that it was in the month of *Tishri*]? This refers to what R. Joshua b. Levi said; for R. Joshua b. Levi said: "All the works of creation were brought to being in full-grown stature, by

נפקדה שרה ורחל וחנה. בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין. בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים. בניסן נגאלו ובתשרי עתידין ליגאל. רבי יהושע אומר בניסן נברא העולם. בניסן נולדו אבות. בניסן מתו אבות. בפסח נולד יצחק. בראש השנה נפקדה שרה, רחל וחנה. בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין. בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים. בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל: תניא רבי אליעזר אומר מנין שבתשרי נברא העולם שנאמר (בראשית א) ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה וגו׳ איזהו חדש שהארץ מוציאה דשאים ואילן מלא פירות הוי אומר זה תשרי ואותו הפרק זמן רביעה היה וירדו גשמים עליהם וצמחו שנאמר (שם ב) ואד יעלה מן הארץ וגו׳ רבי יהושע אומר מנין שבניסן נברא העולם שנאמר (שם א) ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עושה פרי וגו׳ אי זהו חדש שהארץ מוציא דשאים ואילן מוציא פירות הוי אומר זה ניסן ואותו הפרק זמן בהמה וחיה ועוף שמזדווגין זה עם זה שנאמר (תהלים סה) לבשו כרים הצאן וגו׳. ואידך נמי הא כתיב (בראשית א) ועץ עושה פרי ההוא לברכה לדורות הוא דכתיב ואידך נמי הכתיב עץ פרי ההוא כרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי כל מעשה בראשית בקומתן נבראו לדעתן נבראו לצביונם נבראו שנאמר (שם ב) ויכלו השמים והארץ וכל צבאם אל תקרי צבאם אלא צביונם. רבי אליעזר אומר מנין שבתשרי

their consent, by their own choice as to their shape, as it is said (Ib. 2, 1) *Thus were finished the heavens and the earth and all their host.* Do not read *Tzeba'am* (their host), but read it *Tzib'yonam* (their taste)." R. Eliezer said further: "Whence do we know that the patriarchs were born in the month of *Tishri?* It is said (I Kings 8, 2) *And all the men of Israel assembled themselves unto King Solomon at the feast, in the month Ethanim* (strong; i. e., the month in which (*Ethanim*), the strong ones of the earth (the patriarchs), were born." How do we know that the expression *ethan* means strong? It is written (Num. 24, 21) *Strong* (*Ethan*) *is thy dwelling-place;* and it is also written (Micah 6, 2) *Hear ye, O mountains, the Lord's controversy, and ye strong foundations,* (*v'ha'ethanim*), etc. And it is also said (Songs 2, 8), *Leaping over the mountains, skipping over the hills* [implying that they were] *leaping over the mountains* for the sake of the patriarchs; *skipping over the hills* for the sake of our mothers [Sarah, Rebekah, Rachel and Leah].

R. Joshua, however, says: "Whence do we know that the Patriarchs were born in the month of *Nissan?* It is said (I Kings 6, 1) *In the fourth year, in the month Ziv* (*glory*), *which is the second month,* etc.; i. e., in that month in which the glorious ones of the earth (the patriarchs) were born. But, how is the passage of *Ethanim* to be explained? This means that they (the Israelites) were strongly protected by meritorious deeds. But how will the one who holds that the patriarchs were born in *Tishri* explain the reference to the month of *Ziv?* He will explain it literally: In the month when the trees are blooming, as R. Juda said: "Whoever takes a walk in the month of *Nissan* and observes the trees sprouting forth, he should say: 'Blessed art thou who hast made thy world lacking in naught, but hast produced therein goodly creatures and goodly trees wherewith to give delight unto the children of men.'" According to the one who holds that the patriarchs were born in *Nissan,* they also died in *Nissan;* and, according to the one who holds that they were born in *Tishri,* they also died in *Tishri;* for it is said (Deut. 31, 2) *Moses said, I am one hundred and twenty years old to-day.* He need not say *to-day* [if it

נולדו אבות שנאמר (מלכים א׳ ח) ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג וגו׳ ירח שנולדו בו איתני עולם מאי משמע דהאי איתן לישנא דתקיפא הוא דכתיב (במדבר כד) איתן מושבך וגו׳ ואומר (מיכה ו) שמעו הרים את ריב ה׳ ואיתנים מוסדי ארץ וגו׳, ואומר (ש״ה ב) קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים בזכות אבות מקפץ על הגבעות בזכות אמהות:

רבי יהושע אומר מנין שבניסן נולדו אבות שנאמר (מ״א ו) ויהי בשמונה שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זיו וגו׳ ירח שנולדו בו זיותני עולם והכתיב בירח האיתנים התם דתקיפי במצות ואידך הכתיב נמי בחדש זיו ההוא משום דאית ביה לאילנא דאמר רב יהודה האי מאן דנפיק ביומא דניסן וחזי לאילני דמלבלבי אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהם בני אדם מאן דאמר בניסן נולדו אבות בניסן מתו. מאן דאמר בתשרי נולדו

בתשרי מתו שנאמר (דברים לא) בן מאה ועשרים שנה אנכי היום וגו׳ שאין תלמוד לומר היום ומה תלמוד לומר היום היום מלאו ימי ושנותי ללמדך שהקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש שנאמר (שמות כג) את מספר ימיך אמלא :

בפסח נולד יצחק מנ״ל דכתיב (בראשית יח) למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן אימת קאי אילימא בפסח וקא״ל בעצרת בנ׳ יומין מי קא ילדה אלא דקאי בעצרת וקא״ל בתשרי אכתי בחמשה ירחי מי קא ילדה אלא דקאי בחג וקא״ל בניסן ואכתי בשיתא ירחי מי קא ילדה תנא אותה שנה מעוברת היתה סוף סוף כי מדלי מר ימי טומאה בצרי להו אמר מר זוטרא אפילו למאן דאמר יולדת לט׳ אינה יולדת למקוטעין אבל יולדת לשבעה יולדת למקוטעין שנאמר (ש״א א) ויהי לתקופות הימים וגו׳ מיעוט תקופות שתים ומיעוט ימים שנים :

בראש השנה נפקדה שרה, רחל וחנה מנא לן אמר ר״א אתיא זכירה זכירה ואתיא פקידה פקידה, אתיא זכירה זכירה כתיב בה ברחל (בראשית ל) ויזכור אלהים את רחל וכתיב בה בחנה (ש״א א) ויזכרה ה׳, ואתיא זכירה זכירה מראש השנה דכתיב (ויקרא כג) זכרון תרועה מקרא קודש, ואתיא פקידה פקידה

has no special significance]. We, therefore, infer that *to-day* implies that just that very day have his days and years been completed. This is to teach that the Holy One, praised be He! grants the righteous the fulfillment of the years of their life to the very month and day; as it is said (Ex. 23, 26) *The number of thy days will I make full.*

Isaac was born on Passover. Whence do we infer this? It is written (Gen. 18, 14) *At the next festival I will return to thee, and Sarah will have a son.* What festival was it when he said this? Shall I assume that it was Passover, that he referred to Pentecost? Is it possible to bear children after fifty days' gestation? If I assume that it was Pentecost, that he referred to *Tishri,* then again the question is, Who bears children after five months' gestation? Shall I assume that it was Tabernacles, and that he referred to Passover, the same objection may be made: Is it possible to bear children after six months of gestation? We have been taught in a Baraitha [in answer to the last objection]; that particular year was a leap year [and, therefore, it makes seven months]. But at all events the objection remains, for we must deduct the days of menstruation; hence less than seven months will remain. Mar Zutra [in answer to this] said that although a child born after nine months' gestation is never born before the ninth month is completed, nevertheless a seven months' child can be born before the seventh month is complete; as it is said (I Sam. 1, 20) *And it came to pass, Li't'kufoth*[2] *Hayamim* (*when the time was come about*); the minimum of *T'-kufoth* are two[2] and the minimum of *yamim* is also two (i. e., after six months and two days' gestation, child-birth is possible).

Whence do we know that Sarah, Rachel and Hannah were visited on New Year's Day? R. Elazar said: We infer by comparing the expression, *Zechiro, Zechiro* (remember) and *Pekidah Pekidah* (visit) that appear in both places. Concerning the expression *Zechira Zechira* (remember), it is written of Rachel (Gen. 30, 32) *And God remembered* (*Voyizkor*) *Rachel;* and of Hannah, it is written (I Sam. 1, 19) *And God remembered her* (*Voyizkor*); this institutes an analogy be-

2) Since it is mentioned in plural form. A T'kufah contains ninety days, hence two T'kufah are 180 days, or six months.

tween the word remember (*Zechira*) used in these passages and *Zechiro,* used in connection with New Year's Day, which is written (Lev. 23, 24) *A remembrance* (*Zichrow*) *of blowing of cornets.* Again, we make an inference from the analogy of *Pekido Pekido* (visit); it is written concerning Sarah (Gen. 21, 1) *And the Lord visited* (*Pakad*) *Sarah as He said.* Again, it is written concerning Hannah (I Sam. 2, 21) *And truly the Lord visited* (*Pokad*) *Hannah.* By the rule of analogy, all these events took place on the same [New Year's] day. Whence do we know that Joseph was released from prison on New Year's Day? It is written (Ps. 81, 4-5) *Blow on the new moon the cornet at the appointed time on the day of our feast; for this is a statute for Israel.* And again (Ib.) *As a testimony in Joseph did he ordain it, when he went out over the land of Egypt.* (Ib. b) *On New Year's Day the bondage of our fathers in Egypt ceased.* Whence do we know this? We infer it by rule of analogy of the word *Sebila* mentioned in two places. It is written (Ex. 6, 6) *I will bring you out from under the burdens* (*Sibloth*) *of the Egyptians;* and it is written (Ps. 81, 6) *I removed his shoulder from the burden* (*Seibel*); i. e., from the burden of Egypt on the day spoken of in the Psalm. In *Nissan* they were redeemed, as previously proven. In *Tisari* we shall again be redeemed. This he deduces by analogy from the word *Shofor* (cornet), found in the following passages. It is written (Ib.) *Blow the cornet on the new moon* (i. e., on New Year's Day); and it is written there (Isa. 27, 13) *And on that day the great cornet* (*B'shofor*), *shall be blown* [just as in the former case it means New Year's Day, so does it also in the latter].

R. Joshua says: "In *Nissan* they [our ancestors] were redeemed, and in *Nissan* we shall be redeemed in the future." Whence do we infer this? From the following passage (Ex. 12, 42), . . . *this same night is a night of watching unto the Lord;* i. e., a night specially designated from the first days of creation for the final redemption of Israel. (Ib.) . . . *For all the children of Israel throughout their generations;* i. e., a night looked forward to for the future redemption.

כתיב בה בשרה (בראשית כא) וה׳ פקד את שרה כאשר אמר וכתיב בה בחנה כי פקד ה׳ את חנה. בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים מנא לן דכתיב (תהלים פא) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו וכתיב (שם) כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב וכתיב (שם) (שם ע״ב) עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע. בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים מנא לן אתיא סבילה סבילה כתיב הכא (שמות ו) מתחת סבלות מצרים וכתיב התם (תהלים פא) הסירותי מסבל שכמו וגו׳. בניסן נגאלו כדאיתא ובתשרי עתידין ליגאל מנא לן אתיא שופר שופר כתיב הכא תקעו בחודש שופר וכתיב התם (ישעיה כז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. רבי יהושע אומר בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל מנא לן דכתיב שמות יב) ליל שמורים הוא לה׳ לילה המשומר ובא מששת ימי בראשית שמורים לכל בני ישראל לדורותם לילה משומר לעתיד לבוא :

(Fol. 16) MISHNAH: At four periods in each year the world is judged; on Passover, in respect to the growth of grain; on Pentecost, in respect to the fruit of trees; on the New Year's Day all human beings pass before Him (the Lord) as sheep before a shepherd; as it is said (Ps. 30, 9) *He who hath fashioned all their hearts understandeth all their works;* on Tabernacles judgment is rendered in regard to water (rain).

GEMARA: Which stage of the growing grain [does the Divine judgment affect on the Passover]? Does it affect the standing crops which are about to be reaped? What judgment could effect them, since they are in existence despite all the preordained accidents that the standing crops had to undergo [before Passover]? The Mishnah does not refer to standing crops ready to be reaped, but to such that were just sown. Shall we then say that only one judgment is passed upon grain [for the period from sowing until reaping]? Have we not been taught in a Baraitha: If an incident or injury befall grain before the Passover, it was the result of a decree pronounced on the Passover prior to the sowing season; but if such an incident happened after the Passover, then it was the result of a decree that had been passed on the Passover immediately [preceding the sowing season]; if an accident of misfortune befall a man before the Day of Atonement, it was the result of a decree passed on the Day of Atonement prior to the accident; but if such an accident happened after the Day of Atonement, then it was the cause of a decree passed on the Day of Atonement immediately preceding the accident. Hence there are several decrees passed upon. Said Raba: "Infer from this that judgment is passed twice yearly, at sowing and before reaping." "Therefore," said Abaye, "when a man sees that the grain which ripens slowly is thriving, he should, as soon as possible, sow such grain as ripens quickly so that by the time of the next judgment the grain will already have begun to grow [thus avoiding one judgment]."

With whose opinion does our Mishnah agree? Neither with that of R. Maier, nor with that of R. Juda, nor with that of R. Jose, nor with that of R. Nathan; for we are taught in a Baraitha that R. Maier

(דף טז) משנה. בארבעה פרקים העולם נדון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו לפניו כבני מרון שנאמר (תהלים לג) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ובחג נידונין על המים: גמרא. הא תבואה דאימת אילימא הך תבואה דקיימא כל הני הרפתקי דעדו עלה עדיין קיימא אימת איתדן אלא תבואה דמזרע למימרא דחד דינא מיתדנא והתניא תבואה שאירע בה קרי או אונס קודם הפסח נידונית לשעבר אחר הפסח נידונית להבא אדם שאירע בו קרי או אונס קודם י"ה נדון לשעבר אחר י"ה נדון להבא אמר רבא שמע מינה תרי דיני מיתדנא (שתא) אמר אביי כי חזי איניש דמצלח זרעא אפלא ליקדים וליזרע חרפא דעד דמטי למידייניה קדים וסליק:

מני מתניתין לא רבי מאיר ולא רבי יהודה ולא רבי יוסי ולא רבי נתן דתניא הכל נידונין

says: "All are called to account on the New Year's Day, and on the Day of Atonement their sentence is fixed." R. Joshua says: "All are called to account on the New Year's Day, but each sentence is passed upon at its special time: on Passover in respect to grain; at Pentecost in respect to the fruit of the trees; at Tabernacles in respect to rain; and man is called to account on the New Year's Day, and his sentence is passed upon on the the Day of Atonement." R. Jose says: "Judgment is every day passed upon men, as it is said (Job 7, 1) *Thou rememberest him every morning.*" R. Nathan holds that men are judged at all times, as it is said (Ib.) *Thou triest him every moment.* [Hence our Mishnah agrees with no authority]. And if you should say that the Mishnah indeed agrees with the opinion of R. Juda, and our Mishnah refers to the passing of judgment, even so there would still remain difficulty about [the judgment of] men [for R. Juda says it is on the Day of Atonement, while our Mishnah says on New Year's Day]. Said Raba: "The Tana of our Mishnah is in accord with the academy of R. Ishmael; for it was taught in the academy of R. Ishmael: At four periods is the world judged: on Passover, in regard to grain; on Pentecost, in regard to the fruit of trees; on Tabernacles, in regard to rain; but man is judged on New Year's Day and the final sentence is passed upon him on the Day of Atonement. But our Mishnah speaks only about the opening of the trial. Said R. Chisda: "What is the reason of R. Jose's opinion?" Did not R. Jose give as reason the passage (Job 7, 18) *Thou rememberest him every moment?* We must therefore say that R. Chisda asked as follows: "Why does not R. Jose, in support of his opinion, quote the same passage as R. Nathan? Because trying is not judging, but merely investigating." If so, then remembering is also not judging, but merely investigating the case]. Therefore, said R. Chisda, the opinion of R. Jose is based on the following passage (I Kings 8, 59) *That God may maintain the cause of His servant and the cause of His people Israel every day.* Another thing said R. Chisda: "When a king and the people appear before justice, the king should be considered first; as it is written (Ib.) *To maintain the cause of his servant*

בראש השנה וגזר דין שלהם נחתם ביוה"כ דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר הכל נידונין בראש השנה וגזר דין שלהם נחתם כל אחד ואחד בזמנו בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בחג על המים ואדם נידון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכיפורים רבי יוסי אומר אדם נידון בכל יום שנאמר (איוב ז) ותפקדנו לבקרים רבי נתן אומר אדם נידון בכל שעה שנאמר (שם) לרגעים תבחננו. וכי תימא לעולם רבי יהודה היא וכי קתני מתניתין אגזר דין אי הכי קשיא אדם אמר רבא האי תנא תנא דבי רבי ישמעאל הוא דתנא דבי רבי ישמעאל בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה ובעצרת על פירות האילן ובחג על המים ואדם נידון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכיפורים וכי קתני מתני' אתחלת דין. אמר רב חסדא מאי טעמא דרבי יוסי. מאי טעמא דרבי יוסי כדקאמר טעמא וכפקדנו לבקרים אנן הכי קאמרינן כרבי נתן מאי טעמא לא קאמר בחינה עיוני בעלמא היא פקידה נמי עיוני בעלמא היא אלא אמר רב חסדא טעמא דרבי יוסי מהכא (מ"א ח) לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו. ואמר רב חסדא מלך וצבור מלך

(David, the king); and after this it says, *and the cause of His people.*" Why so? If you wish, you may say because it would not be good ethics to have the king sit outside of the court during the trial of the people; and if you wish you may say, it [the king] should be tried before the court gets excited with anger. Said R. Joseph: "According to whom do we nowadays pray for the sick and for the faint [scholars]? It is according to the opinion of R. Jose [who maintains that man is judged every day]. And if you wish you can say it agrees even with the opinion of the Rabbis, as, for example, with that of R. Isaac who said that it is well that man should cry for help before as well as after, the divine decree."

We are taught in a Baraitha: R. Juda taught in the name of R. Akiba: "Why does the Torah command (Lev. 23, 10) *a sheaf of the first fruits to be brought on the Passover?* Because Passover is the season when judgment is passed with respect to grain, and the Holy One, praised be He! said: 'Offer before Me the first sheaf of grain on Passover, so that the grain on the fields may be blessed, unto you.' And why are the two loaves offered on the Pentecost?[3] Because Pentecost is the season when judgment is passed with respect to the fruit of trees, and the Holy One, praised be He! said: 'Bring before Me two loaves on the Pentecost, so that I may bless the fruits of the tree.' Why was the ceremony of the offer of Libation[4] performed on the Feast of Tabernacles? Thus said the Holy One, praised be He! 'Perform before Me the ceremony of Libation that the rains shall fall in due season.' The Holy One, praised be He! said further: 'Recite before Me [on New Year's Day] *Malchioth,* in which divine homage is alluded to; *Zichronoth,* [verses in which divine remembrance is alluded to];[5] and *Shofroth* [verses treating of the *Shofar*]: *Malchioth,* that you proclaim Me king; *Zichronoth,* that your remembrance for good may come before Me. And how [shall this be done]? By the sounding of the cornet.'" R. Abahu said: "Why is the cornet made of a ram's horn? The Holy One, praised be He! said: Sound before Me a cornet made of a ram's horn,

נכנס תחילה לדין דכתיב לעשות משפט עבדו והדר משפט עמו מאי טעמא איבעית אימא דלאו אורח ארעא למיתב מלכי מאבראי ואי בעית אימא מקמי דליפוש חרון אף. אמר רב יוסף כמאן מצלינן האידנא אקצירי ואמריעי כמאן כרבי יוסי ואי בעית אימא לעולם כרבנן כדרבי יצחק דאמר רבי יצחק יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין :

תניא רבי יהודה אומר משום רבי עקיבא מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שפסח זמן תבואה הוא אמר הקדוש ברוך הוא הקריבו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. מפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות שבאילן ומפני מה אמרה תורה נסכו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות שבאיהן ומפני מה אמרה תורה נסכו לפני מים בחג אמר הקדוש ברוך הוא נסכי לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי ברכה. ואמר הקדוש ברוך הוא אמרו לפני מלכיות. זכרונות ושפרות בראש השנה מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שתבא זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל אמר הקדוש ברוך הוא

3) See Lev. 23, 17.
4) See above fol.
5) Three portions of the Musaf (additional service) of the New Year's Day which treats of Divine homage, Divine remembrance and Shofroth.

that I may remember, for your sake, the offering of Isaac, the son of Abraham."[6]

R. Isaac said: "A year which is poor (Israel appears humble) in the beginning, will be rich in the end (Israel's request will be granted). What is the reason for it? For it is written (Deut. 11, 12) *From the beginning of the year even unto the end of the year;* i. e., there are two parts in a year, the beginning and the end." (Ib. b) R. Isaac said again: "A man is judged only according to his deeds at the time of sentence; as it is said (Gen. 21, 17) *God heard the voice of the lad, as he then was.*" Another thing R. Isaac said: "Three things cause a man's record of sins to be recalled. Three occasions cause the sins of man to be brought to mind: a threatening wall, calculating during prayer, and one who appeals to the Lord for judgment on his neighbor; for R. Chanin said: 'Whoever appeals to the Lord for judgment on his neighbor is first punished; as we find in the case of Sarah, who said (Gen. 16, 5) *I suffer wrong through thee, may the Lord judge between me and thee.* And shortly after this we read (Ib. 23, 2) *And Abraham came to mourn Sarah and to weep for her.*'"[7] Another thing said R. Isaac: "Four things cause an evil decree which is passed on man to be torn (annulled). They are charity, prayer, change of name and change of conduct: Charity, as it is written (Prov. 10, 2) *Charity delivereth from death;* prayer, as it is written (Ps. 97, 19) *They cry unto the Lord when they are in distress, and He saveth them out of their afflictions;* change of name, as it is written (Gen. 17, 15) *As for Sarai, thy wife, thou shalt not call her name Sarai, but Sarah shall her name be;* and the text continues saying: *Then will I bless her, and give thee a son also,* because of her change of conduct; as it is written (Jonah 3, 10) *And God saw their works that they had turned from their evil ways;* and immediately foollowing: *And God bethought Himself of the evil He had said He would do unto them, and He did it not.*" Some add also the change of location; as it is said (Gen. 12, 1-2) *And God said to Abraham, get thee out from thy land* [and afterwards] *I will make of thee a great nation.* But the former authority claims that the

תקעו בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם :

(ע"ב) אמר רבי יצחק כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרות בסופה מאי טעמא דכתיב (דברים יא) מראשית השנה ועד אחרית שנה. מראשית כתיב ועד אחרית סופה שיש לה אחרית. ואמר רבי יצחק אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה שנאמר (בראשית כא) כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם. ואמר רבי יצחק שלשה דברים מזכירין עונותיו של אדם אלו הן קיר נטוי ועיון תפלה ומוסר דין על חברו דאמר רבי חנן כל המוסר דין על חברו הוא נענש תחלה שנאמר (בראשית טז) ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך וגו' וכתיב (שם כג) ויבא אברהם לספוד לשרה וכו'. ואמר רבי יצחק ד' דברים מקרעין גזר דינו של אדם אלו הן. צדקה. צעקה. שינוי השם ושינוי מעשה. צדקה דכתיב (משלי י) וצדקה תציל ממות. צעקה דכתיב (תהלים קז) ויצעקו אל ה' בצר להם וגו'. ושינוי השם דכתיב (בראשית יז) ויאמר ה' אל אברם שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה ולבסוף וברכתי אותה וגם נתתי ממנה וגו'. שינוי מעשה דכתיב (יונה ג) וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וכתיב וינחם האלהים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה ויש אומרים אף שינוי מקום שנאמר (בראשית יב) ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו' והדר ואעשך לגוי גדול ואידך ההוא זכותא

6) Gen. 22, 13.
7) This, however, applies only to a case where justice could have been attained through a civil court—Rashi.

latter one was on account of the merits of the land of Israel.

R. Kruspedai said in the name of R. Jochanan: "Three books are opened on New Year's Day: one for the grossly wicked, one for the perfectly righteous, and one for the intermediate class of people. The verdict of the perfectly righteous is promptly written and sealed for life; the verdict of the grossly wicked is promptly written and sealed for death; the verdict of the intermediate class is suspended from the New Year's Day till the Day of Atonement; if they prove themselves worthy, they are inscribed for life, if not they are inscribed for death." Said R. Abahu: "Whence do we infer this? From the passage (Ps. 69, 29) *Let them be blotted out of the book of the living, and they shall not be written down with the righteous. Let them be blotted out,* refers to the books of the grossly wicked; *out of the book of the living,* refers to the perfectly righteous; *and they shall not be written down with the righteous,* refers to the intermediate class."

We are taught in a Baraitha: The school of Shammai says: "Three classes of people appear on the day of Judgment: the perfectly righteous, the grossly wicked, and the intermediate class. The sentence of eternal life is promptly written and sealed for the perfectly righteous; the sentence of Gehenna is promptly written and sealed for the grossly wicked; as it is said (Dan. 12, 2) *And many of them that sleep in the dust shall awake, some to everlasting life, and some to shame and everlasting contempt.* The intermediate class descend to Gehenna (Fol. 17), but they weep and come up again, as it is said (Zech. 13, 9) *And I will bring the third part through the fire, and I will refine them as silver is refined, and will try them as gold is tried; and he shall call on My name, and I will answer him.* Concerning this last class of men Hannah said (I Sam. 2, 6) *The Lord causeth to die and maketh alive, He bringeth down to the grave and bringeth up again.*" But the school of Hillel says: "And He who abounds in kindness inclines [the scale of justice] towards the side of kindness. Concerning this third class of men David said (Ps. 116, 1) *It is lovely to me that the Lord heareth my voice;* in fact, David applies to them the entire

דארץ ישראל הוא דאהניא ליה. ואמר רבי יצחק חייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנאמר (מלכים ב׳ ד) ויאמר מדוע את הולכת אליו היום לא חודש ולא שבת מכלל דבחודש ושבת איבעי ליה למיזל.

אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן ג׳ ספרים נפתחים בראש השנה אחד של צדיקים גמורים ואחד של רשעים גמורים ואחד של בינונים של צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים של רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה ובינונים תלויים ועומדים מראש השנה עד יה״כ זכו נכתבים לחיים לא זכו נכתבים למיתה אמר רבי (אבהו) מאי קראה (תהלים סט) ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו ימחו מספר זה ספרן של רשעים גמורים חיים זה ספרן של צדיקים גמורים. ועם צדיקים אל יכתבו זה ספרן של בינונים.

תניא בית שמאי אומרים שלש כתות הן ליום הדין אחת של צדיקים גמורים ואחת של בינונים ואחת של רשעים גמורים. של צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיי העולם הבא של רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לגיהנם שנאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם בינונים יורדין לגיהנם [דף יז] ומצפצפין ועולים שנאמר (זכריה יג) והבאתי את השלישית באש וגו׳ הוא יקרא בשמי ואני אענה אותו ועליהם אמרה חנה (שמואל א ב) ה׳ ממית ומחיה וגו׳ וב״ה אומרים ורב חסד מטה כלפי חסד ועליהם אמר דוד (תהלים קטז) אהבתי כי ישמע ה׳ את קולי ועליהם נאמרה כל הפרשה כולה (תהלים קטז) דלותי ולי יהושיע. פושעי ישראל

chapter, including *Thou hast delivered my soul from death* (Ib. 8)." Jews who sin with their bodies as well as non-Jews who sin with their bodies,[8] descend to Gehenna, and their punishment is to be in Gehenna for a period of twelve months; after that time their bodies are destroyed and their souls burnt, and the winds scatter and turn their ashes under the soles of the feet of the righteous, as we read (Mal. 3223) *And ye shall tread down the wicked, for they shall be as ashes under the soles of your feet;* but as for heretics,[9] informers, Epicureans (disbelievers) who deny the Torah or resurrection, or who separate themselves from the congregation, or those (rulers) who tyrannize the land of the living, or who sin and cause others to sin, as did Jeroboam, the son of Nebat, and his associates,—they all descend to Gehenna, and are judged there from generation to generation; as it is said (Is. 66, 24) *And they shall go forth and look upon the carcasses of the men who have transgressed against Me; for their worm shall not die, neither shall their fire be quenched.* Even when Gehenna will be destroyed, they will not be consumed, as it is said (Ps. 49, 15) *And their forms wasteth away in the nether world.* But, why to that extent? Because they laid their hands on the Temple; as it is said: "From their own dwelling, *Mi-zbul;* and the word *z'bul* refers to the Temple, as it is said (I Kings 8, 3) *I have indeed built a dwelling place (z'bul) for Thee.* It is said above: Concerning them said Hannah, *The Lord causeth to die and maketh alive.*" R. Isaac b. Abin said: "Their faces are black like the sides of a caldron;" while Raba remarked: "Those who are now the handsomest of the people of Mechuzza will yet be called the children of Gehenna."

Raba expounded what is meant by the passage (Ps. 116, 1) *It is lovely to me that the Lord heareth my voice.* Thus said the congregation of Israel unto the Holy One, praised be He! "Sovereign of the Universe, when am I beloved of Thee? When Thou harkenest unto my voice of prayer. (Ib. ib., 6) *I am poor, yet He helpeth me;* i. e., although I am poor in meritorious deeds, yet it is fair that Thou shouldst help me."

8) Who are lustful and violent.
9) Disregarding the ceremonial laws.

בגופן ופושעי עובדי כוכבים בגופן יורדין בגיהנם ונידונין בגיהנם ונידונין בהן י"ב חודש (עדיות ספ"ב וע"ש מהרש"א) לאחר י"ב חודש גופן כלה ונשמתן נשרפת ורוח מפזרתן ונעשים אפר תחת כפות רגלי הצדיקים שנאמר (מלאכי ג) ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם אבל האפיקורסים שכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים ושפירשו מדרכי צבור ושנתנו חיתיתם בארץ החיים ושחטאו ושהחטיאו את הרבים כגון ירבעם בן נבט וחביריו יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות שנאמר (ישעיה סו) ויצאו בפגרי האנשים הפושעים וגו' גיהנם כלה והם אינם כלים שנא' (תהלים מט) וצורם לבלות שאול מזבול לו. וכל כך למה לפי שפשטו ידיהם בזבול שנאמר מזבול לו ואין זבול אלא בית המקדש שנאמר (מ"א ח) בנה בניתי בית זבול לך וגו'. אמר מר ועליהם אמרה חנה ה' ממית ומחיה. אמר רבי יצחק בר אבין ופניהם דומין לשולי קדירה. אמר רבא ואינהו משפירי שפירי בני מחוזא ומקריין בני גיהנם:

דרש רבא מאי דכתיב (שם) אהבתי כי ישמע ה' אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אימתי אני אהובה לפניך בזמן שאתה שומע בקול תחנוני דלותי ולי יהושיע אף על פי שדלה אני במצות לי נאה להושיע:

ופושעי ישראל בגופן מאי ניהו אמר רב קרקפתא דלא מנח תפילין. פושעי אוהה"ע בגופן אמר בעבירה. ושנתנו חיתיתם בארץ החיים אמר רב חסדא זה פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים. אמר רב יהודה אמר רב כל פרנס שמטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה בן ת"ח שנאמר (איוב לז) לכן יראוהו אנשים לא יראה כל חכמי לב:

אמר מר וב"ה אומרים ורב חסד מטה כלפי חסד היכי עביד רבי אליעזר אומר כובש שנא' (מיכה ז) ישׁוב ירחמנו יכבוש עונותינו וגו' רבי יוסי ברבי חנינא אומר נושא שנאמר (שם) נושא עון ועובר על פשע תנא דבי רבי ישמעאל מעביר ראשון ראשון וכך היא המדה. אמר רבא ועון עצמו אינו נמחק דאי איכא רובא עונות מיחשיב בהדייהו. אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנאמר נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע. רב הונא בריה דרב יהושע חליש על רב פפא לשיולי ביה חזא דתקיף ליה עלמא אמר להו עיבירו ליה זוודתא לסוף איתפח הוה קא מיכסיף רב פפא למחזייה אמרי ליה מאי חזית אמר להו אין הכי הוה ואמר להו הקדוש ברוך הוא הואיל ולא מוקים במיליה לא תוקמו בהדיה שנאמר (מיכה ז) מי אל

Who are referred to by Jews (who are sinners) with their body? Rab said: "The *Karkaphtha* (the head of him) who puts no *T'fillin* on." And who are referred to by non-Jews who transgress with the body? Said Rab: "Those guilty of the sin [of adultery]." Who are referred to by those [rulers] who tyrannize the land of the living? R. Chisda said: "This refers to a ruler who imposes extraordinary fear upon the community not for the sake of God." R. Juda said in the name of Rab: "A leader who imposes extraordinary fear upon the community not for the sake of God, will never have a learned son; as it is said (Job 37, 24) *Men do therefore fear him, he respecteth not any that are wise of heart.*"

It is said above that the school of Hillel said: "He who abounds in kindness inclines [the scale of justice] towards the side of kindness." How does He do it? R. Eliezer said: "He presses on [the side containing the virtues], as it is said (Micah 7, 19) *He will turn again, He will have compassion upon us, Te will suppress our iniquities.*"

R. Jose b. Chanina says: "He lifts up the scale of sins, as it is said (Ib. 18) *He lifts up iniquity and forgiveth transgression.*" It was taught in the school of R. Ishmael that He pardons one sin after the other before they are put on the scales; and this is the divine custom." "Nevertheless," remarked Raba, "the sin itself is not blotted out, so that if one be found with more sins, this one is added to the rest." He who overlooks retaliation [does not insist on retaliation], all his transgressions will be pardoned; as it is said (Micah 7, 18) *He pardoneth iniquity and forgiveth transgression.* From whom does He remove iniquity? From him who forgiveth transgression [committed against him by his neighbor]. "R. Huna, the son of R. Joshua, fell sick, and R. Papa went to visit him. Observing that the patient was in a critical condition, he said to those present: "Make ready his provisions (shrouds)." Finally he recovered, and R. Papa was ashamed to see him. "Why did you consider him so sick?" said the family. "He was so, indeed," replied R. Papa, "but the Holy One, praised be He! said, that since he never insisted on retaliation, he shall therefore be forgiven," as it is said: "*He pardoneth iniquity and forgiveth transgression.*" From whom does He remove in-

friend's transgression." R. Acha b. Canina said: "The end of the passage is like a fat tail [that of an Arabian sheep] with a thorn [stuck] through it [that wil stick those who lay hold of it.]" *The remnant of His inheritance,* and not all His inheritance; i. e., only those who conduct themselves (modestly) like a remnant.

(Ib. b) (Ex. 34, 6), *And the Lord passed by before him and proclaimed.* R. Jochanan said: "Had this passage not been written, it would have been impossible to think of it, for it teaches us that the Holy One, praised be He! wrapped Himself, as does a deputy of the congregation,[10] while pointing out to Moses the regular order of prayer, and said to him: 'Whenever Israel sins, let them do [pray to Me], after this manner, and I shall pardon their sins.'" (Ib.) *The Lord, the Lord;* i. e., I am the same God before a man sins as I am after he sins and does repentance; *a God, merciful and gracious.* R. Juda said: "This means a solemn assurance was given that the invocation of the thirteen divine attributes will never be without effect, as it is said (Ib. 10) *Behold I make a covenant.*" Ilpha pointed out a similar contradiction: "It is written (Ex. 34, 6) *abundant in goodness;* and in addition it is written, *and truth.* How can both harmonize? In the beginning [His attribute] is truth, but at the end it is goodness." R. Elazar points out a further contradiction: "It is written (Ps. 62, 12) *Unto thee, O Lord, belongeth mercy;* and again, *Thou renderest to every man according to his work;* i. e., in the beginning He rewards every man according to his works, but in the end He is merciful." R. Huna points out a contradiction: it is written (Ib. 145, 17) *The Lord is just in all His ways;* and it is also written (Ib.) *and kind in all His deeds;* i. e., in the beginning He is only just, but in the end He is kind."

R. Jochanan said: "Repentance, is a great thing, for it tears (cancels) the [evil] decree against man; as it is said (Isa. 6, 10) *Obdurate will remain the heart of this people, . . . nor hear with their ears, nor understand with their hearts, so that they repent and be healed.*" R. Papa asked Abayi: "Perhaps these last words have reference only to the time before the [evil] decree has been pronounced?" "It is written," replied the latter, "*so that they repented*

כמוך נושע עון וגו׳. למי נושא עון לעובר על פשע (שם) לשארית נחלתו אמר רבי אחא בר חנינא אליה וקוץ בה לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו (שם ע״ב) למי שמשים עצמו כשיריים.

(שמות לד) ויעבור ה׳ על פניו ויקרא אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור והראה למשה סדר תפלה אמר לו כל זמן שישראל חוטאין לפני יעשו לפני כסדר הזה ואני אמחול להם עונותיהם. (שם) ה׳ ה׳ אני הוא קודם שיחטא האדם אני הוא לאחר שיחטא אדם ויעשה תשובה. (שם) אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת אמר רב יהודה ברית כרותה לי״ג מדות שאינן חוזרות ריקם שנאמר (שם) הנה אנכי כורת ברית וגו׳. אילפא רמי כתיב (שם) ורב חסד וכתיב (שם) ואמת בתחלה אמת ולבסוף ורב חסד. רבי אליעזר רמי כתיב (תהלים סב) ולך אדני חסד וכתיב (שם) כי אתה תשלם לאיש כמעשהו בתחלה כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולבסוף ולך אדני חסד. רב הונא רמי כתיב (שם קמה) צדיק ה׳ בכל דרכיו וכתיב (שם) וחסיד בכל מעשיו בתחלה צדיק ולבסוף חסיד:

אמר רבי יוחנן גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם שנאמר (ישעיה ו) השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו אמר ליה רב פפא לאביי ודילמא קודם גזר

10) One who recites the prayer of the Congregation, called *Chazan.*

*and be healed.* Which [is the state of a] thing [that] requires healing? I can only say that such on which judgment had already been pronounced." An objection was raised from the following Baraitha: He who repents during the interval [between New Year's Day and the Day of Atonement] is forgiven, but if he does not repent, even though he offered all the rams of Nebayoth (the best), he will not be forgiven. [Hence no judgment is canceled after it had been decreed.] This is not difficult to explain; the latter case refers to [the sins] of an individual, and the former refers to [those of] a community. An objection was raised from the following Baraitha: (Deut. 11, 12) *The eyes of the Lord thy God are always upon it, from the beginning,* etc. In some instances the purpose is good, and sometimes it is harmful. How can this be explained? For instance, if Israel on the New Year [when judgment is passed] were found to be grossly wicked, it was decreed as punishment that very little rain fall for them; nevertheless, they later repented. What could be done in such case? The quantity of rain cannot be increased since the decree had already been issued by the Holy One, praised be He! therefore, He causeth the rain to come down at the proper time, whenever it is necessary for the sole benefit of the earth. As for the purpose to do harm. Suppose Israel was found to be perfectly righteous on the New Year; then sufficient rain was decreed them; but if in the end, they sinned, what could be done in such instance? The rain cannot be diminished, since plentiful rain had been decreed previously. The Holy One, praised be He! however, causeth the rain to come not in the proper season, or on land where rain is not necessary. Now, [according to your opinion that for a community a decree might be changed], then why not annul the former decree, and have the amount of rain increased to its necessary amount? This here case is different, because it is possible to get along with a little amount of rain. Come, listen, from the following (Ps. 107, 23-28) *They that go down to the sea in ships, that do business in great waters, these saw the works of the Lord . . . for He commanded, and raised the stormy wind, . . . they reeled to and fro, and stagger like a drunken man, . . . then they cry*

דין אמר ליה ושב ורפא לו כתיב איזהו דבר שצריך רפואה הוי אומר זה גזר דין. מיתיבי השב בניתים מוחלין לו לא שב בינתים אפילו הביא כל אילו נביות שבעולם אין מוחלין לו. לא קשיא הא ביחיד הא בצבור. מיתבי (דברים יא) תמיד עיני ה׳ אלהיך בה מראשית וגו׳ עתים לטובה ועתים לרעה עתים לטובה כיצד הרי שהיו ישראל רשעים גמורים בראש השנה ופסקו להם גשמים מועטים לסוף חזרו בהם להוסיף עליהם א״א שכבר נגזרה גזרה אלא הקדוש ברוך הוא מורידן בזמנן על הארץ שצריכה להם הכל לפי הארץ. עתים לרעה כיצד הרי שהיו ישראל צדיקים גמורים בראש השנה ופסקו להם גשמים מרובין לסוף סרחו לפחות מהן א״א שכבר נגזרה גזרה אלא הקדוש ברוך הוא מורידן שלא בזמנן על הארץ שאינה צריכה להם לטובה מיהא ליקרע לגזר דינייהו ולוסיף להו שאני התם דאפשר בהכי. תא שמע (תהלים קז) יורדי הים באניות עושי מלאכה במים רבים המה ראו מעשי ה׳ וגו׳ ונפלאותיו במצולה ויאמר ויעמד רוח סערה וגו׳ יעלו

*unto the Lord in their trouble, and He brought them out of their distresses; oh, that men would praise the Lord for his goodness,* etc. The Holy One, praised be He! here inserted words [to intimate limitations] like *Achin* or *Rakin*[11] to indicate that if they cried [for mercy] before the decree was pronounced only then would they be answered; but if after [the decree], they are not answered. [Hence this statement contradicts the former?] Nay, for those on a ship are also considered as individuals. Come, listen. The proselyte Beluria asked Rabban Gamaliel: "It is written in your Torah (Deut. 17) *The Lord who forgiveth no persons and taketh no bribe;* and it is also written (Num. 6, 26) *May the Lord forgive thee."* R. Jose, the priest, attended her (Beluria) and said: "I will tell thee a parable. To what may this [your question] be likened? Unto one [a borrower] who lent money from his neighbor, set a time for its repayment in the presence of the king, and swore by the king's life [to repay it on time]. The time arrived, but he did not pay; and he came to appease the king. Said the king to him: 'I can forgive you only the offence against me, but I cannot forgive you the offence against your neighbor; go and ask him to forgive you.' So also here; in the one place it refers to sins committed by a man against his associate, but in the other it refers to sins committed by a man against the Lord." But when R. Akiba came he explained (Fol. 18) that one passage refers to the time before judgment is rendered, and the other to the time after. [Hence after judgment is rendered no chance is left for reversal of sentence]. Here also refers to an individual judgment. However, as to the sentence pronounced against an individual, the Tanaim differ; for we are taught in a Baraitha: "R. Meir used to say, of two men who fall sick of the same illness, or two who enter a tribunal [for judgment] on similar charges, one may recover, the other may not; one may be acquitted, the other may be condemned. Why should one recover and the other not; and why should one be acquitted but the other condemned? Because the one prayed and was answered, and the other prayed but was not answered. Why should one be answered while the other is not? The

שמים ירדו תהומות וגו׳ יחוגו וינועו כשכור וגו׳ ויצעקו אל ד׳ בצר להם וגו׳ יודו לה׳ חסדו ונפלאותיו לבני אדם הקדוש ברוך הוא עשה להם סימניות כאכין ורקין שבתורה לומר לך צעקו קודם גזר דין נענין לאחר גזר דין לא נענין הני נמי כיחידין דמו. תא שמע שאלה בלוריא הגיורת את ר״ג כתוב בתורתכם (דברים י) אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד וכתיב (במדבר ו) ישא ה׳ פניו אליך. נטפל לה רבי יוסי הכהן אמר לה אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שנושה בחבירו מנה וקבע לו זמן בפני המלך ונשבע לו בחיי המלך הגיע זמן ולא נתן לו כלום בא לפייס את המלך אמר לו עלבוני מחול לך לך ופיים את חבירך אף הכא נמי כאן בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות שבין אדם למקום עד שבא רבי עקיבא ולימד (פ׳ תינוקות וע״ש מהרש״א) (דף יח) כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין. הכא נמי ביחיד. וגזר דין דיחיד גופיה תנאי היא דתניא היה רבי מאיר אומר שנים שעולין למטה וחוליין שוה וכן שנים שעולין לגרדום לדין ודינם שוה זה ירד וזה לא ירד זה ניצול וזה לא ניצול מפני מה זה ירד וזה לא ירד זה ניצול וזה לא ניצול. זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה. ומפני מה זה התפלל ונענה

11) The word Ach or Rak, intimate limited qualification, so is also the reversed Nun, which is inserted in Psalm 107.

one prayed devoutly and was answered, the other did not pray devoutly and therefore was not answered." But R. Eliezer said: "Because one prayed before the decree was pronounced and the other after the decree was pronounced." R. Isaac said: "Prayer is helpful to man after, as well as before, the decree has been pronounced." And an evil decree pronounced against a congregation, you say, is subject to canceling [through prayer]? Behold, it is written (Jer. 4, 14) *O Jerusalem, wash thine heart from wickedness,* etc.; and it is also written (Ib. 2, 22) *For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet would the stain of thine iniquity remain before Me.* Shall we not say in the one case it means before, and in the other after the sentence has been pronounced? Nay, both refer [to the time] after the decree has been pronounced. There is no contradiction, for in the latter case it refers to a sentence pronounced with an oath, and in the former case it refers to a sentence pronounced without an oath. As R. Samuel b. Ami, and according to others R. Samuel b. Nachmen, said in the name of R. Jochanan: "Whence do we know that a sentence, pronounced with an oath, cannot be annulled? From the following (I Sam. 3, 14) *Therefore I have sworn unto the house of Eli, that the iniquity of Eli's house shall not be expiated with sacrifice nor offering for ever.*" Raba, however, said: "This means that through sacrifices merely their sin cannot be expiated, but by [the study of] the Law it may be"; and Abayi said: "With sacrifice and offering it cannot be expiated, but by [the study of] the Law, and by deeds of loving kindness, it can"; for he and Rabba [his teacher] were both descendants of the house of Eli [who were sentenced, as above; yet] Rabba, who only studied the Law, lived forty years, but Abayi, who both studied the Torah and performed acts of benevolence, lived sixty years. Our Rabbis were taught that there was a certain family in Jerusalem whose members died at eighteen years of age. They came and informed R. Jochanan b. Zakkai of their trouble. "Perhaps," said he, "you are descendants of Eli, of whom it is said (I Sam. 2, 33) *All the increase of thy house shall die in the flower of their age?* Go, then, study the Law, and live." They went and studied,

וזה לא נענה זה שהתפלל תפלה שלימה נענה וזה שלא התפלל תפלה שלימה לא נענה. רבי אליעזר אומר כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין. רבי יצחק אומר יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין. וגזר דין דצבור מי מקרע והכתיב (ירמיה ד) כבסי מרעה לבך ירושלים למען וגו׳ וכתיב (שם ב) כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית וגו׳ מאי לאו כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין. לא אידי ואידי לאחר גזר דין ולא קשיא כאן בגזר דין שיש עמו שבועה כאן בגזר דין שאין עמו שבועה. כדרב שמואל בר אמי דאמר רב שמואל בר אמי ואמרי לה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן (פ׳ החולץ וע״ש מהרש״א) מנין לגזר דין שיש עמו שבועה שאינו מתקרע שנאמר (שמואל א ג) ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה וגו׳. אמר רבא בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בדברי תורה. אביי אמר בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בתורה ובגמילות חסדים. כי הא דרבה ואביי תרווייהו מדבית עלי קאתו רבה דעסק בתורה חיי ארבעין שנין אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיי שתין שנין. תנו רבנן משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתיה מתים בן י״ח שנה ובאו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שמא ממשפחת בית עלי אתם דכתיב (ש״א ב) וכל מרבית ביתך ימותו אנשים לכו ועסקו בתורה וחיו

הלכו ועסקו בתורה וחיו והיו קוראין אותה משפחת יוחנן על שמו :

אמר רב שמואל בר איניא משמיה דרב מנין לגזר דין של צבור שאינו נחתם. אינו נחתם והכתיב (ירמיה ב) נכתם עונך לפני אלא מנין שאף על פי שנחתם מתקרע שנאמר (דברים ד) כה' אלהינו בכל קראנו אליו והכתיב (ישעיה נה) דרשו ה' בהמצאו התם ביחיד הכא בצבור ויחיד אימת אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אלו י' ימים שמראש השנה ועד יום הכיפורים (שמואל א כה) ויהי כעשרת הימים ויגוף ה' את נבל. עשרה ימים מאי עבידתייהו אמר רב יהודה אמר רב כנגד עשר לגימות שנתן נבל לעבדי דוד רב נחמן אמר רבה בר אבוה אלו עשרת ימי תשובה שמראש השנה ועד י"ה :

פיסקא בראש השנה כל באי עולם וכו' מאי כבני מרון הכא תרגימו כבני אימרנא רבי שמעון בן לקיש אמר כמעלות בית חורון אמר רב יהודה אמר שמואל כחיילות של בית דוד אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן וכולן נסקרין בסקירה אחת אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינן (תהלים לג) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם מאי קאמר אילימא דהכי קאמר דברינהו לכולי עלמא ומייחד לבייהו כי הדדי הא קא חזינן דלאו הכי אלא הכי קאמר היוצר רואה יחד לבם והוא מבין אל כל מעשיהם :

and they did live; and they were called after his name, the family of Jochanan.

R. Samuel b. Inya said in the name of Rab: "Whence do we know that a decree against a community is not confirmed." Is that true? Behold, it is written (Jer. 2, 22) *The stain of thy sin remains before Me.* But this is what he meant: Whence do we know that a decree issued against a community, even if confirmed, may nevertheless be cancelled? From the passage (Deut. 4, 7) *As the Lord, our God, in all things that we call upon Him for.* But it is also written (Isa. 55, 6) *Seek ye the Lord while He may be found.* Hence, is there a difference? The latter passage refers to an individual, the former to a community. When is the proper time for an individual [to repent]? R. Nachman, in the name of Rabba b. Abahu, said: "The ten days of repentence, between New Year's Day and the Day of Atonement." (I Sam. 25, 38) *And it came to pass, in about ten days thereafter, that the Lord smote Nabal.* What is the reason for the ten days' waiting? R. Juda, in the name of Rab, said: "It corresponds to the ten meals which Nabal gave to David's servants." And R. Nachman, in the name of Rab, said: "This refers to the ten days of penitence [given to Nabal in which to repent]."

On New Year's Day all the inhabitants of the world pass before Him, *Kibne Maron.* What is the meaning of *Kibne Maron?* Here (in Babylonia) they translated it *"like sheep."* But Resh Lakish said: "The meaning is, *as the steps of the Temple* (i. e., narrow, so that people ascended them one by one)." R. Juda, however, in the name of Samuel, explained it: "Like the armies of the house of David [which were numbered one by one]." "Nevertheless," said Rabba b. b. Chana, in the name of R. Jochanan, "they are all reviewed with one glance." R. Nachman b. Isaac said: "Our Mishnah also teaches us so, since it makes the inference from the passage (Ps. 33, 15) *He that fashioned all their hearts alike.* What does that mean? Shall we assume that it means, He created every heart alike in inclination? We see that it is not so. We must, therefore, say that it means, The Creator sees all their hearts [at one glance] and [at once] understands all their works."

MISHNAH: For the proclamation of six New Moon days, messengers are sent out: for *Nissan*, on account of the Passover; for *Ab*, on account of the fast (ninth of Ab); for *Elul*, on account of New Year's; for *Tishri*, in order to arrange the dates of the [remaining] festivals; for *Kislev*, on account of *Chanukah* (the Feast of Maccabees); for *Adar*, on account of the Feast of *Purim* (the Feast of Esther).

GEMARA: Why were they not also sent out for *Tamuz* and *Tebheth* [for the fasts]? (Ib. b) Did not R. Chana b. Bizna say, in the name of R. Simon, the pious: "What is the meaning of the passage (Zach. 8, 19) *Thus saith the Lord of hosts; the fast of the fourth, and the fast of the fifth, and the fast of the seventh, and the fast of the tenth shall become in the house of Judah joy and gladness*, etc.; i. e., they are called fasts, and also days of joy and gladness! We must therefore say that in peaceful times they shall be for joy and gladness, but, when there is no peace, they shall be fasts." [Hence they were always observed] "This is the meaning," said R. Papa, "when there is peace, these days should be for joy and gladness; in the time of persecution they shall be fasts; at times when there are neither persecutions nor peace, people may or may not fast, as they see fit." If that is so, why then [should messengers have been sent out] on account of the fast of *Ab* (during peaceful times)? "The fast [ninth day] of *Ab* is different," explained R. Papa, "since many misfortunes occurred on that day; as the master said: 'On the ninth of Ab, the first and second Temples were destroyed, Bether was captured, and the city of Jerusalem was razed to the ground.'"

We are taught in a Baraitha, R. Simeon b. Jochai said: "There are four matters that R. Akiba expounded, but which I interpret differently. *The fast of the fourth*, means the seventeenth of *Tamuz*, on which the city was broken in; as it is said (Jer. 52, 6, 7) *In the fourth month, in the ninth when the famine was severe*, and further it is written, *The city was broken*. And why is it called the fourth? Because it is the fourth month. *The fast of the fifth*, means the ninth of *Ab*, on which the Temple of our Lord was burnt. And why is it called the fifth? Because it is the fifth month. *The fast of*

משנה על ו' חדשים שלוחין יוצאין על ניסן מפני הפסח על אב מפני התענית על אלול מפני ראש השנה על תשרי מפני תקנת המועדות על כסליו מפני החנוכה על אדר מפני הפורים וכו' :

גמרא וליפוק נמי אתמוז ואטבת (ע"ב) דאמר רב חנא בר ביזנא אמר ר"ש חסידא מאי דכתיב (זכריה ח) כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה וגו' קרי להו צום וקרי להו ששון ושמחה אלא לאו הכי קאמר בזמן שיש שלום יהיה לששון ולשמחה יש גזרה צום אין גזרה ואין שלום רצו מתענין רצו אין מתענין אי הכי ט' באב נמי אמר רב פפא שאני ט' באב הואיל והוכפלו בו צרות דאמר מר בו חרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר :

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר ארבעה דברים היה רבי עקיבא דורש ואין אני דורש כמותו צום הרביעי זה שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר שנאמר (ירמיה נב) בחודש הרביעי בתשעה לחודש ויחזק הרעב בעיר וכתיב (שם) ותבקע העיר ותניא בראשונה בט' לחודש ובשניה בי"ז לחודש ואמאי קרו ליה רביעי רביעי לחדשים. צום החמישי זה

day on which Gedaliah, the son of Achikam, was slain. Who killed him? Ishmael ben Nethania murdered him. This is to teach that the death of the righteous is equal to the loss of the house of our Lord. And why is it called the seventh? Because it happened in the seventh month. The fast of the tenth, means the tenth of *Tebeth*, the day on which the king of Babylon set himself against Jerusalem. As it is said (Ezek. 24, 1, 2) *And the word of the Lord came unto me in the ninth year, in the tenth month, in the tenth day of the month, saying: Son of man, write thee the name of the day, even of this self-same day. This self-same day the king of Babylon set himself against Jerusalem.* And why is it called the tenth? Because it occurred in the tenth month. Actually this last event should have been placed first [since it occurred first]; but why is it placed last? In order to mention the months in their regular order. [This is the opinion of R. Akiba.] I, however, do not think so; but that the fast of the tenth refers to the fifth of *Tebeth*, on which day the news came to the exiles that the city was smitten; as it is said (Ezek. 33, 21) *And it came to pass on the twelfth year of our captivity, in the tenth (month), in the fifth day of the month, that one that had escaped out of Jerusalem came to me, saying, 'The city is smitten.'* They considered the day on which they received the news equal to the day [on which the Temple] was burnt. And I prefer my opinion, for I explain the first, first, and the last, last; while he explains the last, first and the first, last. Again, while I mention them in accordance with both, the order of the occurrences, as well as the order of the months, he mentions them only in accordance with the order of the months."

(Fol. 19) On the twenty-eighth of *Adar*, the good news came to the Jews that they need no longer abstain from studying the Law, for the king [of Syria had earlier] issued a decree, permitting them neither to study the Law, nor to circumcise their sons, and compelling them to desecrate the Sabbath. What did Juda b. Shamua and his friends do? They went and took counsel of a certain matron, whose house the celebrated people of the city frequented. She said to them: "Go and cry aloud at night." They

בט׳ באב שבו נשרף בית אלהינו ואמאי קרו ליה חמישי חמישי לחדשים. צום השביעי זה ג׳ בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ומי הרגו ישמעאל בן נתניה הרגו ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלהינו. ואמאי קרו ליה שביעי שביעי לחדשים. צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים שנאמר (יחזקאל כד) ויהי דבר ה׳ אלי בשנה התשיעית בחודש העשירי בעשור לחודש לאמר בן אדם כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים. ואמאי קרו ליה עשירי עשירי לחדשים והלא היה ראוי זה לכתוב ראשון ולמה נכתב כאן כדי להסדיר חדשים כתיקונן ואני איני אומר כן אלא צום העשירי זה ה׳ בטבת שבו באת שמועה לגולה שהוכתה העיר שנאמר (שם לג) ויהי בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה לחודש לגלותינו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הוכתה העיר ועשו יום שמועה כיום שרפה ונראין דברי מדבריו שאני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון והוא אומר על אחרון ראשון ועל ראשון אחרון ועוד שאני מונה לסדר פרעניות ולסדר חדשים בלבד אלא שהוא מונה לסדר חדשים ואני מונה לסדר פורעניות:

(דף יט) בעשרים ותמניא באדר אתא בשורתא טבתא ליהודאי דלא יעידון מן אורייתא שפעם אחת גזרה המלכות על ישראל שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם ושיחללו שבת מה עשה יהודה בן שמוע וחבריו הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרה להן בואו והפגינו

did as she advised and cried aloud: "Oh, heavens! Are we not all brethren? Are we not all the children of one Father? Are we not all the children of one mother? Why should we be treated differently from all other nations, and from all other peoples speaking other language, inasmuch as ye issue such cruel edicts against us?" Whereupon the decrees were annulled, and that day was then appointed a holiday.

(Fol. 21b) It is written (Ps. 12, 7) *The words of the Lord are pure words, as silver refined in the crucible of earth, purified seven times.* Rab and Samuel both explain it. One says: Fifty gates of wisdom were created in the world and all but one were given unto Moses on Mount Sinai; as it is said (Ib. 8, 6) *Yet Thou hast made him but a little less than angels.* Koheleth (Solomon) desired to resemble Moses, as it is said (Ecc. 12, 10) *Koheleth sought to find out acceptable words.* Thereupon a *Bath Kol* (heavenly voice) went forth and said unto him (Ib.) *"And that which was written uprightly, even words of truth;* referring to (Deut. 34, 10) *And there arose not a prophet since then in Israel, like unto Moses."* And the other one explains it to have this meaning: Among prophets, indeed, none did arise; but among kings, like Solomon, [prophets like Moses] did arise. But how will the latter explain the above passage? *Koheleth sought to find out acceptable words.* This means that Koheleth sought to enforce decrees without the aid of witnesses or warning. Whereupon a heavenly voice was heard, saying (Ecc. 12, 10) *And that which was written uprightly, even words of truth;* i. e., [where it is written] (Deut. 17, 6) *Upon the evidence of two witnesses,* etc., *must a case be established.*

## CHAPTER TWO

(Fol. 23) R. Jochanan said: "Every acacia tree which the nations have taken from Jerusalem, the Lord will cause to be restored to her; as it is said (Is. 41, 19) *I will place in the wilderness the cedar, the acacia and the myrtle, and the oil tree,* etc. *Wilderness* refers to Jerusalem; as it is said (Ib. 64, 9) *Zion is become a wilderness, Jerusalem, a desolate place."* Another thing said R. Jochanan: "Whoever studies the Torah but does not teach it to others is likened unto a myrtle in the desert, from

בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו לא בני אב אחד אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרים עלינו גזירות קשות וביטלום ואותו יום עשאוהו יום טוב :

(דף כא ע"ב) כתיב (תהלים יב) אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים. רב ושמואל חד אמר נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה בסיני חסר אחת שנאמר (שם ח) ותחסרהו מעט מאלהים. בקש קהלת להיות כמשה שנאמר (קהלת יב) בקש קהלת למצוא דברי חפץ יצתה בת קול ואמרה לו וכתוב יושר דברי אמת (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. וחד אמר בנביאים לא קם אבל במלכים קם אלא מה אני מקיים בקש קהלת למצוא דברי חפץ בקש קהלת לדון דינין שבלב שלא בעדים ושלא בהתראה יצתה בת קול ואמרה לו וכתוב יושר דברי אמת (שם יז) על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר :

## אם אינו מכירין פרק שני

(דף כג) אמר רבי יוחנן כל שיטה ושיטה שנטלו האומות מירושלים עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לה שנאמר (ישעיה מא) אתן במדבר ארז שטה והדס ועץ שמן וגו' ואין מדבר אלא ירושלים שנאמר (שם סד) ציון מדבר היתה ירושלים שממה. ואמר רבי יוחנן כל הלומד תורה ואינו מלמדה דומה להדס במדבר דליכא דליתהני מיניה. איכא דאמרי

which no one enjoys any benefit." Others contend that R. Jochanan said: "Whoever studies the Torah, and teaches it in a place where there is no other scholar, is likened unto a myrtle in the desert, which is very precious." Another thing said R. Jochanan: "Woe to the Romans, for whom there will be no remedy; as it is said (Ib. 60, 17) *Instead of the copper will I bring gold, and instead of the iron will I bring silver, and instead of wood, iron.* But what can they bring for R. Akiba and his associates, who were executed by the Romans? Concerning them it is said (Joel 4, 21) *I will avenge, [but for] their blood I shall not avenge, for the Lord dwelleth in Zion.*"

(Fol. 25) MISHNAH: It once happened that two witnesses came and said: "We saw the moon in the eastern part of the horizon in the morning, and in the evening, in the western part of the horizon." R. Jochanan b. Nuri declared them to be false witnesses; but when they came to Yamnia, Rabban Gamaliel accepted their testimony as valid. On another occasion two other witnesses came and said: "We saw the moon on its proper day, but could not see it on the next evening of the intercalary day." R. Gamaliel accepted their testimony, but R. Dosa b. Harkinas said: "They are false witnesses; for how can they testify of a woman that she gave birth, when on the next day she appears to be pregnant?" "I approve of your opinion," remarked R. Joshua. Upon this, R. Gamaliel sent word to R. Joshua, saying: "I order thee to come to me with your staff and your money, on the Day of Atonement,—which is to come according to your computation." R. Akiba went to him (R. Joshua) and found him grieving. He then said to him: "I can prove that all which Rabban Gamaliel has done is proper, for it is said (Lev. 23, 4) *These are the feasts of the Lord, holy convocations which ye shall proclaim,* etc.; i. e., whether at their proper time, or not at their proper time, shall their convocations be considered as holy festivals." R. Joshua then went to R. Dosa b. Harkinas. "If we are to reinvestigate the decisions of the *Beth Din of R. Gamaliel.*" R. Doso b. Hankinas said to him, "then we must also reinvestigate the decisions of all the tribunals of justice which have existed from the time of Moses till the present day! But it is said

אמר רבי יוחנן כל הלומד תורה ומלמדה במקום שאין תלמיד חכם דומה להדס במדבר דחביב. ואמר רבי יוחנן אוי להם לעכו"ם שאין להם תקנה שנאמר (שם ס) תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחשת וגו׳ תחת רבי עקיבא וחבריו מאי מביאין ועליהם נאמר (יואל ד) ונקיתי דמם לא נקיתי וה׳ שוכן בציון:

(דף כה) משנה מעשה שבאו שנים ואמרו ראינוהו שחרית במזרח ערבית במערב אמר רבי יוחנן בן נורי עדי שקר הן וכשבאו ליבנה קיבלן ר"ג. ועוד באו שנים ואמרו ראינוהו בזמנו וליל עיבורו לא נראה וקיבלן ר"ג אמר רבי דוסא בן הרכינס עדי שקר הן היאך מעידים על האשה שילדה ולמחר כריסה בין שיניה. אמר לו רבי יהושע רואה אני את דבריך שלח ליה רבן גמליאל לרבי יהושע גוזר אני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעותיך ביום שחל י"ה להיות בחשבונך הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר אמר לו יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי שנאמר (ויקרא כג) אלה מועדי ה׳ מקראי קודש וגו׳ בין בזמנן ובין שלא בזמנן אין לי מועדות אלא אלו בא לו אצל רבי דוסא בן הרכינס אמר ליה אם באין אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד להן לישראל מימות

(Ex. 24, 9) *Moses, Nadab, Abihu, and seventy elders went up* [*to the Mount*]. Why were not the names of the elders also specified? To teach us that every three men which are appointed in Israel to form a *Beth Din* (judiciary tribunal), are equal to the *Beth Din* of Moses." R. Joshua then took his staff and money in his hand, and went to Yamnia, to Rabban Gamaliel, on the very day on which the Day of Atonement would have been according to his computation. Then Rabban Gamaliel arose and kissed him on his forehead, saying: "Enter in peace, my teacher and my disciple! My teacher—in knowledge; my disciple—since thou didst fulfil my words."

Our Rabbis were taught [concerning the passage]: *And seventy of the elders of Israel.* What is the reason that the names of those elders are not mentioned? Because one should not say: "Is so-and-so like Moses and Aaron? Is so-and-so like Nadab and Abihu? Is so-and-so like Eldad and Medad?" And it is also said (Sam. 12, 6) *And Samuel said unto the people the Lord that appointed Moses and Aaron;* in the same connection it is said (Ib. 11) *And the Lord sent Jerubaal and B'dan and Jephtha and Samuel;* i. e., Jerubaal is Gideon. And why is he called Jerubaal? Because he incited a quarrel against Baal. B'dan is Sampson. And why is he called B'dan? Because he came from Dan. Jephtha, in its usual sense. (Ib. b) And it is also said (Ps. 99, 6) *Moses and Aaron among his priests, and Samuel among those who called upon His name.* Scripture regards the three smallest [leaders] in Israel's history equal to the three greatest; to teach us that Jerubaal was in his own generation like Moses in his; B'dan was in his own generation like Aaron in his; Jephtha was in his own generation, like Samuel in his. Infer from this that even the most worthless of worthless men, if once appointed a leader, should be respected as the highest of the nobility. And it is also said (Deut. 17, 9) *And thou shalt come unto the priests, the Levites, and unto the judges that shall be in those days.* Can you imagine that one could go to a judge who did not live in his days? This means that a man must heed the judge of his own generation. And it is further said (Ecc. 7, 10) *Say not thou: 'How was it that the former days were better than these!'*

משה עד עכשיו שנאמר (שמות כד) ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל למה לא נתפרשו שמותן של זקנים אלא ללמדך שכל ג׳ וג׳ שנתמנו בית דין על ישראל הרי הן כבית דין של משה נטל מקלו ומעותיו בידו והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל י״ה להיות בחשבונו עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו אמר לו בוא בשלום רבי ותלמידי רבי בחכמה ותלמידי שקיימת את דברי :

גמרא תנו רבנן (שמות כד) ושבעים מזקני ישראל למה לא נתפרשו שמותם של זקנים שלא יאמר אדם לחברו פלוני כמשה ואהרן פלוני כאלדד ומידד פלוני כנדב ואביהוא. ואומר (שמואל א יב) ויאמר שמואל אל העם ה׳ אשר עשה את משה ואת אהרן וגו׳ ואומר (שם) וישלח ה׳ את ירובעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל ירובעל זה גדעון ולמה נקרא שמו ירובעל שעשה מריבה עם הבעל בדן זה שמשון ולמה נקרא שמו בדן דאתי מדן יפתח כמשמעו (שם ע״ב) ואומר (תהלים צט) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו שקול הכתוב ג׳ קלי עולם כג׳ חמורי עולם לומר לך ירובעל בדורו כמשה בדורו בדן בדורו כאהרן בדורו יפתח בדורו כשמואל בדורו. ללמדך שאפילו קל שבקלים ונתמנה פרנס על הצבור הרי הוא כאביר שבאבירים ואומר (דברים יז) ובאת אל הכהנים הלוים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל שופט שלא היה בימיו הא אין לילך אלא אצל שופט שהיה בימיו ואומר אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה :

He took his staff, etc. Our Rabbis were taught: As soon as Rabban Gamaliel saw R. Joshua, he got up from his chair and kissed him [R. Joshua] on his forehead, saying to him: "Peace unto thee my teacher and my disciple! My teacher, for you taught me the Torah in the presence of all, and my disciple because I issued a decree and you fulfilled it like a disciple." Happy is the generation in which the leaders listen to their followers! Because of this example the disciples consider it so much the more their duty [to heed the teachings of the leaders].

## CHAPTER THREE

(Fol. 29) MISHNAH: (Ex. 17, 11) *And it came to pass when Moses held up his hand, Israel prevailed,* etc. Do then the hands of Moses cause war to be waged or to cease? But the passage means to teach this lesson: When the Israelites looked upward and pledged their hearts to their Father in heaven, they prevailed; but when they ceased to do so, they failed. We find a similar instance also in (Num. 21, 8) *Make unto thee a fiery serpent and set it on a pole, and every one that is bitten, when he looketh upon it shall live.* Could, then, the serpent kill or bring to life? But the passage means to teach this lesson: When the Israelites looked upward for aid and pledged their hearts to their Father in heaven, they were healed; but when they did not, they perished.

## CHAPTER FOUR

(Fol. 31) We are taught in a Baraitha: R. Juda said, in the name of R. Akiba: "What [song] did [the Levites] chant on the first day of the week? (Ps. 24) *The earth is the Lord's and the fulness thereof,* because He [the Lord, in establishing the world] took possession and gave [His creatures] possession (invested them with life), and [became] the Sovereign of the world. What did they sing on the second day? (Ib. 48) *Great is the Lord and greatly to be praised,* because [on that day] He divided His works [the heavens from the earth] and reigned over them. On the third day they sang (Ib. 82) *God standeth in the congregation of the mighty,* because [on that day] He, in His wisdom, caused the earth to be revealed and the world to be prepared for

פיסקא נטל מקלו ומעותיו בידו וכו׳. תנו רבנן כיון שראה אותו רבן גמליאל עמד ע׳ רגליו מכסאו ונשקו על ראשו אמר ליה שלום עליך רבי ותלמידי רבי שלמדתני תורה ברבים ותלמידי שאני גוזר עליך גזירה ואתה מקיימה עליך כתלמיד. אשרי הדור שהגדולים נשמעין לקטנים קל וחומר קטנים נשמעין לגדולים. קל וחומר חיובא הוא אלא מתוך שהגדולים נשמעין לקטנים נושאין קטנים קל וחומר בעצמן:

## ראוהו פרק שלישי

(דף כט) משנה (שמות יז) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו. וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך בזמן שמסתכלין ישראל כלפי מעלה ומשעבדין את לבן לאביהם שבשמים היו מתגברין ואם לאו היו נופלין כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר כא) ויאמר ה׳ אל משה עשה לך שרף וגו׳ וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין ואם לאו היו נמוקין:

## יום טוב פרק רביעי

(דף לא) תניא רבי יהודה אומר משום רבי עקיבא בראשון מהו אומר (תהלים כד) לה׳ הארץ ומלואה תבל וישבי בה על שם שקנה והקנה ושלט בעולמו בשני מהו אומר (שם מח) גדול ה׳ ומהולל מאד וגו׳ על שם שחילק מעשיו ומלך עליהם: בשלישי מהו אומר (תהלים פב) אלהים נצב בעדת אל על שם שגילה ארץ בחכמתו והכין תבל לעדתו. בד׳ מהו אומר (שם צד) אל נקמות ה׳ אל נקמות הופיע

על שום שברא חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיה בה׳ מהו אומר (שם פא) הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב על שם שברא עופות ודגים לשבח לשמו. בו׳ מהו אומר (שם צג) ה׳ מלך גאות לבש על שם שגמר מעשיו ומלך עליהם. בז׳ מהו אומר (שם צב) מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת. אמר רבי נחמיה וכי מה ראה רבי עקיבא לחלק בין הפרקים הללו אלא בז׳ על שום ששבת וקמיפלגי בדרב קטינא דאמר רב קטינא שיתא אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב שנאמר (ישעיה ב) ונשגב ה׳ לבדו וגו׳. אביי אמר תרי חרוב שנאמר (הושע ב) יחיינו מיומים:

אמר רב יהודה בר אידי אמר רבי יוחנן עשר מסעות נסעה שכינה וכולהו מקראי וכנגדן גלתה סנהדרי מגמרא. עשר מסעות נסעה שכינה מקראי. מכפורת לכרוב ומכרוב למפתן וממפתן לחצר ומחצר למזבח וממזבח לגג ומגג לחומה ומחומה להר ומהר לעיר ומעיר למדבר וממדבר עלתה וישבה במקומה שנאמר (הושע ה) אלך אשובה אל מקומי מכפורת

its occupants. On the fourth day they sang (Ib. 94) *O Lord, to whom retribution belongeth,* because [on that day] He created the sun and moon, and in the future He will punish those who would worship them. On the fifth day they sang (Ib. 81) *Sing aloud unto God, our strength,* because [on that day] He created the birds and the fishes [which bring] praise to His name. On the sixth day they sang, (Ib. 93) *The Lord reigneth. He is clothed in majesty,* because [on that day] He finished His works and became sovereign over them. On the seventh day they sang (Ib. 92) *A psalm, a song, for the Sabbath day;* i. e., for the day that is a perfect rest." R. Nechemia said: "What reason had R. Akiba to make distinctions among these sections, [for the last refers to a future event, while all the others refer to the past]? We must therefore say that they sang that psalm on the Sabbath day, because He rested." This is contrary to the opinion of R. K'tina, for R. K'tina said: "The world will last six thousand years, and one thousand years it will be waste; as it is said (Is. 2, 11) *And exalted shall be the Lord alone on that day.*"[1] Abaye, however, said: "Two thousand years it will waste; as it is said (Hos. 6, 2) *He will revive us after two days.*"

R. Juda b. Idi said, in the name of R. Jochanan: "Ten journeys did the Shechina make [prior to its disappearance]. This we infer from Biblical passages, and a corresponding number of times were the Sanhedrin exiled. This we know by tradition. The ten journeys which the Shechina made are as follows: From the *Kapporeth* (cover of the Holy Ark) to the Cherub; from the Cherub to the threshold of the Temple; from the threshold of the Temple to the Temple-court; from the Temple-yard to the altar; from the altar to the roof (of the Temple); from the roof to the fortification wall; from the fortification wall to the city of Jerusalem; from the city of Jerusalem to the Temple mound; from the Temple mound to the wilderness, and thence it finally ascended heaven and occupied its place; as it is said (Has. 5, 15) *I will go [from here] and return to my place.*" "From the *Kaporeth* to the Cherub, and from the Cherub to the threshold of the Temple," as it is

1) See Ps. 90, 11, which reads: *For a thousand years in Thy sight are but as yesterday,* hence a day means a thousand years.

written (Ex. 25, 22) *And I will meet with them there, and I will speak with thee from above the Kaporeth;* and it is also written (Ez. 9, 3) *And the glory of the God of Israel ascended up from the Cherub,* wherefore it was to the threshold of the House. "From the threshold to the Temple-court," as it is written (Ib. 10, 4) *Then the glory of the Lord rose upward from the Cherub toward the threshold of the House, and the House was filled with the clouds, and the court was full of the brightness of the Lord's glory.* "From the Temple-court to the Altar," as it is written (Amos 9, 1) *I saw the Lord standing upon the altar.* "From the altar to the roof," as it is written (Pr. 25, 24) *It is better to dwell in the corner of a roof.* "From the roof to the Temple-mound," as it is written (Amos 7, 7) *And behold, the Lord was standing upon a wall.* "From the Temple-mound to the city of Jerusalem," as it is written (Micha 6, 9) *The voice of the Lord calleth unto the city.* "From the city to the Temple-mound," as it is written (Ez. 11, 23) *And the glory of the Lord went up from the midst of the city, and stood upon the mountain.* "From the Temple-mound to the wilderness," as it is written (Pr. 21, 19) *It is better to dwell in a desert land,* etc.; and it finally ascended to heaven and occupied its place; as it is said (Hos. 5, 15) *I will go (from here) and return to my place, till they acknowledge their guilt."*

R. Jochanan said: "The Shechina was delayed six months in the deserts, for Israel's sake, that they might repent; but they did not. The Shechina then said: "Let despair come upon them, as it is said (Job 11, 20) *But the eyes of the wicked shall fail, and the means of escape will vanish from them, and their (sole) hope shall vanish out of their soul."*

That the Sanhedrin were exiled a like number of times, we know by tradition. The places were as follows: from the cell of Gazith [in the Temple] to the market-place, from the market-place to Jerusalem, from Jerusalem to Yamnia, from Yamnia to Usha, from Usha [back again] to Yamnia, (Ib. b) from Yamnia [back again] to Usha, from Usha to Shapram, from Shapram to Beth Shearim, from Beth Shearim to Sepphoris, from Sepphoris to Tiberias (and Tiberias was the saddest of them all; as it is

לכרוב ומכרוב למפתן דכתיב (שמות כה) ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת וגו׳ וכתיב (ש״ב כב) וירכב על כרוב ויעוף וכתיב (יחזקאל ט) וכבוד אלהי ישראל נעלה מעל הכרוב אשר היה עליו אל מפתן הבית. וממפתן לחצר דכתיב (שם י) וירם כבוד ה׳ מעל הכרוב על מפתן הבית וימלא הבית את הענן והחצר מלאה את נוגה כבוד ה׳. ומחצר למזבח דכתיב (עמוס ט) ראיתי את ה׳ נצב על המזבח וממזבח לגג דכתיב (משלי כה) אלך שבת על פנת גג ומגג לחומה דכתיב (עמוס ז) והנה ה׳ נצב על חומת אנך ומחומה לעיר דכתיב (מיכה ו) קול ה׳ לעיר יקרא ומעיר להר דכתיב (יחזקאל יא) ויעל כבוד ה׳ מעל תוך העיר ויעמוד על ההר ומהר למדבר דכתיב (משלי כא) טוב שבת בארץ מדבר וממדבר עלתה וישבה במקומה שנאמר (הושע ה) טוב אשובה אל מקומי עד אשר יאשמו :

אמר רבי יוחנן ו׳ חדשים נתעכבה שכינה לישראל במדבר שמא יחזרו בתשובה ולא חזרו אמרה תיפח נפשן שנאמר (איוב יא) ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקותם מפח נפש :

וכנגדן גלתה סנהדרי גדולה גמרא מלשכת הגזית לחנויות ומחנויות לירושלים ומירושלים ליבנה (שם ע״ב) ומיבנה לאושא ומאושא ליבנה ומיבנה לאושא ומאושא לשפרעם ומשפרעם לבית שערים ומבית שערים לציפורי ומציפורי לטבריא וטבריא עמוקה מכולן שנא׳

said (Is. 29) *And thou shalt be low, and shalt speak out of the earth*). R. Elazar says they were exiled only six times, as it is said (Is. 26, 5) *For he bringeth down them that dwell on high; the lofty city he layeth low; he layeth it low even to the ground; he bringeth it even to the dust.* "Thence," remarked R. Jochanan, "they will in the future be redeemed, as it is said (Is. 52, 2) *Shake thyself from the dust; arise, and sit down,* etc."

(Fol. 32) Our Rabbis were taught: "Whence do we learn that we are to recite [in the Eighteen Benedictions], the section of *Aboth* (the Patriarchs)? It is said (Ps. 29, 5) *Ascribe unto the Lord, O ye sons of the Mighty.* And whence do we learn that we have to recite the section of *Geburoth* (the power of God)? It is said (Ib.) *Ascribing unto the Lord glory and strength.* And whence do we learn that we are to recite the section of the sanctification of His name? It is said (Ib.) *Ascribe unto the Lord the glory of His name.* And whence do we learn that we should recite the *Malchioth, Zichronoth,* and *Shophroth?* Said R. Eliezer: From the following passage (Lev. 23, 24) in which it is written: *Ye shall have a Sabbathon, a memorial (Zichron) of blowing cornets, a holy convocation.* The word *Sabbathon,* refers to the consecration of the day; *a memorial,* refers to the *Zichronoth; blowing of cornets,* refers to the *Shophroth; a holy convocation,* means the hallowing of the day in order to prohibit servile work. And whence do we infer that we have to recite *Molchiyoth?* We are taught in a Baraitha: Rabbi says (Ib.) *I am the Lord your God,* and immediately follows (Ib. b) *In the seventh month,* etc. What is the reason that no *Hallel* is recited on the New Year's? R. Abahu said: "The ministering angels said unto the Holy One, praised be He! 'Sovereign of the Universe! Why do not Israel recite *Shira* before Thee on the New Year's and the Day of Atonement?' Whereupon God replied to them: 'Is it possible, when the King sitteth on the throne of Divine judgment, and the books wherein life and death are inscribed lie open, —how can Israel chant a song?'"

End of Tract Rosh Hashans

(ישעיה כט) ושפלת מארץ תדברי ומעפר תשח אמרתך. רבי אלעזר אומר שש גליות גלו שנאמר (שם כו) כי השח יושבי מרום קריה נשגבה ישפילנה ישפילה עד ארץ יגיענה עד עפר אמר רבי יוחנן ומשם עתידין ליגאל שנא׳ (שם נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים :

(דף לב) תנו רבנן מנין שאומרים אבות שנאמר (ויקרא כג) הבו לה׳ בני אלים. ומנין שאומרים גבורות שנאמר הבו לה׳ כבוד ועוז. ומנין שאומרים קדושת היום שנאמר הבו לה׳ כבוד שמו השתחוו לה׳ בהדרת קודש. ומנין שאומרים מלכיות זכרונות ושופרות (תניא) רבי אליעזר אומר דכתיב (ויקרא כג) שבתון זכרון תרועה מקרא קודש שבתון זה קדושת היום. זכרון אלו זכרונות. תרועה אלו שופרות. מקרא קודש קדשהו בעשיית מלאכה וכו׳. ומנין שאומרים מלכיות תניא רבי אומר (ויקרא כג) אני ה׳ וכתיב (שם) בחודש השביעי :

(דף לב ע״ב) בראש השנה אין אומרים בו הלל (שהיה ראוי לומר בו דאיקרי מועד ועי׳ בפרק אין נערכין מהרש״א) מאי טעמא אמר רבי אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מפני מה אין אומרין לפניך ישראל שירה בראש השנה וביום הכיפורים אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אומרים שירה :

סליק מסכת ראש השנה.

# TAANITH[1] תענית

## CHAPTER ONE

(Fol. 2) R. Jochanan said: "Three keys (sources of help) are in the hands of the Holy One, praised be He! which are not intrusted to any agent. They are: [The key] for [help in] confinements, for rain, and for the resurrection of the dead. The key for help in confinements, as it is written (Gen. 30, 22) *And God hearkened* (Ib. b) *to her* (*Rachel*) *and opened her womb;* that for rain, as it is written (Deut. 28, 12) *The Lord will open unto thee His good treasure, the heaven, to give the rain of thy land in its season;* and that for the resurrection of the dead, as it is written (Ez. 37, 13) *And ye shall know that I am the Lord, when I open your graves and when I cause you to come up out of your graves, O my people.* In the West (the land of Israel) it was said: "Also the key of a man's support is in the hands of God Himself,[2] as it is written (Ps. 145, 16) *Thou openest Thy hand,* etc. Why did not R. Jochanan mention this also? Because R. Jochanan may explain that rain includes the means of maintenance.

(Fol. 3) We are taught in a Baraitha: The sages did not make it incumbent upon man to make mention of dew and wind in the prayer; but if one desires to do so, he may. What is the reason? "Because," said R. Chanina, "dew and wind are never withheld." Whence do we know that dew is never withheld? It is written (I Kings 17, 1) *Then said Elijah, the Tishbite, who was of the inhabitants of Gilead, unto Achab, 'As the Lord the God of Israel liveth, before whom I have stood, there shall not be in these years dew or rain,* etc.; and further, it is written (Ib. 18, 1) *Go show thyself unto Achab; and I will give rain upon the face of the earth.* But in the latter passage dew is not mentioned because it (Ib. b) was never withheld. If so, then why did Elijah swear that it [dew] would not fall? He

## מאימתי פרק ראשון.

(דף ב) אמר רבי יוחנן ג׳ מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים. של חיה דכתיב (בראשית ל) וישמע (שם ע"ב) אליה אלהים ויפתח את רחמה. של גשמים דכתיב (דברים כח) יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב וגו׳. ושל תחיית המתים דכתיב (יחזקאל לו) וידעתם כי אני ה׳ בפתחי את קברותיכם. במערבא אמרי אף מפתח של פרנסה (וסימנו מפת"ח, "מטר "פרנסה "תחיה "חיה) דכתיב (תהלים קמה) פותח את ידך וגו׳. ורבי יוחנן מאי טעמא לא קאמר לה להאי אמר לך רבי יוחנן גשמים נמי היינו פרנסה.

(דף ג) תנא בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר ואם בא להזכיר מזכיר מאי טעמא אמר רבי חנינא טל ורוחות אינן נעצרין טל מנלן דלא מיעצר דכתיב (מ"א יז) ויאמר אליהו התשבי וגו׳ חי ה׳ וגו׳ אם יהי השנים האלה טל ומטר וגו׳ וכתיב (שם יח) לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה ואלו טל לא קאמר ליה מאי טעמא משום

1) **Ta'anith** (fast), treats of all public feasts.
2) The initial of the word **Mafteach** make up: "M" **Matar** (rain), "F" **Farnasa** (support), "T" **T'chiya** (resurrection), and "Ch" **Chaya** (confinement).

said thus unto them: "Fructifying dew shall also not fall." Then, why did he [Elijah] not cause the return of fructifying dew? Because there is no distinction [between fructifying and non-fructifying, hence its return was not felt]. And whence do we know that the wind is not withheld? Said R. Joshua b. Levi: "Because it is said (Zech. 2, 10) *For just as the four winds of heaven have I spread you abroad.* What does the Holy One, praised be He! mean to say thereby? Shall I say that this is meaning: 'I scattered you over the four corners of the globe.' If so, then why does it say, *as the four?* It should say, *over the four.* Should we assume that He meant to say, that He will assemble you from the four corners of the globe? If so, then He ought to say *from the four corners.* We must, therefore, say that this is meaning: Just as the world cannot exist without wind, so also cannot the world exist without Israel."

R. Juda said: "The wind which comes after a rain does as much good as the rain itself; the cloud after a rain is as good as rain; the sun which comes after the rain does twice as much good as rain." What, then, does he exclude? The glow after sunset, and the sun appearing between clouds in the sky.

Raba said: "Snow on the mountains is as good as five downpours of rain on the ground; as it is said (Job 37, 6) *for to the snow he saith, 'Be thou on the earth'; likewise to the pouring rain, and to the pouring rains of his strength.*"

Raba said again: "Snow on the mountains is as good as vehement rain for the trees. A rain coming down softly is good for the budding fruits (Fol. 4), and the drizzling rain is good even to seeds under a hard cloud."

Raba said again: "A young scholar is like a seed lying under a hard clod which, when it has once sprouted, grows fat." Raba also said: "If a young scholar gets angry, it is the [zeal for the] Torah that excites him, for it is said (Jer. 23, 29) *Is not thus my word like the fire saith the Lord?*" R. Ashi said: "A scholar who is not as firm as iron cannot be considered a scholar; for the end of that passage reads: *And like a hammer that shivereth the rock.* What you derive from that passage," remarked R. Abba unto R. Ashi, "we infer from the passage

(שם ע"ב) דלא מיעצר וכי מאחר דלא מיעצר אליהו אשתבועי למה ליה והכי קאמר ליה אפילו טל דברכה נמי לא אתי וליהדריה לטל דברכה משום דלא מינכרא מילתא. רוחות מנא ליה דלא מיעצרי אמר רבי יהושע בן לוי דאמר קרא (זכריה ב) כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם ה' מאי קאמר להו קודשא בריך הוא לישראל אילימא הכי קאמר דבדרתינכו בד' רוחי דעלמא האי כארבע בארבע מיבעי ליה (פ"ק דמסכת עבודת כוכבים וע"ם מהרש"א) אלא דמכניפנא לכו מד' רוחי עלמא. מארבע מיבעי ליה. אלא הכי קאמר כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות כך אי אפשר לעולם בלא ישראל:

אמר רב יהודה זיקא דבתר מיטרא כמיטרא עיבא דבתר מיטרא כמיטרא שמשא דבתר מיטרא כתרי מיטרי למעוטי מאי למעוטי גילהי דליליא ושמשא דביני קרחי:

ואמר רבא מעלי תלגא לטורי כה' מיטרי לארעא שנאמר (איוב לז) כי לשלג יאמר הוא ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עזו:

ואמר רבא תלגא לטורא מטרא רזיא לאילני מיטרא גיחא לפירי (דף ד) עורפילא אפילו לפרצידא דתותי קלא מהניא ליה מאי עורפילא עורו פילי:

ואמר רבא האי צורבא מרבנן דמי לפרצידא דתותי קלא דכיון דנבט נבט. ואמר רבא האי צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא דקא מרתחא ליה שנאמר (ירמיה כג) הלוא כה דברי כאש נאם ה'. אמר רב אשי כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו תלמיד חכם שנאמר (שם) וכפטיש יפוצץ סלע אמר ליה רבי אבא לרב אשי אתון

here: It is written (Deut. 8, 9) *A land whose stones are iron.* Do not read it, *Ab'neha* (its stones), but read it, *Boneha* (its builders)." "Even so," remarked Rabina, "a man should train himself to speak calmly without anger, as it is said (Ecc. 15, 10) *And remove anger from thy heart.*"

R. Samuel b. Nachmeni, in the name of R. Jonathan, said: Three men made an unreasonable demand (making their actions dependent on chance); two of them were answered desirably (Providence favored their ways), but one was answered according [to his unreasonableness]. They are: Eliezer, the servant of Abraham; Saul, the son of Kish; and *Jephthah,* of Gilead. Concerning Eliezer it is written (Gen. 24, 13) . . . *and the daughters of the men of this city come out to draw water,* etc. Now, such a maiden might have been blind or maimed, nevertheless he was answered desirably when Rebekah came [providentially] to him. Concerning Saul, the son of Kish, it is written (I Sam. 17, 25) *And it shall be, that the man who killeth him, the king enrich him with great riches, and will give him his daughter,* etc. It might have happened that a slave, or an illegitimate son, might accomplish the feat, nevertheless he was answered desirably; and David came [providentially] to him. Concerning Jephthah it is written (Jud. 11, 31) *Then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house . . . I will offer it up for a burnt-offering.* An unclean animal might have come forth [which would not be a proper sacrifice]. He was therefore answered undesirably, for his own daughter came [providentially] to meet him. This is meant by the words of the prophet (Jer. 8, 22) *Is there no more balm in Gilead? Or, is no physician there?*[3] And further, it is written (Ib. 19, 5) *Which I had not commanded nor spoken, and which had not come into my mind;* i. e., *which I had not commanded* refers to the son of Mesha, the King of Moab, as it is said (II Kings, 3, 27) *Then he took his eldest son that should have reigned in his stand, and offered him for a burnt-offering upon the wall. And there came great wrath upon Israel; and they departed from him, and returned to their own land; nor spoken,* refers to the daughter of

מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה דכתיב (דברים ח) ארץ אשר אבניה ברזל אל תקרי אבניה אלא בוניה. אמר רבינא אפילו הכי מיבעי' ליה לאינש למילף נפשיה בניחותא שנאמר (קהלת יא) והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך:

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שלשה שאלו כהוגן לב' השיבוהו כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן ואלו הן אליעזר עבד אברהם ושאול בן קיש ויפתח הגלעדי. אליעזר עבד אברהם דכתיב (בראשית כד) ובנות אנשי העיר יוצאות לשאוב מים והיה הנערה אשר אומר אליה וגו' יכול אפילו חיגרת או סומא השיבוהו כהוגן ונזדמנה לו רבקה. שאול בן קיש דכתיב (ש"א יז) והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול ואת בתו יתן לו (לאשה) ואת בית אביו יעשה חפשי יכול אפילו עבד וממזר השיבוהו כהוגן ונזדמן לו דוד. יפתח הגלעדי דכתיב (שופטים יא) והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי בשובי בשלום מבני עמון והיה לה' והעליתיהו עולה יכול אפילו דבר טמא והשיבוהו שלא כהוגן ונזדמנה לו בתו. והיינו דקא אמר להו נביא לישראל (ירמיה ח) הצרי אין בגלעד אם רופא אין שם וכתיב (שם יט) אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי. אשר לא צויתי זה בנו של מישע מלך מואב שנאמר (מ"ב ג) ויקח את בנו הבכור אשר ימלוך תחתיו ויעלהו עולה על החומה ויהי קצף גדול על ישראל

3) This is what the prophe.. meant by it: Was there then not Pin'has, the High-priest, in Gilad, who could have released Jephtah of his vow? But Jephtah was too proud to go to Pin'has.—Rashi.

ויסעו מעליו וישובו לארץ. ולא דברתי זו בתו של יפתח הגלעדי. ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם. אמר רבי ברכיה אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן והשיבה הקדוש ברוך הוא כהוגן דכתיב (הושע ו) ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו ויבא כגשם לנו כמלקוש יורה ארץ. אמר לה הקדוש ברוך הוא בתי את שואלת דבר שפעמים מתבקש פעמים אינו מתבקש אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם שנאמר (הושע יד) אהיה כטל לישראל ועוד שאלה שלא כהוגן אמרה לפניו רבונו של עולם (ש"ה ח) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך אמר לה הקדוש ברוך הוא בתי את שואלת דבר שפעמים נראה ופעמים אינו נראה אבל אני אעשה לך דבר שנראה לעולם שנאמר (ישעיה מט) הן על כפים חקותיך:

(דף ה) משנה עד אימתי שואלין את הגשמים רבי יהודה אומר עד שיעבור הפסח רבי יוסי אומר עד שיצא ניסן שנאמר (יואל ב) ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון:

גמ' א"ל רב נחמן לרב יצחק יורה בניסן יורה במרחשון הוא דתניא יורה במרחשון ומלקוש בניסן אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה דכתיב ביה (שם א) יתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק ויתר הילק אכל החסיל. אותה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן. אמר להם נביא לישראל צאו וזרעו. אמרו לו מי שיש לו קב חיטין או קבים שעורין יאכלנו ויחיה או יזרענו וימות אמר להם

Jephthah, the Gilodite; *and which had not come into my mind,* refers to Isaac, son of Abraham." R. Berachia said: "The congregation of Israel also made an unreasonable demand, but the Holy One, praised be He! answered it in a desirable manner, as it is written (Hos 6, 3) *And let us know, eagerly strive to know the Lord; His going forth is sure as the morning; and He shall come unto us as the rain, as the latter rain that watereth the earth.* The Holy One, praised be He! said: 'My daughter, thou askest a thing which is sometimes desirous and sometimes superfluous, nevertheless I shall be to thee as a thing which is needed all the time; as it is said (Ib. 14, 6) *I will be as the dew unto Israel.* Another time did the congregation of Israel make an unreasonable demand, saying: 'Sovereign of the universe! (Songs 8, 6) *Set me as a seal upon thy heart, as a seal upon thy arm.*' Whereupon the Lord said: 'Thou askest me to do a thing which sometimes can be observed and sometimes cannot;[4] but I will set thee as a seal in such a place that you will always be observed'; as it is said (Is. 49, 16) *Behold, upon the palms of my hands have I engraved thee.*"

(Fol. 5) MISHNAH: Till what time should the petition for rain be recited [in the ninth Benediction]? R. Juda says, "Until after the Passover." R. Jose says, "Till the month of *Nissan* is over; because it is said (Joel 2, 23) *And he hath caused to come down for you the rain, the first rain, and the latter rain the first month.*"

GEMARA: R. Nachman said to R. Isaac: "Does the first rain then descend in the month of *Nissan?* Behold, it descends in *Mar-Cheshvan*, for we have been taught in a Baraitha: 'The first rains fall in *Mar-Cheshvan* and the latter rains in *Nissan.*'" Whereupon R. Isaac answered, thus said R. Jochanan: The above passage refers only to the time Joel, son of Pethuel, where it is written (Joel 1, 4) *That which the palmar-worm hath, the locust hath eaten; and that which the locust hath left, the canker-worm hath eaten.* In that year the month of *Adar* had already been passed, and the first rain descended in the month of *Nissan.* When the prophet said to Israel: *Go and sow your seed,* and they replied: "Should one who has a *kab* or two of barley or wheat eat it

4) The heart and the arms are generally covered.

and live, or should he sow it and die [e'er the new grain become ripe]?" And he said to them: "Nevertheless, see that ye sow as much as ye can." Thereupon a miracle occurred, that the grain which had been hidden in the walls and in the cracks, as well as in the caves hidden by the ants, was discovered. They then went and sowed their grain on the second, third, and fourth days of *Nissan*. On the fifth of *Nissan* the second rain fell, and on the sixteenth of that month they already offered up the *Omar*,[5] which had ripened. It was thus found that the grain which should have taken six months to ripen matured in eleven days; and the *Omar* of grain, usually six months in growing, was then brought of such as had been only eleven days in growing; concerning this generation Scripture says (Ps. 126, 5) *Those that sow in tears shall reap in joyful song.*

Another thing R. Nachman asked of R. Isaac: "What is the meaning of the passage (II Kings 8, 1) *For the Lord hath called for a famine, and it is also coming on the land for seven years.* What did the people eat during these seven years?" Whereupon R. Isaac replied, thus said R. Jochanan: "In the first year they ate of what they had stored away in their houses; in the second year they ate of what they had stored away in the fields and vineyards; in the third year they ate the flesh of [ritually] clean animals; in the fourth, the flesh of [ritually] unclean animals; in the fifth year they ate the reptiles; in the sixth year the famine was so severe that people had to eat their own children; and in the seventh it reached a stage where some had to eat the flesh of their own arms, and then the passage was fulfilled (Is. 9, 19) *They shall eat every man the flesh of his own arm.*"

Another thing R. Nachman asked of R. Isaac: What is the meaning of the passage (Hos. 11, 9) *The Holy One in the midst of thee, and I will not come into the city.* Is it possible that because the Holy One was in their midst and yet did not wish to enter? "Thus, said R. Jochanan," replied R. Isaac: 'The Holy One, praised be He! said that He would not enter Jerusalem on high, until he could enter the Jerusalem down below; (i. e., until the latter is rebuilt).'" Is there then a Jerusalem on high?" R. Nachman asked. "Yea," was the answer, "for it is

5) See Lev. 23, 10.

אף על פי כן צאו וזרעו. ונעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלים ומה שבסדקים ומה שבחורי נמלים יצאו וזרעו בשני ובשלישי וברביעי ירדה להם רביעה שניה בחמישי בניסן. הקריבו עומר בששה עשר בניסן נמצאת התבואה הגדילה בששה חדשים גידלה באחד עשר יום. ונמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של י"א יום ועל אותו הדור הוא אומר (תהלים קכו) הזורעים בדמעה ברנה יקצרו:

ואמר ליה רב נחמן לרב יצחק מאי דכתיב (מלכים ב ח) כי קרא ה' לרעב וגם בא אל הארץ שבע שנים בהנך ז' מאי אכול אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן שנה ראשונה אכלו מה שבבתים. שניה אכלו מה שבשדות ובכרמים. שלישית בשר בהמה טהורה רביעית בשר בהמה טמאה. חמישית בשר שקצים ורמשים. ששית בשר בניהם ובנותיהם. שביעית בשר זרועותיהם לקיים מה שנאמר (ישעיה ט) איש בשר זרועו יאכלו:

ואמר ליה רב נחמן לרב יצחק מאי דכתיב (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר משום דבקרבך קדוש לא אבוא בעיר אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא בירושלים של מטה ומי איכא ירושלים למעלה

written (Ps. 122, 3) *Jerusalem! which art built as a city wherein all associate together;* [i. e., Jerusalem is built as that Jerusalem which is connected (associated) with it. Hence there is another one].

R. Nachman again asked R. Isaac: "What is the meaning of the passage (Jer. 10, 8) *But at once they shall be shown to be brutish and foolish: it is a doctrine of vanities, it concerneth but wood.*" And he replied: "Thus said R. Jochanan: 'One thing will cause men to burn in Gehenna, and that is idolatry; for here the passage says, *a doctrine of vanities, it concerneth but the wood;* and further, the passage says (Ib. 15) *They are vanity, the work of deception; in the time of their punishment shall they vanish.*'"

R. Nachman asked R. Isaac again: "What is the meaning of the passage (Jer. 2, 13) *For, two evils have my people committed.* Are there only two? How about the remaining twenty-two [which are subsequently enumerated, in the same chapter], were they then forgiven?" Whereupon R. Isaac answered: "Thus said R. Jochanan: 'One evil (Ib. b) is considered as two; namely, idolatry, as is written immediately after. *Me, have they forsaken, the source of living waters, to hew out for themselves cisterns, broken cisterns;* and there it is also written: *For pass over to the isles of the Kittites, and see; and unto Kedar send, and consider well; and see if anything like this hath happened. Hath a nation exchanged its gods, which are yet no gods? And still my people hath exchanged its glory for that which cannot profit.*'" In a Baraitha we are taught: "The Kittites worship fire and the inhabitants of Kedar worship water, and though knowing that water extinguishes fire, they nevertheless did not exchange their god, *while my people exchanged their God for that which cannot profit.*"

Another thing asked R. Nachman of R. Isaac: What is the meaning of the passage (I Sam. 8, 1) *And it came to pass, when Samuel was old.* Did he indeed become old? Behold, he was then only fifty-two years of age; for the master said elsewhere, "Whoever dies at the age of fifty-two, is like Samuel of Ramathi (the prophet)." "Thus it was explained by R. Jochanan," replied R. Isaac: "He (Samuel) became old before his time, as it is written (Ib. 15, 11) *It*

אין דכתיב (תהלים קכב) ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו :

ואמר ליה רב נחמן לרב יצחק מאי דכתיב (ירמיה י) ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אחת היא שמבערת רשעים בגיהנם מאי היא ע"א. כתיב הכא מוסר הבלים עץ הוא וכתיב התם (ירמיה י) הבל המה מעשה תעתועים :

ואמר ליה רב נחמן לרב יצחק מאי דכתיב (שם ב) כי שתים רעות עשה עמי תרתין הוא דהוו עשרין ותרתין שביק להו אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אחת היא (שם ע"ב) ששקולה כשתים ומאי ניהו ע"א דכתיב כי שתים רעות עשה עמי אותִי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות נשברים וכתיב (שם) כי עברו איי כתיים וראו וגו' הן היתה כזאת ההימר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלא יועיל. תנא כותיים עובדים לאש וקדריים עובדין למים ואף על פי שיודעין שהמים מכבין את האש לא המירו אלהיהם ועמי המיר כבודו בלא יועיל :

ואמר ליה רב נחמן לרב יצחק מאי דכתיב (ש"א ח) ויהי כאשר זקן שמואל ומי סיב שמואל כולי האי והא בר נ"ב הוה דאמר מר (מ"ק פ"ג) מת בנ"ב שנה זהו מיתתו של שמואל הרמתי. אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן זִקנה קפצה עליו דכתיב (ש"א טו) נחמתי

*repented Me that I have set up Saul to be king.* Samuel said before Him: 'Sovereign of the Universe, you have considered me equal in importance to Moses and Aaron, as it is written (Ps. 99, 6) *Moses and Aaron among His priests, and Samuel among them that call upon His name.* Just as Moses' and Aaron's work had not been destroyed during their own life, so do also I wish that my work should not be destroyed during my life.' Whereupon the Holy One, praised be He! argued with Himself, saying: 'What shall I do? Shall I cause the death of Saul? Samuel would not allow me to. Shall I cause the death of Samuel? Since he is so young, people will murmur that he was not righteous. Shall neither Saul nor Samuel die? This is impossible; for the Kingdom of David already reached its appointed time, and one reign cannot touch upon the other even by a hair breadth.'" The Holy One, praised be He! thereupon decided to cause Samuel to become old before his time. Thus the passage becomes clear (I Sam. 22, 6) *Now Saul was sitting in Gibeah, under the tamarisk-tree in Ramah.* What relation has Gibeah to Ramah? The relation intends to inform: What caused Saul to sit in Gibeah two and one-half years? The prayer of Samuel, the Ramathite. Is one man displaced for the sake of another? Yea, for R. Samuel b. Nachmaini said, in the name of R. Jochanan: "What is the meaning of the passage (Hos. 6, 5) *Therefore have I hewed them by the prophets, I have slain them by the words of my mouth.* It does not say *by their acts* but it says by the *words of my mouth;* this, therefore, means that one man is displaced for the sake of another."

R. Nachman and R. Isaac were dining together, and R. Nachman said to R. Isaac: "Let the master say something." Thus said R. Jochanan," replied the latter: 'While eating, one should not converse, lest the food might enter the windpipe (trachea) in front of the gullet, and cause danger.'" After they finished their meal, he said: "Thus said R. Jochanan: 'Jacob, our father, never died.'" "Was it for nothing," rejoined R. Nachman, "that the mourners mourned him, the embalmers embalmed him, and the undertaker buried him?" "I make this assertion from the following passage, was R. Isaac's reply; for it is said (Jer. 30, 10)

כי המלכתי את שאול אמר לפניו רבונו של עולם שקלתני כמשה ואהרן דכתיב (תהלים צט) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו מה משה ואהרן לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם אף אני לא יתבטלו מעשה ידי בחיי אמר הקדוש ברוך הוא היכי אעביד לימות שאול לא קא שביק שמואל לימות שמואל אדזוטר מרנני אבתריה לא לימות שאול ולא לימות שמואל כבר הגיעה מלכות דוד ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא אמר הקדוש ברוך הוא אקפוץ עליו זקנה היינו דכתיב (ש"א כב) ושאול יושב בגבעה תחת האשל ברמה וכי מה ענין גבעה אצל רמה אלא לומר לך מי גרם לשאול שישב בגבעה שתי שנים ומחצה תפלתו של שמואל הרמתי ומי מידחי גברא מקמי גברא אין דאמר רב שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (הושע ו) על כן חצבתי בנביאים הרגתים באמרי פי במעשיהם לא נאמר אלא באמרי פי אלמא מידחי גברא מקמי גברא :

רב נחמן ורב יצחק הוו יתבי בסעודתא אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק לימא מר מלתא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה בתר דסעיד אמר לי הכי אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת. אמר ליה וכי בכדי ספדו ספדיא וחנטו חנטיא וקברו קבריא אמר ליה מקרא אני דורש שנאמר (ירמיה ל) ואתה אל תירא עבדי

יעקב נאם ה׳ ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. כי הוה מיפטר אמר ליה ליברכן מר. אמר ליה אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שהיה מהלך במדבר והיה רעב ועיף וצמא ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצלו נאה ואמת המים עוברת תחתיו אכל מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצלו וכשבקש לילך אמר לו אילן במה אברכך אם אומר שיהיו פירותיך מתוקין הרי פרותיך מתוקין שיהיה צלך נאה הרי צלך נאה שתהא אמת המים עוברת תחתיך הרי אמת המים עוברת תחתיך אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעים ממך (דף ו) יהיו כמותך אף אתה במה אברכך אם בתורה הרי יש לך תורה ואם לגדולה הרי יש לך גדולה ואם לכבוד הרי יש לך כבוד ואם בעושר הרי יש לך עושר ואם בבנים הרי יש לך בנים אלא יהי רצון שיהיו כל צאצאי מעיך כמותך :

(דף ז) אמר רבי אבהו גדול יום הגשמים מתחיית המתים דאלו תחיית המתים לצדיקים ואלו הכא בין לצדיקים בין לרשעים ופליגא דרב יוסף דאמר רב יוסף מתוך שהיא שקולה כתחיית המתים קבעוה בתחיית המתים. אמר רב יהודה גדול יום הגשמים כיום שנתנה בו תורה שנאמר (דברים לב) יערוף כמטר לקחי

*Therefore fear thou not, O Jacob, my servant, saith the Lord. Neither be dismayed, O Israel; for, lo, I will save thee from afar, and thy seed from the land of their captivity; and Jacob shall again return, and be quiet and at ease, and none shall make him afraid;* i. e., *Jacob* is identified with his *children;* just as his children are still living so is he also alive."[6] When they were about to depart, R. Nachman said to R. Isaac: "Bless me." And he answered: "I shall tell thee a parable. To which may this [incident of your request] be likened, unto [that of] a man who once went into the desert; and when he became hungry, thirsty, and tired, he found a tree bearing luscious fruit and affording plenty of shade, with a spring of water running underneath. He ate of the fruit, drank of the water, and rested beneath the shade. When about to leave, he turned to the tree and said: 'Tree! Tree! Wherewith can I bless thee? That thy fruit may be sweet? These you have. That a spring may be near thee? Even these thou hast. That thou shouldst afford plenty of shade,—also that thou hast. The one thing left me which I can wish for thee is, that all trees planted from thy seed may be as fruitful as thou art.' (Fol. 6) So it is with thee. Shall I bless thee with knowledge? This thou hast. Shall I bless thee with dignity? This thou also hast. Shall I bless thee with honor? Thou hast that also. Shall I bless thee with riches? That thou hast also. Shall I bless thee with children? Even children thou lackest not. Hence all I can say to you is this: 'May it be His will that thy children be as prosperous as thou art.' "

(Fol. 7) R. Abahu said: "The day of rain is of great importance, even more so than the day of resurrection; for the day of resurrection is only for the righteous, while rain falls for all alike, for the righteous as well as for the wicked." This is different from R. Joseph's contention; for R. Joseph said: "The act of rain is just as important as the day of resurrection; it was therefore inserted in the benediction for the resurrection of the dead [the second section of the Amida]."

R. Juda said: "The day of rain is as great as the day on which the Torah was given; for it is said (Deut. 32, 2) *My doctrine shall drop as the rain; doctrine* refers

6) See Gen. 49, 33 that the word died is not mentioned for Jacob.

to the Torah; for it is said (Prov. 4, 2) *For good doctrine do I give you; my law must ye not forsake.*" Rab said: "The day of rain is even greater than the day on which the Law was given; for it is said (Deut. 32, 2) *My doctrine shall drop as the rain.* Now, which depends upon which? Surely the smaller [the doctrine] depends upon the bigger thing [the rain]?!" Raba pointed out the following contradiction: It is written (Deut. 22, 2) *My doctrine shall drop as the rain,* [which is not always good]; and further it is written, *My speech shall trickle as the dew,* [which is always good]; i. e., if the scholar is worthy, consider him as the dew; but, if he is not, turn your neck to him [as we do to rain]."[7]

We are taught that R. Bannah says: "He who studies the Torah for its own sake makes his knowledge a medicine of life; as it is said (Proov. 3, 18) *A tree of life is she to those that lay hold on her;* and it is also said (Ib. 8) *It will be healing to thy body;* and further, it is said (Ib. 8, 35) *For he who findeth me, findeth life;* but, whoever studies the Torah, not for its own sake [but for his own benefits], his knowledge will become to him a deadly drug; for it is said: *My doctrine shall drop* (*Yaaroph*) *as the rain,* and this word [*Yaaroph*] is also used for *death;* as it is said (Deut. 21, 4) *And they shall break there the neck* (*V'arphu*) *of the heifer in the valley.*"

R. Zera said to R. Jeremiah: "Let the master come and teach us." "My heart is weak, and I cannot," replied R. Jeremiah. "Then let the master relate some things from the Hagada," begged R. Zera. Whereupon R. Jeremiah said: "Thus said R. Jochanan: 'What is the meaning of the passage (Deut. 20, 19) *The man is a tree of the field.* Is then man a tree of the field? We must, therefore, say that it means to compare man unto the tree, just as the passage says concerning trees: *For thou mayst eat of them, but thou shalt not cut them down;* and further, it says (Ib. 20) *Only the trees* [*of which thou knowest that they are not trees for food*], *then thou mayest destroy and cut down.* In what respect is a man to be compared unto a tree? If the scholar is worthy, then thou mayest eat [learn] from him and thou shalt not cut it

ואין לקח אלא תורה שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו. רבא אמר יותר מיום שנתנה בו תורה שנאמר יערוף כמטר לקחי מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול. רבא רמי כתיב (דברים לב) יערוף כמטר לקחי וכתיב תזל כטל אמרתי אם ת"ח הגון הוא כטל ואם לאו עורפיהו כמטר:

תניא היה רבי בנאה אומר כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים שנא' (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה ואומר (שם) רפאות תהי לשרך ואומר (שם ח) כי מוצאי מצא חיים וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות שנאמר יערוף כמטר לקחי ואין עריפה אלא הריגה שנא' (דברים כא) וערפו שם את העגלה בנחל:

אמר ליה רבי זירא לרבי ירמיה ליתי מר ניתני אמר ליה חליש לבי ולא יכילנא לימא מר מלתא דאגדתא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (דברים כ) כי האדם עץ השדה וכי אדם עץ השדה הוא אלא משום דכתיב (שם) כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות וכתיב אותו תשחית וכרת. הא כיצד, אם

7) The word **Arpha** means neck—**Ya'ahroph** is employed in the passage Deut. 32, 2, when speaking about study; hence the explanation is clear.

תלמיד חכם הגון הוא ממנו תאכל ואותו לא תכרות ואם לאו אותו תשחית וכרת :

אמר רבי חמא בר חנינא מאי דכתיב (משלי כז) ברזל בברזל יחד לומר לך מה ברזל זה אחד מחדד את חבירו אף שני ת"ח מחדדין זה את זה בהלכה אמר רבה בר בר חנה למה נמשלו דברי תורה כאש שנאמר (ירמיה כג) הלא כה דברי כאש נאם ה' לומר לך מה אש אינו דולק יחידי אף דברי תורה אין מתקיימין ביחידי. והיינו דאמר רבי יוסי בר חנינא מאי דכתיב (שם נ) חרב אל הבדים ונואלו (ברכות פ"ט. מכות פ"ב וע"ש מהרש"א) חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שעוסקין בד בבד בתורה ולא עוד אלא שמטפשין שנאמר ונואלו ולא עוד אלא שחוטאין כתיב הכא ונואלו וכתיב התם (במדבר יב) אשר נואלנו ואשר חטאנו ואי בעית אימא מהכא (ישעיה יט) נואלו שרי צוען וגו' :

אמר רב נחמן מר יצחק למה נמשלו דברי תורה כעץ שנאמר (משלי ים) עץ חיים היא למחזיקים בה לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול אף תלמיד חכם קטנים מחדדים את הגדולים והיינו דאמר רבי חנינא הרבה למדתי מרבותי ומחברי יותר מרבותי ומתלמידי יותר מכולם :

רבי חנינא בר פפא רמי כתיב (ישעיה כא) לקראת צמא התיו מים, וכתיב (שם נ) הוי כל צמא לכו למים אם תלמיד חכם הגון הוא לקראת צמא התיו מים, ואם לאו הוי כל צמא

down; but if he is not worthy, then thou shouldst avoiod him and cut off thy intercourse with him."

R. Chama b. Chanina said: "What is the meaning of the passage (Pr. 27, 17) *Iron is sharpened by iron?* It means just as iron sharpens another iron, so also when two scholars study together, one sharpens [the intellect of] the other." Rabba b. b. Chana said: "Why are the words of the Torah compared to fire? As it is written (Jer. 23, 29) *Is not this my word like the fire? saith the Lord.* They are to teach that just as fire cannot burn of itself [without having hold of an object], so the words of the Torah can also not remain with one who is alone." And this is also meant by R. Jose b. Chanina; for R. Jose b. Chanina said: "What is the meaning of the passage (Jer. 50, 36) *The sword is against the lying soothsayers and they should become foolish.* It means that the sword is against the learned who sit alone and study the Torah in privacy. Moreover, they become foolish; as it is said (*No'alu*) and they shall become foolish; nay, more, they will commit sins; for it is written here (*V'nóalu*) and they shall become foolish, and it is written there (Num. 12, 11) *Wherein we have acted foolishly (No'alnu), and wherein we have sinned;* and if you wish I would conclude here from (Is. 19, 13) that *The princess of Tzo'an are becoming fools* (*No'alu*)."

R. Nachman b. Isaac said: "Why are the words of the Torah compared to a tree; as it is said (Pr. 3, 19) *A tree of life is she to those that lay hold on her.* This is to teach you that just as a small piece of wood kindles a larger one, so a lesser scholar brightens the wits of the greater one through his questions. This is what was meant by R. Chanina when he said: 'I have learned much from my teachers, more so from my colleagues, and most of all from my disciples.'"

R. Chanina b. Papa raised a contradictory objection: "It is written (Is. 21, 14) *Toward him that is thirsty bring water;* and further it is written (Ib. 51, 1) *Every one of ye that thirsteth, come ye to the water;* this implies that if one is a worthy scholar, the passage applies: *toward him that is thirsty bring water* [the teacher should even go to him]; but if he is not

a worthy scholar, then the passage applies: *every one of ye that thirsteth, come ye to the water,* [only if he comes to the master should he be taught.]" R. Chanina b. Chama pointed out another contradiction: "It is written (Prov. 5, 16) *Let thy springs overflow abroad;* and further it is written (Ib. 17) *They will be thy own only;* implying that if one is a worthy scholar, [his teachings should be allowed] to spread abroad; but if not, they should remain his own only." R. Chanina b. Idi said: "Why are the words of the Torah compared to water? It is written (Is. 21, 14) *Toward him that is thirsty bring water.* This teaches that just as water runs down from a higher place to a lower one, so the words of the Torah can only be retained by one who possesses a humble mind [thinks of his shortcomings]." R. Oshiya said: "Why are the words of the Torah likened unto the three liquids—water, wine, and milk? It is written (Ib.) *Toward him that is thirsty bring water;* and it is written (Is. lv. 1) *Yea, come, buy without money and without price wine and milk.* This is to teach you, that as those three liquids can best be kept in common utensils, such as wooden or earthen vessels, so the Torah can only be restrained by those who possess a humble mind." And it is this that the daughter of Caesar once said to R. Joshua b. Chanania: "O how unbecoming that ugly vessel with glorious wisdom!" Whereupon he said to her: "My daughter, in what does the king, your father, keep his best wine?" "In earthen vessels," was her answer. And he rejoined: "The common people keep it in earthen vessels, and your father also in earthen vessels, —how is that! "In what, then, shall it be kept?" she innocently asked. "You, who are wealthy," R. Joshua remarked, "ought to keep it in silver and golden vessels!" She then told her father, and he commanded that his wine should be kept in vessels of silver and gold. Consequently it became sour. When Caesar was informed of this, he asked his daughter: "Who told you to do so?" "R. Joshua b. Chanania," she answered. Thereupon the king sent for R. Joshua b. Chanania. "Why hast thou advised her so?" he was asked. And he rejoined: "This was only an answer to the question of the princess." "But are there

לכו למים. רבי חנינא בר חמא רמי כתיב (משלי ה) יפוצו מעינותיך חוצה וכתיב (שם) יהיו לך לבדך אם תלמיד הגון הוא יפוצו מעינותיך חוצה ואם לאו יהיו לך לבדך. אמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב (ישעיה נה) הוי כל צמא לכו למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. אמר רבי אושיעא למה נמשלו דברי תורה לג׳ משקין הללו במים וביין ובחלב דכתיב הוי כל צמא לכו למים וכתיב (שם) לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב לומר לך מה שלשה מיני משקין הללו אין מתקיימין אלא בפחות שבכלים אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה עליו והיינו דאמרה ליה ברתיה דקיסר לרבי יהושע בן חנניא אי חכמה מפוארה בכלי מכוער אמר לה בתי מלכא אביך במאי רמי חמרא אמרה ליה במאני דפחרא אמר לה כ"ע במאני דפחרא ואביך במאני דפחרא אמרה ליה אלא במאי נירמי אמר לה כגון אתון דחשיביתו רמו במאני דכספא ודדהבא אזלה אמרה ליה לאבוה רמי לחמרא במאני דדהבא ודכספא ותקיף אמר לה לברתיה מאן אמר לך הכי אמרה ליה רבי יהושע בן חנניא קריוה לרבי יהושע בן חנניא אמר ליה אמאי אמרת לה הכי אמר ליה כי היכי דאמרה:

not men who are handsome and at the same time very scholarly?" Caesar asked. (Ib. b) "Believe me," said the Rabbi, "had they been ugly, they would have been still greater scholars." Another explanation may be given [why the words of the Torah are likened unto water, wine and milk]. Just as these three liquids, [unlike honey or oil, which, on account of its thickness, can easily be separated if anything falls in to it], are apt to become spoiled through diverted attention [should anything fall into it], so also does the Torah become forgotten by diverting attention from it (i. e., by neglect of study).

R. Chama b. Chanina said: "The day of rain is of equal importance with the day on which heaven and earth were created; as it is said (Is. 46, 8) *Drop down, ye heavens, from above and let the skies distill blessing; let the earth open, and let them all be fruitful of prosperity, and let righteousness spring up likewise I the Lord have created it;* i. e., *created them* [the heaven and earth] is not said, but *created it* [referring to the rain]." R. Oshiya said: "The day of rain is so great that even prosperity is increased because of it; as it is written (Ib.) *Let the earth open, and let them all be fruitful of prosperity.*" R. Tanchun b. Chanilai said: "Rain does not descend unless the sins of Israel are forgiven; as it is said (Ps. 83, 2) *Thou hast been favorable, O Lord, unto thy land [with rain, only after]; thou hast brought back the captivity of Jacob. Thou hast forgiven the iniquity of thy people; thou hast covered over all their sin. Selah.*" Zeiri of Dehobath said to Rabina: "This ye learn from the above passage. We, however, infer it from the following: (I Kings 8, 34) *Then hear Thou in heaven, and forgive the sin,* etc." R. Chisda said: "Rains are not withheld except for the sin of neglecting the duty of [giving] *T'rumath* and tithes; as it is said (Job 24, 19) *Draught and heat speedily consume the snow waters.*" What does that prove? In the college of R. Ishmael it was taught that this means: On account [of your failure to discharge the duties] which I commanded you to perform during the summer, you will be robbed during the winter of snow-water.

R. Simon b. Pazi said: "Rains are not withheld except for such sin as slander; as

לי איהי הכי אמרי לה. והא איכא דשפירי וגמירי (שם ע"ב) אי הוו סנו טפי הוו גמירי. ד"א מה ג' משקין הללו נפסלים בהיסח הדעת אף דברי תורה אין משתכחין אלא בהיסח הדעת :

אמר רבי חמא בר חנינא גדול יום הגשמים כיום (ל' בריאה נאמר על יש מאין כמו בריאת ש"ו) שנבראו בו שמים וארץ שנאמר (ישעיה מה) הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתיו בראתים לא נאמר אלא בראתיו. אמר רבי אושעיא גדול יום הגשמים שאפילו ישועה פרה ורבה בו דכתיב תפתח ארץ ויפרו ישע. אמר רבי תנחום בר חנילאי אין הגשמים יורדים אלא אם כן נמחלו עונותיהן של ישראל שנאמר (תהלים פה) רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה. אמר ליה זעירא מדיהבת לרבינא אתון מהכא מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה (מ"א ח) ואתה תשמע השמים וסלחת לחטאת וגו'. אמר רב חסדא אין הגשמים נעצרים אלא בשביל בטול תרומות ומעשרות שנא' (איוב כד) ציה גם חום ינזלו מימי שלג מאי משמע תנא דבי רבי ישמעאל בשביל דברים שצויתי אתכם בימות החמה ולא עשיתם יגזלו מכם מימי שלג בימות הגשמים :

אמר רבי שמעון בן פזי אין הגשמים נעצרין

it is said (Pr. 25, 23) *The north wind bringeth forth rain; and a back-biting tongue on angry countenances."* R. Sala said, in the name of R. Hamnuna: "Rains are withheld only on account of the sin of insolence; as it is said (Jer. 3, 3) *Therefore the showers have been withheld and there hath been no later rains; yet hadst a harlot's forehead, thou refusedst to be ashamed."*

R. Sala said again, in the name of R. Hamnuna: "The man who is insolent will finally stumble into idolatry; as it is said (Ib.) *Yet thou hadst a harlot's forehead."* And R. Nachman b. Isaac said: "An insolent man must be considered as having already stumbled into idolatry; for the passage says, *thou hadst,* and not *thou wilt have."* Rabba b. Huna said: "An insolent man may be classed with the wicked; as it is said (Pr. 21, 29) *A wicked man showeth impudence in his face."* And R. Nachman b. Isaac said: "It is even permitted to hate him; as it is said (Ecc. 8, 1) *And the boldness of his face Yeshuna* (is changed). Do not read *Yeshuna,* but *Yisanei* (may be hated)." R. Joseph said: "We infer it from here [that rain is withheld on account of neglect to study the Torah] (Job 37, 21) *Yet men see not the light which is bright in the skies, But the wind passeth along, and cleanseth them;* i. e., *light* refers to the Torah; as it is said (Prov. 6, 23) *For the commandment is a lamp, and the Torah is light; Which is bright in the skies,* was explained in the college of R. Ishmael: 'Even when the sky is full of clouds and dew, the wind will clear them away.'"

R. Ami said: "Rains are withheld solely on account of the sin of robbery; as it is said (Job 36, 32) *He covereth His hands with the lightning. His hands,* refers to the robbery; as it is said (Jonah 3, 8) *And from the violence which is in their hands; and light,* refers to rain; as it is said (Job 37, 11) *He spreadeth abroad the cloud of His lightning.* What is its remedy? Increasing prayer; as it is said (Ib. 36, 32) *And giveth it a charge B'mafgiah;* and *Mafgia* refers to prayer; as it is said (Jer. 7, 16) *Therefore pray not thou for this people,* etc., *neither Tifga, (shall thou make intercession to Me)."*

R. Ami said again: "What is the meaning of the passage (Ecc. 10, 10) *If the iron be blunt, and man do not whet the edge,*

אלא בשביל מספרי לשון הרע שנאמר (איוב כה. רוח צפון תחולל גשם ופנים נזעמים לשון סתר. אמר רב סלא אמר רב המנונא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל עזי פנים שנאמר (ירמיה ג) וימנעו רביבים ומלקוש לא היה ומצח אשה זונה היה לך וגו׳ :

ואמר רב סלא אמר רב המנונא כל אדם שיש לו עזות פנים סוף נכשל בעבירה שנאמר (שם) ומצח אשה זונה היה לך. רב נחמן בר יצחק אמר בידוע שנכשל בעבירה שנאמר היה לך ולא נאמר יהיה לך. אמר רבה בר הונא כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו רשע שנאמר (משלי כא) העז איש רשע בפניו. רב נחמן בר יצחק אמר מותר לשנאותו שנאמר (קהלת ח) ועז פנים ישונא אל תקרי ישונא אלא ישנא. רב יוסף אמר מהכא (איוב לז) ועתה לא ראו בהיר בשחקים ורוח עברה ותטהרם ואין אור אלא תורה שנאמר (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור בהיר הוא בשחקים תני דבי רבי ישמעאל אפילו בשעה שרקיע נעשה בהורין להוריד טל ומטר רוח עברה ותטהרם :

אמר רבי אמי אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל שנאמר (איוב לו) על כפים כסה אור בעון כפים כסה אור ואין כפים אלא חמס שנאמר (יונה ג) ומן החמס אשר בכפיהם ואין אור אלא מטר שנאמר (איוב לז) יפוץ ענן אורו מאי תקנתיה ירבה בתפלה שנא׳ (שם לו) ויצו עליה במפגיע ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיה ז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה וגו׳ ואל תפגע בי :

ואמר רבי אמי מאי דכתיב (קהלת י)

אם קהה הברזל והוא לא פנים קלקל אם ראית רקיע שקהה כברזל מלהוריד טל ומטר בשביל מעשה הדור שהן מקולקלין שנאמר והוא לא פנים קלקל מה תקנתן יתגברו ברחמים שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה כל שכן אם הוכשרו מעשיהם מעיקרא :

ריש לקיש אמר אם ראית תלמיד (דף ה) שתלמודו קשה עליו כברזל בשביל משנתו שאינה סדורה עליו שנאמר והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה בישיבה שנאמר וחילים יגבר. ויתרון הכשיר חכמה כל שכן אם משנתו סדורה לו מעיקרא כי הא דריש לקיש הוה מסדר מתניתין ארבעים זמנין כנגד ארבעים יום שנתנה תורה ועייל לקמיה דרבי יוחנן. רב אדא בר אהבה מסדר מתניתין עשרין וארבע זימנין כנגד תורה נביאים וכתובים ועייל לקמיה דרבא :

רבא אמר אם ראית תלמיד שתלמודו קשה עליו כברזל בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים שנאמר והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה עליו רעים שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה כל שכן אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא :

ואמר רבי אמי מאי דכתיב (קהלת י) אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון אם ראית דור שהשמים משתכין עליו כנחושת מלהוריד טל ומטר בשביל לוחשי לחישות שאין באותו הדור מאי תקנתן ילכו

*then must he put to more strength; but wisdom is profitable to direct.* This signifies that when thou seest that the sky is as dark as heaven and yet does not send down dew or rain, know that it is because of the persistent wickedness of the generation; as it is said, *and man who did not whet the edge* [of righteousness]. What is the remedy for such an evil? To make strong appeals for mercy; as it is said: *Then must he put to more strength. But wisdom is profitable to direct,* means so much the more will they be granted mercy if at the beginning their deeds were those of wisdom." Resh Lakish said (Fol. 8) "When thou seest a scholar to whom his lesson is as tough as iron, it is because his study is not properly systematized in his mind; as it is said, *Man do not whet the edge* [of system]. The remedy for him is that he should devote more time to systematic study in the house of study, as it is said, *Then must he put to more strength. But the passage wisdom is profitable to direct,* implies that it is so much the better if one arranges his study systematically from the very beginning," as Resh Lakish would arrange his studies forty times to correspond with the forty days that it took Moses to receive the Torah, and then he would enter into the presence of R. Jochanan. R. Ada b. Ahaba would arrange his studies twenty-four times before entering into the presence of Raba, corresponding to the twenty-four books of the Scriptures.

Raba said: "When thou seest a scholar to whom his lesson is as tough as iron, it is because his teacher does not sufficiently explain the learning to him; as it is said, *And he (the teacher) did not whet the edge.* The remedy for his is to request his friends to intercede for him, [with the teacher for more explanation]. *But wisdom is profitable to direct,* so much the more if the disciples' behavior from the beginning is proper towards the teachers."

R. Ami said again: "What is the meaning of the passage (Ib) *If the serpent bite before it is charmed, then the charmer hath no advantage.* This implies that if thou seest a generation over which the heavens are rust-colored like copper, so as to let down neither dew nor rain, it is because that generation is in lack of men who deliver silent prayers for rain. What is the remedy? Let the people go and find out one who can

offer silent prayers and who would offer it [and have the curse removed]; as it is written (Job 36, 33) *Let his friends utter a silent prayer. Then the charmer hath no advantage,* implies that, if one who is able to, but will not pray, what benefit will he derive from it? If however he did pray but was not answered, what then shall the generation do? Let them go to the most pious man of that generation and have him increase his prayers; as it is said (Ib) *And commandeth to Mafgia for him.* The word *Mafgia* refers to prayer; as it is said (Jer. 7, 17) *Therefore pray not thou for this people, nor lift up in their behalf entreaty or prayer, neither (Tifga) make intercession to me.* If, after the pious person had prayed and was answered, he became too proud, he will cause wrath to be brought down upon the world; as it is said (Job 36, 33) *The cause of storm is the rising tempest.*"

Resh Lakish said: "What is the meaning of the passage (Eccl. 10, 11) *If the serpent bite before it is charmed then hath the man that can use his tongue (in charming) any preference.* This implies that in the future all the wild beasts will gather around the serpent and question him: 'A lion attacks and eats, the wolf tears and eats [because each yearns for meat] but thou, what benefit dost thou derive from killing creatures?'[8] And his answer will be: 'Do evil tongues, then, derive any benefit?'"

R. Ami said: "The prayer of a man is not answered unless he puts his whole soul into it; as it is said (Lam. 3, 41) *Let us lift up our heart with our hands unto God in the heaven.*" R. Samuel b. Nachmeni then appointed an *Amora* (interpreter) who expounded as follows (Ps. 78, 36) *For they prayed insincerely to Him with their mouth, and with their tongue they lied unto Him. For their heart was not firm with Him, and with their tongue, they lied unto Him.* Nevertheless, it says (Ib. 38) *Still He, being merciful, forgave the iniquity.* Do these two passages not contradict each other? No difficulty is here presented. One deals with a prayer uttered by a single man, [when he must put his whole soul into it]; but the other deals with a congregation in prayer, [when the individual is heard even if he does not pray devotedly]."

אצל מי שיודע ללחוש וילחוש דכתיב (איוב לו) יגיד עליו רעו. ואין יתרון לבעל הלשון (לפי סדר הכתובים צ"ל דקרא יגיד עליו וגו' מביא הבע"י בתר ויצו עליו וכן גי' הש"ס וה"פ דהיינו שיגיד עליו בתפלה רעו שהוא חסיד) וכל מי שיודע ללחוש ואינו לוחש מה הנאה יש לו ואם לחש ולא נענה מה תקנתיה ילך אצל חסיד שבדור וירבה עליו בתפלה שנאמר (שם) ויצו עליה במפגיע ואין פגיעה אלא תפלה שנא' (ירמיה ז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה וגו' ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי ואם לחש ונענה והגים דעתו עליו מביא אף לעולם שנאמר (איוב לו) מקנה אף על עולה:

אמר ריש לקיש מאי דכתיב (קהלת י) אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון לעתיד לבא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש ואומרות לו ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך אמר להם ואין יתרון לבעל הלשון:

אמר רבי אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר (איכה ג) נשא לבבנו אל כפים אוקים רבי שמואל בר נחמני אמורא עליה ודרש (תהלים עח) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו ואף על פי כן והוא רחום יכפר עון וגו' קשיין אהדדי לא קשיא הא ביחיד הא בצבור:

8) See Tract Erechin 17 that whatever the serpent eats it tastes only like earth to him.

R. Ami said again: "Rain falls only for the sake of those who have faith in God; as it is said (Ps. 85, 12) *Truth springeth out of the earth and righteousness hath looked down from heaven.*"

R. Jochanan said: "He who makes himself righteous (strives for righteousness) [here] below, is judged righteously (strictly) above; as it is said: *"Truth springeth out of the earth and righteousness hath looked down from heaven."* R. Chiya b. Abin, in the name of R. Huna, made the same inference from the following (Ps. 90, 11) *Which is like the fear of thee.* Resh Lakish made the inference from the following (Is 64, 4) *Thou acceptest him that joyfully worked righteousness, those that remembered Thee in Thy ways; behold, thou wast wroth, and we sinned upon them have we stayed of old, that we might be saved?*

In the days of R. Samuel b. Nachmeni the world was visited by famine and pestilence, and the sages said: "What shall we pray for? Shall we pray both to cease? This is impossible! We shall therefore pray for the abatement of the pestilence, and we shall put up with the famine." Whereupon R. Samuel b. Nachmeni said to them: "Nay, let us pray for relief from the famine; for if the Merciful One will give bread, he will surely give it to the living; as it is written (Ps. 145, 16) *Thou openest thy hand and satisfiest the desire of every living thing* [consequently the pestilence will have to cease]." Whence do we know that to pray for two things at one time is not proper? From the following passage (Ezra. 8, 23) *So we fasted and besought our God for this,—for this,* implies that there must have been some other infliction, [nevertheless only one thing was prayed for]. In the days of R. Zera the government issued an edict [detrimental to the interests of the Jews]. Another edict was passed that no fast-days should be kept. R. Zera then said to the people: "Let us take a fast-day upon ourselves now, and when the government shall have rescinded its decree, we will then fast." And they asked him: "Whence dost thou infer that this would be just as good?" "I know it," answered he, "from the following passage (Dan. 10, 12) *And he said unto me: Fear not, Daniel for from the first day that thou didst set thy heart to obtain understanding, and to fast before thy God, were thy words heard.*"

אמר רבי אמי אין גשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמנה שנאמר (תהלים פה) אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף. אמר רבי יוחנן כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו את הדין מלמעלה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף רבי חייא בר אבין אמר רב הונא מהכא (תהלים צ) וכיראתך עברתך ריש לקיש אמר מהכא (ישעיה סד) פגעת את שש ועושה צדק בדרכיך יזכרוך הן אתה קצפת ונחטא בהם עולם ונושע:

בימי רבי שמואל בר נחמני הוה כפנא ומותנא אמרי היכי נעביד נבעי רחמי אתרתי לא אפשר אלא לבעי רחמי אמותנא וכפנא נסבול אמר להו רבי שמואל בר נחמני ניבעי רחמי אכפנא דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב דכתיב (תהלים קמה) פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. ומנא לן דלא מצלינן אתרתי דכתיב (עזרא ח) ונצומה ונבקשה מאלהינו על זאת מכלל דאיכא אחריתי. במערבא אמרי משמיה דר' חגי מהכא (דניאל ב) ורחמין למבעא מן קדם אלה שמיא על רזא דנה מכלל דאיכא אחריתי. בימי רבי זירא גזור גזירה דלא למיתב בתעניתא אמר להו רבי זירא נקבליניה עילוון ולכי בטיל גזירה ליתביה אמרי ליה מנא לך הא אמר להו דכתיב (שם י) ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום הראשון נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך:

R. Isaac said: "Even in a year of drought, as were the years of Elijah, if rain fall on the Sabbath eve, it can only be considered as a sign of calamity." This significance [is attached to the occurrence also by] Rabba b. Shila, who said: "A rainy day is hard as the day of judgment [because it prevents people from pursuing their vocations]," Amemar said: "Had it not been for its necessity to the world, I would pray His mercy to abolish it." Further R. Isaac said: "Sunshine on the Sabbath is a generosity for the poor; as it is said (Malachi 3, 20) *But, there shall be rise unto you that fear my name the sun of righteousness with healing in its wings.*" Again said R. Isaac: "Great is the day of rain, for then even the coin in one's pocket is blessed; for it is said (Deut. 28, 12) *To give the rain of thy land in its season, and to bless all the work of thy hand.*"

R. Isaac said again: "Heavenly blessing does not occur but in things which are hidden from the eyesight [the exact quantity of which is not known]; as it is said (Deut. 28, 8) *The Lord will command upon thee the blessing in thy storehouses* [where the exact quantity is unknown]." In the college of R. Ishmael it was taught: "Heavenly blessings will not be frequent except upon things of which no eye can look." Our Rabbis were taught: "He who is about to measure the grain in his barn, should say: 'May it be Thy will, O Lord, our God, that Thou shalt send blessing to the labor of our hands.' When he begins to measure off, he should say: 'Praised be He Who sendeth blessings upon this heap.' If, however, he prayed after measuring, his prayer is in vain, because [heavenly] blessing is not frequent on things which are weighed, measured or counted, but on things which are hidden from the eyesight; as it is said: *The Lord will command upon thee the blessing in they storehouses* [where the exact quantity is unknown]."

(Fol. 9) R. Jochanan said: "Rain is not withheld except for such men as promise publicly to give charity and then do not fulfill their promise; as it is said (Prov. 25, 14) *Like clouds and wind without rain, so is he that boasteth himself of a false gift.*"

R. Jochanan said again: "What is the significance of the passage (Deut. 14, 22) *Thou shalt truly tithe.* [It signifies that thou shalt] give tithes in order that thou

אמר רבי יצחק אפילו שנים כשני אליהו וירדו גשמים בערבי שבתות אינן אלא סימן קללה היינו דאמר רבה בר שילא קשה יומא דמיטרא כיומא דדינא. אמר אמימר אי לאו דצריך לברייתא בעינן רחמי עליה ומבטלינן ליה. ואמר רבי יצחק שמש בשבת צדקה לעניים שנאמר (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא. ואמר רבי יצחק גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו שנאמר (דברים כח) לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך. ואמר רבי יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר (שם) יצו ה׳ את הברכה באסמיך. תני דבי רבי ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו שנאמר יצו ה׳ אתך את הברכה באסמיך. תנו רבנן הנכנס למוד את גרנו אומר יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו. התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה. מדד ואחר כך בירך הרי זו תפלת שוא לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד (חולין פרק כה וע״ש מהרש״א) ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין.

ואמר רבי יוחנן אין הגשמים נעצרים אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנים שנאמר (משלי כה) נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר. ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב (דף ט) (דברים יד) עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר אשכחיה רבי יוחנן לינוקא דריש לקיש אמר ליה אימא לי פסוקיך אמר ליה

mayest become rich." R. Jochanan met a child of Resh Lakish. "Tell me thy verse [which thou didst study today]," said he to the child. *"Asser T'Asser"* (thou shalt truly tithe) was the child's reply. "But what does *Asser T'asser* mean? the child then asked R. Jochanan. "It means," said R. Jochanan, "give tithes in order that thou mayest become rich." The child then asked: "Whence dost thou know this?" And he replied: "Go and try it, [and see if it is not so]." "But is it then allowed to try God," rejoined the child? "Behold it is written (Deut. 6, 16) *Ye shall not tempt the Lord thy God.*" Whereupon R. Jochanan said: "Thus said R. Hosea: 'In all other things [it is not allowed to tempt God] except in tithes; for it is said (Mal. 3, 10) *Bring ye all the tithes into the storehouse, that there may be provision in my house, and prove me but herewith, saith the Lord of Hosts, if I will not open for you the windows of heaven, and pour out for you a blessing, until it be more than enough.*'" "Had I come to that verse, [in my studies,"] remarked the child, "I would not have needed thee, nor R. Hosea, thy Rabbi."

Once more R. Jochanan met the child of Resh Lakish, while sitting and reading the passage (Pro. 19, 3) *The folly of man perverteth his way and against the Lord will his heart rage.* R. Jochanan sat and wondered, saying: "Is there then anything written in the Hagiographa, of which there is not even a hint in the Pentateuch?" Is there not a hint of this in the Pentateuch?" remarked the child to him. "Behold it is written (Gen. 42, 28) *And their heart failed them and they were afraid, saying one unto another, what is this that God hath done unto us?* [and was it not their own folly in selling their brother, that brought the sons of Jacob into their sad plight?]" R. Jochanan[9] raised his eyes in a desire to gaze [in admiration] at the child, when the mother of the child immediately took it away, remarking: "Go away from him, or he may do unto thee what he did unto thy father."[10]

R. Jochanan said again: "Rain may descend even for the sake of one meritorious man; as it is written (Deut. 28, 12) *The Lord will open unto 'thee' his good treasure, the heaven, to give rain,* etc., but general

עשר תעשר. אמר לי ומאי עשר תעשר אמר ליה עשר בשביל שתתעשר אמר ליה מנא לך אמר ליה זיל נסי אמר ליה ומי שרי לנסויי לקודשא בריך הוא והא כתיב (דברים ו) לא תנסו את ה׳ אמר ליה הכי אמר רבי אושעיא חוץ מזו שנאמר (מלאכי ג) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה׳ צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די מאי עד בלי די אמר רמי בר חמא אמר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. אמר ליה אי הוה מטינא התם להאי פסוקא לא הוינא צריכנא לך ולרבי אושעיא רבך:

וחו אשכחיה רבי יוחנן לינוקא דריש לקיש דיתיב ואמר (משלי יט) אולת אדם תסלף דרכו ועל ה׳ יזעף לבו יתיב רבי יוחנן וקא מתמה אמר מי איכא מידי דכתיבי בכתובים דלא רמיזי באורייתא. אמר ליה אטו הא מי לא רמוזי והא כתיב (בראשית מב) ויצא לבם ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו דל עיניה וחזא ביה אתיא אימיה אפיקתיה אמרה ליה תא מקמיה דלא ליעביד לך כדעבד לאבוך:

ואמר רבי יוחנן מטר בשביל יחיד דכתיב (דברים כח) יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב וגו׳ לתת מטר ארצך. פרנסה בשביל רבים

9) See Baba Kama Fol. 117 that R. Jochanan's eyebrows had to be lifted with silver pincers.
10) See Baba Metzlah Fol. 84a.

prosperity comes only for the sake of the public at large; as it is written (Ex. 16, 4) *"I will rain for you bread from heaven."* An objection was raised: R. Jose, the son of R. Juda, said: "Three good leaders were given to Israel, and they are Moses, Aaron and Miriam; and three good gifts were given through them, namely: the well of water, the pillar and the Manna. The well of water [which Israel had along with them in the desert] was given them for the sake of Miriam; the cloud of glory [which led them by day was given them] for Aaron's sake, and the Manna [was given them] for Moses' sake. When Miriam died, the well vanished; as it is said (Num. 21, 1) *Miriam died there, and was buried there;* and immediately afterwards it is written: *And there was no water for the Congregation.* The well was then restored to Israel through the prayers of Moses and Aaron." When Aaron died, the *pillar* (cloud) of glory left; (as explained above page 141); the well and the pillar (cloud) of glory were restored to them for the sake of Moses; but when Moses died, everything vanished; as it is said (Zech. 11, 8) *And I removed the three shepherds in one month."* Did then Moses, Aaron and Miriam die in the same month? Behold Moses died in *Adar,* Aaron in *Ab,* and Miriam in *Nissan?* We infer from that passage that the three gifts which were given to Israel disappeared in the same month in which Moses died. Hence we can prove that support is given for the sake of even one man? Nay, with Moses it is different; for his merits were so great that he equalled the entire congregation."

R. Huna b. Manoach, R. Samuel b. Idi, and R. Chiya of Vastania were disciples of Raba. After Raba died, they came to R. Papa. When R. Papa would say something that was noquite pleasing to them, they would nod to each another; and he became downhearted (Ib. b). At one time in a dream the passage quoted above: *And I removed the three shepherds in one month,* was read to him. On the morrow when they departed from him he said to them: "May the Rabbis go in peace."[11] R. Shimi b. Ashi was alone a visitor at the college of R. Papa, and would put so many questions to him that it happened at times that R. Papa could not answer them. One day R. Shimi noticed R. Papa, who hid his face [while reciting

דכתיב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מיתיבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר ג׳ פרנסים טובים עמדו לישראל אלו הן משה, אהרן ומרים (פרק הפועלים עיין שם מהרש"א) ושלשה מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן באר, וענן ומן. באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה. מתה מרים נסתלק הבאר שנאמר (במדבר כ) ותמת שם מרים וכתיב בתריה ולא היה מים לעדה וחזרה בזכות שניהם. מת אהרן נסתלקו ענני כבוד שנאמר (שם כא) וישמע הכנעני מלך ערד (ר"ה פ"ק וע"ש בת"ה ובח"א) מה שמועה שמע. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכסבור ניתנה לו רשות להלחם בישראל והיינו דכתיב (שם כ) ויראו כל העדה כי גוע אהרן אמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו כדריש לקיש דאמר ריש לקיש כי משמש בד׳ לשונות אי, דלמא, אלא, דהא. חזרו שניהם בזכות משה. מת משה נסתלקו כולן שנא׳ (זכריה יא) ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד וכי בירח אחד מתו והלא מרים מתה בניסן ואהרן באב ומשה באדר אלא מלמד שנסתלקו כולם בירח אחד אלמא אשכחן פרנסה בשביל יחיד. שאני משה כיון דאלים זכותיה כרבים דמי:

רב הונא בר מנוח ורב שמואל בר אידי ורב חייא מווסתני׳ הוו שכיחי קמיה דרבא כי נח נפשיה דרבא אתו לקמיה דרב פפא כל אימת דהוה אמר להו שמעתא ולא הוה מסתברא להו הוו מרמזי אהדדי חלש דעתיה (ע"ב) אקרויה בחלמיה (זכריה יא) ואכחיד את שלשת הרועים למחר כי הוו מפטרי מיניה

אמר להו ליזלו רבנן לשלמא. רב שימי בר אשי הוה שכיח קמיה דרב פפא הוה מקשי ליה טובא יומא חד חזיה דנפל על אפיה שמעיה דאמר רחמנא ליצלן מכיסופא דשימי קביל עליה שתיקותא ותו לא אקשי ליה :

תניא רבי אליעזר אומר כל העולם כלו ממימי אוקינוס הוא שותה שנאמר (בראשית ב) ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה. אמר ליה ר' יהושע והלא מימי אוקינוס מלוחין הם אמר ליה מתמתקין הן בעבים רבי יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר (דברים יא) למטר השמים תשתה מים אלא מה אני מקיים ואד יעלה מן הארץ מלמד שהעננים מתגברין ועולין עד לרקיע ופותחין פיהם כנאד ומקבלין מי מטר שנאמר (איוב לו) יזוקו מטר לאדו והם מנוקבות ככברה ובארות ומחשרות מים על גבי קרקע שנא' (ש"ב כב) חשרת מים עבי שחקים ואין בין טיפה לטיפה אלא כמלא נימא ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנברא בו שמים וארץ שנא' (איוב ט) עושה גדולות עד אין חקר וכתיב (איוב ה) הנותן מטר על פני ארץ וכתיב להלן (ישעיה מ) הלוא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם וגו' עד אין חקר לתבונתו וכתיב (תהלים סה) מכין הרים וגו'.

תנו רבנן ארץ ישראל נבראת תחלה וכל העולם כולו נברא לבסוף שנאמר (משלי ח) עד לא עשה ארץ וחוצות. תנו רבנן ארץ ישראל שותה בתחלה וכל העולם כולו בסוף שנאמר (איוב ה) הנותן מטר על פני ארץ ושולח מים על פני חוצות ארץ ישראל שותה מי גשמים וכל העולם כולו שותה מתמצית משל לאדם שמגבן את הגבינה נוטל את האוכל ומניח את הפסולת. ארץ ישראל משקה הקדוש ברוך הוא בעצמו וכל העולם כולו משקהו על

the *Takhnun*[12] prayer] and overheard him pray: "May the Merciful One save me from the disgrace which I suffer at the hands of that Shimi." At that instant he resolved to be silent and not to trouble R. Papa with questions again.

We are taught in a Baraitha: R. Eliezer said: "The entire world drinks of the water of the ocean [coming from below]; as it is said (Gen. 2, 6) *But there went up a mist from the earth and watered the whole face of the ground.*" "How can that be?" R. Joshua said to him. "Are not the waters of the ocean salty?" Whereupon he replied: "They become sweet in the clouds." R. Joshua, however, says: "The entire world drinks of the water that comes from above, as it is said (Deut. 11, 11) *From the rain of heaven doth it drink water.* But how is the passage: *T' at there went up a mist from the earth,* to be taken? It means that clouds rise towards heaven, where they open their mouths like bags and drink in the water; as it is said (Job 36, 27) *For he taketh away drops of water, which are purified into rain in the mist;* and the mist is porous like a sieve, through which the rain descends to the earth; as it is said (II Sam. 22, 12) *Heavy masses of water, thick clouds of the skies,* and the space from one drop to another is only the width of a hair. From this it may be inferred that the day of rain is as great as was the day of creation of heaven and earth; as it is said (Job 9, 10) *Who doth great things which are quite unsearchable;* and it is also written (Ib. 5, 10) *Who giveth rain upon the surface of the earth;* and it is also written (Is. 40, 28) *Dost thou not know? Hast thou not heard? The God of everlasting is the Lord,* etc., *unsearchable is his understanding;* and again it is written (Ps. 65, 7) *Who setteth firmly the mountains,* etc.

(Fol. 10) Our Rabbis were taught: "The land of Israel was created first of all and the rest of the world later; as it is said (Prov. 8, 26) *While as yet he had not made the land and open fields.*" Our Rabbis were taught: "The land of Israel is watered first, and the rest of the world is being watered by the residue within the clouds. This may be likened unto a man who makes cheese; he uses what is edible, and leaves the refuse. "The land of Israel is watered by the Lord Himself, while the rest of the world is

watered by a messenger; as it is said (Job 5, 10) *Who giveth rain upon the surface the face of the fields.*" R. Joshua b. Levi, however, said that the entire world is *of the earth, and sendeth out waters over* watered by the drains of Eden; as it is said (Gen. 2, 10) *And a river went out of Eden to water the garden and from there it was parted and became four principal streams.* In a Baraitha we have been taught: "The sap of a field of the capacity of a *Kur*[12] of seed is enough to water a field of the capacity of a *Tarkab*[12] (one-sixtieth)."

Our Rabbis were taught: Egypt measures four hundred square *Parsah*,[13] and that is one-sixtieth of the size of Mesopotamia; Mesopotamia is a sixtieth part of the whole world; the earth is one-sixtieth of the garden of Eden; the garden is one-sixtieth of Eden and Eden is in turn only one-sixtieth of Gehenna. Thus it follows that the whole world is but like the lid of a pot in comparison with Gehenna, and Gehenna itself is immeasurable. Others, however, maintain that Eden is immeasurable.

(Ib. b.) (Gen. 42, 1) *And Jacob said to his sons, Why do ye look at one another.* Thus said Jacob to his children: "Do not make it appear unto Esau or Ishmael that you are sated, lest they envy you." Ib. 45, 24) *See that ye fall not out by the way.* R. Elazar said: "Thus said Joseph unto his brothers, 'Do not engage yourselves in *Halachik* discussions [while on the road], because you may fall out.'" Is this so? Did not R. Ilai, the son of R. Berachia, say that when two scholars travel together on the road and no word of Torah is discussed between them, they deserve to be burnt; as it is said (II Kings 2, 11) *And it came to pass, as they went on, speaking as they were going, that, behold, there came a chariot of fire, and parted them both asunder.* This is so only because they did speak, but if they had not spoken they would have been burned. [Hence on the road one should study the Torah!] This is not difficult to explain; the latter case refers to the narration of traditions and the former refers to deliberation. In a Baraitha it was explained that Joseph's instructions had the following meaning: You should not march hastily, and bring the sun into town (enter

ידי שליח שנאמר (איוב ה) הנותן מטר על פני ארץ ושולח מים על פני חוצות. אמר רבי יהושע בן לוי כל העולם כולו תמציתה של גן עדן הוא שותה שנאמר (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. תנא מתמצית בית כור שותה תרקב :

תנו רבנן מצרים הויא ד׳ מאות פרסה על ד׳ מאות פרסה ומצרים אחד מס׳ בכוש וכוש אחד מס׳ בעולם ועולם אחד מס׳ בגן וגן אחד מס׳ בעדן ועדן אחד מס׳ בגיהנם נמצא כל העולם כולו ככסוי קדרה לגיהנם. וגיהנם אין לו שיעור ויש אומרים עדן אין לו שיעור :

ויאמר יעקב לבניו למה תתראו (בראשית מב) אמר להם יעקב לבניו אל תתראו עצמכם כשאתם שבעים לא בפני עשו ולא בפני ישמעאל כדי שלא יתקנאו בכם. (שם מה) אל תרגזו בדרך אמר רבי אלעזר אמר להם יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה שמא תרגזו עליכם הדרך אינו והא אמר אלעאי ברבי ברכיה שני תלמידי חכמים שמהלכין בדרך ואין ביניהם דברי תורה ראויין לישרף שנאמר (מ"ב ב) ויהי המה הולכים הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם. טעמא דאיכא דבור הא ליכא דבור ראויין לישרף. לא קשיא הא למיגרס הא לעיוני. במתניתא תנא אל תפסיעו פסיעה גסה והכניסו חמה לעיר אל תפסיעו פסיעה גסה דאמר מר פסיעה

12) For the exact measure of a Kur or Tarkob see Jewish Encyclopedia.
13) A Persian mile.

גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. והכניסו חמה לעיר (פסחים פ"א פ' הכונס ע"ש רש"א) כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב שנאמר (בראשית מד) הבוקר אור והאנשים שולחו:

תנו רבנן בזמן שישראל שרוין בצער ופירש אחד מהם באים שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם ומניחין לו ידיהם על ראשו ואומרים זה שפירש מן הצבור אל יראה בנחמת צבור. תניא אידך בזמן שהצבור שרוי בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עליך נפשי ואם עושה כן עליו הכתוב אומר (ישעיה כב) והנה ששון ושמחה הרוג בקר ושחוט צאן אכול בשר ושתות יין אכול ושתה כי מחר נמות מה כתיב בתריה ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון אלא יצער אדם עם הצבור שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור שנא' (שמות יז) וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה וכי לא היה לו למשה כר אחד או כסת אחת לישב עליה אלא כך אמר משה הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם בצער וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור ושמא יאמר אדם מי מעיד בי אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידין בו שנאמר (חבקוק ב) כי אבן מקיר תזעק וכפים מעץ יעננה. דבי רבי שילא אמרי ב' מלאכי השרת המלוין לו לאדם הם מעידין עליו שנאמר (תהלים צא) כי מלאכיו יצוה לך. רבי חדקא אומר נשמתו של אדם היא

before sunset); i. e., you should not march hastily, for the master said: "Hasty steps take away one-five-hundredth part of a man's seeing; "and bring the sun into town" refers to R. Juda's saying; for R. Juda said: "A man should always leave and enter a town while it is still light; as it is said (Gen. 44, 3) *As soon as the morning was light, the men were sent away.*"

(Fol. 11) Our Rabbis were taught: "When the community of Israel is in trouble and one withdraws himself from them [refusing to share their sorrow], two ministering angels who accompany each man lay their hands upon his head and say: 'The Baraitha we are taught: "When the community when in distress shall not live to see the relief of the community.'" In another Baraitha we are taught that when the community is in distress one must not say: 'I will go to my house, eat, drink and make myself comfortable'; for concerning him the passage reads (Is. 22, 13) *And behold (there are) joy and gladness, in slaying oxen, and killing sheep, eating flesh, and drinking wine; 'Let us eat and drink; for to-morrow we must die';* and immediately follows: *Truly this iniquity shall not be purged from you till you die.* But a man must suffer (deny himself enjoyment), when the community suffers; for thus we find that Moses afflicted himself when the community suffered; as it is said (Ex. 17, 12) *But when the hands of Moses became heavy, they took a stone, and put it under him, and he sat thereon.* Did not Moses possess a pillow or bolster upon which he could have sat down? Yea; but Moses said thus: 'Since Israel lives in trouble I must therefore share their woes.' And he who afflicts himself in sympathy with the community, will live to see the relief of the community. One might perhaps say: 'Who will testify that I did not share the suffering of the community?' He should know that the stones and beams of his very house will bear testimony to this fact; as it is said (Hab. 2, 11) *For the stone will cry out of the wall, and the beam out of the woodwork will answer it.*" In the college of R. Shila it was said that the two angels who accompany a man will testify against him; as it is said (Ps. 91, 11) *For his angels will be given charge concerning thee.* R. Chidka says: "The soul of man will testify against him; as it

is said (Micah 7, 4) *Keep the doors of thy mouth from her that lieth in thy bosom.*" Still others say that the members of a man's body will testify against him; as it is said (Is. 43, 10) *Ye are my witnesses, saith the Lord.*

Samuel said: "A man who fasteth is called a sinner"; for it is said (Num. 6, 11) *And he shall make atonement for him, for that he sinned with his soul.* Wherein did he sin with his soul? We must say that it refers to the sin of having abstained from wine. He holds the same opinion as we are taught in a Baraitha of the Tana, R. Elazar Hakapar the Great, who says: "Is this not an *a fortiori* reasoning? If one abstains from drinking wine he is called a sinner; how much more should one be called a sinner if he abstains from everything (i. e., fasts)." R. Elazar, however, says: "On the contrary, he is called holy; as it is said (Ib. 5) *He shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.* Is this not proved *a fortiori?* If one who simply obstains from wine is termed *holy,* how much more so should one who abstains from everything (i. e., fasts) be termed *holy?*" But how will Samuel explain the passage that calls such a man *holy?* This refers only to one who lets his hair grow. But how will R. Elazar explain the passage that calls such a man *a sinner?* This applies only to one who defiles himself. Did R. Elazar indeed say that fasting is a sin? Behold, R. Elazar said: "A man shall always think of himself (Ib. b.) as if sanctity rests within his entrails; for it is said (Hos. 11, 9) *The Holy One is within thee.*"[14] This is not difficult to explain. The latter refers to a case where one can endure the pains of abstinence, but the former refers to a case where he could not endure suffering. Resh Lakish said: "Such a man [who does not fast] is to be termed *Chasid* (pious); as it is said (Pr. 11, 17) *He who takes care of his soul is a pious man.*" R. Jeremiah b. Abba said in the name of Resh Lakish: "It is not lawful for a scholar to fast, because through [wickedness of] fasting he diminishes Heavenly work." R. Shesheth said: "If a young scholar sitteth and fasteth, a dog may even eat his meal." [for he remains without health to study the Torah].

מעידה עליו שנאמר (מיכה ז) משוכבת חיקך שמור פתחי פיך. ויש אומרים איבריו של אדם מעידים בו שנאמר (ישעיה מג) אתם עדי נאם ה׳ :

אמר שמואל כל היושב בתענית נקרא חוטא שנאמר (במדבר ו) וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזו נפש חטא אלא שציער נפשו מן היין והלא דברים קל וחומר ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה. רבי אלעזר אומר נקרא קדוש שנאמר (שם) קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו והלא דברים קל וחומר ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא קדוש המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה ולשמואל הא איקרי קדוש ההוא אגדל פרע קאי. ורבי אלעזר הא איקרי חוטא ההוא דמסאיב נפשיה. ומי אמר רבי אלעזר הכי והא אמר רבי אלעזר לעולם יראה אדם עצמו (ע"ב) כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמר (הושע יא) בקרבך קדוש לא קשיא הא דמצי לצעורי נפשיה הא דלא מצי לצעורי נפשיה. ריש לקיש אמר נקרא חסיד שנאמר (משלי יא) גומל נפשו איש חסד. אמר רבי ירמיה בר אבא אמר ריש לקיש אין תלמיד חכם רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים. אמר רב ששת האי בר בי רב דיתיב בתעניתא כלבא ליכול שירותיה :

14) TThe text for "within thee" is B'kirbacha, which may also be read Kirbo (its inside) (Lev. 1, 9) referring to the entrails. See also above—where the Rabbis interpreted the same passage differently. We interpreted the passage according to the explanation of Resh Lakish although Lesser explains it differently.

(Deut. 32, 4) *The God of truth, and without iniquity. God of truth,* i. e., just as the wicked will be punished in the world hereafter even for the slightest offense which they may commit here on earth, so also are the righteous to be held to account in this world even for the slightest transgression committed; *And without iniquity;* i. e., just as the righteous will be rewarded in the future world even for the least meritorious act, so also are the wicked rewarded in this world even for the least meritorious act. (Ib.) *Just and right is He.* They [Our Rabbis] say that when a man dies and comes into the world beyond, all his deeds are laid open before him in detail, and he is told: "So and so hast thou done in that place and on that day." Whereupon he answers: "Yea," and he is told to sign his name, which he signs, as it is said (Job 37, 7) *He sealeth it on the hand of every man.* And not this alone, but he also acknowledges the justice of the verdict and says: "You have judged me righteously," to justify the passage (Ps. 51, 6) *In order that thou mayest be righteous when thou speakest, be justified when thou judgest.*

(Fol. 14b) R. Elazar said: "A prominent man must not clothe himself in sackcloth [when in distress], unless he knows for certainty that his prayers will be answered, as was the case with King Jehoram, the son of Achab, concerning whom it is said (II Kings 6, 30) *And it came to pass when the king heard the words of the woman, that he rent his clothes—now he was passing by the wall and the people looked, and behold, he had sackcloth within upon his flesh."* R. Elazar said further: "Not everyone has the right to fall upon his face nor has everyone the right to rend his clothes, [as a sign of grief]; only for such as Moses and Aaron does it behoove to fall upon their faces; but for men like Joshua and Caleb it is fitting that they rend their garments." Moses and Aaron fell upon their faces, as it is said (Num. 14, 5) *And Moses and Aaron fell,* etc.; Joshua and Caleb rent their garments, כ. Nachmeni, however, objected and said: *and Kaleb the son of Jephune of those that had spied out the land, rent their garments.* R. Zera, and according to others R. Samuel b Nachmeni, however objected and said: "If it were said, *Joshua and Caleb rent their garments,* the statement of R. Elazar would

(דברים לב) אל אמונה ואין עול אל אמונה כשם שנפרעין מן הרשעים לעולם הבא אפילו על עבירה קלה שעושין כך נפרעין מן הצדיקים בעולם הזה על עבירה קלה שעושין ואין עול כשם שמשלמים שכר לצדיקים לעולם הבא אפילו על מצוה קלה שעושים כך משלמים שכר לרשעים בעולם הזה אפילו על מצוה קלה שעושין. צדיק וישר הוא אמרו בשעת פטירתו של אדם לבית עולמו כל מעשיו נפטרין לפניו ואומרים לו כך וכך עשית במקום פלוני ביום פלוני והוא אומר הן ואומרים לו חתום וחותם שנאמר (איוב לז) ביד כל אדם יחתום ולא עוד אלא שמצדיק עליו את הדין ואומר להם יפה דנתוני לקיים מה שנאמר (תהלים נא) למען תצדק בדברך וגו׳ :

(דף יד ע״ב) אמר רבי אלעזר אין אדם חשוב רשאי לחגור שק על בשרו אלא אם כן נענה כיהורם בן אחאב שנאמר (מ״ב ו) ויהי כשמוע המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו והוא עובר על החומה וירא העם והנה השק על בשרו מבית. ואמר רבי אלעזר לא הכל בנפילה ולא הכל בקריעה משה ואהרן בנפילה יהושע וכלב בקריעה משה ואהרן בנפילה שנאמר (במדבר יד) ויפול משה ואהרן וגו׳ יהושע וכלב בקריעה דכתיב

be correct; but as it states, *And Joshua and Caleb rent,* etc., [in a co-ordinate term] it signifies that they did both [fall upon their faces and rend their garments]."

(Fol. 15) R. Elazar said again: "Not to everyone is it permitted to praise God by rising or by bowing. Kings may do so by rising, and princes by bowing. Kings may do so by rising, as it is said (Is. 49, 1) *Thus hath said the Lord, the Redeemer of Israel, his Holy One, to Him who is despised of men, to him who is abhorred of nations, to a servant of rulers, kings shall see and arise.* Princes may do so by prostrating themselves, as it is said (Ib.) *Princes, and they shall prostrate themselves.*" R. Zera, and according to others Samuel b. Nachmeni, contradicted this: "If the verse read, *and princes shall prostrate themselves,* it would be correct; but since it reads *princes, and they shall prostrate,* etc., it implies that they may do both."

R. Nachman b. Isaac said: "I will also remark that not everyone is worthy of obtaining light [of the Torah], and not everyone is worthy to have joy resulting from meritorious deeds. The righteous are deserving of light and the upright of joy, as it is said (Ps. 97, 11) *Light is sown for the righteous, and gladness for the upright in heart.*"

## CHAPTER TWO.

(Fol. 15) MISHNAH: The eldest among them then addresses them in touching terms, as follows: "My brethren! Behold! It is not said concerning the [repentance of the] Ninevites, that God regarded their enveloping themselves in sackcloth, and considered their fast-days but that (Jon. 3, 10) *God saw their good deeds, that they had turned from their evil way,* and so says the tradition (Joel 11, 13) *Rend your heart instead of your garments and return unto God.*"

(Fol. 16) GEMARA: Our Rabbis were taught: If there is an aged one among them, he should address the congregation; if not, then a scholar should address them. And if there is neither then a prominent man from amongst their own should address them." Does the venerable man mentioned above refer even to one who is not a scholar? Said Abaye: "It means that if the eldest among them was also a scholar, he should address

ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם :

(דף טו) ואמר רבי אלעזר לא הכל בקימה ולא הכל בהשתחואה מלכים בקימה ושרים בהשתחואה מלכים בקימה שנא׳ (ישעיה מט) כה אמר ה׳ גואל ישראל וגו׳ לבזה נפש וגו׳ מלכים יראו וקמו ושרים בהשתחואה שנאמר שרים וישתחוו מתקיף לה רבי זירא ואיתימא רבי שמואל בר נחמני אי כתיב ישתחוו כדקאמרינן השתא דכתיב וישתחוו הא והא עבוד :

ארנב״י אף אני אומר לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה צדיקים לאורה וישרים לשמחה שנאמר (תהלים צז) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה :

## סדר תעניות פרק שני

(דף טו) משנה והזקן שבהם אומר לפניהם דברי כבושין אחינו לא נאמר באנשי נינוה וירא האלהים את שקם ואת תעניתם אלא (יונה ג) וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וכן הוא אומר בקבלה (יואל ב) וקרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו אל ה׳ אלהיכם :

(דף טז) גמרא תנו רבנן יש שם זקן אומר זקן ואם לאו אומר חכם ואם לאו אומר אדם של צורה אמו זקן דאמרינן אף על גב דלאו חכם הוא אמר אביי הכי קאמר יש

שם זקן והוא חכם אומר זקן והוא חכם אין שם זקן והוא חכם אומר חכם אין שם לא זקן ולא חכם אומר אדם של צורה אחינו לא שק ולא תענית גורמין אלא תשובה ומעשים טובים גורמין שכן מצינו באנשי נינוה שלא נאמר בהם וירא האלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה. (יונה ג) ויתכסו שקים האדם והבהמה מאי עבוד אסרי את הבהמה לחוד והולדות לחוד אמרו רבונו של עולם אם אתה מרחם עלינו אנו מרחמים על אלו ואם אין אתה מרחם עלינו אין אנו מרחמים על אלו. (שם) ויקראו אל אלהים בחזקה מאי אמור אמר רב שמואל אמרו לפניו רבונו של עולם עלוב ושאינו עלוב יכול ושאינו יכול צדיק ורשע מי נדחה מפני מי. (שם) וישובו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם מאי ומן החמס אשר בכפיהם אמר שמואל אפילו גזל מריש ובנאו בבירה מקעקע את הבירה כולה ומחזיר מריש לבעליו:

(דף יח) תניא (פ"ק דר"ה וע"ש מהרש"א) בעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא טבתא ליהודאי דלא יעידון מן אורייתא שפעם אחת נגזרה גזירה על ישראל שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה עשה יהושע בן שמוע וחביריו הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצוין אצלה אמרה להם בואו והפגינו בלילה עמדו והפגינו בלילה ואמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו לא בני אב אחד אנחנו לא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרין

them; otherwise a scholar, even if he was younger, should address them; and if there was no scholar among them, then a prominent man should address them saying: 'Brethren! Because neither sackcloth nor fasting causes [forgiveness], but repentence aand meritorious deeds; for thus we find in the case of the Ninevites. It is not written that *God regarded their having wrapped themselvves in sackcloth and considered their fast-days,* but that *God saw their works, that they had turned from their evil way.*'" (Ib.) *And man and beast were covered with sackcloth.* What did the Ninevites do? They separated the suckling animals from their mothers and said: "Sovereign of the Universe! If Thou wilt have mercy upon us then we will have mercy upon these; but if Thou wilt not have mercy upon us, we will not have mercy upon these." (Ib.) *And they called unto God with might.* What does *with might* signify? R. Samuel maintains that they said: "Sovereign of the Universe! If one is submissive, and the other is not; if one is capable of enduring, and one is not; a righteous, and a wicked; which should yield? (Ib.) *And every one turned from his evil way, and from the violence which was in their hands.* What does *from the violence which was in their hands* signify? Samuel said: "If a man had wrongfully appropriated a beam which he had used in building a house, he tore down the house and restored the beam to its lawful owner."

(Fol. 18) We are taught in a Baraitha: On the twenty-eighth of *Adar,* the good news came to the Jews that they were no longer prohibited from studying the Law, for the king [of Syria had earlier] issued a decree, forbidding them to study the Law, and to circumcize their sons, yet compelling them to desecrate the Sabbath. What did Joshua b. Shamua and his friends do? They straightway took counsel with a certain matron, whose house the celebrated people of the city frequented. She said to them: "Go and cry aloud at night." They did as she advised and cried aloud: "Oh, heavens! Are we not all brethren? Are we not all the children of one Father? Are we not all the children of one mother [earth]? Why should we be treated differently from any other nation, and from all other peoples who speak other languages, for ye issue such cruel edicts against us?" Whereupon the

decrees were annulled, and that day was then declared a holiday.

(Ib. b) Who is Torainos? It was related: When Torainos was about to slay Lolaninos and his brother Pappus in Ludkia (Lydda), he said to them: "If it be true that you are of the same nation as that of Hananiah, Mishael and Azariah, then let your God come and save you from my hands as He did them from the hand of Nebuchadnezzar."[1] They answered: "Hananiah, Mishael and Azariah were perfectly righteous men, worthy that a miracle should happen to them; and Nebuchadnezzar was a righteous king, worthy that a miracle should be wrought through him; but we have incurred the death penalty before Heaven in any event, and if thou shouldst not slay us, God has other agents like bears, lions and leopards that may kill us. The reason why the Holy One, praised be He! has delivered us into your hand is because He is ready to hold thee to account for our blood which thou wilt shed." In spite of this, he had them executed, and it was further related that he did not leave his place before two envoys arrived from Rome and broke his skull with clubs.

## CHAPTER THREE.

(Fol. 19b) Our Rabbis were taught: Once it happened that the Israelites came to Jerusalem for the festivals, and there was not sufficient water for them to drink. So Nakdimon ben Gurion went to a general and said to him: "Lend me twelve wells of water for the pilgrims, and I promise you to return either the twelve wells of water or in lieu thereof twelve talents of silver, at a certain fixed time." As soon as the last day of the stated time arrived, the general sent word early in the morning to Nakdimon ben Gurion: "Send me either the [wells of] water or the money." Nakdimon replied: "I have still the whole day's time." At noon the same demand was made, and the same answer given. Late in the afternoon the general sent to Nakdimon demanding either the wells of water or the silver, and received the same reply: "There is time; the day is not yet over." The general laughed at the idea, and remarked: "The whole year had elapsed without rain (Fol. 20), and now it will rain!" Full of

1) See Daniel.

עלינו גזירות קשות ובטלום ואותו היום עשאוהו יום טוב :

(ע"ב) מאי טוריינוס אמרו כשבקש טוריינוס להרוג את לוליאנוס ואת פפוס אחיו בלודקיא אמר להם אם מעמו של חנניה, מישאל ועזריה אתם יבא אלהיכם ויצילכם מידי כדרך שהציל לחנניה, מישאל ועזריה מיד נבוכדנאצר אמרו לו חנניה מישאל ועזריה צדיקים גמורים היו וראוין ליעשות להם נס ונבוכדנאצר מלך הגון היה וראוי ליעשות נס על ידו ואותו רשע הדיוט הוא ואינו ראוי ליעשות נס על ידו ואנחנו נתחייבנו הריגה למקום ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש ביד המקום הרבה דובים יש הרבה אריות יש הרבה נמרים יש שפוגעין בנו והורגין אותנו ולא מסרנו הקב"ה בידך אלא שעתיד ליפרע דמינו מידך אף על פי כן הרגם מיד אמרו לא זזו משם עד שבאתה דיופלי מרומי ופצעו את מוחו בגזירין :

## סדר תעניות אלו פרק שלישי

(דף יט ע"ב) תנו רבנן פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים ולא היה להם מים לשתות הלך נקדימון בן גוריון אצל הגמון אחד שהיה שם אמר ליה הלוני שתים עשרה מעינות מים לעולי רגלים ואני אתן לך שתים עשרה מעינות מים ואם לאו הריני נותן לך שתים עשרה ככרי כסף וקבע לו זמן כיון שהגיע זמנו ולא ירדו גשמים בשחרית שלח לו שגר לי או מים או מעות שלח לו עדיין יש לי שהות ביום וכן בצהרים וכן במנחה שלח לו שגר לי או מים או מעות שלח לו עדיין יש לי שהות ביום לגלג עליו אותו הגמון אמר אפשר כל השנה כלה לא ירדו גשמים (דף כ)

confidence he went to his bath rejoicing [over the prospect of soon possessing the money due him]. At the same time that he entered his bathroom, Nakdimon, sorrowful, went into the Temple, wrapped himself in his cloak, and commenced to pray, saying: "Sovereign of the Universe! It is known and revealed to Thee, that neither for the sake of my own glory nor for my father's house have I done this, but for the glory of Thy name, that the pilgrims in Jerusalem should have water." Immediately upon this the sky became clouded, rain began to fall, and the twelve wells were filled to overflowing. When the general stepped out of his bathhouse, Nakdimon went out of the Temple, and they both met. Nakdimon said to him: "Refund me the amount for the water in excess of that which I borrowed from thee." The general replied: "I know well that your God caused the world to storm only for your sake, yet I can still demand the amount due me, for the sun has already set and the rain descended after the appointed time had expired." Nakdimon then re-entered the Temple, again wrapped himself in his cloak, and commenced to pray, saying: "Sovereign of the Universe! Announce to the world that Thou hast favorites here on earth! And just as Thou hast wrought a miracle for me in the first instance, so do it only this time." Whereupon the clouds immediately scattered, and the sun again commenced to shine. The general, meeting Nakdimon afterwards, remarked: "Had the sun not reappeared, I should have had a valid claim for the amount of money due me." We have learned in a Baraitha: His original name was not Nakdimon, but Boni, and he was called Nakdimon because for his sake did the sun break through again (after having set).

Our Rabbis were taught: "For the sake of each of the following three men the sun broke through (reappeared): Moses, Joshua and Nakdimon ben Gurion." Regarding Nakdimon ben Gurion we have the above. In the case of Joshua it is written (Jos. 10, 13) *And the sun stood still in the midst of the heavens.* But whence do we adduce that the sun reappeared for the sake of Moses? R. Elazar said: "This may be inferred through the rule of analogy, comparing the words *Acheil.* It is written (Deut. 2, 25) *This day will I commence*

ועכשיו ירדו גשמים מיד נכנס לבית המרחץ בשמחה ובעוד שאותו הגמון בבית המרחץ נכנס נקדימון בן גוריון לבית המקדש כשהוא עצב ונתעטף ועמד בתפלה ואמר לפניו רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך עשיתי כדי שיהיו מים מצויין לעולי רגלים מיד עלו עבים וירדו להם גשמים עד שהיו מלאות כל המעיינות והותירו יצא אותו הגמון מן המרחץ ונקדימון בן גוריון יצא מבית המקדש כשפגעו זה בזה אמר ליה תן לי דמי מים יותר שיש לי בידך אמר ליה יודע אני שאלהיך לא הרעיש את העולם אלא בשבילך אלא עדיין יש לי פתחון פה עליך שאוציא ממך מעותי שכבר שקעה חמה ומים ברשותי ירדו חזר ונכנס נקדימון בן גוריון לבית המקדש ונתעטף ועמד בתפלה אמר לפניו רבונו של עולם הודע שיש לך אהובים בעולמך וכשם שעשית לי נס בראשונה כן עשה לי נס באחרונה מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה חמה אמר אותו הגמון אלמלא שנקדה חמה היה לי פתחון פה עליך שאוציא ממך את מעותי. תנא לא נקדימון שמו אלא בוני שמו ולמה נקרא שמו נקדימון שנקדרה חמה בעבורו :

תנו רבנן ג׳ נקדה להם חמה ואלו הן משה, ויהושע ונקדימון בן גוריון. נקדימון בן גוריון הא דאמרן, יהושע דכתיב (יהושע י) וידום השמש וירח עמד אלא משה מנא ליה אמר רבי אלעזר אתיא אחל אחל כתיב הכא (דברים ב) אחל תת פחדך וכתיב התם

(*Acheil*) *to put the dread of thee,* and (Jos. 3, 7) *This day will I commence* (*Acheil*) *to make thee great.* R. Samuel b. Nachmeni, in the name of R. Jonathan, said, "We infer it through the word *Teith.* It is written (Deut. 2, 25) *Will I begin to put* (*Teith*) *the dread of you,* and it is written (Jos. 10, 12) *In the day when the Lord delivered up* (*Teith*) *the Emorites.*" R. Jochanan said: "It may be adduced from the passage itself (Deut. 2, 25) *Whoever will hear of thee shall tremble and shall quake because of thee.* When did they tremble and quake? At the time when the sun remained still for the sake of Moses."

Our Rabbis were taught: A man must at all times be yielding like a reed, and not unbending like a cedar-tree. It once happened that R. Elazar b. R. Simon went from the tower of G'dor, where his teacher lived, and as he was leisurely riding on an ass over the banks of the river, he greatly rejoiced and felt very proud because of the great knowledge he had learned [from his master]. (Ib. b) On the way he met a man who was horribly ugly. "Peace unto thee, my teacher," said the latter to R. Elazar, to which R. Elazar did not respond, but merely rejoined: "Good-for-nothing, are all the people of thy town as homely as thou art? How terribly ugly thou art! Are all thy townsmen as ugly as thou art?" "That I know not," replied the man; "but it would be well that thou shouldst go to the Architect who formed me and say to Him: 'How ugly is this vessel Thou hast made!'" Realizing that he had sinned against the man, R Elazar dismounted and prostrating himself before him, saying: "I have sinned against thee, forgive me, I pray thee!" But the man refused, saying: "Nay, I shall not forgive thee until thou shalt go to the architect who formed me and say to Him: 'How ugly is this vessel Thou hast made!'" R. Elazar, however, would not leave the man, and followed him on foot until they reached the city where R. Elazar dwelt. The inhabitants of the city [being informed of R. Elazar's arrival] went out to greet him, saying to him: "Peace be unto thee, our Rabbi, our Rabbi! Our teacher, our teacher!" The ugly man who preceded R. Elizar asked them whom they were addressing with "Rabbi" and "Teacher"? "The man who is following thee," they answered. He then

(יהושע ג) אחל גדלך. רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן אתיא תת תת כתיב הכא תת אחל תת פחדך וכתיב התם (שם י) ביום תת ה׳ את האמורי וגו׳. רבי יוחנן אמר אתיא מגופיה דקרא (דברים ב) אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך אימתי ורגזו וחלו מפניך בשעה שעמדה לו חמה למשה:

תנו רבנן לעולם יהא אדם רך כקנה ולא יהא קשה כארז מעשה שבא רבי אלעזר ב׳ בי שמעון ממגדול גדור מבית רבו והיה רוכב על חמור ומטייל על שפת הנהר ושמח שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה (ע״ב) נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר אמר לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו אמר ליה ריקה כמה מכוער אותו האיש שמא כל בני עירך מכוערין כמותך אמר ליה איני יודע אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית כיון שידע בעצמו שחטא ירד מן החמור ונשתטח לפניו ואמר ליה נעניתי לך מחול לי אמר ליה איני מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאני ואמור לו כמה מכוער כלי זה שעשית היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו יצאו בני עירו לקראתו והיו אומרים לו שלום עליך רבי רבי מורי מורי אמר להם למי אתם קורין רבי רבי אמרו לו לזה שמטייל אחריך אמר להם אם זה רבי

said to them: "If he be a Rabbi, then may there not be many like him in Israel." "Why not?" they asked. "Because," replied he, "so and so did he do unto me." "Still forgive him," the community pleaded with that man, for he is a great man in the study of the Torah." And he said: "Only for your sakes will I forgive him, but upon one condition: that he shall not do likewise again." Immediately following this, R. Elazar went forth and preached: "A man should be yielding like a reed and not unbending like cedar."

There was a wall in Nehardea which was resting on a weak foundation, and although [it was solid enough that] it had been standing thus for thirteen years, and had not fallen, nevertheless Rab and Samuel would never pass by beneath it. One day R. Ada b. Ahaba came to Nehardea, [and while passing that wall] Samuel said to Rab: "Let the master go with me all around so as to avoid the wall." But Rab replied: "To-day this is not necessary, for R. Ada is with us, and his virtues are such that I have no fear for anything."

R. Huna had wine in a room which was in an unsafe condition, and the walls of which were momentarily expected to fall. He wished to remove the wine, [but was afraid to enter the room]. So he got R. Ada b. Ahaba to enter the room with him and engaged him there in a discussion of an *Halacha,* until his men removed the wine. After they had left, the walls of the room caved in. When R. Ada realized how he had been used, he became angry, for he agreed with R. Janai, who said: "A man should never expose himself to danger expecting that a miracle will be wrought for him; for it may be that such a miracle will not be wrought, and even if a miracle be wrought for him, it will be deducted from the rewards due him for his merits." R. Chanin said: "What is the Biblical passage for this? (Gen. 23, 11) *I am not worthy of all the kindness,* etc." Wherein lay the greatness of Ada b. Ahaba? As we are taught: The disciples of R. Ada b. Ahaba asked him: "Why have you lived so long?" He replied: "I was never angry in my house; I never superseded a superior; I never thought of Divine subjects in unclean alleys; I never walked four cubits without studying the Torah or without *Phylacte-*

אל ירבו כמותו בישראל אמרו לו מפני מה אמר להם כך וכך עשה לי אמרו לו אף על פי כן מחול לו שאדם גדול הוא בתורה אמר להו בשבילכם הריני מוחל לו ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן מיד נכנס רבי אליעזר ברבי שמעון ודרש לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז:

ההיא אשיתא רעיתא דהות בנהרדעא דלא הוה חלף רב ושמואל תותא אף על גב דקימה באתרה תליסר שנין ולא נפלה יומא חד איקלע רב אדא בר אהבה להתם אמר שמואל לרב ניתי מר ונקיף אמר ליה לא צריכנא האידנא דהא איכא רב אדא בר אהבה בהדן דנפישא זכותיה ולא מסתפינא:

רב הונא הוה ליה חמרא בההוא ביתא דהות רעיעא בעא לפנוייה ליה עייליה לרב אדא בר אהבה להתם משכיה בשמעתא התם עד דפנייה בתר דנפקו נפל ביתא ארגיש רב אדא בר אהבה ואיקפד. סבר לה כי הא דרבי ינאי דאמר רבי ינאי לעולם אל יעמיד אדם עצמו במקום הסכנה ויאמר שעושין לו נס שמא אין עושין לו נס ואם תמצא לומר עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו. אמר רב חנן מאי קרא דכתיב (בראשית לב) קטונתי מכל החסדים וגו׳. מאי הוה עובדיה דרב אדא בר אהבה כי הא דאיתמר שאלו תלמידיו את רב אדא בר אהבה במה הארכת ימים אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי בפני מי שגדול ממני בחכמה ולא הרהרתי במבואות המטונפות ולא הלכתי ד׳ אמות בלא

*ries;* I never slept in the house of study, neither regularly nor took a nap; I never rejoiced when my neighbor was in misfortune, and I never called my fellow man by a nickname."

Raba asked Raphram b. Papa: "Let the master relate to us some of those five things which R. Huna did." And he replied: "I do not remember anything of his youth; but when he was of mature age, I know that whenever there was a cloudy and stormy day he would have himself taken out in a gilded carriage to inspect the city, and ordered every threatening wall to be torn down. If the owner [of that wall] could afford, then he rebuilt it; but whenever the owner could not afford to have it rebuilt, R. Huna would rebuild it at his own expense. On every eve of Sabbath he would send his servants to the markets with instructions to purchase all the vegetables which were left over with the gardners unsold, and throw them into the stream, [in order that they might not be put on sale again the following week, in an unwholesome condition]." Let him rather distribute them among the poor? He thought the poor might rely upon it and would not buy any at all. Then let him use them as food for the animals? Because he held that articles which a man can use as food must not be purchased as fodder for cattle. Then why should he have bought it altogether? Because this would cause them to trouble the public [by not bringing their vegetables] the next time. "Whenever he obtained a medicine he would fill it in a jar and place it at the entrance of his door saying: 'Who ever desires may come and partake of it.' When sitting down to a meal, he would throw open the doors and call out: 'Who ever desires to eat, let him come in and do so!'" "All the above I could accomplish," Raba said, "with the exception of throwing open my doors and inviting everybody to eat; (Fol. 21) for there are a great many poor people in Mechuzza, and I could not feed them all."

Ilpha and R. Jochanan studied the Torah together. They were in very poor circumstances and even in want of food. So they said: "Let us rise and go unto business, thereby maintaining what is written (Deut. 15, 4) *Indeed, there should be no needy man among thee.*" They betook themselves and

תורה ובלא תפילין ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא ששתי בתקלת חברי ולא קראתי לחברי בחכינתו ואמרי לה בחניכתו:

אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעליותא דהוה עביד רב הונא אמר ליה בינקותיה לא דכירנא בסיבותיה דכירנא דכל יומא דעיבא הוו מפקין ליה בגוהרקא דדהבא וסייר לה לכולא מתא וכל אשיתא דהות רעיעתה הוה סתר לה אם אפשר למרה בני לה ואם לא בנו לה איהו מדנפשיה. וכל פניא דמעלי שבתא הוה משדר שלוחא לשוקא וכל ירקא דהוה יתיר לגינאי זבין להו ושדי להו בנהרא וניתבוה לעניים אמר זימנין דסמכא דעתייהו ולא אתי למזבן. ולשדייה לבהמה סבר מאכל אדם אין מאכילין אותו לבהמה ולא ליזבנן כלל נמצאת אתה מכשילן לעתיד לבא. כד הוה ליה מילתא דאסותא הוה מלי כוזא דמיא ותלי ליה בסיפא דביתא ואמר כל דבעי ליתי ולשקול. כי הוה כריך ריפתא הוה פתח לדשא ואמר כל מאן דצריך ליתי וליכול. אמר רבא כולהו מצינא מקיימנה לבר מהא דלא מצינא למעבד (דף כא) משום דנפישי בני חילא דמחוזא:

**אילפא** ורבי יוחנן הוו גרסי **באורייתא** דחיקא להו מלתא טובא אמרו ניקום וניזול וניעביד עיסקא ונקיים בנפשין (דברים טו) אפס כי לא יהיה בך אביון אזלו איתיבו תותי

sat down beneath an unsafe wall and ate their meal. Soon two angels appeared, and R. Jochanan heard one of them say to the other: "Let us throw the wall down upon them and kill them, for they are about to neglect eternal life (study), and busy themselves with temporary life (business)." But the other angel replied: "Let them alone; for there is one of them whom the time will succor and who will shortly become great." R. Jochanan heard this, but Ilpha did not, and the former asked: "Did the master hear anything?" "Nay, I heard nothing," replied Ilpha. So R. Jochanan thought: "Because I heard it and Ilpha did not, in all probability I am the one to whom the time will succor." And he said to Ilpha: "I have considered it and will return to continue the study of the Torah, thus fulfilling another passage (Ib. 11) *For the needy will not cease out of the land.*" Thus R. Jochanan returned to his studies and Ilpha engaged himself in business. By the time Ilpha returned [from a business trip] R. Jochanan had become the chief of the college. The scholars afterwards said to Ilpha: "If thou hadst stayed here with us, [and had continued the study of the Torah], we would have made thee the chief of the college." [To prove that he is still the great scholar] he went, hung himself upon the mast of a ship, and said: "Let any one ask me a law from any of the Baraithas of R. Chiya and R. Oshiya, and if I do not show the Mishnaic origin of that law, I shall fall down from the mast of the ship into the water." An old scholar thereupon came and asked him, etc.

It was said of Nachum, the man of Gam-Zu, who was blind on both eyes, crippled on both hands, both of whose legs were crushed and whose whole body was covered with sores, and who was lying in a bed in a tottering house the legs of which stood in buckets of water so as to prevent worms from reaching his body, that when his disciples wanted to remove his bed first and then his furniture, he said to them: "My children! First take out everything contained in this house and then remove my bed; for ye can rest assured that as long as I am in this house it will not fall." They did so, and after removing his bed the house caved in. His disciples then said to him: "Rabbi, since thou art such a perfectly right-

גודא רעיעא הוו קא כרכי סיפתא אתו תרי מ"ה שמעיה רבי יוחנן דקאמר חד לחבריה נישרי עלייהו האי גודא ונקטלינהו שמניחין חיי העולם ועוסקין בחיי שעה אמר ליה אידך שבקינהו דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא. רבי יוחנן שמע אילפא לא שמע. אמר ליה רבי יוחנן לאילפא שמע מר מידי אמר ליה לא. אמר מדשמעי אנא ואילפא לא שמע שמע מינה לדידי קיימא לי שעתא אמר ליה רבי יוחנן איהדר ואקיים בנפשאי כי לא יחדל אביון מקרב הארץ ר"י הדר אילפא לא הדר. עד דאתא אילפא מלך רבי יוחנן. אמרו לו אי יתיב מר לא הוה מליך מר אזל תלא נפשיה באסקריא דספינתא אמר אי איכא דשאיל לי במתניתא דרבי חייא ורבי אושעיא ולא פשטינא ליה ממתניתין נפילנא מאסקריא דספינתא וטבענא אתא ההוא סבא תנא ליה האומר תנו שקל לבני וכו':

אמרו עליו על נחום איש גם זו שהיה סומא מב' עיניו וגידם משתי ידיו וקיטע מב' רגליו וכל גופו מלא שחין והיה מוטל בבית רעוע ורגלי מטתו מונחין בספלין של מים כדי שלא יעלו עליו נמלים פעם אחת בקשו תלמידיו לפנות מטתו ואחר כך לפנות את הכלים אמר להם בני פנו את הכלים ואחר כך פנו את מטתי שמובטח לכם כל זמן שאני בבית אין הבית נופל פינו את הכלים ואחר כך פינו את מטתו ונפל הבית. אמרו לו תלמידיו רבי וכי מאחר

eous man, why, then, art thou so terribly afflicted?" "My children!" replied he, "I myself am the cause of it. I was at one time on my way to the house of my father-in-law, and had with me three asses, one laden with food, another with drink, and the third with delicacies. In the course of my journey a poor man approached me and said: 'Rabbi, give me some food,' and I answered: 'Wait until I can unload my asses.' But before I had done so, the poor man expired. So I fell on his face and said: 'My eyes, which had no consideration for thy eyes, may they become blind! My hands, which had no mercy upon thy hands, may they become crippled! My feet, which had no pity upon thy feet, may they be crushed!' And I could not find any satisfaction until I had said: 'May my whole body become covered with sores.'" Said his disciples to him: "Woe is unto us that we must see thee in such a condition." And he replied: "Woe would have been unto me had ye not seen me in such a condition."

Why was he called Nachum, the man of Gam-Zu? Because whenever anything happened to him he would say: *Gam Zu Le-Tobah* (this also is for good). It once happened that the Israelites desired to send a present to an imperial house. The question as to who should go was discussed, and Nachum Ish Gam-zu was finally selected, for he was accustomed to miracles. They sent through him a casket full of precious stones and pearls. When he arrived at his quarters for the night, thieves became aware of his treasure, and they removed the valuables contained in the casket and refilled the casket with dry earth. When Nachum discovered the incident in the morning, he said: "This is also for good." Upon his arriving at the imperial palace, the casket was opened, and it being found full of earth, the emperor [becoming very wroth] determined to destroy all the Jews, for he said, "The Jews had merely mocked him." Elijah appeared, disguised as one of the councillors, and said: "Perhaps this earth is of the same earth which Abraham their father had within his domain, and which possessed the merit that when thrown [upon the enemy] it turned into swords, and straw was turned into arrows, as it is written (Is. 41, 2) *His sword maketh them as the dust. His bow as the driven stubble.*" There was one land which

שצדיק גמור אתה למה עלתה לך כך אמר להם בני אני גרמתי לעצמי שפעם אחת הייתי מהלך בדרך לבית חמי והיה עמי משוי ג׳ חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים בא עני אחד ועמד לי בדרך ואמר לי רבי פרנסני אמרתי לו המתן עד שאפרק מן החמור לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצתה נשמתו הלכתי ונפלתי על פניו ואמרתי עיני שלא חסו על עיניך יסומו ידי שלא חסו על ידיך יתגדמו רגלי שלא חסו על רגליך יתקטען ולא נתקררה דעתי עד שאמרתי כל גופי יהא מלא שחין. אמרו לו אוי לנו שראינוך בכך אמר להם אוי לי אם לא ראיתוני בכך:

ואמאי קרו ליה נחום איש גם זו דכל מלתא דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה זימנא חדא בעו לשדורי ישראל דורון לבי קיסר אמרו מאן יזיל יזיל נחום איש גם זו דמלומד הניסים הוא שדרו בידיה מלא סיפטא דאבנים ומרגליות אזל ובת בההוא דירה בליליא קמו הנך דיוראי ושקלינהו לסיפטא ומלינהו עפרא למחר כי חזינהו אמר גם זו לטובה כי מטא התם שרינהו לסיפטא חזינהו דמלו עפרא בעא מלכא לקטלינהו לכולהו אמר קא מחייכו בי יהודאי אתא אליהו אדמי ליה כחדא מינייהו אמר ליה דילמא הא עפרא מעפרא דאברהם אבוהון הוא דכי הוה שדי עפרא הוו סייפי גילי הוו גירי דכתיב (ישעיה מא) יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו הויא חדא מדינתא דלא מצי למיכבשה בדקו

מיניה וכבשוה עיילוהו לבי גנזיה ומלוהו לסיפטיה אבנים טובות ומרגליות ושדרוהו ביקרא רבא כי אתו ביתו בההוא דיורא אמרו ליה מאי אייתית בהדך דעבדי לך יקרא כולי האי אמר להו מאי דשקלי מהכא סתרו לדירייהו ואמטינהו לבי מלכא אמרו ליה האי עפרא דאייתי הכא מדידן הוה בדקוה ולא אשכחוה וקטלינהו להנך דיוראי :

they were not able to conquer, so they tried this (the earth) against that land and they conquered.' The earth was thereupon deposited in the (king's) treasury, and the casket filled with precious stones and pearls. Nachum was at last sent away with an escort and his casket filled with precious stones and pearls. On the return, it happened that Nachum and his escort had to pass the night in the same quarters [where the precious stones had previously been stolen]. Observing with what honors Nachum returned, they asked him: "What gifts hast thou brought to the emperor, to be thus honored?" "What I took away from this place," was his reply. The men, then, thinking that their earth was so valuable, tore down their houses, gathered up the earth, and sent it to the emperor, saying: "The earth which Nachum brought thee was our earth [and not that of the Jews]." The earth was examined and found to be unlike the other. All the inhabitants were executed.

אמר ליה רב נחמן בר רב חסדא לרב נחמן בר יצחק ליקום מר ליתיב לגבן אמר ליה תנינא רבי יוסי אומר לא מקומו של אדם מכבדו אלא הוא מכבד את מקומו שכן מצינו בסיני שכל זמן שהשכינה שרויה עליו אמרה תורה (שמות לד) אל מול ההר ההוא נסתלקה שכינה ממנו אמרה תורה (שמות יט) המה יעלו בהר. וכן מצינו באהל מועד שבמדבר שכל זמן שאהל מועד נטוי אמרה תורה (במדבר ה) וישלחו מן המחנה כל צרוע זב וגומר. הוגללו הפרוכת מיד הותרו זבין ומצורעין ליכנס שם. אמר ליה אי הכי איקום אנא ואיזיל לגבי דמר אמר ליה מוטב שיבא מנה בן פרס אצל מנה בן מנה ואל יבא מנה בן מנה אצל מנה בן פרס :

R. Nachman b. R. Chisda said to R. Nachman b. Isaac: "Let the master come and settle among us [so that we may study together]." We are taught in a Mishnah, answered the latter, "Not the place in which he lives distinguishes the man, but the man marks the place. And thus we find that with respect to Mount Sinai, as long as the Shechina rested there, the Torah admonishes (Ex. 34, 3) *Neither let flocks or herds feed near the mount,* but as soon the Shechina had withdrawn from the mount, it is said (Ex. 19, 13)[1] *They may come up to the mount.* A similar instance can be found with respect to the Tabernacle, which was erected in the wilderness, that so long as the Tabernacle was pitched the Torah warned (Num. 5, 2) *They send out of the camp every leper,* etc. When the curtains [of the Tabernacle] were folded up immediately the lepers and *Zab* were allowed to enter the place." "If this be so," said R. Nachman b. R. Chisda "then I will go to the place where the master dwellest." Whereupon R. Nachman b. Isaac answered: "It is better that a *Maneh* son of a *P'ras* (half a *Maneh*), i. e., a distinguished son of a less distinguished father—should come to be a *Maneh* son of a *Maneh,* i. e., a distinguished son of a distinguished father, rather than the contrary."

1) Here R. Isaac's father had no title, while R. Chisda's did have.

It happened that pestilence raged in Sura, but in the neighborhood where Rab resided the pestilence was not prevalent. The townsmen concluded that this was because of the especial merits of Rab; but in a dream they were told that this would be but a small object wherewith to demonstrate Rab's merits, and that this was so in consideration of the merits of a man who lends his hoe and other digging tools used for burials, without compensation. In Darograth [the residing place of R. Huna] there was a great conflagration, but in the neighborhood where R. Huna lived the fire did not reach, and it was thought that it was on account of the merits of R. Huna that the city was spared; but they were also told in a dream that this would be but a small recognition of R. Huna's merits, and that it was merely in consideration of a certain woman who would heat her oven and then place it at the disposal of such as desired to bake their bread, without remuneration.

Abba the surgeon was accustomed to receive greetings every day through a Bath Kol from the heavenly session;[2] While Abayi received such a greeting only each Sabbath eve; and Raba would receive such a greeting only on the eve of the Day of Atonement. Abyi felt discouraged because of [the greater distinction conferred upon] Abba the surgeon and he was told: "The things that Abba does, thou canst not do." What did Abba the surgeon do that made him so renowned? First of all, when applying a remedy, he had a separate compartment for men and a separate compartment for women. Then he had a special garment for women with which he would clothe them, and which was split so that he could insert the instruments at any place without looking at the women. Then he had a certain place outside where his fee for bleeding was deposited, and the one that could afford deposited there while passing by, and those that had no means would merely come in and sit down without the least cause for shame. If a young scholar happened to come to him, he would not accept money, and in addition he would give him money, saying: "Go and strengthen thyself." One day Abayi sent two of his disciples to Abba, to watch his actions. Abba entertained them with meat and drink, and even laid down

בסורא הות דברתא בשיבבותיה דרב לא הות דברתא סבור מינה משום זכותיה דרב דנפיש איתחזי להו בחלמא רב נפישא זכותיה טובא והא מלתא זוטרא היא לרב אלא משום ההוא גברא דקא משייל מרא וזבילא לבי קבורה. בדרוקרת הות דליקתא ובשיבבותיה דרב הונא לא הות דליקתא סבור מיניה משום זכותיה דרב הונא הוא איתחזי להו בחלמא רב הונא נפישא זכותיה טובא והאי זוטרא הוא לרב הונא אלא משום ההיא איתתא דמחממא תנורא מערב שבת לערב שבת ומשיילא לשיבבותיה :

אבא אומנא הוה אתי ליה שלמא כל יומא ממתיבתא דרקיעא ולאביי ממעלי שבתא למעלי שבתא ולרבא ממעלי יומא דכפורי הוה קא חלשא דעתיה דאביי משום דאבא אומנא. אמרו ליה לא מצית למיעבד כעובדיה דאבא אומנא מאי עובדיה דאבא אומנא דכי הוה עביד רפואה הוה עביד ליה דוכתא דגברי לחודייהו ודנשי לחודייהו וה"ל לבושא דאית ביה קרנא והוות בזעי כי כוסילתא דכי הות אתיא איתתא מלביש לה כי היכי דלא ליסתכיל בה וה"ל דוכתא מאבראי למרמי ביה פריטי דאית ליה רמי ביה דלית לי הוה אתי ויתיב ולא מיכסף וכי הוה מתרמי ליה צורבא מרבנן אגרא מיניה לא שקיל יהיב ליה פריטי אמר ליה זיל איברי נפשך. זימנא חדא שדר אביי זוגא דרבנן למבדקיה אותבינהו ואוכלינהו ואשקינהו ומך

2) See Introduction to the first volume paragraph fourteen.

להו ביסתרקי בליליא (דף כב) לצפרא כרכינהו ואייתינהו לשוקא למחר סליק ליה לשוקא ואשכחינהו אמרו ליה לישיימינהו מר היכי שוו אמר להו הכי והכי שוו אמר ליה דילמא שוו טפי אמר להו בהכי שקלי לה ואמרו ליה דידך נינהו ושקלינהו מינך. אמרו ליה במטותא מינך במאי חשדתינן אמר להו אמינא דילמא פדיון שבויים איקלע להו לרבנן וכסיפא להו מילתא למימר אמרו ליה השתא נשקליה מר אמר להו מההיא שעתא אסחתיה לדעתאי לצדקה. חלש דעתיה דרבא על דאביי איתחזי ליה בחלמא אמרו ליה מסתייך דקא מגני זכותך אכולא כרכא :

רב ברוקא חוזאה הוה קאי בשוקא דבי לפט אתא אליהו ז"ל איתחזי ליה אמר ליה מי איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי אמר ליה ליכא (לפי דקאמר ראיתי בני עליה והמה מועטים) אדהכי והכי אתא ההוא גברא דהוה מסיים מכסאני אוכמי ולא רמי חוטא דתכילתא בגלימיה (היינו שגם הרצועות היו שחורים שלא היה דרכן של ישראל בכך כדאיתא בפ' הכונס בתוספות. מהרש"א) אמר ליה האי בר עלמא דאתא הוא קרא ליה ולא אתא לגביה אזל איהו אבתריה אמר ליה מאי עובדך אמר ליה זיל האידנא ותא למחר. כי אתא למחר אמר ליה מאי עובדך אמר ליה זנדוקא אנא ואסרנא גברי לחוד ונשי לחוד ובליליא רמינא פורייא בין גברי לנשי כי היכי דלא ליעבדו איסורא וכי חזינא בת ישראל דיהבו עובדי כוכבים עינייהו עלה

for them mattresses to pass the night (Fol. 22). On the morrow, the disciples folded up the mattresses and carried them into the market to sell them. There they encountered Abba, and said to him: "Let the master estimate the worth of these." "They are worth so much and so much," said he to them. "Perhaps they are worth more," they replied. And he answered: "I can purchase them for that amount." They then said to him: "These couches are thine; we took them from thee. And now we pray thee, [tell us] what didst thou suspect us of?" He replied: "I thought that perhaps some prisoners had to be ransomed, and ye did not wish to tell me what amount that would require last night. So ye took the couches." They then said to him: "Now let the master take them back." But he answered: "Nay; I have already made up my mind to devote them to charitable purposes, [and hence I cannot take them back]." Raba again felt discouraged over the greater distinction conferred upon Abayi. In a dream he was told: "It ought to be sufficient for thee that the entire town is shielded by thy merits."

Elijah would frequently appear to R. Beroka of Hazar while he (R. Beroka) was standing in the market of Be Lepht. One day he asked Elijah whether there was any one in the market who would have a share in the world to come, and Elijah answered: "Nay." In the meantime there came a man wearing black shoes, and on whose garments no show-fringes (*Tzitzith*) were thrown (attached). "That man will have a share in the world to come," said Elijah to R. Beroka. R. Beroka called the man, who refused to come near him; he ran up to him and asked him his occupation, and the man answered: "I have no time to-day. Come to-morrow." On the morrow, when he came, R. Beroka again approached and asked him "What is your occupation?" The man replied: "I am a warden of a prison; I keep the men and women prisoners in separate compartments, and my own bed stands between the two compartments. There I sleep alone, and take care that no evil acts are committed. If there is a daughter of Israel upon whom evil eyes have been cast [by the higher officials], I do my utmost to save her even at a personal sacrifice." R. Beroka then asked the man: "Why do you wear black

shoes?" "Because I mourn over Jerusalem," replied he. "And why are thy garments without show-threads?" asked R. Beroka again. "In order that I should not be recognized as a Jew; for thus, if I hear of any plots that are formed against the welfare of my co-religionists, I immediately inform the Rabbis of it, so that they may pray to God to avert the impending calamity," was his reply. "And yesterday, when I approached and asked what thy occupation was, why didst thou tell me to come on the morrow?" "Because," answered the man, "I had heard a discussion pertaining to action to be taken against the Jews, and I hastened to inform the Rabbis about it, so that they might pray to God for mercy to annul the decree." At the same time two others were passing by, and Elijah said to R. Beroka: "These two shall also have a share in the world to come." R. Beroka approached them, and asked: "What are your occupations?" "Our occupations," they replied, "are to cheer and comfort all those who are downcast, and when we see two men quarreling, we make efforts to establish peace between them."

"An alarm should be sounded on the sword, i. e., when armies are passing the country."

Our Rabbis were taught: Not only does the foregoing apply unto unfriendly armies, but also to peaceful ones [who have no intention of attacking the place, but merely desire to pass through to make war upon others]; for there could not have been a more friendly army than the one which was sent by Pharae N'cho, king of Egypt, to Josiah, king of Judah, and still Josiah lost his life on their account, as it is said (II Chr. 35, 21) *But he* (*Necho, king of Egypt*) *sent ambassadors to him* (*Josiah*) *saying*: *'What have I to do with thee, thou king of Judah? I come not against thee this day, but against the house wherewith I have war, and God hath commanded me to make haste: forbear thee from meddling with God who is with me, that He may not destroy thee.'* What God could N'cho have had with him? R. Juda said, in the name of Rab: "It was an idol, and for the reason that N'cho had confidence in the idol, Josiah thought that he could surely vanquish him in battle"; And it is written further (Ib. 23) *And the archers shot at king Josiah; and the king said to his servants*: *'Carry me away; for I*

מסרנא נפשאי ומצילנא לה. מאי טעמא סיימת מסאני אוכמי אמר מתאבל אנא על ירושלים. מאי טעמא לא רמית חוטי דאזילנא ביני עובדי כוכבים כי היכי דלא לידעו דיהודאי אנא דכי הוה מלתא דצינעא ובעו למיגזר גזירתא מגלו לי ואמינא להו לרבנן ובעו רחמי ומבטלי לה. ומאי טעמא כי אמינא לך אנא מאי עובדך אמרת לי זיל האידנא ותא למחר. אמר ליה דבההיא שעתא הוו גזרי גזירתא ואמינא איזיל ברישא ואשמעה ואשלח להו לרבנן כי היכי דליבעו רחמי עלה דמלתא ויבטלונה. אדהכי והכי אתו תרי אחריני אמר ליה הני נמי בני עלמא דאתי נינהו. אזל לגבייהו א"ל מאי עובדייכו אמרו ליה אינשי בדיחי אנן כי חזינן אינש דעציבא דעתיה מבדחינן ליה (כדאיתא בסנהדרין כשאדם מצטער שכינה אומרת קלני וכו', מהרש"א) א"נ כי חזינן בי תרי דאית להו תיגרא בהדי הדדי טרחינן ועבדינן להו שלמי בהדי הדדי:

שנינו מתריעין על החרב מפני שהיא מכה מהלכת: גמרא תנו רבנן חרב שאמרו אין צ"ל חרב שאינה של שלום אלא אפילו חרב של שלום שאין לך חרב של שלום יותר מפרעה נכה ואף על פי כן נכשל בה יאשיהו המלך שנאמר (דה"ב לה) וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלהים אמר לבהלני חדל לך מאלהים אשר עמי ואל ישחיתך מאן אלהים אמר רבי יהודה אמר רב זו עבודת כוכבים אמר הואיל וקא בטח בעבודת כוכבים יכלינא ליה וכתיב (שם) ויורו היורים למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני

*am sorely wounded.'* What does *sorely wounded* mean? Said R. Juda, in the name of Rab: "It means that his entire body was perforated by the arrows, like a sieve." Said R. Juda, in the name of Rab: "Why was Josiah punished? Because he did not consult Jeremiah the prophet. When Josiah was dying, Jeremiah the prophet came to visit him and noticed that his lips were moving. Thinking that, God forbid, he was saying something blasphemous on account of the terrible pain he was suffering, Jeremiah bent down and heard Josiah justifying the judgment which had befallen him, reciting the passage (Lam. 1, 18) *Righteous is the Lord; for against his orders have I rebelled.* Thereupon Jeremiah took up the following text (Ib. 4, 20) *The breath of our nostrils, the anointed of our Lord,* etc."

Our Rabbis taught: (Lev. 26, 4) *Then will I give you rains in their due season.* This means that the earth shall not become too full of water nor shall there be a drought, but just sufficient; for the heavy rains make the soil muddy and it yields no fruit. Another explanation of the phrase (Fol. 23) *in their due season,* is that the rains will fall on the night of the fourth day of the week and on Friday night; for thus we find that in the days of Simon b. Shetach rain fell only on those nights, and grain flourished so that wheat grains became as kidneys, barleycorns as olives, and lentils as golden Dinarim; and part of these fruits of the earth did the sages preserve to show to future generations, that the diminishing size of fruits is because of the transgressions of the people, as it is said (Jer. 5, 25) *Your iniquities have turned away these things, and your sins have withholden what is good from you.* So it was also at the time when Herod built the new Temple. It would rain only at night, and in the morning the wind would cause the clouds to disperse, the sun would commence to shine, and the people would go to their work, so that all men knew that they were engaged in a heavenly undertaking.

Our Rabbis were taught: "It once happened that the greater part of the month of *Adar* had passed and no rain had yet fallen. Choni Hama'gel was thereupon requested to pray for rain. He prayed, but no rain descended. So he marked out a circle around him, the same as Habakkuk did, as it is

(כי החליתי מאד מאי החליתי מאד) אמר רב יהודה אמר רב מלמד שעשאוהו לכל גופו ככברה אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש יאשיהו שהיה לו לימלך בירמיהו ולא נמלך. כי הוה קא ניחא נפשיה אתא ירמיהו לשיולי ביה חזיוה דהוה קא מרחשן שפוותיה אמר דילמא חס ושלום אגב צעריה קאמר מלתא כלפי שמיא גחין עליה שמעיה דהוה קא מצדיק דינא על נפשיה וקאמר (איכה א) צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי פתח עליה ירמיהו ואמר (שם ד) רוח אפינו משיח ה' וגו':

תנו רבנן (ויקרא כו) ונתתי גשמיכם בעתם לא שכורה ולא צמאה אלא בינונית שכ"ז שהגשמים מרובין מטשטשין את הארץ ואינה עושה פירות. ד"א (דף כג) בעתם בלילי רביעיות ובלילי שבתות שכן מצינו בימי רבי שמעון בן שטח שירדו להם גשמים בלילי רביעיות ובלילי שבתות עד שהיו חטים ככליות ושעורים כגרעיני זיתים ועדשים כדינרי זהב וצררו מהם חכמים דוגמא לדורות להודיע כמה חטא גורם שנאמר (ירמיה ה) עונותיכם המו אלה וחטאתיכם מנעו הטוב מכם (ולעיל מיניה כתיב הנותן גשם וגו) וכן מצינו בימי הורדוס בזמן שהיו עוסקים בבנין בית המקדש שירדו להם גשמים בלילות למחר נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה וכל אחד משכים למלאכתו להודיע שמלאכת שמים בידיהם:

תנו רבנן פעם אחת יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים אמרו לו לחוני המעגל התפלל וירדו גשמים התפלל ולא ירדו עג עוגה ועמד בתוכה כדרך שעשה חבקוק הנביא שנאמר

said (Habak. 2, 1) *Upon my watch will I stand.* He placed himself in the midst of it, and said: 'Sovereign of the Universe! Thy children have always looked up toward me as being near unto Thee. I swear, therefore, by Thy great Name, that I shall not move from this place until Thou shalt have compassion upon Thy children.' Whereupon the rain commenced to come down in drops. 'Rabbi,' said the disciples to him, 'may it be that we may see thee and not die; for we think that the rain is merely dropping in order to release thee from thy vow.' 'Fear not, you will not die,' said he to them, and he again pleaded before God, saying: 'It was not for this I prayed, but for rain sufficient to fill the wells, cisterns and caves.' The rain began to come down with vehemence, each drop being as large as the mouth of a barrel, and the sages estimated that each drop contained no less than a *lug* of water. The disciples again said to him: 'Rabbi, may we see thee and not die! We believe that the rain is falling in order to destroy the world.' Whereupon he again pleaded before God, saying: 'Not for such rains have I prayed; but for a needed rain that should be a blessing.' The rain then descended in the usual manner, until the Israelites of Jerusalem were obliged to seek refuge from the city to the Temple mound, on account of the rain. They then came to him and said: 'Rabbi, just as thou didst pray that the rain should descend, so pray now that it may cease.' Whereupon he replied: 'Thus have I a precedent: It is not permitted to pray for a cessation of too much good. Still, bring me a praise-offering.' It was accordingly brought to him, and putting both hands upon it, he said: 'Sovereign of the Universe! Thy people which Thou hast brought out of Egypt can sustain neither too much misfortune, nor too much goodness. When Thou becamest angry with them, they could no longer bear it; and now that Thou has showered too much goodness (rain) upon them, they cannot bear it either. Let it be Thy will that the rains may cease and the world become happy.' Thereupon a wind came up, dispersing the clouds, and the sun commenced to shine; and when the people left the Temple mound they saw it was entirely covered with mushrooms."

(חבקוק ב) על משמרתי אעמודה וגו'. אמר לפניו רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך התחילו הגשמים מנטפין אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נמות כמדומין אנו שאין הגשמים יורדין אלא להתיר שבועתך אמר לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות ירדו בזעף עד שכל טפה וטפה כמלא פי חבית ושיערו חכמים שאין כל טפה פחותה מלוג אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נמות כמדומין שאין הגשמים יורדין אלא לשחת העולם אמר לפניו לא כך שאלתי אלא גשמי רצון וברכה ונדבה ירדו כתיקנן עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים אמרו לו רבי כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל עליהם וילכו להם. אמר להם כך מקובלני שאין מתפללין על רוב הטובה את על פי כן הביאו לי פר הודאה. הביאו לו פר וסמך שתי ידיו עליו. אמר לפניו רבונו של עולם עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין לקבל לא רוב טובה ולא רוב פורענות כעסת עליהם אינן יכולין לקבל השפעת להם רוב טובתך אינם יכולים לקבל יהי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהא ריוח בעולם מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה חמה יצאו וראו הר הבית שמלא כמהין ופטריות:

Simon b. Shetach then sent him word, saying: "If thou wert not Choni, I should have decreed the ban over thee; for were these years as those when Elijah said that no rain should fall, and when he had the key to rain, wouldst thou not have desecrated the Holy Name? But what shall I do with thee, since thou art petulant towards God, and yet He forgiveth and indulgeth thee like a spoiled child who is petulant towards his father and says: 'Father, bathe me in hot water, bathe me in cold water, give me nuts, almonds, apricots, and pomegranates,' and he gives them to him. To thee may be applied the passage (Prov. 23, 25) *Let (then) thy father and thy mother rejoice, and let her that hath born thee be glad.*" Our Rabbis were taught: "Thus the Sanhedrin sitting in the chamber of marble sent to Choni Hama'gel after the occurrence. (Job 22, 28) *And if thou decree a thing, it will be fulfilled unto thee.* Thou hast decreed below, and the Holy One, praised be He, ratified it above, and upon thy ways the light will shine, i. e., the generation which was in darkness thou hast enlightened with thy prayer." (Ib. ib. 29) *For when men are brought low, thou wilt say elevate;* i. e., a generation that were low, thou hast elevated through thy power. *And those of lowly eyes thou didst help,* i. e., a generation that was low on account of its sins hast thou helped with thy prayers. *He will even deliver him who is not guiltless;* i. e., a generation that was not guiltless hast thou delivered through thy prayer. *And thou wilt be delivered by the purity of thy hands; i. e.,* through what were they delivered? Through the purity of thy hands.

R. Jochanan said: All the life-time of this righteous man (Choni) he bethought himself concerning the interpretation of the passage (Ps. 126, 1) *When the Lord bringeth back again the captivity of Zion, then shall we be like dreamers.* He said: "How can a man sleep or be like a dreamer for seventy years?" Once he was travelling on the road, and he noticed a man planting a carob-tree. He asked him how many years it would take before the tree would bear fruit. "Seventy years," the man answered. "What!" said Choni, "Art thou, then, sure that thou wilt live seventy years?" And the man replied: "I found carob-trees in existence when I came into the world, con-

שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי שאלו היו שנים כשני אליהו שמפתחות של גשמים בידי אליהו לא נמצא שם שמים מתחלל על ידך אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו אמר ליה תוליכני לרחצני בחמין מוליכו. שטפני בצונן מוליכו. תן לי אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ונותן לו עליך הכתוב אומר (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. תנו רבנן כך שלחו ליה בני לשכת הגזית לחוני המעגל (איוב כב) ותגזר אומר ויקם לך אתה גזרת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקיים אמריך מלמעלה ועל דרכיך נגה אור דור שהיה אפל הארתו בתפלתך. (איוב כב) כי השפילו ותאמר גוה דור שהיה שפל הגבהתו בתפלתך ושח עינים יושיע דור שהיה שח בעונו הושעתו בתפלתך ימלט אי נקי דור שלא היה נקי מלטתו בתפלתך ונמלט בבור כפיך במה נמלט במעשה ידיך הברורים :

אמר רבי יוחנן כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על המקרא הזה (תהלים קכו) שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים אמר אפשר ע' שנין כחלמא דמי מי איכא דניים ע' שנין יומא חד הוה קאזיל באורחא חזיה להאי גברא דקא נטע חרובא אמר ליה מכדי חרובא עד שבעין שנין לא טעין פשיטא לך דחית ע' שנין ואכלת מיניה אמר ליה אנא עלמא בחרובא אשכחתיה כי

sequently my ancestors must have planted them. Why should I not also plant them for my children?" Meantime Choni became hungry and sat down to eat [near the newly planted tree]. After the meal he fell asleep, and a grotto formed around him so that he disappeared, and thus he slept for seventy years. When he awoke, he observed a man gathering the fruit from the carob-tree. "Dost thou know who planted this tree?" he asked the man. "My grandfather," was the man's reply. Choni then said to himself, "Surely, I must have slept seventy years." He noticed that there had been born several generations of mules unto his ass. He then went to his home and inquired where the son of Choni Hama'gel was. He was told that his son was no longer living, but that his grandson was alive. He then said: "I am Choni Hama'gel." But they would not believe him. He went to the house of study and heard the Rabbis say: "This Halacha is as clear as in the days of Choni Hama'gel, who, when entering the house of study, would render a clear decision upon any questions put to him by the Rabbis." He said to them: "I am that Choni." But they would not believe him, nor would they accord him due respect. This discouraged him, whereupon he prayed to God that he might die, and so he died. Raba said: "This illustrates the current statement: 'Either give me the honor due me, or give me death.'"[3]

Abba Chelkiya was a grandson of Choni Hama'gel. When the country was in need of rain the Rabbis would come to him, that he should pray for rain. Once the country was in need of rain, and the Rabbis sent a committee of two younger Rabbis to him, with the request that he pray for rain. They came to his house, but did not find him. They went to meet him on the field, where they found him hoeing. They greeted him, (Ib. b) but he did not even turn his face towards them. Towards evening, while on his way home, he brought along some wood, placing the wood and the hoe on one shoulder and his garment on the other. The entire journey he did not wear shoes, but whenever he came to water which he had to ford he would put them on. When he came to a thorny path, he would raise his garments. When he came to the city, his wife met him,

היכי דשתלו לי אבהתי אנא נמי אשתול לבנאי יתיב וקא כריך ריפתא אתיא ליה שינתא וניים הדרא עליה משוניתא ואיכסי מעינא וניים ע' שנין כי איתער חזייא לההוא גברא דאכיל מההוא חרובא אמר ליה ידעת מאן שתליה להאי חרובא אמר ליה אבוה דאבא אמר ודאי ניימי לי ע' שנין חזא לחמריה דקא ילדה ליה רמכי רמכי אזל לביתיה אמר להו בריה דחוני המעגל היכא אמרו ליה בריה ליתיה ברי בריה איתיה. אמר להו אנא הוא לא הימנוה אזל לבי מדרשא שמעינהו לרבנן דאמרי נהירא לן הא שמעתיה האידנא כבשני דחוני המעגל דכד הוה עייל לבי מדרשא כל קושיא דהוו להו לרבנן הוה מפרק להו. אמר להו אנא הוא לא הימנוה ולא נהגו ביה יקרא כדמיבעי ליה חלש דעתיה בעא רחמי דלימות ונח נפשיה אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברותא או מיתותא :

אבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל הוה והוו קא אזלו רבנן גביה כד הוו צריכי עלמא למיטרא זימני חדא איצטריך עלמא למיטרא שדרו רבנן זוגא דרבנן לקמיה, למיבעי רחמי ותיתי מיטרא אזלו לביתיה ולא אשכחוהו אזלו לגביה לדברא אשכחוהו דהוה קא רפיק יהבו ליה שלמא (שם ע"ב) ולא אסבר להו אפיה בפניא הוה מנקט ציבי כי אתא דרא צייבי ומרא אחד כתפא וגלימיה אחד כתפא כל אורחא לא סיים מסאני כי מטא מיא סיים מסאני כי מטא ביני היזמי והיגי דלינהו למאני. כי מטא למתא נפקא דביתהו לאפיה כי מקשטא

3) The foregoing story as explained by many Rabbis refers to exiled Israel.

dressed in fine apparel. When he reached his house, his wife entered first, then he, and the two Rabbis entered in turn. He sat down to eat and did not say to the Rabbis, *Come eat with us.* When he portioned bread to his children, he gave to the elder one loaf and to the younger two. Then, turning to his wife, he said in a low voice: "I know that these Rabbis came on account of rain. Come, let us go up on the upper floor and pray for rain, and should it please the Holy One, praised be He! to cause it to rain, it will not appear as if it came about through us." They went up on the upper floor, and he stood in one corner, while his wife stood in another, and prayed. A rain-cloud finally appeared in the direction of the corner where his wife was standing. Coming down, he said to the Rabbis: "For what purpose did the Rabbis come here?" And they replied: "The Rabbis have sent us to the master that he may pray for rain." And he answered: "Blessed be the Lord, that He saved you from being in need of Abba Helkyah's favor." They then said to him: "We know well enough that this rain came only on account of the master, only we should like to know the reason for several peculiar actions on your part. Why, when we greeted the master, did he not turn his face towards us?" He replied: "I hired myself for the day, and I thought I must not waste any time." "Why did the master carry the wood on one shoulder and the garment on the other?" [and not under the wood]. "Because I borrowed the garment to wear, but not to use as a pad for wood." "Why did the master go barefooted all the way, and put on his shoes when coming to water?" "Because the entire way I could see what I was stepping on, but in water I could not." "Why did the master raise his cloak when walking in a thorny path?" "Because, if my flesh should receive a scratch, it will heal; but if the cloak should become torn, it could not be mended." "Why, when the master came to the city, did his wife come forth to meet him, dressed in her best apparel?" "In order that I may not look at any other woman." "Why did she enter first, then the master, and we last?" "Because you were unknown to me [as to your honesty]." "When the master sat down to eat, why did he not invite us to come and eat with him?" "Because there was not

כי מטא לביתא עיילא דביתהו ברישא והדר עייל איהו אבתרה והדר עיילי רבנן יתיב כריך ריפתא ולא אמר להו לרבנן איתו כריכו. פליג ריפתא לינוקי יהיב ליה לקשישא חדא ולזוטרא תרתי. אמר לדביתהו ידענא דרבנן אמטול מיטרא אתו ניקום ניסק לאיגרא למיבעי רחמי אפשר דמירצי הקדוש ברוך הוא ואתי מיטרא ולא נחזיק טיבותא לנפשין סקו לאיגרא קם איהו בחד זויתא ודביתהו בחד זויתא ובעי רחמי קדים סליק עננא מזויתי דדביתהו כי נחית אמר להו אמאי אתו רבנן אמרו ליה שדרו רבנן לגביה דמר למיבעי רחמי ומייתי מיטרא אמר להו ברוך המקום שלא הצריך אתכם לאבא חלקיה אמרי ליה ידענא דמיטרא מחמת מר הוא דאתא אלא לימא לן מר הני מילי דתמיה לן מאי טעמא כי יהבינן ליה שלמא למר לא אסבר לן אפיה אמר להו אגיר יומא הואי אמינא לא איפגר מאי טעמא דרא מר ציבי אחד כתפיה וגלימא אחד כתפיה אמר ליה טלית שאולה הוה להכי שאילה לי ולהכי לא שאילה לי מאי טעמא כל אורחא לא סיים מר מסאני וכי מטא למיא סיים מסאני כולי אורחא קא חזינא במיא לא קא חזינא מאי טעמא כי מטא מר בהיזמי והיגי דלייה ללבושיה אמר זה מעלה ארוכה וזה אין מעלה ארוכה מאי טעמא נפקה דביתהו דמר לאפיה כי מקשטא אמר להו כדי שלא אתן עיני באשה אחרת. מאי טעמא עיילה היא ברישא ומר עייל אבתרה והדר עיילינן אנן אמר להו משום דלא בדיקותי לי. כי כרך ריפתא מאי טעמא לא אמר לן מר כרוכו ריפתא דלא הוה נפישא

sufficient bread for all, and I did not wish to invite you merely to receive your thanks in vain." Why did the master give the elder child one loaf and the younger two?" "Because the elder was at home all day [and probably helped himself previously], but the younger was at school all day [and is hungrier]." "Why did the rain-cloud appear first from thy wife's corner, and then from the master's?" Because my wife is always at home, and what good she does is a direct one [by giving bread]; but I give money, and what good I do is indirect, [thus making her charity more effective than mine]. And because there are frequent highwaymen in our neighborhood, I prayed that they should die, but used to pray that they may repent, and so they did."

Chanin the Hidden was a son of the daughter of Choni Hama'gel. When the country was in need of rain, the Rabbis would send the school-children to him, who would surround him, take hold of his garments, and cry: "Father, father, give us rain!" And he would plead before the Holy One, praised be He! saying: "Sovereign of the Universe! Cause rain to descend, for the sake of those who cannot distinguish between a father capable of giving rain and one who is not." Why was he called Chanan the Hidden? Because whenever he would do some good, he would hide himself so as not to be observed.

R. Zerika said to R. Saphra: "Come, see the difference between the courageous sons of Palestine and the wicked ones of Babylon. The wicked ones of Babylon refers to R. Huna and R. Chisda, who, when the country was in need of rain, would say: "Let us go and assemble and pray, perhaps we shall find favor in His eyes, and He will give us rain"; and the courageous sons of Palestine refers to R. Jonah, the father of R. Huna, who, when the country was in need of rain, would take a sack and say to his household: "I will go to market and buy a *Zuz*[4] worth of grain." When going out they would seek for a deep place, as it is written (Ps. 130, 1) *Out of the depths have I called to thee, O Lord,* and he would station himself in a hidden place, cover himself with the sack, and offer up a prayer for rain to the Lord, and forthwith rain would descent. Upon returning home, he would

4) A coin equal to ten cents.

ריפתא ואחזוקי לרבנן טובת חנם לא בעינא. מאי טעמא יהב מר לינוקא קשישא חדא ולזוטרא תרתי האי קאי בביתא והאי קאי בבי כנישתא. מאי טעמא קדים סליק עננא מהאי זויתא דהות קיימא דביתהו דמר לעננא דידיה משום דאתתא שכיחא בביתא ומקרבא הנייתה לעני יותר מדגברא אי נמי בריוני שכיחי בשביבותן אנא קבעינא רחמי עלייהו דנימותו ואיהי הות קא בעיא רחמי עלייהו דלהדרו בתשובה ואהדרו :

(ע"ב) חנין הנחבא בר ברתיה דחוני המעגל הוה כי מצטריך עלמא למיטרא משדרי רבנן ינוקי דבי רב לגביה ונקטי ליה בשיפולי גלימיה ואמרי ליה אבא אבא הב לן מיטרא אמר לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם עשה בשביל אלו שאין מכירין בין אבא דיהיב מיטרא לאבא דלא יהיב מיטרא. ואמאי קרי ליה חנין הנחבא שהיה מחבא את עצמו :

אמר ליה רב זריקא לרב ספרא תא חזי מה בין תקיפי ארעא דישראל לחסידי דבבל חסידי דבבל רב הונא ורב חסדא כי הוה מיצטריך עלמא למיטרא. הוה א"ל חד לחבריה ליכנוף לגבי הדדי וליבעי רחמי אפשר דמתרצי הקדוש ברוך הוא ואתא מיטרא. תקיפי דארעא דישראל כגון רבי יונה אבוה דרבי מני כי הוה מצטריך עלמא למיטרא שקיל גיאלקי ואמר לאינשי ביתיה איזיל ואייתי בזוזא עיבורא אזל וקאי בדוכתא עמיקתא דכתיב (תהלים קל) ממעמקים קראתיך ה' וקאי בדוכתא צניעה והוה מיכסי שקא ובעי רחמי ואתי מיטרא כי

be asked: "Didst thou buy the grain for a *Zuz?*" And he would reply: "I noticed that it commenced to rain, and hence thought it unnecessary to go to the market for it, as it can be had now anywhere." Again it happened that R. Mani, his son, was sorely troubled by the members of the house of the Nassi (prince); so threw himself on his father's grave, exclaiming: "Father, father, the men of the house of the Nassi are troubling me." One day several of the household of the Nassi were riding by the burial ground [where Jonah was interred], and their horses could not proceed until they vowed not to trouble R. Mani any more. It also chanced that R. Mani, a frequent visitor of R. Isaac b. Eliashib, told the latter that the rich members of his father-in-law's family were giving him much trouble. Said R. Isaac: "May they become poor!" And they verily did become poor. R. Mani then came again, and complained that now his relatives were poor, they were compelling him to support them. Said R. Isaac: "May they then become rich again!" And accordingly they became rich. At another time R. Mani complained to R. Isaac that his wife was very ill-favored. "What is her name?" R. Isaac asked. And R. Mani replied: "Hannah." R. Isaac then said: "May Hannah become handsome!" And accordingly she became handsome. Later R. Mani came again, and complained that since his wife had become handsome she had made life a burden to him by her vanity, and R. Isaac said: "May Hannah become ugly again!" And Hannah was transformed into her former ugliness.[5] Subsequently two disciples of R. Isaac b. Eliashib said to him: "Let the master pray to the Lord for us, so that we might become wiser and more capable of study." Whereupon he said to them: "I once had the power to do so; but I have abandoned that practice."

(F~l 24) The charitable collectors would hide themselves when they saw Elazar, the man of Birtha because (they knew) he would give away everything he had. One day he went out into the market to buy the wedding outfit for his daughter's marriage. The collectors of the charity perceived him, and hid themselves. He, however, pursued them swiftly, and said: "I cause you to swear that you will tell me

הוה אתא לביתיה אמרי ליה אייתי מר עיבורא א"ל אמינא הואיל ואתא מטרא רווח עלמא. ותו רבי מני בריה הוו קא מצערו ליה דבי נשיאה אזיל אשתטח אמערתא דאבוה אמר ליה אבא אבא הני מצטערו לי יומא חד הוו קא חלפי התם אנקוט כרעייהו דסוסוותייהו עד דקבילו עלייהו דלא קא מצערי ליה. ותו רבי מני הוה שכיח קמיה דרב יצחק בן אלישיב אמר ליה עתירי דבי חמא קא מצערי לי אמר ליענו ואיענו אמר קא דחקו לי ליעתרו איעתרו אמר לא מקבלא דביתאי עלאי אמר ליה מה שמיה חנה תתיפה חנה נתיפתה אמר קא מרדה עלי אמר תחזור חנה לשחרוריתה וחזרה חנה לשחרוריתה. הנהו תרי תלמידי דהוו שכיחי קמיה דרבי יצחק בן אלישיב אמרו ליה נבעי מר רחמי עלן דנחכים טפי אמר להו עמי היתה וישלחתיה:

(דף כד) אליעזר איש ברתותא כד חזו ליה גבאי צדקה טשו מיניה דכל דהוה נקיט הוה יתיב להו יומא חד סליק לשוקא למזבן לה נדוניא לברתיה חזיוה גבאי צדקה טשו מיניה אזל ורהט בתרייהו א"ל אשבעתיכו במאי עסקיתו א"ל בנידוניא דיתום ויתומה אמר

[5]) This may be a hint that one is never satisfied with his share, also the consequences of it.

for what purpose ye are collecting." And they answered: "We are collecting money for the wedding outfits of two orphans who are about to be married." He said: "I vow that they have preference over my daughter." And he gave them everything he had, leaving one *Zuz,* for which he proceeded to buy some wheat and deposited it in his storehouse. When the mother came she asked her daughter: "What did father bring you?" And the daughter replied: "All that he brought he deposited in the storehouse." She then went to the storehouse, and tried to open the door. She noticed that the wheat was piled up high and that the storehouse was so full that the wheat forced its way through the cracks in the walls, so that she could not open the door. When her husband returned from the house of learning she said to him: "Come and see what thy Creator did for thee." Arriving at the storehouse, Elazar said: "I vow that all this wheat be devoted to the poor, and thou hast but a share in it equal to the other poor."

R. Juda Hanassi once ordered a fast-day and prayed for rain, and not having succeeded, he remarked: "What a difference there is between Samuel, the prophet, and Juda, the son of Gamaliel! Woe to the generation that has retrograded to such an extent, and woe to the Nassi (prince) who hath witnessed it." He became very despondent, and forthwith rain began to fall.

R. Juda, the prince, once ordered a fast-day of which no previous notice had been given to R. Jochanan and R. Lakish until the very morning (of the fast). "What shall upon the Nassi"; replied R. Jochanan. "We did not take it upon ourselves yesterday to fast to-day?" "We are dependent upon the Nassi;" replied R. Jochanan. "Hence it is not necessary for us to take it upon ourselves a day in advance."

Again it happened that the house of the Nassi ordered a fast-day; but no rain descended. So Oshiya, the youngest of the college, taught: (Num. 15, 24) *Then it shall be, if it be done in error by the congregation it being hidden from their eyes.* This might be likened to a bride [in the house of her father]—if she have beautiful eyes, there is no need of examining her body; but if her eyes be bad, her entire body should be examined (i. e., if the Prince of the

להו העבודה שהן קודמים לבתי. שקל כל מה דהוה ליה יהביה ניהלייהו פש גביה חד זוזא אזל זבן ביה חיטי ואסיק שדייה באכלבא אתיא דביתהו א"ל לברתה מאי אייתי לך אבוך אמרה לה כל מה דאייתי לאכלבא אסקיה סליקא אתיא למפתח בבא דאכלבא חזייה אכלבא דמליא חיטי וקא נפקא בצנורא דדשא ולא מיפתח בבא מחיטי כי אתא מבי מדרשא אמרה ליה ראה מה עשה לך בוראך אמר לה העבודה הרי הם הקדש עליך ואין לך בהם אלא כאחד מעניי ישראל :

רבי יהודה נשיאה גזר תעניתא בעא רחמי ולא אתא מטרא אמר כמה איכא בין שמואל הרמתי ליהודה בן גמליאל אוי לדור שנתקע בכך אוי לו למי שעלתה בימיו כך חלש דעתיה ואתא מטרא :

רבי יהודה נשיאה גזר תעניתא ולא אודעינהו לרבי יוחנן ולריש לקיש לצפרא אודעינהו אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן הא לא קבלינן עלן מאורתא אמר ליה אנן בתרייהו גררינן :

דבי נשיאה גזור תעניתא בעו רחמי ולא אתא מטרא תנו להו אושעיא זעירא דמן חבריא (במדבר טו) והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה משל לכלה בזמן שעיניה יפות אין כל גופה צריך בדיקה ובזמן שאין עיניה יפות כל גופה צריך בדיקה. אתו עבדי ורמו:

exile be a righteous man, the congregation need not be tried; but if he be wicked, the congregation itself must be examined). So the servants of the Nassi came to Mushiya, threw a cloth over his neck, and tormented him. The highwaymen then said to the servants: "Let him alone, for we also have annoyed him [because of his having offended us]; but since we observe that whatever he does is for Heaven's sake, we let him have his own way; you also ought to act accordingly." Thereupon he was released.

Rabbi once ordered a fast-day, but no rain descended. So Ilpha, and according to some, R. Ilpha, went up to the reading-desk to pray. As soon as he came to the sentence, *He causeth the wind to blow,* a wind sprang up; and when he said, *He causeth the rain to descend,* rain began to fall. So Rabbi asked Ilpha: "What are thy merits?" And he answered: "I live amongst a very poor village for whom it is almost impossible to obtain any wine for the *Kiddush*[6] and the *Habdalah*[7] on the Sabbath; but I go to great trouble to procure wine for *Kiddush* and *Habdalah,* so that they may comply with the requirements of the law."

Rab happened to come to a certain place and ordered a fast-day, but no rain descended. The public reader (of the prayer) went up to the reading-desk and commenced to pray. Arriving at the sentence, *He causeth the wind to blow,* a wind sprang up; and as soon as he said, *He causeth the rain to descend,* the rain began to fall. "What are thy merits?" asked Rab of him, and he answered: "I teach little children, and treat the children of the poor like the children of the rich. Those that cannot afford to pay, I teach without compensation; and I have also fish-ponds. I persuade those [children] who do not wish to learn to do so by giving them fish to take home with them." R. Nachman ordered a communal fast. He prayed for rain, which, however, did not come. And he said to the people: "Take ye Nachman and throw him from the roof to the ground." He became downhearted, and rain commenced to fall.

Rabba ordered a fast, he prayed, but no rain came. "Why," said his disciples to him, "when R. Juda ordered a fast, did rain come?" He replied: "What can I do? As

ליה אצואריה סודרא וקא מצערי ליה אמרי להו להנך בריוני שבקוה אנן נמי הוה קא מצערין ליה וכד חזינן דכל מיליה לשום שמים עביד לא אמרינן ליה ולא מידי אתון נמי שבקוה :

רבי גזר תעניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא (והך מילתא זוטרא לגבי רבי דנפיש זכותיה וכן לקמן גבי רבי מהרש"א) נחית קמיה אילפא ואמרי לה רבי אילפי אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא אמר ליה מאי עובדך אמר ליה דיירנא בקוסטא דחיקא דלית ביה חמרא בקדושא ואבדלתא טרחנא ומייתינא חמרא לקדושא ואבדלתא ומפקינא להו ידי חובתייהו :

רב איקלע להחוא אתרא גזר תעניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא נחית קמיה שליחא דצבורא אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא אמר ליה מאי עובדך אמר ליה מיקרי דרדקי אנא ומקרינא לבני עניי כבני עתירי וכל דלא אפשר ליה לא שקלינא מיניה מידי ואית לי פירא דכוורי כל מאן דפשע בינוקא משחידנא ליה בכוורי ומשדלנא ליה עד דאתי וקרי :

רב נחמן גזר תעניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא. אמר שקלוה לנחמן ושדיוה מגודא לארעא (ר"ל הורידוהו מגדולתו דנשיא היה. מהרש"א) חלש דעתיה ואתא מיטרא :

רבה גזר תעניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא אמרו ליה והא רב יהודה בעי רחמי

6) Sanctification recited over a glass of wine on the eve and morning of the Sabbath or festival.
7) A formula of prayer for the termination of the Sabbath or festival.

to the studying of the Mishnah, we are superior to them; for in R. Juda's time, study was limited to the Orders of Damages, (Ib. b.) whereas we now teach the entire Talmud. And when R. Juda came to the Order of *Taharoth* (Purification), Tract *Uktzin*, concerning the law, 'When a woman put herbs in a pot,' or, according to others, concerning the law, 'If olives were pressed with their leaves, they are ritually clean,' R. Juda would say: 'I recognize in it the argument of Rab and Samuel [which is two deep for me].' While we have thirteen colleges which are studying the Tract *Uktzin;* nevertheless when R. Juda would pull off one shoe, the rain would come; and we cry the entire day, and there is nobody to listen to us. Shall we assume that it is because of R. Juda's deeds? Then if there is any one here that knows we have done anything wrong, let him say so; but the true reason is, what can the leaders of the generation do, when the generation itself is not like the [old] good generation?"

R. Juda once saw two men throwing bread at each other, and he said: "I see from this that there is plenty in the world." He fixed his eye upon it, whereupon a famine began. The Rabbis then said to R. Cahana, the son of R. Nechunia: "We have heard that the master frequently visits R. Juda to discuss Halacha; persuade him to go into the market that he should become aware that a famine reigns." Accordingly he acted, and persuaded him so that he took him out into the market. Observing a crowd of men, R. Juda asked: "What does this mean?" "They are waiting to buy some spoiled dates which are on sale," he was told. Whereupon he said: "I perceive from this that there is famine in the world." "Pull off my shoes," he said to his servant. He had pulled off but one of his shoes, when it began to rain. He was about to pull off his second shoe when Elijah appeared, and said to him: "The Holy One, praised be He! said 'If thou wilt pull off the other shoe, I will destroy the entire world!'" R. Mari, the son of the daughter of Samuel said: "At that time, when R. Juda had taken off his shoes, I stood on the bank of the River Papa and observed angels clad like sailors, who took sand, filled the ships therewith. The sand was turned to fine flour, and the whole world came to buy. I said to the persons

ואתא מיטרא אמר להו ומה אעביד אי משום תנויי אנן עדיפינן מינייהו דבשני דרב יהודה כולהו תנויי (שם ע"ב) בנזיקין הוה ואנן קא מתנינן בש"ס. וכד מטי רב יהודה בעוקצין האשה שכובשת ירק בקדרה ואמרי לה זיתים שכבשן בטרפיהן טהורין אמר הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא ואנן מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא ואלו רב יהודה כי הוה שליף חד מסאנא אתא מטרא ואנן קא צווחינן כולי יומא וליכא דמשגח בן אי משום עובדא אי איכא דחזא מידי לימא אבל מה יעשו פרנסי הדור שאין דורן דומה יפה :

רב יהודה חזינהו לבי תרי דקא פרצי בריפתא אמר שמע מיניה איכא שבעא בעלמא יהב עיניה והוה כפנא אמרי ליה רבנן לרב כהנא בריה דרבי נחוניא שמעיה דמר דשכיח קמיה בשמעתא ניעשייה דליפוק לשוקא וניחזי מאי האי דאיכא בעלמא משכוה ועשיוה ואפקיה לשוקא חזא כנופיא אמר מאי האי אמרו ליה אכיספא דתמרי קיימא דקא מזדבן אמר שמע מיניה איכא כפנא בעלמא אמר לשמעיה שלוף לי מסאני שלף ליה חד מסאנא ואתא מיטרא כי מטא למשלף אחרינא אתא אליהו ואמר ליה אמר הקדוש ברוך הוא אי שלפת אחרינא מחריבנא ליה לעלמא. אמר רב מרי ברה דבת שמואל קאימנא אגודא דנהר פפא וחזינא להו להנהו מלאכי דרמו למלחי דקא מייתי חלא

ומליונהו לארבי והוה קימחא דסמידא ואתו כולי עלמא למזבן מיניה ואמינא להו מהאי לא תזבנו דמעשה נסים הוא, למחר אייתי חיטי מפרזניא וזבון כ"ע:

רבא איקלע להגרוניא גזר תעניתא בעו רחמי ולא אתי מטרא אמר להו ביתו כ"ע בתעניתייכו ביתו. למחר אמר להו מי איכא דחזי מידי בחלמיה לימא. אמר ליה רבי אליעזר מהגרוניא לדידי אקריון בחלמא שלם טב לרב טב מרבון טב דמטוביה אוטיב לעמיה. אמר ש"מ עת רצון היא. בעו רחמי ואתא מטרא:

ההוא גברא דאיחייב נגדא בבי דינא דרבא משום דבעל כותית נגדיה רבי ומית אישתמע מלתא בי שבור מלכא בעי לצעורי לרבא אמר ליה איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא לברה לא ליהוי לך עסק בהדי יהודאי דכל מאן דבעיין ממרייהו עביד להו אמר לה מאי היא בעיין רחמי ואתי מיטרא אמר לה ההוא משום דנימנא דמיטרא הוא ליבעי האידנא בתקופת תמוז וליתי מיטרא שלחה ליה לרבא כוין דעתיך ובעי רחמי וייתי מיטרא בעי רחמי ולא אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם (תהלים מד) באזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם ואנו וגו' בעינינו לא ראינו אתא מיטרא עד דשפוך מרזבי דמחוזא לדיגלת איתחזי ליה אבוה בחלמא אמר מי איכא דמטרח קמי שמיא כולי האי קום ואשני

of my household: 'Do not buy of it, for it is only because of a miracle, [and I wish to derive no benefit from miracles].[7] On the morrow, ships laden with actual wheat arrived from Parzina, of which all bought."

It happened once that Raba came to the city of Hagrunia, where he ordered a fast, and prayed for rain, but no rain came. He said to the people: "Go ye all to bed fasting." They did so. On the morrow he said to them: "Is there any one who saw something in a dream?" R. Elazar, of the same city, related that he had been told the following words in a dream: "Good peace to the good master who received his knowledge from a good master, and who with his goodness is doing good to his people." Rab then said: "I infer from this that it is a favorable time." He prayed again, and rain did come.

It happened that a man had committed a crime for which he had to receive stripes in a court where Raba was the chief justice. Raba had the penalty inflicted on him. He could not endure it, and died. When the government of Sabbor, the king, heard this, they decided to trouble Raba. Whereupon Ifra Ormuzd, mother of King Thapur, said to her son: "I advise you to have nothing to do with the Jews, for all that they request of their God, He grants to them." "What, for example?" asked he. "Why!" said she, "Whenever they pray to God for rain, it rains." "That is only," said he to her, "because they pray in the season when it has to rain. Now, when it is *Tamuz* (July),[8] when it ought not to rain, let them pray for rain, and you shall see that it will not come." Accordingly she sent to Raba, saying to him: "Direct thy attention to this, and pray to God to send rain." He prayed, and no rain came. Raba then pleaded, saying: "King of the Universe (Ps. 44, 2) *O God, we have heard with our ears, our fathers have told us . . . in the days of old, etc., but we, with our eyes, have not seen it.*" Then it rained so much that all the fountains of Mechuza overflowed and the water spread in the streets into the River Tigris. His father appeared to him in a dream and told him: "Is there any other man who has troubled Heaven so much? Go, change thy couch, because of the anger thou hast caused in heaven." On the mor-

7) To live a natural life was always Israel's desire.
8) In Asia the rainy season is in the winter.

row he found traces of a knife with which his bed had been slashed. R. Papa also ordered a fast. No rain came, however. Meanwhile he felt so weak from fasting, that he took a spoonful of grit and continued to pray. Still, however, no rain came. R. Nachman b. Oshiya then said to him [ironically]: "If the master would partake of another spoonful of grit, then rain would surely come." This mortified him and he was discouraged. He prayed once more, and finally rain came.

R. Chanina b. Dosa happened to be on the road carrying a bundle of wood when it began to rain. He said: "Sovereign of the Universe, the whole world is happy, but Chanina is suffering!" The rain ceased. When he reached home, he said: "Sovereign of the Universe, the whole world is in anxiety [because the rain ceased], only Chanina is contented [having no fields]." Whereupon it began to rain again. Says R. Joseph: "What availed the prayer of the High-Priest against the prayer of R. Chanina b. Dosa? For we are taught that the High-Priest said a short prayer in the [outer chamber]. What was this prayer?" Raba and Rabbin, the sons of R. Adda, both said in the name of Rab: "May it be Thy will, Lord our God, that this year should be a hot one, and moistened with dew." Is then a hot year a blessed one? We must therefore say that it is to be taken in this manner. If this year will be one in which the earth forms clods [on account of the heat], then may it also be moistened with dew. R. Acha b. Raba, in the name of R. Juda, concluded the prayer as follows: "May no ruler cease from the house of Juda, and may Thy people Israel not depend for livelihood on each other, and mayest thou not heed the prayers of travellers [who ask for the cessation of rain]."

Said R. Juda, in the name of Rab: "Every day a heavenly voice goes forth and says: 'The whole world is sustained merely through the merits of Chanina, my son, and as for Chanina himself, one *Kab*[9] of carobs suffices him from one Sabbath-eve to another.'" On the eve of every Sabbath the wife of R. Chanina was accustomed to make fire in her oven and to throw twigs into the stove (Fol. 25) to prevent the disgrace of being exposed of her poverty. She had, however, one

9) See Jewish Encyclopedia under weights and measures.

מדוכתיך דרתחי עלך מן שמיא שני דוכתיה למחר אשכחיה לפורייה דמירשם בסכיני. רב פפא גזיר תעניתא חלש ליביה שרף פינכא דדייסא בעי רחמי ולא אתא מיטרא אמר ליה ר"נ בר אושעיא אי שריף מר פינכא אחריתי דדייסא הוה אתי מיטרא אכסיף וחלש דעתיה בעי רחמי ואתא מיטרא :

רבי חנינא בן דוסא (עיקרים מ"ד פרק כא וכב) הוה קא אזיל באורחא והוה דארי צנא דמילחא ארישיה אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער פסק מיטרא כי מטא לביתיה אמר כל העולם כולו בצער וחנינא בנחת אתא מיטרא אמר רב יוסף מאי אהניא ליה צלותיה דכ"ג לגבי רבי חנינא בן דוסא דתנן כהן גדול מתפלל תפלה קצרה בבית החיצון שלא להבעית את ישראל מאי מצלי רבין בר רב אדא ורבא בר רב אדא תרווייהו משמיה דרב יהודה אמרי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא שנה זו שחונה וגשומה. שחונא למימרא דמעליותא היא אדרבה הא גריעותא היא אלא אם שחונה תהא גשומה וטלולה ואל תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים ורב אדא בר אהבה מסיים בה משמיה דרב יהודה ולא יעדי עביד שלטן מדבית יהודה ואל יהיו עמך ישראל צריכין להתפרנס זה מזה ולא לעם אחר.

אמר רבי יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת כל העולם כולו אינו ניזון אלא בשביל חנינא בני וחנינא בני דיו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת כל מעלי שבתא

bad neighbor, who said: "I know that they have nothing to cook for the Sabbath, why does she make fire in her oven? I shall go and see." She straightway knocked at the door. Chanina's wife, ashamed, retired to her bed-room. Suddenly a miracle occurred, for the oven became filled with bread, and the kneading-basin with dough. [The neighbor, noticing the bread in the oven], called to Chanina's wife: "Bring the bread-shovel, or the bread will be burned!" Whereupon the former replied: "I just went for it." We are taught in a Baraitha: Chanina's wife truly went into the next room for a shovel, because she was accustomed to have miracles happen to her. One day R. Chanina's wife said to him: "How long shall we yet be troubled with the want of our daily bread?" And he replied: "What can I do?" "Pray to God that He should give thee something," said she. He accordingly proceeded to pray. A hand came forth and gave him a leg of a golden table. Later his wife saw in a dream that in the future world all the righteous in heaven would eat on golden tables with three legs, while his (her husband's) table would have only two. She then said to Chanina: "Wouldst thou then like it, that all should eat at a table having three legs, while we should eat at one having only two? Pray to God that the golden leg may be taken back." He prayed, and the leg was taken back. We are taught in a Baraitha that this latter miracle was even greater than the former; for it is related that it is customary for heaven to bestow but not to reclaim. One Sabbath eve, Chanina noticed his daughter in a despondent mood. Upon his asking her what the trouble was, she replied: "I mistook the two vessels containing oil and vinegar, and poured the latter into the Sabbath lamp and lit it." "My daughter," said he, "He who hath ordained that oil should burn can ordain vinegar should also burn." We are told (in a Baraitha) that the vinegar in that lamp burned all night and all day, till it was used to kindle the *Habdalah* light. R. Chanina b. Dosa, who had several goats, was once told that his goats caused damage to others. Said he: "If my goats do damage, may they be devoured by bears; but if they do not, may they each bring at the evening a bear impaled upon their horns." That same evening, each goat did indeed bring in a

הות רגילה דביתהו דמחממת תנורא ושדיא קוטרא בתנורא (דף כה) משום כסיפא הויא לה ההוא שיבבתא בישתא אמרה מכדי ידענא דמידי לית לה איזיל ואחזי מאי היא אזלה וטרפה אבבא איכספא ועיילה לאינדרונא איתעביד לה ניסא דאשכחתיה לתנורא דמליא ריפתא ואגנא דמליא לישא אמרה לה פלניתא פלניתא אייתי מרדיך דחרך ליך ריפתיך אמרה לה אף אנא להכי עיילי. תנא אף היא להביא מרדה נכנסת מפני שמלומדת בנסים היתה א"ל דביתהו עד אימת ניזיל ונצטער כולי האי אמר לה מאי נעביד בעי רחמי דליתבו לך מידי בעא רחמי יצתה כמין פסת ידו ויהבו ליה חד כרעא דפתורא דדהבא חזיא בחלמא עתידין דכולהו צדיקי אכלו אפתורא [דדהבא] דתלתא כרעי ואיהו דתרתין כרעיה אמר לה ניחא לך דכולהו צדיקי אכלו אפתורא דתלתא כרעי ואנן אפתורא דשקיל חד מינייהו אמרה ליה בעי רחמי נשקלוה בעא רחמי ושקלוה. תנא גדול נס האחרון יותר מן הראשון דגמירי מן שמיא מיהב יהבי משקל לא שקלי. יומא חד בי שמשי חזייא לברתיה דהוות עציבא אמר לה בתי אמאי עציבת אמרה ליה דאיחלף לי מנא דמשחא במנא דחלא ורמאי בשרגא אמר לה מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שנטלו ממנו עוד להבדלה. (א"ת בכאן היה נכתב כוונה על אלו מאמרים השמטתי כי הדרשה תדרש וקצר המצע) רבי חנינא בן דוסא הוו ליה הנך עיזי אמרו ליה קא מפסדן עיזך אמר להו אי קא מפסדן ליכלינהו דובי ואי לא כל חדא וחדא לייתן

bear caught on its horns. The same Chanina had a neighbor who was building a house, the beams of which were found to be too short. She came to him, and said: "I have built my house, but my beams do not reach far enough." "What is your name?" he asked her. And she answered: "Aichu." He then said: "Aichu,[10] may thy beams become longer." We are taught in a Baraitha: "The length increased so that it extended one cubit on each side." Others, however, say that pieces were conjoined with the beams so that they attained the required length. We are taught in a Baraitha that Plimo said: "I saw that house whose beams were extended through R. Chanina b. Dosa's prayer, and noticed that the beams protruded an ell on each side. And I was told that the house was that one concerning which Chanina prayed to have the beams become longer."[11]

R. Chama b. Chanina ordered a fast-day. He prayed for rain, but no rain descended. "Why is it," he was asked, "that when R. Joshua b. Levi would order a fast-day, rain would soon commence to fall!" He replied: "That was the son of Levi, and not I." And they said: "We meant to say, that we should again congregate, whole-heartedly, perhaps the community will then offer a heart-rending prayer and rain will come." They did so, and still no rain descended. He then said to them: "Do you really desire that rain should descend for your sake?" "Yea," they all replied. R. Chamah, turning then towards the sky, said: "Ye sky, cover thy countenance!" Nothing, however, resulted, and he exclaimed: "How imprudent are the skies!" Whereupon they became covered, and rain commenced to fall.

R. Elazar b. P'dath was in very poor circumstances. It happened once that he had blood-letting from his body and did not have anything to eat afterward. He found a peel of garlic, and as he put it into his mouth his heart became weak so that he fainted. The Rabbi [upon being informed that R. Elazar had fallen in a faint] entered to find out what his condition was. They noticed that he wept and laughed, and that a ray of light shone forth from his forehead. When he revived the Rabbis asked him: "Why did the master weep and laugh [in

דובא לאורתא בקרנייהו. לאורתא כל חדא וחדא אייתי דובא בקרנהא. הואי ליה ההיא שיבבתא דבנתה ביתא ולא קא מטיין כשורי אמרה ליה בנאי ביתא ולא קא מטיא כשוראי אמר לה מה שמך אמרה ליה איכו אמר לה איכו לימטו כשורי מטו כשרותא ויש אומרים סניפין עשאן תנא פלימו אומר אני ראיתי את הבית שקירה רבי חנינא בן דוסא בתפלתו והיו לכאן אמה ולכאן אמה והיו אומרים זה הבית שקירה רבי חנינא בן דוסא בתפלתו:

רבי חמא בר חנינא גזר תעניתא בעא רחמי ולא אתא מיטרא. א"ל הא רבי יהושע בן לוי גזר תעניתא ואתא מטרא אמר להו הא אנא והא בר ליואי אמרו ליה ניתי ונכוין דעתין איפשר דתברי צבורא לבייהו ובעי רחמי ואתי מטרא בעון רחמי ולא אתי מטרא א"ל רצונכם שיבא מטרא בשבילנו א"ל הן אמר רקיע כסי פניך לא כסי אמר כמה עזין פני רקיע כסיא בעיבא ואתא מטרא:

רבי אלעזר בן פדת הוה דחיקא ליה מלתא טובא עבד מלתא ולא הוה ליה מידי למטעם אשכח ברא דתומא שדא לפומיה חלש ליביה ונִיים עיילו רבנן לשיולי ביה חזיוה דבכי וחייך ונפיק צוציתא דנורא מאפותיה כי אתער אמרי ליה מאי טעמא בכה מר וחייך ונפק צוציתא

10) Aichu is transferred into Ya'arichu—long.
11) This story must be taken as a mere parable. See introduction to Vol. I by Abraham, son of Maimonides.

one time] and what caused the ray of light to shine forth from your forehead?" Whereupon he replied: "I saw the Shechinah and I pleaded before it, saying: 'How long shall I be subject to such stress of poverty?' And the answer came: 'Elazar, my son, do you wish that I should destroy the world and create it again, perhaps you will then be created in an hour which is conducive of better prosperity.' I then pleaded: 'Sovereign of the Universe, is it so difficult that even after a new creation you say perhaps?' I then asked him: 'What is the major part of my life—that which I have to live, or that which I have lived?' 'That which you have lived,' came the answer. 'If so, then I do not want any change.' He then said to me: 'As a reward for your decision that you desire no change, you will enjoy in the future world thirteen rivers filled with pure balsam.' I then said unto Him: 'Sovereign of the Universe, is that all?" Whereupon He replied: 'And what will be the reward of your associates?' I then pleaded before Him: 'Sovereign of the Universe, I want the share of those who will not obtain it in the future world." Hitting me with his thumb on my forehead [causing the ray of light to proceed from my forehead], He said to me: 'Elazar, my son, I shall loose my arrows against thee.' "[12]

Levi ordered a fast-day, but no rain descended. Said he: "Sovereign of the Universe! Thou didst ascend to the heavens, and didst sit down, but hast no compassion upon thy children." Whereupon rain descended, but Levi fell and became lame. R. Elazar said: Never shall a man use [in his prayer] reproaching words against Heaven, for a great man used [in his prayer] reproaching words against Heaven and became lame as a punishment, and this refers to Levi. Was it this that caused Levi to become lame? Behold, it was the cause of a *Kidda* which he showed before Rabbi[12] that made him lame? Both things were the cause of it.

R. Chiya b. Lolaini said: "I heard one cloud saying to the other: 'Come, let us go and pour out our waters on the lands of Ammon and Moab.' And I said: 'Sovereign of the Universe! When Thou hadst gone to other nations, offering Thy Torah

12) See above, page 130.

דנורא מאפותיה אמר להו דחזאי שכינה ואמרי קמיה עד אימתי אידבר ואיזיל בהאי דוחקא ואמר לי אלעזר בני ניחא לך דאחרביה לעלמא והדר אברייה ואפשר דמברית בשעתא דמזוני. אמרי קמיה רבוניה דעלמא כולי האי ואפשר. אמרי ליה שני דחיי נפישי או דחיינא. אמר לי דחיית אמרי לקמיה אי הכי לא בעינא ואמר לי בהאי אגרא דאמרת לא בעינא יהיבנא לך לעלמא דאתי תליסר נהרי דמשכי אפרסמא דכיין דמענגת בהו אמרי קמיה רבוניה דעלמא כולי האי ותו לא אמר ליה ולחברך מאי ניתיב להו אמרי קמיה רבוניה דעלמא ומגברא דלית ליה קא בעינא ומחיין באסקוטלא אפותאי ואמר לא אלעזר ברי אגרו ביך גירי:

לוי גזר תעניתא בעי רחמי ולא אתא מטרא. אמר לפניו רבונו של עולם עלית וישבת במרום ואין אתה מרחם על בניך אתא מטרא ואטלע. אמר רבי אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים קמיה דרבי ואיטלע. הא והא גרמא ליה. רבי חייא בר לוליאני אמר אנא שמעינהו להנך ענני דקא אמרן ניזיל ונשדי מיטרא בעמון ומואב א"ל כשהחזיר הקדוש ברוך הוא את התורה

על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבאו ישראל וקבלוה ואתון שבקיתו ישראל ותשדו מיטרא בעמון ומואב שדו אדוכתייהו שדיין אדוכתייהו:

דרש רבי חייא בר לוליאנא מ״ד (תהלים צב) צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה אם נאמר תמר למה נאמר ארז ואם נאמר ארז למה נאמר תמר אילו נאמר תמר ולא נאמר ארז הייתי אומר מה תמר (דף יט) אין גזעו מחליף אף צדיק אין גזעו מחליף ואילו נאמר ארז ולא נאמר תמר הייתי אומר מה ארז אין עושה פירות אף צדיק אין עושה פירות לכך נאמר תמר וארז:

תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר שגזר שלש עשרה תעניות על הצבור ולא ירדו גשמים באחרונה התחילו הצבור לצאת אמר להם תקנתם קברים לעצמכם געו בבכיה וירדו גשמים. שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר כ״ד ברכות ולא נענה ירד רבי עקיבא אחריו ואמר אבינו מלכנו אבינו אתה אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה. אבינו מלכנו חטאנו לפניך. אבינו מלכנו רחם עלינו. אבינו מלכנו עשה עמנו למען שמך. ומיד נענה כסבורין העם שזה גדול מזה יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו:

שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו להם

to them, they did not accept it. Thou hast then offered Thy Torah to Israel, who did accept it, and now Thou wouldst allow the clouds to pour forth their waters on the land of Ammon and Moab.' [Turning to the cloud, I exclaimed]: 'Pour forth your waters on this spot,' and they did pour their waters on that spot."

R. Chiya lectured: "What is the meaning of the passage (Ps. 92, 13) *The righteous shall spring up like the palm-tree; like a cedar in Lebanon shall he grow high.* Why are both the palm-tree and the cedar mentioned? If the palm-tree only were mentioned, I would say that just as a branch of the palm-tree (Ib. b) which is broken off does not grow up again, so will it be with the righteous—he will leave no one in his stead; [therefore a cedar is also mentioned, which grows up again]. And if a cedar only were mentioned, I might say that just as the cedar does not bear fruit, so will it also come to pass that the righteous will not bear fruit; therefore both the palm-tree and the cedar are mentioned."

Our Rabbis were taught: It once happened that R. Eliezer ordered thirteen fast-days, but no rain descended. On the thirteenth fast-day, when the congregation began to leave [the worshipping place], he said unto them: "Have you prepared graves [that you are leaving here]?" Whereupon they burst out in a cry and rain began to fall.

Another time it occurred that R. Eliezer recited twenty-four benedictions at prayer, but he was not answered. R. Akiba followed him at the reading-desk, and said: "Our Father, our King! Thou art our Father, Our Father, our King! We have no King but Thee. Our Father, our King! We have sinned before Thee. Our Father, our King! Have mercy upon us. Our Father, our King! Deal with us for the sake of Thy name." He was immediately answered. The people then began to murmur, thinking that R. Akiba was greater than R. Eliezer. A heavenly voice came forth and said: "Not because R. Akiba is greater than R. Eliezer was his prayer answered, but because he always concedes his retailiations (forbearing), while R. Eliezer never concedes his retaliation (is not forbearing)."

Samuel the Junior ordered a fast-day, and rain descended before sunrise. The people

intended to praise the congregation [whose efforts caused the rain]. Whereupon Samuel said to them: "Let me tell you a parable. This may be compared to a case of a slave begging something of the master, and the master saying: 'Give it to him! For I do not care even to hear his voice.'"

Again it happened that Samuel the Junior ordered a fast-day, and rain fell after sunset. The people then thought: Surely this merits the praise of the congregation [that after fasting and praying rain came]. Said he to them again: "Nay, this does not show that the congregation merits praise; for this can be compared to a slave begging something of his master, who says: 'Let him pray and betrouble himself for some time ere I give it to him.'" What, then, does Samuel consider as praise of the congregation? If when the sentence is read, *He causeth the wind to blow,* a wind springs up; and when the sentence, *He causeth the rain to descend,* is read, rain commences to fall.

MISHNAH: It once happened that a fast-day was order.l in Lud and rain came before midday, whereupon R. Tarphon said to the people: Go, eat and drink and make a holy day. The people did eat and drink and made that day a grand feast and upon returning in the evening they sang the great *Hallel.*

GEMARA: "In the evening they returned and sang the great *Hallel.*" Let them say it beforehand? Abaye and Raba both say: "*Hallel* is not to be recited except (Fol. 26) with a satisfied soul and a well-filled stomach." Is this so? Has it not happened once when R. Papa came to the synagogue of Abi Gober, where he ordered a fast-day, rain descended before noon, when they sang the *Hallel,* and then ate and drank? With the inhabitants of Mechuza it is different, for they are generally drunkards [and might not say it afterward].

## CHAPTER FOUR

MISHNAH: The reason for the institution of the stand men (guards)[1] is because it is said (Num. 28, 2) *Command the children of Israel, and say unto them: My offering, my bread for my sacrifices . . . shall ye observe,* etc. How can an offering be brought for a person without his being

גשמים קודם הנץ החמה כסבורין העם לומר שבחו של צבור הוא אמר אמשול לכם משל למה הדבר דומה לעבד שמבקש פרס מרבו אמר להם תנו לו ואל אשמע קולו. שוב שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו להם גשמים לאחר שקיעת החמה כסבורים העם לומר שבחו של צבור הוא אמר להו שמואל לא שבח של צבור הוא אלא אמשול לכם משל למה הדבר דומה לעבד שמבקש פרס מרבו ואמר להם המתינו לו עד שיתמקמק ויצטער ואחר כך תנו לו ולשמואל הקטן שבחו של צבור היכי דמי אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מטרא :

(דף יט) משנה מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להם גשמים קודם חצות אמר להם רבי טרפון צאו ואכלו ושתו ועשו אותו יום טוב יצאו ואכלו ושתו ואותו היום עשאוהו יום טוב ובאו בין הערבים ואמרו הלל הגדול.

גמרא ולימרו הלל מעיקרא אביי ורבא דאמרי תרווייהו לפי שאין אומרים הלל הגדול אלא (דף כו) בנפש שבעה וכרס מלאה איני והא רב פפא איקלע לבי כנשתא דאבי גובר וגזר תענית וירדו גשמים להם קודם חצות ואמר להם אמרו הלל הגדול והדר אכלו ושתו שאני בני מחוזא דשכיחא בהו שכרות :

## בשלשה פרקים פרק רביעי.

משנה אלו הן מעמדות (מעמדות ל׳ הפסוק הקריבו לי במועדו) לפי שנאמר (במדבר כח) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו

1) The word standing is taken from the source Mo'adc (in its time), used in the Bible.

present [when it is sacrificed]? Therefore did the first prophets institute twenty-four watches (divisions); each watch always had a section of standing men (guards), composed of priests, Levites, and Israelites, stationed at Jerusalem. When it became the turn of each watch to go up, the priests and Levites then went up to Jerusalem. "And the Israelites who belonged to that watch assembled in (the synagogues of) their respective cities to read the story of creation. On Sunday they read (Gen. 1, 1-5) the first chapter; on Monday they read (Ib. 9, etc.) *Let there be an expansion,* and, *Let the waters,* etc. On Tuesday (Ib. 14, etc.) *Let the waters,* and *Let there be lights,* etc. On Wednesday (Ib. 20, etc.) *Let there be forth,* etc., and *Let the earth bring forth,* etc. On Friday (Ib. 2, 1 to 4) *Let the earth forth,* etc. and *Let the earth bring forth,* etc. On Friday (Ib. ii. 1 to 4) *Let the earth bring forth,* and *Thus were finished,* etc. The long section of the day was read by two persons and the short by one; but at the afterrnoon prayers they entered (the synagogue) and recited the above sections by heart, even as the *Sh'ma* is recited. On Friday afternoon they did not go to the synagogue at all, in honor of the Sabbath."

(Fol. 27b) R. Ami said: "If not for the prayer meeting of the standing men (guards), the heaven and earth would not exist; as it is said (Jer. 33, 25) *If My covenant be not with day and night, I would not appoint ordinances of heaven and earth.* And it is also written (Gen. 14, 8) *And he said, Lord God, whereby I know that I shall inherit it?* Thus said Abraham before the Holy One, praised be He: 'Sovereign of the Universe! perhaps if Israel will sin before Thee wilt Thou destroy them as the generation at the time of the Flood and of the Dispersion of Babel?' And He answered: 'Nay.' 'Whereby will I know it?' Said Abraham. 'Take Me a heifer three years old,' answered the Lord [i. e., the sacrifices will forgive their sins]. Then Abraham said again: 'Sovereign of the Universe! this will be so long as the Temple exists, but what will happen after the destruction of the Temple?' And the Lord answered: 'I have therefore ordained the Order of *Karbaneth* to them [dealing with the sacrifices], and every time they read it, it will be considered by Me as though they

עומד על גביו התקינו נביאים הראשונים כ"ד משמרות על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים. לוים וישראלים הגיע זמן המשמר לעלות כהנים ולוים עולין לירושלים וישראל שבאותו משמר מתכנסים לעריהם וקורין במעשה בראשית. ביום הא׳ (בראשית א. בראשית ויהי רקיע. בב׳ יהי רקיע ויקוו המים. בג׳ יקוו המים ויהי מאורות. בד׳ יהי מאורות וישרצו המים. בה׳ ישרצו המים ותוצא הארץ. בו׳ תוצא הארץ ויכולו השמים והארץ וכל צבאם. פרשה גדולה קורין אותה בשנים והקטנה ביחיד בשחרית במוסף ובמנחה נכנסין וקורין אותה על פה כקורין קריאת שמע ערב שבת במנחה לא היו נכנסין מפני כבוד השבת :

(דף כז ע"ב) גמרא מנא הני מילי אמר רבי יעקב בר אחא אמר רבי אסי אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר (בראשית טו) ויאמר ה׳ אלהים במה אדע כי אירשנה אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם שמא ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה אמר ליה לאו אמר לפניו רבונו של עולם הודיעני במה אירשנה אמר ליה (שם) קחה לי עגלה משלשת גו׳ אמר לפניו רבונו של עולם תינח בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם אמר ליה בני כבר תקנתי להם סדר קרבנות בזמן שקורין

had offered them, and I will forgive them all their sins.' "

Our Rabbis were aught: The men of the watch used to pray that the sacrifices of their brethren should be favorably accepted; and the standing men (guards) used to congregate in the synagogues and fast four consecutive days; Monday, Tuesday, Wednesday and Thursday. On Monday, [they would fast] on behalf of those who plied the seas; on Tuesday, on behalf of those who traversed the desert; on Wednesday, on behalf of the children that they might be saved from the disease of croup; and on Thursday, on behalf of the pregnant and nursing women, that the former might be happily delivered and the latter retain their strength to nurse their children. On the day preceding the Sabbath they would not fast, in honor of the Sabbath, and so much the more not on the Sabbath itself. Why did they not fast on Sunday? R. Samuel b. Nachmeni said: "Because that is the third day after man was created."[1] Resh Lakish, however, said: "Because of the additional soul that is given to man on the Sabbath, and which leaves him at the close of the Sabbath, for R. Simon b. Lakish said: 'An additional soul is given by the Holy One, praised be He! to a man on Friday and is taken back on Saturday night, as it is said (Ex. 31, 17) *Resteth and ceased from his work. 'Vayinafash'* (ceased) means *Vay-Nefesh* (woe, soul).' "

(Fol. 28) Our Rabbis were taught: Who were the family of *Gonbei-Eli* (those who stole the pastle) and *Kotzey-Ketzi'oth* (figs sockers)? It was said that at one time the [Roman] government decreed that the Israelites should neither bring any wood for the altar nor the first fruit-offerings to Jerusalem, and guards were appointed to watch the roads in the same manner as Jeroboam b. Nebat appointed guards to prevent the Israelites from going to Jerusalem on the festivals. What did those shunning sin and the most righteous of that generation do? They would place a basket containing the first fruits at the bottom and cover it with dried fruits. In addition to that they would carry on their shoulder a pastle, and when they reached the guards and were asked whither they were going, they would answer: "We go to make two cakes of pressed figs with the pounder and pestle that we carry

1) See Gen. 34, 25.

בהם לפני מעלה אני עליהם כאלו הקריבום לפני ואני מוחל להם על כל עונותיהם :

תנו רבנן אנשי משמר היו מתפללין על קרבן אחיהם שיתקבל ברצון ואנשי מעמד נכנסין לבית הכנסת ויושבין ד׳ תעניות בשבת. בשני על יורדי הים. בג׳ על הולכי המדברות. בד׳ על אסכרה שלא תפל בתינוקות. בה׳ על עוברות ומניקות שלא יפילו ומניקות [שינקו] את בניהם. ובערב שבת לא היו מתענין מפני כבוד השבת וכל שכן בשבת עצמה. בא׳ בשבת מאי טעמא לא רבי שמואל בר נחמני אומר מפני שהוא שלישי ליצירה. ריש לקיש אמר משום נשמה יתירה דאמר רבי שמעון בן לקיש נשמה יתירה ניתנה בו באדם בערב שבת ובמוצאי שבת ניטלת ממנו שנאמר (שמות לא) שבת וינפש כיון ששבת וי אבדה נפש :

תנו רבנן מה הם בני גונבי עלי ומה הם קוצצי קציעות אמרו פעם אחת נגזרה גזירה על ישראל שלא יביאו עצים למערכה ושלא יביאו ביכורים לירושלים והושיבו פרוזדאות על הדרכים כדרך שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגל. מה עשו כשרים שבאותו הדור ויראי חטא. הביאו סלי ביכורים וחיפום בקציעות ונטלום ועלו על כתפיהם. כיון שהגיעו אצל פרוזדאות אמרו להם להיכן אתם הולכים. אומרים להם לעשות שני עיגולי דבילה במכתשת שלפנינו ובעלי שעל כתפנו. כיון שעברו מהם עטרום בסלים והביאום לירושלים. תנא הם הם בני סלמאי הנתופתי. ((תנו רבנן מה הם בני סלמאי הנתופתי. אמרו פעם אחת גזרה המלכות גזרה על

on our shoulder." After having safely passed the guards, they would decorate the basket containing the first fruits and bring it into the Temple. We are taught [in addition to this]: The *Gonbei-Eli* and the *Kotze Ketzi'oth* are similar to those who are called the family of *Salmai Hanthuphathi* (the ladder of Niteofathi)" Who were the *Salmai-Hanthuphathi?* Our Rabbis were taught: Once the [Roman] Government decreed that no wood should be brought for the altar and guards were appointed to watch the roads in the same manner as Jeroboam b. Nabat appointed guards to prevent the Israelites from going to Jerusalem on the festivals. What did those shunning sin do? They constructed ladders, which they would carry on their shoulders and when approached by the guards, who asked them whither they were going, they would say, "We go to take down some doves from their dove-cots and here are our ladders." Having safely eluded the guards and arrived at the Temple, they would take the ladders apart and carry in the wood for the Altar. To these men and those similar to them [emulating their example] the following passage may be applied (Pro. 10, 7) *The memory of the righteous shall be for a blessing.* While on Jeroboam and his similar, the following is applied (Ib.) *But the name of the wicked shall rot.*

(Ib. b) MISHNAH: "Five calamities happened to our ancestors," etc. Whence do we know that on the seventeenth day of *Tamuz* the tables of Holy Law were broken? We have been taught in a Baraitha: On the sixth day of *Sivan* the ten commandments were given unto Israel. R. Jose says: "On the seventh day the ten commandments were given." The one who maintains that it was given on the sixth day (shows us) that Moses received the Tablets on the sixth day and ascended Mount Sinai on the seventh, but the one who maintains that the Tablets were given on the seventh, holds that the tablets were given on the seventh day and that Moses ascended Mount Sinai on the same day. Moses was there, etc., i. e. the twenty-four days of *Sivan* together with the sixteen days of *Tamuz,* forty days. That the continual daily offerings ceased on the seventeenth of *Tamuz,* is known by tradition; and the statement that the city was stormed on that day refers to the second destruction.

ישראל שלא יביאו עצים למערכה ושלא ויביאו בכורים לירושלים והושיבו פרסדאות על הדרכים כדרך שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגל מה עשו יראי חטא שבאותו הדור הביאו גזירי עצים ועשאום כמו סולמות והניחו על כתיפם והלכו להם וכיון שהגיעו אצלם אמרו להם להיכן אתם הולכים אמרו להביא שתי גוזלות משובך שלפנינו בסולם שעל כתפנו כיון שעברו מהם פרקום והביאום לירושלים עליהם ועל כיוצא בהם נא' (משלי י) זכר צדיק לברכה ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר (שם) ושם רשעים ירקב :

(דף כח) משנה ה' דברים אירעו את אבותינו בי"ז בתמוז וה' בט' באב. בי"ז בתמוז (ע"ב) נשתברו הלוחות ובטל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל. בט' באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ והחרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר :

(דף כח ע"ב) גמרא נשתברו הלוחות מנא ליה דתניא בו' בחדש נתנו עשרת הדברות לישראל רבי יוסי אומר בז' בו מאן דאמר בו' ניתנו בו' ניתנו בז' עלה משה מאן דאמר בז' ניתנו בז' עלה (שמות כד) ויהי משה בהר

That the other two calamities occurred on that day is also traditional.

(Fol. 29) "And the site was ploughed up like a field." We are taught in a Baraitha: "When Turnus Rufus the Wicked destroyed the Temple, a decree was promulgated that Rabban Gamaliel (the first) should be executed. The commanding officer came into the college, and said that the man of the nose was being looked for [i. e., the most prominent member of the community]. Rabban Gamaliel understood that he was meant thereby, and hid himself. The commanding officer surreptitiously came to the place where Rabban Gamaliel was hidden, and asked him, 'If I should be instrumental in saving your life, would you assure me a share in the world to come?' 'Surely,' answered Rabban Gamaliel. He demanded that he (Rabban Gamaliel) swear to it, and Rabban Gamaliel swore. Thereupon the commanding officer ascended to an attic, threw himself down, and died. It is known by tradition that if one of the signers of a death-warrant dies, the decree becomes null and void. Thus was Rabban Gamaliel saved. A heavenly voice then came forth, and declared: 'This officer is ready for a share in the world to come.'"

Our Rabbis were taught: "When the first Temple was destroyed, groups of young priests, who had the keys of the Temple, went up to the roof and said: 'Sovereign of the Universe! Since we were not privileged to live and be trustworthy keepers of Thy treasure, we herewith return the keys.' With that they threw the keys up into the air, and something similar to a hand was seen to come forth and grasp them, whereupon the priests immediately threw themselves down into the fire beneath. They were mourned by Isaiah the Prophet (Is. 22, 1) *The burden concerning the Valley of Vision. What aileth thee now, that thou are wholly gone up to the housetops? Thou, that art full of uproar, a tumultuous city, joyous town? Thy slain are not slain with the sword, nor dead in battle.*"

R. Juda, the son of R. Samuel b. Shilath, said, in the name of Rab: "Just as we say that from the first of *Ab* participation in joyful events must be lessened, so is the tradition that as soon as the month of *Adar* enters, joyous festivities should be increased."

וגו' כ"ד דסיון ושיתסר דתמוז מלו להו ארבעין בשיבסר בתמוז נחית אתא ותברינהו ללוחות:

(דף כט) תניא כשחרש טורנוסרופוס הרשע את ההיכל נגזרה גזרה על רבן גמליאל ליהרג בא אותו הגמון לבית המדרש ואמר בעל חוטם מתבקש בעל החוטם מתבקש. שמע ר"ג אזל טשא מיניה אזל לגביה בצנעא אמר ליה אי מצילנא לך מייתית לי לעלמא דאתו אמר ליה אין א"ל אישתבע לי אישתבע ליה סליק לאיגרא נפל ומית וגמירי דכי גזרי גזירתא ומית חד מינייהו מבטלין ליה לגזירתא יצתה בת קול ואמרה אותו הגמון מזומן לחיי העולם הבא:

תנו רבנן כשחרב הבית בראשונה נתקבצו כתות כתות של פרחי כהונה ומפתחות העזרה בידיהם ועלו לגגו של היכל ואמרו לפניו רבונו של עולם הואיל ולא זכינו להיות גזברים נאמנים לפניך הרי המפתחות מסורין לך וזרקום כלפי מעלה יצתה כמין פסת יד ולקחתם והם קפצו ונפלו לתוך האור ועליהם קונן ישעיהו (ישעיה כב) משא גיא חזיון מה לך אפוא כי עלית כלך לגגות תשואות מלאה עיר הומיה קריה עליזה וגו' ואף הקדוש ברוך הוא מקרקר עליהם כתרנגולים שנאמר (שם) כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה לה' אלהים צבאות בגני חזיון מקרקר קיר ושוע אל ההר:

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבים בשמחה:

(Fol. 30b) MISHNAH: Rabban Simon b. Gamaliel said: "Never were there any more joyous festivals in Israel than the fifteenth of *Ab* and the Day of Atonement, for on them the maidens of Jerusalem would go forth dressed in white garments—borrowed ones, however, in order not to cause shame to those who had none of their own. These clothes were also to be previously immersed, and thus the maidens went out and danced in vineyards, saying: 'Young men, look and observe well whom you are about to choose; regard not beauty alone, but rather look to a virtuous family, *for false is grace, and vain is beauty; a woman who only feareth the Lord shall indeed be praised* (Pro. 31, 30); and it is also said (Ib. 31) *Give her of the fruit of her hands, and let her own works praise her in her gates.* Furthermore, it is also said (Songs 3, 11) *Go forth and look, O ye daughters of Zion, on King Solomon, with the crown wherewith his mother hath crowned him on the day of his espousals, and on the day of the joy of his heart;* i. e., *on the day of his espousals,* refers to the day on which the Law was given; *and the day of the joy of his heart,* refers to the day when the building of the Temple was completed. May it soon be rebuilt in our days!'"

Rabban Simon b. Gamaliel said: "Never was there any more joyous festival than the fifteenth of *Ab* and on the Day of Atonement, etc." It is readily understood why the Day of Atonement should be a day of rejoicing, because that is a day of forgiveness, and on that day the second tables of the Law were given to Moses; but why should the fifteenth of *Ab* be a day of rejoicing? "Because," said R. Juda in the name of Samuel, "on that day the members of the different tribes were permitted to intermarry." What passage did they interpret to prove this? (Num. 36, 6) *This is the thing which the Lord hath commanded concerning the daughters of Zelaphehad,* etc.; i. e., *this* thing should only apply for this generation, but not for later generations. Rabba b. b. Chana in the name of R. Jochanan said: "On that day (fifteenth of *Ab*) the members of the tribe of Benjamin were permitted to intermarry with the other tribes, as it is said (Jud. 21, 1) *Now the men of Israel had sworn in Mizpah, saying: 'Not any one of us shall give his daughter*

(דף כו ע"ב) משנה אמר רבן שמעון בן גמליאל (מורה ח"ג מ' ל"ו) לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיוהכ"פ שבהם בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולים כדי שלא לבייש את מי שאין לו וכל הכלים טעונין טבילה ובנות ירושלים יוצאות במחולות בכרמים ומה הן אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה (משלי לא) שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ואומר (שם) תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה. וכן הוא אומר (שה"ש ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זו מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו:

פיסקא אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכיפורים וכו'[. בשלמא יום הכיפורים יום סליחה ומחילה יום שנתנו בו לוחות אחרונות לישראל אלא ט"ו באב מאי היא אמר רב יהודה אמר שמואל יום שהותרו שבטים לבא זה בזה מאי דרוש (במדבר לו) זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד וגו' דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה בלבד רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן יום שהותר שבט בנימין לבא בקהל שנאמר (שופטים כא) ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו

*unto Benjamin for a wife.'* What passage did they interpret? The passage reads: Any one of *us,* but not our children."

R. Ida b. Abin in the name of R. Joseph said: "On that day the last of those who were destined to die in the desert perished; for the master said that as long as those destined to die in the wilderness were still alive, the Lord did not speak to Moses, [in a favorable manner], as it is said (Deut. 2, 6) *And it came to pass, when all the men of war were spent by dying from the midst of the people, that the Lord spoke unto me, saying;* i. e., *unto me in particular.*" Ula said: "On that day the guards, appointed by Jeroboam to prevent the Israelites from coming to Jerusalem, were abolished by Hoshea, the son of Elah, who said: (Fol. 31) 'Let them go wherever they choose.'" R. Mathna said: "On that day permission was granted to bury the dead who were killed in battle at the city of Betha"; for R. Mathan said: "On that day, when those killed at Bethar were permitted to be buried, the assembly at Yamnia ordained the section of the after meal benediction: *Blessed art thou, God the good; that doth good.* By *the good* is meant that the bodies were not left to puritfy, and by *doth good,* that burial was permitted." Rabba and R. Joseph both said: "On that day Israel would cease to cut wood for the altar, as we are taught in a Baraitha: R. Eliezer the Great said: "From the fifteenth day of *Ab* the heat of the sun is lessened and the timber is no longer dry, so they ceased to cut wood for the altar.'" R. Menashia adds: And it was called the day of breaking the axe. From that day on, he who adds the night to his day-study may have years and days added to his life, but to him who does not, it may not be added to his days. R. Joseph was taught that the last statement means his mother will bury him.

"In white garments—borrowed ones," etc. Our Rabbis were taught: "The king's daughter borrowed from the high-priest; the daughter of the latter would borrow from the daughter of the *Segan* (assistant); the *Segan's* daughter would borrow from the daughter of the priest who was anointed for the war,[2] and she in turn would borrow from the daughter of an ordinary priest. The daughters of the ordinary Israelites would borrow from one another, lest they put to

לבנימין לאשה מאי דרוש ממנו ולא מבנינו. רב אידי בר אבין אמר רב יוסף יום שכלו בו מתי מדבר דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דבור עם משה שנאמר (דברים ב) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם וידבר ה׳ אלי לאמר אלי היה הדבור. עולא אמר יום שביטל הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל ואמר לאיזה שירצו יעלו. רב מתנה אמר יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה. ואמר רב מתנה אותו יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, הטוב שלא הסריחו, והמטיב שניתנו לקבורה. רבה, ורב יוסף דאמרי תרווייהו יום שפסקו מלכרות עצים למערכה, דתניא ר״א הגדול אומר מט״ו באב ואילך תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה לפי שאינן יבשין. אמר רב מנשיא וקרו ליה יום תבר מגל. מכאן ואילך מאן דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף יסוף. מאי יסוף, אמר ר״י תקבריה אימיה.

[פיסקא] שבהם בנות ישראל יוצאות וכו׳. תנו רבנן בת מלך שואלת מבת כהן גדול בת כהן גדול שואלת מבת סגן בת סגן שואלת

מבת משוח מלחמה בת משוח מלחמה שואלת מבת כהן הדיוט וכל ישראל שואלין זה מזה כדי שלא לבייש את מי שאין לו :

[פיסקא] כל הכלים טעונין טבילה (אמר רבי זריקא) אמר רבי אלעזר אפילו מקופלין ומונחים בקופסא :

בכרמים. תנא מי שאין לו אשה נפנה לשם :

[פיסקא] ומה הן אומרות בחור וכו׳. תנו רבנן יפיפיות שבהן אומרות תנו עיניכם ביופי שאין אשה אלא ליופי. מיוחסות שבהן אומרות תנו עיניכם במשפחה שאין אשה אלא לבנים. עשירות שבהן אומרות תנו עיניכם בבעלי ממון. בינוניות ועניות שבהן אומרות קחו מקחכם לשם שמים ובלבד שתעטרונו בזהובים:

אמר רבי חלבו אמר עולא אמר רבי אלעזר (ועיין במפרשים שהוא ע"ד הסוד) עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים בגן עדן והוא יושב ביניהם וכל אחד ואחד מראה (עליו) באצבעו שנאמר (ישעיה כה) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה׳ קוינו לו נגילה ונשמחה בישותו :

סליק מסכת תענית.

shame those who had none of their own."

"These clothes were also to be immersed." R. Zerika in the name of R. Elazar said: "Even if the clothes were folded and laid in a chest, they were also to be immersed." "The maidens went out and danced," etc. We are taught in a Baraitha: Those that had no wives would go there [to procure a spouse].

Saying: "Young men, look and observe," etc. Our Rabbis were taught: The pretty ones among the maidens would say: "Regard but beauty alone, because a woman is made only for beauty." Those among them who were of good family would say: "Rather look to a good family, for women are but made to bear children [and those of good family produce good children." The rich ones would say. "Rather look to a rich family." The middle class and the poor ones among them would say: "Make your selections only for the glory of Heaven, but provide liberally for us."

R. Chelbu, in the name of Ula, who quoted R. Elazar, said: "In the future the Holy One, praised be He! will arrange a chorus for the righteous, and He will sit among them in the garden of Eden, and everyone will point to Him with their fingers,[3] as it is said (Is. 25, 9) *And man will say on that day, Lo, this is our God, for whom we have waited that He would help us; this is the Lord, for whom we have waited; we will be glad and we will rejoice in His salvation.*"

End of Tract Ta'anith

# MEGILLA[1] מגילה

## CHAPTER ONE.

(Fol. 2b) R. Jeremiah and, according to others, R. Chiya b. Abba, said: *"Mantzfach*[2] were indited by the Seers (Prophets)." How can you understand that it was indited by the Seers and not by Moses? Is it not written (Lev. 27, 34( *These are the commandments;* [from which we infer] that no prophet has the right to enact from that time hence. And furthermore, did not R. Chisda say that the letters *Mem* and *Samech,* on the tablets [of the Ten Commandments], were suspended only (Fol. 3) by a miracle? Indeed they were a [Mosaic] tradition, but it was not known previously which letter must come in the middle of the word and which at the end; so that the Seers prescribed that the open one should be at the middle and the closed one final. But even that much had they then the right to do? Is it not written (Ib.) *These are the commandments;* [from which we infer that] no prophet has the right to enact a new law from that time hence. Therefore we must say that it was forgotten and the prophets only restored them.

Again said R. Jeremiah and, according to others, R. Chiya b. Abba: "The *Targum* (Chaldaic version) of the Torah was composed by Onkelos, the proselyte, by dictation of R. Eliezer and R. Joshua; the *Targum* of the Prophets was composed by Jonathan b. Uzziel by dictation of [the prophets] Haggai, Zechariah and Malachi. At that moment the land of Israel quaked [as if by earthquake] four hundred *Parsaoth* (miles) square, and a heavenly voice went forth saying: 'Who is the one that has revealed My secrets to man?' Thereupon Jonathan b. Uzziel arose and said: 'I am the one who hath revealed Thy secrets to man, but it is known and revealed unto Thee that not for my honor, nor for the honor of the house of my father,

## מסכת מגילה פרק ראשון

(דף ב ע"ב) אמר רבי ירמיה ואי תימא רבי חייא בר אבא מנצפ"ך צופים אמרום ותסברא צופים ולא משה והכתיב (ויקרא כז) אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ועוד הא אמר רב חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות (דף ג) בנס היו עומדין (פ' הבונה וע"ש בח"ה ובחא"ג ובפ' כ"ג) אין מהוה הוה ולא הוו ידעי הי באמצע תיבה והי בסוף תיבה ואתו צופים ותיקנו פתוחים באמצע תיבה סתומים בסוף תיבה. סוף סוף והכתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש בהם דבר מעתה אלא שכחום וחזרו צופים ויסדום:

ואמר רבי ירמיה ואי תימא רבי חייא בר אבא תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו מפי רבי אליעזר ורבי יהושע ושל נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי ובאותה שעה נזדעזעה ארץ ישראל ת' פרסה על ת' פרסה יצתה בת קול ואמרה מי הוא זה שגילה את סודי לבני אדם עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו ואמר אני הוא שגליתי את סתריך לבני אדם וגלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך עשיתי

1) Scrolls, treats of the reading of the Book of Esther on the feast of Purim.
2) A vox memorialis for the five letters, Mem, Nun, Tzadik, Pel, and Chaf; they have separate forms at the end of words.

have I done this, but merely for Thy glory, to prevent controversies in Israel.' He intended to reveal the *Targum* of the Hagiographa, when a heavenly voice went forth and said: 'Enough for thee!' Why so? Because therein (in the Hagiographa) are contained intimations about the Messianic period [the Book of Daniel]." And the *Targum* of the Torah, you say, was composed by Onkelos, the proselyte? Behold! R. Ika, in the name of R. Chananel, who quoted Rab, said: "What is the meaning of the passage (Neh. 8, 8) *So they read in the Book, in the law of God distinctly, and exhibited the sense; so that they [the people] understood what was read;* i. e., *so they read in the Book of God,* refers to the Biblical text; *distinctly,* refers to the *Targum;* and *exhibited the sense,* refers to the division of the verses; *so that they understood what was read,* refers to the signs of punctuation, and according to others, it refers to the *Massoroth.*[3]" Hence the *Targum* existed already in the days of Ezra? It was forgotten and Onkelos merely restored it. Why was it that at the translation of the Pentateuch, the land of Israel did not tremble, but at the translation of the Prophets, it did tremble? Because in the Pentateuch everything is explained; but in the Prophets some things are explained and some are not sufficiently explained; as for example, (Zec. 12, 2) *On that day will the lamentation be great in Jerusalem, like the lamentation at Hadarimmon in the valley of Megiddon.* And R. Joseph said: "Were it not for the *Targum,* I would not have understood the meaning of this passage." How does the *Targum* translate it? "On that day will the lamentation in Jerusalem be as it was over Ahab ben Amri, that was killed by Hada-rimmon ben Tabrimon in the city of Ramoth Gilead, and as they mourned over Joshia ben Amon, who was killed by Pharaoh, the lame one, in the valley of Megiddon."

(Dan. 10, 7) *And I, Daniel, saw alone this appearance, but the men that were with me did not see the appearance; nevertheless a great terror fell upon them, so that they fled to hide themselves.* Who were these men? R. Jeremiah and, according to others, R. Chiya b. Abba, said: "They were Haggai,

שלא ירבו מחלוקת בישראל ועוד בקש לגלות תרגום של כתובים יצתה בת קול ואמרה לו דייך מאי טעמא משום דאית בה קץ משיח. ותרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו והאמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב מאי דכתיב (נחמיה ח) ויקראו בספר תורת האלהים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא. ויקראו בספר תורת האלהים זה מקרא. מפורש זה תרגום. ושום שכל אלו הפוסקים. ויבינו במקרא אלו פסקי טעמים ואמרי לה אלו המסורות שכחום וחזרו ויסדום. מאי שנא אדאורייתא דלא אזדעזעה ומאי שנא אדנביאים דאזדעזעה דאורייתא מיפרשן מילי דנביאים איכא מילי דמסתמן ואיכי מילי דמיפרשן איכא מילי דמסתמן כגון (זכריה יב) ביום ההוא יגדל המספד בירושלים כמספד הדדרמון כבקעת מגדון ואמר רבי יוסף אלמלא תרגום דהאי קרא לא הוה ידענא מאי קאמר מאי היא בעידנא ההיא יסגא מספדא בירושלים כמספד אחאב בן עמרי דקטיל יתיה הדדרמון בן טברימון ברמות גלעד וכמספד יאשיהו בר אמון דקטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגדו:

(דניאל י) וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו בהחבא מאן נינהו אנשים אמר רבי ירמיה ואי תימא רבי חייא בר אבא זה חגי זכריה

3) See Introduction to the first volume in regard to this story.

ומלאכי אינהו עדיפי מיניה ואיהי עדיף מינייהו אינהו עדיפי מיניה דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא הוא ואיהו עדיף מינייהו דאיהו חזא ואינהו לא חזו וכי מאחר דלא חזו מאי טעמא איבעיתו אף על גב דאינהו לא חזו מידי אבל מזלייהו מיהא קא חזיא:

תניא כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה מכאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה וקל וחומר מעבודה ומה עבודה שהיא חמורה מבטלין, תלמוד תורה לא כל שכן. ועבודה עדיפא מתלמוד תורה והא כתיב (ישעיה ה) ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו וגו׳ ויאמר לא כי אני שר צבא ה׳ עתה באתי ויפול יהושע על פניו ארצה וישתחו (פ׳ הדר וע״ש מהרש״א) והיכי עביד הכי והא אמר רבי יהושע בן לוי אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חיישינן שמא שד הוא שאני התם דקאמר ליה כי אני שר צבא ה׳ עתה באתי ודלמא משקרי ליה אמר אביי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה. אמר ליה אמש בטלתם תמיד של בין הערביים ועכשיו בטלתם תלמוד תורה אמר ליה על איזה מהם באת אמר ליה עתה באתי על של עתה באתי מיד (יהושע ח) וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. אמר רבי יוחנן (שם ע״ב) מלמד שלן בתוך עומקה של הלכה. ואמר רבי שמואל גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת

Zechariah, and Malachi. They ranked higher than he, and he ranked higher than they; i. e., they ranked higher than he, because they were prophets; and he, Daniel, was not a prophet. Yet he ranked higher than they, because he saw it, and they did not see it. But since they did not see it, why were they suddenly seized with fright? Because although they themselves did not see it, their guardian angels did see it."

We are taught: Even if the priests are engaged in their Temple service, the Levites in their songs and Israel in their *Ma'amad* (division), they should stop and come to listen to the reading of the *Megilla* (Book of Esther). The house of Rabbi (the Nassi) found a support from this for their opinion that it is proper to neglect the study of the Torah in order to go to listen to the reading of the *Megilla.* We conclude the proof with the syllogism of the service [in the Temple]; if it causes the suspense of the Temple service, which is restrictive, how much more should it suspend the study of the Torah? And the Temple service, you say, is preferable to the study of the Torah. Behold! It is written (Jos. 8, 13) *And it came to pass when Joshua was by Jericho . . . and he said, No; for as a captain of the host of the Lord, am I now come; and Joshua fell on his face to the earth,* etc. How could Joshua do so? Did not R. Jochanan say: "One must not greet a stranger, with peace, in the middle of the night, because he might be a demon, and so much more he must not bow before him?" There it was different, as he said, *I am a captain of the Lord.* But perhaps he lied? We have a tradition that even the demons do not pronounce the name of the Lord in vain. And then the angel said to him: "Yesterday you abolished the daily eve-offering, and to-day you abolished the studying of the Torah." And to the question, "For which of the two [transgressions] hast thou came?" the angel answered, *"I now come;* i. e., for that of to-day." Immediately after this we read (Ib.) *And Joshua went that night into the midst of the valley,* and R. Jochanan said (Ib. b.): "From this it is to infer that he (Joshua) spent the night in the depth [of study] of the Law; and Samuel remarked that the study of the Torah is greater than the sacrifices of the

תמידין, שנאמר עתה באתי, לא קשיא הא דרבים הא דיחיד:

(דף ד) אמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס: ואמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום שנא׳ (תהלים כב) אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי סבור מינה למיקרייה בליליא ולמיתנא מתניתין דידה ביממא אמר ליה רבי ירמיה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא כגון דאמרי אינשי אעבור פרשתא דא ואתניה. איתמר נמי אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר (תהלים ל) למען יזמרך כבוד ולא ידום ה׳ אלהי לעולם אודך:

(דף ז ע״ב) אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי:

(דף ט) אמר רב יהודה אף כשהתירו רבותינו יונית לא התירו אלא בספר תורה ומשום מעשה דתלמי המלך מאי היא דתניא מעשה בתלמי המלך שכנס ע״ב זקנים והושיבם בע״ב בתים ולא גילה להם על מה כנסם ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם כתבו לי תורת משה רבכם נתן הקדוש ברוך הוא עצה בלב כל אחד ואחד והסכימה דעתם לדעת אחד וכתבו לו (בראשית א) אלהים ברא בראשית

daily offerings; for it is said: *I came now;* i. e., for that of to-day. [Hence we see that the study of the Torah is greater than sacrifices.] This is not difficult to explain, the former deals with community sacrifices, and the latter with individual sacrifices.

(Fol. 4) R. Joshua b. Levi said: "It is obligatory for women to hear the reading of the Megilla, because they also benefited by the same miracle." R. Joshua b. Levi said again: "One is obliged to read the Megilla in the evening, and to repeat it in the daytime [on the morrow], as it is said (Ps. 22, 3) *O, my God! I call in the daytime, but Thou answerest not, and in the night I find no rest.*" His disciples concluded from this that he meant to read the Megilla in the evening and study [the tract Megilla] in the daytime. Whereupon R. Jeremiah said unto them: "I have been told by R. Chiya b. Abba that he meant just as people say, 'I will peruse this section and repeat it.'" We have also been taught so in the name of R. Chelbo b. Ulla Biraa: "A man is obliged to read the Megilla in the evening and repeat it in the daytime (on the morrow), as it is said (Ib. 30) *So that my glorious soul may sing praise to Thee, and never be silent, O Lord my God! Forever will I give thanks unto Thee.*"

(Fol. 7, b) Raba said: "A man is obliged to intoxicate himself on *Purim,* until he should not be able to distinguish between 'cursed be Haman' and 'blessed be Mordecai.'"

(Fol. 9) R. Juda said: "Even though our sages permitted the use of Greek they referred merely to the translation of the Pentateuch, but not to anything else. And this was also allowed only because of what occurred to Ptolemy, the king." What was it? We are taugh: It happened that Ptolemy the king took seventy-two elders from Jerusalem, and placed them in seventy-two separate chambers, and did not inform them for what purpose he had brought them there. He afterward visited each chamber, and said to them: "Translate me the Torah of Moses, your teacher, [by heart.]" The Holy One, praised be He! sent into the heart of each of them a counsel which caused them to think as one mind, and [instead of, *In the beginning God created the world*]

they wrote *God created the world in the beginning;* [instead of, *Let us make a man,* they wrote] *I will make a man in an image;* [instead of, *And it was finished,* they write] *And God finished on the sixth day, and rested on the seventh day;* [instead of, *He created them,* they wrote] *Created him;* [instead of, *Let us go down,* they wrote] *Let Me go down;* [instead of *Sarah laughed within herself* (Ib. 18, 12) they wrote] *And Sarah laughed among her relatives;* [instead of (49, 6) *For in their anger they slew a man, and in their self-will they honged an ox, and in their self-will hanged a fatan ox, and in their self-will honged a fattened ox;* [instead of (Ex. 4, 20) *Set them on a donkey,* they wrote] *Set them on a porter* (man-carrier); [instead of (Ib. 12, 40) *Dwelt in Egypt,* they wrote] *Dwelt in Egypt and in other lands was four hundred and thirty wears;* [instead of (24, 5) *And he then sent the youth,* they wrote] *The respectable men of Israel;* [instead of (Num. 16, 15) *I have not taken one ass of them,* they wrote] *Not one precious thing I took away;* [instead of (Deut. 4, 19) *Which the Lord thy God hath assigned unto all nations under the whole heaven,* they wrote] *Assigned to light for all nations;* [instead of (Ib. 17, 3) *Which I have not commanded,* they wrote] *Which I have not commanded to worship;* [and instead of (Lev. 11, 6) *The Arnebeth* (the hare) they wrote], *The slender footed,* because Ptolemy's wife was named Arnebeth, and they were afraid lest he say that the Judaeans laughed at him by inserting his wife's name in the Torah.

MISHNAH: Rabban Simon b. Gamaliel says, etc., R. Abahu, in the name of R. Jochanan, said: "The Halacha prevails according to Rabban Simon b. Gamaliel." And R. Abahu said again: "What reason does Rabban Simon b. Gamaliel advance? Because it is written (Gen. 9, 27) *May God enlarge the boundaries of Japheth, and may he dwell in the tents of Shem; i. e.,* the most beautiful thing which Japheth has—(the Greek language) shall dwell in the tents of Shem."

(Fol. 10, b) *And it came to pass in the days of Ahasuerus.* R. Levi, and according to others, R. Jochanan, said: "There is a tradition among us from our ancestors [who reicev it from] the men of the Great

(שם) אעשה אדם בצלם ובדמות (שם ב) ויכל ביום הששי. וישבות ביום השביעי. (שם ה) זכר ונקבה בראו. (שם יא) הבה ארדה ואבלה שם שפתם. (שם יח) ותצחק שרה בקרוביה לאמר. (שם מט) כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס. (שמות ד) ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על נושא בני אדם. (שם יב) ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ובשאר ארצות שלשים שנה וארבע מאות שנה. (שם כד) וישלח את זאטוטי בני ישראל (שם) ואל זאטוטי בני ישראל לא שלח יד. (ע"ב) (במדבר טז) לא חמר אחד מהם נשאתי. (דברים ד) אשר חלק ה' אלהיך אותם להאיר לכל העמים תחת כל השמים. (שם יז) וילך ויעבוד אלהים אחרים אשר לא צויתי לעובדם. וכתבו לו במקום (ויקרא יא) הארנבת את צעירת הרגלים ולא כתבו לו את הארנבת מפני שאשתו של תלמי המלך ארנבת שמה כדי שלא יאמר שחקו בי יהודאי וכתבו שם אשתי בתורה. [פיסקא] רבי שמעון בן גמליאל אומר וכו'. אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן הלכה כרבי שמעון בן גמליאל. ואמר רבי אבוה אמר רבי יוחנן מאי טעמא דרבי שמעון בן גמליאל דכתיב (בראשית ט) יפת אלהים ליפת וישכון באהלי שם יפיפותו של יפת יהא באהלי שם:

(דף י ע"ב) ויהי בימי אחשורוש אמר רבי לוי ואי תימא רבי יוחנן דבר זה מסורת הוא בידינו מאבותינו מאנשי כנסת הגדולה

Assembly, that wherever *Vayehi* (it came to pass) occurs, it refers to some disaster. (Ruth 1) *And it came to pass in the days of Ahasuerus,* there was Haman; (Jud. 1) *And it came to pass in the days of the Judges,* there was hunger; (Gen. 6, 1) *And it came to pass when men began to multiply,* and soon after this it is written, *And the children of man,* etc.—[which caused the flood]; (Ib. 11, 2) *And it came to pass as they journeyed toward the east,* then there came the dispersion; (Ib. 14, 1) *And it came to pass in the days of Amraphel . . . there was a war.* (Josh. 5, 13) *It came to pass when Joshua was by Jericho,* etc.—*and he saw a man with a drawn sword in his hand;* (Ib. 6, 27) *And the Lord was* (*Va'yehi*) *with Joshua,* and soon after this, *And the children of Israel committed a trespass;* (I Samuel) *There was* (*Va'yehi*) *a certain man of Romathaim,* and afterward, *Hannah he loved, but the Lord had shut her womb;* (Ib. 8, 1) *It came to pass when Samuel became old . . . and his sons walked not in his way;* (Ib. 18, 14) *And David was successful all his ways,* and soon follows, *Saul was in dread of him;* (II Sam. 7, 1) *And it came to pass when the king dwelt in his house. But thou canst not build the Temple.* But is it not written (Lev. 9, 1) *And it came to pass on the eighth day,* and we have been taught in a Baraitha: "That particular day caused as great rejoicing before the Holy One, praised be He! as did the day of creation, for it is written here, *And it came to pass* (*Va'yehi*) *on the eighth day,* and it is written (Gen. 1, 5) *And it was* (*Vayehi*) *evening and it was morning the first day.* [Hence we find *Vayehi* when a misfortune does not follow.] There also the tragedy of Nadab and Abihu happened (Lev. 10, 1-7). But is it not written (I Kings 6, 1) *And it came to pass in the four hundred and eightieth year after the going forth of the children of Israel out of Egypt,* and it is also written (Gen, 29, 16) *While Jacob saw Rachel,* and in Genesis (1, 5) *And it was evening, and it was morning, the first day*—and so on the second and third days although no disaster occurred? We must therefore say that wherever it is said, (*Vayehi*) *It came to pass,* there may or may not be a calamity; but whenevere it is said, (*Vayehi Bimai*), And it came to pass in the

שכל מקום שנאמר ויהי אינו אלא צער (אסתר א) ויהי בימי אחשורוש הוה המן (רות א) ויהי בימי שפוט השופטים הוה רעב (בראשית ו) ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה וגו' ויראו בני האלהים וגומר. (שם יא) ויהי בנסעם מקדם וגו' הבה נבנה לנו עיר (שם יד) ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגומר עשו מלחמה (יהושע ה) ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו. (שם ז) ויהי ה' את יהושע וימעלו בני ישראל מעל. (שמואל א) ויהי איש אחד מן הרמתים כי את חנה אהב וה' סגר רחמה (שם ח) ויהי כאשר זקן שמואל ולא הלכו בניו בדרכיו (שם יח) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו ויהי שאול עוין את דוד. (ש"ב ז) ויהי כי שב המלך בביתו רק אתה לא תבנה הבית. והא כתיב (ויקרא ט) ויהי ביום השמיני ותנא אותו היום שמחה גדולה היתה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו בו שמים וארץ כתיב הכא ויהי ביום השמיני וכתיב התם (בראשית א) ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד הא שכיב נדב ואביהו והכתיב (מ"א ו) ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל והכתיב (בראשית כט) ויהי כאשר ראה יעקב את רחל בת לבן אחי אמו והא כתיב (שם א) ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד והאיכא שני והאיכא שלישי והאיכא ויהי טובא אלא אמר רב אשי ויהי איכא הכי ואיכא הכי כל ויהי בימי ודאי לשון צער הוא והוו ה' ויהי בימי

days of, there a misfortune surely took place. There are five expressions, *It came to pass in the days of, viz.*, in the days of Ahasuerus, the Judges, Amraphel, Ahaz (Is. 7) and Yehoyakim (Jer. 1) [and in every instance there was trouble].

R. Levi said again in the name of R. Jochanan: "We have a tradition handed down by our ancestors that Amoz and Amaziah were brothers." For what purpose does he inform us of this? To teach us the same lesson which R. Samuel b. Nachmeni, in the name of R. Jonathan, taught: "A bride who is chaste in the house of her father-in-law, will be rewarded that kings and prophets will descend from her." Whence do we infer this? From Tamar, concerning whom it is written (Gen. 38, 15) *And Judah saw her and thought her to be a harlot, because she had covered her face.* Because she had covered her face did he think her a harlot? [Is it not to the contrary?] R. Elazar said that this means, "She had covered her face when she had been in his house, hence he did not know her," therefore she was rewarded that from her descended kings and prophets—kings from David; and prophets, as R. Levi said: "We hold a tradition from our ancestors that Amoz and Amaziah were brothers, and it is written (Is. 1, 1) *This is the prophecy of Isaiah, the son of Amoz who prophesied.*"

R. Jonathan would begin [his *Purim* lecture] with this passage (Ib. 14, 22) *I will cause to rise up against them*, etc., *And I will cut from Babylon name and remnant, and son and grandson, saith the Lord;* i. e., *Name,* refers to the art of writings; *remnant,* refers to their language; *and son,* refers to the kingdom; *grandson,* refers to Vashti. R. Samuel b. Nachmeni [when he came to lecture] would begin with the passage (Is. 55, 13) *Instead of the thorn shall come up the cypress, and instead of the brier shall come up the myrtle;* i. e., *instead of the thorn,* instead of Haman the wicked, who made himself an idol, as it is written (Ib. 7, 19) *And upon all thorns. Shall come up the cypress* (*Brosh*)*; i. e.*, Mordecai, who was the essence of all the spices, as it is said (Ex. 30, 23) *And thou, take unto thyself the chief* (*Rosh*) *spices, of flowing myrrh;* this is translated in the Targum Onkeles Mordecai; *and instead of the brier,* i. e.,

אחשורוש ויהי בימי שפוט השופטים ויהי בימי אמרפל (ישעיה ז) ויהי בימי אחז (ירמיה א) ויהי בימי יהויקים :

אמר רבי לוי ואיתימא רבי יוחנן דבר זה מסורת הוא בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחי הוו מאי קמשמע לן כי הא דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים מנן לן מתמר דכתיב (בראשית לח) ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה משום דכסתה פניה ויחשבה לזונה אלא אמר רבי אלעזר משום שכסתה פניה בבית חמיה לפיכך יצאו ממנה מלכים ונביאים מלכים מדוד ונביאים מאמוץ דאמר רבי לוי מסורה בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחי הוו. וכתיב (ישעיה א) חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה :

רבי יונתן פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (שם יד) וקמתי עליהם נאם ה׳ צבאות והכרתי לבבל שם ושאר ונין ונכד נאם ה׳ שם זה הכתב ושאר זה הלשון ונין זה מלכות ונכד זה ושתי. רבי שמואל בר נחמני פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (ישעיה נה) תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת וגומר תחת הנעצוץ זה המן הרשע שעשה עצמו ע״ז דכתיב (שם ז) ובכל הנעצוצים ובכל הנהלולים יעלה ברוש זה מרדכי הצדיק שנקרא ראש לבשמים שנאמר (שמות ל) ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור ומתרגמינן מרי דכיא ותחת

Vashti the wicked, the grand-daughter of Nebuchadnezzar, the wicked, who had burnt the house of God, concerning whom it is written (Son. 3, 10) *Its cover-lid is gold; shall come up the Hadassa (myrtle)*, referring to Esther the upright, who was called Hadassa, as it is said (Esther 2, 7) *And he had brought up Hadassah, that is Esther;* and it is also written (Zech. 1, 8) *And he was standing among the myrtle-trees;* (Ib.) *And it shall be unto the Lord for a name,* refers to the days of *Purim;* (Ib.) *For a sign of everlasting that shall not cut off,* refers to the reading of the Megilla." R. Joshua b. Chanina based his lecture on the following passage (Deut. 28, 62) *And it shall come to pass that as the Lord rejoiced over you to do you good, and to multiply you, so will the Lord rejoice over you to bring you to nought, and to destroy you.* Let us see. Does the Holy One, praised be He! indeed rejoice over the downfall of the wicked? Behold, it is written (II Chr. 20, 21) *As they went out before the armed array, and said, Give thanks unto the Lord; for unto everlasting endureth His kindness.* Whereupon R. Jochanan said: "Why are the words *for he is good,* not inserted here? Because the Holy Dne, praised be He! rejoices not in the downfall of the wicked." And R. Jochanan said again: "What is the meaning of the passage (Ex. 14, 20) *And the one came not unto the other all the night?* This means that the angels of Heaven wanted to sing the usual song, when the Holy One, praised be He! said unto them: 'My creatures are drowning in the sea, and you want to sing songs!'" [Hence God rejoiceth not in such cases]. Said R. Jose b. Chanina: "He Himself does not rejoice over it, but He causeth others to rejoice over it. This could be proved by the above passage, which is written *Yassiss* (He will make rejoice other), and it is not written, *Yassuss* (He Himself will rejoice)." R. Abba b. Cahana based his [*Purim*] lecture on this passage (Ecc. 2, 26) *For to a man who is good in His presence He giveth wisdom and knowledge and joy,* this refers to Mordecai, the upright; *but to the sinner he giveth employment to gather up and to bring together,* that refers to Haman; *that he may give it to him that is good before God,* refers

הסרפד זו ושתי הרשעה בת בנו של נ"נ הרשע ששרף בית מרפידו של אלהינו דכתיב ביה (ש"ה ג) רפידתו זהב יעלה הדס זו אסתר הצדקת שנקראת הדסה שנאמר (אסתר ב) ויהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו וכתיב (זכריה א) והוא עומד בין הדסים והיה לה' לשם אלו ימי פורים לאות עולם לא יכרת זה מקרא מגילה:

רבי יהושע בר חנינא פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (דברים כח) והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם וגו' כן ישיש להרע אתכם ומי חדי קודשא בריך הוא במפלתו של רשע והא כתיב (דהי"ב כ) בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו. ואמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר כי טוב בהודאה זו לפי שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים. ואמר רבי יוחנן מ"ד (שמות יד) ולא קרב זה אל זה כל הלילה באותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני אמר רבי יוסי ברבי חנינא הוא אינו שש אבל אחרים משיש דיקא נמי דכתיב ישיש ולא כתיב ישוש ש"מ:

רבי אבא בר כהנא פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (קהלת ב) כי לאדם טוב שטוב לפניו נתן חכמה ודעת וגו' כי לאדם שטוב לפניו זה מרדכי. ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנום זה המן הרשע. לתת לטוב לפני

האלהים זה מרדכי דכתיב ביה (אסתר ח) ותשם אסתר את מרדכי על בית המן. רבי אבא בר עופרן פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (ירמיה מט) ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים נאם ה׳ מלך זו ושתי ושרים זה המן ועשרת בניו. רב דימי בר יצחק פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (דף יא) (עזרא ט) כי עבדים אנחנו ובעבודתינו לא עזבנו אלהינו ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס אימתי ויט עלינו חסד בימי מרדכי. רבי חנינא בר פפא פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (תהלים סו) הרכבת אנוש לראשינו באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה בימי המן. רבי יוחנן פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (שם צח) זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי וגו׳ אימתי ראו כל זה, בימי מרדכי ואסתר. ר״ל פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (משלי כח) ארי נוהם ודוב שוקק מושל רשע על עם דל ארי נוהם זה נבוכדנאצר הרשע דכתיב ביה (ירמיה ד) עלה אריה מסבכו ודוב שוקק זה אחשורוש דכתיב ביה במלכות פרס (דניאל ז) וארו חיוה אחרי תנינה דמיה לדוב ותני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין בשר כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב מושל רשע זה המן על עם דל אלו ישראל שהם דלים מן המצות. רב נחמן בר יצחק פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (תהלים קכד) שיר המעלות לדוד לולי ה׳ שהיה לנו וגו׳ בקום עלינו אדם. אדם ולא מלך. רבא פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (משלי כט) ברבות צדיקים ישמח העם ובמשול

to Mordecai, concerning whom it is written (Est. 8, 2) *And Esther appointed Mordecai over the house of Haman.* Rabba b. Uphran based his [*Purim*] lecture on the following passage (Jer. 49, 39) *And I will set up my thrown in Elam, and I will destroy thence kings and princes;* i. e., *kings,* refers to Vashti, and *princes,* refers to Haman and his ten sons. R. Dimi b. Isaac based his [*Purim*] lecture on (Fol. 11) this passage (Ezra, 9, 9) *For. we. are bondmen; yet in our bondage hath our God not forsaken us, but hath extended unto us kindness before the kings of Persia.* When did He extend unto us kindness? In the time of Mordecai. R. Chanina b. Papa based his [*Purim*] lecture on this passage (Ps. 66, 12) *Thou hast caused men to ride over our heads; we went through fire and through water; but Thou didst bring us out unto abundance,* i. e., *through fire,* refers to the time of Nebuchadnezzar, the wicked; *through water,* refers to the time of Pharaoh. *But Thou didst bring us out unto abundance,* refers to the time of Haman. R. Jochanan based his lecture on this passage (Ib. 98, 3) *He hath remembered His mercy and His faithfulness to the house of Israel; all the ends of the earth have been the salvation of our God.* When did all the ends of the earth see it? In the time of Mordecai and Esther. Resh Lakish based his lecture on this passage (Prov. 28, 15) *As a roaring lion and greedy bear, so is a wicked ruler over a poor people. As a roaring lion,* refers to Nebuchadnezzar concerning whom it is written (Jer. 4, 7) *The lion is come up from his lair. Greedy bear,* refers to Ahasuerus, about whom it is written (Dan. 7, 5) *And behold, there was another, a second beast, like a bear.* Concerning which R. Joseph was taught that this refers to the Persians who eat and drink like a bear, and are fleshy like a bear, and let their hair grow like a bear, and have no repose like a bear; *wicked ruler,* refers to Haman; *over a poor people,* refers to Israel, who were then poor in meritorious deeds. R. Nachman b. Isaac based his lecture on this passage (Ps. 124, 2) *If it had not been the Lord who was for us, when men rose up against us. Men,*— not a king (referring to Haman). Raba based his lecture on this passage (Prov. 29, 2) *When the righteous are in authority, the*

רשע יאנח עם ברבות צדיקים זה מרדכי ואסתר ישמח העם כדכתיב (אסתר ח) ומרדכי יצא מלפני המלך, והעיר שושן צהלה ושמחה. במשול רשע יאנח עם זה המן וכן הוא אומר (שם ג) והמלך והמן ישבו לשתות והעיר שושן נבוכה. רב מתנה אמר מהכא (דברים ד) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו. רב אשי אמר מהכא (שם) או הנסה אלהים לבוא וגומר:

ויהי בימי אחשורוש. אמר רב וי והי נתקיים מה שכתוב בתורה (דברים כח) והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות ואין קונה. ושמואל אמר (ויקרא כו) לא מאסתים ולא געלתים לכלותם לא מאסתים בימי אנטיוכוס ולא געלתים בימי אספסיינוס קיסר לכלותם בימי המן. להפר בריתי אתם בימי רומיים כי אני ה' אלהיהם לימות גוג ומגוג. במתניתא תנא לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה. ולא געלתים. בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר. לכלותם בימי אנטיוכוס שהעמדתי להם שמעון הצדיק ומתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו. להפר בריתי אתם בימי רומיים שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות. כי אני ה' אלהיהם לעתיד לבא דאין כל עובדי כוכבים ולשון שולטת בהם. רבי לוי פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא (במדבר צג) ואם לא תורישו את יושבי הארץ. רבי חייא

*people will rejoice; but when the wicked rule, the people groan;* i. e., *when the righteous rule,* refers to Mordecai and Esther, [*then*] *the people rejoice,* as it is written (Est. 8, 15) *And Mordecai went out from the presence of the king,* etc. *And the city of Shushan was glad and joyful. But when the wicked rule,* this refers to Haman, [*then*] *the people groan,* and so says the passage (Ib. 3, 15) *And the king and Haman sat down to drink, but the city of Shushan was perplexed.* R. Mathna preached with the following passage (Deut. 4, 7) *For what great nation is there that hath God so nigh unto it?* R. Ashi recited with the following passage (Ib. ib. 34) *Or hath God essayed to go to take himself a nation from the midst of a nation. And it came to pass in the days of Ahasuerus.* "Woe, woe," remarked Rab, "it was then that the prophecy in the Torah was fulfilled (Ib. 28, 68) *And there ye will offer yourselves for sale unto your enemies for bondwomen without anyone to buy you.*" But Samuel explained: "(Lev. 26, 44) *I will not cast them away, neither will I loathe them, to destroy them utterly;* i. e., *I have not cast them away,* refers to the times of the Greek government; *and I have not loathed them,* refers to the time of Vaspasian, the Roman emperor; *to destroy them,* refers to the time of God and Magog."[4] In a Baraitha it was taught: *I will not cast them away,* refers to the times of the Chaldeans, as in that time I set up for them Daniel, Hananiah, Mishael, and Azariah; *and I have not loathed them,* refers to the time of Haman when I raised for them Mordecai and Esther; *to destroy them,* refers to the Greek, when I gave them Simon the Just and Mattathias b. Jochanan the High-priest and his sons, the Hasmoneon (Maccabias); *to break My covenant,* refers to the time of Rome when I gave them the House of Rabbi and the sages of that generation; *for I am the Lord their God,* refers to the Messianic future, when no nation or people will dominate over them. R. Levi based his [*Purim*] lecture on the following passage (Num. 33, 55) *And if you will not drive out,* etc. R. Chiya based his lecture on the following: (Ib.)

4) This refers to the Messianic days.—The defeat of these two allied nations will be the herald of Israel's redemption. See Tract Sanhedrin 95b.

בר אבא אמר רבי יוחנן מהכא (שם) והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם :

ויהי בימי אחשורוש אמר רבי לוי אחיו של ראש ובן גילו של ראש. אחיו של ראש אחיו של נבוכדנאצר הרשע שנקרא ראש שנא׳ (דניאל ב) אנת הוא ראשה די דהבא. ובן גילו של ראש נבוכדנאצר הרג והוא בקש להרוג נבכדנאצר החריב והוא בקש להחריב וכן הוא אומר (עזרא ד) ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלים. ושמואל אמר שהושחרו פניהם של ישראל בימיו כשולי קדירה רבי חנינא אמר שכל הזוכרו אומר אח לראשו רבי יוחנן אמר שהכל נעשו בימיו רשים שנאמר (אסתר י) וישם המלך אחשורוש מס על הארץ :

הוא אחשורוש הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו. (בראשית לו) הוא עשו אבי אדום הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו. (ד״ה ב כח) הוא המלך אחז הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו. וכן הוא דתן ואבירם. וכן לענין (במדבר כו) צדיקים (ד״ה א) אברם הוא אברהם. אברהם הוא בצדקתו מתחילתו ועד סופו. (שמות ו) הוא אהרן ומשה. הן בצדקן מתחילָתן ועד סופן. (שמואל א׳ יז) ודוד הוא הקטן. הוא בקטנותו מתחילתו ועד סופו. כשם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בתורה. כך במלכותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בחכמה :

(שם) המולך. אמר רב שמלך מעצמו. אמרי לה לשבח. ואמרי לה לגנאי. לשבח דלא

*And it shall come to pass that as I proposed to do unto them, so will I do unto you.*

*And it came to pass in the days of Ahasuerus.* R. Levi said: "He was the brother of a head and the coeval associate of a head. The brother of a head, i. e., the brother of Nebuchadnezzar, the wicked, who was called head, as it is said (Dan. 2, 38) *Thou art the godhead.* And the coeval associate of a head—what Nebuchadnezzar had done, he had intended to do. Nebuchadnezzar had killed, he had intended to kill; Nebuchadnezzar had destroyed; he had the intention, and so reads the passage (Ezra 4, 1) *In the beginning of the reign of Ahasuerus, they wrote slanders on the inhabitants of Judea and Jerusalem.*" Samuel said: "[Ahasuerus has the meaning of *black* i. e.] in his days the faces of the Jews were black as the bottoms of pots." R. Chanina said: "[Ahasuerus has the meaning of 'woe to his head' (*Ach rosh*). Whoever mentioned his name said 'Woe to his head.'" R. Jochanan said: "[It has the meaning of 'poor' (*rosh*)] His taxes were so heavy that men became poor, as it is said (Est. 9, 1) *And King Ahasuerus imposed a tribute upon his land.*" (Ib. 1) *The same Ahasuerus;* i. e., he was the same in his wickedness from beginning to end. (Gen. 36, 43) *This is Esau;* i. e., the same in wickedness from beginning to end; (II Chr. 28, 22) *He, King Ahaz;* i. e., the same in wickedness always; and so is meant (Num. 26, 9) *These are that Dathan and Abriam.* And so it is also with the righteous (I Chr. 1, 27) *Abram—the same is Abraham;* i. e., Abraham was the same in righteousness from the beginning to the end; (Ex. 6, 26) *These are that Aaron and Moses;* i. e., they were the same in righteousness from beginning to end; (I Sam. 17, 14) *And David was the youngest,* that means he conducted himself from beginning to end, as in his youth; as in his youth he humbled himself before one greater than he in order to learn the Torah, so also when he was a king he was modest before a man superior to him in wisdom and tried to learn the Torah from him.

(Ib.) *Who reigned.* Rab said: "He was a self-made king." Some say, it was in his praise, there was none so fit to be a king as he; and some say it to his disgrace—he was not fit to be a king, but he

had much money, and the money made him king. Our Rabbis have been taught: Three kings ruled over the entire world—Ahab, Ahasuerus, and Nebuchadnezzar. Ahab, son of Amri, as Obadiya said unto Elijah (I Kings 18, 10) *As the Lord thy God liveth... he causeth that kingdom and nation to take an oath . . .* ; and if they were not under his dominion, how could he cause them to take an oath? Nebuchadnezzar, as it is written (Jer. 17, 8) *And it will come to pass that the nation or kingdom which shall not serve Nebuchadnezzar, king of Babylon, and not place its neck under the yoke of the king of Babylon.* Ahasuerus, as stated in Sanhedrin. (Ib. b.) Are these all? Was not Solomon also king of the whole world? Solomon was not a king until the end of his life. This is right, according to those who hold he was first king and then a common man; but according to those who say he was a king, a common man, and then again a king, then why not count also him? Solomon was an exception, for he reigned over the beings above and below, as it is said (I Chr. 29, 23) *Solomon sat on the throne of the Lord.* [He is therefore not counted among the kings that reigned over the entire world]. But there is Sannacherib concerning whom it is written (Is. 46, 19 and II Kings 18) *Which of all the gods of the lands have saved their countries from thy hand?* There was Jerusalem, which was not subject to him. But there is Darius? As it is written (Dan. 6, 26) *Darius the king wrote to all peoples, nations, and tongues that exist on the whole earth. Your peace shall be great.* There were seven countries not under his dominion; as it is written (Ib. ib. 2) *It pleased Darius, and he raised over his kingdom one hundred and twenty satraps.* But there is Cyrus? As it is written (II Chr. 36) *So said Cyrus, King of Persia: All the kingdoms of the earth the Lord hath given unto me.* It is he only who thus glorified himself.

*When the king sat,* and further it is stated, *In the third year of his reign.* Do these passages not contradict each other? Raba said these mean when he became firmly seated on the throne.

(Fol. 12) *When he showed the riches and the glory of his kingdom, etc.* R. Jose, the son of R. Chanina, said: "You can infer from this that Ahasuerus attired himself

הוה איניש דחשיב למלכא כוותיה. לגנאי דלא
חזי למלכותא ויהב ממונא יתירא וקם.

תנו רבנן שלשה מלכים הם שמלכו בכפה
אחאב בן עמרי ונבוכדנאצר ואחשורוש אחאב
בן עמרי דקאמר ליה עובדיהו לאליהו
(מלכים א יח) חי ה' אלהיך אם יש גוי
וממלכה אשר לא שלח אדוני שם לבקשך ואמרו
אין והשביע את הממלכה ואת הגוי וגו' ואי
לאו דהוה מליך עלייהו היכי מצי לאשבועינהו
ונבוכדנאצר דכתיב ביה (ירמיה כז) והיה
הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אותו את
נבוכדנאצר מלך בבל. אחשורוש (כדאיתא
בסנהדרין). (שם ע"ב) ותו ליכא והא איכא
שלמה. שלמה לא סליק מלכותיה. הא ניחא
למאן דאמר מלך והדיוט אלא למאן דאמר מלך
והדיוט ומלך מאי איכא למימר שאני שלמה
דמילתא אחריתי הוה ביה שמלך על העליונים
ועל התחתונים שנאמר (ד"ה א כט) וישב
שלמה על כסא ה' וגומר והא איכא סנחריב
דכתיב (מלכים ב יח) מי בכל הארצות
אשר הצילו את ארצם מידי הא הויא ירושלים
דלא כביש ליה והא איכא דריוש דכתיב
(דניאל ו) דריוש מלכא כתב לכל עממיא וגו'
שלמכון ישגא הויא שבע דלא מלך עלייהו
דכתיב (שם) שפר קדם דריוש והקים על
מלכותא לאחשדרפניא מאה ועשרין. והא איכא
כורש דכתיב ביה (ד"ה ב לו) כה אמר כורש מלך
פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' וגומר התם
אשתבוחי הוא דקא משתבח בנפשיה:

(אסתר א) כשבת המלך וכתיב בתריה
בשנת שלוש למלכו אמר רבא מאי כשבת לאחר
שנתישבה דעתו:

(דף יב) בהראותו את עשר כבוד מלכותו
ואת יקר וגומר אמר רבי יוסי ברבי חנינא

in the priestly garments and stood with his guest, for it is written here, *And the glory of his greatness,* and it is written [concerning the priestly garments] (Ex. 28, 2) *For glory and ornament.*" (Est. 1, 5) *And when these days were completed.* Rab and Samuel differ on this point. One said that he was a wise king, and the other, that he was a foolish king. The reason for the statement that he was a wise king, can be derived from the fact that he had made the feast first for the remote subjects, because for his townsmen he could make it at any time; and the other said he was a fool, for he should have made it first for his townsmen, so that should the others rebel, they at least would defend him.

The disciples of R. Simon b. Jochai asked their master: "By what sins had the Israelites incurred the decree of Haman in that age?" "Tell me your opinion," said he. They said: "Because the Israelites enjoyed the feast which Ahasuerus the wicked man made." "If so, then only those of Shushan should have suffered. Why did those of all provinces suffer?" They said to him: "Let then the master explain to us." "Because," answered he, "they kneeled to the image." "If so," his disciples asked, "they were then actually guilty; why were they not killed?" And he answered: "They bowed to the image not because they wanted to, but only for the sake of outward appearance; so the Holy One, praised be He! also made the decree against them for appearance [and it was not carried out]." And this is the meaning of the passage (Lam. 3, 33) *He doth not afflict of His own will.*

(Est. 1, 7) *And the royal wine was in abundance.* Rab said: "We infer from this that he gave to each to dring wine that was older than he." (Ib. 8) *And the drinking was according to the order.* What is the meaning, *According to the order?* R. Anan said, in the name of R. Meier: "It was according to the order of our Torah. As in our Torah eating exceeds drinking [in the Temple] so he also gave more to eat than to drink." *Without compulsion.* "From this," said Raba, "it can be learned that everyone was given to drink of wine that grew in his own country. (Ib. b) *On the seventh day when the heart of the king was merry with wine?* And till then, what did he do? Was

מלמד שלבש בגדי כהונה ונתעטף ועמד כתיב הכא את יקר תפארת גדולתו וכתיב התם (שמות כח) לכבוד ולתפארת. ובמלאת הימים האלה וגומר רב ושמואל חד אמר מלך פקח היה וחד אמר טפש היה למאן דאמר פקח היה שפיר עביד דקריב רחיקי ברישא דבני מאתיה כל אימת דבעי להו מקרב להו ומאן דאמר טפש היה בני מאתיה איבעי ברישא לקרובי דאי מרדו הנך הני הוו קיימי בהדיה :

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כליה אמר להם אמרו לי אתם אמרו לי מפני מה שנהנו מסעודתו של אותו רשע אמר להם אם כן של שושן יהרגו של כל העולם כולו לא יהרגו אמרו לו אמור לנו אתה אמר להם שהשתחוו לצלם אמרו לו וכי משוא פנים יש בדבר אמר להם הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא עשה אלא לפנים והיינו דכתיב (איכה ג) כי לא ענה מלבו ויגה בני איש :

ויין מלכות אמר רב מלמד שכל אחד ואחד השקהו יין שהוא גדול ממנו בשנים. והשתיה כדת אמר רב ענן משום רבי מאיר כדת של תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה אף סעודתו של אותו רשע אכילה מרובה משתיה. אין אונס אמר רבא מלמד שכל אחד ואחד השקהו יין של מדינתו. (ע"ב) ביום השביעי כטוב לב המלך ביין אטו עד יום

לשביעי לא טב ליביה ביין אמר רבא יום ז׳ שבת היה שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה ובדברי תושבחות אבל עובדי כוכבים שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא [בדברי] תיפלות וכן בסעודתו של אותו רשע הללו אומרים מדיות נאות והללו אומרים פרסיות נאות אמר להם אחשורוש כלי שאני משתמש בו אינו לא מדי ולא פרסי אלא כשדי רצונכם לראותה אמרו ליה אין ובלבד שתהא ערומה :

ויאמר ממוכן תנא ממוכן זה המן ולמה נקרא שמו ממוכן שמוכן לפורענות אמר רבי (אבא בר) כהנא מכאן שהדיוט קופץ בראש. להיות כל איש שורר בביתו אמר רבא אלמלא אגרות ראשונות לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט. אמרי מאי האי דשדר לן להיות כל איש שורר בביתו פשיטא דאפילו קרחה בביתיה פרדשכא ליהוי. ויפקד המלך פקידים אמר רבא מאי דכתיב (משלי יג) כל ערום יעשה בדעת וכסיל יפרוש אולת כל ערום יעשה בדעת זה דוד מלך ישראל דכתיב ביה (מ"א א) ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדוני המלך נערה בתולה וכל מאן דהוה ליה ברתא אייתה נהליה. וכסיל יפרוש אולת זה אחשורוש דכתיב ביה ויפקד המלך פקידים דמאן דהוה ליה ברתא אטמרה מיניה :

איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי וגומר איש ימיני. מה נפשך אי ליחוסיה קא אתא ליחסיה וליזיל עד בנימין בר יעקב מאי שנא הני תרתי ותו לא. תנא כולן על שמו נקראו בן יאיר בן שהאיר עיניהם של ישראל

he not till then merry with wine? Rab said: "The seventh day was Sabbath. When Israelites eat and drink on Sabbath, they begin with words of the Bible and continue to praise the Lord; but the other nations, when they celebrate, they speak about women. And so it happened here: Some said that the Medians were more beautiful, and others said that the Persian women were more beautiful. And Ahasuerus said to them: The one that I have is neither Median nor Persian, but Chaldean, yet she is fairer than them all; and if you wish you can see her. And so came the execution of Vashti."

(Ib.) *Then said Memuchan.* We are taugh in a Baraitha: Memuchan was Haman. Why was he called Memuchan? Because he was destined for the troubles that befell him afterwards. R. Abba b. Cahana said: "From this we see that usually an ignorant man comes forward first."[6]

*That every man should bear rule in his own house.* Said Raba: "But for the first letters, no remnant of Israel would have been left; because the men laughed at such a decree, saying, 'Is it not a matter of course? Even a weaver in his house must be the ruler,' and therefore they did not pay much attention to the second decree in the letters."

*And let the king appoint officers.* Raba said: "What is the meaning of the passage (Prov. 13, 16) *Every prudent man acteth with knowledge, but a fool spreadeth abroad his folloy;* i. e., *every prudent man acteth with knowledge,* refers to David, of whom it is written (I Kings 1, 2) *Wherefore his servants said unto him, Let them seek out for my lord the king a young virgin.* Everyone who had a daughter, brought her himself to the king. *But a fool spreadeth abroad his folly.* This refers to Ahasuerus, who had to appoint officers, for whosoever had a beautiful daughter hid her from him."

*There was a certain Jew in Shushan, the capital—a Benjamite.* What can be the reason for giving such a genealogy? If for the mere genealogy then it should have been traced to Benjamin, son of Israel; why then were only the first three of his ancestors mentioned? In a Baraitha it is explained that: All the three names are not those of

6) See verse 14, that he was mentioned last of all the ministers.

בתפלתו. בן שמעי בן ששמע אל תפלתו. בן קיש שהקיש על דלתי רחמים ופתחו לו. קרי ליה יהודי אלמא מיהודה קאתי וקרי ליה ימיני אלמא מבנימין קאתי אמר רב נחמן מרדכי מוכתר בנימוסו היה רבה בר רב הונא ורבה בר בר חנה משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרו אביו מבנימין ואמו מיהודה ורבנן אמרי משפחות מתגרות זו בזו משפחת יהודה אומרת אנא גרמי דמתיליד מרדכי דלא קטליה דוד לשמעי בן גרא ומשפחת בנימין אומרת מיני קאתי רבא אמר כנסת ישראל היא דקאמרה להך גיסא ולהך גיסא ראו מה עשה לי יהודה ומה שלם לי ימיני. מה עשה לי יהודה (דף יג) דלא קטליה דוד לשמעי בן גרא שאלמלי לא היה שמעי בן גרא וקטליה דוד לא הוה מתיליד מרדכי דמקני ביה המן וגרם צער לישראל. ומה שלם לי ימיני דלא קטליה שאול לאגג שאלמלי לא היה אגג וקטליה שאול לא הוה מתיליד המן דמקני ביה מרדכי וגרם ליה צערא לישראל ורבי יוחנן אמר לעולם מבנימין קאתי ואמאי קרו ליה יהודי על שם שכפר בעבודה זרה שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי שנא' (דניאל ג) איתי גוברין יהודאין די מנית יתהון וגומר:

אשר הגלה מירושלים אמר רבא שגלה מעצמו. ויהי אומן את הדסה היא אסתר קרי לה אסתר וקרי לה הדסה תניא רבי מאיר אומר אסתר שמה ולמה נקרא שמה הדסה על שם הצדיקים שנקראו הדסים וכן הוא אומר (זכריה א) והוא עומד בין הדסים אשר במצולה. רבי יהודה אומר הדסה שמה ולמה נקרא שמה אסתר מפני שהיתה מסתרת את

his ancestors, but are his own. *The son of Yair,*[7] the son who caused to enlighted the eyes of Israel with his prayer; *the son of Shimi,*[7] the son whose prayer God heard; *the son of Kish,*[7] the son who knocked at the gates of Mercy, and they were opened to him." It is written, *A Judean man,* and then, *A Benjamite.* What was he? Rabba b. b. Cahana, in the name of R. Joshua b. Levi, said: "His father was a Benjamite and his mother was a Judean." The sages, however, said: "The tribes disputed with each other. Juda said, 'Through me Modrecai was born, for if David had killed Shimi ben Gera[8] he could not have been born'; and Benjamin said, 'He belongs to me, because he is of my tribe.'" Raba said: "On the contrary, the Congregation of Israel said, 'See what Juda did to me, and see what the Benjamites have done to me; Juda (Fol. 13) because David did not kill Shimi,[9] he made possible the birth of Mordecai, of whom Haman became jealous; and because Saul did not kill Agag,[10] Haman, who caused troubles for Israel, was born.'" R. Jochanan said: "He was indeed a Benjamite, but why is he called a Judean? Because he did not want to worshop idols, and every Israelite who rejects idols is called a Judean, as it is said (Dan. 10, 12) *There are certain Judean men . . . Thy gods they do not worship.*"

(Ex. 2, 6) *Who had been carried away into exile from Jerusalem.* Raba said: "He had not been exiled, but came of his own free will. *And he had brought up Hadassah, that is, Esther.*" He calls her Esther and then Hadassah. What was her real name? We are taught in a Baraitha that R. Meier said: "Her real name was Esther, but she was called Hadassah, merely because all the upright are called thus, and so says the passage (Zech. 1, 8) *He was standing among the myrtle-trees.*" R. Juda said: "Her real name was Hadassah, and why was she called Esther? Because she concealed her words[11] and so says the passage (Ib. 10) *Esther told nothing of her birth nor of her nationality.*" R. Nechemiah said: "Her real name was Hadassah, but why was she

7) Yair, means "light"; Shimi, means "hear," and Kish, means "knock."
8) See II Sam. 19, 24.
9) See I Kings, 2.
10) See I Sam. 15, 8.
11) Esther could be the origin of Sother (hidden).

called Esther? Because the nations called her for her beauty 'Ist'har' (corresponding to Venus)." Ben Azzai said: "Esther was neither tall nor short, but of moderate size, like a myrtle." R. Joshua b. Karcha said: "Esther was of an olive complexion, but a chord of [divine] grace was strung upon her." *For she had neither father nor mother. And when her father and mother were dead, Mordecai had taken her to himself as a daughter.* Why this superfluous repetition? R. Acha said: "To tell us when the mother became pregnant her father died, and when shee was born her mother died." (Ib.) *Mordecai had taken her to himself as a daughter;* we are taught in the name of R. Meier: "Do not read *Bath* (daughter) but *Bayith* (house) and so says the passage (II Sam. 12, 3) *But the poor men had nothing, save one little ewe,* etc., *of his bread it used to eat,* etc., *and it was to him as a daughter.* Because it ate of his bread therefore it became to him as a daughter? We must therefore read it, 'like a house' *K'bayith.* The same is also here 'for a house,' *L'bayith.*" (Ib. 9) *And the seven maidens who were selected to be given to her.* Raba said: "We may infer from this that with them she counted the days to know the Sabbath [by giving each the name of a day]."

(Ib. b.) *And Esther still did not tell her nation.* R. Chama said: What is the mean ing of the passage (Job 36, 7) *He withdraweth not his eyes from the righteous.* I. e., as a reward for her modesty, Rachel merited that King Saul descended from her; and as a reward for Saul's modesty he merited that Esther descended from him." Wherein was Rachel modest? It is written (Gen. 29, 12) *And Jacob told Rachel that he was her father's brother.* Was he then her father's brother? Indeed, he was the son of her father's sister! This means, he asked her: "Will you marry me?" "Yes," she answered, adding, "but my father is a trickster, and he will deceive you." To this he answered: "I am his brother in trickery." And she asked him: "Are righteous men permitted to walk in the ways of deceit (to deal fraudently with a deceiver)?" "Yes," ansewered he, "for it is written (Ps. 18, 27) *With the pure Thou wilt show Thyself pure, and with the perverse Thou wilt wage a contest.*" He then asked Rachel: "How can he

דבריה וכן הוא אומר אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה. רבי נחמיה אומר הדסה שמה ולמה נקרא שמה אסתר שהעובדי כוכבים היו קורין אותה על שם אסתהר. בן עזאי אומר אסתר שמה ולמה נקרא שמה הדסה מפני שהיתה בינונית לא ארוכה ולא קצרה אלא בינונית כהדס (וכמו שאמרת חנה זרע אנשים כו') רבי יהושע בן קרחה אומר אסתר ירקרקת היתה וחוט של חסד משוך עליה. (עי' ברכות פ' אין עומדין) כי אין לה אב ואם (וכתיב) ובמות אביה ואמה למה לי אמר רב חסדא עיברתה אמה מת אביה ילדתה אמה מתה אמה. לקחה מרדכי לו לבת תנא משום רבי מאיר אל תקרי לבת אלא לבית (פי' לאשה) וכן הוא אומר (ש"ב יב) ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכוסו תשתה ובחיקו תשכב ותהי לו כבת משום דמפתו תאכל ותהי לו כבת אלא כבית הכא נמי לבית. ואת שבע הנערות הראויות לתת לה. אמר רבא מלמד שהיתה מונה בהן שבעת ימי שבת:

אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה אמר רבי חמא מאי דכתיב (ע"ב) (איוב לו) לא יגרע מצדיק עיניו בשכר צניעות שהיה ברחל זכתה ויצא מבנה שאול ובשכר צניעות שהיה בשאול זכה ויצאה ממנו אסתר. ומאי צניעותא דהויא ברחל דכתיב (בראשית כט) ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי אחי אביה הוא והלא בן אחות אביה הוא אלא אמר לה מנסבת לי אמרה ליה אין מנסיבנא לך אלא אבא רמאי הוא ולא מצית למיקם ביה אמר לה אי רמאי הוא אחוה אנא ברמאותא אמרה ליה ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמיותא אמר לה אין דכתיב (תהלים יח) עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל. אמר לה ומאי רמאותיה אמרה ליה אית לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסיב לי מקמה (וכי מטא ההוא יומא מעייל לה לגבך מה עשה יעקב) מסר לה סימנין לרחל כי מטא ליליא ועאיל ליה

ללאה אמרה רחל השתא מכספא אחתאי מיד אותן סימנין שנתן יעקב לרחל מסרתן רחל ללאה והיינו דכתיב (בראשית כט) ויהי בבוקר והנה היא לאה מכלל דעד השתא לאו לאה היא אלא מתוך סימנין שמסר יעקב לרחל ורחל מסרתן ללאה לא הוה ידע עד השתא לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול. ומאי צניעותיה דשאול דכתיב (ש"א י) ויאמר שאול אל דודו הגד הגיד לנו כי נמצאו האתונות ואת דבר המלוכה לא הגיד לו אשר אמר שמואל לפיכך זכה ויצאת ממנו אסתר. אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא כשהקדוש ברוך הוא פוסק לו גדולה לאדם פוסק לו ולבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות שנאמר (איוב לו) ויושיבם לנצח ויגבהו. ואם הגיס דעתו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר (שם) ואם אסורים בזיקים ילכדון בחבלי עוני :

(אסתר ב) בימים ההם ומרדכי יושב בשער המלך קצף בגתן ותרש אמר רבי (אחא) [חייא] בר אבא אמר רבי יוחנן הקציף הקדוש ברוך הוא אדונים על עבדים לעשות רצון צדיק ועבדים על אדוניהם לעשות רצון צדיק. אדונים על עבדים דכתיב (בראשית מא) פרעה קצף על עבדיו לעשות רצון צדיק ומנו יוסף דכתיב (שם) ושם אתנו נער עברי וגומר. עבדים על אדוניהם דכתיב קצף בגתן ותרש שני סריסי המלך משומרי הסף לעשות רצון צדיק ומנו מרדכי דכתיב ויודע הדבר למרדכי. אמר רבי חייא בר אבא בגתן ותרש טרסיים הוו והיו מספרים לשון טורסי ואומרים זה לזה מיום

cheat me?" And she replied: "I have an elder sister, and he will not let me marry before her." So he confided some signs to him by which he could distinguish her. And when Leah was brought in her stead, Rachel said: "My sister will be put to shame." So she confided in return the signs to her. And this explains the passage, *And it came to pass that in the morning, Behold, it is Leah;* i. e. Until the morning he knew it not, because Leah knew the sign which Jacob had confided unto Rachel, which she told to him. And therefore Rachel was rewarded that Saul descended from her. And what was Saul's modesty? It is written (I Sam. 10, 16) *And Saul said unto his uncle, he told me that asses had been found, but of the matter of the kingdom, whereof Samuel had spoken, he told him not.* For this he was rewarded that Esther descended from him. R. Elazar said again in the name of R. Chanina: "When the Holy One, praised be He! decrees greatness for a man, it is for him and his descendants to the end of all generations; as it is said (Job 36, 7) *He doth establish them forever, and they are exalted.* But if he becomes proud, the Holy One, praised be He! will lower him, as it is said (Ib. 8) *If they be bound in fetters, and if they be entangled in the cords of affliction.*"

(Est. 2, 21) *In those days, while Mordecai was sitting in the king's gate, Bigthan and Theresh became wroth.* R. Acha b. Abba, in the name of R. Jochanan, said: "The Holy One, praised be He! causes masters to be wroth against their servants, in order to do the will of the just, and He also causes the wrath of slaves against their masters, in order to do the will of the just." The wrath of the masters against their servants, as it is written (Gen. 41, 10) *Pharaoh was wroth with his servant;* to do the will of the just, as it is written, *And there was with us a Hebrew lad,* etc. And he makes slaves wroth against their masters, as it is written (Ext. 2, 21) *In those days Bigthan and Theresh became wroth.* To do the will of the just. This refers to Mordecai, as it is written, *And the thing became known to Mordecai.* R. Jochanan said Bigthan and Theresh were Tarsians, and spoke their own language. They spoke between themselves: Since Esther has come into the court, our

שבאת זו לא ראינו שינה בעינינו בוא ונטיל ארס של סם מיתה בספל של מים כדי שימות והם לא ידעו שמרדכי מיושבי לשכת הגזית היה והיה יודע שבעים לשונות אמר ליה והלא אין משמרתי ומשמרתך שוה אמר ליה אני אשמור משמרתי ומשמרתך והיינו דכתיב ויבוקש הדבר וימצא שלא נמצא במשמרתו :

אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש. אחר מאי אחר שברא הקדוש ברוך הוא והקדים רפואה למכה דאמר רבי שמעון בן לקיש אין הקדוש ברוך הוא מכה את ישראל אלא אם כן מקדים ובורא להם רפואה בתחלה שנאמר (הושע ו) כרפאי לישראל ואחר כך ונגלה עון אפרים אבל הנכרים אינן כן אלא מכה אותן ואחר כך רופא אותן שנאמר (ישעיה יט) ונגף ה׳ את מצרים נגוף ורפוא בתחלה נגוף ואחר כך רפוא. ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו אמר רבא בתחלה במרדכי ואחר כך בעם מרדכי מאן נינהו רבנן ולבסוף להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים. הפיל פור הוא הגורל תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה רבן והוא לא ידע שבז׳ באדר מת משה רבינו וכן בז׳ באדר נולד משה רבינו. ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד אמר רבא ליכא דידע לישנא בישא כהמן אמר ליה תא ואיגרי בהו אמר ליה מתירא אני שכל המתגרה בהון אלהיהם עושה עמו דין. אמר ליה ישנו מן המצות אמר ליה אית רבנן בגווייהו דמבעי עלייהו רחמי אמר ליה עם אחד הן ושמא תאמר אעשה קרחה במלכות מפוזר ומפורד מפוזרים הם בין העמים. ושמא תאמר איכא מינייהו

eyes have not seen any sleep; let us put poison into the king's drink, in order that he should die." And they knew not that Mordecai was a member of the Great Sanhedrin, every one of whom knew seventy languages. Then Bigthan said to Theresh: "But my hour of duty is not the same as yours." "I will watch for you, too," answered Theresh. Then we understand the passage, *And the thing was inquired into, and found true,* to mean that he had not been at his post.

(Ib. 3, 1) After these events. What events? Raba said: "After the Holy One, praised be He! had created [by the preceding incident] a cure in advance to their trouble which would follow, for Resh Lakish said, 'The Holy One, praised be He! afflicts not Israel before He has prepared the cure for them in advance. As it is said (Hosea 6, 11) *Should I desire to heal Israel, then would the iniquity of Ephraim be laid open.*" But with *idolatrous* nations it is different. First He smites them, then He heals them, as it is said (Is. 19, 12) *And the Lord will thus smite Egypt, striking and healing.*'" *But it appeared too contemptible in his* (*Haman's*) *eyes to lay his hand on Mordecai alone.* Raba said: "In the beginning he wanted to lay hand on Mordecai alone, and later on the people of Mordecai, which refers to the scholars, and later on the Jews." *Some one cast the pur, that is the lot.* We have been taught in a Baraitha: When the lots fell on the month of *Adar,* Haman rejoiced very much, for he said: "It is the month in which Moses died." But he did not know that on the seventh of *Adar* Moses had died, but had also been born. *And Haman said unto the king: There in one people.* Raba said: "There was no man who could calumniate so well as Haman. He said to the king, 'Come, let us fight them.' And the king answered: 'I am afraid because whoever has tried to fight them was called to account by their God.' 'But they have been lazy in the performance of good deed,' Haman pleaded. Whereupon the king said: 'Nevertheless they have among them numbers of Rabbis who will pray to God for their mercy.' Haman then said: 'They are one people [and are all the same; no one observes]. And if thou shouldst think that I may depopulate thy empire [by the extermi-

nation of the Jews] thou must know that they are scattered among different nations [and it would not be perceptible]. And perhaps thou wilt say, thou derivest a benefit from them. Know that they are like mules, that are unproductive. And if thou shouldst imagine that there is one province in which they dwell together, know that they are scattered in all the provinces of thy kingdom. *And their laws are different from those of every people;* i. e., they do not eat with us, drink with us, nor intermarry with us. *It does not profit the king to tolerate them,* because they eat and drink in a manner to disgrace the king.' "

*If it be pleasing to the king, let it be written to destroy them, and ten thousand talents of silver will I weigh out.* Resh Lakish said: "It was revealed and known to Him, who said: And the world came into being, that Haman would, at some future day, pay *shekels* (talents) for the destruction of Israel, therefore He caused that their (Israel's) *shekels*[12] should precede his [Haman's] shekel's, and this is the purpose of the Mishnah which teaches us: On the first of Adar a public announcement is made concerning the contribution of the half-shekels." *And the king said to Haman 'The silver is given to thee; that people also, to do with them as it seemeth good to thy eyes.'* Said R. Abba b. Cahana (Fol. 14): "To what can the incident of Ahasuerus and Haman be compared? Unto two men, of whom one had a mound in his field, and another had a trench; he, who had the mound said, when passing the trench, 'I wish some one would give me his trench in my field,' and the one that had the trench, 'I wish some one would give me that on my field.' Then it chanced that they met, and he who had the trench said: 'Sell me the mound to fill up my trench.' 'I wish you would take it for nothing,' replied the other." *And the king drew off his signet ring from his hand.* R. Abba b. Cahana said: "The authority given by transfer of the ring had a greater effect than forty-eight prophets and seven prophetesses, who preached to Israel they should better their ways; because the prophecy of forty-eight prophets and seven prophetesses did not cause Israel to become better, yet this incident really made them better."

פירי. ומפוזר כפרדה זו שאינה עושה פירות. ושמא תאמר דאיכא חדא מדינתא מינייהו תלמוד לומר בכל מדינות מלכותך. ודתיהם שונות מכל עם דלא אכלי בהדן ולא שתו בהדן ולא נסבי מינן ולא מינסבי לן מינייהו. ואת דתי המלך אינם עושים דמפקי ליה לכולא שתא בשה"י פה"י. ולמלך אין שוה להניחם דאכלי ושתו :

אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים ככר כסף וגומר. אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד זה המן הרשע לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקלי המן והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך אמר רבי אבא בר כהנא (דף יד) משל דאחשורוש והמן למה הדבר דומה לשני בני אדם אחד יש לו תל בשדהו ואחד יש לו חריץ בתוך שדהו אמר בעל התל מי יתן לי חריץ זה בתוך שדי ובעל חריץ אומר מי יתן לי תל זה בתוך שדי. לימים נזדווגו שניהם אמר לו בעל החריץ לבעל התל מכור לי תילך אמר ליה הלואי טול אותו בחנם. ויסר המלך את טבעתו אמר רבי אבא בר כהנא גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים וז' נביאות שנתנבאו להם לישראל שמ"ח נביאים וז' נביאות שנתנבאו להם לישראל לא החזירום למוטב ואלו הסרת זו טבעת החזירתן למוטב :

12) See Ex. 30, 11-17, that Israel gave a half of a shekel towards the building of the Tabernacle.

Our Rabbis were taught: Forty-eight prophets and seven prophetesses preached to Israel, and subtracted or added nothing to our Torah, even not as much as one letter, save the reading of the Megilla, which was instituted by the prophets alone. What basis had they for that? R. Chiya b. Abbin, in the name of R. Joshua b. Karcha, said: "They drew *a fortiori* conclusion: If when Israel was delivered merely from slavery to freedom, they sang, how much more ought they do se when they were saved from death to life! If so, then why do we not say *Hallel* on Purim? "Because," said R. Isaac, "we do not say *Hallel* for the miracles that happened outside of Palestine." But the exodus from Egypt was also a miracle outside of Palestine? The reason for saying *Hallel* then is explained in the following Baraitha: Until Israel entered Canaan, they said praises for all miracles, but after they had occupied Palestine, they sang praises only for miracles in Palestine. R. Nachman b. Isaac, however, said: "The reading of the Megilla, is equivalent to the *Hallel.*" Rab said: "There, when they went out of Egypt, it was right to say *Hallel,* because it is said, *Praise, O ye servants of the Lord,* and not Pharaoh's; but how could they say on *Purim, Praise, O ye servants of the Lord.* Were they not still the slaves of Ahasuerus?"

And the seven prophetesses that prophecied to Israel, who were they? Sarah, Miriam, Deborah, Hannah, Abigail, Huldah and Esther. Sarah as it is written (Gen. 11, 29) *The father of Milcah and the father of Yiscah.* And R. Isaac said: "Yiscah refers to Sarah, but why was she called Yiscah? Because that signifies seeing, and she was a seer through the Holy Spirit and this is derived from the passage (Ib. 21, 12) *Whatever Sarah tells you hearken to her voice.* Miriam, as it is written (Ex. 15, 26) *Then took Miriam the prophetess, the sister of Aaron.* Was she then Aaron's and not Moses' sister." "This means," said R. Nachman, in the name of Rab, "that she had prophecied even when she had been only Aaron's sister [before Moses' birth] saying, 'In the future my mother will give birth to a child that will deliver the Israelites.' Finally, when Moses was born, the whole house was filled with light, and her father arose, and kissed her on her head, and saying to her,

תנו רבנן מ"ח נביאים וז' נביאות שנתנבאו להם לישראל לא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה אפילו אות אחת חוץ ממקרא מגילה מאי דרוש אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה קל וחומר ומה מעבדות לחירות אומרים שירה לחיים על אחת כמה וכמה אי הכי הלילא נמי נימא אמר רבי יצחק לפי שאין אומרים הלל על הנסים שבחוצה ארץ. מתקיף לה רב נחמן בר יצחק והרי יציאת מצרים דנסים שבחוץ לארץ וקאמרינן הלילא התם כדתניא עד שלא נכנסו לארץ הוכשרו כל הארצות לומר שירה משנכנסו לארץ לא הוכשרו לומר שירה רב נחמן בר יצחק אמר קריאתה זה הוא הלילא. רבא אמר התם (תהלים קי"ג) הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה אחשורוש הכא נימא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש אכתי עבדי אחשורוש אנן:

שבע נביאות נתנבאו להם לישראל מאן נינהו שרה ומרים, דבורה, חנה, אביגיל, חולדה, אסתר. שרה דכתיב (בראשית יא) אבי מלכה ואבי יסכה ואמר רבי יצחק יסכה זו שרה ולמה נקרא שמה יסכה [שסכתה] ברוח הקודש והיינו דכתיב (שם כא) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. מרים דכתיב (שמות טו) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן וגומר אחות אהרן ולא אחות משה אמר רב נחמן אמר רב מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל כיון שנולד משה נתמלא כל הבית כולו אורה עמד אביה ונשקה על ראשה אמרה לה היכן נבואתך והיינו דכתיב

(שמות ב) ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו מה יהא בסוף נבואתה. דבורה דכתיב (שופטים ד) ודבורה אשה נביאה אשת לפידות אמר רבי יצחק מלמד שהיתה עושה פתילות למשכן. (שם) והיא יושבת תחת תומר מאי שנא תחת תומר אמר רבי שמעון בן אבשלום משום יחוד. ד"א מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל שבאותו הדור (אין) [לא היתן] להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים. חנה דכתיב (ש"א ב) ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני. רמה קרני ולא רמה פכי. דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן (שהקרן הוא דבר המתקיים משא"כ פך עלול להשתבר. מהרש"א) שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן (שם) אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כאלהינו אמר רבי יהודה בן מנשיא (ברכות פ"ק וע"ש מהרש"א) אל תקרי בלתך אלא לבלותיך בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו אבל הקדוש ברוך הוא מבלה את מעשיו. ואין צור כאלהינו אל תקרי אין צור אלא אין צייר. מנהגו של עולם אדם צר צורה בכותל ואין יכול להטיל בה רוח ונשמה קרביים ובני מעיים. אבל הקדוש ברוך הוא צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרביים ובני מעיים. אביגיל דכתיב (ע"ב) (שם) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך כי הוה אזיל קאמרה ליה (שם) והיטיב ה' לאדוני וזכרת את אמתך אמר רב נחמן היינו דאמרי אינשי איתתא בהדי שותא פילכא אי נמי שפיל ואזיל בר אווזא ועינוהי מטייפין. חולדה דכתיב (מלכים ב כב) וילך חלקיה הכהן ואחיקם

'My daughter, thy prophecy is fulfilled.' Afterward, when he was cast into the river, her mother rose, saying to her, 'My daughter, what has become of thy prophecy?' And thus we understand the passage (Ib. 2, 4) *And his sister placed herself afar off, to ascertain what would be done to him,* to mean to know what would be the outcome of her prophecy." Deborah, as it is written (Jud. 4, 4) *Now Deborah, a prophetess, the wife of Lapidoth.* R. Isaac said: "This means that she prepared wicks for the lights in Mishkai. Hannah, as it is written (I Sam. 2, 1) *And Hannah prayed and said, 'My heart is glad in the Lord, my horn is exalted through the Lord.' My horn is exalted,* and not *my flask.* This refers to David and Solomon, who were anointed with oil taken from a horn, their dynasty endured; but Saul and Jehu, who were anointed with oil from a flask, their dynasties did not endure. (Ib. 2) *There is none holy as the Lord; for there is none besides Thee; Neither is there any rock like our God.*" R. Juda b. Manassia said: "Do not read, *Ein Biltecha* [none besides Thee] but read *Ein Lebalathecha* [nothing could wear you out]. Come and see that the nature of the Holy One, praised be He! is not like the nature of frail man. The work of frail man exhausts its maker, but the Holy One, praised be He! is not so; He exhausts His work." *Neither is there any rock like our God;* Do not read *Ein Tzur* (rock), but read *Ein Tzayer,* (there is no sculptor like our God) for the custom of the world is to form a shape on the wall, but he can put into it neither breath, nor soul, nor entrails, nor bowels, but the Holy One, praised be He! He forms a shape within a shape (creates a body within a body) and puts into it breath, soul, entrails and bowels. Abigail, as it is written (I Sam. 25, 29-31) *And the soul of my lord will be bound in the bond of life with the Lord thy God.* When she departed she said to him, And when the Lord will do good my Lord. She prophecied that he would be king. R. Nachman said: "This is the meaning of the current statement, 'A woman handles the shuttle while she talks,' or 'the duck bends its head down in walking, and its eyes look all around (it follows two pursuits at the same time.')" Huldah, as it is written (II Kings 22, 14) *And Chilkiyahu the priest, and Achikam, and Achbor and*

*Shaphan and Assahyah went unto Huldah the prophetess, the wife of Shallum the son of Tikvah.* But how did Huldah prophecy in the place where Jeremiah lived? At the school of Rab it was explained that Huldah was a relative and therefore he was not particular about it. But why did King Joshiyah himself ignore Jeremiah and send a committee unto Huldah? R. Shila said: "Because women are compassionate." R. Jochanan said: "Because Jeremiah was not there, for he went to bring the ten tribes back [from the exile]." And whence do we infer that he did bring them back? It is written (Ex. 7, 13) *For the seller shall not return to that which is sold.* It is possible that the prophet should prophecy the suspension of the jubilee law when the law had already been abolished?[18] We must therefore say that Jeremiah had caused the return [of the ten tribes] and Joshiyah b. Amon reigned over them. Whence do we infer this? It is written (II Kings 23, 17) *What king of monument is that which I see? And the men of the city said to him, "It is the grave of the man of God, who came from Judah and proclaimed these things which thou hast done against the altar of Beth-El.'* What had Joshiyah to do with the altar of Beth-El? From this we infer that Jeremiah returned [the ten tribes] from captivity when he began to practice the jubilee law and Joshiyah was king over them. And Esther, as it is written (Est. 5) *Now it came to pass on the third day that Esther put on her royalty.* It should be written, *royal apparel.* "Infer from this," said R. Elazar, in the name of R. Cahnina, "that she clothed herself in the Holy Spirit. Here it is written *Vatilbash* (she put on) and there (I Chr. 12, 18) *A spirit, labsha* (*invested*) *Amassai.* [Just as in the latter place the word *Labsha* is employed to signify the Holy Spirit, so here also *Vatilbash* signfies the Holy Spirit]." R. Nachman said: "Pride does not- fit women. Two women were proud, and they both had unlovely names; one was call Bee (Deborah) and the other was called Cat (Huldah). Of Deborah it is written (Jud. 4, 6) *And she sent and called Barak but she did not go to him,* and of Huldah it is written (II Kings 22, 15) *Say*

ועכבור ושפן ועשיה אל חולדה הנביאה אשת שלום בן תקוה ובמקום דקאי ירמיה היכי מתנבאה איהי אמרי בי רב משמיה דרב חולדה קרובת ירמיה היתה ולא אקפיד עלה ויאשיהו גופיה היכי שביק ירמיה וקא משדר לה לחולדה אמר רבי שילא מפני שהנשים רחמניות הן. רבי יוחנן אמר ירמיה הוא דלא הוה תמן שהלך להחזיר עשרת השבטים ומנ"ל דאהדור דכתיב (יחזקאל ז) כי המוכר אל הממכר לא ישוב אפשר דיובל בטל הוא ונביא מתנבא עליו שיבטל אלא מלמד שהחזירן ירמיה ויאשיה בן אמון מלך עליהם מנ"ל דכתיב (מלכים ב כג) מה הציון הלז אשר אני רואה ויאמרו אליו שי העיר הקבר איש האלהים אשר בא הודה ויקרא את הדברים האלה אשר עשית על המזבח בית אל וכי מה טיבו של יאשיהו על המזבח בבית אל אלא מלמד שירמיה החזירן ויאשיהו מלך עליהם רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (הושע ו) גם יהודה שת קציר לך בשובי שבות עמי. אסתר דכתיב (אסתר ח) ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות. מלכות בגדי מלכות מיבעי ליה אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא מלמד שלבשתה רוח הקודש

18) The law of Jubelee existed only while Israel was on its own land.

כתיב הכא ותלבש אסתר מלכות וכתיב התם (ד"ה א יב) ורוח לבשה את עמשי :

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה וגומר אמר רב שגבה לבו של המן מאחשורוש. ותקרא אסתר להתך אמר רב התך זה דניאל ולמה נקרא שמו התך שחתכוהו מגדולתו ושמואל אמר שכל דברי מלכות נחתכין על פיו. ותצוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה אמר רבי יצחק נפחא שלחה ליה שמא עברו על חמשה חומשי תורה דכתיב ביה (שמות לב) מזה ומזה הם כתובים. ויגידו למרדכי את דברי אסתר ואלו איהו לא אזיל לגביה אמר רבי אבא בר כהנא מכאן שאין משיבין על הקלקלה. ויעבור מרדכי רב אמר שהעביר יום טוב הראשון של פסח בתענית ושמואל אמר עורקמא דמיא עבר :

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך שהרי ב׳ גדולי הדור ברכום ב׳ הדיוטות ונתקיימה בהם ואלו הן דוד ודניאל. דוד דברכיה ארונה דכתיב (ש"ב כד) ויאמר ארונה אל המלך ה׳ אלהיך ירצך (ונתקיים אכתיב ויעתר ה׳ לארץ וגומר). דניאל דברכיה דריוש דכתיב (דניאל ו) אלהך די אנת פלח ליה וגומר. ואמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה (בראשית כ) הנה הוא לך כסות עינים ונתקיים בזרעה שנאמר (שם כז) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו. ואמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא

*unto the man that hath sent you to me;* and she did not say, tell the king." (Fol. 15) *And Mordecai ascertained all that had been done* (Est. 4, 1). What had been done? Rab said: "That Haman had persuaded Ahasuerus." (Ib.) *Then called Esther for Hathach.* Said Rab: "Hathach is Daniel, but why was he called Hathach? Because he severed connections with his high position." Samuel said: "On the contrary, he had the office, and his name signifies that all laws were decided by him." *And gave him a change for Mordecai to know what this was, and why this was.* R. Isaac Nafcha said: "Thus sent Esther to Mordecai. Perhaps they [Israel] transgressed the five books of the Torah concerning which it is written (Ex. 32, 15) *On the one side and on the other were they inscribed.*"[14] And they told Mordecai the words of Esther (12). But he (Hathach) himself did not come to her? "From this," said R. Abba b. Cahana, "we infer that one need not go back [to his sender] to bring bad news." *And Mordecai went about.*[15] Rad said: "This means that he transgressed by fasting on the first day of Passover"; and Samuel said: "It means that he crossed a pool of water [to assemble the Jews of the other side]."

R. Elazar said in the name of R. Chanina: "Never shall the blessing of even a common man be considered insignificant in your eyes; for two great men of their generation were blessed by simple men and their blessings were fulfilled. They were David and Daniel. David, as it is written (II Sam. 24, 23) *And Aravnah said unto the king, 'May the Lord thy God receive thee favorably.'* Daniel was blessed by King Darius, as it is written (Dan. 6, 17) *May thy God, whom thou worshippest continually, truly deliver thee.*" R. Elazar said again in the name of R. Chanina: 'Never shall the curse of even a common man be considered unimportant, for Abimelech cursed Sarah, saying (Gen. 20, 16) *'This is to thee a covering to the eyes,* and it was fulfilled through her children as it is said (Gen. 27, 1) *And Isaac's eyes became dim.*" Again said R. Elazar, in the name of R. Chanina: "Come and see how the custom of the Holy One, praised be He! differs

14) In both places are used the words **Mazeh**.
15) The word **Vaya'abor** (went about) is also used for transgression (**Abar**).

מדת בשר ודם. מדת בשר ודם אדם שופת את הקדירה ואחר כך נותן לתוכה מים והקדוש ברוך הוא נותן מים ואחר כך שופת את הקדירה לקיים מה שנאמר (ירמיה י) לקול תתו המון מים בשמים. ואמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא צדיק אבד לדורו משל לאדם שאבדה ממנו מרגלית כל מקום שהיא מרגלית שמה והיא לא אבדה אלא לבעלה. ואמר ר"א אמר רבי חנינא כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר (אסתר ב) ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי. ואמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא מאי דכתיב וכל זה איננו שוה לי מלמד שכל גנזיו של אותו רשע היו הקוקים לו על לבו וכשראה את מרדכי יושב בשער המלך היה אומר וכל זה איננו שוה לי וכי משום דרואה מרדכי יושב בשער המלך אומר וכל זה איננו שוה לי אין כדאמר רב חסדא זה בא בפרוזבולי וזה בא (שם ע"ב) בפרוזבוטי בולי אלו עשירים שנא' (ויקרא כו) ושברתי את גאון עוזכם ותני רב יוסף אלו בולאות שביהודה. בוטי אלו עניים וכ"ה אומר (דברים טו) והעבט תעביטנו אמר רב פפא וקארו ליה עבדא דאזדבן בטולמי דנהמא. ואמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא עתיד הקדוש ברוך הוא לתת עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר (ישעיה כח) ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי וגומר (חלק וע"ש מהרש"א) מאי לעטרת צבי לעושים צביונו ולצפירת תפארה למצפים תפארתו יכול לכל תלמוד לומר לשאר עמו מאי לשאר עמי למשים עצמו כשירים. ולרוח משפט זה הדן דין אמת לאמיתו.

from the custom of frail man! A frail man sets the pot [on the fire] first and then pours water into it, but the Holy One, praised be He! poureth the water first into the pot and then sets it on the fire, to sustain the passage (Jer. 10, 13) *At the sound when he giveth a multitude of water.*" Another thing did R. Elazar say in the name of R. Chanina: "When the righteous is lost (dies) it is a loss to the generation only [not to himself]. This might be compared with a diamond which was lost by a man, wherever it is its name is there, the loss is merely to its owner." Again said R. Elazar in the name of R. Chanina: "What is the meaning of the passage (Ib. 5, 13) *Yet all this profiteth me nothing.* Infer from this that all treasures of that wicked (Haman) were engraved upon his heart, and as soon as he saw Mordecai sitting in the king's tower he said, *Yet all this profiteth me nothing.*" Is it really because he (Haman) saw Mordecai sitting in the king's tower that he said this? Yes, as R. Chisda explained it: "The latter [Mordecai] had come as a member of the *Prosbul* and the former [Haman] had come to court as a member of the *Prosbuli*" (Ib. b.); i. e., *Buli* signifies the rich, as it is said (Lev. 26, 19) *I will break the pride of your power,* and R. Joseph explains that this refers to the rich of Juda; *Buli* signifies poverty, and so reads the passage (Deut. 15, 8) *Thou shalt surely lend him.* R. Papa said: "Haman was called 'the slave that sold himself for a loaf of bread.'"[16]

R. Elazar said further in the name of R. Chanina: "In the future, the Holy One, praised be He! will put a crown on the head of every righteous man, as it is written (Is. 28, 5) *On that day will the Lord of hosts be for a crown of glory and a diadem of beauty. What is the meaning of a crown of glory and a diadem of beauty?* It is for those who do His will, and hope for His glory. One may think that this will be for all of them? Therefore it is said, *Unto the residue of his people;* i. e., for those who are so modest that they consider themselves like the remnant of the people.[17] (Ib. 6) *And for a spirit of judgment;* i. e., to him who sitteth in judgment—and does justice. *And*

16) Mordecai had a bill of sale that Haman sold himself once to him as a slave—Midrash.
17) See above regarding such parables—see also introduction to Vol. I.

*for strength.* It is to him who overcomes his inclination. *To those that drive back the battle,* this refers to those who debate over the Torah. *To the gate,* refers to the scholars who arise early to go to the gates of the houses of prayer and learning, and remain late there. The divine attribute of justice pleaded before the Holy One, praised be He! saying, 'Sovereign of the Universe! Wherein is the difference between this (Israel) and all other nations [that Thou art honoring Israel so much]?' Whereupon the Holy One, praised be He! answered 'Israel studied the Torah, and the idolaters did not.' To this the attribute of Justice replied (Ib. 7) But these also are now stumbling through wine, and reeling through strong drink—they are (*Paku*) unsteady in giving judgment. *Paku* (unsteady) refers to Gehenna, as it is said (I Sam. 25, 31) *That this shall not be a cause of offence;* and *Pliliya* [judgment] refers to the judges as it is said (Ex. 23, 21) *And they shall pay this by the decision of (Phlilim) the Judges."*

(Est. 5, 1) *And placed herself in the inner court of the king's house.* R. Levi said: "As soon as she reached the house of idols, the Shechina left her; so she began to say (Ps. 22, 2) *My God, my God, why hast thou forsaken me?* Doth thou hold guilty one who does a thing unintentionally as though she did it intentionally, and what one is compelled to do as if she did it voluntarily?" (Ib.) *And it happened when the king saw Esther the queen.* R. Jochanan said: "Three angels came to her help at the same time; one angel raised her head [that the king might see her]; one, who strung a chord of grace (protection) around her, and one who stretched out the sceptre which the king handed out to her." How far did it stretch? R. Jeremiah said: "Its usual length was two cubits and it became twelve cubits long"; and others say it stretched to sixteen. R. Joshua b. Levi said: "To twenty-four." R. Chisda said: "To sixty." So also we find that it happened with the arm of Pharaoh's daughter; and thus also it happened with the teeth of Og, as it is whitten (Ps. 3, 8) *The teeth of the wicked Shibarta,* and Resh Lakish said: "Do not read *Shibarta* (hast thou broken) but read it

ולגבורה. זה המתגבר על יצרו. משיבי מלחמה אלו שנושאין ונותנין במלחמתה של תורה. שערה אלו תלמידי חכמים שמשכימין ומעריבין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. אמרה מדת הדין לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מה נשתנו אלו מאלו אמר ליה הקדוש ברוך הוא ישראל עסקו בתורה נכרים לא עסקו בתורה אמר ליה (ישעיה כח) וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו פקו פליליה ואין פקו אלא גיהנם שנאמר (ש"א כה) ולא תהיה זאת לך לפוקה ואין פליליה אלא דיינים שנאמר (שמות כא) ונתן בפלילים:

ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית אמר רבי לוי כיון שהגיעה לבית הצלמים נסתלקה ממנה שכינה ואמרה (תהלים כב) אלי אלי למה עזבתני וגומר שמא אתה דן על שוגג כמזיד ועל אונס כרצון. ויהי כראות המלך וגו' אמר רבי יוחנן ג' מלאכי השרת נזדמנו לה באותה שעה אחד שהגביה את צוארה ואחד שמשך עליה חוט של חסד ואחד שמתח שרביטו של אחשורוש וכמה מתחו אמר רבי ירמיה בר אבא שתי אמות היה והעמידו על י"ב ואמרי לה על י"ז רבי יהושע בן לוי אמר כ"ח ורב חסדא אמר ס' וכן אתה מוצא באמתה של בת פרעה וכן אתה מוצא בשיני רשעים דכתיב (תהלים ג) שיני רשעים שברת ואמר ר"ל (פ' הרואה וע"ש מהרש"א) אל תקרי שברת אלא

*Shibabta* (that became ramified)."[18] Rabba b. Uphran, in the name of R. Eliezer, who had heard it from his master, who quoted his master, said: "It became longer by two hundred ells."

(Ib. 45) *And Esther said, Let the king and Haman come this day unto the banquet.* Our Rabbis were taught: For what purpose did Esther invite Haman to the feast? R. Elazar said: "She spread for him a net, as it is said (Pr. 69, 23) *May their table become a snare before them.*" R. Joshua said: "She learned it in her father's house, as it is said (Prov. 25, 21) *If thy enemy be hungry, give him bread.*" R. Meier said: "So that Haman should not learn of the matter and cause a revolution." R. Juda said: "So that it should not be noticed she was a Jewess." R. Nechemia said: "So that the Israelites say not, We have a sister in the king's court, and they should not [meanwhile] dismiss from their minds the idea of praying for mercy." And R. Jose said: "So that he should be near, if she wanted him." R. Simon b. Menassia said: "So that He above should notice [how she was forced to flatter her enemy] and should perform a miracle." R. Joshua b. Karcha said: "She intended to make herself agreeable to Haman, so that the king might become jealous, and should kill both him and her [whereby Israel would be saved]."

Rabban Gamaliel said: "Ahasuerus was a fickle-minded king [and therefore did Esther invite Haman so that if she obtained permission to execute him she could have him nearby ready to kill him before the king retards]." Again said Rabban Gamaliel: "After all, we must still hear what the Median has said, as we are taught in the following Baraitha: R. Elazar of Media said: 'She had intended to make Haman jealous of Ahasuerus, and Ahasuerus jealous of Haman.'" Rabba said: "[To uphold] the passage (Prov. 26, 18) *Before downfall goeth pride.*" Abaye and Rab both said: "She intended to do as it is written (Jer. 51, 39) *When they are heated I will prepare theirs drinking feasts and will make them drunken.*" Rabba b. Abahu once found Elijah the prophet, and asked him: "What did Esther intend to do when she

18) For the full story see Vol. I Fol. 84.

שרבבת. רבה בר עופרן אמר משום רבי אלעזר ששמע מרבו ורבו מרבו מאתים:

ותאמר אסתר אם על המלך טוב יבא המלך והמן אל המשתה תנו רבנן מה ראתה אסתר שזמנה את המן. רבי אליעזר אומר פחים טמנה ללכדו שנאמר (תהלים סט) יהי שולחנם לפניהם לפח. רבי יהושע אומר מבית אביה למדה שנאמר (משלי כה) אם רעב שונאך האכילהו לחם וגומר. רבי מאיר אומר כדי שלא יטול עצה וימרוד. רבי יהודה אומר כדי שלא יכירו בה שהיא יהודית. רבי נחמיה אומר כדי שלא יאמרו ישראל אחות לנו בבית המלך ויסיחו דעתם מן הרחמים רבי יוסי אומר כדי שיהא מצוי לה בכל עת. רבי שמעון בן מנסיא אומר אולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס. רבי יהושע בן קרחה אומר הסבירה לו פנים כדי שיהרג הוא והיא:

אמר רבן גמליאל אחשורוש מלך הפכפך היה ואמר רבן גמליאל עדיין צריכין אנו למודעי דתניא רבי אליעזר המודעי אומר קנאתו במלך קנאתו בשרים. רבה אמר (שם טז) לפני שבר גאון. אביי ורבא דאמרי תרווייהו (ירמיה נא) בחומם אשית את משתיהם. אשכחיה רבה בר אבהו לאליהו אמר ליה כמאן

חזייא אסתר ועבדה הכי אמר ליה ככולהו תנאי וככולהו אמוראי :

בלילה ההוא נדדה שנת המלך אמר רבה נדדה שנת המלך אחשורוש ממש נפלה ליה מלתא בדעתיה אמר מאי דקמן דזמנתיה אסתר להמן בהדאי דילמא עצה קא שקיל עליה דההוא גברא למקטליה הדר אמר אי הכי הוה לא איניש דרחים לי והוה מודע לי הדר אמר דלמא איכא איניש דעביד לי טיבותא ולא פרעתיו משום הכי מימנעי אינשי ולא מגלו לי מיד ויאמר להביא את ספר הזכרונות וגומר ויהיו נקראים מלמד שנקראים מאליהם. וימצא כתוב כתב מיבעיה ליה אמר רבי יצחק נפחא מלמד (דף טז) ששמשי מוחק וגבריאל כותב. אמר רבי אסי אמר רבי חנינא בר פפא דרש רבי שילא איש כפר תמרתא ומה כתב של מטה שלזכותן של ישראל אינו נמחק כתב של מעלה על אחת כמה וכמה. ויאמר המלך מה נעשה יקר וגדולה וגומר לא נעשה עמו דבר תנא לא מפני שאוהבים את מרדכי אלא מפני ששונאים את המן. הכין לו תנא לו הכין. ויאמרו נערי המלך אליו הנה המן וגומר ויבא המן וגומר ועשה כן למרדכי אמר ליה מנו מרדכי אמר ליה מרדכי היהודי אמר ליה טובא מרדכי איכא ביהודאי אמר ליה היושב בשער המלך אמר ליה ההוא סגי בחדא דסקרתא אי נמי בחדא נהרא אמר ליה אל תפל דבר מכל אשר דברת גמר והב ליה. ויקח המן את הלבוש ואת הסוס אזל ואשכח רבנן דיתבי קמי

invited Haman?" and he answered: "As all Tanaim and all the Amoraim explained."

(6) *In that night sleep fled from the king.* "He thought," said Rabba, "'what could be the meaning of Esther's invitation to Haman? Perhaps they conspired against me to kill me?' Then he considered and said: 'If this should be the case then someone would be found who would have mercy and inform me of that.' But then he said: 'But perhaps there are men who have done kindness to me, and I have not rewarded them, therefore people do not care to inform e about it.' As soon as this idea struck him, he ordered that the Chronicles be brought to him, and they were read by themselves, i. e., that place in the Chronicles turned up accidentally." And it was found written (*Kathub*) past participle. It should be *Kathub* (passed perfect)? R. Isaac Nafcha said: "You may infer from this (Fol. 16) that Shamshai (the king's secretary) had erased the incident concerning Mordecai, but Gabriel [the Angel] wrote it in, thus the context of the passage can be understood." R. Assi, in the name of R. Chanina b. Papa said: "R. Shila of the village Tamratha lectured: 'If what is recorded in favor of Israel here below is not erased, how much more so what is written about them in Heaven above [will not be erased]?" *And the king said: "What honor and distinction have been done to Mordecai for that?"* etc. . . . *There hath nothing been done with him.* We are taught: They said so, not because they loved Mordecai, but because they hated Haman. *And Haman was come . . . which he had prepared for him.* We are taught: This means, which he had prepared for himself. *And the king's young men said unto him: "Behold Haman is standing,"* etc. . . . *And Haman came,* etc. *Do this to Mordecai.* And Haman asked: "Who is Mordecai?" *"The Jew,"* the king answered. "But," said he, "there are many Jews by the name of Mordecai." And the king answered: *"The one that sits at the gate of the king."* "For this man, remarked Haman, "it will suffice if thou wilt give him a village, or the tolls of a river." Whereupon the king said, *"Leave out nothing of all that thou hast spoken, and do it to him."* *And Haman then took the apparel and the horse,* etc., i. e., he came and found disciples sitting before

Mordecai discussing the Law concerning *K'mitza;* as soon as Mordecai saw that Haman came to him on the royal horse, he trembled, and said to his disciples: "This wicked man is coming, I fear me, with an order to execute me. Go away from here, lest you are burnt by my fire." Immediately Mordecai clothed himself, and stood up to pray. When Haman asked Mordecai: "What was your occupation when I entered?" He replied: "When the Temple was in existence, God ordered us that if anyone offers a *Mincha* (meal-offering) one handful of meal from that offering must have been offered upon the altar which was to atone for his sin [so we deliberated concerning the handful]." "O!" exclaimed Haman, "Your handful of which you have been discussing has outweighed the ten thousand talents that I had proposed to the king for your destruction." "You wicked man," said Mordecai to him, "if a slave buys anything, to him who owns the slave belongs also the wealth, and you are my slave." Then said he to Mordecai: "Put on the royal apparel and mount the horse, for the king wants you." Mordecai said: "I must not put on the royal garments until I wash myself and cut my hair." Esther, however, had ordered that all the baths and barber shops be closed, so that Haman himself had to take Mordecai into a bathhouse and wash him; he himself had to bring a pair of scissors from his house and cut his hair. While Haman was performing all this work he moaned bitterly, whereupon Mordecai asked him: "Why art thou moaning?" "O!" answered Haman, "such a great man that I am, has become a washer and a hair-cutter." "You wicked one," Mordecai replied, "were you not a hair-cutter at the village of Kartzum." We are taught that for twenty-two years Haman was a hair-cutter in the village of Kartzum. Then, he bade Mordecai mount the horse. He replied: "I cannot; I am too weak from fasting." So Haman stooped and helped him to climb the horse, by permitting him step on his back. (13) *And Haman related to Zereth his wife and to all his friends.* And then it is written: *Then said unto him his wise men and Zereth his wife;* first they are called friends, and then wise men? R. Jochanan said: "A man, even of any nation, who says an intelligent thing only should be termed wise (*Chacham*). *If Mor-*

מרדכי ומחו להו הלכות קמיצה כיון דחזיה מירתת אמר להו לרבנן האי רשיעא למקטל נפשי קא אתי זילו מקמיה די לא תכוו בגחלתו בההיא שעתא נתעטף מרדכי וקם ליה לצלותא אתא המן ויתיב ליה קמייהו ואוריך עד דסליק מרדכי לצלותיה. אמר ליה במאי עסקיתו א"ל דכי הוה בית מקדשא קיים רחמנא אמר מאן דמנדב מנחה לייתי מליא קומציה דסולתא וליקטר על גבי מדבחא וליכפר ליה אמר ליה לייתי מלא קומצא דקמחא דידכו ולידחי י' אלפא ככרי כספא דההוא גברא א"ל רשע עבדא דקנה נכסים עבדא דמאן נכסים דמאן א"ל קום לבוש הני מאני ורכיב האי סוסיא דקא בעי לך מלכא אמר ליה לא יכילנא עד דאזילנא לבי בני ואשקול למיזאי דלאו אורח ארעא אשתמושי במאני דמלכותא הכי. אדהכי והכי שדרה אסתר ואסרתינהו לכולהו בי בני ולכולהו אומני עייליה איהו לבי בני ואסחיה ואזל ואייתי זוגא מביתיה וקא שקיל למזייא בתר דקא שקיל ליה אינגיד ואיתנח אמר ליה אמאי קא מתנחת אמר ליה גברא דחשיב ליה מלכא מכולהו רברבנוהו השתא שוייה בלאני וספר אמר ליה רשע לאו ספר בכפר קרצום היית תנא המן ספר של כפר קרצום הוה כ"ב שנה. בתר דאשקיל ליה למזייא אלבשיה אמר ליה סליק רכיב אמר ליה לא יכילנא דכחיש חילאי מתעניתא. גחין ליה ורכיב. ויקרא לפניו ככה יעשה לאיש כי הוה נקיט ואזיל בשבילא דמתא חזיתיה ברתיה דהות קיימת באיגרא סברה האי דרכיב אבוה הוא והאי דמסגי קמיה מרדכי שקלה עציצא דבית הכסא ושדיא ליה ארישיה דאבוה דלי עיניה וחזייא כיון דחזאי דאבוהא הוי נפלה מאיגרא ומתה. והיינו דכתיב וישב מרדכי אל שער המלך אמר רב ששת ששב לשקו ולתעניתו והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש אבל על בתו וחפוי ראש מדבר שאירעו :

ויספר המן לזרש אשתו גו' מאי שנא התם דקרי להו אוהביו ומאי שנא הכא דקרי להו חכמיו אמר רבי יוחנן מלמד שכל האומר דבר חכמה אפילו באומות העולם נקרא חכם. אם

מזרע היהודים מרדכי גומר. א"ל אם משאר שבטי ישראל קא אתי יכלת ליה ואם משבט יהודה מנשה ואפרים ובנימין קא אתי לא יכלת ליה יהודה דכתיב (בראשית מט) ידך בעורף אויביך שבט אפרים ובנימין ומנשה דכתיב (תהלים פ) לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך ולכה לישועתה לנו. כי נפול תפול לפניו דרש רבי יהודה ברבי אלעאי שתי נפילות אלו מלמד שאמרו לו אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים כשהן יורדין יורדין עד עפר וכשהן עולין עולין [עד לכוכבים]. עודם מדברים עמו וסריסי המלך וגומר מלמד שהביאוהו בבהלה. כי אין הצר שוה בנזק המלך אמרה ליה צר זה אינו שוה בנזק מלך איקני בושתי וקטלה ואיקני בדידי ובעי למקטלי. והמלך קם בחמתו וגומר. והמלך שב מגנת הביתן מקיש שיבה לקימה מה קימה בחמה אף שיבה בחמה דאזל ואשכח מלאכי השרת דאיזדמו ליה לגברי דקיימי ועקרי אילני דבוסתנא ושדו אמר להו מאי עבידתייכו אמרו ליה דפקדינן המן אתא לביתיה והמן נופל על המטה נפל מיבעיה ליה אמר רבי אלעזר שבא מלאך והפילו עליה אמר וי מדברא וי ממתא. ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית ויאמר חרבונה אחד מן הסריסים וגומר אמר רבי חמא בר חנינא אף חרבונה הרשע באותה עצה היה כיון שראה שלא נתקיימה עצתו מיד ב"ח והיינו דכתיב (איוב כז) וישלך עליו

*decai be of the seed of the Judeans;* i. e., they said: "If Mordecai is descended from other tribes, you will get the better of him; but if he be descended from one of these tribes—Juda, Benjamin, Ephraim, Menasseh—then you cannot overcome him; from Juda, because it is written (Gen. 49, 8) *Thy hand shall be on the neck of thy enemies;* and the other three, because it is written (Ps. 80, 3) *Before Ephraim, Benjamin and Menasseh, awaken thy might." But thou wilt surely fall before him.* R. Juda b. Ilai taught: "What is the meaning *surely fall* [doubled in the text]? Infer from this that they said to him thus: 'This nation (Israel) resembles earth, and resembles stars; when they sink they sink to the dust, and when they rise they rise to the stars.'" (Est. 6, 14) *They were yet speaking with him when the king's chamberlains arrived, and they hastened.* From this we infer that they brought him in a hurry. *For the adversary regardeth not the damage of the king.* She said to him: "This enemy is not worth the damage he causes to the king; when he became jealous of Vashti, he killed her, and now he becomes jealous of me, and wants to kill me too." *And the king arose in his fury . . . and when the king returned.* From this we may infer that just as he had gone out in a fury, so he returned in a fury; he went to his garden and found that angels, in the form of men, were uprooting the trees of his garden and throwing them away. Upon his inquiry as to why they were doing it, he was informed that Haman had ordered them to do so.[19] When he returned to his house he found Haman was fallen upon the couch, etc. It is not written, fell [active case], but, *was fallen* [passive case]; i. e., infer from this that an angel came and pushed him. And the king said: "Woe from inside, and woe from outside." And the king said: *"Will he even do violence to the queen before me in the house?" Then said Harbonah, one of the chamberlains,* etc. R. Chama b. Chanina said: "Harbonah the wicked had also been among those who had given the advice to make a gallows for Mordecai; but as soon as he saw that his plan was not fulfilled, he deserted Haman and went over to Mordecai's friends, and this interpretation is derived from the passage (Job 27, 22) *And will cast upon him, and have no*

19) See Rashi.

ולא יחמול מידו ברוח יברח. וחמת המלך שככה שתי שכיכות הללו למה אחד של מלכו של עולם ואחד של אחשורוש איכא דאמרי אחד של אסתר ואחד של ושתי :

(בראשית מה) לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן וגו' וחמש חליפות שמלות אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל בו. (ע"ב) דאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב בשביל משקל ב' סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים אמר רבי בנימין בר יפת רמז לו שעתיד לצאת ממנו בן שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות ומנו מרדכי דכתיב ומרדכי יצא מלפני המלך וגומר (שם) ויפול על צוארי בנימין אחיו וגומר כמה צוארי הוו ליה לבנימין. אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר מלמד שבכה יוסף על מקדש ראשון ועל מקדש שני שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב ובנימין בכה על צואריו בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב (שם) והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר אמר להם כשם שאין בלבי כלום על בנימין אחי שלא היה במכירתי כך אין בלבי עליכם שהייתם במכירתי (בראשית מה) כי פי המדבר אליכם אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר כפי כך לבי (שם) ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים מאי מטוב מצרים אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי

*pity; out of his hand will surely escape. And the fury of the king* [*Shachacha*] *was appeased.* What does the double (appeasing) stand for? One refers to the King of the Universe and the other refers to Ahasuerus. Others, however, say that one refers to the anger about Vashti and one about Esther."

It is written (Gen. 45, 22) *To each of them he gave changes of raiment; but to Benjamin he gave . . . five changes of raiment.* Is it possible that that which gave trouble to Joseph's father (Ib. b) proved a stumbling block to Joseph? For Rabba b. Mehasia quoted R. Chama b. Guria, who said in the name of Rab: "On account of two Selaim worth of silk which Jacob bestowed on Joseph in preference to his other sons, the brothers became jealous of him, and brought about the entrance of our ancestors into Egypt." "This was a hint that from him would descend a man who would wear five royal garments," said R. Benjamin b. Jepheth, in the name of R. Elazar. Who is he? Mordecai, concerning whom it is written (Est. 8, 15) *And Mordecai went out in a royal apparel of blue and white, and with a great crown of gold, and with a cloak of fine linen and purple.* (Gen. 45, 14) *And he fell upon his brother Benjamin's necks.*[20] How many necks had Benjamin? R. Benjamin b. Jepheth, in the name of R. Elazar, said: "He wept for the two Temples, that were destined to be in Benjamin's land and were doomed to destruction." And Benjamin wept upon his neck; i. e., he wept for the Tabernacle of Shilo, that was designated in Joseph's part of the land, and was destined to be destroyed. (Ib.) *And behold, your own eyes see, and the eyes of my brother Benjamin.* "This means," said R. Benjamin b. Jepheth in the name of R. Elazar, "that he (Joseph) said to them, 'Just as I have nothing in my heart against Benjamin, who took no part in my sale, so have I nothing against you, who sold me.'" (Ib.) *It is my mouth the best things of Egypt?* R. Benjamin b. Jepheth, in the name of R. Elazar, explained this: "What I speak with my mouth, I think in my heart." (Ib. 23) *And to his father he sent after this manner with the best things of Egypt.* What is the meaning of *that speaketh unto you.* R. Benjamin b. Jepheth, in the name of R. Elazar, said: "He

20) The text uses here Tzaverel, in plural.

sent him old wine, which strengthens the minds of old when they drink it." (Ib. 50, 18) *And his brothers also went and fell down before him.* R. Benjamin b. Jepheth, said again, in the name of R. Elazar: "It is this that people say, 'When the fox has his day, bow to him.'" With what was he (Joseph) inferior to his brothers [that you call him fox]? We must say that if these remarks were made, they were made in reference to the following (Ib. 33, 31) *And Israel bowed himself upon the head of his bed.* Whereupon R. Benjamin b. Jepheth said in the name of R. Elazar: "For this reason people say, 'When the fox has his day, bow to him.'" (Ib.) *And he comforted them, and spoke kindly unto them.* R. Benjamin b. Jepheth said in the name of R. Elazar: "Infer from this that he (Joseph) told them such things which comfort the heart; i. e., if ten lights could not extinguish one, how much less could one extinguish ten!"

(Esth. 8, 16) *For the Jews there was light, and joy and gladness and honor.* R. Elazar, in the name of R. Juda, said: "*Light,* refers to the *Torah,* and so says the passage (Prov. 6, 23) *For the commandment is a lamp, and the law is light. Joy,* refers to a holiday, and so says the passage (Deut. 16, 14) *And thou shalt rejoice in thy feast; gladness,* refers to circumcision, and so says the passage (Ps. 119, 162) *I am rejoiced over thy promise; honor,* refers to *Tephilin,* and so says the passage (Deut. 28, 16) *And all the nations of the earth shall see that thou are called by the name of the Lord, and they shall be afraid of thee.* And we are taught in a Baraitha: R. Eliezer the Great said: 'This refers to the *Tephilin* on the head.'"

(Esth. 9, 7) *And Parshandatha* R. Adda, of the city of Japhe, said: "The names of the ten sons of Haman, together with the word *Assereth* (ten), must be read in one breath." Why so? Because their souls left their bodies all at the same time. R. Jochanan said: "The [letter] *Var of Vai'zatha* must be made longer, that it should resemble a gallows, for all ten were hanged on one gallows-tree."

*Words of peace and truth.* R. Tanchum, and according to others, R. Ashi, said: "We may infer from this that it should be written

אלעזר שלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו:

(שם נ) וילכו גם אחיו ויפלו לפניו אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר היינו דאמרי אינשי תעלא בעידניה סגיד ליה תעלא מאי בצירותיה מאחוה אלא אי איתמר הכי איתמר (שם מז) וישתחו ישראל על ראש המטה אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר היינו דאמרי אינשי תעלא בעידניה סגיד ליה. (שם נ) וינחם אותם וידבר על לבם אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר שאמר להם דברים המתקבלים על הלב ומה עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד היאך נר אחד יכול לכבות עשרה נרות:

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר אמר רבי אלעזר אמר רבי יהודה אורה זו תורה וכן הוא אומר (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור. שמחה זה יום טוב וכן הוא אומר (דברים טז) ושמחת בחגך. וששון (אמר רבי אלעזר) זו מילה וכן הוא אומר (תהלים קיט) שש אנכי על אמרתך. ויקר אלו תפילין וכה"א (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש:

ואת פרשנדתא ואת דלפון גומר עשרת בני המן אמר רבי חייא דמן יפו עשרת בני המן ועשרת בעי למימרינהו בנשימה אחת מאי טעמא דכולהו בהדי הדדי נפקי נשמתייהו אמר רבי יוחנן וא"ו דויזתא צריך לממתח' בזקיפא כמורדי' דלברות מאי טעמא כולהו בחדא זקיפא אזדקיפו:

דברי שלום ואמת אמר רבי תנחום ואמרי לה אמר רבי אסי מלמד שצריכה שרטוט

כאמתה של תורה. ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה מאמר אסתר אין דברי הצומות וזעקתם לא אמר רבי יוחנן הכי קאמר דברי הצומות וזעקתם ומאמר אסתר קיים דברי הפורים האלה. כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש גומר ורצוי לרוב אחיו תנא רב יוסף לרוב אחיו ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין. אמר רב יוסף גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות דאלו מעיקרא קא חשיב למרדכי בתר ד׳ ולבסוף בתר ה׳ מעיקרא כתב (עזרא ב) אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן ולבסוף כתיב (נחמיה ז) הבאים עם זרובבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמני מרדכי בלשן:

רב אשי הוה יתיב קמיה דרב כהנא נגה ולא אתו רבנן אמר ליה מאי טעמא לא אתו רבנן דלמא טרידי בסעודת פורים אמר ליה ולא הוה אפשר למיכליה באורתא אמר ליה לא שמיע ליה למר הא דאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו. אמר ליה אמר רבא הכי אמר ליה אין תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה:

(ע"ב) אמר רב ואי תימא רב שמואל בר מרתא גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש שכל זמן שהיה ברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה

similarly to real words of the Torah; written on ruled parchment.]" *And the order of Esther confirmed this Purim.* Is it only the words of Esther and not the fasting and prayers? R. Jochanan said: "Read together the former verse with this: *The matters of the fastings, the prayers, and the order of Esther confirmed this Purim.*" (Ib.) *For Mordecai the Jew was second in rank after the king Ahasuerus, and great among the Jews, and acceptable to the multitude of his brethren.* R. Joseph was taught: *To the multitude,* but not *to all?* From this we infer that a part of the *Sanhedrin* turned away from him. R. Joseph said: "The study of the Law is greater than the saving of lives, for before [becoming popular with Ahasuerus] Mordecai was mentioned the fifth, but later the sixth. Before he was mentioned the fifth, as it is written (Ez. 2, 2) *Who came with Zerubbabel, Jeshua, Nehemiah, Serayah, Roalyah, Mordecai, Balsha;* and later it is written (Neh. 7, 7) *Who came with Jeshua, Nehemiah, Azaryah, Raamath, Nachmeini, Mordecai and Balshan.*"

R. Ashi was sitting [and studying] before R. Cahana when the latter was waiting for the arrival of some more scholars, but none of the scholars came. "Why did not the Rabbis come to-day?" asked R. Cahana of R. Ashi. "Perhaps they are busy with the *Purim* dinner," came the reply from R. Ashi. "Could they then not serve the *Purim* dinner in the evening [and not waste a day of study]?" remarked R. Cahana. Whereupon R. Ashi replied: "Has not the master heard what Raba said, that if the *Purim* dinner is served at night, it has not fulfilled its purpose?" "Indeed, did Raba say so?" inquired R. Cahana. "Yea," came the reply. Thereupon R. Cahana studied this law forty times, and it was to him [the law] as if lying in his pocket [ready to recite].

(Ib. b.) Rab, and according to others R. Samuel b. Martha, said: "The study of the Law is of more importance than the building of the Temple; for so long as Baruch ben Neriah lived [and taught with Ezra] he did not return to the land of Israel." Rabba b. Chana said, in the name of R. Isaac b. Samuel, the son of Martha,

דרב גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא נענש עליהם :

who quoted Rab: "The study of the Law is more important than the honoring of parents; for during all the years that Jacob passed with Shem and Eber and studied the Law he was not punished [for his having failed to honor his father and his mother.]"

## הקורא למפרע פרק שני.

## CHAPTER TWO

תפלה מנלן דתניא שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ואמרי לה במתניתא תנא ק"כ זקנים ומהם כמה נביאים תיקנו י"ח ברכות על הסדר :

תנו רבנן מנין שאומרים אבות שנאמר (תהלים כט) הבו לה' בני אלים ומנין שאומרים גבורות שנא' הבו לה' כבוד ועוז ומנין שאומרים קדושות שנאמר הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קדש ומה ראו לומר בינה אחר קדושה שנאמר (ישעיה כט) והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו וסמיך ליה וידעו תועי רוח בינה ומה ראו לומר תשובה אחר בינה דכתיב (שם ו) ולבבו יבין ושב ורפא לו. אי הכי לימא רפואה בתר תשובה. לא סלקא דעתך דכתיב (שם נה) וישוב אל

Whence do we know that the *Amida* (Eighteen Benedictions) shall be read in accordance with its arrangements? From the following Baraitha: Simon Happekuli instituted the Eighteen Benedictions before Rabban Gamaliel in Jabnai, according to their present arrangement. R. Chiya b. Abba said, in the name of R. Jochanan, and according to others it was taught in a Baraitha: One hundred and twenty elders [of Israel], of whom there were many prophets, instituted the prayer of the Eighteen Benedictions in accordance with this arrangement." Our Rabbis were taught: Whence do we infer that we should mention the Patriarchs [in the prayer of *Amida*]? It is written (Ps. 29, 1) *Ascribe unto the Lord, ye sons of the mighty.*[1] And whence do we infer that we should mention [in the *Amida* the power [of God]?[2] It is written (Ib.) *Ascribe unto the Lord glory and strength.*[1] And whence do we infer that the *K'dusha* [His Holiness][3] must be mentioned? It is written (Ib. 2) *Ascribe unto the Lord the glory of His name; bow down to the Lord in the beauty of holiness.* And what reason had they for placing the Benediction of *Wisdom* [fourth] after the Benediction *K'dusha?* Because it is said (Is. 29, 23) *Then will they sanctify the Holy One of Jacob, and the God of Israel will they reverence;* and immediately follows: *They also that were erring in spirit shall acquire understanding.* And what reason had they in placing the Benediction concerning *Repentance* after *Wisdom?* Because it is written (Is. 6, 10) *Lest his heart understand, and he will repent, and be healed.* If so, we ought then to mention the section treating with *Healing* after *Repentance* [the sixth, instead of the eighth benediction]? This you cannot assume, for it is written (Ib. 55, 7) *And let him return unto the Lord,*

1) See Tract **Berachoth** that the eighteen benedictions were originated from this benediction.
2) The second section of **Amida.**
3) The third section of **Amida.**

*and he will have mercy upon him; and unto our God, for He will abundantly pardon.* The section of *Pardon* is therefore arranged after *Repentance.* But why did they desire to rely on this [verse], and not rely on the former? Because there is another passage to the same effect (Ps. 103, 3) *Who forgiveth all thy iniquities, who healeth all thy diseased, who redeemeth from the pit thy life.* This means to say that both redemption and healing come after forgiveness. But there is a passage (Is. 6, 10) *He will repent and be healed?* [Hence healing follows repentance]? This healing, however, does not refer to disease, but to forgiveness. And what reason had they in arranging the prayer for *Redemption* in the seventh Benediction? Said Raba: "Because Israel is destined to be redeemed in the seventh (Sabbatical) year,[4] it was therefore designated in the seventh benediction. But has not the master said that in the sixth [of the Sabbatical years], there will be different rumors, in the seventh year of the Sabbatical years [great] wars will break out, and at the close of the seventh year Mesiah b. David will appear? Hence in the seventh will there be war and not redemption. War will mark the beginning of the redemption. And what reason had they for arranging the prayer for *Healing* in the eighth Benedictions? "Because," said R. Akiba, "circumcision takes place on the eighth day, and requires healing; it was therefore designated in the seventh Benediction." And what reason had they for arranging the prayer for the *Blessing of the Year* in the ninth Benediction? "This prayer," said R. Alexandri, "is against those who raise prices, as it is written (Ps. 10, 15), *Break Thou the arm of the wicked,* etc. And David also said it in the ninth chapter."[5] And what reason had they for arranging the prayer for the *Reunion of the Exile* after the Benediction of the *Blessing* [of the harvest] *of the Year?* Because it is written (Ezek. 36, 8) *But ye, O mountains of Israel, ye shall send forth your boughs, and your fruit shall ye bear for my people Israel; for they are near at hand to come.* And as soon as the reunion of the exile will take place, there will be the punishment of the wicked,

ה׳ וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח. ומאי חזית דסמכת אהא סמוך אהא כתיב קרא אחרינא (תהלים קג) הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי הגואל משחת חייכי למימרא דגאולה ורפואה בתר סליחה היא והא כתיב (ישעיה ו) ושב ורפא לו ההוא לאו רפואה דתחלואים היא אלא רפואה דסליחה היא ומה ראו לומר גאולה בשביעית אמר רבא מתוך שעתידין ליגאל בשביעית לפיכך בקעוה בשביעית והאמר מר בששית קולות בשביעית מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא. מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא. ומה ראו לומר רפואה בשמינית אמר רבי אחא בתוך שניתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה לפיכך קבעוה בשמינית ומה ראו לומר ברכת השנים בתשיעית אמר רבי אלכסנדרי כנגד מפקיעי שערים דכתיב (תהלים י) שבור זרוע רשע וגומר ודוד כי אמרה בתשיעית אמרה. ומה ראו לומר קבוץ גליות לאחר ברכת השנים דכתיב (יחזקאל לו) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבא וכיון שנתקבצו גליות נעשה דין ברשעים שנא׳

4) The world has been created in six days and it will last six thousand years. See Ps. 90, 4.
5) See Volume One, page 36, that the first two chapters are counted for one.

(ישעיה א) ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגיך וכתיב (שם) ואשיבה שופטיך כבראשונה וכיון שנעשה דין מן הרשעים כלו האפיקורסים וכולל זדים עם האפיקורסים שנאמר (שם) ושבר פושעים וחטאים יחדו וכיון שכלו האפיקורסים מתרוממת קרן צדיקים דכתיב (תהלים עה) וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק וכולל גירי הצדק עם הצדיקים שנאמר (ויקרא יט) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן וסמיך ליה וכי יגור אתכם גר. והיכן מתרוממת קרנם. בירושלים שנאמר (תהלים קכב) שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך וכיון שנבנית ירושלים בא דוד שנאמר (הושע ג) (דף יח) אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה׳ אלהיהם ואת דוד מלכם וכיון שבא דוד באתה תפלה שנאמר (ישעיה נו) והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי וכיון שבאתה תפלה באתה עבודה שנא׳ עולותיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי וכיון שבאת עבודה באת הודאה שנאמר (תהלים נ) זובח תודה יכבדנני. ומה ראו לומר ברכת כהנים אחר הודאה דכתיב (ויקרא ט) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים. אימא קודם עבודה לא סלקא דעתך דכתיב וירד מעשות החטאת וגומר מי כתיב לעשות מעשות כתיב. ואימא אחר העבודה לא סלקא דעתך דכתיב זובח

as it is said (Is. 1, 25) *I will turn my hand against thee, and purge away as with lye thy dross.* And further (26) it is written: *I will restore thy judges as at the first, and thy counsellors as at the beginning.* After the judgment of the wicked there shall no more exist any sinners. This includes the arrogant, as it is said (Ib.) *But destruction shall come over transgressors and sinners together. And those that forsake the Lord shall perish,* and when sinners will cease to exist, the strength of the righteous is exalted; as it is written (Ps. 75, 11) *And all the strength of the wicked will I hew off, but the strength of the righteous shall be exalted.* Righteous proselytes are included among the righteous; as it is said (Lev. 19, 32) *Before the hoary head shalt thou rise up, and honor the old man.* And immediately it follows: *If a stranger sojourn with thee, ye shall not vex him.* And where will their horn be exalted? In Jerusalem; as it is said (Ps. 122, 6) *Pray ye for the peace of Jerusalem; may those that love ye prosper.* And as soon as Jerusalem will be rebuilt David will come (Fol. 18) as it is said (Hos. 3, 5) *After that will the children of Israel return and seek for the Lord their God and David their king.* And together with David will come prayer, as it is said (Is. 57, 7) *Even these will I bring to My holy mountain, and make them joyful in My house of prayer.* And as soon as prayer comes, service in the Temple will come with it, as it is said further: *Their burnt-offerings and their sacrifices shall be accepted upon My altar.* And as soon as service comes, there will come a thanksgiving, as it is said (Ps. 50, 23) *Who so offereth thanksgiving glorifieth Me.* And what reason had they for placing the *Blessing of the Priests* after the Benediction of *Thanksgiving?* Because it is written (Lev. 9, 22) *And Aaron lifted up his hands toward the people, and blessed them, and came down after he had offered the sin-offering and burnt-offering and peace-offering.* Why not say that he blessed them before the service? You cannot possibly think so; for it is written: *He came down after he had offered*—it is not written *to offer,* but *after offering.* Then why not say it immediately after the Benediction concerning the [restoration of the Temple] *Service?* You can-

not possibly think so, because it is written: *Whoso offereth the thanksgiving glorifieth Me.* And why did they desire to rely on this [verse], and not rely on the former? Because common sense teaches that *service* and *thanksgiving* are the same thing. And what reason had they for placing [the Benediction concerning] *Peace* after the *Blessing of Priests?* Because it is written (Num. 6, 27) *And they shall put my name upon the children of Israel and I will bless them;* i. e., the blessing of the Holy One, praised be He! is peace, as it is said (Ps. 29, 11) *The Lord will bless His people with peace.* [Hence the arrangement of the *Amida* or Eighteen Benedictions.]

Now [let us see], if one hundred and twenty elders, among whom there were many prophets, have arranged the Eighteen Benedictions in accordance with their orders, why was it necessary that Simon of Peculi should rearrange them? They had been forgotten, therefore he reintroduced the order.

Beyond these Eighteen Benedictions one must not tell the praises of the Holy One, praised be He! for R. Elazar said: "What is the meaning of the passage (Ps. 106, 2) *Who can utter the mighty acts of the Lord? Who can publish all His praise?* This means, Who is fit to utter? He who can publish all His praise; [and as no one can do so, only the prayers that have been ordained should be said]." Rabba b. Chana said in the name of R. Jochanan: "He who speaks too much in praise of God will be removed from the world, as it is said (Job 37, 20) *Can all be related of Him when I speak? Or if a man talk even till he be swallowed up?"* R. Juda, of the village Geboriah, ac1 cording to others of *Gibor-Chail,* taught: "What is the meaning of the passage (Ps. 65, 2) *For Thee praise is silent.* This means that silence is the cure of everything." When R. Dima came from the land of Israel he said that in the West they say: "A word is worth a *sela,* and silence two."

R. Acha said in the name of R. Elazar: "Whence do we learn that God called Jacob *El?* (similar to God's name). It is said (Gen. 33, 20) *And he erected there an altar and called it El, the God of Israel.* How can one possibly think that Jacob called the altar *El?* If so, it ought then be written *And Jacob called it El* (not *him*). We

תודה. מאי חזית דסמכת אהא סמוך אהא מסתברא עבודה והודאה חדא מלתא היא. ומה ראו לומר שים שלום אחר ברכת כהנים דכתיב (במדבר ו) ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם ברכה דהקדוש ברוך הוא שלום שנאמר (תהלים כט) ה׳ יברך את עמו בשלום. וכי מאחר דק״כ זקנים ומהם כמה נביאים תיקנו תפלה על הסדר שמעון הפקולי מאי הסדיר שכחום וחזר וסדרם

מכאן ואילך אסור לספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב (שם קו) מי ימלל גבורות ה׳ ישמיע כל תהלתו (הוריות פ״ב וע״ש מהרש״א) למי נאה למלל גבורות ה׳ למי שיכול להשמיע כל תהלתו. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן המספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא יותר מדאי נעקר מן העולם שנאמר (איוב לז) היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבולע. דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב (תהלים סה) לך דומיה תהלה סמא דכולה משתוקא. כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא מלה בסלע משתוקי בתרין. אמר רבי אחא אמר רבי אלעזר מנין שקראו הקדוש ברוך הוא ליעקב אל שנאמר (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל

אלהי ישראל דאי סלקא דעתך למזבח קרי ליה יעקב אל ויקרא לו יעקב מיבעי ליה אלא ויקרא לו ליעקב אל ומי קראו אל אלהי ישראל:

## הקורא עומד פרק שלישי.

(דף כא) משנה. הקורא את המגילה עומד ויושב יצא. [גמרא] תנא מה שאין כן בתורה. מנא הני מילי אמר רבי אבהו דאמר קרא (דברים ה) ואתה פה עמוד עמדי ואמר רבי אבהו אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול שאפילו הקדוש ברוך הוא בעמידה. ואמר רבי אבהו מנין לרב שלא ישב על גבי מטה וישנה לתלמידיו על גבי קרקע שנאמר ואתה פה עמדי. תנו רבנן מימות יהושע עד רבן גמליאל היו למדין תורה מעומד משמת רבן גמליאל הזקן ירד חולי לעולם והיו למדין תורה מיושב והיינו דתנן משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד תורה. כתוב אחד אומר (שם ט) ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה וכתיב (שם י) ואנכי עמדתי בהר. אמר רב עומד ולומד יושב ושונה רבי חנינא אמר לא עומד ולא יושב אלא שוחה. רבי אבא אמר אין לשון ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר (שם א) ותשבו בקדש ימים רבים. רבא אמר רכות מעומד קשות מיושב:

(שם ע"ב) [פיסקא] בשני ובחמישי ובמנחה בשבת קורין שלשה כנגד מי אמר רב אסי כנגד תורה, נביאים וכתובים. רבא אמר כנגד כהנים, לוים וישראלים. אלא הא דתני רב שימי אין פותחין מי' פסוקים בבית הכנסת וידבר עולה מן המנין הני עשרה כנגד מי אמר

must therefore say that this means *and Jacob was called El.* Who called him so? The God of Israel."

## CHAPTER THREE

(Fol. 21) MISHNAH: Whoever reads the *Megilla* standing or sitting has fulfilled his duty.

GEMARA: We are taught in a Baraitha: "It is not so with the reading of the Torah, [which can be read only while the reader is] standing. Whence do we infer this? R. Abahu said: "The passage says (Deut. 5, 28) *But as for thee, stand thou here by me.* From this we infer that the reader should stand, and the congregation sit." R. Abahu said again: "Whence do we know that the master should not teach the disciple when he sits on the bed, and the disciple on the floor? Because it is written *But as for thee, stand thou here by me.* (Just as I stand so you should stand.)"

Our Rabbis were taught: From the time of Joshua till Rabban Gamaliel the Torah was studied standing. When Rabban Gamaliel the elder died, sickness became prevalent, and they began to study sitting. And this is the meaning of the Mishnah: "Since Rabban Gamaliel the elder died the dignity of the Torah has ceased." One passage says (Deut. 9, 9) *I sat on the mount forty days and forty nights;* and another (Ib. 10, 10) *I stood on the mount.* Said Rab: "He stood when he studied, and he sat when he repeated." R. Chaninah said: "He was neither standing nor sitting, but bending." R. Abba, however, said: "Sitting means nothing else but abiding, as it is said (Deut. 1, 46) *Ye sat in Kadesh* [which means dwelt]." Raba said: "The easy things he studied while standing, and the difficult things while sitting."

(Ib. b) "On Mondays, Thursdays and on Sabbath at *Mincha,* three men are called to read from the scroll." To what do the three correspond? R. Assi said: "This corresponding to the Torah, the Prophets, and the Hagiographa." Raba said: "It corresponds to the priests, Levites, and Israelites." And that which R. Simi taught: "One must not read in the house of prayer

less than ten verses [of the Torah]; and if one of them consists of the words, *And God spoke to Moses,* it is counted among the ten." To what do these ten verses correspond? R. Joshua b. Levi said: "It corresponds to the ten men at leisure for attending the synagogue." And R. Joseph said: "It corresponds to the ten commandments given to Moses on Sinai." R. Jochanan said: "It corresponds to the ten Divine orders?" The word *Breishith* (in the beginning) counts also for one, as it is said (Ps. 33, 6) *By the word of the Lord were the heavens made; and by the breath of His mouth, all their hosts.*

רבי יהושע בן לוי כנגד עשרה בטלנין שבבית הכנסת. רב יוסף אמר כנגד עשרת הדברות שנאמרו למשה בסיני. ורבי יוחנן אמר כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם והי נינהו ויאמר דבראשית הני ט׳ הוו בראשית נמי מאמר הוא דכתיב (תהלים לג) בדבר ה׳ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם:

## CHAPTER FOUR

## בני העיר פרק רביעי.

(Fol. 27) Bar Kapara lectured: "What is the meaning of the Passage (II Kings 25, 9) *And he burnt the house of the Lord, and the king's house; and all the houses of Jerusalem, even every great house, burnt he will fire;* i. e., *the house of the Lord,* refers to the Temple; *the king's house,* refers to the king's palace; *and all the houses of Jerusalem,* is taken literally. *Even every great house.*" R. Jochanan and R. Joshua b. Levi differ as to the meaning of this phrase. One said this refers to a house of study, and the other said that it refers to a house of worship. The one who contends that it refers to a house of study bases his theory on the following passage (Is. 42, 21) *To make the teachings great* (*Yagdil*) *and glorious.* [Hence *great* is employed in connection with study.] But the one that contends that it refers to a place of prayer, bases his theory on the following passage (II Kings 8, 4) *Tell me, I pray thee, all the great things that Elisha has done.* And Elisha wrought wonders through prayer. The following will prove that R. Joshua b. Levi explains the above "a place of study," Levi explains the foregoing "a place of study," for R. Joshua b. Levi said: "A congregation may be transformed into a house of study." [Because the latter is greater, hence *grcat* is applied to the last.]

(דף כז) דרש בר קפרא מאי דכתיב (מ״ב כה) וישרוף את בית ה׳ ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלים ואת כל בית גדול שרף באש. בית ה׳ זה בית המקדש. בית המלך אלו פלטרין של מלך. ואת כל בתי ירושלים כמשמען. ואת כל בית גדול פליגי בה רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי חד אמר מקום שמגדלין בו תורה וחד אמר מקום שמגדלין בו תפלה. מאן דאמר מקום שמגדלין בו תורה דכתיב (ישעיה מב) יגדיל תורה ויאדיר ומאן דאמר מקום שמגדלין בו תפלה דכתיב (מ״ב ח) ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע ואלישע כי עבד בתפלה הוא דעבד, תסתיים דרבי יהושע בן לוי הוא דאמר מקום שמגדלין בו תורה דאמר רבי יהושע בן לוי בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש תסתיים:

(Ib. b) The disciples of R. Zakkai asked him: "Whereby have you merited to live so many years?" He replied: "I never let water within four ells from a prayer-place; I never called my associates nicknames; I never neglected [the *Kiddush*] to pronounce

(ע״ב) שאלו תלמידיו את רבי זכאי במה הארכת ימים אמר להם מימי לא השתנתי במים בד׳ אמות של תפלה ולא כניתי לחבירי ולא בטלתי קידוש היום. אימא זקנה היתה לי פעם אחת לא היה לי קידוש מכרה

כפה שעל ראשה והביאה לי קידוש היום תנא כשמתה היא הניחה לו ש' גרבי יין כשמת הוא הניח לבניו ג' אלפים גרבי יין. רב הונא הוה אסר ריתא וקאי קמיה דרב אמר ליה המיינך היכא אמר ליה לא הוה לי חמרא לקדושא ומשכנתיה להמיינאי ואתיתי ביה יין קדושא אמר ליה יהא רעוא דתיטום בשיראי כי אכלל רבה בריה רב הונא איניש גוצא הוה עייל גנא אפוריא אתאן בנתיה וכלתיה שלחן ושדיין מאני עילויה עד דאיטום בשיראי אתא רב יוסף אשכחיה אמר ליה אקיים בך ברכתיה דרב כי שמע רב איקפד אמר אמאי לא אמר לי כי ברכתיך וכן למר :

שאלו תלמידיו את רבי אלעזר בן שמוע במה הארכת ימים אמר להם מימי לא עשיתי בית הכנסת קפנדריא ולא פסעתי על ראשי עם קדוש (אפילו רבים צריכים לו החמיר על עצמו. ע' יבמות פרק מ"ח במהרש"א) ולא נשאתי כפי בלא ברכה. שאלו תלמידיו את רבי פרידא במה הארכת ימים אמר להם מימי לא קדמוני אדם לבית המדרש (דף כח) ולא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה ולא ברכתי לפני כהן. למימרא דמעליותא היא והא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כהן גדול עם הארץ אותו תלמיד חייב מיתה שנאמר (משלי ח) כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משניאי . כי קאמר איהו נמי בשוין :

the morning benediction of the Sabbath over a goblet of wine. It happened once I had no money to purchase it, and my old mother sold the cap from her head and brought me wine for *Kiddush*." It is taught in a Baraitha: When she died she left three hundred bottles of wine, and when he died he left to his heirs three thousand bottles of wine. R. Huna stood in the presence of Rab, girdled with a piece of rubber gum. And Rab asked him: "Where is thy girdle?" He replied: "I had no wine for *Kiddush*, and pawned my girdle to get it." Rab thereupon remarked: "May it be God's will that you should be wrapped in silk." At the marriage of his son Rabba, R. Huna, who was not tall, went to sleep in a bed and his daughters and daughters-in-law threw their silken clothes upon him, and he was wholly hidden. Thereupon R. Joseph commented when he was informed of it. When Rab heard of this [that it was fulfilled], he was sorry, and said: "When I blessed you, why did you not answer me: 'And the same to the master?'"

The disciples of R. Elazar b. Shamua asked him: "Whereby have you merited to live so long?" He replied: "I never used the house of learning as a short-cut passage; I never strode over the heads of the holy people (never forced my way to reach my place through the students while they were sitting on the floor); and I never raised my hands [as priest] to bless Israel without [pronouncing first] the benediction." The disciples of R. P'reida asked him: "Whereby have you merited to live so long?" He told them: "It never happened that any man should come to the house of learning earlier than I; (Fol. 28) I never ate of an animal of which the priestly gifts had not been separated; and I never pronounced a benediction at a meal in the presence of a priest." Is then the last praiseworthy? Did not Rabba b. b. Chana say in the name of R. Jochanan: "A scholar who is preceded by a priest, even a high priest, but who is an ignorant man, to pronounce a benediction deserves death, for it is said (Prov. 8, 36) *All those that hate* (the Torah) *love death?* Do not read *Mesanai* (who hate me), but read it *Massniai* (who cause to hate me)." He only referred to a case when the priest was equal to him [in scholarship]."

The disciples of R. Nechunia b. Hakkana asked him: "Whereby have you merited to live so long?" He answered: "I never tried to elevate myself at the expense of my neighbors; I never went to bed with the curse of my neighbor, and I was liberal with money." "I never tried to elevate myself at my neighbor's expense," etc. As it happened with R. Huna, who carried a pickaxe. R. Chana b. Hanailai took it away from him with the intention of carrying it. R. Huna said to him: 'If it is your custom to carry such a thing in your town, do so; but otherwise, if I will be honored by your disgrace, I do not want it.'" "I never went to bed," etc., as Mar Zutra, when going to bed used to say: "O Lord forgive every one that may have insulted me." "I was liberal with my money," as the master said that Job was liberal with his money; that is, he allowed the storekeepers larger profits than were necessary.

R. Akiba asked R. Nechunia the Great: "Whereby have you merited to live so long?" The latter's servants came and beat R. Akiba [for such a question]. R. Akiba fled from them, and ascended the top of a tree, and said: Rabbi, since it is said (Num. 28, 4) *Sheep* [in singular], why should *one* be written in addition to it? He said to him: "To signify [that it should be] the best of the flock." [Turning to his servant] he said: "He is a young scholar, permit him to go." As to the first question, he said: "I never in my life accepted any presents, as it is written (Prov. 15, 27) *He that hateth gifts will live.* And I never insisted on retaliation; as Raba said: "He who passes over his retaliation, his sins will be passed over (be forgiven), as it is said (Micha 7, 18) *Pardoning iniquity and forgiving transgression;* i. e., to whom does God pardon iniquity? To him who pardons the wrongs of his neighbor toward him."

R. Joshua b. Karcha: "In reward of what have you lived so long?" He answered him: "Does it grieve you that I live so long?" He replied: "Rabbi, it is a study, and I want to learn it from you." He replied: "I never in my life looked into the face of a wicked man; for R. Jochan, in the name of R. Simon b. Jachai, said: "It is prohibited for a man to look in the face of a wicked man, as it is said (II Kings 3, 14) *Surely,*

שאלו תלמידיו את רבי נחוניא בן הקנה במה הארכת ימים אמר להם מימי לא נתכבדתי בקלון חבירי ולא עלתה עמי קללת חבירי על מטתי וותרן הייתי בממוני. לא נכתבדתי בקלון חבירי כי הא דרב הונא דרי מרא אכתפיה אתא רב חנא בר חנילאי וקא שקיל מיניה אמר ליה אי רגילת דדרית במאתיך דרי ואי לא איתייקורי אנא בזילותא דידך לא ניחא לי. ולא עלתה על מטתי קללת חבירי כי הא דמר זוטרא כי הוה סליק לפורייה אמר שרי ליה לכל מאן דצערן. וותרן בממוני הייתי דאמר מר איוב וותרן בממוניה הוה שהיה מניח פרוטה לחנוני מממוניה (ב"ב פ"ק וע"ש רש"א) :

שאל רבי עקיבא את רבי נחוניא הגדול במה הארכת ימים אתו גוואזי וקא מחו ליה סליק יתיב בדיקלא אמר ליה רבי אם נאמר (במדבר כח) כבש למה נאמר אחד אמר ליה מיוחד שבעדרו. אמר להו צורבא מרבנן הוא שבקוה אמר ליה מימי לא קבלתי מתנות דכתיב (משלי טו) ושונא מתנות יחיה (פא"ט ע"ש רש"א). ולא עמדתי על מדותי דאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנאמר (מיכה ז) נושא עון ועובר על פשע למי נושא למי שהוא עובר על פשע (יומא פרק בתרא ר"ה פ"ק וע"ש רש"א) :

שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה במה הארכת ימים אמר ליה קצתי בחיי אמר ליה רבי תורה היא וללמוד אני צריך. אמר ליה מימי לא נסתכלתי בצלם דמות אדם רשע דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אסור לאדם להסתכל בצלם דמות אדם רשע שנאמר (מ"ב ג) כי לולי פני יהושפט מלך יהודה

*were it not that I regard the presence of Jehosaphat the King of Judah, I would not look toward thee nor see thee.'"* Raba said: "From here (Prov. 18, 5) *It is not good to favor the countenance of the wicked."* When R. Joshua b. Karcha was dying, Rabbi asked him: "Bless me!" He said to him: "May it be His will that you should reach the half of my age." "And not your whole age?" said Rabbi to him. Whereupon he replied: "And what will your sons do? Will they tend sheep?"[1] The disciples or R. Zera and, according to others, the disciples of R. Adda b. Ahaba asked him: "Whereby have you merited to live long?" He answered: "I never was angry in my house; I never walked in front of my superior, I never thought of Divine subjects in unclean alleys; I never walked four cubits without studying the Torah nor without Phylacteries; I never slept in the house of learning neither a sound sleep nor a nap; I never rejoiced when my neighbor was in misfortune, and I never called my fellowmen by nicknames."

We are taught that R. Simeon b. Jachai said: "Come and see how the Israelites are beloved by the Holy One, praised be He! Wherever they were exiled the Shechina accompanied them. When they were exiled in Egypt, the Shechina was with them, as is said (I Sam. 2, 27) *Did I rveal Myself unto the house of thy father, when they were in Egypt?* When they were exiled into Babylon the Shechina was with them, as is said (Is. 43, 14) *For your sake I was sent to Babylon.* And in the future, when they will be redeemed, the Shechina will also return with them, as is said (Deut. 30, 3) *The Lord thy God will return thy captivity, and have mercy upon thee, V'heshib* (He will bring back you) is not said, but *V'Shab* (He will return). We infer from this that the Holy One, praised be He! will return with the Israelites from the exile."

(Ezek. 11, 16) *Yet will I be to them as a minor sanctuary.* R. Samuel b. Isaac said: "This refers to the houses of study that are in Babylon." R. Elazar said: "This refers to the house of our master who is in Babylon; i. e., Rab]." Raba lectured: What is the meaning of the passage (Ps.

1) See above that this refers to the Patriarchs.

אני נושא אם אביט אליך ואם אראך. רבא אמר מהכא (משלי יח) שאת פני רשע לא טוב. בשעת פטירתו אמר ליה ברכני אמר ליה יהי רצון שתגיע לחצי ימי ולכולהו לא. אמר ליה הבאים אחריך בהמה ירעו. שאלו תלמידיו את רבי זירא ואמרי לה את רב אדא בר אהבה במה הארכת ימים אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא ציעדתי בפני אדם גדול ממני ולא הרהרתי במבואות המטונפות ולא הלכתי ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא ששתי בתקלת חברי ולא קריתי לחברי בחכינתו ואמרי לה בחכניכתו:

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא שכל מקום שגלו שכינה עמהם גלו למצרים שכינה עמהם שנאמר (ש"א ב) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים וגומר. גלו לבבל שכינה עמהם שנאמר (ישעיה מג) למענכם שלחתי בבלה. ואף כשהם עתידין ליגאל שכינה עמהם שנאמר (דברים ל) ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך והשיב לא נאמר אלא ושב מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהם מבין הגליות:

(יחזקאל יא) ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם אמר רב שמואל בר יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל ורבי אלעזר אמר זה בית רבינו שבבבל. אמר רבא מאי דכתיב (תהלים צ) ה' מעון אתה

היית לנו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות אמר רבא מריש הוה גריסנא בגו ביתאי ומצלינא בבי כנישתא כיון דשמעית להא דקאמר דוד (תהלים כו) ה׳ אהבתי מעון ביתך לא גריסנא אלא בבי כנשתא היכא דמצלינא. תניא רבי אלעזר הקפר אומר עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחוץ לארץ שיקבעו בארץ ישראל שנא׳ (ירמיה מו) כי כתבור בהרים וככרמל בים יבא והלא דברים קל וחומר ומה תבור וכרמל שלא באו אלא ללמוד תורה לפי שעה נקבעו בארץ ישראל בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין בהם ומרביצין בהם את התורה (כולה) על אחת כמה וכמה. דרש בר קפרא מאי דכתיב (תהלים סח) למה תרצדון הרים גבנֻנים יצתה בת קול ואמרה להם למה תרצו דין עם סיני כלכם בעלי מומין אתם אצל סיני כתיב הכא גבנונים וכתיב התם (ויקרא כא) או גבן או דק. אמר רב אשי שמע מיניה האי מאן דיהיר בעל מום הוא. (דף לא) אמר רבי יוחנן כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקדוש ברוך הוא (שם) אתה מוצא ענותנותו דבר זה כתוב בתורה שנוי בנביאים ומשולש בכתובים. כתוב בתורה (דברים י) כי ה׳ אלהיכם הוא אלהי האלהים גומר וכתיב בתריה עושה משפט יתום ואלמנה. שנוי בנביאים (ישעיה נז) כי כה אמר רם ונשא גומר וכתיב בתריה ואת דכא ושפל רוח. ומשולש בכתובים (תהלים סח)

90, 1) *Lord, a place of refuge hast thou been unto us.* That refers to the prayer- and learning-houses." Abayi said: "Formerly I used to learn at home, and pray at the house of Prayer; but since I heard what David said (Ps. 16, 6) *Lord, I love the site of thy house,* I began to study in the prayer-house also."

In a Baraitha it was taught, R. Elazar ha-Kapar said: "The prayer- and learning-houses outside of the land of Israel will in the future be established in the land of Israel, as it is said (Jer. 46, 18) *As Thabor is among the mountains, and as Carmel is by the sea, so shall He come,* etc. Can this not be inferred through *a fortiori* conclusion? If Thabor and Carmel, at which only occasionally the Law was studied, are deemed within the land of Israel, how much more so will the prayer-houses and schools, at which the Law is studied, be established in the land of Israel?"

Bar Kapara lectured: "What does this passage mean (Ps. 68, 17) *Why watch ye enviously, ye many-peaked mountains?* This means: A heavenly voice went forth and said to the mountains: 'Why should ye be jealous of Mount Sinai? Ye, all great mountains, are blemished in comparison with Sinai; for it is written *Gabnunim* in connection with mountains, and the same analogy of expression is used (Lev. 21, 20) *A Giben (crook-backed).*" .From this," said Abaye, "we may infer that a man who is haughty is to be considered as blemished."

(Fol. 31) R. Jochanan said: "Whenever you find in the Scripture a description of the greatness of the Holy One, praised be He! you find also a description of His modesty. This is written in the Pentateuch, repeated in the Prophets, and mentioned a third time in the Hagiographa. In the Pentateuch it is written (Deut. 10, 17) *For the Lord your God is the God of gods, and the Lord of Lords;* and immediately follows, *Who executeth justice for the fatherless and the widow.* It is repeated in the Prophets (Is. 57, 15) *Thus hath said the High and Lofty One, who inhabiteth Eternity, whose name is Holy;* and after this it is written: *Yet also with the contrite and humble in spirit.* The third time in Hagiographa (Ps. 68, 5) *Extol him who rideth upon the heavens. The Everlasting is His name;* and after this

it is written: *A father of the fatherless and the judge of the widows.*"

(Fol. 32) R. Shephatia said again in the name of R. Jochanan: "Whence do we know that we may avail ourselves of a Heavenly voice? It is said (Is. 30, 21) *Thine ears shall hear a thing from behind them, saying.* When is this true? When one perceives a male voice in town, and a female voice in the country, and also when it says: 'Yea, yea,' or 'Nay, nay' [in double]." Another thing said R. Shephatia in the name of R. Jochanan: "Whoever reads without sweetness, and chants while reading Talmudic lessons, of him says the verse (Ezek. 20, 25) *And I also have given unto them laws that are not good and ordinances whereby they could not live.*" R. Mesharshia raised the following objection: "Shall I say because one cannot sweeten his voice, *ordinances whereby they could not live* should be applied to him?" Therefore we must say that it refers to what R. Mesharshia said: "If two scholars are in one town, and derive no pleasure in discussing *Halacha,* to the passage, *And ordinances whereby they could not live is applied.*"

(Lev. 23, 44) *And Moses spoke of the festivals of the Lord to the children of Israel;* i. e., he told them the merit of reading the portions of the Torah each in its season. Our Rabbis were taught: Moses ordered Israel to discuss and lecture on the subject of the day; the *Halachas* of Passover on Passover, the *Halachas* of Pentecost on Pentecost, and the Halachas of Tabernacles on the Feast of Tabernacles.

End of Tract Megilla

סולו לרוכב בערבות ביה שמו וכתיב בתריה אבי יתומים ודיין אלמנות :

(דף לב) ואמר רבי שפטיה אמר רבי יוחנן מנין שמשתמשין בב"ק שנאמר (ישעיה ל) ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר. וה"מ דשמע קול גברא כמתא ואתתא בדברא והוא דאמר הן הן והוא דאמר לאו לאו. ואמר רבי שפטיה אמר רבי יוחנן הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ) וגם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם. מתקיף לה רב משרשיא משום דלא ידעי לבסומי קליה כתיב ביה ומשפטים לא יחיו בהם. אלא (אמר רב משרשיא ב׳ [תלמידים חכמים] שיושבים בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה עליהם הכתוב אומר ומשפטים לא יחיו בהם. (ויקרא כג) וידבר משה את מועדי ה׳ אל בני ישראל מצותן שיהיו קוראין אותן כל אחד ואחד בזמנו :

תנו רבנן משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום. הלכות פסח בפסח. הלכות עצרת בעצרת. הלכות חג בחג :

סליק מסכת מגילה

# MOED KATTAN[1] מועד קטן

## CHAPTER ONE

(Fol. 5) "And tombs may be marked on the *Mo'ed.*" R. Simon b. Pazzi said: "Whence do we find an intimation [in the Scriptures] that tombs should be marked? It is said (Ezek. 39, 15) *When any one seeth a man's bone, there shall be set up a sign by it.*" "But whence do we infer that tombs were marked prior to Ezekiel?" asked Rabina of R. Ashi. Whereupon R. Ashi replied: "According to your argument, how will you explain the saying of R. Chisda, that the following law was not derived from the Bible until Ezekiel ben Buzi (the prophet) came and taught us (Ezek. 44, 9) *No son of the stranger, uncircumcised in heart or in flesh shall enter into my sanctuary.* [Wilt thou also ask in this case] 'How do we know this prior to Ezekiel?' We must therefore say that this [fact] was known by tradition and Ezekiel merely supported it by referring it to a [particular] verse. Reasoning accordingly we can explain in this instance that the origin [of the marking of tombs] is known by tradition and Ezekiel merely supported it by referring it to a [particular] verse."

R. Joshua b. Levi said: "One who weighs his ways in this world will be rewarded to see the salvation of the Holy One, praised be He! for it said (Ps. 50, 23) *And to him that ordered his course aright will I show the salvation of God.* Read it not *V'som* but *V'shom.*"[2] A pupil of R. Janai who was accustomed to ask questions of the latter whenever he was lecturing, would refrain from doing so on a Sabbath or on a holiday. [Because of the multitude of people that gathered he feared that he might put R. Janai to shame through his inability to answer his questions.] (Ib. b.) R. Janai referred the passage, *And to him that ordered his course aright will I show the salvation of God,* to him.

## פרק ראשון

(דף ה) פיסקא. ומציינין על הקברות במועד אמר רבי שמעון בן פזי רמז לציון קברות מן התורה שנאמר (יחזקאל לט) וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון אמר ליה רבינא לרב אשי הא מקמי דליתי יחזקאל מנא לן ולטעמיך הא דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה לא למדנו עד שבא יחזקאל בן בוזי ולמדנו (יחזקאל מד) כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי הא מקמי דליתי יחזקאל מנא לן אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכיה אקרא הכי נמי גורא גמירי ואתא יחזקאל ואסמכיה אקרא :

אמר רבי יהושע בן לוי כל השם אורחותיו בעולם הזה זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא שנאמר ושם דרך אראנו בישע אלהים אל תקרי ושׁם אלא ושׂם רבי ינאי הוה ליה ההוא תלמידא דכולי שתא הוה מקשי ליה ובשבתא דריגלא לא מקשי ליה (ע"ב) קרי עליה ושם דרך אראנו בישע אלהים :

1) Minor feasts, treats of laws concerning the intervening days between the first, and the last, two days of Passover and Tabernacle, generally called Chol Hamoed, or Moed.
2) The letter Shin when dotted right way reads sh; but when dotted left is read ss. The words Shom or Som have different meanings.

(דף ח ע"ב) מתניתין אין נושאין נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מיבמין מפני ששמחה היא לו אבל מחזיר הוא את גרושתו : גמרא וכי שמחה היא לו מאי הוי אמר רב יהודה אמר שמואל וכן אמר רבי אלעזר אמר רב הושעיא ואמרי לה אמר רבי חנינא לפי שאין מערבין שמחה בשמחה רבה בר רב הונא אמר מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרבה בר רב הונא הוא דאמר רבי דניאל בר קטינא אמר רב מנין שאין נושאין נשים במועד שנאמר (דברים טז) ושמחת בחגך ולא באשתך. עולא אמר מפני הטורח. רבי יצחק נפחא אמר מפני בטול פריה ורביה :

(Fol. 8b) MISHNAH: No marriages may take place during the festival week, neither of virgins nor of widows; nor may one marry a *Yebama* [the childless widow of his deceased brother], as it is a cause of joy to him. But one may remarry his own divorced wife.

GEMARA: And even if it is a cause of joy to him, what of it? R. Juda said in the name of Samuel, and so also did R. Elazar say in the name of R. Oshiya, and according to some in the name of R. Chanina: "Because you must not mix one joy with another." Rabba b. Huna said: "Because he might neglect the enjoyment of the festival on account of his rejoicing over his wife." "The statement of Rabba R. Huna," remarked Abaye to R. Joseph, "was originally made by Rab; for R. Daniel b. K'tina said in the name of Rab: 'Whence do we learn that it is not permitted to marry during the festival week? It is said (Deut. 16, 14) *And thou shalt rejoice on thy feast;* i. e., Over thy feast thou shalt rejoice, but not over thy wife.' " Ula said: "The reason is, because there would be too much trouble [to prepare for the wedding]." R. Isaac Nafcha said: "The reason is, in order that all marriages should not be postponed until a festival."

(דף ט) ודאין מערבין שמחה בשמחה מנא לן אמר רבי יהודה אמר שמואל דכתיב (מ"א ח) ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו [קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום] ואם איתא דמערבין שמחה בשמחה איבעי ליה למינטר עד החג ומעבד ז' להכא ולהא. אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן אותה שנה לא עשו ישראל יה"כ והיו דואגים ואומרים שמא נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה יצתה בת קול ואמרה להם כולכם מזומנין לחיי העולם הבא. ומנא לן דאחיל להו דתני (רב) תחליפא (שם) ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם וגומר שהלכו ומצאו נשותיהן בטהרה שמחים שנהנו (כדכתיב שובע שמחות את פניך מהרש"א) מזיו השכינה וטובי לב שכל אחד ואחד נתעברה אשתו בבן זכר על כל הטובה שיצתה בת קול ואמרה להם כולכם מזומנין לחיי העולם הבא לדוד עבדו ולישראל עמו בשלמא לישראל

(Ib. 9) But whence do we learn that one joy must not be mixed with another? Said R. Juda in the name of Samuel: "It is written (I Kings 8, 65) *And Solomon held at the time the feast,* etc., *seven days and seven days, even fourteen days.* Now, if it be true that one joy may be mixed with another, why then did Solomon not postpone his feast until the festival; for then the seven days of the festival would have served for both?" R. Parnach, in the name of R. Jochanan, said: "In that year the Israelites had

not observed the Day of Atonement and they were perturbed over the sin that mi·· ·cause them destruction. Whereupon a heavenly voice came forth and said unto them: 'All of you are destined for the future world.'" And whence do we learn that they were pardoned for that sin? R. Tachlipha was taught (See Volume One, page 118, line 9).

R. Jonathan b. Achmai and R. Juda b. Gerim had been studying the chapter concerning vows before R. Simon b. Jochai. In the evening they took leave of him and departed. On the following morning they returned and asked leave again. Whereupon R. Simon b. Jochai said unto them: "Did you not take leave of me last night?" They answered him: "Has not our master taught us that a disciple who takes leave of his teacher and remains in the same place over night must take leave again? For it is written (I Kings 8, 66) *On the ninth day (the twenty-second day of the seventh month) he dismissed the people, and they blessed the king;* and it is again written (II Chron. 7, 10) *And on the twenty-third day of the seventh month he dismissed the people.* We infer from this that a disciple who, after taking leave of his master, remains over night in the same place, must take leave again." [Hence both dates are correct.] He then said to his son: "These are worthy (scholarly) men. Go and let them bestow a blessing upon you." His son went, and found them discussing the contradiction of the following passages (Prov. 4, 26) *Balance well the track of thy foot, and let all thy ways be firmly right;* and it is written (Ib. 5, 6) *So that she cannot balance the path of life; her tracks are unsteady and she knoweth it not.* This presents no difficulty; the latter passage refers to such a commandment that can not be performed by others (Ib. b) and the former passage has reference to such as can be performed by others. [When it should be preferred to study.]

עמו דאחיל להו ההוא עון דיום הכיפורים אלא לדוד עבדו מאי היא דאמר רב יהודה אמר רב (חלק וע"ש מהרש"א) בשעה שבקש שלמה להכנים הארון לפני ולפנים דבקו שערים זה בזה אמר שלמה כ"ד רננות ולא נענה פתח ואמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי זה מלך הכבוד ה' עזוז וגבור ה' גבור מלחמה ולא נענה כיון שאמר (ד"ה ב ו) ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל ישראל שמחל הקדוש ברוך הוא לדוד על אותו עון:

רבי יונתן בן עכמאי ורבי יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים בי רבי שמעון בן יוחאי איפטור מיניה באורתא בצפרא אתו וקא מפטרי מיניה אמר להו ולא אפטיריתו מינאי באורתא אמרו ליה למדתנו רבינו תלמיד שנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך שיפטר ממנו פעם אחרת. דכתיב (מ"א ח) ביום השמיני שלח את העם וגומר וכתיב (דה"ב ז) ביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם מכאן לתלמיד שנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך ליפטר ממנו פעם אחרת. אמר ליה לבריה בני אדם הללו אנשים של צורה הן זיל לגבייהו וליברכוך אזל אשכחינהו וקא רמו קראי אהדדי כתיב (משלי ד) פלס מעגל רגלך וכל דרכיך יכונו וכתיב (שם ה) אורח חיים פן תפלס נעו מעגלותיה לא תדע לא קשיא כאן במצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים (ע"ב) כאן במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים. הדור יתבי וקא מבעיא להו כתיב (שם ג) יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה הא

They again propounded a question: It is written (Ib. 3, 15) *She is more precious than pearls, and all the valuable things are not equal unto her.* Hence, Heavenly things are equal; and it is written (Ib. 8, 2) *And all the things that men wish for are not equal to her;* hence even Heavenly things are included? And this they also explained that the one refers to such a case which may be performed by others, while the other refers to such a case which cannot be performed by other. Then they turned to him (the son) and said. "Wherefor hast thou come to us?" "Father sent me here to receive your blessing," was his answer. Whereupon they said to him: "May it be His will that thou sowest and never reapest; thou shalt bring in, but never carry out; thou shalt give forth but not bring in; thy permanent house shall be waste and thy temporary dwelling shall be inhabited; thy table shall be confused, and thou shalt not see a first year." When he returned unto his father he said: "Not only did they not bless me, but, on the contrary, they caused me grief with their words!" "What did they say to you?" asked his father. He recited the above. "All there are blessings!" exclaimed his father, "viz: Thou shalt sow and not reap means [allegorically] that thou shalt bear children and they shall not die. Thou shalt bring in and not give forth means that thou shalt bring in thy house wives for sons, and thy male children shall not die, so their wives will not need to leave thy house. Thou shalt give forth and not bring in means that thou shalt have daughters and their husbands shall not die, so that they shall not be compelled to return to thy house. Thy permanent house shall be ruined and thy temporary dwelling shall be inhabited—for this world is only a temporary dwelling and the world to come is the real house, as it is written (Ps. 49, 12) *Their inward thought is, that their houses are to be forever.* Do not read *Kirbam,* (their inward) but *Kivrom* (their graves). Thy table shall be confused, on account of many children. And thou shalt not see a first year means thy wife shall not die, so that thou shalt not be compelled to marry another."

R. Simon b. Chalafta took leave of Rabbi, and the latter said to his son: "Go to him

חפצי שמים ישוו בה וכתיב (שם ח) וכל חפצים לא ישוו בה ואפילו חפצי שמים לא קשיא כאן במצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים כאן במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים אמרו ליה מאי בעית הכא אמר להו דאמר לי אבא זיל גבייהו דליברכוך. אמרי ליה יהא רעוא דתזרע ולא תחצד תעייל ולא תפיק תפיק ולא תעייל. ליחרוב ביתך וליתיב אושפיזך לבלבל פתורך ולא תחזי לשתא חדתא. כי אתא לגבי אבוה אמר ליה לא מבעיא ברוכי דלא ברכון אלא צעורי צערו לי. אמר ליה מאי אמרו לך. אמר ליה הכי והכי אמרו לי אמר ליה הנך כלהו ברכתא נינהו דתזרע ולא תחצד תוליד בנין ולא לימותו. תעייל ולא תפיק תעייל כלתא ולא לימותו בנך וליסקן לבי נשייהו. תפיק ולא תעייל תפיק בנתך ולא לימותו גברייהו ולא ליהדרן לותך. ליחרוב ביתך וליתוב אושפיזך דהאי עלמא אושפיזא וההוא עלמא ביתא דכתיב (תהלים מט) קרבם בתימו לעולם אל תקרי קרבם אלא קברם. לבלבל פתורך בבני ובבנתא. ולא תחזי שתא חדתא דלא תמות אתתך ולא תנסיב אנתתי אחריתי :

רבי שמעון בן חלפתא איפטר מיניה

that he may bless you." R. Simon pronounced the following: "May it be the Will that thou shalt not cause shame to others and others shalt not cause shame unto thee." When he returned to his father he said: "He did not bless me, but only advised me." And his father replied: "Nay, it is a blessing; and it is the same, as the Holy One, praised be He! pronounced over Israel, as it is written (Joel 2, 26) *And ye shall eat in plenty,* etc., *and My people shall not be ashamed unto eternity,* etc. *And ye shall know that I am in the midst of Israel,* etc., *and My people shall not cause shame unto eternity.*"

## CHAPTER THREE

(Fol. 16) It once happened that Rabbi ordered that disciples should not study in the public streets, for he expounded the passage (Songs 7, 2) *The rounding of thy thighs;* just as the thigh is concealed so also should the Torah be studied in a privacy. R. Chiya disregarded the order, and taught to Rab and Rabba b.b. Chama, his two nephews in the public street. When Rabbi heard of it, he became angry. Subsequently R. Chiya appeared before him, and Rabbi said to him: "Iyya, see who is calling you outside." R. Chiya understood the hint, and he rebuked himself for thirty days. On the thirtieth day Rabbi sent a message to him to come; and a short while after he sent him another message not to come. What did he think at first and what was his final decision when he revoked the previous order? At first he thought that a part of a day is considered the whole [hence R. Chiya was called on the morning of the thirtieth day] but his final decision was that a part of a day is not considered the whole and therefore ordered him not to come. R. Chiya finally came. Rabbi then asked him: "Why didst thou come?" "Because," replied R. Chiya, "the master sent for me." "But did I not subsequently send thee not to come?" Rabbi asked him. Whereupon he replied: "The first message I received, but the second one I did not." Rabbi then applied to him the following passage (Prov. 16, 7) *When the Lord receiveth in favor a man's ways, he maketh even his enemies to be at peace with him.* "Why did the master transgress my order?" Rabbi asked. "Because," answered R. Chiya, "it is written

דרבי אמר ליה לבריה זיל לגביה דליברכך אמר ליה יהא רעוא דלא תבייש ולא תתבייש. כי אתא גבי אבוה אמר ליה מאי אמר לך אמר ליה מלתא בעלמא הוא דאמר לי אמר ליה בירכך בבירכתא דברכינהו קודשא בריך הוא לישראל ותנא בה דכתיב (יואל ב) ואכלתם אכול ושבוע והללתם את שם ה׳ אלהיכם וגומר [ולא יבושו עמי לעולם] וידעתם כי בקרב ישראל אני ואני ה׳ אלהיכם ואין עוד ולא יבושו עמי לעולם :

## ואלו מגלחין פרק שלישי

(דף טז) פ"א גזר רבי שלא ישנו תלמידים בשוק מאי דרש (שה"ש ז) חמוקי ירכיך מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר יצא ר"ח ושנה לשני בני אחיו לרב ולרבה בב"ח שמע רבי איקפד אתא רבי חייא לאיתחזויי ליה אמר ליה עייא ראה מי קורא לך מבחוץ ידע דנקיט מילתא בדעתיה נהג נזיפותא בנפשיה תלתין יומין ביום תלתין שלח ליה תא הדר שלח ליה לא תיתי מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר מקצת היום ככולו ולבסוף סבר לא אמרינן מקצת היום ככולו [לסוף] אתא אמר ליה מאי טעמא אתית אמר ליה דשלח לי מר דליתי והא שלחי לך דלא תיתי זה ראיתי וזה לא ראיתי קרי עליה (משלי טז) ברצות ה׳ דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה דכתיב (שם א)

(Prov. 1, 20) *Wisdom cries loudly without.*" Then Rabbi said to him: "If thou hast read (studied), thou hast not repeated it, and if thou hast repeated it, thou hast not reviewed it a third time, and if thu hast done so, then your teachers did not explain it to you, because the passage, *Wisdom cries loudly without,* means as Raba explained it; for Raba said: 'Who studies the Torah inside (in privacy), him will the Torah proclaim [as a scholar] outside.'" But there is also another passage (Is. 48, 16) *Never from the beginning have I spoken in secret?*" R. Chiya rejoined. "This refers to lectures," explained Rabbi. But what will R. Chiya do with the above passage, *The rounding of the thighs,* [which indicates secret study]? R. Chiya explains that the last passage refers to charity and loving kindness.

R. Zutra b. Tubiah was once arranging Biblical passages before R. Juda. When he came upon the passage (Sam. 13, 1) *And these are the last words of David,* he said to him: "If these were the last, what were the first words of David?" R. Juda remained silent. But when Mar Zutra repeated the question, R. Juda said: "Art thou of the opinion that if one cannot explain this he is not a great man?" Mar Zutra understood that R. Juda was angry, and he rebuked himself for one day. But the question remains still unanswered. If these are the last then there must be the first. What are the first? They are (Ib. 22, 1) *And David spoke unto the Lord the words of this song, on the day that the Lord had delivered him out of the hand of all his enemies, and out of the hand of Saul.* This means that the Holy One, praised be He! said unto David: "David, thou singest songs over the downfall of Saul; as thou livest if thou wert Saul and he were David, I would annihilate many a David for his sake." And therefore says the passages (Ps. 7, 1) *A Shiggayon* (*an error*) *of David which he sang unto the Lord, concerning the affairs of Kush* (*the Ethiopian*) *the Benjamite.* Was then his mane Kush? Behold it was Saul! But as an Ethiopian is distinguished from others by the color of his skin, so was also Saul distinguished from others by his good deeds. In a similar manner we may explain the following (Num. 12, 1) *On account of the Ethiopian woman whom he had married.*

חכמות בחוץ תרונה אמר ליה אם קרית לא שנית ואם שנית לא שלשת ואם שלשת לא פירשו לך חכמים חכמות בחוץ תרונה כדרבא דאמר רבא כל העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ והא כתיב (ישעיה מח) לא מראש בסתר דברתי ההוא ביומי דכלה. ורבי חייא האי חמוקי ירכיך מאי עביד לה מוקי לה בצדקה ובג"ח :

רב זוטרא בר טוביה הוה קא פסיק סידרא קמיה דרב יהודה כי מטא האי פסוקא (ש"ב כג) ואלה דברי דוד האחרונים אמר ליה אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי ניהו שתיק ולא אמר ליה ולא מידי הדר אמר ליה אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי ניהו אמר ליה מאי דעתך כל דלא ידע פירושא דהאי קרא לאו גברא רבה הוא. ידע דנקט מלתא בדעתיה נהג נזיפותא בנפשיה חד יומא ובמאי דרמי עליה מיהא אחרונים מכלל דאיכא ראשונים ראשונים מאי ניהו דכתיב (ש"ב כב) וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת וגומר אמר ליה הקדוש ברוך הוא דוד שירה אתה אומר לפני על מפלתו של שאול (חייך) אלמלי אתה שאול והוא דוד אבדתי כמה דוד מפניו והיינו דכתיב (תהלים ז) שגיון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני. וכי כוש

Was then her name Ethiopian? Behold her name was Ziporah! This is to teach you that as an Ethiopian is distinguished by the color of his skin, so also was she distinguished by her kind deeds. Similarly we explain the following (Jer. 38, 7) *And now when the slave of the king, the Ethiopian, heard it.* Was then his name Ethiopian? Indeed his name was Zedekiah? But this is to teach you that as an Ethiopian is distinguished by the color of his skin, etc. In a like manner we may explain the following (Amos 9, 7) *Are ye not like the children of the Ethiopians, O children of Israel?* Was then their name Ethiopians? Behold Israel is their name! This teaches you that just as the Ethiopians differ from others in the color of their skin, so does Israel differ from all idolaters with their good deeds.

R. Samuel b. Nachmeni said: "What is the meaning of the passage (II Sam. 23, 1) *The saying of David the son of Jesse, and* the saying of the man raised on high (*Oel*). This means: The sayings of David the son of Jesse, who had raised the yoke of repentence."[3] (Ib.) *The God of Israel said, the Rock of Israel spoke to me: 'Ruler over men shall be the righteous, even he that ruleth in the fear of God.'* What does this mean?" R. Abahu said: "David means thus: Unto me spoke the God of Israel saying: 'I rule over men, but who ruleth over me? The righteous, for I pass a decree and the righteous annul it through their prayers.'"

(Ib. 8) *These are the names of the mighty men whom David had: Josheb-bas-shebeth a Tach-Kemonite, chief of the three. He was the same Adino the Etznite who [lifted up his spear] against eight hundred, whom he slew at one time.* What is the meaning of this passage? Said R. Abahu: "The passage means thus: *These are the names of the mighty men whom David had. Joseb-basshebeth;* i. e., who were sitting with David in the house of study. When David sat in the house of study he sat upon neither mattresses nor pillows, but on the floor [as an ordinary disciple]; for, as long as Ira the Jairite was living he taught the Rabbis while he was sitting upon mattresses and pillows; but after Ira's death when David resumed the teaching he sat neither on mat-

3) The word Oel means "high," also "yoke."

שמו והלא שאול שמו ולמה נקרא שמו כוש לומר לך מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה במעשיו. כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר יב) על אודות האשה הכושית וכי כושית שמה והלא צפורה שמה ולמה נקרא שמה כושית לומר לך מה כושית משונה בעורה אף צפורה משונה במעשיה הטובים. כיוצא בדבר אתה אומר (ירמיה לח) וישמע עבד מלך הכושי וכי כושי שמו והלא צדקיה שמו ולמה נקרא שמו כושי לומר לך מה כושי משונה בעורו אף צדקיהו משונה במעשיו כיוצא בדבר אתה אומר (עמוס ט) הלא כבני כושיים אתם לי בני ישראל וכי כושיים שמן והלא ישראל שמן ולמה נקרא שמן כושיים לומר לך מה כושיים משונים בעורן אף ישראל משונים במעשיהם מכל אומה ולשון :

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (שמואל ב כג) נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על שהקים עולה של תשובה אמר (שם) אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים מאי קאמר אמר רבי אבהו הכי קאמר אמר דוד אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם ומי מושל בי צדיק שאני גוזר גזירה והוא מבטלה :

(שם) אלה שמות הגבורים אשר לדוד יושב בשבת תחכמוני ראש השלישי הוא עדינו העצני על שמונה מאות חלל בפעם אחת מאי קאמר אמר רבי אבהו הכי קאמר ואלה שמות גבוריו של דוד יושב בשבת בשעה שהיה יושב בישיבה לא היה יושב על גבי כרים ולא על גבי כסתות אלא על גבי קרקע דכל כמה דהוה קיים עירא היאירי הוה מתני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות כי נח נפשיה דעירא היאירי הוה מתני דוד להו לרבנן על גבי קרקע אמרי

ליה ליתיב מר אכרים ואכסתות לא קביל עליה. תחכמוני אמר ליה הקדוש ברוך הוא הואיל והשפלת עצמך תהא כמוני שאני גוזר גזירה ואתה מבטלה. ראש השלישי ראש לשלשה אבות. הוא עדינו העצני בשעה שהיה עוסק בתורה מעדן עצמו כתולעת. העצני בשעה שיוצא למלחמה מקשה עצמו כעץ. על שמונת מאות חלל בפעם אחת שהיה זורק חץ ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת והיה מתאנח על מאתים דכתיב (דברים לב) איכה ירדוף אחד אלף יצתה בת קול ואמרה לו (מ"א טו) רק בדבר אוריה החתי :

(דף יז) ההוא צורבא מרבנן דהוו סנו שומעניה אמר רב יהודה היכי נעביד נישמתיה צריכי ליה רבנן לא נשמתיה קא מיחלל שמיה דשמיא אמר ליה לרבה בר בר חנה מידי שמיע לך בה אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (מלאכי ב) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה׳ צבאות הוא אם הרב דומה למלאך ה׳ צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו מפיהו. שמתיה רב יהודה לסוף איחלש רב יהודה אתו רבנן לשיולי ביה ואתא איהו בהדי רבנן כדחזייה רב יהודה אחיך אמר ליה לא מסתייה דשמתיה להחוא גברא אלא אחוכי נמי קא מחייך בי אמר ליה לאו בדידך חייכנא אלא דכי אזלינא לעלמא דאתי בדיחנא דעתאי דאפילו גברא כוותך לא חניפיה ליה. נח נפשיה דרב יהודה אתא לבי מדרשא אמר להו שרו לי אמרו ליה רבנן גברא רבה דחשיבא כרב יהודה ליכא הכא

tresses nor pillows, but on the floor. When the Rabbis pleaded with David to sit on mattresses or pillows, he refused to do so. *A Tach-Kemonite;* i. e., The Holy One, praised be He! then said to David: "Since thou hast belittled thyself so, therefore must I make thee equal to Me, for when I will make a decree thou shalt be able to annul it. *The chief among the three;* i. e., the chief among the three Patriarchs; *the same was Adino the Etznite;* i. e., who when sitting and studying the Torah, would make himself flexible like a worm; *the Etznite,* however, when he went to war he would stiffen himself like a tree; *against eight hundred in one time;* i. e., when he threw his spear he slew eight hundred at one time, and yet he used to groan for [the missing] two hundred, concerning whom the passage says (Deut. 32, 30) *How should one chase a thousand.* Whereupon a Heavenly voice would come forth saying to him (I Kings 15, 5) *Save only in the matter of Uriah the Hittite."*

(Fol. 17) There was one young scholar concerning whom evil rumors were current. "What shall be done in this case?" asked R. Juda. "Shall we put him under the ban? The Rabbis need him. Shall we not? It will cause disgrace to Heaven's name." "Do you know anything about such a case?" he asked Rabba b. b. Chana. Whereupon the latter answered him. Thus said R. Jochanan: "What does the following passage mean (Mol. 2, 7) *The priest's lips are ever to keep knowledge, and the law are they to seek from his mouth, for he is the messenger of the Lord of hosts.* If the master is equal to an angel, Torah may be sought from his mouth, but if not, then it should not be sought from his mouth." Thereupon R. Juda put him under the ban. Subsequently, R. Juda was taken ill and the Rabbis came to visit him, among whom was also that young scholar. When R. Juda glanced at him, he smiled. "Is it not enough that you have put me under the ban," said he to R. Juda, "but you also make sport of me?" "I do not laugh at you," replied R. Juda, "but I feel happy that I shall be able to say proudly, when I come to the future world, that I was not biased even toward so great a man as you." When R. Juda finally died, the young scholar came to the college and asked to be absolved from the ban, and the

דלישרי לך. זיל לקמיה דרבי יהודה נשיאה דלישרי לך אזיל לקמיה אמר ליה לרבי אמי פוק עיין ביה בדיניה אי מיבעי למישרא ליה שרי ליה עיין רבי אמי בדיניה סבר למישרא ליה. עמד רבי שמואל בר נחמני על רגליו ואמר מה שפחה של בית רבי לא נהגו חכמים קלות ראש בנידויה שלש שנים יהודה חבירנו על אחת כמה וכמה. אמר רבי זירא מאי דקמן דאתא ליה סבא האידנא לבי מדרשא דהא כמה שני לא אתא ליה ש"מ לא מיבעי למישרא ליה לא שרי ליה. נפק כי קא בכי ואזיל אתאי זיבורא וטרקיה אאמתיה ושכיב עיילוה למערתא דחסידי ולא קבלוה עיילוה למערתא דדייני וקבלוה. מאי טעמא דעבד כרבי אלעאי דתניא רבי אלעאי (הזקן) אומר אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתעטף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא. איני והא תניא העובר עבירה בסתר כאלו דוחק רגלי שכינה לא קשיא הא דמצי כייף ליה ליצריה הא דלא מצי כייף ליה ליצריה :

שפחה של בית רבי מאי היא. דאמתא דבי רבי חזיתיה לההוא גברא דקא מחוי לבנו רבה אמרה ליה להוי ההוא גברא בשמתא דקא עבר משום (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול דתנא דבי רבי ישמעאל ולפני עור לא תתן מכשול במכה בנו הגדול הכתוב מדבר :

Rabbis answered him: "There is no man here, equal in esteem to R. Juda, who can absolve you. Go to R. Juda the Nasi and he may absolve you." He went to him. "Go and examine his case," said R. Juda to R. Ami, "and if found favorable, absolve him." R. Ami did so, and was about to absolve him when R. Samuel b. Nachmeni arose and said: "Even when the maid-servant of the house of Rabbi the Holy declared one under the ban the sages did respect it for three years, how much the more ought we respect a ban of Juda our colleague?" "What does this (sign) mean?" exclaimed R. Zera, "that this old man came to-day to college after an absence of several years? It is a token that the young scholar ought not to be absolved." They finally agreed not to absolve him. He left, and as he was walking and weeping he was stung by a wasp and died. They tried to inter him in the cave of the pious, but he was not accepted; a serpent had wrapped itself around the grave and prevented admission.—Rishi. Then they tried in the cave of the Judges, and he was accepted. What was the reason for this sign? Because he acted as R. Ilai said, for we are taught R. Ilai the elder said: "If one feels that his passion threatens to make itself master over him, he shall go to a place where he is not known, and let him put on black clothes and wrap himself in dark clothes and do as he pleases, but he shall not profane the name of Heaven openly." But have we not been taught: "He who selects a secret place for committing a sin, is considered as though he pushed away the feet of the Divinity (denies the omniscience of God)." This is not difficult to explain for the one deals with a case in which the person can conquer his passion and the other deals with one who cannot conquer his passion.

What happened with the maid-servant of the house of Rabbi? The maid-servant of the house of Rabbi once saw a man beating his grown-up son, and she said to him: "Let that man be under ban, for he has transgressed the commandment (Lev. 19, 14) *Thou shalt not put a stumbling-block before the blind,* and we are taught in a Baraitha that at the college of R. Ishmael it was explained: 'This refers to one who beats his grown-up son.'"

Resh Lakish was watching an orchard when a certain man came and ate of the figs. Resh Lakish shouted to him to stop, but he paid no attention to him. "Let this man be put under ban," said Resh Lakish. And the man answered him: "On the contrary, let that man be put under the ban; if I am indebted to you for any indemnity, am I then liable to be put under ban?" When Resh Lakish came to the college, he was told: "His placing you under the ban is valid, but yours is not." How can it be collected?" asked Resh Lakish. "Go and ask him to have you absolved," the college answered him. "But I do not know where to find him." And he was told: "You have to go to the Exilarch in order to be absolved, as we are taught in a Bairaitha," etc.

(Fol. 18b) R. Juda said in the name of Samuel: "Every day a Heavenly voice comes forth and says: 'The daughter of so and so, will be [married] to the man of so and so.'" R. Juda said further in the name of Rab: "Forty days before the creation of a child a Heavenly voice comes forth and says: 'The daughter of so and so, will be [married] to the man of so and so; the field of so and so, will belong to so and so; the house of so and so, will belong to so and so.'"

(Fol. 25) When R. Huna died, the Rabbis intended to place the Holy Scrolls on his bier. Whereupon R. Chisda said to them: "Shall we do a thing unto him when he is dead, which he opposed when alive? For R. Tachlipha said: 'I myself saw that when R. Huna wanted to sit down on a bed on which the Holy Scrolls were lying, he would remove the mattress on the floor and place the scrolls upon it and then sit down.' Hence he was of the opinion that one must not sit on a bed upon which the Holy Scrolls are placed." They were not able to remove the bed [with the body] through the door and the Rabbis contemplated to remove it through the roof, whereupon R. Chisda remarked: "We have been taught by him that the due respect for a deceased scholar demands that he be removed through the door opening." They then wanted to place him on a smaller bed, but R. Chisda again remarked: "We have been taught by him that the respect for a deceased scholar demands that he be removed in the bed upon which he died, for R. Juda said in the name of

ריש לקיש הוה מינטר פרדסא אתא ההוא גברא וקא אכיל תאיני רמא ביה קלא לא אשגח ביה אמר ליהוי ההוא גברא בשמתא אמר ליה אדרבה ליהוי ההוא גברא בשמתא אם ממון נתחייבתי לך נדוי מי נתחייבתי לך. אתא לבי מדרשא אמרו ליה שלו נדוי שלך אינו נדוי. מאי תקנתיה זיל לגבי דלישרי לך. לא ידענא ליה אמר ליה זיל לגבי נשיאה דלישרי לך דתניא וכו׳ :

(דף יח ע״ב) אמר רב יהודה אמר שמואל בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני שדה פלונית לפלוני ואמר רב יהודה אמר רב מ׳ יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני שדה פלונית לפלוני בית פלוני לפלוני אשת פלוני לפלוני :

(דף כה) כי נח נפשיה דרב הונא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה אמר לה רב חסדא מלתא דבחייה לא סבירא ליה השתא ליקום ליעביד ליה. דאמר רב תחליפא אנא חזיתיה לרב הונא דבעי למיתיב אפורייה והוה מנח ספר תורה עליה וכף כדא ארעא ואותיב ספר תורה עילויה. אלמא קסבר אסור לישב על גבי מטה שספר תורה מונח עליה. לא הוה נפיק פוריא מבבא סבור לשלשול דרך גגין אמר להו רב חסדא הכי גמירנא מיניה חכם שמת כבודו דרך פתחים סבור לאשנויי מפוריא

Rab: 'Whence do we infer that a scholar is to be removed in his original bed? It is said (II Sam. 6, 3) *And they conveyed the ark of God in a new wagon,'"* etc. They finally broke away the door posts, and carried him out. R. Abba then began the following eulogy: "Our Rabbi was worthy that the Shechina should rest upon him, but Babylon prevented it. (R. Nachman b. R. Chasda, and some say Chanan b. R. Chasda, thereupon raised the following objection (Ez. 1, 3) *The words of the Lord* (*Haya*) *came expressly unto Ezekiel.* [Hence Babylon did not prevent the visitation of the Shechina?] Whereupon his father tapped him on the foot, saying: "Have I not warned you not to intrude with your questions? The word *Haya* [used in Ezekiel], means it had been some time ago but not any more.") When his body arrived in the land of Israel, R. Ami and R. Assi were informed that R. Huna had arrived. And [assuming that he came alive] they remarked: "When we were in Babylon we could not raise our heads on account of him [for his great learning], and now the time has come when he has followed us here!" They were then told that his coffin had arrived. R. Ami and R. Assi went out [to pay their respects], but R. Ila and R. Chanina did not go out. They then began to deliberate where to place his remains, and concluded to place it alongside of R. Chiya. For they said: "R. Huna diffused the Torah among Israel as much as did R. Chiya." The question then came up as to who should do the interring. R. Chaga said to them: "I will do it, for I was his disciple since the age of eighteen. I always kept myself ritually clean, and I have served him since then and knew his ways; [I even remember] that once it happened when the strap of his Phylactery [of the head] turned over, and he fasted forty days." When R. Chaga brought in the coffin into the arch, he noticed that [R.] Juda was resting at the right of his father and [R.] Hezekiah at his left. He heard [R.] Juda saying to his brother: "Rise for it would not be proper to leave R. Huna outside of the arch." When he arose, a pillar of fire arose with him. R. Chaga became frightened and, lifting up the coffin of R. Huna, he left the arch. And the reason why R. Chaga was not injured was because he

לפוריא אמר להו רב חסדא הכי גמירנא מיניה חכם כבודו במטה ראשונה שנאמר (ש"ב ו) וירכיבו את ארון האלהים אל עגלה חדשה וגומר פרום בבא ואפקוה פתח עליה רבי אבא ואמר ראוי היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שבבל גרמה לו. מתיב רב נחמן בר רב חסדא ואמרי לה רב חנן בר רב חסדא (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל וגו'. טפח ליה אבוה בסנדליה אמר ליה לא אמינא לכו לא תטרוד עלמא במילי מאי היה שהיה כבר. כי אסקוה להתם אמרי לרבי אמי ולרבי אסי רב הונא אתי אמרי כי הוינן התם לא הוה לן לדלויי רישין מיניה השתא אתינן להכי אתי ליה בתרן אמרי להו ארונו בא רבי אמי ורבי אסי נפקו רבי אילא ורבי חנינא לא נפקו [כו'] אמרי היכי נינחיה ניעייליה למערתא דרבי חייא רב הונא ריבץ תורה בישראל ורבי חייא ריבץ תורה בישראל מאן מעייל ליה אמר להו רב חגא אנא מעיילנא ליה דאוקימתיה לתלמודיה כי הואי בר תמני סרי שנין ולא חזאי קריא ומשמע ליה קמיה וידענא בעובדיה דיומא חד איתהפיכא ליה רצועה דתפילי ויתיב עליה מ' תעניתא עייליה והוה גני יהודה מימיניה דאבוה וחזקיה משמאליה אמר ליה יהודה לחזקיה קום מדוכתך דלאו אורח ארעא דקאי רב הונא אבראי כי קם קם בהדיה עמודא דנורא חזייה רב חגא איבעית

זקפיה לארונא ונפיק ואתא והאי דלא איענש משום דזקיף ארונא דרב הונא :

כי נח נפשיה דרבה בר רב הונא ורב המנונא אסקינהו להתם (ע"ב) כי מטו לגשרא קמו גמלי אמר להו ההוא טייעא מאי האי אמרו ליה רבנן דקעבדי יקרא להדדי מר אמר ניעול מר ברישא ומר אמר ניעול מר ברישא אמר אי בדינא דידי גברא בר גברא ניעול ברישא חליף גמליה דרבה בר רב הונא נתור ככיה ושיניה דההוא טייעא פתח עליה ההוא ינוקא גזע ישישים עלה מבבל ועמו ספר מלחמות קאת וקפוד הוכפלו לראות בשוד ושבר הבא משנער קצץ על עולמו וחמס ממנו נפשות ושמח בהם ככלה חדשה. רוכב ערבות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק. כי נח נפשיה דרבינא פתח עליה ההוא ספדנא תמרים הניעו ראש. על צדיק כתמר נשים לילות כימים.

lifted up R. Huna's coffin [which protected him].

When Rabba b. R. Huna and R. Hamnuna died [in Babylon] their bodies were carried to Palestine. (Ib. b) At the arrival of a narrow bridge [where two could not pass at once] both camels that were carrying the coffins remained standing. An Ishmaelitic merchant, who was present, happened to see this and in surprise asked the reason for the camels' stopping. He was told that each of the deceased Rabbis wished to give the other the right of way. "If I were to give my view of the matter," the Arab said, "I should decide in favor of the one who is himself great and the son of a great man." The Arab had hardly concluded his remarks when the camel bearing Rabba b. R. Huna passed over the bridge. At that instant the molars and the front teeth of the Arab fell out. A young disciple declaimed the following eulogy.

"A learned scion of an ancient race
Upward to Sacred Palestina draws,
And bears unto illimitable space
The code of battles, the great Book of Laws.
The cormorant and hedgehog nightly gloat
Upon destruction spreading far and wide;
For God His wrath upon the earth has hurled,
And from our midst recall our pious learned.
The omnipotent delights when from the sinful world
An innocent bright soul has Home returned."[4]

When R. Abina died, the funeral orator held the following oration:

"Bend, ye majestic palms, in grief sincere,
O'er one who, like a palm had flourished here;
Nor cease your mourning when the moon's soft ray
Change to shadowy night the brilliant day.
For noon's broad glare had oft to midnight waned,
Ere slumber o'er his studious eyelids reigned."

4) Taken from Sekles poetry of the Talmud.

R. Ashi said to Bar Kipuk [the funeral orator]: "What oration will you make on the day of my death?" And he answered him the following:

"How can the lowly hyssop still survive,
When with devouring flames the cedars strive?
When Leviathan be the angler's prey,
What have the fishes of the pond to say?
If in deep torrents dry the fisher's hook,
How fares it with the waters of the brook?"

Ba'r Abin said to him: "God forbid that net and flame be used in orations over the "Weep for the losers but not for the lost (deceased), for he passed into rest but we into grief." R. Ashi felt discouraged over their expression, and the result was that the orator's feet turned upward so that when R. Ashi died, neither one of the orators was able to come and hold orations. And this is what Rabbi Ashi meant when he said: "Neither bar Abin nor bar Kipuk would be bound to perform the ceremony of *Chalitza*."[5]

When Raba came to the river Tigris, he said to bar Abin: "Pronounce an [appropriate] prayer," and the latter began: "The major part of Israel went through water; remember the covenant and have mercy. We went astray from Thee as a woman goeth astray from her husband; do not cast us off, for it may have the same meaning as that of the bitter-water."[6]

R. Chanin, the son-in-law of the Exilarch, had been childless for a long time; he prayed and was answered. On the day of the circumcision, the father died. The funeral orator on this occasion declaimed the following eulogy:

"Parental joy was changed to hopeless pain;
Where bliss had entered, grief was doomed to reign;
For in the moment of his hope fulfilled,
The joyful beating of that heart was stilled."

The child was named Chanin, after his father. When R. Pedath died, R. Isaac b. Elazar began the eulogy as follows: "This

א"ל רב אשי לבר קיפוק ההוא יומא מאי אמרת. אמר ליה אמינא אם בארזים נפלה חכה מה יעשו מי גבים. אמר ליה בר אבין חס ושלום דחכה ושלהבת בצדיקי אמינא. ומאי אמרת. אמינא בכו לאבלים ולא לאבידה שהיא למנוחה ואנו לאנחה. חלש דעתיה עלייהו ואתהפוך כרעייהו. ההוא יומא לא אתו לאספודיה. והיינו דאמר רב אשי לא בר קיפוק חליץ ולא בר אבין חליץ. רבא כי הוה אתחו לדיגלת א"ל לבר אבין קום אימא מילתא. קאי ואמר באו רוב שלישית במים. זכור ורחם תעינו מאחריך כאשה מבעלה. אל תזניחנו כאות מי מרה. רבי חנין חתניה דבי נשיאה הוה לא קא הוו ליה בני. בעא רחמי והוו ליה. ההוא יומא דהוו ליה נח נפשיה. פתח עלי ההוא ספדנא שמחה לתוגה נהפכה ששון ויגון הודבקו בעת שמחתו נאנח בעת חנינתו אבד חנינו אסיקו ליה חנין על שמיה. כי נח נפשיה דרבי פדת פתח עליה רבי יצחק בן אלעזר היום קשה לישראל כיום

5 See Deut. 25, 9—That act must be performed upon an ordinary foot.
6) See Num. 2, 28.

בא השמש בצהרים דכתיב (עמוס ח) והבאתי השמש בצהרים ואמר רבי יוחנן זה יומו של יאשיהו. כי נח נפשיה דרבי יוחנן יתיב רבי אמי עלויה שבע ותלתין אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא רבי אמי דעבד לגרמיה עבד הכי דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אפילו רבו שלמדו חכמה אינו יושב עליו אלא יום אחד. (מגילה פ"ק וע"ש מהרש"א) כי נח נפשיה דרבי זירא פתח עליה ההוא ספדנא ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גדלה שעשועיה אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה. כי נח נפשיה דרבי אבהו אחיתו עמודי דקסרי דמעי. דרבי יוסי שפעו מרזבי דצפורי דמא. דרבי יעקב בר אחא איתחמיאו כוכבי ביממא. דרבי אסי אתעקרו כל ארזיא. דרבי שמואל בר יצחק אתעקרו כל אילניא. דרבי חייא נחיתו כיפי דנורא מן רקיעא. דרבי מנחם בר סימאי אשתעו כל צלמניא והוו למחלציא. דרבי תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו אתעקרו כל אנדרטיא. דרבי יצחק בר אלישיב אתחתרו שבעין מחתרתא. דרב המנונא נחיתו כיפי דברדא מן שמיא. דרבה ורב יוסף נשוק כיפי דפרת אהדדי. דאביי ורבא נשוק כיפי דריגלת אהדדי. כי נח נפשיה דרב משרשיא טעון דיקלי שיצי:

(דף כו) תנו רבנן ואלו קרעין שאין מתאחין, הקורע על אביו ועל אמו ועל רבו שלמדו תורה ועל נשיא ועל אב בית דין ועל שמועות רעות ועל ברכת השם ועל ספר תורה שנשרף וכו'. אביו ואמו ורבו שלמדו תורה

day is as grievous to Israel as the day in which the sun would set at noon; for it is written (Amos 8, 9) *And it shall come to pass in that day that I will cause the sun to go down at noon,* upon which R. Jochanan said that it refers to the death of the king Josiah." When R. Jochanan died, R. Ami observed the seven days (of mourning). Whereupon R. Aba the son of R. Chiya b. Abba said: "R. Ami did so on his own authority, and it has no precedent; for so said my father in the name of R. Jochanan: 'Even over a teacher of whom one has acquired the greater part of his wisdom, one need not sit in mourning more than one day.'" When R. Zera departed, the funeral orator delivered the following eulogy:

"In Babylon this noble sage was born;
In Palestine he was adorned and cherished,
'Woe unto me,' doth Redeth sadly mourn,
'For my most precious jewel now has perished.'"

When R. Abahu died, the pillars of Kisri shed tears;[7] when R. Jose died, the gutters of Sepphoris were overrun with blood;[7] when R. Jacob b. Acah died, the stars were seen in the daytime;[7] when R. Assi died, all the trees were rooted up;[7] when R. Samuel b. Isaac and also when R. Chiya died, stones of fire fell from heaven;[7] when R. M'nachem b. R. Simai, all the images became obliterated and as smooth as if passed upon with a roller;[7] when R. Tanchum b. Chiya of the village Aku died, all the impressions upon the images were effaced;[7] when R. Isaac b. Eliashib, seventy burglaries were committed in Taberia;[7] when R. Hamnuna, hailstones fell from heaven;[7] when Rabba and R. Joseph died, the bridge-arches of the Euphrates collapsed;[7] when Abayi and Rabba, the bridge-arches of Tigris collapsed;[7] when R. Mesharshia died, the trees brought forth thorns [instead of fruit].[7]

(Fol. 26) Our Rabbis were taught: The following *K'rioth*[8] should not be mended, *a K'riah* over the death of parents, over the death of one's teacher who instructed him in the Torah; over the death of a Prince of the Exile, or chief of the court; over ill tidings; over blasphemy; over the Holy Scrolls which

7) All these expressions are hyperbolically and metaphorically. See Introduction.
8) The rending of garments when in mourning after a death in the f mily.

מנין דכתיב (מ"ב ב) ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו. אבי אבי זה אביו ואמו. רכב ישראל ופרשיו זה רבו שלמדו תורה מאי משמע כדמתרגם רב יוסף רבי רבי דטב להון לישראל בצלותיה מרתיכין ופרשין. ולא מתאחין מנא לן דכתיב (שם) ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים ממשמע שנאמר לשנים איני יודע שהם קרעים אלא מלמד שקרועין ועומדין לשנים לעולם. אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן אליהו חי הוא אמר ליה כיון דכתיב (שם) ולא ראהו עוד לגבי דידיה כמת דמי. ועל נשיא ואב בית דין ושמועות רעות מנא ליה דכתיב (ש"ב א) ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם וגם כל האנשים אשר אתו ויספדו ויבכו ויצומו עד הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם ה' ועל בית ישראל. שאול זה נשיא. יהונתן זה אב בית דין. על עם ה' ועל בית ישראל אלו שמועות רעות. אמר ליה רבא בר שבא לרב כהנא ואימא עד דאיכא כולהו אמר ליה על הפסיק

were burnt, etc., over the Temple, and over Jerusalem. Whence do we infer that one is obliged to tear *K'riah* over the death of his father, mother and teacher who studied with him the Torah? It is written (II Kings 2, 12) *And Elisha saw it, and he cried: My father, my father, the chariots of Israel and the horsemen thereof;* i. e., *my father, my father,* refers to father and mother; *the chariot of Israel,* refers to the teacher who taught him the Torah. How does he derive this inference? As R. Joseph explained it, quoting the *Targum*[9] of the above passage. "My teacher, who with his prayers was even better to Israel than chariots and horsemen." And whence do we infer that the *K'riah* should not be mended? It is written (Ib.) *And he (Elisha) took hold of his own clothes, and rent them in two pieces.* Since it is said *He rent them in two,* is it not self-evident that it became pieces; why then should the word *pieces* be used? From this we infer that they remained pieces forever. "But Elijah is still alive," objected Resh Lakish to R. Jochanan. [Hence how do you draw your inference?] Whereupon R. Jochanan replied: "Since it is written, *And he saw him no more,* he is just as if he were dead for him." And whence do we infer that it is a duty to tear *K'riah* over the the death of a Nasi or the elder of the court and upon receiving bad tidings? It is written (II Sam. 1, 11) *Then David took hold of his clothes, and rent them; and likewise all the men that were with him. And they wailed, and wept, and fasted until evening, for Saul, and for Jonathan his son, and for the people of the Lord, and for the house of Israel; because they were fallen by the sword.* This is explained as follows: *For Saul,* hence for a Nasi; *Jonathan,* hence for the Elder of the court; *for the people of the Lord and for the house of Israel; because they were fallen by the sword,* hence upon receiving evil tidings. Raba b. S'ba said to R. Cahana: "Perhaps this is only applied when all these things happened together?" The latter answered: "The coordinate conjunction *Al* (*for*), which is used in this passage means that it should be applied even for individual cases." And whence do we infer that *K'riah* should be torn over a Holy Scroll which was

9) The Chaldaic version of the Scripture, composed by Onkeles the proselyte.

הענין. ספר תורה שנשרף מנא לן דכתיב (ירמיה לו) ויהי כקרא וגומר :

אמר רב יהודה אמר רב כל המקשר על מתו יותר מדאי על מת אחר הוא בוכה. ההיא איתתא דהואי בשבבותיה דרב הונא הוו לה ז׳ בנים שכיב אחד מינייהו הוות בכיא עליה ביתירות שלח לה רב הונא לא תעבדי הכי לא אשגחה ביה שלח לה אי צייתא מוטב ואי לא תימות ההיא איתתא זוודתין לאידך ומתו כולהו והוה קא בכיא שלח לה תימות זוודתא לנפשה ומתה. (ירמיה כב) אל תבכו למת ואל תנודו לו אל תבכו למת יותר מדאי ואל תנודו לו יותר מכשיעור הא כיצד ג׳ ימים לבכי ז׳ להספד ל׳ לגיהוץ ולתספורת מכאן ואילך אמר הקדוש ברוך הוא אין אתם מרחמים עליו יותר ממני :

(דף כח) אמר רבי אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרה אדומה לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת. אמר רבי אלעזר למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה לומר לך מה בגדי כהונה מכפרים אף מיתתן של צדיקים מכפרת :

תנו רבנן מת פתאום זו היא מיתה חטופה חלה יום אחד ומת זו מיתה דחופה. רבי חנינא בן גמליאל אומר זו היא מיתת מגפה שנאמר (יחזקאל כד) בן אדם הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה וכתיב (שם) ואדבר אל העם ותמת אשתי בערב. ב׳ ימים ומת זו

burned? It is written (Jer. 36, 23) *And it came to pass,* etc.

R. Juda said in the name of Rab: "Whoever mourns too much over a death, the result will be that he will mourn for another death. There was a certain woman in the neighborhood of R. Huna who had seven sons. It happened that one of them died, and the mother did not stop weeping after him. R. Huna send her word not to weep so much, but she did not heed him. He sent her word again, saying: 'If you will listen [and stop weeping] very well; but if not, then prepare the shrouds for another son.' But she kept on weeping until her seven sons died. R. Huna sent her another message: to prepare the shrouds for herself. She finally died."

(Jer. 22, 10) *Weep ye not for the dead, neither bemoan him.* This means, *Weep ye not for the dead* too much; *neither bemoan him,* not more than the [usual] measure. How much ought it be? Three days for weeping, seven days for eulogy, and thirty days to abstain from dressing in fine laundered clothes and taking haircuts. After that period the Holy One, praised be He! sayeth: "You need not have mercy on him more than I."

(Fol. 28) R. Ami said: "Why has the Torah arranged the incident of Miriam's death near the instructions concerning the Red cow (Num. 19)? To teach you that just as the Red Cow atones for Israel so also does the death of the righteous atone [for Israel]." R. Elazar said: "Why has the Torah arranged the incident of Aaron's death near to the priestly garments (Num. 28)? To teach you that just as the priestly garments atone for [Israel's sins], so also does the death of the righteous [atone for Israel's sin]."

Our Rabbis were taught: One who dies suddenly, he is said to have died an abrupt death; if the death was preceded by one day's sickness, it is a hastened death. R. Chanina b. Gamaliel, however, says: "The latter case is termed a plague-death, as it is said (Ez. 24, 16) *Son of man, behold, I will take away from thee the desire of thy eyes by a sudden death (plague)*; and it is written again (Ib. 18) *And when I had spoken unto the people in the morning, my wife died in the evening.*" When one has been sick

for two days and dies, it is considered a hurried death; after three days, it is considered a rebuked death; after four days, it is a frowned death; but if one dies after having been sick five days, it is considered an ordinary death. Said R. Chanin: "What is the Biblical passage to prove this? (Deut. 31, 14) *And God said unto Moses, Hehn Karbu yamecha lamuth* (*Behold, thy days approach that thou must die*). *Hehn* means *one* in Greek; *karbu* (in the plural) is two; *yamecha* (in the plural) is also two, which make a total of five." Death at the age of fifty is *Kareth;*[10] at fifty-two, isthe age at which Samuel of Ramah died; at sixty, an ordinary death. Said Mar Zutra: "Whence is this deduced? (Job 5, 26) *Thou wilt go in a ripe age, unto the grave;* the word *Bakelach* (ripe age) equals the number sixty." Seventy is called an old age; eighty, an age of uncommon vigor, as it is written (Ps. 90, 10) *Our days are seventy years, and if by uncommon vigor they be eighty.* Rabba, however, said: "From fifty to sixty it is *Kareth;* and the reason why this is not stated in the Baraitha is because of the honor of Samuel." When R. Joseph arrived at the age of sixty, he gave an entertainment to the Rabbis, for he said: "I have passed the years of *Kareth.*" Said Abaye to him: "It is true that the master has passed the years of *Kareth,* but has then the master already passed the *days* of *Kareth?*" Whereupon R. Joseph answered him: "Be content with one half in your hand." R. Huna died suddenly, which caused the Rabbis great worry. A couple of sages of Hadaeb taught them: "It was stated [regarding a sudden death] that only when the deceased has not reached the age of eighty; but if he has, it is, on the contrary, considered a death caused by a kiss."

Raba said: "Longevity, fertility, the maintenance do not depend on virtue but rather on nativity. This is illustrated by the case of Rabba and R. Chisda, both of whom were great and righteous men so that either of them could bring down rain by their prayers; and still R. Chisda died at the age of ninety-two, while Rabba at the age of forty. In the house of R. Chisda there were sixty marriages, while in that of Rabba there were sixty deaths. In the house of R. Chisda

10) Divine punishment through premature death.

היא מיתה דחויה. ג׳ גערה. ד׳ נזיפה. ה׳ מיתת כל אדם. אמר רבי חנין מאי קרא (דברים לא) ויאמר ה׳ אל משה הן קרבו ימיך למות קרבו תרי ימיך תרי הן דחא שכן בלשון יווני קורין לאחת הינא מת בחמשים זו היא מיתת כרת בחמשים ושתים זו היא מיתתו של שמואל הרמתי בששים זו היא מיתת כל אדם. אמר מר זוטרא מאי קרא (איוב ה) תבא בכלח אלי קבר כעלות גדיש בעתו בכלח בגימטריא ששים. שבעים שיבה. שמונים גבורה דכתיב (תהלים צ) ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים. אמר רבא מחמשים ועד ששים זו היא מיתת כרת והאי דלא קא חשיב לה משום כבודו דשמואל הרמתי. רב יוסף כי הוה בר שיתין עבד להו יומא טבא לרבנן אמר נפקא לי מכרת אמר ליה אביי נהי דנפיק מר מכרת דשני מכרת דיומי מי נפיק מר אמר ליה נקוט מיהא פלגא בידך. רב הונא נח נפשיה פתאום הוו קא דאגו רבנן עליה תנא להו זוגא דמן הדייב לא שנו אלא שלא הגיע לגבורות אבל הגיע לגבורות זו היא מיתה נשיקה:

אמר רבא חיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא דהא רבה ורב חסדא תרווייהו רבנן צדיקי הוו מר מצלי ואתא מיטרא ומר מצלי ואתי מיטרא רב חסדא חיה תשעין ותרתין שנין רבה חיה ארבעין. בי רב חסדא שיתין הלולי בי רבה שיתין תכלי. בי רב חסדא נהמא דסמידא לכלבא ולא מתבעי.

בי רבה נהמא דשערא לאינשי ולא משתכח. ואמר רבא הני תלת מילי בעאי מן קמי שמיא תרתי יהבו לי וחדא לא יהבו לי חוכמתיה דרב הונא ועותריה דרב חסדא יהבו לי. וענותנותיה דרבה בר רב הונא לא יהבו לי :

רב סעורם אחוה דרבא הוה יתיב קמיה דרבא חזייא דהוה קא מגמגם אמר ליה לימא ליה מר דלא ליצערן א"ל ומר לאו שושביניה הוא אמר ליה כיון דאיתרע מזלא לא משגח בי אמר ליה ליתחזי לי מר איתחזי ליה אמר ליה הוה למר צערא אמר ליה כריבדא דכוסילתא. (רבה) הוה יתיב קמיה דרב נחמן וחזא דקא מגמגם אמר ליה לימא ליה מר דלא לצערן אמר ליה מר לאו אדם חשוב הוא אמר ליה מאן חשיב ומאן ספין ומאן רקיע אמר ליה ליתחזי לי מר איתחזי ליה אמר ליה הוה למר צערא אמר ליה כמשחל בניתא מחלבא ואי אמר לי קודשא בריך הוא זיל בההוא עלמא כד הוית לא בעינא דנפישא בעיתותא. רבי אלעזר הוה קא אכיל תרומה איתחזי ליה אמר ליה לאו תרומה קא אכילנא ולאו קדש איקרי נזר מיניה חלפא ליה שעתא. רב ששת איתחזי ליה

there was fine white bread that even the dogs did not care for, while in that of Rabba there was not sufficient barley-bread for human beings." Raba said again: "Three things I prayed Heaven to grant me. Two were granted, the third one not: [I prayed for] the wisdom of R. Huna and the riches of R. Chisda, which were granted to me, but the modesty of Rabba b. R. Huna was denied to me."

R. Se'urim, the brother of Raba, was sitting at the bedside of Raba when the latter was breathing his last agonies. The latter said to the former: "Let the master urge him (the angel of death) not to cause me any pain." Whereupon the former replied: "Is, then, the master himself not a friend of his?" To which Raba responded: "Since my fate was already referred to him, he will not care for me any more." R. Se'urim then said to the dying man: "I would like that the soul of the master should appear before me [in a dream]." [When it was so], R. Se'urim asked him: "Had the master felt any pain? [at the time of the separation of the soul from the body]." "As much pain as if pinched with the lancet," came the answer. Raba was sitting at the bedside of R. Nachman when he was breathing his last agonies, and the latter said: "Let the master urge him (the angel of death) not to cause me any pain." And he said to him: "Is not the master a prominent person? [to tell him so himself]." To which R. Nachman replied: "Who is esteemed, or worthy, or who can contend [at such a moment]?" He then said to the dying man: "Let the master's soul appear before me [in a dream]." When it appeared before him, he asked him: "Had the master any pain?" And he answered: "It was as easy as to remove a hair from milk; and yet, if the Holy One, praised be He! would command me to return to the world I was in, I would pray permission not to do it, because the [supposed] fear [of the angel of death] is too great." R. Elazar was eating *T'rumah* (heave-offering) when the death angel appeared before him, and he said to the angel: "You see that I am now eating *T'rumah,* is it not sacred?" The angel withdrew; meanwhile the appropriate moment passed by. He presented himself to R. Shesheth in the market. The former said to him: "Do you

wish to take me when I am in the market, as if I were an animal? Come to my house." When he presented himself to R. Assi in the market, the latter said to him: "Extend my time thirty days, so as to enable me to review my studies, as ye say: 'Happy is he who comes here with his studies in his hand.'" On the thirtieth day he appeared again, and R. Assi said to him: "Why such punctuality?" And he answered him: "You interfere with R. Nathan, and no regency must interfere with another, even as much as a hair. (R. Nathan cannot become the head of the college so long as you are alive.)" However, R. Chisda could not be overpowered [by the angel of death], for he kept on studying all the time, so the death angel climbed up and hid himself in a cedar in front of the house of study. When the cedar broke down, R. Chisda interrupted his study for a moment, and was immediately overpowered.[11] R. Chiya was inaccessible [to the angel of death]. One day he transformed himself into a mendicant, and knocked on the door and asked for a slice of bread. When R. Chiya handed him what he asked for, the angel said to him: "Does not the master have mercy on a poor man? Why not have mercy on this man?" He revealed himself to R. Chiya, and as proof, he showed him the fire-rod. R. Chiya then delivered himself to him.

(Ib. b) MISHNAH: On the *Mo'ed* women may sing the dirge but must not clap with their hands.

GEMARA: What did they (the women) say?

Rab said: "Woe to him who went away. Woe to those who are left behind."

Rab said: The women of Shechanzib used to say: "Woe to him who went away. Woe to those who are left behind."

Rabba said again: The women of Shechanzib used to say in their dirge: "The pitcher has strayed away from the tent, and we must take water in the bowl."[12]

Rabba said again: The women of Shechanzib used to say in their dirge: "The grave is like a *Melotion* (silken) raiment for the pious man, who comes fully provided with provision."[13]

בשוקא אמר ליה כשוק כבהמה איתא לגו ביתא. רב אסי איתחזי ליה בשוקא אמר ליה איתרח לי תלתין יומין ואהדרי לתלמודאי דאמריתו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ביום תלתין אתא אמר מאי כולי האי אמר ליה דקא דחקת רגליה דבר נתן ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. רב חסדא לא הוה קא יכיל ליה דלא הוה קא שתיק פומיה מגרסיה. סליק יתיב אארזא דבי רב. פקע ארזא דבי רב. אשתיק ויכיל ליה. רבי חייא לא קא מצי למקרבא ליה יומא חד דמי נפשיה כעניא אתא טרף אבבא אמר ליה אפיקו ליה ריפתא לעניא אפיקו ליה אמר ליה קא מרחם מר אעניא אההוא גברא אמאי לא קא מרחם מר גלי גביה ואחוי ליה שוטא דנורא אמצי ליה נפשיה:

(ע"ב) משנה נשים במועד מענו; ולא מטפחות: גמרא מאי אמרי אמר רב ווי לאזלא ווי לחבילא . אמר רבא נשי דשכנציב אמרי הכי ווי לאזלא ווי לחבילא ואמר רבא נשי דשכנציב אמרי גוד (ע' בערוך ערך גוד ב' פרושים) גרמא מכבא ונמטי מיא לאנטיכי. ואמר רבא נשי דשכנציב אמרי שיול אצטלא דמלתא לבר חרי דשלימא זוודיה ואמר רבא נשי דשכנציב אמרי עטוף

12) The natural support of the house having died, the household must help itself as best it can.
13) The pious man can look upon the future life without fear, because he comes to the other world well prepared.

Rabba said again: The women of Shechanzib used to say in their dirge: "Overspread and cover yourselves [with darkness], ye mountains, for he was the descendant of great men."[14]

Rabba said again: The women of Shechanzib used to say in their dirge: "Our brethren, the merchants, are searched at the toll-gate."

Rabba said again: The women of Shechanzib used to say in their dirge: "He ran and fell, and now at the ferry (the grave), he must borrow the passage-money."

Rabba said again: The women of Shechanzib used to say in their dirge: "His death was like the death of others, but his sufferings were a heavy burden."[15]

Our Rabbis were taught: "Upon the death of R. Ishmael's children, the four senior Rabbis, R. Tarphon, R. Josi the Galilean, R. Elazar b. Azaria, and R. Akiba, entered [to comfort him]. R. Tarphon said to them, [while on their way]: "Remember that R. Ishmael is a great scholar and is familiar with *Agada.* None should fall in while one will speak." "And I shall be the last," remarked R. Akiba. R. Ishmael himself began the eulogy and said: "His sins were so many, he was therefore surrounded with mourning and had to trouble his teachers, time and again." R. Tarphon responded and said: "(Lev. 10, 6) *But let your brethren, the whole house of Israel, bewail the fire which the Lord hath kindled.* Is this not *a fortiori* reasoning? If concerning Nadab and Abihu, who only performed one meritorious act, as is proved from the following passage (Is. 9, 9) *And the sons of Aaron presented the* Rabbi, who performed so many good acts be how much more should the children of our Rabbi who performed so many good acts be treated?" R. Josi the Galilean then responded and said: "(I Kings 14, 13) *And all Israel shall mourn for him, and bury him,* etc. Is this not *a fortiori* reasoning? If upon the death of Abiya the son of Jereboam, who only committed one good act, as it is written (Ib.) *Because there hath been found in him some good thing,* is nevertheless treated so, how much more should the children of our [Rabbi who performed so many acts] be treated?" What is the mean-

וכסו טורי דבר רברבי ובר רמי הוה. ואמר
רבא נשי דשכנציב אמרי אחנא תגרי (דאזבוני)
מיבדקי. ואמר רבא נשי דשכנציב אמרי רהיט
ונפיל ואמברי זיפותא יזיף. ואמר רבא נשי
דשכנציב אמרי מותא כמותא ומרעא חיבוליא:

תנו רבנן כשמתו בניו של רבי ישמעאל
נכנסו ד׳ זקנים לנחמו רבי טרפון ורבי יוסי
הגלילי ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא
אמר להם רבי טרפון דעו שחכם גדול הוא
ובקי בהגדות הוא ואל יכנס אחד מכם לתוך
דברי חבירו אמר רבי עקיבא ואני אחרון פתח
רבי ישמעאל ואמר רבו עונותיו תכפוהו אבליו
הטריח רבותיו פעם ראשונה ושניה נענה רבי
טרפון ואמר (ויקרא י) ואחיכם כל בית
ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה׳ והלא
דברים קל וחומר ומה נדב ואביהו שלא עשו
אלא מצוה אחת דכתיב (שם ט) ויקריבו בני
אהרן את הדם אליו כך בניו של רבי על אחת
כמה וכמה נענה רבי יוסי הגלילי ואמר
(מ״א יד) וספדו לו כל ישראל וקברו אותו
וגומר והלא דברים קל וחומר ומה אביה בן
ירבעם שלא עשה אלא דבר אחד טוב דכתיב
ביה (שם) יען נמצא בו דבר טוב כך בניו
של רבי על אחת כמה וכמה מאי דבר טוב

(14) This calls for a general mourning, in which even nature shall participate, for the loss of a great man.
(15) This refers to the death of a man who died after lingering illness.

ing of *some good thing?* R. Zera and R. Chanina b. Papa both explain it. One said that he left his position [as patrolman to guard Israel they should not visit Jerusalem], and went himself to Jerusalem; the other says that he suspended the watchmen [who were placed by his father to prevent Israel from visiting Jerusalem on the festival]. R. Elazar b. Azaria responded and said: "(Jer. 34, 5) *In peace shalt thou die: and as fires were made, for thy fathers, the former kings,* etc. Is this not also *a fortiori* reasoning? If concerning Zedekiah, king of Juda, who performed only one meritorious act, namely that he took out Jeremiah from the pit of lime, nevertheless shares thus, how much more so should it be the case with the children of our Rabbi?"

R. Akiba answered and said: "(Zech. 12, 2) *On that day will the lamentation be great in Jerusalem, like the lamentation at Hadadrimon i the valley of Megiddon.* And R. Joseph said: 'Were it not for the *Targum,* I would not have understood the meaning of this passage.' How does the *Targum* translate it? 'On that day will the lamentation in Jerusalem be as it was over Ahab ben Amri, who was killed by Hedadrimon ben Tabrimon in the city of Ramoth Gilead, as they mourned over Joshia ben Amon, who was killed by Pharaoh, the lame one, in the valley of Megiddon.' Now, is this not *a fortiori?* If upon the death of Ahab bar Amri, king of Israel who merely performed one good thing, as it is written (I Kings 22, 35) *And the king was stayed up in his chariot against the Syrians: but he died in the evening,* nevertheless shared thus, how much more so ought the children of our Rabbi be treated?" Rabba said unto Rabba b. Mari: "It is written concerning Zedekiah (Jer. 34, 5) *In peace shalt thou die,* and again we find a passage (Ib. 39, 7) *And the eyes of Zedekiah did he blind.* [Do you call this in peace?]" Rabba b. Mari replied: "This [in peace] refers that Nebuchadnezar will die in his days." Another thing asked Raba of Rabba b. Mari: "It is written concerning king Josiah (II Kings 22, 20) *Therefore, behold, I will gather thee unto thy fathers, and thou shalt be gathered unto thy grave in peace.* And again it is written (II Chron. 35, 23) *And*

רבי זירא ורבי חנינא בר פפא חד אמר שבטל משמרתו ועלה לרגל וחד אמר שבטל פרסדאות שהושיב אביו על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל. נענה רבי אלעזר בן עזריה ואמר (ירמיה לד) בשלום תמות ובמשרפות אבותיך [המלכים] הראשונים וגומר והלא דברים קל וחומר ומה צדקיהו מלך יהודה שלא עשה אלא מצוה אחת שהעלה ירמיה מן הטיט כך בניו של רבי עקיבא על אחת כמה וכמה. נענה רבי עקיבא ואמר (זכריה יב) ביום ההוא יגדל המספד בירושלים כמספד הדדרימון בבקעת מגדון ואמר רב יוסף אלמלא תרגומא דהאי קרא לא הוה ידענא מאי קאמר בעידנא ההיא יסגי מספדא בירושלים כמספדא דאחאב בר עמרי דקטל יתיה הדדרימון בר טברימון וכמספד יאשיהו בר אמון דקטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגדון והלא דברים קל וחומר ומה אחאב מלך ישראל שלא עשה אלא דבר אחד טוב דכתיב (מ"א כב) והמלך היה מעמד במרכבה נכח ארם וימת בערב כך בניו של רבי על אחת כמה וכמה. אמר ליה רבא לרבה בר מרי כתיב ביה בצדקיהו (ירמיה לד) בשלום תמות וכתיב (שם לט) ואת עיני צדקיהו עור אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן שמת נבוכדנצר בימיו ואמר ליה רבא לרבה בר מרי קברותיך בשלום וכתיב (ד"ה ב לה)

ויורו היורים למלך יאשיהו ואמר רב יהודה אמר רב שעשאוהו ככברה אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן שלא חרב בית המקדש בימיו :

(ברכות פ"א) אמר רבי חנינא קשה יציאת נשמה מן הגוף (דף כט) כציפורי בפי הושט רבי יוחנן אמר כפיטורי בפי וושט. אמר רבי לוי בר סיסא הנפטר מן המת לא יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום הנפטר מן החי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום. הנפטר מן המת לא יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנאמר (בראשית טו) ואתה תבוא אל אבותיך בשלום. הנפטר מן החי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי יתרו שאמר למשה (שמות ד) לך לשלום הלך והצליח דוד אמר לאבשלום (ש"ב טו) לב בשלום הלך ונתלה. ואמר רבי לוי כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר (תהלים פד) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון.

אמר רבי חייא בר אשי אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון :

סליק מסכת מועד קטן.

*the archers shot at king Josiah;* and R. Juda, in the name of Rab, explained this, that they made his body [perforated with arrows] like a sieve." [Do you call this a peaceful death?] Thus explained R. Jochanan. The latter replied: "This means that the Temple was not destroyed in his days."

R. Chanina said: "The departure of the soul from the body is (Fol. 19) like a knotted rope passing through a loop-hole in the mast." R. Jochanan said: "Like ropes pulled through loop-holes in the board of a ship."

(Fol. 29) R. Levi b. Chitha said: "He who takes leave of a dead body after burial shall not say, *'Go with peace,'* but *'Go in peace.'* However, if one takes leave of his living friend he should not say, *'Go in peace,'* but *'Go with peace'*; i. e., when one takes leave of a dead body he shall not say: *'Go with peace,'* but *'Go in peace,'* as it is said (Gen. 15, 15) *But thou shalt come to thy fathers in peace* (*Beshalom*); but when one takes leave of his living friend he should not say, *'Go in peace,'* but *'Go with peace'*; for Jethro, who said to Moses (Ex. 4, 18) *Go with peace* (*Leshalom*), Moses went and was successful; while David who said to Abshalam (II Sam. 15, 9) *Go in peace,* the latter went and hung himself."

R. Levi said again: "He who goes out from the synagogue after prayer and enters the house of learning tc study the Torah will be rewarded with permission to wait on the Divine Presence, for it is said (Ps. 84, 8) *They go from strength to strength; each of them will appear before God in Zion.*"

**End of Moed Kattan**

**END OF VOLUME TWO**

---